MAGAZYN

Dlaczego kobiety mają bardziej lewicowe poglądy i czego obawiają się mężczyźni?
– Str. 14-15

Tomasz Bonek mówi o biedzie w Breslau, która rodziła obłędne i mordercze idee
– Str. 16-17

Telemagazyn
z programem TV i omówieniem najciekawszych filmów, seriali i programów

Nr ISSN 2353-6152
Nr indeksu 350-206

www.gazetawroclawska.pl

Nr 276 | Cena 6,50 zł (w tym 8% VAT)

Piątek, 27.11.2026

78 lat

Gazeta WROCŁAWSKA

Relaks

Krzyżówki do kawy. Nowości w programie TV

Sport

Śląsk Wrocław może uciec ze strefy spadkowej PKO Ekstraklasy

Na Tarczyński Arena Wrocław przyjedzie GKS Katowice, który w tym sezonie ma spore problemy z punktowaniem na wyjazdach
– Str. 48

Gmina Nowogrodziec

Rosjanie żądają pół miliarda odszkodowania za fabrykę

Po napaści Rosji na Ukrainę właściciele zakładu w Wykrotach trafili na polską listę sankcyjną. Chodziło o blokowanie rosyjskich wpływów.
– Str. 4

Dolny Śląsk

Całowała tłumy fanów

Co pozostało po Violetcie Villas w Lewinie Kłodzkim, gdzie spędziła dzieciństwo i ostatnie lata życia?

– Str . 22-23

FOT. MARCIN OLIVA SOTO, 2006

REKLAMA 0011618019

1 GRUDNIA – ŚWIATOWY DZIEŃ AIDS

Zrób test na HIV, HCV i kiłę

- anonimowo
- bezpłatnie
- bez skierowania

Adresy punktów testowania na: aids.gov.pl/pkd

Krajowe Centrum ds. AIDS
Agenda Ministra Zdrowia

eprasa.pl 64ae820245

POLECAMY

JUTRO: Czas na jarmarki świąteczne PONIEDZIAŁEK: Najciekawsze wydarzenia sportowe

27.11.2026
Piątek

Dziś imieniny obchodzą: Walerian, Walery i Wirgiliusz
Telefon alarmowy: 112

GAZETA WROCŁAWSKA

Redaktor naczelna
Maja Majewska
Z-ca redaktor naczelnej
Mateusz Różański
Wydawcy
Grzegorz Chmielowski,
Cyprian Dmowski

www.gazetawroclawska.pl

Polska Press
Makroregion Zachód
Redakcja ul. św. Antoniego 2/4 (wejście A, I p.),
50-073 Wrocław
tel. 71 37 48 151,
71 37 48 100
redakcja@gazeta.wroc.pl
Prezes Makroregionu
Robert Glinkowski
Dyrektor marketingu oddziału
Anna Bijak-Bednarska
Druk
Polska Press Oddział Poligrafia,
41-203 Sosnowiec Milowice,
ul. Baczyńskiego 25a

POLSKA PRESS GRUPA

Wydawca Polska Press Sp. z o.o.
ul. Domaniewska 45, 02-672 Warszawa,
tel. 22 201 44 00, fax: 22 201 44 10
Prezes Zarządu Polska Press Grupy
Robert Feluś
Redaktor naczelny Polska Press Grupy
Marek Twaróg
Projekt graficzny, dyrektor artystyczny PPG
Tomasz Bocheński
Dyrektor kolportażu PPG Tomasz Osoliński
Biuro Konsumenta PPG
biurokonsumenta@polskapress.pl, tel. 12 688 85 10

©℗ - umieszczenie takich dwóch znaków przy Artykule, w szczególności przy Aktualnym Artykule, oznacza możliwość jego dalszego rozpowszechniania tylko i wyłącznie po uiszczeniu opłaty zgodnie z cennikiem zamieszczonym na stronie www.gazetawroclawska.pl/tresci i w zgodzie z postanowieniami niniejszego regulaminu.

Komentarz

Janusz Michalczyk: Na ruskie rakiety i szybkie drony jest tylko jeden sposób

publicysta

Tomasz Wardach ze wsi Nowy Lipowiec wyłączył w swoim telefonie powiadomienia Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, bo zdenerwowała go ich duża częstotliwość. Trafchciał, że na jego pole spadła rosyjska rakieta. Gdyby uderzyła w chałupę, byłoby po Tomaszu. Chyba że nie wyłączyłby powiadomień i siedział posłusznie we własnej piwnicy. Jednak chowanie się co trzy dni nie jest na nerwy każdego, a prawdopodobieństwo trafienia rakietą konkretnego człowieka można uznać za zbliżone do wygrania milionów w dużym lotku.

Nie mają racji ci, którzy złoszczą się na nasze wojsko, że nie strąca rakiet, które wlatują ze wschodu w naszą przestrzeń powietrzną. To nie ma sensu z wielu powodów, ale tak naprawdę wystarczy wspomnieć o jednym - jeśli zaczęlibyśmy strzelać do wszystkiego obcego na naszym niebie, to w przypadku intensywnych prowokacji po paru miesiącach skończyłaby się nam amunicja. Co dalej - widzimy teraz na Ukrainie, gdy USA wstrzymały dostawy, być może przekierowały je do Izraela i państw arabskich skonfliktowanych z Iranem. Spotkałem się z opinią, że nawet po zakończeniu wojny, na co się niestety nie zanosi, rosyjskie rakiety i drony mogą do nas systematycznie przylatywać, bo Putin ma maksymalnie rozkręconą produkcję i nam nie odpuści, dopóki żyje i siedzi na Kremlu.

W tym stanie rzeczy nie pozostaje nam nic innego, niż spojrzeć w lustro i powiedzieć sobie, że do cholery nie jesteśmy tchórzami czy miękiszonami. Patriotyzm nie polega przecież tylko na chodzeniu pewnego dnia w listopadzie w dużej grupie z biało-czerwonymi flagami. Wróg chce nas zastraszyć, a my się nie damy. Niech sobie strzela w nasze kartofle.

AUTOPROMOCJA

Prenumeruj „Gazetę Wrocławską”

tel. 71 727 62 37
bok.prenumerata@polskapress.pl
prenumerata.gazetawroclawska.pl

POGODA

dziś
0°C/-2°C

jutro
-1°C/-3°C

AKTUALNOŚCI

Egzamin na prawo jazdy droższy. Radni województwa przegłosowali podwyżkę

REmigiusz Blały

O ponad 7 proc. wzrosną opłaty za egzaminy na prawo jazdy. Radni sejmiku dolnośląskiego przegłosowali wczoraj zmianę stawek. Podwyżka obejmie zarówno egzaminy teoretyczne, jak i praktyczne. Dotyczy wszystkich kategorii prawa jazdy.

FOT. ANETA KOLEWIŃSKA

Nowe stawki zaczną obowiązać od 1 stycznia 2027 roku

- Proponowana zmiana ma charakter regulacyjny i dotyczy niewielkich podwyżek opłat egzaminacyjnych. Podwyżka ma na celu dostosowanie opłat w województwie dolnośląskim do średniej krajowej – mówi Jerzy Michalak, dyrektor Departamentu Infrastruktury Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

Opłaty wzrosną:

z 55 zł do 59 zł – za egzamin teoretyczny;

z 222 zł do 239 zł – za egzamin praktyczny w przypadku kategorii AM, A1, A2, A (motocykl), B1, B (samochód osobowy), C1, D1 i T (ciągnik rolniczy);

z 278 zł do 298 zł – za egzamin praktyczny na kategorie B+E, C1+E, C (samochody ciężarowe), C+E, D (autobusy), D+E i D1+E.

– Dolnośląski Ośrodek Ruchu Drogowego prowadzi działalność na terenie całego województwa. Zwiększa się liczba osób przystępujących do egzaminów, a jednocześnie rosną koszty prowadzenia działalności, zarówno płacowe, jak i związane z paliwem – dodaje dyrektor Jerzy Michalak.

O zmianach zdecydowali radni Sejmiku Województwa Dolnośląskiego. Uchwała przeszła przytłaczającą większością głosów. Za jej przyjęciem zagłosowało 19 radnych, przeciw było 6, a troje wstrzymało się od głosu.

Obecne stawki opłat za egzaminy zostały ustalone w 2024 roku. Urzędnicy określają nową podwyżkę jako „inflacyjną”. Nowe stawki zaczną obowiązać od 1 stycznia 2027 roku.

DOLNY ŚLĄSK

Górnicy rozpoczynają świętowanie

GCH

Dziś w Głogowie centralne uroczystości Barbórki 2026 w Polskiej Miedzi. Będą też atrakcje dla mieszkańców.

Zbliża się 4 grudnia, św. Barbary, patronki górników. KGHM organizuje centralną akademię, a po niej Pochód Lisa Majora i Skok przez Skórę. Uroczystości te będą miały miejsce dziś. Pochód i Skok mieszkańcy od g. 15.30 mogą obserwować na ulicach i w Rynku. Potem zaplanowano karczmę Piwna i Babski Comber dla pracowników KGHM i gości koncernu. 4 grudnia w Lubinie odprawiona zostanie msza św. za górników i ich rodziny. Świętowanie potrwa prawie do... Bożego Narodzenia, gdyż swoje imprezy organizują poszczególne kopalnie, oddziały, służby i związki zawodowe KGHM.

Choć kopalnie węgla w zagłębiu wałbrzyskim, to historia, wciąż organizowane są tam bogate obchody barbórkowe. Od 1 do 6 grudnia mieszkańców czeka Festiwal Tradycji Górniczych Barbórka 2026. Są m.in., imprezy dla uczniów, a więc tradycja nie zaginie!

FOT. PIOTR KRZYŻANOWSKI

Dziś ulicami Głogowa przejdzie Pochód Lisa Majora, z orkiestrą i rzeszą górników miedzi

eprasa.pl 64ae820245

PRZEGLĄD MINIONEGO TYGODNIA

CZWARTEK, 19.11

Intercity uderzył w lawetę

Na przejeździe k. Chóstnika między Legnicą a Lubinem utknęła autolaweta. Uderzył w nią pociąg Intercity ze 170 pasażerami. Kierowca zdołał uciec. Nikt nie odniósł obrażeń, ale była przerwa w ruchu.

Zbadają uzależnienie od telefonu

W 19 jeleniogórskich szkołach będą diagnozować stan uzależnień cyfrowych, cyberprzemocy oraz przemocy rówieśniczej wśród uczniów.

PIĄTEK, 20.11

Zmarł fotograf powstania

Zbigniew Grochowski, jako młody chłopak i żołnierz Szarych Szeregów, fotografował m.in. powstanie warszawskie. W latach 50. osiedlił się w Legnicy, gdzie był nauczycielem fizyki i matematyki oraz wychowawcą pokoleń młodzieży. Odszedł w wieku 100 lat.

FOT. TOMASZ PAWLAK

Rozpoczął się Jarmark Bożonarodzeniowy we Wrocławiu

Ognista zemsta?

Marek Ś. i jego troje pomocników są oskarżeni o podpalenie trzech samochodów inspektora nadzoru budowlanego w Legnicy, który kwestionował legalność urządzenia w budynku w Biskupicach domu opieki. Szkody wyniosły ponad 300 tys. zł. Marek Ś. odpowie też za uniemożliwienie przeprowadzenia kontroli w domu opieki.

„Miłe" powitanie

26-letni mężczyzna i jego 29-letnia partnerka przylecieli z zagranicznego urlopu na wrocławskie lotnisko i zostali wyprowadzeni z samolotu w kajdankach. Są podejrzani o poważne pobicie dwóch osób w Jaworze, do którego doszło w październiku.

SOBOTA, 21.11

Zakażona woda

Sanepid wydał zakaz używania do spożycia wody w kilkunastu wsiach w gminach Złoty Stoi i Pieńsk. Wykryto w niej groźne dla zdrowia bakterie. Woda nadaje się tylko do spłukiwania toalet.

NIEDZIELA, 22.11

Wysadzili bankomat

Nad ranem w Żurawinie został zniszczony banko-mat. Policja nie mówi, czy sprawcom udało się dostać do gotówki i czy pieniądze zostały skradzione.

Zoo w Łącznej znów otwarte

To pierwszy weekend po tym, jak 13 października ogród zoologiczny koło Wałbrzycha został zamknięty podczas interwencji służb. Dochód z biletów jest potrzebny, by utrzymać ponad 700 zwierząt.

PONIEDZIAŁEK, 23.11

Burmistrz skazany

Na 10 miesięcy więzienia w zawieszeniu na dwa lata skazał lubiński sąd burmistrza Chocianowa za jazdę pod wpływem alkoholu oraz znieważenie policjantów i ratowniczki medycznej. Ponadto burmistrz ma m.in. zapłacić 50 tys. zł nawiązki oraz odszkodowania 4 osobom po 1500 zł. Prokurator uważa, że okres zawieszenia

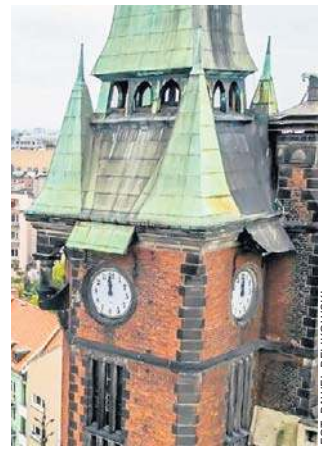

FOT. PAWEŁ RELIKOWSKI

Trwa zbiórka na odtworzenie starego mechanizmu zegara na gmachu na ul. Szajnochy

kary jest zbyt krótki i możliwe, że odwoła się od wyroku.

WTOREK, 24.11

Operatorowi grozi do 8 lat więzienia

W rejonie ul. Międzyleskiej we Wrocławiu mężczyzna chciał przejechać koparką przez tory w miejscu do tego nieprzeznaczonym. Gdy maszyna się zawiesiła, zostawił ją i uciekł. Wtedy uderzył w nią pociąg ze 100 pasażerami. Na szczęście nikomu nic się nie stało. Operator usłyszał zarzut bezpośredniego sprowadzenia katastrofy w ruchu lądowym.

ŚRODA, 25.11

Ukradli koparkę

Maszyna wartości 170 tys. zł zniknęła z ogródków działkowych w Poznaniu, a po kilku dniach odnaleziono ją w Szamotułach. W związku z kradzieżą policja zatrzymała pięć osób mieszkających w rejonie Lubania.

Kto najlepiej zarabia na Dolnym Śląsku?

Z analizy wykonanej przez naszą gazetę w I półroczu 2026 najlepiej zarabiali wyżsi urzędnicy i przedsta-wiciele władz publicznych - średnio 20 493 zł brutto, czyli o 10,79% więcej niż w 2025 roku. Za nimi są dyrektorzy i prezesi pod-miotów/ instytucji - 17 918 zł, czyli +7,57%. 3. miejsce: inżynierowie górnictwa - 16 842 zł brutto, czyli +23,95%. 4. miejsce: leka-rze 16 342 zł, czyli +10,41%. 5. miejsce programiści - 15 691 zł, +6%. Zebrał GCH

REKLAMA 0211611659

eprasa.pl 64ae820245

WROCŁAW/DOLNY ŚLĄSK

• **Dyżur reportera**
E-mail redakcja@gazeta.wroc.pl
Facebook @GazetaWrocławska

POWIAT BOLESŁAWIECKI

Rosyjscy oligarchowie domagają się pół miliarda za utraconą fabrykę w Wykrotach

Alina Gierak

Rosjanie chcą 462 mln zł odszkodowania za przejęcie fabryki wełny mineralnej w Wykrotach w gminie Nowogrodziec. Rozprawa przed Sądem Arbitrażowym w Moskwie miała odbyć się środę (25.11). Sąd odroczył ją do kwietnia 2027 r. Fabryka w Wykrotach była jedną z największych inwestycji rosyjskich w Polsce.

FOT. MATERIAŁY PRASOWE TECHNONICOL

Zakład przejęła Holcim Polska, należąca do szwajcarskiego koncernu

Siergiej Kolesnikow i Igor Rybakow, współwłaściciele firmy Technonicol, wnieśli pozew przeciwko Polsce i kilku innym podmiotom. Według Listy Miliarderów Forbesa przed rokiem 2022 posiadali majątki wartości po 1,1 miliarda dolarów każdy. Domagają się zwrotu 462 mln zł (ponad 9,2 mld rubli) tza przejęcie fabryki wełny mineralnej w Wykrotach. Informację o tym podała rosyjska agencja PRIME. Rozprawa w Sądzie Arbitrażowym w Moskwie miała się odbyć w środę (25.11), ale została odroczona do 15 kwietnia 2027 roku. W pozwie obok Polski wymienieni są również Bank Polski, szwajcarski producent Holcim AG i Holcim Polska oraz Czesław Rybak, były zarządca przymusowy spółek Boerner Insulation i Boerner Service.

Agencja RIA Novosti wyjaśnia, że Rosjanie domagają się zwrotu środków pieniężnych „jako odszkodowania za wyrządzoną szkodę", a także „odsetek za bezprawne zatrzymanie środków pieniężnych".

Technonicol to duży rosyjski producent materiałów dachowych, hydroizolacyjnych i termoizolacyjnych, założony w 1992 roku przez Kolesnikowa i Rybakowa. Sieć Technonicol liczy ponad 100 oddziałów handlowych w Rosji, Kazachstanie i na Białorusi - podaje PRIME.

Jak przypominają rosyjskie media, grupa Technonicol posiadała zakłady także w innych krajach, w tym w Niemczech, Włoszech, na Litwie oraz w Wielkiej Brytanii, gdzie jej spółka została sprzedana po rozpoczęciu wojny w Ukrainie.

Fabryka w Wykrotach

Fabryka wełny mineralnej w Wykrotach na terenie Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej była jedną z największych rosyjskich inwestycji w Polsce.

Gmina Nowogrodziec w kwietniu 2020 roku sprzedała koncernowi Technonicol 20 ha gruntu i Rosjanie rozpoczęli budowę zakładu. Inwestycja kosztowała 65 mln euro. Produkcja materiałów izolacyjnych ruszyła w marcu 2021 roku. Zakład zatrudniał blisko 200 osób.

Po agresji Rosji na Ukrainę działalność fabryki została zamrożona, a założyciele grupy Technonicol trafili na polską listę sankcyjną Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. W lipcu 2023 roku minister rozwoju i technologii Waldemar Buda wprowadził w spółkach Boerner Insulation (wcześniej Technonicol-Insulation) oraz Boerner Service tymczasowy zarząd przymusowy. Resort argumentował, że decyzja pozwoli ochronić około 250 miejsc pracy w obu spółkach.

- Nie zatrzymujemy się w procesie blokowania rosyjskich wpływów i rosyjskiego kapitału – mówił wówczas Buda.

Polacy wykupili wykroty

W lipcu 2024 roku ruszył proces sprzedaży majątku fabryki w Wykrotach. Rok później zakład przejęła spółka Holcim Polska, należąca do szwajcarskiego koncernu budowlanego. Dzięki inwestycji Holcim Polska wzmacnia swoje portfolio technologii izolacyjnych, odpowiadając na rosnące zapotrzebowanie na energooszczędne i zrównoważone rozwiązania stosowane w ścianach, dachach oraz systemach budownictwa ekologicznego - pisał Holcim Polska w oświadczeniu po kupnie fabryki w Wykrotach.

REKLAMA 0011612634

REKLAMA 0011617420

AGENCJA MIENIA WOJSKOWEGO

Dyrektor Oddziału Regionalnego Agencji Mienia Wojskowego we Wrocławiu

działając zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami

informuje, że

w siedzibie Oddziału przy ul. Sztabowej 32 we Wrocławiu został wywieszony na okres 21 dni (od dnia 27.11.2026 r. do dnia 18.12.2026 r.) wykaz nr 85/2026 obejmujący lokale niemieszkalne z zasobu Agencji Mienia Wojskowego, położone w Bolesławcu przy ul. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego 46U (lokal o pow. 50,70 m²), 48U (lokal o pow. 51,20 m²), 54U (lokal o pow. 36,00 m²) i 56U (lokal o pow. 73,70 m²) przeznaczone do sprzedaży wraz z udziałami w prawie użytkowania wieczystego działek nr 112/24 i 112/25, obręb 0010 Bolesławiec, zabudowanych boksami śmietnikowymi stanowiącymi odrębny od gruntu przedmiot własności. Informacje na temat lokali niemieszkalnych przeznaczonych do sprzedaży uzyskać można we Wrocławiu przy ul. Zwycięskiej 39, pokój nr 35 (tel. 71 710 72 06) oraz telefonicznie w siedzibie Oddziału Regionalnego Agencji Mienia Wojskowego we Wrocławiu przy ul. Sztabowej 32 (tel. 71 710 72 00).

ODDZIAŁ REGIONALNY AMW we Wrocławiu
ul. Sztabowa 32, 50-984 Wrocław
tel. (71) 710 72 00, fax (71) 710 72 01
e-mail: wroclaw@amw.com.pl • www.amw.com.pl

WYKAZ WYKAZ WYKAZ WYKAZ WYKAZ

eprasa.pl 64ae820245

MATERIAŁ INFORMACYJNY ORLEN

0011617178

ORLEN wzmacnia rolę Polski jako regionalnego hubu LNG. „Musimy być pragmatyczni i dywersyfikować ryzyko"

Rozbudowa infrastruktury LNG, dywersyfikacja kierunków dostaw, rozwój handlu w regionie i pragmatyczne podejście do roli gazu w transformacji energetycznej dają Polsce szanse na zbudowanie regionalnego hubu gazowego. Sławomir Staszak, wiceprezes ORLENU, uczestniczył w panelu „Polska jako regionalny hub gazowy" podczas siódmej edycji Partnership for Transatlantic Energy Cooperation (P-TEC). Podkreślał, że koncern buduje pozycję na rynkach zagranicznych.

– Pokazujemy, że Polska może stać się ważnym centrum LNG w regionie. Właśnie podpisaliśmy trzy bardzo duże kontrakty z partnerami ze Słowacji, Węgier i Ukrainy. Ostatni z nich rozszerza naszą współpracę z Naftogazem. ORLEN jest największym graczem na polskim rynku LNG, a nasze ambicje sięgają znacznie dalej. Chcemy konsekwentnie wzmacniać tę pozycję również w regionie i budować rolę Polski jako ważnego centrum dostaw gazu dla Europy Środkowo-Wschodniej – mówił **Sławomir Staszak, wiceprezes zarządzający portfelem energetycznym w ORLENIE.**

Świnoujście i Gdańsk są filarami rozwoju LNG

ORLEN rozbudowuje możliwości importu LNG, opierając je na mocach w terminalach w Świnoujściu i Kłajpedzie, planowanych terminalach FSRU w Zatoce Gdańskiej oraz własnej flocie gazowców.

W ocenie wiceprezesa ORLENU rozbudowa infrastruktury jest warunkiem umocnienia pozycji Polski jako regionalnego centrum gazowego.

– Chcemy zwiększać możliwości importowe i mieć możliwość dostarczania gazu zarówno polskim odbiorcom, jak i partnerom zagranicznym. Rozwój infrastruktury daje nam większą elastyczność i pozwala budować pozycję największego gracza LNG w regionie.

Dywersyfikacja dostaw odpowiada na ryzyko geopolityczne

W obecnych realiach geopolitycznych bezpieczeństwo energetyczne wymaga nie tylko dostępu do odpowiedniej infrastruktury, ale również elastyczności w wyborze kierunków importu. Sławomir Staszak podkreśla potrzebę utrzymywania szerokiego i zróżnicowanego portfela dostaw.

– Aktywnie obserwujemy rynek i szukamy możliwości zabezpieczenia dostaw. Nasza strategia musi uwzględniać sytuację międzynarodową i zmiany geopolityczne. Mieliśmy już doświadczenia, które pokazały, jak ważne jest odpowiednie przygotowanie i dywersyfikacja. Obecnie nasz portfel obejmuje dostawy ze Stanów Zjednoczonych, Norwegii, Kataru, Trynidadu i Tobago oraz Nigerii. Nie możemy opierać bezpieczeństwa dostaw na jednym kierunku czy jednym partnerze.

Koncern rozwija międzynarodową obecność handlową dzięki biurom w Londynie i Singapurze. Ułatwia to śledzenie zmian podaży i popytu oraz reagowanie na dynamiczne wydarzenia geopolityczne.

– Sytuacja zmienia się każdego dnia, a czasami nawet z godziny na godzinę. Nasi traderzy bardzo uważnie obserwują rynek. To właśnie dzięki takiej obecności i aktywności możemy monitorować sytuację na świecie oraz zabezpieczać dostawy dla Polski i naszych partnerów regionalnych. Musimy działać z wyprzedzeniem. Chodzi o to, żeby ryzyko nie było skoncentrowane, ale odpowiednio rozproszone. Trzeba zawsze być o krok do przodu.

ORLEN stawia na silną pozycję regionalną

„Gazowa" strategia ORLENU wykracza poza zapewnienie dostaw surowca na potrzeby polskiego rynku. Koncern chce rozwijać rolę regionalnego dostawcy LNG, wzmacniać współpracę z zagranicznymi partnerami i wykorzystywać rozbudowywaną infrastrukturę do zwiększania obecności na rynkach Europy Środkowo-Wschodniej. Kluczowe znaczenie ma przy tym elastyczny model działalności, uwzględniający różne kierunki wykorzystania gazu.

– ORLEN rozwija jednostki gazowo-parowe (CCGT), inwestuje w energetykę offshore i onshore, a gaz wykorzystuje również w systemach ciepłowniczych. Tak zróżnicowany portfel pozwala lepiej reagować na zmieniające się uwarunkowania geopolityczne i rynkowe – podkreśla Sławomir Staszak.

Jak zaznacza, rozwój infrastruktury i importu gazu powinien wynikać przede wszystkim z realnego zapotrzebowania odbiorców. Dlatego koncern uważnie analizuje sytuację na rynkach krajów sąsiednich, dostosowując do niej swoje działania.

– Nie chodzi wyłącznie o to, żeby importować jak najwięcej gazu i budować jak największą infrastrukturę. Trzeba pamiętać o tym, kto ostatecznie będzie ten gaz odbierał i wykorzystywał – podsumowuje Sławomir Staszak.

eprasa.pl 64ae820245

WROCŁAW

Pani Magda podwozi sąsiadów swoim autem, bo linia 120 zawodzi. Miasto poprawi jej działanie?

Konrad Bałajewicz

Czy autobus przyjedzie? To pytanie codziennie zadają sobie ludzie z Rakowca we Wrocławiu. Poranne kursy często wypadają z rozkładu, więc jedna z mieszkanek wzięła sprawy w swoje ręce i podwozi sąsiadów do centrum. – Dobrze, że mam duże auto – mówi pani Magda.

FOT. JAROSŁAW JAKUBCZAK

Linia 120 to kolejny autobus widmo we Wrocławiu. Czasem potrafi nie przyjechać przez dwie godziny

Na przystanku „Rakowiecka" autobus powinien być co godzinę. Ale kilka razy w tygodniu zdarza się, że pasażerowie czekają znacznie dłużej. Czasami nie przyjeżdża wcale.

– Często to poranne kursy, kiedy musimy jechać do pracy. Na przykład we wtorek autobus powinien przyjechać o 8.05. Nie pojawił się w ogóle – mówi nam pani Magda, mieszkanka ulicy Międzyrzeckiej.

Pasażerowie sprawdzają lokalizację autobusu w aplikacji „Czy na czas". Jak relacjonują, linia 120 potrafi nagle zniknąć. Podejrzewają, że nadajniki GPS wyłączają kierowcy autobusów. – Nieraz nawet dyspozytorzy, do których dzwonimy, nie potrafią ustalić lokalizacji autobusu. Co ja mam powiedzieć pracodawcy? – żali się pasażerka.

Dla wielu mieszkańców ul. Na Niskich Łąkach, Międzyrzeckiej i Rakowieckiej linia 120 to jedyny sposób na dotarcie do centrum. Szczególnie odczuwają to starsi ludzie bez samochodu. Pani Magda również wiele razy zawiodła się na linii 120. Wzięła więc sprawy w swoje ręce i zaczęła pomagać sąsiadom.

– Wolę jeździć komunikacją, ale ona notorycznie zawodzi. Dojeżdżam więc do pracy autem i czasem zgarniam sąsiadów z przystanku, bo autobus znowu im nie przyjechał. Nie raz i nie dwa podwoziłam ich do centrum swoim samochodem, wyręczając miejską komunikację. Na szczęście mam duży samochód. Mogę wziąć do czterech pasażerów – opowiada nasza Czytelniczka.

Kto odpowiada za „120"?

Mogłoby się wydawać, że skoro mówimy o komunikacji miejskiej we Wrocławiu, sprawą powinno zająć się MPK. Ale okazuje się, że 120 działa na innych zasadach. Ustaliliśmy, że kursy na linii 120 realizuje na zmianę dwóch przewoźników: Nowak Transport i PT Kłosok. Za organizację zaś odpowiada Wydział Transportu Urzędu Miejskiego Wrocławia.

– Przede wszystkim przepraszamy mieszkańców za sytuacje, w których autobus linii 120 nie przyjechał zgodnie z rozkładem. Rozumiemy ich zdenerwowanie. Jeżeli autobus kursuje raz na godzinę, a jest spóźniony o 30 czy 40 minut, trudno mówić o sprawnie działającej komunikacji. Szczególnie gdy dla części mieszkańców jest to jedyne dostępne połączenie z centrum Wrocławia – komentuje Joanna Urbańska-Jaworska z Urzędu Miejskiego Wrocławia.

Po interwencji „Gazety Wrocławskiej" miasto sprawdziło dane dotyczące kursowania autobusu. – Potwierdzamy, że 27 października autobus, który powinien odjechać z przystanku Rakowiecka o godz. 8.05, nie zrealizował kursu. Przewoźnik nie dysponował wówczas autobusem rezerwowym, który mógłby zastąpić opóźniony pojazd – przyznaje Joanna Urbańska-Jaworska.

Miasto potwierdziło również duże opóźnienia tego samego kursu w kolejnych dniach:

– 26 października autobus spóźnił się o ponad 44 minuty;

– 28 października opóźnienie wyniosło 31 minut;

– 29 października autobus przyjechał 40 minut po czasie.

Wcześniej zdarzały się opóźnienia przekraczające co najmniej 20 minut.

– Nie zamierzamy przekonywać mieszkańców, że skoro autobus ostatecznie przyjechał, to wszystko jest w porządku. Nie jest. Pasażerowie mają prawo oczekiwać, że rozkład jazdy będzie wiarygodny, zwłaszcza rano, gdy jadą do pracy, szkoły czy lekarza. To miasto odpowiada za organizację komunikacji i nie zamierzamy tej odpowiedzialności przerzucać na mieszkańców ani zasłaniać się przewoźnikiem – mówi urzędniczka.

Dlaczego się spóźnia?

Według Wydziału Transportu głównym powodem są utrudnienia drogowe na trasie, szczególnie na dojazdach od strony Siechnic i Czernicy oraz w rejonie ronda w Łanach.

– Zatory potrafią być na tyle duże, że autobus nie jest w stanie zrealizować kolejnego kursu zgodnie z rozkładem. Nie zmienia to jednak faktu, że naszym zadaniem jest tak organizować przewozy, aby ograniczać skutki tych utrudnień. Dlatego podejmiemy działania w dwóch obszarach – zapowiadają urzędnicy.

Po pierwsze, przeanalizują rozkład linii 120, w szczególności czas przejazdu i przerwy między kolejnymi kursami. Chcą sprawdzić, czy można zmienić organizację pracy autobusów w taki sposób, aby opóźnienie jednego kursu nie przenosiło się na następny.

– Zweryfikujemy również z przewoźnikiem możliwości skuteczniejszego zabezpieczenia kursów w sytuacjach awaryjnych – mówi Joanna Urbańska-Jaworska.

Drugą sprawą jest poprawa organizacji ruchu na rondzie w Łanach. Miasto przekazało zarządcy drogi informacje o opóźnieniach autobusów, uwagi mieszkańców oraz propozycje zmian. Rondo znajduje się na drodze zarządzanej przez samorząd województwa, przez co Wrocław nie może samodzielnie zmienić tam oznakowania ani organizacji ruchu. Miejscy urzędnicy zapowiadają, że będą zabiegać o rozwiązania ułatwiające przejazd autobusom na rondzie.

Nowe (i możliwe, że nie ostatnie) zmiany na rondzie w Łanach obowiązują od 30 października. To, czy pomogą, pokażą pierwsze godziny szczytu. Miasto sprawdzi też dyspozytorów.

A co z GPS-em?

Zapytaliśmy również o podejrzenia pasażerów dotyczące wyłączania nadajników GPS przez kierowców. Wydział Transportu zaprzecza, by kierowcy mogli samodzielnie wyłączać urządzenia lokalizacyjne.

– Kierowcy nie mają możliwości samodzielnego wyłączania nadajników lokalizacyjnych w autobusach. Dane lokalizacyjne pojazdów są rejestrowane prawidłowo. Zniknięcie autobusu z zewnętrznej aplikacji nie oznacza, że kierowca wyłączył urządzenie – wyjaśnia Joanna Urbańska-Jaworska.

Urzędnicy przyjrzą się natomiast zgłoszeniom dotyczącym informacji przekazywanych pasażerom przez dyspozytorów. – W sytuacji opóźnienia lub odwołania kursu pasażer powinien mieć możliwość uzyskania rzetelnej informacji – podkreślają.

Po interwencji „Gazety Wrocławskiej" sprawdzona zostanie reakcja operatora linii 120 na opóźnienia oraz to, czy wykorzystuje wszystkie dostępne możliwości zapewnienia komunikacji zastępczej. Urzędnicy zaznaczają przy tym, że nie mają podstaw, by obarczać winą kierowców. Jak twierdzą, zebrane przez nich dane wskazują na problemy związane z warunkami drogowymi i organizacją kursów.

– Przepraszamy mieszkańców Rakowca za te utrudnienia. Wiemy, że przeprosiny nie zastąpią autobusu, dlatego najważniejsze jest teraz ograniczenie opóźnień i zapewnienie większej przewidywalności kursów. Tego mieszkańcy mają prawo od nas wymagać – przekazała Joanna Urbańska-Jaworska.

REKLAMA 0011608938

WKŁADKA MASUJĄCA DO STÓP

55 LAT TRADYCJI

ZADBAJ O KOMFORT KAŻDEGO KROKU!

- masują stopy na całej powierzchni krok po kroku
- wyprofilowana powierzchnia z wypustkami różnej szerokości i wysokości sprawia, że stopy stają się ciepłe, lekkie i witalne
- pomocne dla wszystkich grup wiekowych

Poznaj produkt i jego możliwości!

Zadzwoń do nas i poproś o bezpłatny katalog:

STUDIO ZDROWEGO CIAŁA | Krzysztof R. Lewandowicz | 76-270 USTKA | ul. Kopernika 16 | tel. 59 814 49 58, 602 738 092 | www.lewandowicz.com

eprasa.pl 64ae820245

MATERIAŁ INFORMACYJNY KOSD WROCŁAW

0011618113

FILL GREEN

NOWY GRACZ NA RYNKU CHEMII BUDOWLANEJ. UWAŻAJCIE NA NIEGO

Kopalnia KOSD Wrocław, wydobywająca u stóp góry Ślęży antygoryt - naturalnie zielony kamień, pochodzący z zastygłej ok. 300 mln (!) lat temu lawy - rozpoczęła produkcję wypełniaczy i grysików dla chemii budowlanej, hutnictwa, ceramiki. Bądźcie uważni na ich nową markę Fill Green. Niesie rewolucyjne zmiany na rynku.

- Dotąd nie było produktów, stosowanych m.in. w chemii budowlanej, które miałyby tak wiele cennych właściwości, a dodatkowo posiadały naturalną zdolność pochłaniania dwutlenku węgla - mówi Mirosław Kotowski, prezes spółki KOSD Wrocław, właściciela marki Fill Green. Wyjaśnia: - Wyobraźmy sobie, że elewacje lub ściany budynku, w którym mieszkamy czy pracujemy, są nie tylko chronione na wysokim poziomie przez tynki czy farby z udziałem surowców Fill Green, ale też pochłaniają szkodliwy dla człowieka i środowiska dwutlenek węgla. Badania naszego antygorytu potwierdzają, że w warunkach naturalnych tona tego surowca może trwale związać aż 700 kg CO2! To potwierdza niesamowicie dobre parametry antygorytu, który z jednej strony świetnie sprawdza się jako wypełniacz funkcyjny w zakresie chemii budowlanej, jednocześnie jest przyjazny ludziom i przyrodzie. To absolutna nowość na rynku - mówi Mirosław Kotowski.

Potencjał na wagę cementu

KOSD Wrocław od lat pracuje nad rozpoznaniem surowca, który wydobywa. Współpracuje w tym celu z placówkami badawczo-naukowymi, w kraju i za granicą. To m.in. Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, ale też jeden z instytutów w Hamburgu. W związku z już dowiedzionymi naukowo właściwościami antygorytu, spółka postanowiła pójść dalej i prowadzi szeroko zakrojone działania, by wprowadzić na rynek produkt, którego powstanie wydawało się do niedawna wręcz niemożliwe. Chodzi o przekształcenie surowca antygorytowego w spoiwo, które będzie alternatywą dla cementu.

- Produkcja cementu jest coraz droższa i wiąże się z wysoką emisją dwutlenku węgla do atmosfery. Tymczasem nasze spoiwo nie dość, że będzie tańsze w produkcji, to dużo bardziej przyjazne środowisku, z uwagi na brak emisji CO2 w trakcie jego wytwarzania. A parametry mechaniczne produktu będą takie same, jeśli nawet nie lepsze, jak w tradycyjnym cemencie. To rewolucja na rynku - mówi prezes Kotowski.

Prastary, ale współczesny

Aby poznać fenomen surowca z Nasławic, warto zatrzymać się przy imponującym wyrobisku antygorytu w Nasławicach. Ma ono 19 ha powierzchni i zasoby do wydobycia sięgające 20 mln ton! Eksploatacja rozpoczęła się tu w latach 60. ub. wieku. Najpierw ze złoża pod Ślężą pozyskiwano surowiec do budowy dróg. Okazało się bowiem, że dodany do mas asfaltowych antygoryt wpływa m.in. na poprawę bezpieczeństwa kierowców. Sprawia, że jezdnie z jego dodatkiem są wytrzymałe, odporne na ścieranie i uszkodzenia. Z czasem badania naukowe dowiodły, że zielone skały z Nasławic mają też inne, ważne właściwości, m.in. dobry wpływ na samopoczucie człowieka: redukują stres, dodają sił witalnych. Nie bez powodu spółka KOSD Wrocław, do której złoże należy od ponad ćwierć wieku, zaczęła wytwarzać z antygorytu także naturalnie zielone i oddające ludziom dobrą energię kamienie ogrodowe, poprawiające wzrost roślin nawozy, galanterię kuchenną czy „prozdrowotną" biżuterię. Z zielonego kamienia powstają też efektowne nagrobki, które zdobią m.in. miejsca spoczynku kultowych reżyserów: Andrzeja Wajdy i Sławomira Chęcińskiego.

Adopcyjny „rodzic" niedźwiedzia

Widząc wszechstronny potencjał antygorytu, prezes Mirosław Kotowski postawił na jeszcze bardziej szczegółowe jego rozpoznanie. I stworzenie z antygorytu produktów, jakich na rynku nie było. Do marki Fill Green doprowadziły więc spółkę wieloletnie badania i analizy. Jednak nie tylko z tego powodu produkty Fill Green nie są dziełem przypadku. Wynikają również z życiowej filozofii Mirosława Kotowskiego, który zarządza firmą niestandardowo. W politykę firmy wpisane jest bowiem poszanowanie dla ludzi, ale też otaczającego środowiska i tutejszych skał, do których prezes - co otwarcie przyznaje - często się przytula, by czerpać z nich energię. Pracownicy KOSD Wrocław mogą przychodzić do firmy ze swoimi pieskami, a pracownicy, którzy dbają o wyżywienie i leczenie żyjących na terenie kopalni w Nasławicach kotów, otrzymują specjalny deputat do pensji. Firma jest też adopcyjnym opiekunem jednej z najstarszych w Europie niedźwiedzic himalajskich: mieszkającej w ZOO Wrocław 37-letniej Całki.

Inwestycja w pakiecie z wróżką i gwiazdorem Eurowizji

Otwarcie fabryki nowej marki Fill Green w Nasławicach było wyjątkowe. Przedstawiciele biznesu, samorządów, świata nauki i instytucji badawczych, po zwiedzeniu wyrobiska i ciągu technologicznego zobaczyli - dzięki nowoczesnej technologii streamingu - odstrzał skał na wyrobisku. Na ich oczach odstrzelonych zostało aż 46 tys. ton surowca! Towarzyszący otwarciu event nawiązywał do tradycji magicznej góry Ślęży. Wystąpił m.in. zespół Percival, znany w świecie ze ścieżki dźwiękowej do kultowej gry Wiedźmin. Dla gości został przygotowany niecodzienny poczęstunek, inspirowany starosłowiańskimi przepisami. Gościem specjalnym była szeptucha Jolanta Szewczyk, której porady cieszyły się ogromnym zainteresowaniem. Wydarzenie poprowadził popularny aktor Piotr Pręgowski, znany m.in. z roli Pietrka z serialu „Ranczo". W stroju Króla Gibango, którym podbił konkurs Eurowizji, nie nawiązywał wprawdzie do starosłowiańskich tradycji, ale śmiechu było dzięki niemu co niemiara.

Mówi **prof. Andrzej Ubysz**, profesor na Wydziałach Budownictwa Lądowego i Wodnego Politechniki Wrocławskiej oraz Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji Uniwersytetu Przyrodniczego:

- Debiut marki Fill Green był godny produktów, które firma wprowadza na rynek krajowy, a zapewne i zagraniczny. Organizatorzy zaprezentowali nam nowoczesny ciąg technologiczny, a inicjujący odstrzał na starcie był wielokrotnie bardziej widowiskowy niż otwarcie szampana. Końcowe odcinki tego ciągu pokazały nam możliwości, jakie daje zarówno surowiec, jak i technika obróbki. Jest to mała rewolucja techniczna, ale i artystyczna. W szczególności zainteresowała mnie część otwierająca nową przestrzeń na materiały i chemię budowlaną. Zarówno surowiec, jak i technologia, pozostają w absolutnej symbiozie ze współczesnymi badaniami naukowymi i trendami ekologicznymi. Jeżeli firma wyrazi zainteresowanie współpracą, jesteśmy - jako uczelnie i instytucje badawcze - bardzo zainteresowani badaniami fizykochemicznymi, na końcu których pojawią się (mam nadzieję) jeszcze doskonalsze rozwiązania racjonalizatorskie.

eprasa.pl 64ae820245

MATERIAŁ INFORMACYJNY NFOŚIGW 0011609333

Szkoła przyszłości zaczyna się od dobrych warunków. Termomodernizacja inwestycją w edukację i środowisko

Odpowiednia temperatura w klasach, świeże powietrze, energooszczędne oświetlenie i nowoczesne systemy ogrzewania. Warunki, które jeszcze niedawno nie były oczywistością w wielu polskich szkołach, stopniowo stają się standardem. Dzięki środkom z Krajowego Planu Odbudowy w ramach programu realizowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we współpracy z Ministerstwem Klimatu i Środowiska kolejne placówki przechodzą kompleksową modernizację energetyczną. Jej efekty wykraczają jednak daleko poza ograniczenie zużycia energii. To także inwestycja w zdrowie uczniów, komfort pracy nauczycieli, budżety samorządów i świadomość ekologiczną młodego pokolenia.

Szkoła jest jednym z tych miejsc, w których jakość otoczenia ma szczególne znaczenie. Uczniowie spędzają w niej kilka godzin dziennie, uczestnicząc w lekcjach, zajęciach sportowych i spotkaniach z rówieśnikami. Trudno jednak w pełni skupić się na nauce, kiedy w sali jest zbyt zimno, powietrze staje się duszne, a niewystarczające oświetlenie utrudnia pracę. Takie problemy przez lata towarzyszyły wielu budynkom oświatowym, których infrastruktura nie nadążała za współczesnymi potrzebami.
Odpowiedzią na te wyzwania jest kompleksowa termomodernizacja. Jej celem nie jest wyłącznie poprawa wyglądu obiektów, ale przede wszystkim zmiana sposobu ich funkcjonowania. Ocieplone ściany i dachy, szczelne okna, sprawne systemy wentylacji oraz nowoczesne źródła ciepła pozwalają stworzyć przestrzeń bardziej przyjazną użytkownikom. Jednocześnie ograniczają straty energii i zmniejszają koszty utrzymania placówek.

Komfort nauki zaczyna się od otoczenia

Warunki panujące w szkolnych pomieszczeniach wpływają na codzienne funkcjonowanie całej społeczności. Zbyt niska temperatura może utrudniać koncentrację i powodować dyskomfort, natomiast niewłaściwa wentylacja sprzyja gromadzeniu się zanieczyszczeń i pogarszaniu jakości powietrza. Znaczenie ma również oświetlenie, które powinno zapewniać odpowiednie warunki zarówno podczas lekcji, jak i innych aktywności.
Dlatego nowoczesna termomodernizacja obejmuje znacznie więcej niż samo docieplenie budynku. Ważnym elementem jest dostosowanie instalacji grzewczych do potrzeb obiektu, usprawnienie wymiany powietrza oraz zastosowanie energooszczędnych źródeł światła. Dzięki temu szkoła może zapewniać bardziej stabilne warunki niezależnie od pory roku i zmieniającej się temperatury na zewnątrz.
Istotna jest również poprawa izolacyjności budynków. Przez nieocieplone ściany, nieszczelne okna i dachy może uciekać znaczna część energii wykorzystywanej do ogrzewania. W efekcie nawet sprawny system grzewczy nie zawsze gwarantuje odpowiednią temperaturę, a rachunki za energię pozostają wysokie. Usunięcie tych problemów pozwala lepiej wykorzystać ciepło i ograniczyć jego straty.

Od audytu energetycznego do nowoczesnych technologii

Każde przedsięwzięcie termomodernizacyjne powinno zaczynać się od dokładnego rozpoznania potrzeb konkretnego obiektu. Temu służy audyt energetyczny, który pozwala określić stan techniczny budynku, zidentyfikować główne źródła strat energii i wskazać rozwiązania mogące przynieść największe korzyści. Nie każda szkoła wymaga bowiem takiego samego zakresu prac. W jednych najważniejsza jest poprawa izolacji ścian i dachu, w innych modernizacja ogrzewania, wentylacji lub wymiana stolarki okiennej.
Na podstawie przeprowadzonej analizy przygotowywany jest plan działań. Wśród najczęściej realizowanych prac znajdują się docieplenie elewacji, dachów i stropów, wymiana okien oraz drzwi, a także modernizacja instalacji grzewczych i oświetleniowych. Ważną częścią przedsięwzięć jest również poprawa wentylacji, która pozwala zapewnić właściwą wymianę powietrza w pomieszczeniach.
Coraz większą rolę odgrywają technologie umożliwiające produkowanie i efektywniejsze wykorzystywanie energii na miejscu. W szkolnych budynkach montowane są instalacje fotowoltaiczne, a w niektórych również magazyny energii. Dzięki nim placówki mogą korzystać z prądu wytwarzanego przez własne panele, a nadwyżki przechowywać i wykorzystywać w późniejszym czasie.
Uzupełnieniem takich rozwiązań są między innymi pompy ciepła i nowoczesne systemy sterowania ogrzewaniem. Kompleksowa modernizacja łącząca poprawę izolacji budynku z montażem odnawialnych źródeł energii pozwala skuteczniej ograniczać zużycie energii i zwiększać efektywność energetyczną szkół. Zgodnie z wymogami programu inwestycje muszą zapewnić zmniejszenie zapotrzebowania na energię pierwotną o co najmniej 30 proc.

Mniej energii, więcej możliwości dla szkół

Koszty ogrzewania i energii elektrycznej stanowią istotną część wydatków związanych z utrzymaniem placówek oświatowych.
W przypadku starszych, słabo zaizolowanych budynków mogą być szczególnie wysokie. Każda jednostka energii, która nie jest tracona przez nieszczelne przegrody i przestarzałe instalacje, oznacza możliwość bardziej racjonalnego gospodarowania środkami.
Warto jednak pamiętać, że skala oszczędności zależy od wielu czynników, między innymi stanu technicznego budynku, zakresu przeprowadzonych prac i sposobu użytkowania obiektu. Pełna ocena efektów finansowych wymaga porównania zużycia energii oraz kosztów eksploatacyjnych z odpowiednio długich okresów przed modernizacją i po jej zakończeniu.

Korzyści, które wykraczają poza szkolne mury

Poprawa efektywności energetycznej placówek oświatowych ma znaczenie również dla ich najbliższego otoczenia. Ograniczenie zapotrzebowania na energię i wykorzystanie nowoczesnych źródeł ciepła mogą przyczyniać się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń związanych z ogrzewaniem budynków.
To ważne szczególnie w miejscowościach, w których jakość powietrza pozostaje istotnym problemem.
Szkoły mogą odgrywać w tym procesie jeszcze jedną ważną rolę. Nowoczesne instalacje, panele fotowoltaiczne czy rozwiązania pozwalające ograniczać zużycie energii są nie tylko elementami infrastruktury, ale również przykładami, które można wykorzystać podczas zajęć edukacyjnych. Uczniowie mają możliwość obserwowania, w jaki sposób działają odnawialne źródła energii i dlaczego warto racjonalnie korzystać z dostępnych zasobów.

Tysiąc szkół w ogólnopolskim programie

Kompleksowa modernizacja energetyczna placówek oświatowych wymaga znacznych nakładów finansowych. Dlatego ważnym elementem całego przedsięwzięcia jest wsparcie zewnętrzne, dzięki któremu samorządy mogą realizować inwestycje o dużej skali, często obejmujące kilka budynków jednocześnie.
W Polsce działania te prowadzone są w ramach programu „Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej szkół", realizowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we współpracy z Ministerstwem Klimatu i Środowiska. Finansowanie pochodzi z Krajowego Planu Odbudowy, a budżet programu przekracza 1,8 mld zł. Dotychczas wsparciem objęto blisko 500 szkół i przedszkoli w różnych częściach kraju. Celem jest jednak znacznie szersza zmiana. Zgodnie z założeniami przedsięwzięcia do 2030 roku modernizację ma przejść łącznie tysiąc szkół. Rozszerzenie programu ma być możliwe dzięki dodatkowym środkom pochodzącym z Funduszu Modernizacyjnego.
Ogólnopolski charakter inicjatywy pozwala prowadzić działania zarówno w dużych ośrodkach miejskich, jak i mniejszych miejscowościach. Dzięki temu poprawa infrastruktury edukacyjnej nie jest zarezerwowana wyłącznie dla samorządów dysponujących największymi budżetami. Wsparcie umożliwia realizację przedsięwzięć, które bez dodatkowego finansowania mogłyby zostać odłożone na kolejne lata.

Ekologiczna świadomość zaczyna się w szkole

Nowoczesna szkoła nie musi być więc jedynie budynkiem wyposażonym w zaawansowane technologie. Powinna być także miejscem, które uczy odpowiedzialności, pokazuje dobre praktyki i przygotowuje młode pokolenie do świadomego podejmowania decyzji. Termomodernizacja łączy te dwa wymiary: poprawia warunki funkcjonowania placówki i tworzy przestrzeń do poznawania rozwiązań ważnych dla przyszłości.
Ostatecznie efekty takich inwestycji można oceniać na kilku poziomach. To mniejsze zapotrzebowanie na energię, potencjalnie niższe rachunki, ograniczenie emisji zanieczyszczeń, a przede wszystkim lepsze warunki codziennej nauki i pracy.

KRAJOWY PLAN ODBUDOWY | Rzeczpospolita Polska | Sfinansowane przez Unię Europejską NextGenerationEU

Ministerstwo Klimatu i Środowiska | NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA i GOSPODARKI WODNEJ

eprasa.pl 64ae820245

MATERIAŁ INFORMACYJNY NFOŚIGW

0211609312

Cieplej, jaśniej, taniej. Dwie szkoły w Brzegu Dolnym po termomodernizacji

Ponad 11 mln zł, niemal rok prac i dwie szkoły, które zyskały nowe oblicze. Szkoła Podstawowa nr 5 przy ul. Zwycięstwa oraz SP nr 6 przy ul. Młodzieżowej w Brzegu Dolnym przeszły kompleksową termomodernizację. Dyrektorki obu placówek podkreślają, że choć inwestycja była dużym wyzwaniem, jej efekty są odczuwalne na co dzień.

Przedsięwzięcie kosztowało ponad 11 mln zł, z czego przeszło 9 mln zł stanowiło bezzwrotne dofinansowanie z Krajowego Planu Odbudowy w ramach projektu realizowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we współpracy z Ministerstwem Klimatu i Środowiska. Wymieniono okna, ocieplono ściany, zmodernizowano ogrzewanie i oświetlenie oraz zamontowano fotowoltaikę. Brzeg Dolny dołączył tym samym do blisko 500 szkół i przedszkoli w Polsce objętych wsparciem z KPO. Projekty muszą zapewniać co najmniej 30-procentowe ograniczenie zapotrzebowania budynków na energię pierwotną.

„Zieleniak" w nowej odsłonie

Szkoła Podstawowa nr 6 przy ul. Młodzieżowej od lat jest nazywana „zieleniakiem" – to określenie nawiązuje do charakterystycznego koloru jej elewacji. Przed rozpoczęciem inwestycji największym problemem były stare, nieszczelne okna oraz niewystarczające ogrzewanie budynku.

– *Przed termomodernizacją przede wszystkim nie mieliśmy tak ciepło, jak jest teraz. Okna były już stare i często się nie domykały. Radziliśmy sobie, jak w każdej placówce, ale po przeprowadzonych pracach mogliśmy skorzystać z dobrodziejstw nowoczesnych technologii* – mówi Magdalena Wlaźlak-Szał, dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 1.

Zakres prac był szeroki. Usunięto stare, nierównomiernie rozłożone ocieplenie, które w zależności od miejsca miało od 4 do 10 cm grubości, i zastąpiono je nową warstwą izolacji. Zabezpieczono fundamenty, wymieniono wszystkie okna na trzyszybowe, zamontowano nowe grzejniki z osłonami oraz oświetlenie. Sala gimnastyczna zyskała system nawiewu świeżego powietrza, a węzeł cieplny – nowe pompy. Na dachu pojawiła się instalacja fotowoltaiczna. Przy okazji odświeżono również dziedziniec i szkolne wnętrza.

– *Zdecydowaliśmy się pozostawić zielone wnęki, aby budynek nadal był rozpoznawalny dzięki swojemu charakterystycznemu kolorowi. Męczący dla oczu żółty zastąpiliśmy stonowaną szarością. To naprawdę duża zmiana na korzyść, również pod względem wizualnym* – podkreśla dyrektorka.

Rezultaty inwestycji są odczuwalne każdego dnia. Poprawa komfortu cieplnego jest szczególnie widoczna w salach lekcyjnych, gdzie nie ma już potrzeby korzystania z dodatkowych warstw odzieży. – *Jest dużo, dużo cieplej. To ogromna wygoda. Kaloryfery są ustawione na dwójeczkę, a miejscami nawet na trójeczkę, a mimo to w pomieszczeniach jest naprawdę ciepło. Dziecko może zdjąć grubą bluzę i chodzić w krótkim rękawku. To naprawdę duża różnica* – mówi Magdalena Wlaźlak-Szał.

Koniec z przeciekającym dachem i wilgocią

W Szkole Podstawowej nr 5 przy ul. Zwycięstwa najpilniejsze potrzeby dotyczyły przede wszystkim zewnętrznej części obiektu. Placówka zmagała się z problemami związanymi z ogrzewaniem oraz nieszczelnym dachem. Dodatkowym utrudnieniem była wilgoć w podpiwniczeniu, gdzie mieszczą się gabinety, pomieszczenia gospodarcze oraz sąsiadujące z nimi świetlice.

– *Zapach wilgoci i związane z nią trudności w przechowywaniu różnych rzeczy w tych pomieszczeniach były najbardziej uciążliwe* – wspomina Małgorzata Sapun, dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 3.

W ramach inwestycji wymieniono całą stolarkę okienną wraz z parapetami, a także wszystkie drzwi. Powstała nowa instalacja grzewcza, obejmująca piony w salach lekcyjnych i na korytarzach. Zmodernizowano instalację elektryczną i oświetlenie, odnowiono pokrycie dachowe oraz zamontowano panele fotowoltaiczne. Przy okazji szkoła wykorzystała tę okazję do przeprowadzenia dodatkowych prac w kolejnych salach lekcyjnych i świetlicach, dzięki czemu poprawił się również standard ich wyposażenia i wygląd.

– *Jest cieplej, w klasach nie ma już problemu z przeciekającym dachem, a oświetlenie zapewnia lepsze warunki. W pomieszczeniach, w których wcześniej wyczuwalna była wilgoć, można teraz komfortowo przebywać* – wylicza dyrektorka.

Zmienił się również wygląd budynku. Nowa elewacja nawiązuje kolorystyką do logo szkoły, a na jednej ze ścian odnowiono mural. Efekty inwestycji to nie tylko poprawa estetyki, ale przede wszystkim lepsze warunki nauki i pracy.

Prace na żywym organizmie

W obu szkołach prace trwały niemal przez cały rok szkolny, a lekcje odbywały się bez większych zakłóceń. Wymagało to jednak dobrej organizacji i bieżącego dostosowywania planu zajęć. W SP nr 6 każda klasa miała przypisaną salę, część uczniów korzystała z drugiego budynku przy ul. Wilczej, a wejście do szkoły ograniczono do wyznaczonej strefy. Z kolei w SP nr 5 wicedyrekcja co tydzień aktualizowała harmonogramy, a we wrześniu część lekcji odbywała się w pobliskiej bibliotece miejskiej.

– *Kiedy burmistrz poinformował mnie, że termomodernizacja będzie prowadzona w czynnym obiekcie, pomyślałam: to niemożliwe. A jednak udało się wszystko bardzo dobrze zorganizować. Uczniowie wiedzieli, do których stref nie wolno wchodzić, i przez cały okres prac nie doszło do ani jednej niebezpiecznej sytuacji* – mówi Magdalena Wlaźlak-Szał.

Podobne doświadczenia ma dyrektorka „piątki". – *To było ogromne wyzwanie, ale dzięki bardzo dobrej współpracy i komunikacji z wykonawcą udało się przeprowadzić wszystkie prace praktycznie bezboleśnie* – podkreśla Małgorzata Sapun.

Istotne było również wsparcie rodziców. Obie szkoły z wyprzedzeniem informowały ich o planowanych pracach i związanych z nimi utrudnieniach, dzięki czemu mogli przygotować się na zmiany.

– *Rodzice współpracowali z nami i pomagali. Nie było żadnych pretensji* – mówi dyrektor SP nr 5. Podobne zaangażowanie było widoczne w „szóstce", gdzie dyrektorka otrzymywała od rodziców wiadomości: *„Pani dyrektor, jesteśmy z panią, damy radę".*

Oszczędności i lekcja ekologii

Prace w SP nr 5 zakończyły się pod koniec maja, a odbiór inwestycji odbył się 1 czerwca. Pełne oszczędności będzie można ocenić po obecnym sezonie grzewczym, ale już teraz perspektywy są obiecujące. Mniejsze straty ciepła, energooszczędne oświetlenie i energia z fotowoltaiki powinny obniżyć rachunki, a zaoszczędzone środki będzie można przeznaczyć na inne potrzeby szkół i gminy.

– *Największą korzyścią jest to, że dysponujemy teraz energooszczędnym budynkiem, co powinno przełożyć się na niższe koszty jego utrzymania. Budżet ma istotne znaczenie z perspektywy dyrektora, ale równie ważny jest codzienny komfort uczniów i pracowników* – zaznacza Małgorzata Sapun.

Inwestycja stała się także okazją do edukacji ekologicznej. W SP nr 6 zorganizowano konkursy i pikniki, podczas których uczniowie, we współpracy z Łęgami Odrzańskimi, poznawali zasady termomodernizacji, sposoby ograniczania strat energii i dbania o środowisko.

„Trzeba wejść. To bezdyskusyjne"

Obie dyrektorki nie mają wątpliwości, że podobne przedsięwzięcia warto realizować, nawet jeśli wiążą się z czasowymi niedogodnościami i koniecznością reorganizacji codziennego funkcjonowania placówki. Ich zdaniem najważniejsze jest odpowiednie przygotowanie, współpraca i zaufanie do osób zaangażowanych w realizację inwestycji.

– *Oczywiście, że trzeba wejść w taki projekt. To w ogóle nie podlega dyskusji. Na początku wszystko może wyglądać strasznie, ale trzeba dać szansę sobie i innym, zaufać ludziom, którzy nas otaczają. Kiedy w dniu uroczystego otwarcia stanęłam przed budynkiem i zobaczyłam właściwie nową szkołę, poczułam, że naprawdę było warto* – mówi dyrektor SP nr 6.

Dzięki dofinansowaniu z KPO dwie szkoły w Brzegu Dolnym zyskały nową jakość. Są dziś cieplejsze, jaśniejsze, bardziej komfortowe i energooszczędne, a ich utrzymanie powinno kosztować mniej. To inwestycja, której efekty będą odczuwalne przez wiele kolejnych lat – zarówno przez uczniów i nauczycieli, jak i całą lokalną społeczność.

KRAJOWY PLAN ODBUDOWY | Rzeczpospolita Polska | Sfinansowane przez Unię Europejską NextGenerationEU

Ministerstwo Klimatu i Środowiska | NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA i GOSPODARKI WODNEJ

eprasa.pl 64ae820245

ŚCINAWA

Policjant z weterynarzem ratowali rannego w bójce

Redakcja

W bójce ciężko ranny został 20-letni mężczyzna. Z pomocą przyszedł mu policjant, który jest ratownikiem medycznym.

Policja została powiadomiona o bójce na terenie parku miejskiego w Ścinawie, a jeden z uczestników, zakrwawiony, z nożem w ręku, wszedł do placówki weterynaryjnej. Na miejscu pojawili się policjanci z komisariatu w Ścinawie.

Stan rannego mężczyzny był bardzo poważny i bezpośrednio zagrażał jego życiu. Funkcjonariusze natychmiast przystąpili do udzielania mu pomocy. Szczególną rolę odegrał jeden z policjantów, który posiada również kwalifikacje ratownika medycznego. Wykorzystując swoją wiedzę podjął czynności ratujące życie mężczyzny aż do przybycia zespołu ratownictwa medycznego. Wspomagał go lekarz weterynarii. 20-latek w stanie ciężkim trafił do szpitala.

Tej samej nocy zatrzymali trzy osoby w wieku 41, 30 i 16 lat. Jak wynika z dotychczasowych ustaleń, pomiędzy uczestnikami zdarzenia doszło do sprzeczki, która następnie przerodziła się w bójkę z użyciem noży, w trakcie której 20-letni mężczyzna doznał rany kłutej stwarzającej bezpośrednie zagrożenie dla jego życia.

Zgromadzony przez policjantów materiał dowodowy pozwolił na przedstawienie trzem dorosłym zarzut udziału w bójce z użyciem noży. Za udział w bójce odpowie bowiem także 20-latek, któremu policjanci udzielili pomocy medycznej. Grozi im do 8 lat więzienia.

Z kolei 16-latek trafił do młodzieżowego ośrodka wychowawczego. O jego losie zdecyduje sąd rodzinny.

HISTORIA

TYGIEL zaprasza i nadal zbiera pamiątki Wałbrzyszan

Paweł Gołębiowski

TYGIEL, czyli Muzeum Wałbrzyszan okazał się strzałem w dziesiątkę. W ciągu pierwszych siedmiu dni funkcjonowania odwiedziło to miejsce prawie 3,5 tysiąca osób.

FOT. MUZEUM WAŁBRZYSZN. TYGIEL

Centralnym punktem ekspozycji jest 12-metrowe drzewo z rur, na których powieszono fotografie

Odwiedzający otwarte 16 listopada muzeum to głównie mieszkańcy Wałbrzycha i okolic. Przychodzą wielopokoleniowe rodziny. Poszukują przodków, rozpoznają przedmioty codziennego użytku, dzielą się z młodszymi opowieściami o powojennych losach swoich rodzin na Dolnym Śląsku.

– Blisko 3,5 tys. osób w pierwszym tygodniu to sygnał, że trafiliśmy w bardzo ważną społeczną potrzebę. Najbardziej poruszające nie są jednak same statystyki, ale to, co dzieje się na sali. Widzimy ludzi, którzy stoją przed gablotami ze łzami w oczach, wyjmują telefony, dzwonią do krewnych i mówią: „tu jest nasza historia". Wielu zwiedzających podchodzi do nas i ze wzruszeniem dziękuje za to, że ocaliliśmy ich historię od zapomnienia i uwieczniliśmy losy ich rodzin. TYGIEL powstał dzięki mieszkańcom i to oni nadali mu w tym tygodniu prawdziwe życie – mówi Wioletta Wrona-Gaj, p.o. kierownika Muzeum Wałbrzyszan TYGIEL.

Centralnym punktem ekspozycji jest 12-metrowe drzewo. Powstało m.in. ze starych rur, które znaleziono na terenie dawnej kopalni węgla kamiennego („Julia", a wcześniej „Thorez"), obecnie Centrum Nauki, Kultury i Sztuki Stara Kopalnia. Instalacja to symboliczna oś muzeum. Na gałęziach zawisło kilkaset rodzinnych fotografii przekazanych przez Wałbrzyszan w ramach akcji „Zapuścić korzenie".

W muzeum postanowiono wydłużyć okres sprzedawani biletów w promocyjnej cenie (10 zł) 30 listopada.

Nadal w ramach akcji „Zapuścić korzenie" trwa zbiórka pamiątek mieszkańców - można przekazywać rodzinne pamiątki oraz historie, współtworząc wystawę.

REKLAMA 0011486419

ZAKŁADY POGRZEBOWE

● **„ABEL"** – Zakład Pogrzebowy, bezgotówkowa organizacja pogrzebów i kremacji. Całodobowe przewozy zmarłych z domu, szpitali, hospicjum. Tel. całodobowe, kom. 502-922-708, 71/ 355 92 23 ul. Św. Wincentego 10 A.

● **„ADORIA"** Usługi Pogrzebowe. Tanio, profesjonalnie i bezgotówkowo. Całodobowy odbiór ciała z dowolnego miejsca. Pożegnania i kremacje. Obsługa ekskluzywnym karawanem. Biuro na terenie cm. Osobowice 59a - wszystkie sprawy w jednym miejscu. Tel. całodobowy 71 352 52 05 lub 503 33 83 84.

● **„ANUBIS"** – kompleksowe usługi pogrzebowe - profesjonalnie - bezgotówkowo. Dom Pogrzebowy, biuro i własna kaplica i chłodnia, organizowanie pożegnań przed kremacją oraz czuwanie przy zmarłym przed pogrzebem tradycyjnym w godzinach dogodnych dla klienta. Wrocław, ul. Szpacza 32/34, tel. 71 350 01 01 całodobowy. Biuro: Wrocław, ul. Dubois 20, Wróblowice, ul. Stawowa 5. Całodobowe przewozy zmarłych kraj i zagranica. Załatwianie formalności również w domu klienta. Telefony całodobowe 71 328 83 85, 723 030 303.

● **„ARCHON"**– Zakład Pogrzebowy tel. 71 332 60 60 – całodobowe przewozy zmarłych. Własna chłodnia i kaplica, rozliczenia bezgotówkowe, wyrabianie aktów zgonu i wszystkich formalności ZUS i USC. Obsługa ceremonii pogrzebowych ekskluzywnym karawanem Mercedes Pilato gratis. Nasze oddziały: Włodkowica 37, Hallera 112, Bogusławskiego 33, Traugutta 67, Skłodowskiej-Curie 49, Kiełczowska 90 (cm. komunalny), Krzywoustego 287, Trzebnicka 67, ul. Grabiszyńska 101, ul. Zaporoska 83, www.zaklad-pogrzebowy.com.pl

● **„WITWICCY"** Zakład Usług Pogrzebowych, Producent Trumien. Całodobowy przewóz zmarłych. Rozliczamy ZUS, KRUS, WBE, MSWiA w zakładzie. Własna chłodnia. Kompleksowo. Solidnie! Wrocław Borowska 254 - naprzeciw Akademii Medycznej, Wrocław Kościuszki 67/1a – róg Gwarnej, Krzyżowice ul. Główna 14 gm. Kobierzyce, Sobótka ul. Św. Anny 19/1, 71/889-00-60, www.zakladpogrzebowy24.pl

● **CAŁODOBOWE PRZEWOZY ZMARŁYCH** dla miasta Wrocławia i Dolnego Śląska. Najniższe ceny. Tel. 502-922-708, 71 322-60-16.

● **KREMATORIUM – ARCHON**, ul. Kiełczowska 90, tel. 71 345 73 43 - całodobowo. Kompleksowe usługi kremacyjne i pogrzebowe, ustalanie terminów. Całodobowy odbiór osób zmarłych z domu, szpitali, hospicjów. www.krematorium.wroclaw.pl

● **MIĘDZYNARODOWE PRZEWOZY ZMARŁYCH**, tel. 71/332-60-60 – całodobowo. Przewóz zmarłych i prochów z państw całego świata. Załatwiamy wszelkie pozwolenia i formalności. Posiadamy licencję na tranport zmarłych z Francji. www.zaklad-pogrzebowy.com.pl

● **ROCH** – Zakład Pogrzebowy, bezgotówkowo, kompleksowo. Całodobowe przewozy zmarłychz domu, szpitali, hospicjum. Tel. całodobowe 71/322 60 16, kom. 502-922-708, Wrocław, ul. Św. Wincentego 10 a (dawna Obrońców Pokoju).

Dziś pożegnamy

Pogrzeby 27 listopada

● **GRABISZYN**
Weronika Szpakowicz-Michalska g. 10.00
Helena Winiecka g. 11.00
Teresa Plewko g. 12.00
Sławomir Bąk g. 13.00
Helena Wąsiel g. 14.00

● **OSOBOWICE**
Lucyna woźna g. 8.00
Henryka Postek g. 9.20
Augustyn Piwkowski g. 10.00
Eleonora Podolska-Zięba g. 10.40
Jerzy Andrzej Hensler g. 11.20
Janina Szyszka-Kolonko g. 12.00
Jan Chmielowski g. 12.40
Tatiana Antonina Kampioni-Rychlicka g. 13.20
Wanda Natalia Kołtuńska g. 14.00
Irena Mazurek g. 14.00

● **LEŚNICA**
Damian Dębek g. 12.00

● **PSIE POLE**
Bogumiła Komar g. 8.00
Eugeniusz Idasiak g. 10.00
Franciszka Seidel g. 13.00

● **PAWŁOWICE**
Teresa Brzeźniakiewicz g. 10.00

Zarząd Cmentarzy Komunalnych, pl. Strzelecki 19/21, 50-224 Wrocław

WAŁBRZYCH

Ewangelicy mają kłopot z remontem kościoła

Paweł Gołębiowski

Kościół Zbawiciela wymaga pilnego remontu. Z wieży odpadają m.in. elementy tynku.

Budowla w centrum Wałbrzycha powstała w XVIII w. i po prostu „sypie się". A nieliczna Parafia Ewangelicko – Augsburska nie ma środków na remont, który ma kosztować 2,2 mln zł. - Wykonaliśmy skucia, zamontowaliśmy siatki zabezpieczające. Wykorzystaliśmy cały tegoroczny budżet i część przyszłorocznego – mówi ks. Marek Bożek i dodaje, że odremontowano też 6 żyrandoli. chą pozyskać dotacje, ale muszą mieć wkład własny, 100 tys. zł, a na razie uzbierali tylko 16 tys. zł. Ksiądz zwraca się o pomoc do mieszkańców, przedsiębiorców, sponsorów. Bo Kościół Zbawiciela to zabytek, ale miejsce, które od stuleci jednoczy ludzi i ośrodek wsparcia dla potrzebujących - prowadzi stację socjalną. Szczegóły na stronie walbrzych.luteranie.pl

FOT. PAWEŁ GOŁĘBIOWSKI

Parafia potrzebuje na remont kościoła ponad 2 mln zł

eprasa.pl 64ae820245

FOKUS

• **27 i 28 listopada Banki Żywności** w 2163 sklepach w całej Polsce organizują 30. Świąteczną Zbiórkę Żywności

POLITYKA

Uśmiech proszę, czyli jak zdjęcia nakręcają polską politykę

Nic tak nie nakręca debaty publicznej, jak zdjęcia publikowane w mediach społecznościowych. A to Grzegorz Braun z Michałem Dworczykiem, a to Tomasz Sakiewicz w salonie kosmetycznym

Dorota Kowalska

Dzisiaj, w dobie telefonów komórkowych, nikt nie może czuć się bezpiecznie, bo zdjęcie może zrobić zwykły przechodzień, kolega, wróg albo sprytny dziennikarz. Potem wrzucić fotę do mediów społecznościowych i robi się afera.

Ostatnio czujność stracił Michał Dworczyk, jeden z najbliższych współpracowników Mateusza Morawieckiego: polityk inteligentny, pracowity i doświadczony.

Braun rozgrywa prawicę

I tak Grzegorz Braun, który uwielbia robić sobie selfie z innymi politykami prawicy, opublikował na X zdjęcie z obrad Parlamentu Europejskiego. Obok siedzi nie kto inny, a właśnie Michał Dworczyk z Rozwoju Plus.

„W miarę postępów Konfederacji Korony Polskiej walka z »braunizacją« zaostrza się, ale tymczasem w parlamencie eurokołchozowym dzień jak co dzień" – napisał europoseł Braun, bo wiadomo, że takie zdjęcia to dla niego bonus. Wyborcy pomyślą: „Nie taki ten Braun zły, skoro inni koło niego siedzą i jeszcze foty sobie z nim robią".

Dworczyk na publikację Brauna zareagował błyskawicznie. „Żeby nie było wątpliwości: miejsce siedzenia podczas głosowań w PE nie zmienia linii politycznej Rozwoju Plus.

FOT. X/GRZEGORZ BRAUN

Grzegorz Braun z Konfederacji Korony Polskiej na wspólnym zdjęciu z Michałem Dworczykiem z Rozwoju Plus

Na marginesie, to zabawne, że w tym tygodniu jeden poseł PiS zaatakował mnie za to, że przez pewien czas moim adwokatem był Ryszard Kalisz, a drugi poseł PiS za to, że mam zdjęcie z Grzegorzem Braunem. Urocze" – napisał w mediach społecznościowych. „A mówiąc poważnie – to naprawdę szkoda, że tak wielu ludzi nie rozumie lub nie chce zrozumieć, że z innym człowiekiem, nawet gdy fundamentalnie się z nim nie zgadzasz, można normalnie rozmawiać. Można być uprzejmym, niezależnie od poglądów. Właśnie do tego doprowadziła polaryzacja i hejt, które wykorzystują dwie największe partie oraz ich wyznawcy" – dodał jeszcze Dworczyk.

Niby prawda, chociaż w przypadku Grzegorza Brauna i ludzie z jego środowiska politycznego już niekoniecznie, bo jak to stwierdził wicepremier i szef MON Władysław Kosiniak-Kamysz, on też siedział w Sejmie obok Janusza Korwin-Mikkego i nigdy sobie z nim selfie nie robił.

Sakiewicz i jego pedicure

Nieostrożny w ostatnim tygodniu był Tomasz Sakiewicz, szef TV Republika. Od dziesięciu tygodniu trwa protest przed siedzibą Trybunału Konstytucyjnego. Współorganizuje go środowisko związane z Telewizją Republika, która regularnie relacjonuje wydarzenia, a dziennikarze stacji nieustannie trąbią o „zamachu stanu" dokonanym przez rząd Donalda Tuska. Tymczasem Katarzyna Kolenda-Zalewska, dziennikarka Faktów TVN, zobaczyła Tomasza Sakiewicza, jak w czasie protestu przed Trybunałem korzystał z usług salonu kosmetycznego. Salon znajduje się około 200 metrów od miejsca demonstracji. Postanowiła zabieg kosmetyczny, a raczej oczekiwanie na niego, uwiecznić.

„Kiedy protestujący przed siedzibą Trybunału Konstytucyjnego »marzną dla Polski«, Tomasz Sakiewicz, szef TV Republika, tuż obok oddaje się zabiegom pielęgnacyjnym w salonie kosmetycznym. (...) Najwyraźniej to, co politycy PiS nazwali »zamachem stanu«, nie jest na tyle dotkliwe, by przeszkodzić w zrobieniu pedicure" – napisał tvn24.pl.

Cóż, politykom czasami brakuje rozwagi, czasami zdrowego rozsądku, czasami ostrożności, a jak to mówią: „Kto się nie strzeże, ten w biedę wlezie".

POLITYKA

Pieniądze dla Trybunału z nowego źródła

oprac. Karolina Wrońska

Donald Tusk zdecydował, aby Bank Gospodarstwa Krajowego zapewniał finansowanie Trybunału Konstytucyjnego.

Rzecznik rządu Adam Szłapka poinformował w czwartkowym wpisie na platformie X, że „premier Donald Tusk wydał dyspozycję, by Bank Gospodarstwa Krajowego zapewniał finansowanie Trybunału Konstytucyjnego". Dodał, że „środki na ten cel zabezpieczy minister finansów". „Państwo musi działać" – podkreślił Szłapka.

Niedługo później – również na X – wicepremier, minister finansów i gospodarki Andrzej Domański potwierdził, że otrzymał od szefa rządu „polecenie zabezpieczenia finansowania Trybunału Konstytucyjnego". „Blokada rachunków przez NBP nie może paraliżować państwa" – dodał szef MF.

Domański dodał, że środki zapewnione zostaną za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego (BGK).

BEZPIECZEŃSTWO

MON planuje strefę zakazu lotów na wschodzie

oprac. Karolina Wrońska

Wiceszef MON Cezary Tomczyk zapowiedział, że rząd do końca roku chce uregulować strefę zakazu lotów przy wschodniej granicy, by ułatwić pracę pilotom.

Tomczyk zapowiedział utworzenie strefy zakazu lotów wzdłuż wschodniej granicy Polski. Ma ona ułatwić wojsku reagowanie na rosyjskie pociski i drony naruszające polską przestrzeń powietrzną. Po wprowadzeniu tzw. identyfikacji pozytywnej pilot może rozpoznać intruza na podstawie danych radarowych i zdecydować o jego zestrzeleniu bez identyfikacji wzrokowej. Rząd pracuje nad strefami SOP1, obowiązującą całodobowo, oraz SOP2, czynną od godziny 22 do 6.

Rozporządzenia mają wejść w życie pod koniec grudnia lub na początku stycznia 2027 r. Tomczyk zaznaczył też, że NATO nie zgadza się na zestrzeliwanie rosyjskich rakiet nad Ukrainą, ponieważ taka decyzja wymagałaby zgody całego Sojuszu.

KRÓTKO

Gdańsk

Matka i syn w szpitalu po zatruciu czadem

15-latek i jego 54-letnia matka trafili do szpitala po podtruciu tlenkiem węgla w mieszkaniu przy ul. Słowackiego w Gdańsku. Do zdarzenia doszło w nocy z 25 na 26 listopada. Chłopiec stracił przytomność, natomiast kobieta była przytomna. Pomimo wcześniejszego wietrzenia mieszkania strażacy nadal stwierdzili w nim obecność tlenku węgla.

Sosnowiec

Duchowny podejrzany o przestępstwa seksualne

Prokuratura Okręgowa w Sosnowcu postawiła kolejnemu duchownemu diecezji sosnowieckiej zarzuty dotyczące przestępstw seksualnych wobec dwóch osób. Czyny miały zostać popełnione w 2009 i 2011 roku, z wykorzystaniem zależności pokrzywdzonych i przemocy fizycznej. Jedną z nich była małoletnia dziewczynka, drugą dorosła kobieta. Kapłan nie przyznał się do winy i odmówił wyjaśnień. Został objęty dozorem policji oraz zakazem kontaktu z pokrzywdzonymi i pracy z małoletnimi. Grozi mu do ośmiu lat więzienia. Diecezja zakazała mu publicznego sprawowania sakramentów i zadeklarowała współpracę ze śledczymi.

Łódź

Zaatakował nożem, bo był posądzony o kradzież

Prokuratura zarzuciła 38-latkowi ugodzenie nożem mężczyzny, który oskarżył go o kradzież narzędzi. Rana zagrażała życiu 48-latka. Podejrzany usłyszał zarzut spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu i został aresztowany na trzy miesiące. Grozi mu do 20 lat więzienia.

FOT. SYLWIA DĄBROWA

Premier Donald Tusk mówi o 50 wetach, ale milczy o tym, że kilkanaście zawetowanych ustaw prezydent Karol Nawrocki podpisał po ich poprawieniu

RAFAŁ LEŚKIEWICZ
rzecznik prezydenta

eprasa.pl 64ae820245

RZYM

Włoscy biskupi publikują raport o pedofilii w Kościele. Dane są niepełne

oprac. Anna Nagel

Włoski Episkopat opublikował pierwszy krajowy raport na temat pedofilii w Kościele. W latach 2001–2021 zgłoszono 356 sprawców i 385 nieletnich ofiar. Stowarzyszenie ofiar krytykuje raport.

Podczas obrad plenarnych w Asyżu włoscy biskupi przedstawili wyniki pilotażowego badania dotyczącego nadużyć seksualnych w Kościele. Na podstawie danych z archiwów 133 z 226 diecezji ustalono, że w latach 2001-2021 czynów pedofilskich dopuściło się 356 księży, nauczycieli religii i katechetów, a ofiarami padło 385 nieletnich.

Jak podkreśla „La Repubblica", publikacja raportu jest ważnym krokiem, który wiele episkopatów na świecie wykonało już wcześniej. Jednocześnie sami biskupi przyznają, że przedstawione dane są niepełne. W badaniu nie uczestniczyło wiele diecezji z centralnych i południowych Włoch, a raport obejmuje jedynie zgłoszenia od 2001 roku, kiedy po ujawnieniu skandali w USA papież Jan Paweł II nakazał dokładniejsze monitorowanie takich spraw.

Nie uwzględniono również przypadków rozpatrywanych wyłącznie przez świecki wymiar sprawiedliwości ani tych, które nigdy nie zostały zgłoszone. Sekretarz generalny Konferencji Episkopatu Włoch abp Giuseppe Baturi zapowiedział dalsze badania, które mają także uwzględnić głos ofiar.

Przewodniczący włoskiego episkopatu kard. Matteo Zuppi oświadczył, że nadużycia popełnione przez duchownych i osoby konsekrowane są „otwartą raną w ciele Kościoła", z powodu której Kościół odczuwa wstyd i nie zamierza tego ukrywać.

Raport spotkał się z krytyką organizacji zrzeszających ofiary. Stowarzyszenie Sieć Nadużyć, powołując się na własne archiwum, podało znacznie wyższe dane: 1357 sprawców i 4773 ofiary.

PAP

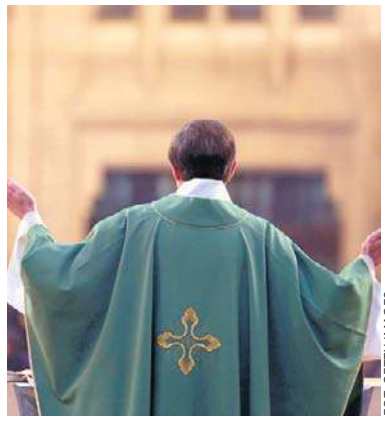

FOT. GETTY IMAGES

Raport włoskiego episkopatu obejmuje lata 2001-2021 i nie pokazuje pełnej skali nadużyć

WASZYNGTON

Brak dowodów, że za romansem szefa Nvidii stały chińskie służby

oprac. Anna Nagel

Brak dowodów, że romans chińskiej menedżerki z Jensenem Huangiem z Nvidii był operacją chińskiego wywiadu – podał „Wall Street Journal".

Amerykańskie służby oceniają, że relacja Alice Huang i prezesa Nvidii Jensena Huanga mogła mieć charakter romantyczny, a nie być elementem chińskiej operacji wywiadowczej. Ocena może się jednak zmienić wraz z pojawieniem się nowych informacji.

Podczas tajnego briefingu dla pracowników Kongresu USA przedstawiciele służb przekazali, że chińskie ministerstwo bezpieczeństwa państwowego zwróciło się do Alice Huang o informacje, a ona podczas romansu pozostawała w kontakcie z chińskim wywiadem. Amerykanie nie mają jednak dowodów, że przekazała mu istotne dane. Jej mąż Kang Wei miał natomiast współpracować z chińskimi służbami.

Sojusznicy prezesa Nvidii podkreślają, że nie ma podstaw, by uznać kobietę za szpiega ani twierdzić, że Nvidia wiedziała o domniemanym przemycie chipów do Chin. Część urzędników uważa jednak, że romans wpływowego biznesmena z osobą powiązaną z wywiadem stanowił zagrożenie dla bezpieczeństwa USA. Służby i rada dyrektorów Nvidii badają, czy relacja miała związek z nielegalnym eksportem układów scalonych do Chin.

Huang, przywrócony na stanowisko po interwencji Donalda Trumpa, przeprosił pracowników. W grudniu ma zeznawać przed komisjami Kongresu. **PAP**

BRUKSELA

Negocjacje budżetu UE: Costa wzywa liderów do zgody

oprac. Anna Nagel

Szefowie państw i rządów UE zebrali się w czwartek w Brukseli, by rozmawiać o budżecie Unii na lata 2028-2034 oraz finansowaniu Ukrainy. Omawiać będą kompromisową propozycję szefa Rady Europejskiej Antonio Costy, która ma wyjść naprzeciw oczekiwaniom zwolenników i przeciwników cięć w budżecie.

Antonio Costa zaznaczył, że celem rozpoczynającego się wczoraj w Brukseli spotkania jest przybliżenie przywódców do porozumienia w trzech kluczowych kwestiach. – Po pierwsze: ogólna wielkość budżetu. Po drugie: podział środków pomiędzy poszczególne priorytety budżetowe. Po trzecie: wypracowanie zrównoważonego i skutecznego zestawu nowych źródeł dochodów, co pozwoli utrzymać składki krajowe na rozsądnym poziomie – wymienił szef Rady Europejskiej.

Zdaniem Costy nowy budżet powinien umożliwić wspieranie regionów, zwiększenie inwestycji w bezpieczeństwo i obronność, poprawę konkurencyjności oraz reagowanie na oczekiwania obywateli, m.in. dotyczące cen energii i mieszkalnictwa. Jednocześnie składki państw członkowskich muszą pozostać na rozsądnym poziomie. Rozmowy mają dotyczyć ogólnej wielkości budżetu, podziału pieniędzy między priorytety oraz nowych źródeł dochodów.

Punktem wyjścia jest propozycja Costy zakładająca zmniejszenie budżetu o 10 proc. wobec pierwotnego projektu. Bez zmian miałyby pozostać środki na rolnictwo, natomiast niewielkie cięcia objęłyby fundusze dla regionów. Wydatki na obronność miałyby spaść ze 115,7 mld do 81,2 mld euro, a Fundusz Konkurencyjności zostałby zmniejszony o 15 proc., z 398 mld do 336 mld euro.

FOT. PAP/EPA/OLIVIER HOSLET

Aby osiągnąć jednomyślność, przywódcy muszą wzajemnie się wysłuchać i uwzględnić stanowiska pozostałych – mówił Costa

Premier Czech Andrej Babisz sprzeciwił się łączeniu finansowania Ukrainy z polityką spójności. Zapowiedział, że Czechy będą walczyć o środki na rozwój regionów, ponieważ polityka ta służy wyrównywaniu poziomu życia w UE. Wskazał przy tym na potrzeby inwestycyjne kraju, m.in. w drogi, szpitale i ochronę zdrowia. Jego zdaniem wsparcie dla Ukrainy powinno być przedmiotem odrębnych negocjacji.

Odmienne stanowisko przedstawił prezydent Litwy Gitanas Nauseda, który opowiedział się za powiązaniem finansowania Ukrainy z negocjacjami dotyczącymi wieloletniego budżetu. Argumentował, że obie kwestie dotyczą solidarności, zarówno z Ukrainą, jak i między państwami UE. Zaapelował o zwiększenie wsparcia finansowego i wojskowego dla Kijowa, aby mógł on prowadzić przyszłe rozmowy z Rosją z pozycji siły.

Nauseda skrytykował także zmniejszenie kopert krajowych i brak dodatkowej pomocy dla regionów przy wschodniej granicy Unii. Przyznał jednak, że porozumienie budżetowe powinno zostać zawarte do końca roku.

Zastrzeżenia zgłosił również premier Holandii Rob Jetten. Ocenił, że obecna propozycja jest nie do przyjęcia dla holenderskich podatników i powinna zostać ograniczona. Według niego budżet musi wyraźniej odpowiadać na wyzwania związane z bezpieczeństwem, konkurencyjnością i migracją. Jetten zadeklarował gotowość do długich negocjacji, podkreślając, że ważniejsze od szybkiego zakończenia rozmów jest wypracowanie dobrego porozumienia.

PAP

LONDYN

Nie żyje Andy Taylor – współautor hitów Duran Duran

Kazimierz Sikorski

Nie żyje Andy Taylor, wieloletni gitarzysta grupy Duran Duran – jednej z największych gwiazd brytyjskiej muzyki lat osiemdziesiątych.

Koledzy z zespołu napisali, że muzyk zmarł w domu, otoczony rodziną, po długiej walce z rakiem prostaty. „W moim sercu jest teraz wielka dziura w kształcie Andy'ego Taylora. Nigdy się nie zasklepi. Nie pozwolę na to" – zadeklarował wokalista grupy Simon Le Bon w oświadczeniu opublikowanym na stronie zespołu. Pozostali muzycy grupy napisali: „Andy był z nami od samego początku naszej historii. Od momentu, gdy przyjechał do Birmingham z północno-wschodniej Anglii z gitarą i niezachwianą wiarą w to, kim możemy się stać, wnosił do naszej muzyki pozostawiające trwały ślad ogień i zadziorność".

Dodali, że jego gra była siłą napędową utworów, dzięki którym koncertowali na całym świecie. A jego dowcip pomagał zespołowi twardo stąpać po ziemi i nadawał grupie wyrazisty charakter przez wszystkie lata.

Członkowie Duran Duran dodali, że myślami są z jego żoną Tracey, dziećmi – Georginą, Isabellą, Bethany i Andrew – oraz wnukiem Albiem.

Żona Andy'ego, Tracy, nazwała go opoką rodziny i dodała, że będziemy za nim tęsknić każdego dnia.

Diagnozę muzyk usłyszał w 2018 roku. Publicznie poinformował o niej cztery lata później.

eprasa.pl 64ae820245

O tym, jak w Breslau narodził się obłęd, rozmawiamy z Tomaszem Bonkiem – **Str. 16-17**

PULS *regionów*

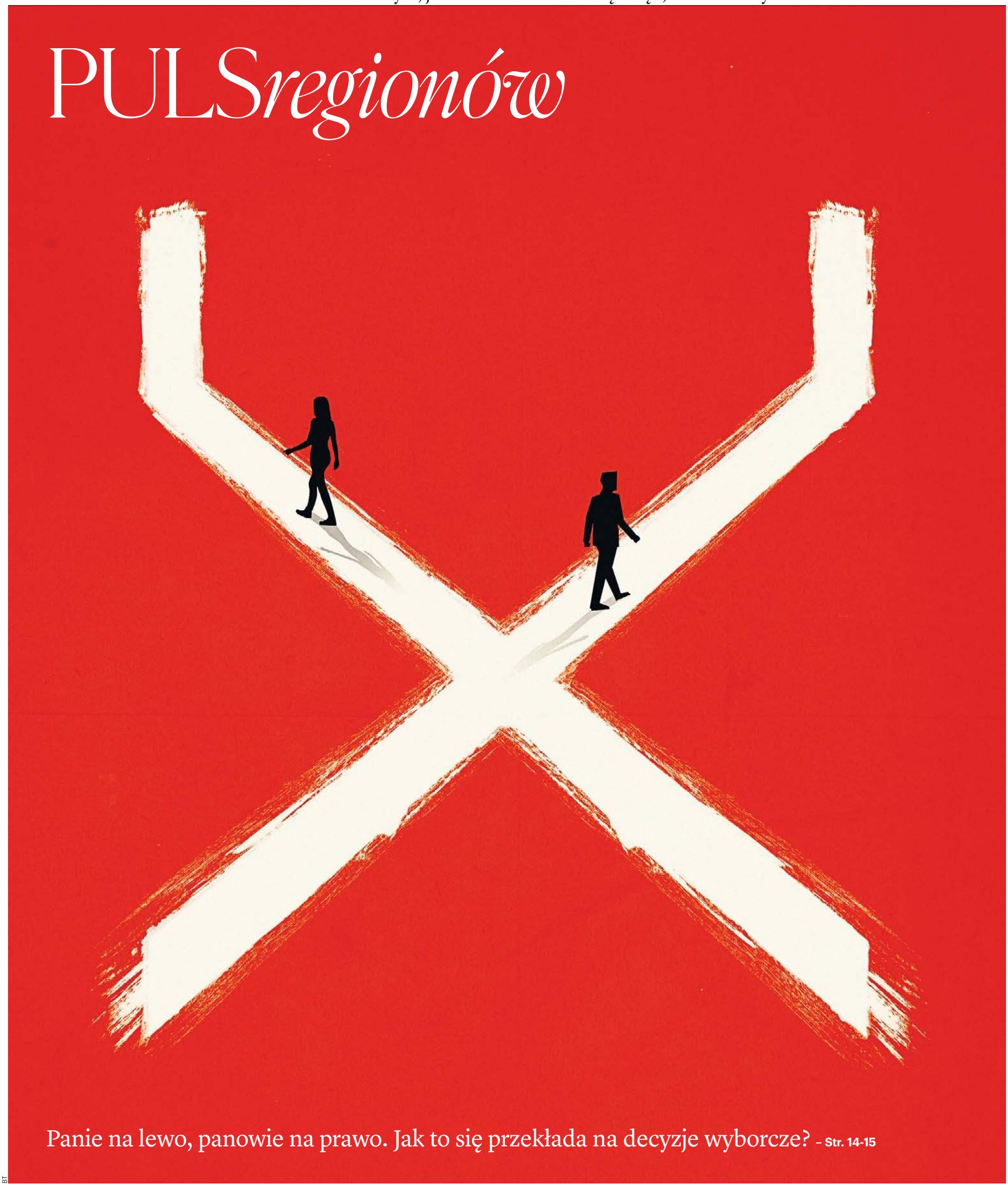

Panie na lewo, panowie na prawo. Jak to się przekłada na decyzje wyborcze? – **Str. 14-15**

BT

eprasa.pl 64ae820245

SPOŁECZEŃSTWO

Dlaczego kobiety mają bardziej lewicowe poglądy? Socjolog: Mężczyźni boją się, że ktoś im zabierze V8

- U młodych mężczyzn występuje poczucie straty związanej z tym, że młode kobiety dużo lepiej odnajdują się we współczesnym, szybko zmieniającym się świecie. Mężczyźni tracą przewagi, które wcześniej mieli przez całe stulecia. Odruchowo odwołują się do partii próbujących konserwować stary porządek - mówi dr Mateusz Zaremba, politolog i socjolog polityki z Uniwersytetu SWPS

Agaton Koziński

Ciągle rośnie zainteresowanie polską polityką. Od 10 lat widać, jak coraz więcej Polaków traktuje ją poważnie. Dlaczego?

To zainteresowanie jest pochodną identyfikacji emocjonalnej, związanej przede wszystkim z poszczególnymi partiami politycznymi. To główny motywator. Polacy mobilizują się przede wszystkim przeciwko rządzącym. Gdy nie akceptują partii tworzących koalicję parlamentarną, zaczynają się determinować przeciwko nim.

Raport CBOS z października 2026 r. pokazuje, że w ciągu ostatniej dekady liczba Polaków deklarujących, że na pewno wezmą udział w wyborach wzrosła o niemal 20 pkt procentowych – do 80 proc. Tak prosty mechanizm nakręcił to zainteresowanie?

Ważnym czynnikiem, który przełożył się na ten wzrost mobilizacji, była zmiana komunikacji politycznej. To jest ten moment. Wcześniej partie po prostu walczyły ze sobą o głosy wyborców. Po 2015 r. konflikt polityczny nabrał wymiaru manichejskiego. Stał się walką dobra do złego. To nie jest charakterystyczne dla demokracji, ale za to mocno przekłada się na zaangażowanie polityczne wyborców.

To wystarczyło, by nagle polityka stała się elementem naszego życia?

To główny czynnik – ale niejedyny. Inny to zmiana w komunikacji. Dawniej politycy nawiązywali kontakt z wyborcami przede wszystkim za pośrednictwem mediów. Dziś ten dystans bardzo się skrócił poprzez media społecznościowe. Politycy zaczęli się intensywnie komunikować z wyborcami, co przyniosło efekt mobilizacyjny. Polityka weszła nam w codzienność.

Jak bardzo?

Pod względem komunikacji polityka zaczęła przypominać jazdę samochodem. Zawodowi kierowcy zwykle nie jeżdżą zbyt szybko, ale pilnują, żeby silnik cały czas pracował na dość wysokich obrotach – po to, żeby w każdej chwili mogli przyspieszyć i móc wykonać konieczny na drodze manewr. Bardzo podobnie zachowują się politycy. Na co dzień nie dążą do skrajnego rozpalania wyobraźni wyborców – ale też pilnują, by polityczne emocje całkiem nie wystygły. Utrzymują ten wyborczy silnik na odpowiednim obrotach – tak, żeby móc szybko wejść na maksymalne obroty w czasie kampanii wyborczej.

I to przyniosło efekt mobilizacyjny.

Tak. Ale też przyniosło ze sobą dwa inne nieznane wcześniej efekty. Pierwszy – bardzo wzmocniło polaryzację. Wcześniej partie po prostu rywalizowały ze sobą. Dziś ze sobą zaciekle walczą, to jest właśnie ten manicheizm naszej polityki, o którym przed chwilą mówiłem. I drugi – sprawiło, że polityka stała się bardziej nieprzewidywalna. Obecnie właściwie do dnia wyborów nie wiemy, kto weźmie w nich udział, jak dużo osób pójdzie zagłosować. Trudno też wyczuć, na kogo padną głosy. Oczywiście, wyborcy zdecydowani w zdecydowanej większości już dzisiaj wiedzą, na kogo zagłosują w październiku przyszłego roku. Ale zawsze jest pewna grupa wyborców, która do ostatniej chwili nie wie, na kogo zagłosuje – i zwykle to ta grupa przesądza o tym, kto ostatecznie wygrywa wybory. Jeszcze 10 lat temu ci ludzie pewnie by w dużej mierze w ogóle nie poszli głosować – ale obecny efekt mobilizacyjny działa na nich na tyle silnie, że głosują. Tylko do końca nikt nie wie, przy jakiej partii postawią swój krzyżyk.

Badanie CBOS, na które się przed chwilą powołałem, pokazuje też wyraźnie, że konsekwentnie rośnie zainteresowanie polityką kobiet. Od mniej więcej 2013 r. coraz częściej angażują się one w politykę. Skąd ta zmiana?

Tę zmianę zapoczątkowała korekta ordynacji wyborczej w 2011 r. Wtedy wprowadzono przepisy mówiące, że kobiety muszą mieć co najmniej 35 proc. miejsc na listach wyborczych. To był moment symbolicznej zmiany, który pociągnął za sobą realne konsekwencje. Zaczęto coraz bardziej dbać o to, żeby wyrównywać zaangażowanie obywateli niezależnie od płci w życiu publicznym.

Jak to wpłynęło na naszą politykę?

Na dwóch poziomach. Na poziomie elit politycznych tej zmiany za bardzo nie widać. Z prostej przyczyny – tam dominują w dużej mierze te same od lat twarze. Ale też widać, jak one się starzeją. Jesteśmy coraz bliżej głębokiej zmiany w tym obszarze. Na to jeszcze nakłada się drugi poziom - zaangażowania w życie polityczne zwykłych obywateli. I tutaj już widać poważną zmianę, choćby w tym szybko rosnącym zaangażowaniu kobiet. Ich wpływ na politykę widać coraz bardziej, z klasycznym już przykładem Strajku Kobiet na czele.

Czy dzięki kobietom nasza polityka staje się lepsza?

Na pewno inna. Pokazują to chociażby badania Polskiego Generalnego Studium Wyborczego. Wynika z nich, że kobiety lepiej odnajdują się w podziale na lewicę i prawicę. One łatwiej potrafią siebie zidentyfikować na tej osi. Dawniej kobiety zwyczajnie nie umiały wskazać, czy mają prawicowe czy lewicowe poglądy. Dziś to robią bez większego problemu. Dużo prościej przychodzi im określenie własnej tożsamości politycznej.

Wracam do badania CBOS. Wynika z niego, że wyraźny wzrost zainteresowania kobiet polityką pojawia się w okolicach 2019 r. Od tamtej pory rośnie. Ma pan pomysł, dlaczego akurat wtedy?

Prawdę mówiąc nie. Może pandemia? W czasie restrykcji covidowych ludzie siedzieli w domu, nudzili się – i może zaczęli bardziej zajmować się polityką. Ale to tylko domysły – równie prawdopodobne jest to, że taka koincydencja jest po prostu przypadkowa. Trzeba też pamiętać, że Prawo i Sprawiedliwość nadało podmiotowość kobietom, podkreślając znaczenie rodziny. Na pewno starsze panie – badania pokazują, że głosują zwykle na partie prawicowe - mogły poczuć, że mają w tym interes, że zaangażowanie polityczne przynosi im realne efekty. Mówię choćby o programie „500 plus". To był przede wszystkim program godnościowy, ważny dla wyborców prawicy.

W Polsce kobiety chętniej głosują jednak na lewicę, z kolei mężczyźni na prawicę. Skąd ta różnica?

Od 2005 r. polskie społeczeństwo jako całość przesunęło się generalnie na prawo. Fiasko rządów SLD sprawiło, że wyborcy lewicowi przenieśli się do centrum, albo wręcz na prawo.

Głównie do centrum. Dopiero w 2019 r. poglądy prawicowe w Polsce zaczęły wyraźnie dominować.

To też wynik tego, że oferta partii prawicowych stała się bardzo szeroka. Oddzielna sprawa, że ta oferta trafia głównie do mężczyzn.

Właśnie. Dlaczego?

To pokłosie emancypacji. Mężczyźni widzą, że w jej wyniku tracą pozycję społeczną, więc wybierają konserwatywny porządek. Liczą, że w ten sposób wskrzeszą świat, jaki znamy z minionych epok, a nie taki, jaki proponują nowe czasy.

Z kolei kobiety zdecydowanie chętniej wybierają poglądy lewicowe. Pamiętając o korzeniach ruchu emancypacyjnego?

Raczej to efekt tego, że w ocenie kobiet prawica może być utożsamiana z ograniczeniem ich praw i ich podmiotowości. Ja bym to raczej tak potraktował. Proszę pamiętać, że współczesne kobiety są lepiej wykształcone niż mężczyźni, częściej kończą wyższe studia.

A uniwersytety w Polsce są raczej lewicowe niż prawicowe.

Nie sądzę, żeby to było decydujące. Raczej trzeba pamiętać, że kobiety mogą mieć poczucie takich nierówności strukturalnych – i właśnie przekonanie o tym może wpływać na to, jak kobiety się mobilizują politycznie.

W czasie trzech ostatnich ważnych kampanii wyborczych silnie wybrzmiał wątek płciowy. W 2023 r. ówczesna opozycja mocno odwoływała się do kobiet. W 2024 r. w USA Donald Trump mobilizował w swojej kampanii mężczyzn. Ten wariant powtórzył Karol Nawrocki rok później. Tak silne akcenty położone na płeć wyborców to chwilowa moda czy nowy wymiar polityki?

To przede wszystkim pochodna tego, że specjaliści od kampanii za każdym razem szukają sposobu na zmobilizowanie nowych wyborców. Dostrzegli, że ludzie młodzi najrzadziej głosują – i szukają skutecznych metod, by ich zmobilizować. Dostrzegli, że młode kobiety mają inne poglądy niż młodzi mężczyźni – i grają tą kartą. Przygotowując kampanię wyborczą, podchodzi się do tego pragmatycznie. Patrzy się na grupy, które mają potencjał do bycia zmobilizowanymi – i sięga po hasła, które tę mobilizację umożliwią.

eprasa.pl 64ae820245

Tylko po co tyle energii wkładać w grupę społeczną, która w wyborach waży stosunkowo najmniej. Wiadomo, że najlepszymi wyborcami są emeryci. Dużo łatwiej więc zagrać kartą wieku, podzielić wyborców na starych i młodych. Zmienna płci takiego efektu na pewno nie da.

Oczywiście, emeryci to najlepsza grupa wyborców. Tylko że w tej grupie bardzo trudno coś ugrać. Mówimy o wyborcach, którzy już mają ukształtowane poglądy polityczne. Zdecydowana większość z nich już dzisiaj wie, na kogo zagłosuje za 11 miesięcy. Sztabowcy poszczególnych partii też to wiedzą i traktują te grupy jako swój stały zasób. A jednocześnie szukają sposobów, żeby pozyskać nowych wyborców. Stąd właśnie te odwołania do płci. W ich ocenie to ta brakująca cząstka, która powoduje, że się wygrywa. W jaki sposób przyciągnąć takich niezdecydowanych wyborców? Emocjami. Trochę na tej samej zasadzie jak duże sieci handlowe organizują promocje. One wiedzą, że tego typu emocje mobilizują ludzi. W polityce jest podobnie.

Emerytów zwyczajnie jest więcej. W Polsce nie wygra się wyborów odwołując się jedynie do młodych.

To prawda. Ale teraz rozmawiamy o zmianach, jakie zachodzą wśród wyborców. Pojawianie się nowych pokoleń w spisach wyborców to jeden z czynników ją wprowadzających.

Rozmawiamy o różnicach w wyborach politycznych między kobietami i mężczyznami, o tym, że kobiety dużo chętniej głosują na partie lewicowe. Pan podkreśla, że w przypadku mężczyzn decyduje ich konserwatyzm związany z brakiem akceptacji osiągnięć emancypacji. Ale partie prawicowe w Polsce są też dużo bardziej antysystemowe. Na ile tutaj bierze górę chęć buntu, większa skłonność do ryzyka, odruch odrzucania istniejącego status quo?

Faktem jest, że wybór między lewicą i prawicą jest wyraźnie skorelowany z miejscem zamieszkania czy wykształceniem. Na prawicę częściej głosują osoby gorzej wykształcone i mieszkające w mniejszych miastach czy na wsi. Ważnym czynnikiem jest też stosunek do Kościoła oraz względy ekonomiczne – nieprzypadkowo w pewnym momencie ten podział zaczęto opisywać jako dychotomię między Polską liberalną i Polską solidarną. Był on bowiem także pokłosiem asymetrycznych doświadczeń modernizacji społecznej.

FOT. 123RF

Dr Zaremba: W 2011 r. do ordynacji wyborczej wprowadzono przepisy mówiące, że kobiety muszą mieć co najmniej 35 proc. miejsc na listach wyborczych. To był moment symbolicznej zmiany, który pociągnął za sobą realne konsekwencje

Jak ta asymetria kształtowała podziały w Polsce?

Chodzi o krańcowo różne doświadczenie zmian, jakie w naszym kraju zachodziły w wyniku transformacji ustrojowej. Te zmiany zaszły właściwie we wszystkich wymiarach, miały wpływ na jakość życia, dochody – ale też na struktury rodzin, przecież w pewnym momencie stałym elementem życia w Polsce zaczęła być migracja, która niosła ze sobą redefiniowanie wielu rodzin, zerwanie wcześniejszych więzi. Wiadomo, że na transformacji bardziej zyskali mieszkańcy większych miast, ci z mniejszych czy biedniejszych ośrodków pozostali w tyle. W jej wyniku w Polsce wiele osób doświadczyło zjawiska prekariatu, czyli nie umiało znaleźć stałej pracy.

Prof. Elżbieta Kryńska szacuje, że w 2014 r. w Polsce na umowach śmieciowych pracowała nawet jedna trzecia osób będących wtedy na rynku pracy, ok. 5 mln Polaków.

To w oczywisty sposób przekładało się na codzienne poczucie zagrożenia u wielu osób. Taki stan często wiąże się z samopoczuciem, rozumianym w sposób najbardziej subiektywny. Trudniej na przykład stworzyć szczęśliwy związek, gdy samemu nie ma się poczucia stabilizacji. A na to jeszcze nałożył się cały pakiet modernizacyjny, który przyniosła nam współczesność. W skrócie można go opisać krótkim hasłem: młodzi mężczyźni mają prawicowe poglądy, bo boją się, że ktoś im zabierze V8.

Jak rozumieć ten skrót myślowy?

V8 to symbol oznaczający silnik ośmiocylindrowy – bardzo charakterystyczny, bo mający dużą moc i wydający mocne, niskie brzmienie pracy. Ale teraz Unia Europejska w ramach walki o klimat wprowadza kolejne ograniczenia, m.in. od 2035 r. ma zacząć obowiązywać zakaz sprzedaży samochodów z silnikami napędzanymi benzyną lub dieslem. Wtedy te silniki znikną, podczas gdy wielu młodych chłopaków bardzo wysoko na swojej liście marzeń ma kupienie sobie samochodu z takim silnikiem. Oni cały czas liczą, że to marzenie kiedyś uda im się spełnić – dlatego popierają partie, które tego typu zmiany negują.

Teraz pan mówi, że kobiety łatwiej adaptują się do zmian, a mężczyźni utknęli mentalnie w starym świecie? Czy może sytuacja jest odwrotna: faceci stąpają bardziej twardo po ziemi, a kobiety – w pogoni za zmianami – straciły kontakt z rzeczywistością.

Teraz zaczynamy już bardzo mocno uogólniać, ale pewnych zjawisk nie da się inaczej opisać. Na pewno dużo częściej u młodych mężczyzn występuje poczucie straty związanej z tym, że młode kobiety dużo lepiej odnajdują się we współczesnym, szybko zmieniającym się świecie. Te zmiany rozgrywają się również na najbardziej prywatnej, czy wręcz intymnej płaszczyźnie. Bardzo szybko zmienia się społeczna, rodzinna i ekonomiczna pozycja kobiet. Mężczyźni tracą przewagi, które wcześniej mieli przez całe stulecia. Odruchowo więc odwołują się do partii próbujących konserwować stary porządek. Młode kobiety dziś mogą dużo swobodniej wybierać swoje strategie życiowe, mają dużo większą paletę opcji. I bardzo chętnie z tych nowych możliwości korzystają.

Skoro mówi pan o płaszczyźnie prywatnej. Na końcu te dziewczyny zwykle chcą poznać jakiegoś chłopaka. Tylko gdzie oni dziś mogą się spotkać, skoro łączy ich coraz mniej?

Choćby po rosnącej liczbie rozwodów widać, że dzisiaj coraz trudniej o trwały, długi związek.

Trudno w ogóle o związek. 40 proc. Polaków do 40. roku życia w ogóle nie stworzyło nawet związku – nawet nie rozumianego jako rodzina, ale jako dłuższe chodzenie z jedną osobą.

Tak, to gigantyczna zmiana cywilizacyjna, która teraz zachodzi w świecie zachodnim, także w Polsce. A także przykład tej asymetrii, o której przed chwilą mówiłem.

Kto się w tym lepiej odnajduje?

Wydaje się, że jednak kobiety.

Faceci uważają, że współczesnym dziewczynom zwyczajnie odwaliło – ale za chwilą uderzą głową w sufit i spadną w dół.

Są różne strategie adaptacyjne do zachodzących zmian i nowych warunków, które w wyniku tych zmian się pojawiają. Ale żeby wrócić do tematu naszej rozmowy, czyli polityki. Proszę zauważyć, że kobiety coraz lepiej w niej się odnajdują. Są coraz lepiej wykształcone, bardziej asertywne, z większą świadomością własnych umiejętności. To najbardziej różni młodsze pokolenia kobiet od starszych. Silnie łączy się to z ich decyzjami odnośnie zaangażowania w życie publiczne.

Właściwie przez całą naszą rozmowę opisujemy transformację społeczną, która u nas zachodzi – także w kontekście wyborów dokonywanych przez poszczególne płcie. Ten proces cały czas trwa. Jak długo jeszcze? Kiedy może się ostatecznie ułożyć nowe status quo?

Na pewno nie szybko. Z prostej przyczyn – ciągle pojawiają się nowe zmienne redefiniujące naszą rzeczywistość, choćby sztuczna inteligencja, która na pewno zmieni po raz kolejny nasz świat, choć jeszcze nie wiemy, w jaki sposób. Do tego dochodzi jeszcze jeden, bardzo ważny czynnik: zmiana demograficzna. Bardzo szybko starzejemy się jako społeczeństwo. Liczba Polaków się kurczy. Ten proces na nowo redefiniuje naszą rzeczywistość w najbliższych dekadach – i znów będzie wymagał dostosowania się do nowy realiów, wykazania się zdolnościami adaptacyjnymi. Będzie to miało przełożenie również na ten podział między kobietami i mężczyznami, o którym rozmawialiśmy.

eprasa.pl 64ae820245

ROZMOWA

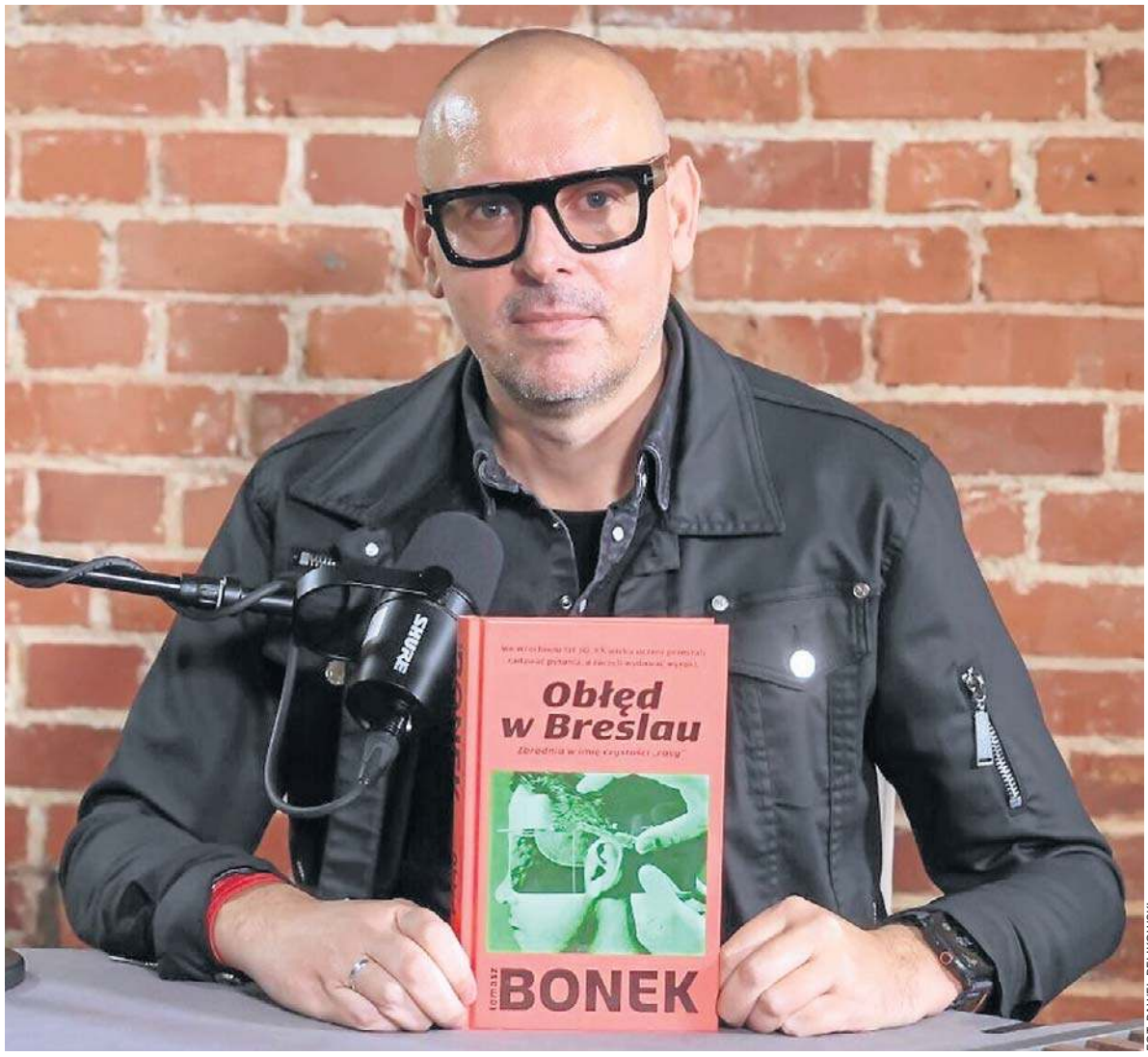

FOT. PAWEŁ RELIKOWSKI

Tomasz Bonek: Mamy zazwyczaj błędne pojęcie na temat przedwojennego Wrocławia. To było biedne miasto

Morderstwa, czystość rasy, sterylizacja. Jak narodził się obłęd w Breslau?

Tomasz Bonek, reporter, dokumentalista, wydał ostatnio książkę „Obłęd w Breslau. Zbrodnia w imię czystości rasy". Rozmawia z nim Robert Migdał

Robert Migdał

Robert Migdał, „Gazeta Wrocławska": Twoja książka – „Obłęd w Breslau" – to dla mnie bardzo ciężka opowieść, trudny temat. Bo przecież znamy te straszne historie – to, co się działo przed II wojną światową w nazistowskich Niemczech i w jej czasie w Europie. Ale, powiem ci, że bardzo mnie poruszyło to, co napisałeś, bo akcja dzieje się tutaj, u nas. W naszym Wrocławiu, przedwojennym, na Dolnym Śląsku.

Tomasz Bonek: To jest książka o miejscach, które my znamy. Mieszkamy w tych budynkach albo odwiedzamy poniemieckie instytuty, mieszkania, kliniki, szpitale. Te wydarzenia, które opisuję we Wrocławiu, dzieją się m.in. w budynku dzisiejszego rektoratu Uniwersytetu Medycznego, bardzo blisko Mostu Zwierzynieckiego. W tym pięknym budynku miał siedzibę instytut profesora von Eickstedta, jednego z teoretyków rasowych Trzeciej Rzeszy. Obok znajdują się poniemieckie, wielkie kliniki, w których dokonywano zabiegów przymusowej sterylizacji. Mamy mnóstwo miejsc, takich chociażby jak zespół klasztorny w Lubiążu, w którym znajdował się szpital psychiatryczny, a w nim zgromadzono setki chorych psychicznie Żydów, i wywieziono ich stamtąd do ośrodka zagłady. Są szpitale psychiatryczne, które funkcjonowały na terenie Rzeszy, chociażby w Świebodzicach, w Bolesławcu, Brzegu. Też szpital w Wołowie, gdzie wysterylizowano więcej osób chorych psychicznie niż w samym Breslau.

I to wszystko się działo w miejscach, które doskonale znamy, w których żyjemy...

Dlatego ta książka jest tak bardzo potrzebna – to jest historia miejsc, którą powinniśmy znać.

To nie jest sielankowy Breslau, tylko miejsce, w którym narodziła się machina śmierci.

Podczas dokumentowania tego tematu okazało się, że mamy zazwyczaj błędne pojęcie na temat przedwojennego Wrocławia. Wydaje nam się, że to było bardzo bogate miasto, że tutaj tętniło życie kulturalne. A okazuje się, że szczególnie w latach dwudziestych i w latach trzydziestych dwudziestego wieku to miasto było bardzo biedne. Panowała tutaj, tak jak w całej Rzeszy, ale tutaj w szczególności, hiperinflacja. Bezrobocie we Wrocławiu było jeszcze większe niż w innych miejscach państwa niemieckiego. Dlatego idee narodowo-socjalistyczne dojrzewały w Breslau znacznie mocniej, chętniej i szybciej niż w innych częściach państwa niemieckiego. Już pod koniec lat dwudziestych, czyli za czasów jeszcze Republiki Weimarskiej, a potem, kiedy Hitler sięgał po władzę w trzydziestym trzecim roku, tutaj, na Dolnym Śląsku i w samym Breslau, głosowano znacznie chętniej na NSDAP niż w innych częściach Rzeszy. Roczniki statystyczne, które się zachowały, pokazują, że nawet o kilkanaście punktów procentowych to poparcie dla NSDAP na tych terenach było większe, szczególnie w Legnicy, która była jeszcze biedniejsza niż Breslau.

Breslau było takim miastem, jak sami jego mieszkańcy mówili, miastem ścisku, które rosło wzwyż, a nie wszerz. Tutaj ludzie się dusili, nie było pracy, nie było pieniędzy, głodowali, panowały choroby, gruźlica między innymi.

I odsetek mieszkań jedno- i dwupokojowych, czyli bardzo małych klitek, w których mieściły się, gnieździły się właściwie, rodziny wielopokoleniowe czy nawet obcy ludzie, był największy ze wszystkich miast Niemiec.

Bo to było małe miasto powierzchniowo, a miało mnóstwo mieszkańców. I ta bieda, głód, brak pracy to była idealna pożywka...

W całych Niemczech zaczęto o przyczyny kryzysu ekonomicznego oskarżać haniebny dla Niemców traktat wersalski. Szczególnie na Śląsku, podzielonym w ramach plebiscytu. Część bardzo bogatych powiatów, które stały kopalniami i hutami, przypadły odrodzonej Polsce. To wszystko powodowało, że czynniki ekonomiczne były niesamowicie ważne dla idei narodowo-socjalistycznych i dla... „czystości rasy". Kiedy w 1933 roku uchwalono, a w 1934 roku wprowadzono tak zwane ustawy, które miały przeciwdziałać zanieczyszczaniu puli genowej przez osoby, które były chore, jak mówiono, dziedzicznie, między innymi psychicznie, to rozpoczęto przymusowe sterylizacje.

Straszne.

Powstawały sądy do spraw zdrowia dziedzicznego i decydowały o tym, kto ma prawo do posiadania dzieci. Masowo, przymusowo, wykonywano tego typu zabiegi między innymi we Wrocławiu, ale również w Wołowie i w wielu innych miejscach. A wykonywali je uprawnieni lekarze, którzy dostawali za to dodatkowe pieniądze. Jako typowi oportuniści chcieli na tych zabiegach zarabiać. I wyobraź sobie, że w Rzeszy wysterylizowano przymusowo w latach 1934-1940 nawet 400 tysięcy osób, a kilkadziesiąt tysięcy na Śląsku Górnym i Dolnym. A potem, kiedy wybuchła wojna, Hitler poszedł jeszcze o krok dalej.

Niemcy Niemcom zgotowali ten los. Przerażające jest to, co mówisz o lekarzach, ludziach, którzy powinni ratować życie i zdrowie innych, a oni zarabiali duże pieniądze na krzywdzie pacjentów. Z tego, co wyczytałem w twojej książce, 70 procent lekarzy należało do NSDAP.

Tak, była nadreprezentacja medyków w tej partii. Nawet siedemdziesiąt procent lekarzy, jak szacują naukowcy, należało do partii Hitlera.

I robili te okropieństwa, żeby się wzbogacić.

Między innymi dla pieniędzy. Tak samo naukowcy. Właśnie jeden z moich „bohaterów", czyli profesor Egon von Eickstedt, który nie był lekarzem, lecz antropologiem, trafił właśnie do Breslau pod koniec lat 20. Tutaj otrzymał katedrę. Bardzo szybko został profesorem i zaczął opracowywać idee rasowe. Był typowym najpierw konformistą, a potem oportunistą. Świetnie odnalazł się podczas I wojny światowej, bo zamiast trafić na front, trafił do niemieckich obozów jenieckich, w których jako student antropologii mógł mierzyć głowy Sikhów i badać

eprasa.pl 64ae820245

ich pod względem antropologicznym, bo załatwił mu to jego mentor, profesor von Luschan, jeden z niemieckich teoretyków rasowych.

Duże badania już wtedy prowadził.

Olbrzymie. Za czasów Republiki Weimarskiej znowu się ustawił fenomenalnie. Pozyskał pieniądze na swoją wielką, azjatycką, dwuletnią wyprawę. Dzisiaj pewnie każdy naukowiec chciałby zdobyć grant na to, żeby na dwa lata pojechać do Azji i tam robić pomiary antropometryczne. I tak właśnie zrobił Eickstedt. A kiedy naziści doszli do władzy w 1933 roku, zainteresował ich swoim wielkim projektem – wymyślił, że przebada aż 70 tysięcy Ślązaków, z Dolnego i Górnego Śląska, pod kątem właśnie rasowym. Jego współpracownicy, także studenci pod jego kierownictwem, ruszyli do wszystkich powiatów Dolnego i Górnego Śląska i zaczęli mierzyć ludzi.

Po co?

Żeby Eickstedt mógł udowodnić, że na Śląsku podzielonym przez wyniki plebiscytu po traktacie wersalskim dominuje rasa aryjska i kiedy ewentualnie wybuchnie wojna, to żeby był pretekst do tego, aby móc Polsce odebrać utracone części Śląska.

Ale te badania nie do końca mu wyszły.

No właśnie, pojawił się problem. Okazało się, że nie można udowodnić tego, co sobie założył. Jego pomiary koloru skóry, oczu, czaszek nie dały jednoznacznych dowodów, że „rasa aryjska" dominowała na Śląsku. Ale mimo że – jakby powiedział Mariusz Szczygieł – „te fakty nie chciały zatańczyć", to pozwolono Eickstedtowi prowadzić badania dalej, nawet kiedy wybuchła II wojna światowa.

Bo były bardzo na rękę nazistom?

Wydawało im się, że jeżeli wyjdą poprawnie, to będą potrzebne.

W twojej książce widziałem przerażające plakaty, na których pokazywani są ludzie chorzy, zdeformowani, niepełnosprawni. I hasła, że oni są niepotrzebni społeczeństwu, bo utrzymywanie ich przy życiu jest… nieekonomiczne. I że właśnie dlatego, w tej całej biedzie, warto postawić tylko na ludzi zdrowych, ludzi pięknych, a nie tych chorych, bo oni są obciążeniem.

Plan był taki: budowanie czystej, aryjskiej, zdrowej rasy. Rasy panów, nadludzi, którzy będą rządzić całym europejskim – i nie tylko – światem. Takie były dążenia. I rzeczywiście, kiedy uchwalono ustawy sterylizacyjne w 33. roku, a które weszły w życie w 34. roku, to od razu ruszyła wielka machina propagandy. W miastach Rzeszy, a we Wrocławiu w szczególności, zaczęły pojawiać się plakaty przedstawiające ludzi z powykręcanymi twarzami. Potem ruszyła propaganda filmowa. Ministerstwo Goebbelsa zaczęło przygotowywać różne filmy, które były wyświetlane w kinach. Filmy propagandowe wyświetlano też w świetlicach przyzakładowych, na stołówkach: przywożono mobilne projektory, robiono specjalne pokazy, a na filmach pokazywano twarze osób chorych psychicznie i zestawiano je właśnie z planszami, które informowały, ile kosztuje utrzymanie takiego „osobnika" w szpitalach, a ile kosztuje utrzymanie zdrowej niemieckiej, aryjskiej rodziny.

I że to się nie opłaca.

Uczono tego też w szkołach. Zaczynam swoją książkę od sceny, w której dziewczęta w liceum we Wrocławiu uczą się matematyki na zadaniach z treścią, w których są opisane właśnie koszty utrzymania osób chorych psychicznie. I uczniowie – na tych przykładach właśnie z życia wziętych – liczą procenty. Liczą też, ile za pieniądze, które są przeznaczane na utrzymanie osób chorych psychicznie, można byłoby spłacić małżeńskich pożyczek dla zdrowych aryjczyków. Propaganda sięga nawet szkół. I co się potem dzieje? Nie dość, że przychodzi przymusowa sterylizacja osób chorych psychicznie i dziedzicznie, ale również likwidowane są szpitale psychiatryczne, zmniejszane są racje żywnościowe. Przeznacza się coraz mniej pieniędzy na pranie, na oświetlenie, na prąd właśnie w tych placówkach. A kiedy wybucha II wojna światowa, już nieoficjalnie, w sposób zakamuflowany, Hitler stawia kolejny eugeniczny krok i rozpoczyna się tak zwana akcja pod kryptonimem T4. Zaczynają być mordowani ludzie, przede wszystkim ze szpitali psychiatrycznych. I zostanie ich zgładzonych w całej Rzeszy około 200 tysięcy, a na terenach okupowanej Polski kolejnych 100 tysięcy.

A akty zgonów będą fałszowane, żeby społeczeństwo nie dowiedziało się, że Niemcy mordują Niemców…

Tak, ten proceder jest tak właśnie zamaskowany, że ludzie, rodziny osób chorych psychicznie, które są w szpitalach, dostają zaraz po wybuchu wojny informację listowną, że ich bliscy zostali przeniesieni nagle do szpitala gdzieś na terenach okupowanej Polski, dokąd nie mogą pojechać, żeby ich odwiedzić. Rodziny informuje się, że ich bliscy zostali wywiezieni na przykład do Chełma pod Lublinem. A po pewnym czasie dostają urny z prochami zmarłych, akty zgonu i… rachunki za kremację. Oczywiście te osoby nigdy do tego Chełma nie trafiły. Zostały najpierw wywiezione do kilku szpitali psychiatrycznych, tak zwanych zbiorczych punktów, między innymi właśnie w Lubiążu, a potem wywiezione do ośrodków zagłady, między innymi w Pirnie pod Dreznem, gdzie powstają pierwsze komory gazowe – tam morduje się chorych psychicznie. Niemców, podkreślmy to, jeszcze nie ludzi innych narodowości. Nie Żydów, ale po prostu Niemców, którzy mogliby „obciążyć genetycznie ich zdrową, aryjską pulę genową".

Czy byli jacyś lekarze, którzy buntowali się, którzy mówili: „Tak nie można"? No bo jednak chyba nie wszyscy byli źli.

Oczywiście, że tak, ale na ich miejsce od razu znajdowali się tacy, którzy nie mieli żadnych skrupułów i chcieli uczestniczyć w tym procederze, bo – znowu – byli bardzo dobrze wynagradzani: czy to za przymusową sterylizację, czy potem za udział właśnie w procederze mordowania w akcji T4. Zaprotestował również Kościół katolicki.

No właśnie. Opisujesz tutaj jednego z biskupów.

Biskup Galen, który grzmiał o tym z ambony. Ale w jego kościele, podczas kazania, siedział dyżurny gestapowiec, który doniósł o wszystkim do Berlina. Chciano nawet biskupa Galena zgładzić za szerzenie takich poglądów, ale Hitler się nie odważył. Kościół katolicki w protestanckich w większości Niemczech był w mniejszości. W związku z tym ten głos nie był tak bardzo słyszalny. Ale na przykład w szpitalach, które były prowadzone przez Kościół katolicki, siostry zakonne często odmawiały wykonywania zabiegów sterylizacyjnych.

I nic im się nie działo?

Nikt nie wyciągał w stosunku do nich żadnych konsekwencji. Nie było żadnych represji z tego powodu, bo znajdowali się inni – czy to pielęgniarki, czy lekarze – którzy ochoczo w zamian za odpowiednie wynagrodzenie przeprowadzali tego typu zabiegi.

A sam antropolog Egon von Eickstedt? Są może jakieś jego wspomnienia, jakieś zapiski, w których zdradził to, co czuł, to, co myślał, jakieś swoje spostrzeżenia?

To można wyczytać między wersami jego opracowań, badań, jego artykułów, które były publikowane w prasie. Był jednym z pierwszych antropologów, który oficjalnie w czasopiśmie naukowym pochwalił ustawy sterylizacyjne Trzeciej Rzeszy, a zrobił to prawdopodobnie dlatego – taki jest przynajmniej wydźwięk jego artykułu, jego eseju – że chciał po prostu przypodobać się Hitlerowi i narodowym socjalistom i zrobić większą karierę. Moim zdaniem Eickstedt był typowym oportunistą, typowym człowiekiem, który chciał wykorzystać sytuację do tego, żeby wiodło mu się lepiej.

Powiem ci, że to, co przeczytałem na końcu książki, zszokowało mnie. On nie poniósł, po pierwsze, żadnej kary. Po drugie, później zrobił karierę w Niemczech, w Niemczech Zachodnich. Dożył sędziwego wieku. Ale, co było jeszcze straszniejsze, pomagał Polakom tutaj, w powojennym Wrocławiu, w… budowaniu katedry antropologii.

Ta historia jest niesamowicie ciekawa, bo Eickstedt, jako typowy oportunista, przecież nie odkręca kurków z gazem. Był antropologiem, nie lekarzem. W związku z tym nie sterylizował przymusowo pacjentów, nie pracował w ośrodkach zagłady. On opracowywał „tylko" teorie rasowe Trzeciej Rzeszy, które potem były wykorzystywane przez SS, przez gestapo, ale również razem ze swoją współpracownicą, doktor Izą Schwidecki, sporządzali opinie, które były wiążące dla sądów. Na podstawie cech antropometrycznych, czyli pomiarów czaszek, między innymi koloru włosów, koloru tęczówek oczu, decydowali, kto jest Żydem, a kto nie. W sprawach spornych, kiedy nie można zgodnie z rodowodem udowodnić żydowskiego pochodzenia. A taka opinia była wiążąca dla sądów i decydowała najpierw o tym, kto tracił pracę na uniwersytecie, w urzędzie, a potem kto trafiał do komory gazowej.

Czyli na pewno nie miał czystych rąk.

Powtarzam, że oportunizm też jest zbrodnią. I to też chciałem pokazać w swojej książce. W 1939 roku, pół roku przed wybuchem drugiej wojny światowej, antropolodzy – w tym między innymi Egon von Eickstedt – spotykają się na wielkiej antropologicznej konferencji w Monachium. Tam jest między innymi doktor Josef Mengele, którego znamy oczywiście ze zbrodni w Auschwitz, ale zapominamy o tym, że z pierwszego swojego doktoratu Mengele był antropologiem, a nie lekarzem. Doktorat z medycyny zdobył jako drugi. Eickstedt i Mengele zajmowali się właśnie „rasoznawstwem". Podczas tej konferencji najważniejsze umysły antropologiczne Rzeszy zdecydowały, że ich opinie, wydane tylko na podstawie pomiarów czaszek, koloru włosów itp., są decydujące w sprawach uznania żydostwa. Czyli decydowały właśnie o życiu i śmierci. Eickstedt uciekł z płonącego Breslau w styczniu 1945 roku. Prawdopodobnie specjalnym pociągiem, który został podstawiony dla profesorów uniwersyteckich. Wyjechał z miasta, ale bardzo szybko wrócił po swój księgozbiór, po swoje pamiątki, po swoje instrumentarium, po swoje notatki. Jesienią pojawili się polscy antropolodzy, którzy zaczynali organizować polski Uniwersytet Wrocławski i między innymi także polską antropologię. Zatrudnili więc Eickstedta do tego, żeby im pomógł urządzić nową polską antropologię. Doktor Karol Stojanowski płacił Eickstedtowi właśnie za to. Eickstedt mu pomagał, a potem wyjechał najpierw do Lipska, a potem do Moguncji, gdzie dostał swoją antropologiczną katedrę. Dożył tam emerytury, a potem jego katedrę przejęła jego współpracownica, doktor Schwidecki, z którą razem wydawali opinie „rasoznawcze" dotyczące tego, kto jest Żydem, a kto nie.

Uszło mu na sucho. Na koniec chciałbym jeszcze wrócić do Karola Stojanowskiego, któremu pomagał profesor Eickstedt. On też zaczął prowadzić pewne badania antropologiczne, tuż po wojnie.

Warto powiedzieć, że w ogóle idee ras, idee eugeniki, wyrosły nie w Niemczech, ale za oceanem, przede wszystkim w Stanach Zjednoczonych. Tam powstawały pierwsze ustawy rasowe, ustawy sterylizacyjne również. Potem Trzecia Rzesza chwaliła się tym, że właściwie czerpie ze zdobyczy Stanów Zjednoczonych. Że to nie oni byli pierwsi, że taki jest po prostu światowy trend, że tak mówi nauka. Idee eugeniczne pojawiły się również w Polsce międzywojennej. Chcieliśmy wzbogacać pulę dobrych, polskich genów, Polaków o „najwyższej wartości". Mieli się rozmnażać za np. preferencje podatkowe albo inne gratyfikacje. Stojanowski po zakończeniu II wojny światowej już tutaj, w polskim Wrocławiu, złożył projekt bliźniaczych badań antropologicznych do tych, które przeprowadzał Eickstedt w latach trzydziestych. Tylko że Eickstedt próbował udowodnić, że na Śląsku dominuje „rasa aryjska", a Stojanowski chciał udowodnić, żeby przypodobać się komunistom, którzy potrzebowali mitu założycielskiego dla tak zwanych Ziem Odzyskanych, że na Śląsku przeważa pierwiastek słowiański.

Ale te badania nigdy nie zostaną zrealizowane.

Nie, ponieważ Stojanowski szybko umiera…

eprasa.pl 64ae820245

LUDZIE

Marzenie z dzieciństwa zaprowadziło go w Himalaje. 32-latek z Jarosławia zdobył Island Peak

Gdy po północy opuszczał namiot, termometr pokazywał około minus 30 stopni. Woda zamarzła jeszcze przed wyjściem na szlak. Powietrza było coraz mniej, każdy krok kosztował ogromny wysiłek, a przed nim wciąż było ponad 7 godzin wspinaczki. 4 listopada o godzinie 8.30 czasu nepalskiego stanął na wysokości 6189 metrów n.p.m. Marzenie, które narodziło się jeszcze w dzieciństwie w Jarosławiu, właśnie się spełniło

Klaudia Oronowicz-Chudzik

Kuba Hajduk ma 32 lata. Zanim pojechał do Nepalu, przez półtora roku podporządkował życie jednemu celowi. Treningi, przygotowania logistyczne, kompletowanie sprzętu, planowanie trasy. Wszystko po to, by zmierzyć się z Island Peak – jednym z najbardziej znanych sześciotysięczników w Himalajach.

Dziś mówi, że choć wrócił już do Polski, głową nadal jest tam, między lodowcami, ośmiotysięcznikami i wąskimi ścieżkami wijącymi się na wysokości, na której wielu ludzi zaczyna mieć problemy z oddychaniem.

– Dalej chyba jestem tam. To był mój pierwszy wyjazd w Himalaje i zrobiło to na mnie ogromne wrażenie. Widok tych wszystkich ośmiotysięczników, skał, piargów i lodowców jest czymś, czego nie da się porównać z niczym innym – opowiada Kuba.

Między Everestem a miejscem śmierci Kukuczki

Island Peak, nazywany przez miejscowych Imja Tse, znajduje się w nepalskiej części Himalajów, niedaleko granicy z Tybetem. Wznosi się na 6189 metrów n.p.m. Nie jest najwyższą górą świata, ale jego położenie sprawia, że dla wielu wspinaczy stanowi jedną z najbardziej spektakularnych gór do zdobycia. Ze szczytu można oglądać giganty Himalajów: Mount Everest, Lhotse, Makalu czy Cho Oyu.

To właśnie ściana Lhotse była jednym z widoków, które szczególnie zapadły mu w pamięć. – Z wierzchołka bardzo dobrze widać południową ścianę Lhotse. To właśnie tam zginął Jerzy Kukuczka, jeden z najwybitniejszych polskich himalaistów – mówi Kuba.

Dla człowieka, który od dziecka zaczytywał się w górskich historiach, był to moment wyjątkowy.

Zaczęło się w Bieszczadach

Nie jest jednym z tych, którzy nagle postanawiają zdobywać wysokie góry. – Marzenie o Himalajach miałem od dzieciństwa. Góry zawsze były częścią mojego życia. Wszystko zaczęło się bardzo niewinnie, od harcerstwa i Bieszczadów. Potem przyszły Tatry i inne góry Europy, ale Himalaje cały czas siedziały mi gdzieś z tyłu głowy – wspomina.

W końcu uznał, że to odpowiedni moment. Do wyprawy przygotowywał się przez prawie półtora roku. Oprócz treningów wytrzymałościowych i górskich wędrówek, korzystał także z domowego sprzętu do treningu hipoksji normobarycznej, który pozwala symulować warunki panujące na dużych wysokościach. Przez kilka godzin dziennie maszerował z obciążonym plecakiem, przyzwyczajając organizm do mniejszej ilości tlenu. Miesiąc przed wyjazdem zaczął dodatkowo spać w specjalnym namiocie wysokościowym, odtwarzającym warunki panujące w wysokich górach.

– Półtora roku praktycznie podporządkowałem temu jednemu celowi. To były treningi, logistyka, kompletowanie sprzętu i przygotowanie organizmu na to, co czeka mnie w Himalajach – mówi.

Nie ukrywa, że w przygotowaniach bardzo ważne było również wsparcie medyczne. Chce szczególnie podziękować lekarzowi medycyny wysokogórskiej Robertowi Szymczakowi, który pomagał dobrać odpowiednią farmakologię i wspierał go przed wyjazdem, w trakcie wyprawy oraz po powrocie do kraju. Słowa wdzięczności kieruje także do doktor Jolanty Kot za opiekę i pomoc w przygotowaniach do przedsięwzięcia.

FOT. ARCHIWUM KUBY HAJDUKA

Atak szczytowy rozpoczął się 4 listopada około godziny pierwszej w nocy. O 8.30 czasu lokalnego Kuba stanął na szczycie Island Peak

Najniebezpieczniejsze lotnisko świata

Podróż rozpoczęła się od lotu do Nepalu. Z Krakowa przez Zjednoczone Emiraty Arabskie dotarł do Katmandu, a następnie małym samolotem poleciał do Lukli.

Dla wielu właśnie ten etap jest pierwszym prawdziwym testem nerwów. Lukla słynie bowiem z jed-

eprasa.pl 64ae820245

nego z najbardziej wymagających lotnisk na świecie. Sam pas startowy położony jest na zboczu góry, a jego długość wynosi zaledwie 527 metrów. – Może nie bałem się, ale robi to ogromne wrażenie. Szczególnie lądowanie – przyznaje Kuba.

To właśnie stamtąd rozpoczyna się większość trekkingów prowadzących w okolice Mount Everestu.

Jednym z najważniejszych elementów wyprawy była aklimatyzacja. Na wysokości kilku tysięcy metrów organizm musi nauczyć się funkcjonować przy znacznie mniejszej ilości tlenu. Zbyt szybkie zdobywanie wysokości może doprowadzić do ostrej choroby górskiej, a w skrajnych przypadkach do śmiertelnie niebezpiecznego obrzęku mózgu lub płuc.

Te góry nigdzie nie uciekną

Podczas wyprawy Kuba zdobył także szczyt Nangkartshang Peak (5080 m n.p.m.), odwiedził Everest Base Camp, Ama-dablam Base Camp i próbował wejść na Kala Patthar – szczyt naprzeciw Mount Everestu. Na około 150 metrów przed wierzchołkiem podjął jednak decyzję, którą wielu wspinaczy uważa za najtrudniejszą: zawrócił.

– Bolała mnie głowa, miałem mdłości i czułem, że coś jest nie tak. Celem był Island Peak, więc wygrał zdrowy rozsądek. Te góry nigdzie nie uciekną – wspomina.

To decyzja, która prawdopodobnie pomogła mu później osiągnąć główny cel wyprawy.

Siedem i pół godziny walki

Atak szczytowy rozpoczął się 4 listopada około godziny pierwszej w nocy. Wyruszył tylko z jedną osobą. Jego partnerem był Pasang Sherpa, nepalski przewodnik, wychowany na wysokości około 3 tysięcy metrów nad poziomem morza. Przez siedem i pół godziny wspinali się w ciemności, mrozie i coraz rzadszym powietrzu.

Na wysokości ponad 6 tysięcy metrów każdy krok wymagał zatrzymania się i złapania oddechu.

– Nigdy w życiu nie byłem tak zmęczony. Mam doświadczenie w biegach ultra i innych sportach wytrzymałościowych, ale czegoś takiego wcześniej nie przeżyłem – wspomina Kuba.

O 8.30 czasu lokalnego stanęli na szczycie.

Łza pociekła po policzku

Wśród himalaistów często mówi się, że zdobycie wierzchołka to tylko połowa sukcesu. Zejście jest równie trudne, a statystyki pokazują, że właśnie wtedy dochodzi do największej liczby wypadków.

Mimo to przez krótką chwilę mógł pozwolić sobie na emocje. – Nie będę ukrywał, że łza zakręciła się w oku i pociekła po policzku. Kosztowało mnie to naprawdę dużo wyrzeczeń, zdrowia, czasu i energii.

Euforia mieszała się z ulgą. I ze świadomością, że teraz trzeba bezpiecznie wrócić.

Kryzys przyszedł po zdobyciu szczytu. – Około 600 metrów poniżej szczytu miałem największy kryzys. Byłem tak zmęczony, że chciałem po prostu położyć się na chwilę i zasnąć. Nie miałem siły dalej iść - nie ukrywa. - Pomogły elektrolity, glukoza i mobilizacja ze strony nepalskiego przewodnika. Po 10 minutach trochę sił wróciło i ruszyliśmy dalej.

Choć zdobył jeden z najbardziej znanych sześciotysięczników świata, nie ukrywa, że marzenia sięgają jeszcze wyżej. Bo gdy raz zobaczy się Everest, Lhotse i Makalu z bliska, bardzo trudno o nich zapomnieć

Ostatecznie tego dnia pokonali ponad 2500 metrów przewyższenia w dół.

Woda zamarzła zanim wyszedł z namiotu

Warunki podczas ataku szczytowego były ekstremalne. W nocy temperatura spadała do około minus 25, a nawet minus 30 stopni Celsjusza. – O 21.30 nalałem wrzątku do butelki termicznej. Gdy wychodziłem około północy, była już całkowicie zamarznięta. Udało mi się napić z niej dopiero około dziesiątej rano, kiedy ogrzało ją słońce.

Na takich wysokościach nawet najprostsze czynności stają się wyzwaniem. Telefon trzeba nosić pod kilkoma warstwami ubrań, aby nie zamarzł. Każdy dodatkowy gram sprzętu ma znaczenie, każdy łyk wody jest cenny.

Tego nie da się sfingować

Wśród osób niezwiązanych z górami czasem pojawia się pytanie, czy ktoś rzeczywiście zdobył szczyt. W przypadku himalajskich wypraw odpowiedź jest prosta. Takie wejścia są szczegółowo weryfikowane.

Aby legalnie wspinać się na Island Peak, trzeba uzyskać pozwolenie. Po wejściu na szczyt konieczne jest przedstawienie dokumentacji potwierdzającej obecność na wierzchołku, w tym danych GPS i zdjęć wykonanych na szczycie. Dokumenty trafiają następnie do odpowiednich instytucji zajmujących się potwierdzaniem wejść. – To nie jest tak, że ktoś może po prostu powiedzieć: „Byłem na szczycie". Wszystko jest sprawdzane i potwierdzane – podkreśla Kuba.

Nepal, który zostaje w pamięci

Poza górami zapamiętał także ludzi. Nepal okazał się krajem pięknym, ale jednocześnie bardzo biednym. Mieszkańcy wysokogórskich wiosek żyją często kilka tysięcy metrów nad poziomem morza. Dzieci codziennie chodzą tam do szkoły, a większość zaopatrzenia transportowana jest pieszo albo na grzbietach jaków. – Dla nas to trudne do wyobrażenia. My zamawiamy coś przez internet i następnego dnia mamy to w paczkomacie. Tam ktoś musi nieść pewne rzeczy przez kilka dni pod górę – opisuje.

Od powrotu minęło niewiele czasu. Zapytany, czy wróci w Himalaje, odpowiada bez chwili zawahania: Myślę, że tak. Chyba o to chodzi w życiu, by realizować swoje pasje i cały czas szukać kolejnych wyzwań. ©℗

REKLAMA 0111602685

eprasa.pl 64ae820245

ROZMOWA

W sieci okazji tracimy zdrowy rozsądek. Nie tylko w Black Friday

Czy potrzebujemy koniecznie mieć najnowsze modele iPhone, smartwatcha czy czegokolwiek innego? Nie wiem. Może kupujemy je tylko dlatego, że są sprzedawane po atrakcyjnej cenie? Wydaje mi się, że jest to korzystne dla klienta i handlu – mówi dr Paweł Kowalski, adiunkt w Pracowni Marketingu Politycznego na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego

Anna Gronczewska

Tak zwany Czarny Piątek jest dla klientów, czy sprzedawców?

Dla jednych i drugich. Dla klientów, ponieważ mogą kupić taniej jakieś produkty, choćby myśląc o prezentach świątecznych. A dla handlu to pierwszy okres zwiększonej sprzedaży. Jeszcze przed Bożym Narodzeniem. Ten Black Friday w Polsce zaadoptowaliśmy ze Stanów Zjednoczonych. Tam jest on naturalnie wkomponowany w Dzień Dziękczynienia. Ten cały weekend kończy się Cyber Bomb Day, czyli poniedziałkiem dla zakupów online. My w Polsce się do tego dostosowaliśmy. Dzięki temu handel ma dwa szczyty sprzedażowe. Pierwszy, to właśnie Black Friday, kiedy jesteśmy zachęcani do kupowania określonych produktów, które mają specjalnie obniżone ceny. A przy okazji oferowane są inne, które handel stara się nam zaproponować.

Ta obniżona cena jest naprawdę obniżona i rzeczywiście stanowi okazję?

W Polsce obowiązuje regulacja prawna nakazująca pokazywanie handlowcom ceny z ostatnich trzydziestu dni. W związku z tym sami sobie możemy wtedy porównać, czy ta cena jest sztucznie zaniżona, czy podwyższona. Nie ma więc takiej praktyki jak było w poprzednich latach przed wprowadzeniem tej regulacji prawnej. Wtedy często byliśmy nabijani w butelkę. Mówiono nam, że kupujemy coś po obniżonej, promocyjnej cenie. Tak jednak nie było. Dziś takie sytuacje są niemożliwe. Kupujemy produkt po faktycznie obniżonej cenie. Natomiast gama produktowa jest tak ustalana, że mamy produkty wiodące, które faktycznie mają atrakcyjne dla nas upusty cenowe. Przy okazji kupujemy też inne, nie zawsze z obniżoną ceną i handel na tym zarabia. Inaczej traciłby przez obniżanie cen.

FOT. ARCHIWUM DŁ

Paweł Kowalski: – Włącza się u nas mechanizm stadny. Kolega kupił, koleżanka kupiła, to ja też powinienem kupić, bo skoro oni kupili, to musi być to coś fajnego

Polaków ogarnia zwykle szaleństwo Czarnego Piątku, Czarnego Tygodnia...

Bo jest to rzeczywiście okazja, by zrobić zakupy przed świętami, by nie stać potem w kolejkach. Z roku na rok widać, że takie zakupy stają się coraz bardziej popularne, tym bardziej, że te ceny są rzeczywiście atrakcyjne. Znam dane za 2025 rok, kiedy to tylko korzystając z Blika w Czarny Piątek wydaliśmy 25 miliardów złotych!

Czyli nie ma w tym nic złego, że w Back Friday kupujemy jak szaleni?

Jest to szersza dyskusja na temat konsumpcjonizmu i modelu konsumpcji. Czy potrzebujemy koniecznie mieć najnowsze modele iPhone, smartwatcha czy czegokolwiek innego? Nie wiem. Może kupujemy je tylko dlatego, że są sprzedawane po atrakcyjnej cenie? Wydaje mi się,

MATERIAŁ INFORMACYJNY KOGENERACJA S.A.

0011613041

Jeden stopień, duża różnica. Jak ogrzewać mieszkanie mądrze i nie przepłacać?

W sezonie grzewczym wielu z nas odruchowo zwiększa temperaturę w mieszkaniu, chcąc zapewnić sobie większy komfort. Tymczasem często nie zdajemy sobie sprawy, że nawet niewielka zmiana ustawień ogrzewania może przynieść wymierne efekty. Obniżenie temperatury o zaledwie 1°C może zmniejszyć zużycie energii potrzebnej do ogrzewania nawet o około 5-6%. To prosty sposób na bardziej efektywne korzystanie z ciepła bez rezygnacji z codziennego komfortu.

Komfort zaczyna się od właściwej temperatury

Nie każde pomieszczenie powinno być ogrzewane do tej samej temperatury. Eksperci rekomendują dostosowanie jej do sposobu użytkowania danego wnętrza:

Salon: 20-21°C
Sypialnia: 17-19°C
Kuchnia: 18-20°C
Łazienka: 22-24°C

Warto pamiętać, że komfort cieplny nie oznacza jak najwyższej temperatury. Zbyt mocno ogrzane pomieszczenia mogą powodować dyskomfort, przesuszać powietrze, pogarszać jakość snu i niepotrzebnie zwiększać koszty ogrzewania.

Jak działa termostat?

W wielu mieszkaniach głowice termostatyczne są wykorzystywane intuicyjnie, choć ich działanie jest bardzo precyzyjne.

Po ustawieniu wybranej wartości termostat sam reguluje ilość czynnika grzewczego dopływającego do grzejnika. Wewnątrz głowicy znajduje się specjalny wkład wypełniony cieczą, gazem lub woskiem. Gdy temperatura w pomieszczeniu rośnie, wkład zwiększa swoją objętość i naciska na zawór grzejnika, ograniczając przepływ ciepła. Kiedy robi się chłodniej, proces przebiega odwrotnie, zawór ponownie się otwiera i grzejnik zaczyna oddawać więcej ciepła.

Dzięki temu temperatura w pomieszczeniu utrzymywana jest na względnie stałym poziomie bez konieczności ciągłego regulowania ustawień przez mieszkańców.

Co oznaczają cyfry na termostacie?

Jednym z najczęstszych błędów jest traktowanie cyfr na głowicy jako wskaźnika

mocy grzania. W rzeczywistości określają one temperaturę, którą termostat będzie starał się utrzymać w pomieszczeniu.

Najczęściej spotykane oznaczenia odpowiadają następującym wartościom:

✳ lub * - około 6-8°C (zabezpieczenie przed zamarzaniem),
1 - około 12°C,
2 - około 16°C,
3 - około 20°C,
4 - około 24°C,
5 - około 28°C.

Dla większości mieszkań optymalne jest ustawienie „3", które odpowiada temperaturze około 20°C. Warto pamiętać, że ustawienie głowicy na „5" nie sprawi, że pomieszczenie nagrzeje się szybciej. Termostat odpowiada za utrzymanie zadanej temperatury, a nie zwiększanie mocy grzejnika. Zbyt wysokie ustawienia mogą prowadzić do przegrzewania pomieszczeń i niepotrzebnego zużycia energii.

Drobne nawyki, które robią różnicę

Efektywne ogrzewanie to nie tylko odpowiednie ustawienie termostatu. Warto pamiętać o kilku prostych zasadach:

- nie zasłaniaj grzejników meblami ani ciężkimi zasłonami,
- nie ustawiaj termostatu na maksimum z myślą o szybszym nagrzaniu pomieszczenia,
- podczas dłuższej nieobecności obniż temperaturę o 2-3°C,
- utrzymuj możliwie stałą temperaturę zamiast często zmieniać ustawienia.

Takie działania pomagają skuteczniej wykorzystywać ciepło i utrzymywać komfortowe warunki w mieszkaniu.

Warto zapamiętać

Komfort cieplny to nie najwyższa możliwa temperatura, lecz taka, która zapewnia dobre samopoczucie przy rozsądnym zużyciu energii. Rozsądne ustawienie termostatów pozwala utrzymać przyjemne ciepło, ograniczyć zużycie energii i uniknąć niepotrzebnego przegrzewania mieszkania. Czasem wystarczy jeden stopień mniej, by zyskać jednocześnie komfort i oszczędności.

„Zimny grzejnik" nie zawsze oznacza brak ogrzewania. Jeśli w pomieszczeniu została już osiągnięta oczekiwana temperatura, termostat ogranicza dopływ ciepła do grzejnika. Dzięki temu nie dochodzi do przegrzewania pomieszczeń, a zużycie energii jest niższe. Dlatego oceniając działanie instalacji grzewczej, należy kierować się przede wszystkim temperaturą w pomieszczeniu, a nie temperaturą samego grzejnika.

GŁOS EKSPERTA KOGENERACJI

Wielu mieszkańców nie wie, że cyfry na głowicy termostatycznej oznaczają konkretną temperaturę, a nie intensywność grzania. Ustawienie termostatu na maksymalną wartość nie przyspieszy nagrzewania pomieszczenia. Znacznie lepsze efekty przynosi dobranie temperatury do przeznaczenia danego pokoju i utrzymywanie jej na stałym, komfortowym poziomie. Warto pamiętać, że obniżenie temperatury o zaledwie 1°C może przełożyć się na zauważalnie mniejsze zużycie energii w całym sezonie grzewczym.

Artur Foczpaniak
- Specjalista ds. eksploatacji systemów Ciepłowniczych

eprasa.pl 64ae820245

że jest to korzystne dla klienta i handlu. Oczywiście, jeśli mamy pieniądze. Stąd dobrze jest przygotować się do Czarnego Piątku. Zrobić sobie listę zakupów i szukać potem okazji cenowych.

Zachęca się też klientów różnymi okazyjnymi nieoprocentowanymi kredytami, ratami.

Korzysta na tym nie tylko handel, ale też sektor bankowy. Mało się o tym mówi, ale wtedy i banki mają swoje „żniwa".

Ale klient łatwo może wpaść w kredytową pętlę. Raty przecież trzeba spłacać.

To jest kwestia tak zwanego modelu racjonalnego konsumenta – nasze zakupy powinny być w pełni przemyślane i logiczne. Szukamy okazji cenowej, czyli jak najniższej ceny za te produkty, które wcześniej zaplanowaliśmy sobie kupić.

Ilu konsumentów działa w takim modelu?

Bardzo niewielu. Duża część działa na zasadzie zakupów impulsowych, czyli właśnie poprzez takie informacje, że jest okazja cenowa, że jakiś gigantyczny upust, jakaś bardzo atrakcyjna pożyczka, która umożliwia nam ten zakup. No i wtedy te decyzje oczywiście są podejmowane na bazie emocji, a nie na bazie racjonalnych argumentów.

Teraz mamy czas tak zwanych „czarnych zakupów", a potem przychodzą święta i znowu nas atakują ze wszystkich stron reklamy.

Tym Czarnym Weekendem zaczynamy maraton zakupów świątecznych, który będzie trwał aż do Wigilii. Są nam oferowane bardzo korzystne okazje cenowe, produktowe, promocje. Będziemy przez cały ten okres kupowali, kupowali, kupowali. I tutaj zasada jest jedna, którą należy uświadomić konsumentom. Jeszcze raz powtórzę: Przygotujcie listy prezentów, które chcecie kupić. Określcie sobie tak zwane ceny psychologiczne, to znaczy ile pieniędzy możemy wydać na zakupy. Później dopiero sprawdźcie, czy możecie to kupić u różnych dostawców na platformach internetowych. Rozgraniczmy handel tradycyjny, Black Week i handel e-commerce na platformach e-commerce. W tej chwili ten handel elektroniczny bardzo mocno się rozwija. Szczególnie właśnie w Black Friday, kiedy masę rzeczy faktycznie kupujemy online.

Czy to nie jest też okazja do tego, że można zostać oszukanym, bo pojawia się fałszywy sklep internetowy?

Mogą być takie sytuacje. Zakładam jednak, że większość ludzi kupuje z takich platform, które są im znane. W takich sklepach, o których pierwszy raz słyszymy, raczej nie powinno się kupować.

Przed świętami ze wszystkich stron atakują nas reklamy zachęcające do zakupów, że czasem tracimy zdrowy rozsądek...

To jest to, o czym wcześniej mówiłem. Kierujemy się emocjami. Kupujemy to, co nam się spodoba, wzbudza w nas odruch emocjonalny i automatycznie decydujemy się na zakup. Ten model racjonalny jest w większości przypadków odrzucany. Kupujemy emocjami, kupujemy oczami. Patrząc sensorycznie na te produkty czy na te oferty, które są nam pokazywane. I to jest najgorszy z możliwych modeli zakupów. W takim modelu zakupu emocjonalnego, mniejszą uwagę zwracamy na cenę, na pożyczki, które chcemy wziąć również. Tutaj działa też trochę taki odruch stadny. Black Week też nam napędza troszeczkę odruch stadny. Kolega kupił, koleżanka kupiła, no to ja też powinienem kupić, bo skoro oni kupili, to musi być to coś fajnego.

Specjaliści od marketingu potrafią tak nami pokierować, byśmy kupowali konkretne produkty?

Stosowane są kampanie e-mailingowe, tak zwane push-upy, które kierują naszą uwagę na konkretne produkty. Idzie do nas cała fala tych e-maili z informacjami o promocjach, o tych okazjach, o specjalnych ofertach dla danej osoby. Tutaj oczywiście to wszystko działa w jednym systemie, czyli ustalamy ceny na określone produkty. Pełnią rolę atraktorów, czyli takich przyciągaczy. Na przykład wiemy, że dane osoby są zainteresowane kupnem iPhone'ów, to my oferujemy na przykład iPhone'y o 20 procent tańsze niż były do tej pory. A przy okazji tego iPhone'a oferujemy inne produkty. Jeżeli chodzi o platformy internetowe to mają bardzo dobrze zbadane zwyczaje zakupowe, mają zbudowane całe profile użytkowników, których konta internetowe mają. Jesteśmy dalej profilowani przy okazji naszych zakupów. Oni już nas znają. Wykorzystywana jest też sztuczna inteligencja.

Człowiek łatwo daje się w ten sposób manipulować?

Tak. Wiedza na temat manipulacji w naszym społeczeństwie jest generalnie niska. I te psychomanipulacje związane są z tym, że na przykład pokazuje się trzy poziomy jakiegoś produktu cenowego. Trzy produkty z tej samej kategorii, na przykład trzy smartfony. I ten smartfon, który chcemy sprzedać, ma najniższą cenę, albo ma środkową cenę. Wiemy, że konsumenci zazwyczaj wybierają coś takiego pośrodku, żeby jednocześnie nie było najtańsze, ale też oczywiście odrzucają ten najdroższy. Wtedy możemy tak sprofilować cenę tego środkowego, że w ostatecznym rozrachunku nam się to opłaca. To jest manipulacja, psychomanipulacja.

A czy kiedyś te zakupy nie były łatwiejsze?

Tak, ale też były dłuższe kolejki, mniejszy wybór. W tej chwili konsumenci mają problem z podjęciem decyzji, bo liczba ofert, gama produktowa jest tak szeroka, że tutaj się pojawia kłopot. Ta okazja cenowa często jest czynnikiem, który sprawia, że decydujemy się kupić dany produkt. Trzeba pamiętać, że wyprzedaże będą też po świętach, na pewno potężne. Handel musi wyczyścić magazyny z wszystkich zapasów. Obniżki będą więc większe niż teraz. Trzeba być tylko cierpliwym. Polecam poczekać, choć wiem, że to trudne.

REKLAMA 0011607275

eprasa.pl 64ae820245

REPORTAŻ

Całowała tłumy fanów „czule, w samo serce”. Czy ktoś jeszcze pamięta Violettę Villas?

Co pozostało po Violetcie Villas w Lewinie Kłodzkim, w którym spędziła dzieciństwo, młodość i ostatnie lata życia? Izba pamięci w gminnym ośrodku kultury, wątpliwej urody pomniczek w centrum wioski, rodzinny dom zamieniający się w ruderę i wspomnienia mieszkańców. Niekoniecznie wszystkie dobre.

Robert Migdał

FOT. PAWEŁ RELIKOWSKI

Często gościłem w Lewinie, u Violetty Villas, kiedy sprowadziła się tu z podwarszawskiej Magdalenki prawie 30 lat temu

FOT. PAWEŁ RELIKOWSKI

Dom, w którym Violetta Villas spędziła dzieciństwo jako maleńka Czesia Cieślak – bo to jej prawdziwe, panieńskie nazwisko

Reporterzy „Gazety Wrocławskiej” odwiedzili rodzinną miejscowość artystki. Lewin Kłodzki. Spora wioska na Dolnym Śląsku, na trasie między Kłodzkiem a Kudową-Zdrojem. Stara zabudowa przeplata się z nowymi domkami. Na ulicach pusto. Nie dziwię się – koniec listopada, środek tygodnia, pada deszcz. Zimno.

To tutaj mieszkała przez wiele lat Violetta Villas – piosenkarka, kompozytorka, autorka tekstów, aktorka. Gwiazda. I to wielka. Jej przeboje nuciła cała Polska, a i za granicą było o niej słychać: w USA, we Francji. Za chwilę znów będzie o niej głośno – do kin właśnie wchodzi film o Villas.

Wieczornym obrazem
w kinie,
czar stron dalekich się śnił.
Dziś chcę Ci przesłać Lewinie
me dzięki za tamte dni

Główną rolę gra znakomita Sandra Drzymalska, która błyszczała ostatnio na ekranach („Simona Kossak”, „Biała odwaga”, netflixowa „Lalka”). Premiera kinowa – 27 listopada 2026 roku.

– To historia najsłynniejszej w historii polskiej divy muzycznej, którą talent i pasja wyniosły na największe sceny Paryża i Las Vegas, opowiedziana z perspektywy jej syna – mimowolnego świadka narodzin i upadku gwiazdy. Walcząc o miłość matki, przegrywa z jej uzależnieniem od wolności, kariery i leków. Paradoksalnie odrzucenie staje się jego ocaleniem – informuje Kino Świat i dodaje, że współscenarzystką filmu jest Małgorzata Gospodarek, synowa Violetty Villas, a za reżyserię odpowiada Karolina Bielawska – autorka nagradzanego dokumentu „Mów mi Marianna”, uhonorowanego m.in. Złotym Rogiem na Krakowskim Festiwalu Filmowym oraz wyróżnieniami w Locarno, Lizbonie i Sankt Petersburgu.

Zanim do Lewina Kłodzkiego zjadą turyści (zachęceni filmem), żeby zobaczyć miejsca związane z artystką, wybieram się z fotoreporterem tuż pod czeską granicę. Do rodzinnej miejscowości Villas.

W Lewinie koło Kudowy
jest dom mych
dziecinnych dni.
Dziś stary,
we wspomnieniach nowy,
miał z polska otwarte drzwi.

To dla mnie podróż sentymentalna – często gościłem w Lewinie, u Violetty Villas, kiedy sprowadziła się tu z podwarszawskiej Magdalenki prawie 30 lat temu.

Gwiazda estrady, której atomowy głos rozbrzmiewał w salach koncertowych i Paryża, i Las Vegas tak, że trzęsły się kryształowe żyrandole, była humorzasta – delikatnie mówiąc. Raz roztaczała aurę sympatii („Kochany redaktorze, całuję cię w samo serce” – szeptała, gdy przywoziliśmy dla jej zwierzyńca karmę dla psów i kotów lub wspólnie ubieraliśmy choinkę tuż przed Bożym Narodzeniem w jej ogródku i dzieliliśmy się z artystką opłatkiem), innym razem, gdy przeczytała w gazecie jakieś niepochlebne informacje na swój temat, potrafiła zadzwonić i wykrzyczeć do słuchawki: „Migdał, pan jesteś świnia z brudnym ryjem. I to komunistyczna, czerwona, jak ta cała esbecja w PRL-u”.

No cóż... Staram się zachowywać w pamięci te dobre wspomnienia z nią związane: jej koncerty, bezgraniczną pomoc dla zwierząt, bajeczne stroje i ten głos – wyjątkowy, niepowtarzalny, hipnotyzujący.

Nocą zaś mostem
kamiennym biegł pociąg,
z nim iskier grad. Blask okien,
stuku natrętny, słał lęk, lecz
wzywał gdzieś w świat.

Nad miejscowością góruje majestatyczny, kamienny wiadukt kolejowy. Wybudowany ponad 120 lat temu przez włoskich inżynierów, trzyma się mocno.

Tuż obok niego stoi dom, w którym Violetta Villas spędziła dzieciństwo (jako maleńka Czesia Cieślak – bo to jej prawdziwe, panieńskie nazwisko, później po mężu była Gospodarek). Kiedyś – wiejsko-sielankowy biały domek. Dziś – obraz nędzy. W oknach pozrywane firanki, farba odchodzi gdzieniegdzie. Zamknięty na cztery spusty, drewniana furtka prowadząca na obejście – obwiązana drutem.

Całość okala stary, drewniany płot. Mam wrażenie, że za chwilę się zawali.

To w tym domu Villas spędziła ostatnie lata życia. Dookoła biegały sfory psów (przygarniętych przez artystkę), wałęsały się dziesiątki kotów. Była też i koza.

Zwierzyniec przez całe lata uprzykrzał życie okolicznym mieszkańcom (smród, hałas) i niejednokrotnie stwarzał niebezpieczeństwo – agresywne psy (na czele z zajadłymi kundlami, które Villas nazwała „Hitler” i „Stalin”) siały grozę w okolicy.

– Bardzo dobrze pamiętam te jej „psiaki” – wspomina Paweł Relikowski, fotoreporter „Gazety Wrocławskiej”, z którym znów przyjechałem do Lewina. – Raz mnie tak goniły, że tylko machałem aparatem, żeby się od nich odgonić. Sfora. W czasie tej ucieczki... buta zgubiłem – wspomina.

Po menażerii Violetty Villas nie ma już dziś śladu. Cisza, spokój. A i Paweł spokojnie może robić zdjęcia w okolicy, bez obaw o stan swoich kostek i łydek.

– To smutny widok, oj bardzo. Bo ja pamiętam, jak tu się życie toczyło – kręci głową Małgorzata Droholska, mieszkanka Lewina Kłodzkiego, którą spotykamy na drodze. Wspomina: – Pomagałam pani Violetce przy gospodarstwie, też w domu. Gościnna była: na imieniny mnie swoje zapraszała. To była cudowna, miła i sympatyczna osoba. Otwarta.

eprasa.pl 64ae820245

FOT. PAWEŁ RELIKOWSKI

Pięć lat temu w Gminnym Ośrodku Kultury otwarto Izbę Pamięci Violetty Villas. Na małym zdjęciu – pomnik artystki w centrum Lewina

Nie gwiazdorzyła, była taka swojska, nasza... Serce teraz boli, że jej dom niszczeje, nikt w nim nie mieszka, nie zajmuje się ogrodem. Dobrze, że jej pomnik w środku wsi postawili. Należało się – bo przecież ona nasza, z Lewina, a cały świat ją znał. Syn ją w stolicy pochował, na Powązkach, daleko od grobu jej rodziców, którzy leżą tu, na naszym cmentarzu. To choć pomnik pani Violetki mamy, żeby świeczkę zapalić, kwiatek położyć...

Ale takich pozytywnych głosów o artystce dziś tu słyszę niewiele.

„Cudowny głos", „wielka gwiazda", „wspaniała piosenkarka" przeplata się z: „wariatka", „alkoholiczka", „narkomanka".

W Lewinie znam każdą drogę,
kąt każdy w pamięci mam.
I serce moje tam biega
jak bose dziecięce sny.

Jedziemy do centrum wioski, która wygląda jak spore miasteczko. Pomnik stoi przy głównej ulicy, dookoła klomby z ozdobnymi roślinami (okrytymi przed zimą ciemną folią). Pomnik (a raczej pomniczek, bo nie jest za duży) urodą nie grzeszy. Ale Violettę rozpoznać na nim można. Ktoś wsadził sztuczny kwiatek w rzeźbę.

Pewnie jakiś fan.

– Koło pomnika zawsze jest mnóstwo kwiatów. Ludzie ją pamiętają. A na odsłonięciu pomnika, trzy lata temu, to tłumy były: i tutejsi mieszkańcy, i oficjele, i przyjezdni – wspomina pan Bronisław, który mieszka w centrum Lewina, niedaleko pomnika artystki.

Wspomnienia, choć od śmierci artystki minęło 15 lat, są cały czas silne. Choć nie zawsze miłe.

– Ja na odsłonięciu pomnika nie byłam. Bo czemu jej ten pomnik postawili? Chyba tylko, żeby wielbicieli jej talentu przyciągnąć, bo czym ona się zasłużyła dla Lewina? Jak u nas mieszkała przez te ostatnie lata życia, to o niej i o Lewinie tylko źle pisali i mówili: że imprezy, że alkohol, że brud, że syf, że psy po okolicy biegały, co od niej z podwórka uciekły. Nic miłego – mówi jedna z mieszkanek Lewina.

Jej znajoma dodaje: – Plany były wielkie. Miała teatr rewiowy w dawnym kinie otworzyć, śpiewać w nim i turystów przyciągać. Miała koncerty dawać, na które ludzie z całej Polski mieli zjeżdżać. A co było? Artykuły w ogólnopolskich gazetach, w których się dostawało Lewinowi Kłodzkiemu i nam, mieszkańcom. Że nasz Lewin to taka upadła wiocha, w której żyje upadła artystka. Ładny obraz szedł w świat. I co? Teraz pomnik Violetka za to dostała? Bez sensu. Moim zdaniem się nie należy.

– Szkoda, że przez te całe lata, kiedy żyła wśród nas, nie skorzystała z tej swojej sławy, żeby Lewin rozsławić... – mówią starsi mieszkańcy, którzy ją jeszcze pamiętają sprzed lat.

– Ale piosenkę o Lewinie napisała – „W Lewinie koło Kudowy". Ładnie o tym miejscu śpiewała – wtrącam się, broniąc Villas.

– Eee, jedna piosenka. Więcej dla swojej rodzinnej miejscowości mogła zrobić, ale ona wolała się modlić i zwierzątkami zajmować. Do ludzi nie wychodziła. Zakupy jej gosposia robiła. Na ulicy jej nie można było spotkać, z uczniami się w szkole nie spotykała, w domu kultury nie występowała – była, ale w domu siedziała. To tak, jakby jej nie było – mówi starsza mieszkanka Lewina.

Chociaż odbiegłam daleko,
choć wiele krajów dziś znam.
Ciągle się łudzę, wciąż czekam,
że wrócić do Ciebie mam.

Pamięć o artystce próbują zachować władze gminy. Pięć lat temu w Gminnym Ośrodku Kultury w Lewinie Kłodzkim została otwarta (po przebudowie budynku na potrzeby domu kultury i biblioteki) Izba Pamięci Violetty Villas.

– Chcieliśmy, żeby powstało takie miejsce dedykowane Violetcie Villas jako wielkiej gwieździe, wielkiej artystce. No i ma przecież przyznany tytuł „Honorowy mieszkaniec". Pani Villas to symbol Lewina – mówi Jan Bałchan, dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki w Lewinie Kłodzkim.

Duże pomieszczenie, a w nim pamiątki związane z artystką. W gablotach – cztery suknie, w których występowała Villas (trzy to kopie, ale jedna oryginalna: ta, w której śpiewała „Habanerę" z opery „Carmen". Śliczna).

W gablotach – płyty artystki, dookoła – mnóstwo jej zdjęć, też te prywatne, z dzieciństwa. Są też okładki gazet z VV.

W ubiegłym roku izbę odwiedziło pięć tysięcy zwiedzających.

– Jak na taki mały Lewin, to duży sukces – cieszy się dyrektor i dodaje: – Violetta Villas ma sporą grupę fanów. Wiele osób pamięta jej głos i piosenki. A dla mnie zaskoczeniem jest, że wśród nich jest dużo młodych, nawet nastolatków. Wydawałoby się, że słuchają tylko współczesnych hitów na Spotify, a tu zaskoczenie: ona jest ich idolką, sporo osób młodych przyjeżdża do nas, ogląda, zwiedza naszą izbę. Pytają: Gdzie jest pomnik? Gdzie można zobaczyć jej dom? Jestem zaskoczony tym faktem. Pozytywnie!

– Violetta Villas staje się takim wabikiem turystycznym? – dopytuję.

– Dokładnie. Dla niej ludzie zbaczają z trasy, skręcają z głównej drogi, z krajowej ósemki i wjeżdżają do Lewina, chcąc zobaczyć miejsca związane z panią Villas.

Ale Violetta Villas to w Lewinie nie tylko pomnik i izba pamięci. – Organizujemy też koncerty, na których można posłuchać jej piosenek – zawsze w okolicach daty jej urodzin, 10 czerwca.

– Najczęściej artyści występują w miejscowym kościele – opowiada dyrektor Bałchan i dodaje: – A u nas, w domu kultury, mamy w grudniu, w rocznicę śmierci artystki, koncert wspominkowy. W tym roku, 5 grudnia, piosenki zaśpiewa młoda artystka – Julia Ćwian z zespołem. Zabrzmią największe przeboje pani Villas, w nowych aranżacjach.

Dyrektor Bałchan ma jeszcze jeden pomysł na uczczenie Violetty Villas: minirecital w każdą sobotę, tuż po zamknięciu izby dla zwiedzających.

– Zapraszam młode osoby, które nie boją się zmierzyć z repertuarem Violetty Villas. Zaczęliśmy już w listopadzie: można przyjść, posłuchać, można przyjść – zaśpiewać – zachęca Bałchan.

Choć jestem dzisiaj daleko,
daleko, a blisko Was.
Oddaję Wam tę piosenkę,
zwyczajną, prostą jak ja

Wyjeżdżamy z Lewina po południu. Deszcz nie przestaje padać. We włączonym w aucie radiu na próżno szukać piosenek Villas. Może to się zmieni po premierze filmu o Violetcie? Może wybuchnie „moda na Villas"? Może starsi przypomną sobie „Tygrysicę z Magdalenki?", a może młodszych poruszy historia „Lady Kicz z Lewina" – jak ją nazywali złośliwi.

W uszach mi dźwięczy jej hit (do którego napisała tekst i muzykę):

„Ja jestem Violetta/wrażliwa kobietta/mam duszę i serce/w tym
miejscu, gdzie mam/Kto nie zna Violetty/ten nie wie, niestety,
że nieba przychylić mu chcę".

Mam nadzieję, że Villas nie zostanie zapomniana, a ci, którzy jej jeszcze nie znają – odkryją ją i pokochają jej piosenki.

Śródtytuły w tekście to fragmenty piosenki „W Lewinie koło Kudowy" – tekst i muzyka Violetty Villas.

Kim była Violetta Villas?

Urodziła się 10 czerwca 1938 roku w Belgii, zmarła 5 grudnia 2011 roku w Lewinie Kłodzkim.
Piosenkarka, kompozytorka, autorka tekstów, aktorka filmowa i rewiowa. Występowała na światowych estradach. Wylansowała kilkadziesiąt hitów. M.in. „Nie ma miłości bez zazdrości", „Do ciebie mamo", „Dla ciebie miły", „Przyjdzie na to czas", „Józek", „Szesnaście lat", „Mechaniczna lalka" czy „Ja jestem Violetta".

eprasa.pl 64ae820245

NOWOTWÓR TO NIE WYROK. TO POCZĄTEK WALKI O ŻYCIE

Trzy kobiety, trzy historie i jedna siła. „Nie ma na co czekać. Trzeba się badać i nie tracić nadziei”

Za każdą diagnozą kryje się człowiek. Za każdym wynikiem badania - emocje, strach, pytania i niepewność o jutro. Małgorzata, Kazimiera i Małgorzata opowiedziały o swoim życiu z chorobą nowotworową. Każda przeszła inną drogę, każda mierzyła się z innymi doświadczeniami. Łączy je jednak coś niezwykle ważnego: odwaga, nadzieja i przekonanie, że nawet w najtrudniejszych chwilach warto szukać światła.

Barbara Galas

Małgorzata Skawińska, 45 lat. Rak piersi

Kazimiera Wilk, 74 lata. Nowotwór jajnika

Małgorzata Kawalec, 50 lat. Nowotwór nerki

FOT. BARBARA GALAS

Małgorzata Skawińska, 45 lat. „Siła jest w nas, ale też w ludziach, którzy są wokół”

Diagnozę usłyszała tuż po Świętach Wielkanocnych w tym roku. Rak piersi. Ma 45 lat i, jak sama przyznaje, nigdy nie przypuszczała, że choroba nowotworowa może dotknąć właśnie ją.

W jej rodzinie kobiety nie chorowały na raka. Wcześniej wykonywała mammografię, dlatego czuła się względnie bezpiecznie. Jednak regularne badania nie uśpiły jej czujności. Dzięki samobadaniu piersi zauważyła niepokojącą zmianę.

- Kiedy wyczułam guzek, nie czekałam. Umówiłam się na USG, a następnie rozpoczęłam dalszą diagnostykę. Pomogła mi w tym czasie moja przyjaciółka, która mnie wspiera od samego początku - opowiada Małgorzata.

Diagnoza była ciosem, ale Małgorzata postanowiła działać. Jak opowiada, wcześniejsze życiowe kryzysy nauczyły ją odnajdywać się w trudnych sytuacjach. Skupiała się na tym, co trzeba zrobić tu i teraz.

- Podeszłam do tego zadaniowo, podzieliłam to sobie na etapy i realizowałam to, co było w danym etapie - wspomina.

Kwiecień upłynął jej na badaniach i poszukiwaniu odpowiedzi. Starała się nawet pracować, choć jej codzienność podporządkowana była kolejnym wizytom i procedurom medycznym. Później przyszła chemioterapia. Były łzy, trudne momenty i chwile zwątpienia. Była też nadzieja. Małgorzata nie ukrywa, jak ogromne znaczenie miało dla niej wsparcie innych ludzi. Szczególne miejsce w tej historii zajmuje mąż, ale również przyjaciółki, przyjaciele i osoby, które często zwykłą wiadomością, telefonem czy krótkim pytaniem „jak się czujesz?” potrafiły dodać jej sił.

- W trudnych czasach szukajcie ludzi, po prostu - apeluje.

Obecność bliskich miała ogromny wpływ na jej samopoczucie. Czasami wystarczyła drobna wiadomość, nagranie czy gest pamięci, by poczuć, że nie jest sama. Dziś mówi o sobie, że jest w procesie zdrowienia, a nie choroby. Ma bardzo dobre rokowania i podkreśla, jak ważne były szybka reakcja, odpowiednia diagnostyka, leczenie celowane oraz zaufanie do lekarza.

Nie udaje, że było łatwo. Nie twierdzi też, że przez cały czas była silna. Wie, że chwile załamania są częścią tej drogi. Chce jednak dotrzeć do kobiet, które w obliczu diagnozy tracą nadzieję.

- Siła jest w nas, ale też i w ludziach, którzy są wokół - mówi Małgorzata.

Kazimiera Wilk, 74 lata. „Nie poddaję się. Trzeba cieszyć się każdym dniem”

Cztery lata temu przeszła operację z powodu raka jajnika, a następnie chemioterapię. Choroba została wykryta w trzecim stadium, kiedy guz miał prawie 17 centymetrów i ponad cztery litry płynu.

- Początkowo nie przypuszczałam, jak poważna jest sytuacja. Zaczęło się od złego samopoczucia. Odwiedzałam lekarza rodzinnego, a później zgłosiłam się do ginekologa. Co ciekawe, zaledwie osiem miesięcy wcześniej badałam się i wszystko było dobrze - opowiada Kazimiera.

Kiedy usłyszała diagnozę, spodziewała się już, że może być coś nie tak. Nie załamała się jednak. Postanowiła walczyć i zaufała lekarzom. Leczenie było długie. Po operacji przeszła sześć cykli chemioterapii dożylnej, a następnie przez trzy lata przyjmowała leki w tabletkach. Dziś znajduje się w całkowitej remisji. Nadal pozostaje pod opieką poradni, ponieważ po chemioterapii zmaga się z neuropatią, która powoduje dolegliwości w obrębie rąk i nóg. Regularnie korzysta z kroplówek przeciwbólowych.

Jej droga do zdrowia nie była łatwa również ze względu na sytuację rodzinną. Mieszka sama, a w czasie, kiedy przechodziła operację, dzień później zmarła jej synowa. Syn, który sam przeżywał ogromną tragedię, odwiedzał ją codziennie. Kazimiera wspomina, że w tamtym czasie oboje potrzebowali wsparcia. Dzisiaj cieszy ją to, co dla wielu osób jest zwyczajnym elementem dnia.

- Teraz żyję z dnia na dzień. Nie robię wielkich planów. Po prostu wstaję rano, cieszę się, że słoneczko świeci, i robię co chcę - opowiada. Ma też bardzo konkretny apel do kobiet.

- Nie wolno rezygnować z profilaktyki. Sama regularnie chodziłam do ginekologa, a mimo to zachorowałam. Dlatego zachęcam swoje siostry, znajome i wszystkie kobiety do systematycznych kontroli. Badać się - apeluje Kazimiera.

Małgorzata Kawalec, 50 lat. „Cieszę się każdym momentem bez badań, bez szpitala i bez bólu”

Małgorzata Kawalec dowiedziała się o chorobie, kiedy miała zaledwie 40 lat. Nie bolało ją nic, nie miała niepokojących objawów. Nowotwór nerki i pęcherza został wykryty przypadkowo, podczas badań kontrolnych.

- Po usłyszeniu takiej diagnozy tak naprawdę świat się wali - wspomina.

Od tamtej chwili minęło dziesięć lat. Dziesięć lat leczenia, badań, wizyt w szpitalach i życia z chorobą, która stała się częścią jej codzienności. W najtrudniejszych momentach ogromnym oparciem byli dla niej mąż i dzieci. Rodzina również przeżywała diagnozę, choć Małgorzata starała się nie obciążać dzieci dodatkowymi emocjami. Wiedziała, że musi znaleźć w sobie siłę, by walczyć.

- Staraliśmy się, ja też przede wszystkim, nawet ze względu na dzieci, nie poddawać tej chorobie. Jakoś znaleźć w sobie tę siłę, żeby jednak zawalczyć. I dalej to kontynuuję - mówi.

Dziś ma 50 lat. Z perspektywy dekady wie, jak bardzo zmieniło się jej spojrzenie na życie. Zaczęła doceniać chwile, które wcześniej mogły wydawać się zupełnie zwyczajne.

- Teraz cieszę się każdym momentem bez badań, szpitala i bólu - mówi ze wzruszeniem. Nie chce, aby jej życie składało się wyłącznie z leczenia i oczekiwania na kolejne wyniki.

Dlatego tak ważne są dla niej wydarzenia, które pozwalają oderwać się od codzienności związanej z chorobą. Spotkania z ludźmi, muzyka, śmiech i wspólna radość dają jej wytchnienie.

- To jest bardzo ważne, żeby nie zatopić się w tej chorobie, w leczeniach, w szpitalu, w pacjentach, w kroplówkach. Żeby po prostu mieć te momenty takiego wytchnienia, radości, słońca - podkreśla Małgorzata.

Ma jeden szczególnie ważny apel do kobiet, które odkładają badania profilaktyczne ze strachu przed diagnozą.

- Wszystkie koleżanki namawiam na wszelakie możliwe badania profilaktyczne. Bo wykrycie choroby na wczesnym etapie to naprawdę jest ogromna szansa na wyleczenie, na poprawę komfortu życia. Nie ma na co czekać - mówi.

I dodaje słowa, które trudno zapomnieć: - Jest takie myślenie: „Nie pójdę do lekarza, bo jeszcze coś znajdzie”. I bardzo dobrze. Niech coś znajdzie i niech szybko zainterweniuje.©℗

eprasa.pl 64ae820245

MATERIAŁ INFORMACYJNY \"VULCAN\"

0011617036

Cyfrowo z głową, czyli jak zadbać o bezpieczeństwo w sieci

Pilna prośba o przelew od znajomego, strona łudząco podobna do serwisu bankowego, nagranie imitujące głos bliskiej osoby. Cyberoszustwa stają się coraz trudniejsze do rozpoznania, zwłaszcza gdy przestępcy wykorzystują sztuczną inteligencję. Do tego dochodzą hejt, cyberprzemoc i dezinformacja, z którymi mierzą się młodzi użytkownicy internetu. Jak rozpoznawać zagrożenia i właściwie na nie reagować?

Pomóc w tym ma kampania edukacyjna „Cyfrowo z głową", prowadzona przez eduVULCAN z myślą o uczniach, rodzicach i nauczycielach.
Internet jest nieodłączną częścią codzienności: służy do nauki, komunikacji, rozrywki i budowania relacji. Jednak sprawne korzystanie z technologii nie zawsze oznacza umiejętność bezpiecznego poruszania się w cyfrowym świecie. Dlatego tak ważne jest rozwijanie świadomości zagrożeń i dobrych nawyków, szczególnie wśród dzieci i młodzieży. To właśnie jeden z głównych celów kampanii „Cyfrowo z głową", która wspiera również dorosłych w przygotowywaniu młodych ludzi do odpowiedzialnego korzystania z sieci.
„Bezpieczeństwo cyfrowe to dziś nie tylko kwestia znajomości technologii, ale przede wszystkim świadomości, umiejętności oceny sytuacji i odpowiedzialnego podejmowania decyzji. Dzieci i młodzież potrzebują w tym obszarze wsparcia dorosłych - zarówno rodziców, jak i nauczycieli. Dlatego poprzez kampanię „Cyfrowo z głową" pomagamy im lepiej rozpoznawać zagrożenia i właściwie na nie reagować" - mówi Robert Reptak, koordynator projektu.

Jedna wiadomość, wiele zagrożeń. Jak działają cyberoszuści?
Jednym z najczęstszych zagrożeń w sieci jest phishing, czyli oszustwo polegające na wyłudzaniu poufnych informacji. Cyberprzestępcy podszywają się pod znane firmy, banki, a nawet osoby, które znamy, wykorzystując zaufanie, emocje oraz presję czasu. Wystarczy chwila nieuwagi, by ujawnić hasło, dane osobowe lub informacje umożliwiające dostęp do pieniędzy.
Skala problemu jest duża, a młodzi użytkownicy nie zawsze potrafią rozpoznać takie próby. Pokazują to wyniki badań przeprowadzonych w ramach międzynarodowego projektu CyberSec EduCheck, w których udział wzięło 443 uczniów szkół ponadpodstawowych i 17 nauczycieli z Polski. Aż 61 proc. uczniów deklarowało, że spędza w internecie co najmniej cztery godziny dziennie. Jednocześnie badani mieli trudności z rozpoznawaniem phishingu i tworzeniem silnych haseł, a około połowa nie znała pojęcia uwierzytelniania dwuskładnikowego, które stanowi dodatkowe zabezpieczenie dostępu do kont.
„Wyniki pokazują, że sama obecność młodych ludzi w internecie nie oznacza, że potrafią bezpiecznie z niego korzystać. Uczniowie oceniali swoją wiedzę o bezpieczeństwie cyfrowym na 3,89 w pięciostopniowej skali, podczas gdy nauczyciele ocenili ją średnio na 2,86" - zwraca uwagę Mateusz Pękala z CURIE.

AI: nowe możliwości, nowe zagrożenia
Coraz większym wyzwaniem stają się również oszustwa wykorzystujące sztuczną inteligencję. Dzięki narzędziom AI przestępcy mogą tworzyć realistyczne nagrania głosu i wizerunku, podszywając się pod bliskie osoby, znajomych czy przedstawicieli instytucji. Wiadomość głosowa lub rozmowa wideo, które na pierwszy rzut oka wydają się wiarygodne, mogą być próbą wyłudzenia pieniędzy lub danych.
Dlatego warto zachować ostrożność, szczególnie gdy ktoś pod presją czasu prosi o pilny przelew, udostępnienie poufnych informacji albo wykonanie nietypowej czynności. W takiej sytuacji najlepiej zweryfikować prośbę, na przykład dzwoniąc bezpośrednio do osoby, za którą ktoś się podaje.

Hejt w sieci. Dlaczego młodzi potrzebują wsparcia?
Dla młodzieży poważnym problemem są również hejt, cyberprzemoc, wykluczanie z grup internetowych i rozpowszechnianie prywatnych zdjęć i wiadomości bez zgody ich autorów. Takie zachowania mogą mieć konsekwencje wykraczające daleko poza świat cyfrowy: wpływać na relacje, samopoczucie i poczucie bezpieczeństwa młodych ludzi.
Jednym z niepokojących wniosków z badań przeprowadzonych w ramach projektu Cybersec EduCheck jest to, że 72 proc. uczniów zadeklarowało, że po incydencie związanym z bezpieczeństwem cyfrowym nie podejmuje żadnych działań. Tym ważniejsze staje się budowanie świadomości, że z problemami napotkanymi w sieci nie trzeba radzić sobie samodzielnie.
„Dzieci potrzebują dorosłych, do których mogą zwrócić się bez obawy przed oceną czy karą. Ważne, by rodzice byli dostępni, uważni i potrafili spokojnie rozmawiać o tym, co dzieje się w internecie." – podkreśla Weronika Kędzierska z CURIE.

Pięć nawyków, które zwiększają bezpieczeństwo w sieci
Choć cyfrowe zagrożenia stale się zmieniają, wiele z nich można ograniczyć dzięki kilku prostym zasadom. Kluczowe znaczenie mają codzienne nawyki, uważność i umiejętność reagowania na niepokojące sytuacje.

- **Stosuj silne, unikalne hasła** - nie używaj tego samego hasła w wielu serwisach. Pomocny może być menedżer haseł. W tworzeniu i bezpiecznym przechowywaniu haseł może pomóc menedżer haseł.
- **Włącz uwierzytelnianie dwuskładnikowe** - dodatkowe potwierdzenie tożsamości utrudnia przejęcie konta.
- **Nie klikaj pochopnie w linki i załączniki** - zwłaszcza w wiadomościach wywołujących presję czasu lub proszących o podanie danych.
- **Weryfikuj informacje i tożsamość nadawców** - nie ufaj bezkrytycznie wiadomościom, nagraniom i materiałom publikowanym w sieci. W przypadku wątpliwości zweryfikuj je w niezależnym źródle.
- **Rozmawiaj z dziećmi o ich aktywności online** - interesuj się tym, z jakich aplikacji korzystają, z kim rozmawiają i jakie sytuacje budzą ich niepokój. Ważne, by wiedziały, że mogą liczyć na pomoc dorosłych bez obawy przed ocenianiem.

Od wiedzy do działania. Wsparcie dla rodziców i nauczycieli
Bezpieczne korzystanie z internetu wymaga nie tylko odpowiednich zabezpieczeń, ale przede wszystkim wiedzy, krytycznego myślenia i świadomych decyzji. Dlatego edukacja cyfrowa nie powinna ograniczać się do jednorazowej rozmowy o zagrożeniach. Ważne jest regularne rozwijanie kompetencji, które pomagają młodym ludziom samodzielnie oceniać sytuacje i odpowiednio reagować.
W ramach kampanii „Cyfrowo z głową" eduVULCAN udostępnia materiały, które pomagają lepiej rozumieć zagrożenia i podejmować rozmowy na temat odpowiedzialnego korzystania z sieci. Wśród nich znajdują się również scenariusze zajęć dotyczące bezpieczeństwa cyfrowego, opracowane przez ekspertów Coventry University Research Institute Europe w ramach projektu CyberSec EduCheck. Są dostępne bezpłatnie w Module Dydaktycznym Dziennika VULCAN i mogą pomóc nauczycielom poruszać z uczniami takie tematy, jak bezpieczeństwo haseł, phishing czy cyberprzemoc.

Więcej informacji i materiałów edukacyjnych można znaleźć na stronie kampanii: **https://eduvulcan.pl/cyfrowo-z-glowa/**.

eprasa.pl 64ae820245

POSTACIE

Od Trześniowa po Watykan i Nowy Jork. Niezwykłe hełmy Edwarda Mroza wciąż podbijają świat

Jego hełmy trafiły do papieża Franciszka, mistrzów olimpijskich, książąt i strażaków na kilku kontynentach. Jeden z nich jest w nowojorskiej Izbie Pamięci ofiar zamachów z 11 września. Wszystkie powstały w niewielkim Trześniowie, gdzie Edward Mróz od 1983 roku nadaje blask dawnym strażackim tradycjom. W domu stworzył wyjątkową galerię. Zgromadził 300 paradnych hełmów. Każdy ma inną historię. A wszystko zaczęło się od prośby strażaków.

Sabina Tworek

Złote, srebrne, czarne, białe, a nawet różowe. Z bogato zdobionymi grzebieniami, orłami, pióropuszami z końskich grzyw i ogonów. Jedne przypominają hełmy rzymskich legionistów, inne strażackie nakrycia głowy z czasów zaborów i II Rzeczypospolitej.

W galerii Edwarda Mroza trudno znaleźć dwa identyczne egzemplarze. Niektóre zachwycają bogactwem ozdób, inne prostotą i elegancją. Wszystkie łączy niezwykła precyzja wykonania.

– To moja wyobraźnia i kompozycja. Wkładam w te hełmy ogrom czasu i pracy – mówi Edward Mróz, mieszkaniec Trześniowa w gminie Haczów, twórca jednej z najbardziej niezwykłych kolekcji strażackich w Polsce.

Początki jego pasji sięgają 1983 roku. Wtedy prezes miejscowej Ochotniczej Straży Pożarnej, Władysław Wojtoń, zwrócił się do niego z prośbą o wykonanie hełmów dla druhów pełniących wielkanocną wartę przy Grobie Pańskim.

Pan Edward nie miał doświadczenia w tego rodzaju rzemiośle, ale postanowił spróbować. Pierwsze nakrycia głowy powstawały w trudnych warunkach, przy ograniczonym dostępie do materiałów i narzędzi. Praca nad pierwszym hełmem trwała około trzech miesięcy.

Efekt spodobał się strażakom, dlatego wkrótce po podobne hełmy zaczęły zgłaszać się kolejne jednostki. To, co początkowo miało być jednorazową pomocą dla miejscowej OSP, przerodziło się w zajęcie na całe życie. Przez kolejne dziesięciolecia pan Edward wraz z synem Wojciechem wykonał kilka tysięcy hełmów, które trafiały do remiz, muzeów oraz prywatnych kolekcji.

FOT. SABINA TWOREK

Edward Mróz wraz z synem Wojciechem wykonał kilka tysięcy hełmów, które trafiały do remiz, muzeów oraz prywatnych kolekcji

Każdy hełm to osobne dzieło

Wykonywanie paradnych hełmów wymaga nie tylko zdolności manualnych, ale również znajomości historii. Edward Mróz przez lata poszukiwał dawnych wzorów, przeglądał fotografie, odwiedzał muzea i odtwarzał nakrycia głowy noszone przez strażaków przed dziesiątkami, a nawet ponad stu laty.

W jego pracowni powstawały między innymi hełmy śląskie, cesarskie, lwowskie, warszawskie, tarnowskie i rzymskie. Każdy z nich wyróżnia się kształtem, zdobieniami i sposobem wykończenia. Wśród historycznych inspiracji nie brakuje również wzorów greckich i francuskich.

Dawniej strażackie hełmy wykonywał przede wszystkim z metalu i skóry, bo miały one chronić głowę podczas akcji gaśniczych. Obecne modele paradne pełnią funkcję reprezentacyjną. Zakłada się je podczas świąt państwowych, uroczystości kościelnych, jubileuszy i strażackich obchodów.

Do produkcji współczesnych egzemplarzy pan Edward wykorzystuje między innymi żywice, mosiądz, brąz oraz chromowane elementy. Te ostatnie, jak podkreśla twórca, mają tę zaletę, że nie śniedzieją tak jak niektóre tradycyjnie stosowane metale.

Charakterystycznym motywem wielu hełmów jest polski orzeł oraz litery „SO", czyli skrót od dawnej nazwy Straż Ogniowa. O ich ostatecznym wyglądzie decyduje zarówno historyczny wzór, jak i wyobraźnia wykonawcy oraz życzenia zamawiających.

– Kolory wedle życzeń – zaznacza Edward Mróz.

W jego kolekcji można znaleźć egzemplarze złote, srebrne, białe i czarne, a nawet różowy hełm wykonany na specjalne zamówienie dla znanej wokalistki.

Jak opowiada, złote modele często przeznaczane są na upominki dla ważnych osobistości, srebrne wręczane są zasłużonym strażakom, a najbardziej ozdobne trafiają między innymi do dowódców. Nie brakuje też nietypowych pomysłów. Zdarzyło mu się wykorzystać przy tworzeniu hełmu nawet zwykłą szczotkę do zamiatania.

Jedyna taka galeria w Polsce

Edward Mróz nie poprzestał na wykonywaniu hełmów. Z czasem zaczął gromadzić najciekawsze egzemplarze, tworząc w swoim domu kolekcję, którą trudno porównać z jakimkolwiek innym tego rodzaju miejscem w kraju.

– Galeria składa się z trzech części – opowiada pan Edward. – Dwie znajdują się w moim domu, a trzecia ma charakter wędrujący. Moje zbiory są wypożyczane na różnego rodzaju wystawy. Ostatnio kilkadziesiąt moich hełmów było prezentowanych w Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku.

Pokaz kolekcji w sanockim skansenie znalazł się w programie Europejskich Dni Dziedzictwa. Wystawa towarzyszyła wydarzeniu poświęconemu zagrożeniom związanym z pożarami oraz historii ochrony przeciwpożarowej.

Wcześniej hełmy Mrozów można było oglądać między innymi w Centralnym Muzeum Pożarnictwa w Mysłowicach, Muzeum Podkarpackim w Krośnie, Muzeum Regionalnym w Brzozowie oraz Muzeum Historycznym – Pałacu w Dukli.

Domową galerię odwiedzają strażacy, miłośnicy historii, turyści i osoby, które po prostu chcą zobaczyć coś niezwykłego. Gospodarz chętnie opowiada o swoich zbiorach, a odwiedzający mogą przymierzyć wybrane hełmy.

– Ludzie, którzy do mnie przyjeżdżają, są zachwyceni. Mają ogromną satysfakcję, że mogą te hełmy przymierzyć, a ja się cieszę, że moje prace im się podobają. Mam z tego powodu wielką frajdę – podkreśla.

Hełm dla papieża i hołd dla bohaterów z Nowego Jorku

Lista miejsc i osób, do których trafiły hełmy z Trześniowa, robi ogromne wrażenie. Wśród obdarowanych znaleźli się biskupi, generałowie, przedstawiciele władz państwowych, znani sportowcy i książęta.

Dla Edwarda Mroza szczególnym wydarzeniem było wykonanie hełmu, który otrzymał papież Franciszek. Do Watykanu zawiozła go delegacja strażaków z Mielca.

– Tak. Największą satysfakcją było dla mnie zrobienie hełmu dla papieża Franciszka – przyznaje twórca.

Inny hełm trafił do księcia Michała Sapiehy, honorowego prezesa Ochotniczej Straży Pożarnej im. Księcia Adama Sapiehy w Krasiczynie. Wręczono go podczas jubileuszowych uroczystości w sierpniu 2011 roku. Był to srebrny, brokatowy egzemplarz z chromowanymi zdobieniami i pozłacanymi liśćmi dębu.

Wyjątkowe hełmy wykonane w Trześniowie trafiły również do polskich sanktuariów. Jeden przekazano jako wotum strażaków województwa podkarpackiego Matce Bożej w Kalwarii Pacławskiej.

eprasa.pl 64ae820245

Kolejny ofiarowano Matce Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze. W ten sposób stały się nie tylko pamiątkami strażackiego rzemiosła, ale również wyrazem wiary i przywiązania do tradycji.

Szczególne miejsce w historii pracowni zajmuje jednak hełm, który w 2003 roku dotarł do Nowego Jorku. Podczas wizyty w Stanach Zjednoczonych ówczesny marszałek Sejmu Marek Borowski przekazał go do Izby Pamięci poświęconej strażakom i policjantom poległym w zamachach terrorystycznych z 11 września 2001 roku.

Dla rzemieślnika z niewielkiej podkarpackiej miejscowości był to niezwykły moment. Jego praca stała się częścią hołdu dla ludzi, którzy zginęli, niosąc pomoc innym.

Hełmy z Trześniowa otrzymali także wybitni polscy skoczkowie narciarscy. Jeden podarowano Adamowi Małyszowi, kolejny trafił do Kamila Stocha po jego sukcesach podczas zimowych igrzysk olimpijskich w Soczi w 2014 roku.

Nie był to zresztą koniec podróży trześniowskich hełmów. Wyroby Mrozów trafiały między innymi do Niemiec, Czech, Francji, Holandii, Szwecji, Włoch, Wielkiej Brytanii i Australii. Według informacji podawanych przez samego twórcę w 2016 roku jego prace dotarły już do 28 krajów.

FOT. ARCHIWUM

Ozdobny hełm wykonany przez pana Edwarda dla papieża Franciszka do Watykanu zawiozła delegacja strażaków z Mielca

Rodzinna pasja przekazywana pokoleniom

Dla Edwarda Mroza największą wartością nie jest jednak liczba wykonanych hełmów ani lista znanych osobistości, które je otrzymały. Szczególnie ważne pozostaje to, że swoją pasją potrafił zarazić najbliższych.

W pracowni od lat pomaga mu syn Wojciech, który nauczył się od ojca tajników wykonywania strażackich nakryć głowy i przejął znaczną część prac rzemieślniczych.

Zainteresowanie rodzinnym zajęciem wykazali również trzej wnukowie. Przyjeżdżali do dziadka, aby nauczyć się wykonywania hełmów, poznawali materiały i techniki zdobienia, a przy okazji mogli zarobić pieniądze na własną edukację.

– Chcieli być strażakami, dlatego w piątki po szkole przyjeżdżali do mnie. Przez trzy lata uczyli się robić hełmy i zarabiali sobie na szkołę. Jestem z nich bardzo dumny – opowiada Edward Mróz.

Dzięki temu umiejętności, które sam zdobywał metodą prób i błędów, mogły zostać przekazane kolejnemu pokoleniu. A rodzinna pracownia stała się nie tylko miejscem pracy, lecz także przestrzenią wspólnych doświadczeń.

Człowiek „Solidarności", społecznik i pasjonat historii

Choć Edward Mróz kojarzony jest przede wszystkim ze strażackimi hełmami, jego życiorys jest znacznie bogatszy. Przez wiele lat pracował w Sanockiej Fabryce Autobusów Autosan, gdzie zaangażował się w działalność NSZZ „Solidarność".

Po wprowadzeniu stanu wojennego współorganizował protest pracowników zakładu. Za udział w tych działaniach został zwolniony z pracy 15 grudnia 1981 roku. W kolejnych latach wspierał osoby represjonowane, pomagał działaczom opozycyjnym i angażował się w podziemną działalność związkową.

Właśnie w tym trudnym okresie zaczął rozwijać swoje umiejętności rzemieślnicze. Zajmował się konserwacją elementów wyposażenia kościelnego, świeczników i kandelabrów. Zdobyte doświadczenie wykorzystał później podczas wykonywania pierwszych strażackich hełmów.

Przez sześć kadencji, czyli 24 lata, był radnym gminy Haczów. Pełnił również funkcję zastępcy wójta, angażując się w sprawy mieszkańców i rozwój lokalnej społeczności.

Za swoją działalność otrzymał liczne wyróżnienia, w tym Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Wolności i Solidarności oraz odznakę honorową „Zasłużony dla Województwa Podkarpackiego". Został także uhonorowany odznaczeniami za zasługi dla pożarnictwa.

Obok hełmów jego wielką pasją pozostaje historia, szczególnie dzieje Trześniowa i ruchu „Solidarność". Przez lata gromadził stare dokumenty, fotografie, kroniki, księgi i pamiątki związane z mieszkańcami regionu. Interesował się między innymi historią rodziny Kołłątajów, związanej z Trześniowem. ©℗

MATERIAŁ INFORMACYJNY PGE

0011617188

Młoda Polska inspiruje młode pokolenie. Rusza piąta edycja konkursu Fundacji PGE

Jak dziś patrzą na sztukę dzieci, które dorastają w świecie cyfrowych obrazów i sztucznej inteligencji? Fundacja PGE zachęca je do odkrywania własnej kreatywności i twórczego dialogu z polskim dziedzictwem artystycznym. Rusza jubileuszowa, piąta edycja ogólnopolskiego konkursu „Spotkania ze sztuką", tym razem organizowana pod hasłem „Młoda Polska inspiruje młodą Polskę". Na młodych uczestników czeka spotkanie z twórczością artystów przełomu XIX i XX wieku, a na laureatów wyjątkowa nagroda – wycieczka do jednego z siedmiu Muzeów Narodowych w Polsce.

Młoda Polska idealna dla młodych

Młoda Polska to epoka, która do dziś fascynuje bogactwem artystycznych poszukiwań. Symbolizm, secesja, odważne zestawienia kolorów i emocje zamknięte w obrazach tworzą niezwykły świat, do którego Fundacja PGE zaprasza młodych twórców. Inspiracją dla uczestników konkursu będą dzieła takich artystek i artystów jak Olga Boznańska, Jacek Malczewski, Józef Mehoffer, Stanisław Wyspiański, Leon Wyczółkowski czy Władysław Podkowiński.

Celem inicjatywy jest nie tylko przybliżenie dzieciom ważnego okresu w historii polskiej sztuki, lecz także zachęcenie ich do samodzielnego interpretowania dzieł i poszukiwania własnego języka artystycznego. Jak podkreśla Ewelina Jurasz, Prezeska Zarządu Fundacji PGE: *W jubileuszowej edycji konkursu „Spotkania ze sztuką" chcemy pokazać młodym ludziom, że sztuka sprzed ponad stu lat nadal zachęca do twórczych poszukiwań. Artyści Młodej Polski odważnie wyrażali emocje i własne spojrzenie na świat. Właśnie takiej odwagi i autentyczności szukamy dziś w pracach uczestników naszego konkursu „Spotkania ze sztuką".*

Twórczość, której nie zastąpią algorytmy

W czasach, gdy sztuczna inteligencja coraz częściej uczestniczy w tworzeniu obrazów, szczególnego znaczenia nabierają dziecięca wyobraźnia, kreatywność i indywidualne spojrzenie na otaczający świat. Dlatego Fundacja PGE stawia na własnoręczne wykonanie prac, samodzielną interpretację dzieł i rozwijanie artystycznych pasji.

Zainteresowanie poprzednią edycją konkursu pokazało, że taka forma kontaktu ze sztuką spotyka się z dużym odzewem. Do Fundacji PGE wpłynęły 3452 prace z całej Polski, a blisko 6500 uczniów uczestniczyło w wycieczkach do muzeów i lekcjach muzealnych. Jubileuszowa odsłona inicjatywy ma szansę przyciągnąć jeszcze więcej młodych talentów.

Kto może wziąć udział w konkursie?

„Spotkania ze sztuką" skierowane są do uczniów klas I–VIII szkół podstawowych z miejscowości liczących poniżej 50 tys. mieszkańców. Zadaniem uczestników będzie przygotowanie własnej interpretacji wybranego dzieła artysty z okresu Młodej Polski. Praca powinna mieć format A2, a jej autorzy mogą wykorzystać dowolną technikę plastyczną.

Każda klasa może zgłosić od jednej do trzech prac wyłonionych wcześniej podczas szkolnych eliminacji. Takie rozwiązanie ma odpowiadać na potrzeby szkół i zwiększać dostępność konkursu dla młodych miłośników sztuki.

Zgłoszenia przyjmowane są do 16 grudnia 2026 roku. Lista laureatów zostanie opublikowana 15 stycznia 2027 roku. Od marca zwycięskie klasy będą uczestniczyć w wycieczkach do muzeów i lekcjach edukacyjnych, które potrwają do 4 czerwca 2027 roku. Uroczyste podsumowanie piątej edycji zaplanowano na 17 czerwca 2027 roku.

Nagroda, która pozwala spotkać się ze sztuką

Na laureatów czeka coś więcej niż wyróżnienie za artystyczny talent. Zwycięzcy pojadą wraz z całą klasą i opiekunami do jednego z siedmiu Muzeów Narodowych: w Warszawie, Krakowie, Lublinie, Kielcach, Gdańsku, Szczecinie lub Wrocławiu. Wizyta będzie połączona z lekcją muzealną, dzięki której uczniowie będą mogli poznawać sztukę bezpośrednio w przestrzeni muzeum. Dodatkowo każdy laureat otrzyma bon o wartości 300 zł, a opiekun nagrodzonej klasy – bon o wartości 200 zł.

Piąta edycja „Spotkań ze sztuką" to okazja, by spojrzeć na dzieła sprzed ponad stu lat z nowej perspektywy, rozbudzić ciekawość i przekonać się, że historia sztuki może być inspiracją do własnych twórczych poszukiwań.

Szczegółowe informacje, regulamin oraz formularz zgłoszeniowy dostępne są na stronie: **https://spotkaniazesztuka.pl/.**

eprasa.pl 64ae820245

ATAKI W SZKOŁACH

Andrzejkowe wróżby, czyli racjonalny jak Polak. Albo jak Polka

Niby jesteśmy racjonalni, niby średnio wierzymy w działanie mocy nadprzyrodzonych, ale gdzieś tam z tyłu głowy kołacze nam, że „coś w tym jednak musi być". Andrzejki to dla nas dzisiaj sympatyczny rytuał, który pozwala oderwać się od codzienności, pobawić symboliką przyszłości, a przy okazji pośmiać się i pogadać z przyjaciółmi

Dorota Kowalska

Irena, po pięćdziesiątce: wykształcona, zapracowana, cały czas w biegu. A przy tym, co warto podkreślić, do bólu racjonalna. Z dziewczynami - znajomymi ze studiów, pracy – spotyka się co roku w andrzejki. Taką mają tradycję. Dzisiaj sama nie wie, dlaczego padło właśnie na ten wieczór. Marta, u której się organizują te babskie posiadówki, tak wymyśliła i zostało.

- Wosku nie lejemy, bo to ściema, a potem dużo sprzątania. Butów też już nie układamy, ale z tą wróżbą związana jest pewna historia – tak zaczyna.

Buty, o czym wiedzą wszyscy, którzy wróżą, układa się jeden za drugim w kierunku drzwi wyjściowych. Właścicielka buta, który pierwszy znajdzie się za progiem, najszybciej wyjdzie za mąż. Kiedyś wygrała Iwona. Usiadły potem na kanapie, Iwona miała dziwną minę. Wzięła oddech i przyznała, że w styczniu powie: „tak" swojemu chłopakowi. Żadna z nich o tym nie wiedziała. Popatrzyły na siebie.

- Czyli wróżba się spełniła! To czemu już butów nie układacie? – dopytuję.

- Jakoś tak! – Irena wybucha śmiechem.

Wkładają za to do czapki karteczki z imionami chłopaków, ale też pewnymi cechami charakteru: „introwertyk", „narcyz", „żartowniś", „mruk", co tam im przyjdzie do głowy. Potem losują i już wiadomo, kogo spotkają w najbliższej przyszłości. Piszą też męskie imiona na ogromnym sercu z tektury, a z drugiej strony wbijają w serce szpilki. Te wskazują na Andrzejów, Wojtków, Marków, Adamów – czyli tych, którzy staną niebawem na ich drodze. Rzucają za siebie obierkami z jabłka. Lubią wróżbę ze „Słownikiem mitów i tradycja kultury" Władysława Kopylińskiego.

- Wróżba jest prosta. Zamykasz oczy, otwierasz słownik na określonej stronie i wskazujesz na niej miejsce. Zawsze jest tam jakieś hasło. To swego rodzaju przepowiednia – tłumaczy. Jej kiedyś wyszło, że zostanie premierem.

FOT. 123RF

Niby nie wierzymy w przesądy, a już zwłaszcza takie, ale kto się nie zaniepokoi, gdy czarny kot przebiegnie mu drogę

I najważniejsza z wróżb: filiżanki, a w nich ukryte rzeczy-symbole, coś co może zwiastować rychły ślub, macierzyństwo, podróż, kłopoty w pracy, pieniądze. Spotykają się od kilkunastu lat i z czasem, jak zauważa, zmieniły się ich marzenia. Dzisiaj najbardziej cieszą się z pieniążka ukrytego w filiżance, bo wiadomo, że to zapowiedź przypływu gotówki i z biletu lotniczego, ale któż nie tęskni za podróżą życia?!

- Mamy też sekretarza tych spotkań. Renia prowadzi dokładny dziennik. Zapisuje wszystkie wróżby, potem sprawdzamy, czy się sprawdziły – mówi Irena.

- I? – nie kryję ciekawości.

- Pół na pół – wzrusza ramionami Irena.

Fajne są te ich andrzejkowe spotkania. Wypiją po lampce wina, coś zjedzą, pośmieją się, każda opowie, co u niej. Tak mówiąc szczerze, to jedyny czas w roku, kiedy mogą spokojnie posiedzieć. Każda z dziewczyn pracuje, każda ma masę obowiązków na głowie, mieszkają w różnych dzielnicach Wrocławia, więc umówić wszystkie w jednym miejscu i czasie nie jest łatwo. A tak, wiadomo, andrzejki są zajęte, już 1 stycznia można zamazać ten dzień w kalendarzu na czerwono.

Wyjaśnić niewyjaśnione

Jak wynika z badania SW Research, ponad 63 proc. Polaków deklaruje, że bierze udział w zabawach i tradycyjnych obrzędach związanych z andrzejkami, a 6,4 proc. Polaków twierdzi, że osobiście doświadczyło spełnienia wróżby, 7,3 proc. nie ma co do tego pewności, a 3 proc. zna dobrze kogoś, kto tego doświadczył. Choć w naszym społeczeństwie, w kwestii wiary w „niezrozumiałe" (w tym również we wróżby i przesądy) dominuje postawa racjonalna (63 proc.), charakteryzująca się niewielkim zainteresowaniem zjawiskami nadprzyrodzonymi, to w opozycji do niej, spora część ankietowanych wierzy w działanie „tajnych mocy". Aż 20 proc. Polaków uważa, że wróżby i horoskopy to zjawiska, których nie można racjonalnie wyjaśnić, a w związku z tym w mniejszym lub większym stopniu, jest skłonna przyznać, że „coś jest na rzeczy". Podstawowym źródłem informacji na temat zjawisk nadprzyrodzonych pozostają media. To z filmów i seriali dokumentalnych 36 proc. Polaków czerpie wiedzę o „nieznanym".

Co do samych andrzejek, antropolodzy nie są zgodni, co do źródeł pochodzenia andrzejkowych obrzędów. Jedni uważają, że zwyczaj ma swoje początki w starożytnej Grecji, drudzy wskazują mitologię skandynawską. Źródła historyczne podają, że zwyczaje andrzejkowe znane były w Europie już w okresie średniowiecza. Z zapisków Marcina Bielskiego – historyka i pisarza – wynika, że w Polsce pojawiły się już w 1557 roku. Wówczas chodziło jednak nie o poznanie przyszłości, a o trochę swawoli przed adwentem, w którym katolicy rezygnują z hucznych imprez i innych przyjemności. Historycy uważają, że końcówka listopada miała sprzyjać nie tylko ucztowaniu, ale też wróżeniu. Na polach często leżał już śnieg, zbiory zalegały w stodołach i piwnicach, ludzie więcej czasu spędzali w domach.

Można więc było pomyśleć o przyszłości. Pierwsze wróżby mogły mieć też charakter ogólnopogański, świadczy o tym chociażby magiczny klucz – atrybut Walesa, słowiańskiego boga zaświatów, a przecież przez dziurkę od klucza leje się wosk, ale nawiązań do słowiańskich wierzeń jest więcej. Na początku andrzejki obchodziły tylko panny, a wróżby dotyczyły przede wszystkim spraw miłosnych. Katarzynki obchodzone w nocy z 24 na 25 listopada, w wigilię św. Katarzyny Aleksandryjskiej, zarezerwowane były z kolei dla kawalerów, zwłaszcza tych, którzy marzyli o znalezieniu właściwej partnerki i szybkim ożenku. Dzisiaj andrzejki , to przede wszystkim okazja do spotkań, rozmów i śmiechu.

– Współczesne andrzejki są raczej elementem kultury popularnej niż aktem rzeczywistej wiary w przepowiednie. Większość osób traktuje je jako sympatyczny rytuał, który pozwala oderwać się od codzienności i pobawić symboliką przyszłości – mówił w rozmowie z portalem www.wroclife.pl prof. Tomasz Grzyb, dziekan Wydziału Psychologii Uniwersytetu SWPS we Wrocławiu, który dostrzega jednak w kultywowaniu tego typu tradycji ważny aspekt społeczny. – Nawet jeśli robimy to z przymrużeniem oka, to sama formuła wróżby wciąż w pewnym sensie działa – bo daje pretekst do rozmowy o sprawach ważnych: o relacjach, marzeniach, planach, czasami obawach, jakie mamy. Andrzejkowe wróżby są więc mniej „magiczne", a bardziej „psychologiczne". To scenariusz, który jest pretekstem pozwalającym ludziom wyrazić to, o czym i tak myślą. W tym sensie nie tyle wierzymy w obrzędy, ile korzystamy z nich jako z bezpiecznego, tradycyjnego narzędzia do opowiadania o sobie – dodaje profesor.

Bo praktykowanie – nawet jeśli nie do końca wierzymy w istnienie otaczającej nas sfery magicznej,

eprasa.pl 64ae820245

a tym bardziej w możliwości jej oddziaływania na naszą przyszłość – ma istotny wpływ na sferę psychiczną człowieka.

– Wiara w to, co niewytłumaczalne, pomaga ludziom porządkować doświadczenia, które wywołują lęk, niepewność albo poczucie braku kontroli. To mechanizm radzenia sobie. Jeśli świat wydaje się chaotyczny, łatwiej jest przyjąć, że istnieje jakaś „ukryta logika" czy dodatkowy wymiar rzeczywistości – tłumaczy prof. Tomasz Grzyb.

Badania psychologów potwierdzają, że ludzie do rozumienia świata potrzebują nie tylko suchych, sprawdzonych informacji, ale również narracji, które pomagają zmniejszyć stres, wzmocnić poczucie sensu i dać nam nadzieję w trudniejszych momentach.

- Im bardziej świat staje się skomplikowany, tym większa jest potrzeba prostych odpowiedzi. Wróżki, horoskopy czy jasnowidze dają to, czego brakuje w racjonalnej codzienności: obietnicę porządku i sensu. Ludzie szukają przewidywalności, a nauka – choć skuteczna w rozwiązywaniu wielu problemów – rzadko udziela odpowiedzi natychmiastowych i jednoznacznych – precyzuje dziekan Wydziału Psychologii. – W tej przestrzeni niepewności rozwija się wiara w „pozanaukowe" źródła wiedzy. Warto pamiętać, że to nie zawsze jest naiwność – często to próba radzenia sobie z lękiem, utratą kontroli czy kryzysem życiowym. Dla części osób kontakt z wróżką jest bardziej formą wsparcia emocjonalnego niż faktycznym przekonaniem o nadprzyrodzonych mocach – dodaje.

Bo przecież każdy tego wsparcia szuka.

FOT. 123RF

Dla części osób kontakt z wróżką jest bardziej formą wsparcia emocjonalnego niż faktycznym przekonaniem o nadprzyrodzonych mocach

Przezorny ubezpieczony

Prawda jest taka, że choć nie rozstajemy się ze smartfonem, robimy zakupy przez internet, nie wyobrażamy sobie jazdy autem bez nawigacji satelitarnej, plotkujemy ze znajomymi na Facebooku, to jednak wielu z nas wierzy we wróżby, przesądy i zabobony: na rozbite lustro patrzymy z przerażeniem, a w piątek trzynastego najchętniej w ogóle nie wychodzilibyśmy z domu.

Ewa, 44 lata, księgowa. Nowoczesna, matka trójki dzieci.

- Wstyd się przyznać, ale, jeśli kot przebiegnie mi drogę, już nią nie przejdę, a na widok kominiarza chwytam się za guzik – wybucha śmiechem. I dodaje, że w jej rodzinnym domu, żadnych poważnych spraw nie załatwiało się trzynastego, a kiedy ktoś po wyjściu z domu, musiał do niego wrócić, bo na przykład nie wiedział, czy wyłączył żelazko, na sekundę przysiadał na krześle.

- Wierzono, że rozbite lustro to siedem lat nieszczęścia. Wierzono w sny. Pamiętam na przykład, że kiedy mamie przyśniło się małe dziecko, dwa dni chodziła struta, bo to ponoć nieszczęście – opowiada. I żeby było jasne, pochodzi z katolickiej rodziny, co niedziela wszyscy biegali do kościoła, ona z bratem uczęszczała na lekcje religii, co jednak nie przeszkadzało im wierzyć w zabobony.

Wiara w nie wypływa ze stereotypów głęboko zakorzenionych w kulturze i tradycji. Bo też zabobony to najczęściej pozostałości dawnego systemu wierzeń. Ich źródeł zwykle możemy szukać w średniowieczu, a nawet w starożytności.

„Wojna magii z rozumem i rozumu z magią jest stara jak świat. W Polsce, zanim przyszło chrześcijaństwo, istniało wiele różnych religii pogańskich. A w religiach pogańskich istotą jest magiczne rozumienie bóstw, bogów czy bogiń; w związku z tym także nasze polskie, słowiańskie doświadczenie religijne było kiedyś w dużym stopniu szamańskie. Mam tu na myśli różne szamańskie podejścia do religii, które chrześcijańskie myślenie oczyszcza od tysiąca lat, odrzucając to, co było w pogaństwie niewłaściwe i niepotrzebne, czyli magiczne, absurdalne przekonania religijne" – mówił nam w wywiadzie prof. Andrzej Kobyliński, duchowny katolicki, filozof, etyk. I tłumaczył, że nowością, jaką przyniosło chrześcijaństwo, było odczarowanie świata, czyli tak zwana pozytywna sekularyzacja. W religiach pogańskich pełno było złych duchów, mnóstwo bogów; w każdym lesie czy borze mieszkały jakieś duchy, a na wszystkich szczytach gór mieszkali bogowie, słońce też było bogiem. Chrześcijaństwo odczarowało ten świat, pokazując, że fałszem jest to, w co wcześniej wierzono. Przyniosło ze sobą rewolucyjne, nowe rozumienie Bytu Najwyższego, kwestionując i odrzucając wcześniejsze pogańskie, szamańskie podejście do kwestii religijnych. To największa rewolucja w dziejach religii.

Rewolucja, rewolucją, a życie życiem. Jedno z forów internetowych, rzecz o tym, czy wierzyć w zabobony.

Liliana: „Zawsze wierzyłam, że kominiarz przynosi szczęście, że 13 jest szczęśliwą liczbą, że czarny kot wcale nie oznacza pecha tylko coś wręcz przeciwnego (to tak na przekór wszystkim) i o dziwo często się to sprawdza (mogę podać setki przykładów). Pewnie dlatego, że jestem osobą bardzo pozytywnie nastawioną do ludzi i świata, pamiętam jedynie te dobre rzeczy. No, prawie. A tak na poważnie. Gdybyśmy miały wierzyć we wszystkie zabobony, byłybyśmy strasznie nieszczęśliwe, bo na każdym kroku czyha coś, co mogłoby prowadzić do katastrofy. Trzeba by plackiem w łóżku leżeć, bo a nóż...wstanie się lewą nogą..."

Sylwia: „Wiem, że wiara w zabobony to grzech, ale jest naprawdę mnóstwo przykładów, które mogą poświadczyć o prawdziwości zabobonów. Ludzie nie wysysają sobie tego z palca. Gdzieś, kiedyś musiało mieć to początek, musiało się „sprawdzić". Pytam, dlatego, ponieważ mój mąż niedługo wyjeżdża, wróci za 3 miesiące. Także nie będzie go przy narodzinach naszej kochanej córeczki. Przede mną mnóstwo zakupów, które muszę zrobić jeszcze w tym miesiącu (jeżeli chce robić je z nim). Teściowa oczywiście odmawia zakupów na 2 miesiące przed porodem, wierząc, iż jest to najgorsze z możliwych rozwiązań".

Natalia: „Osobiście nie wierzę w żadne przesądy. Brałam ślub 13 i we włosach miałam perły (!!!) i mimo to jestem bardzo szczęśliwa w małżeństwie. Moja babcia oczywiście o mało zawału nie dostała... A ciuszki i wyposażenie pokoiku dla dzidziusia też będę kupować dużo wcześniej wbrew temu, co mi mówi rodzina, a to dlatego, że muszę dać jakoś upust swojemu szczęściu, a poza tym chcę wydatki rozłożyć w czasie".

Raczej szczęście niż pech

Cóż, ponad połowa Polaków wierzy w przesądy. Na szczęście częstsza jest wiara w zwiastuny powodzenia niż pecha. Nawet ci, którzy nie wierzą w zabobony, praktykują niektóre z nich. Najpopularniejsze jest trzymanie kciuków - wynika z sondażu CBOS.

Ponad połowa respondentów (54 proc.) wierzy w przynajmniej jeden z 10 przesądów, o które pytali ankieterzy. Wiarę w co najmniej pięć zadeklarowało 17 proc., 13 proc. - wierzy w trzy lub cztery przesądy, a blisko co czwarty - 24 proc. przynajmniej w jeden lub dwa. Tylko 14 proc. ogółu badanych nie ulega żadnej z przesądnych praktyk, o które pytało CBOS.

Nieco częstsza jest wiara w przesądy zwiastujące powodzenie - 44 proc., niż te, które uchodzą za zły omen - 40 proc. badanych. Najpopularniejsze jest trzymanie kciuków. W to, że taki gest może przynieść powodzenie, wierzy blisko jedna trzecia - 29 proc. badanych, ale od czasu do czasu stosuje go blisko trzy czwarte - 72 proc. badanych. Blisko trzech na pięciu - 57 proc. respondentów odpukuje w niemalowane drewno, a ponad połowa - 53 proc. przyznaje, że zdarza im się chuchać na znalezioną monetę.

Co czwarty respondent żywi wiarę, że szczęście może przynieść kominiarz, widząc go blisko połowa - 49 proc. łapie się za guzik.

Co piąty dorosły Polak za zwiastun szczęścia uznaje znalezienie czterolistnej koniczyny. Niewielu respondentów mniej (18 proc.) wierzy w szczęśliwą moc talizmanów, a za zapowiedź niepowodzenia uznaje podanie ręki przez próg. Zarazem co trzeci (34 proc.) zwraca uwagę, by się przez próg nie przywitać.

Jedna szósta (16 proc.) wierzy w negatywną moc trzynastki, podczas gdy co dziewiąty badany (11 proc.) wierzy, że siódemka przynosi szczęście. Tyle samo za zły znak uważa wstanie z łóżka lewą nogą. Najczęstsze omeny wróżące niepowodzenie, w które wierzą ankietowani, to stłuczenie lustra (25 proc.) i czarny kot przebiegający drogę (22 proc.).

Najbardziej przesądni są renciści, bezrobotni, robotnicy niewykwalifikowani, pracownicy usług i gospodynie domowe, osoby w wieku 45-54 lat. Pod względem miejsca zamieszkania najbardziej przesądni są respondenci z miast liczących 100-500 tys. mieszkańców.

Wierze w przesądy sprzyja też udział w praktykach religijnych. W magiczną siłę przedmiotów lub zachowań częściej wierzą kobiety niż mężczyźni. Wiara w przesądy maleje wraz ze wzrostem wykształcenia oraz wysokością dochodów.

Pośmiać się i pogadać

Wojtek, 28-latek, informatyk, traktuje andrzejki przede wszystkim jako okazję do spotkań ze znajomymi. Razem ze swoją dziewczyną, Martą, organizują je najczęściej u siebie. Przychodzi Julka, Tomek, Sylwia z Maćkiem, Marzena w Markiem, Adam z Dorotą, czasami przyprowadzą ze sobą jeszcze kogoś. Leją wosk - tak dla śmiechu, jak mówi - rzucają monetą do miski z wodą i obierkami z jabłka.

- To bardziej zabawa, dodatek do spotkania, bo przecież na co dzień sobie nie wróżymy. Chyba żadne z nas w te wróżby nie wierzy, ale śmiechu jest co niemiara – mówi.

I dodaje, że andrzejki to taki pretekst. Chodzi o to, żeby się spotkać, pośmiać, pogadać. Nie muszą się wcześniej umawiać, dogadywać, bo wiadomo, że andrzejki są zarezerwowane. Każdy z nich ma swoje życie: pracę i wszystko to, co poza nią. Ciężko im się skrzyknąć. Więc celebrują ten wieczór od lat.

eprasa.pl 64ae820245

LUDZIE I ZWIERZĘTA

Makuś nie wie, że jest na ustach całej Polski. W Ciechocinku ma dom i ludzi, którzy go kochają

Od 17 lat mieszka w Ciechocinku, ma własny pokój, ulubione zabawki i opiekunów, których zna niemal całe życie. Makuś, makak rezus z domu państwa Mansourów, w ostatnich dniach stał się jednym z najgłośniej komentowanych zwierząt w Polsce. Jedni stają w obronie jego opiekunów, inni pytają, czy małpa powinna w ogóle mieszkać w domu.

Ewelina Fuminkowska

FOT. EWELINA FUMINKOWSKA

Makak rezus mieszka w swoim pokoju w domu państwa Mansourów. W tej rodzinie są też inne zwierzęta: 5 psów, w tym 2 adoptowane z fundacji, kot, 8 papug, kanarki. Każde z nich ma swoje miejsce

Makuś nie wie, że wystarczyło kilka publikacji, by usłyszała o nim cała Polska. Niewielka małpka z Ciechocinka trafiła na czołówki portali, do telewizyjnych materiałów i internetowych dyskusji. W komentarzach pojawiają się skrajne opinie. Jedni bronią rodziny, która od 17 lat opiekuje się zwierzęciem, inni zastanawiają się, czy makak rezus powinien być trzymany w warunkach domowych.

W domu państwa Mansourów ta medialna zawierucha wygląda zupełnie inaczej. Tu Makuś ma swoje sprawy. Trzeba sprawdzić zabawki, pobawić się piłką, zjeść coś dobrego. Najlepiej pomarańczę albo banana.

Ma swój pokój i ulubione zajęcia

Rodzina kupiła Makusia w 2009 r. w Centrum Egzotyki w Warszawie. Od początku dorastał razem z córką państwa Mansourów. Przez kolejne lata stał się częścią domowego życia, podobnie jak psy, kot i papugi, które również mieszkają z rodziną. – To członek naszej rodziny, podobnie jak pozostałe zwierzęta. Kochamy je i opiekujemy się nimi – mówi dr Edyta Stefaniak-Mansour.

W domu jest 5 psów, w tym 2 adoptowane z fundacji, kot, 8 papug, kanarki i Makuś. Każde zwierzę ma swoje miejsce, ale to właśnie małpka w ostatnim czasie znalazła się w centrum zainteresowania.

Makuś ma własny pokój. Jest w nim miejsce do zabawy, łóżeczko i zabawki. W cieplejszych miesiącach korzysta ze specjalnej woliery. Opiekunowie zapewniają, że dbają też o urozmaicenie jego codzienności. Co kilka dni wymieniają zabawki, bo małpka szybko traci nimi zainteresowanie. – Bardzo lubi pomarańcze i pomidory. Sam obiera sobie cytrusy i banany. Przez te 17 lat, odkąd jest z nami, w ogóle nie chorował. Jest łagodny, nawet wobec innych zwierząt. Kiedy nasz pies był po operacji i leżał na posłaniu, Makuś podrzucał mu jedzenie – opowiada dr Lotfi Mansour.

– Rozumie więcej niż pies czy kot – dodaje Edyta Stefaniak-Mansour.

„Dziwna nagonka"

Historia Makusia szybko podzieliła internautów, ale wśród mieszkańców powiatu aleksandrowskiego nie brakuje osób, które publicznie stają po stronie rodziny. W komentarzach często pojawiają się głosy ludzi znających państwa Mansourów, a niekiedy także samego Makusia.

– Było takie prawo, mogli ją kupić, to kupili. Teraz to ich członek rodziny – napisała jedna z internautek.

– Dziwna nagonka. Nie rozumiem tej całej sytuacji. Znam doktora od ponad 15 lat. Wielokrotnie widziałem małpkę i nigdy nie była agresywna. To są porządni ludzie, którzy legalnie kupili i wychowują zwierzę. Jeden ma psy, drugi koty, a trzeci małpę. Odpuście, bo to robi się niesmaczne – napisał Bartosz Różański.

Wokół historii Makusia pojawił się jeszcze jeden wątek – polityczny. Lotfi Mansour przez 16 lat był radnym powiatu aleksandrowskiego, podobnie jego żona. W ostatnich wyborach samorządowych on i jego żona startowali już z własnego komitetu, a nie z list Koalicji Obywatelskiej. Ich ugrupowanie nie zdobyło mandatów. Dziś część osób z otoczenia rodziny zastanawia się, czy zainteresowanie małpką nie jest wykorzystywane do rozgrywek politycznych. W internecie pojawiają się sugestie o nagonce na byłego samorządowca, a niektórzy komentujący wprost pytają, czy gdyby właścicielem Makusia był ktoś inny, sprawa wzbudziłaby aż takie zainteresowanie.

Sami państwo Mansour nie chcą jednoznacznie oceniać motywów osób nagłaśniających sprawę. Lotfi Mansour przypomina jednak, że obecność małpki w jego domu nigdy nie była tajemnicą. – Byłem 16 lat w radzie powiatu. Wszyscy starostowie i radni wiedzieli o Makusiu. Niczego nie ukrywałem przez ten czas – podkreśla.

Są też osoby, które pamiętają Makusia sprzed lat. Jedna z internautek wspomina, że miała okazję karmić go z ręki. – Nie był agresywny. To było z dziesięć lat temu. Nie rozumiem tej nagonki. Wszystkie zwierzęta w domu państwa Mansourów mają lepiej niż niektórzy ludzie. Są zadbane, kochane, bezpieczne i nic im nie brakuje. Ci ludzie kochają zwierzęta! – napisała.

Daria Kmieć-Janiszewska zwraca uwagę na więź, jaka może powstać między zwierzęciem a jego opiekunem. – Każde zwierzątko nawiązuje bardzo mocną więź emocjonalną, w szczególności jeśli ma opiekuna. Nagła i drastyczna izolacja może zabić zwierzę. Ono też czuje fizycznie i emocjonalnie tak jak my. Szukanie sensacji na siłę jest nie na miejscu. Właściciele pokazali, w jakich warunkach żyje ich zwierzęcy członek rodziny. Życzyłabym sobie, żeby inni ludzie tak dbali o swoich pupili jak właściciele tej małpki – komentuje.

„Małpa nie powinna być zwierzątkiem domowym"

W dyskusji nie brakuje jednak głosów krytycznych. Część komentujących podkreśla, że nawet najlepsza opieka człowieka nie zastąpi zwierzęciu kontaktu z przedstawicielami własnego gatunku i warunków zbliżonych do naturalnych.

Wojciech Kopczyk zwraca uwagę: – Sama długość życia zwierzęcia nie jest wystarczającym wyznacznikiem jakości jego warunków. Wskazuje również na wyposażenie pomieszczenia, podłoże i dietę.

Inni komentujący podnoszą kwestię odpowiedniej przestrzeni. – Małpka powinna mieć duże pomieszczenie z linami, na których mogłaby się bujać, przeskakiwać z jednej na drugą! – twierdzi pani Anna Zdanowska.

Pojawiają się również inne głosy. – Żadna małpa nie powinna być zwierzątkiem domowym. Wszystkie małpy poza orangutanami są silnie stadnymi zwierzętami i tu pierwszy sygnał, że małpa ma złe warunki – uważa pani Sonia.

Policja była w domu, sprawę bada prokuratura

Za medialnym zainteresowaniem stoi również postępowanie dotyczące legalności przetrzymywania Makusia.

W październiku do domu państwa Mansourów przyszli policjanci. Jak relacjonuje Edyta Stefaniak-Mansour, funkcjonariusze chcieli rozmawiać z jej mężem, ale to ona jest właścicielką małpki. Rodzina pokazała im pokój zwierzęcia, wolierę oraz dokumenty, w tym książeczkę zdrowia i dowód zakupu.

Opiekunowie zapewniają, że nie ukrywali obecności Makusia przez całe 17 lat.

Sprawą zajmuje się Prokuratura Okręgowa we Włocławku. Postępowanie dotyczy podejrzenia naruszenia przepisów ustawy o ochronie przyrody, a dokładniej przetrzymywania zwierzęcia należącego do gatunku niebezpiecznego dla życia i zdrowia ludzi, zaliczonego do kategorii I, bez wymaganych uprawnień.

Makuś trafił do rodziny w 2009 r. Dwa lata później zmieniły się przepisy. Edyta Stefaniak-Mansour mówi, że nie wiedziała o nowych wymogach. – Cały czas zajmowałam się pacjentami, dziećmi i zwierzętami. Nie wiedziałam, że zmieniły się przepisy. Gdybyśmy mieli taką wiedzę, z pewnością dopełnilibyśmy formalności. O Makusia będziemy walczyć, bo to nasz domownik. Jest z nami tyle lat – mówi.

Małpka jest pod stałą opieką weterynaryjną. Jest szczepiona m.in. przeciwko grypie i tężcowi, została wykastrowana. Po przeprowadzonych czynnościach policja pozostawiła zwierzę pod opieką dotychczasowych właścicieli na czas postępowania.

Podczas gdy tysiące ludzi dyskutują o Makusiu, on sam nie ma pojęcia, że stał się tak sławny, w jego pokoju życie toczy się swoim rytmem. W przeciwieństwie do ludzi, którzy coraz częściej próbują odczytywać tę historię przez pryzmat politycznych sympatii i antypatii, małpka nie zna podziałów ani samorządowych sporów.

Dla Edyty i Lotfiego Mansourów najważniejsze jest, by nic nie zmieniło się w codzienności ich podopiecznego. Nie wyobrażają sobie rozstania po 17 latach wspólnego życia. ©℗

eprasa.pl 64ae820245

REKLAMA 0011604034

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską

Specjalistyczne Centrum Wspierające Edukację Włączającą (SCWEW) jako filar wsparcia edukacji włączającej

Edukacja włączająca nie jest nowym projektem wdrażanym do rzeczywistości oświatowej – jest faktem. Według danych Systemu Informacji Oświatowej (SIO), w ostatnich latach znacząco wzrosła liczba dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – w ciągu dekady jest to wzrost o 150% (z ok. 150 tys. w roku szkolnym 2015/2016 do 385 tys. w roku 2025/2026).

Na zdjęciu Pani Ewa Skrzywanek – Dolnośląska Kurator Oświaty, Wiceprezydent Wrocławia Ryszard Kessler oraz Izabela Sokołowska-Zatorska – dyrektor Zespołu Szkół nr 16 – lider SCWEW

W poprzednim roku szkolnym ponad 73% dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego uczyło się w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych a nie w placówkach specjalnych. Pokazuje to zdecydowane przesunięcie kształcenia uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi w stronę edukacji włączającej (inkluzyjnej). We Wrocławiu, w roku szkolnym 2026/2027, liczba dzieci/uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego objętych edukacją włączającą w szkołach/placówkach wynosi 6 992, z czego 55% stanowią dzieci/uczniowie w spektrum autyzmu (dane na podstawie raportu SIO: „Oddziały podstawowe i dodatkowe - liczba dzieci przypisanych do oddziału dodatkowego od początku roku szkolnego - dane jednostkowe w roku szkolnym 2026/2027").

Dobrze zaplanowana i odpowiednio zorganizowana edukacja włączająca może być szansą na szkołę, która przygotuje młodych ludzi do funkcjonowania w różnorodnym społeczeństwie. W swoich założeniach jest definiowana jako wysoka jakość edukacji dla wszystkich uczniów jak najbliżej ich miejsca zamieszkania. Zakłada dostosowanie metod nauczania oraz wsparcia specjalistycznego do zróżnicowanych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych każdego dziecka/ucznia z wykorzystaniem Uniwersalnego Projektowania w Edukacji tzw. UDL (Universal Design for Learning).

Włączenie uczniów o zróżnicowanych potrzebach rozwojowych czy edukacyjnych do głównego nurtu kształcenia jest wielkim wyzwaniem dla polskiej szkoły. Powodem są braki kadrowe – niewystarczająca liczba pedagogów specjalnych, psychologów w stosunku do potrzeb. Zbyt liczne oddziały - trudno skutecznie indywidualizować nauczanie w 32-osobowej klasie, w której uczy się jednocześnie kilkoro uczniów z orzeczeniami, opiniami z poradni oraz uczniowie wymagający dodatkowego wsparcia np. emocjonalnego. Wielu nauczycieli przedmiotowych nie otrzymało na studiach praktycznego przygotowania do pracy z dziećmi/uczniami w spektrum autyzmu, z ADHD czy niepełnosprawnością intelektualną.

Odpowiedzią na niektóre z tych wyzwań i bezpośrednim wsparciem w rozwijaniu dostępności procesu nauczania-uczenia się przedszkolom i szkołom ogólnodostępnym stają się placówki specjalistyczne – szkoły specjalne i zorganizowane przy nich Specjalistyczne Centra Wspierające Edukację Włączającą tzw. SCWEW.

SCWEW to zespół składający się z 5 ekspertów, z których jeden pełni jednocześnie funkcję lidera. Zespół udziela wsparcia w różnych formach: poprzez superwizje i lekcje modelowe, konsultacje eksperckie dla kadry pedagogicznej i niepedagogicznej, rodziców czy pełnoletnich uczniów. SCWEW uruchamia wypożyczalnię sprzętu specjalistycznego i pomocy dydaktycznych oraz organizuje sieć współpracy i doskonalenia pomiędzy placówkami, która umożliwia wymianę doświadczeń czy dobrych praktyk.

Specjalistyczne Centrum Wspierające Edukację Włączającą we Wrocławiu, zorganizowane przy Zespole Szkół nr 16 wykonuje swoje zadania w ramach projektu grantowego - IV edycji konkursu grantowego prowadzonego w ramach projektu Ośrodka Rozwoju Edukacji pn. „Budowa skoordynowanego systemu pomocy specjalistycznej opartego na Specjalistycznych Centrach Wspierających Edukację Włączającą". Projekt jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS), Działanie 01.06 Edukacja włączająca oraz ze środków budżetu państwa. Wartość Projektu - 718 851,00 zł, co stanowi 100%. Wysokość wkładu z Funduszy Europejskich - 593 195,85 zł, co stanowi 82,52%. Dofinansowanie ze środków budżetu państwa: 125 655,15 zł, co stanowi 17,48%. Termin realizacji projektu: 1 czerwca 2026 r. – 31 sierpnia 2027 r.

Zorganizowana na początku listopada bieżącego roku, konferencja inaugurująca Specjalistyczne Centrum Wspierające Edukację Włączającą (SCWEW) przy zespole Szkół nr 16 pt. „Nowe Horyzonty Edukacji", była doskonałą okazją do zaprezentowania Centrum i założeń edukacji włączającej. Wzięło w niej udział blisko 150 uczestników. Wysoką rangę tego wydarzenia podkreślił honorowy patronat Prezydenta Wrocławia oraz Dolnośląskiego Kuratora Oświaty. Spotkanie zaszczycili swoją obecnością przedstawiciele władz miasta i instytucji oświatowych, których wystąpienia stały się ważnym głosem w dyskusji o edukacji włączającej. Prezydenta Wrocławia reprezentował wiceprezydent Ryszard Kessler. Głos zabrali także Dolnośląska Kurator Oświaty Ewa Skrzywanek oraz przedstawicielki Urzędu Miejskiego Wrocławia: Ewa Szczęch, dyrektor Wydziału Szkół Ponadpodstawowych i Specjalnych oraz Dorota Olearnik, dyrektor Wydziału Zarządzania Funduszami. Ośrodek Rozwoju Edukacji w wystąpieniu online reprezentowała wicedyrektor Katarzyna Nowakowska. Obok przedstawicieli wrocławskiej edukacji, na konferencji byli obecni także partnerzy wspierający SCWEW w jego zadaniach, przedstawiciele środowisk akademickich, organizacji pozarządowych i rodzice.

Wykłady eksperckie wygłosili: prof. dr hab. Zenon Gajdzica (Uniwersytet Śląski) o formach wspierania szkoły w pracy z uczniem o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych, dr hab. n. med. Monika Szewczuk-Bogusławska o kryzysach psychicznych wieku dorastania. Ewa Lipska-Urbaniak, dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 9 we Wrocławiu omówiła zagadnienie oceny funkcjonalnej w kontekście edukacji włączającej. Całemu wydarzeniu towarzyszyła wyjątkowa wystawa plakatów pod hasłem „Różni, ale równi", przygotowanych przez dzieci z przedszkoli objętych wsparciem pod kierunkiem swoich nauczycieli, w ramach prowadzonych kampanii społecznych na rzecz edukacji włączającej.

Zgodnie z celem konferencji, eksperci SCWEW zaprezentowali działalność Centrum przy ZS 16. Lider SCWEW przedstawiła model jego funkcjonowania, eksperci przedstawili charakterystykę placówek objętych wsparciem oraz ofertę wypożyczalni - specjalistyczny sprzęt i technologie asystujące. Omówione zostały możliwości ich praktycznego zastosowania we wsparciu procesu edukacji dzieci i uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami.

Finałem ostatniej części konferencji był moderowany panel dyskusyjny poświęcony szansom i wyzwaniom związanym z funkcjonowaniem Centrum.

Konferencja potwierdziła, z jak ogromnym zainteresowaniem, w tym emocjami, środowiska wrocławskiej edukacji wiąże się temat edukacji włączającej. Podczas panelu dyskusyjnego oraz w części końcowej spotkania padło wiele ważnych, problemowych pytań z sali. Nauczyciele zainteresowani byli możliwością korzystania ze wsparcia i zasobów Specjalistycznego Centrum Wspierającego Edukację Włączającą. W odpowiedzi organizatorzy zaprosili wszystkich zainteresowanych do dołączenia do sieci współpracy i samokształcenia – otwartej formuły, która jest dostępna dla każdej wrocławskiej placówki oświatowej.

O sukcesie wydarzenia i trafności dobranej tematyki najlepiej świadczą ankiety ewaluacyjne, w których uczestnicy wysoko ocenili organizację i poziom merytoryczny konferencji.

W ramach innych działań SCWEW, w dniu 19 listopada 2026, w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Tadeusza Różewicza, Filii nr 23 przy Bulwarze Ikara we Wrocławiu odbyło się spotkanie, którego celem było propagowanie idei edukacji włączającej. Prelekcja połączona była z wystawą prac plastycznych i plakatów w ramach kampanii społecznej „Różni, ale równi", promującą szkołę dla wszystkich, bez wykluczenia. Przygotowane przez dzieci w wieku przedszkolnym prace i plakaty, ukazały ich kreatywność, wyjątkową wrażliwość i różnorodność spojrzenia na świat. Wydarzenie podkreśliło znaczenie akceptacji, szacunku oraz praw każdego dziecka i ucznia.

Zwieńczeniem kampanii społecznej realizowanej przez SCWEW przy Zespole Szkół nr 16 we Wrocławiu na rzecz edukacji włączającej jest wystawa prac plastycznych i plakatów wykonanych przez dzieci i uczniów z placówek objętych wsparciem przez SCWEW: Przedszkola nr 26, Przedszkola nr 80, Przedszkola nr 104, Technikum nr 1 w Zespole Szkół nr 1 oraz Technikum nr 15 w Kuratorium Oświaty we Wrocławiu, pl. Powstańców Warszawy 1.

Wystawę można oglądać od 23.11.2026 do 30.11.2026 r.

Fundusze Europejskie | Dofinansowane przez Unię Europejską

Gmina Wrocław realizuje projekt grantowy „Specjalistyczne Centrum Wspierające Edukację Włączającą we Wrocławiu"

Dofinansowanie projektu z UE: 593 195,85 PLN

www.mapadotacji.gov.pl

eprasa.pl 64ae820245

Nasi dziennikarze nominowani do Grand Press 2026. Maciej Czerniak i Mariusz Parkitny za swoje świetne teksty zostali nominowani w kategorii „Dziennikarstwo lokalne i regionalne”

Jak maturzysta stał się Józefem K.

Jak to możliwe, że doświadczony prokurator oskarża niewinną osobę, choć miesiącami jest zalewany dowodami, że pomylił osoby o tym samym imieniu i nazwisku?

Mariusz Parkitny

Dobra. Niewielka gmina sąsiadująca ze Szczecinem. W jednym z domów do matury uczy się Karol Ś. Marzy o studiach technicznych w Szczecinie. Ma plany na przyszłość.

Pukanie do drzwi. To policja. Jest zaskoczony, choć nie bardzo, bo przecież czasem policjanci pukają do drzwi, aby się czegoś dowiedzieć. Np. dzielnicowy.

Ale od Karola policjanci nie chcieli informacji. Odwrotnie. Z informacją do niego przyszli.

– Jest pan poszukiwany, bo prokurator chce panu postawić zarzuty – mówią.

– Ale to chyba pomyłka – mówi maturzysta.

Teraz jest już naprawdę zaskoczony.

– Pan Karol Ś. – dopytują policjanci.

– No tak, ale.... – nieśmiało próbuje ripostować przyszły student.

Na nic się to zda.

– Proszę się stawić na wezwanie organu. Na razie to wszystko. Do widzenia – mówią mundurowi i wychodzą.

Jest 25 kwietnia 2025 r.

Upór

W znanej powieści Proces Franza Kafki jest taki fragment:

– Ktoś musiał oczernić Józefa K., bo choć nie zrobił nic złego, pewnego ranka został aresztowany.

Tyle że Karola Ś. nikt nie oczernił. Ba, podejrzany o zakup narkotyków wykluczył, że to on mu je sprzedał. Ale prokurator wiedział lepiej.

Tę sprawę obserwowaliśmy od dłuższego czasu. Wydaje się tak absurdalna, że zwlekaliśmy z publikacją, żeby wszystko dokładnie sprawdzić. Ale okazała się prawdziwa. Prokurator oskarżył Karola Ś. o handel narkotykami. Tyle że nie tego Karola Ś., co trzeba.

I w swoim uporze trwał miesiącami. Po naszej publikacji na początku tygodnia prokuraturze nadrzędnej zajęło dwa dni ustalenie, że prokurator faktycznie się pomylił.

– Akt oskarżenia został skierowany wobec niewłaściwej osoby, co było niezależną decyzją prokuratora referenta – potwierdza prok. Julia Szozda z Prokuratury Okręgowej w Szczecinie. Zapowiada też wewnętrzne postępowanie, które ma wyjaśnić, jak to możliwe, że prokurator oskarżył nie tego Karola Ś., mimo że informacje o swojej pomyłce miał od dawna.

Zagadką pozostaje to, jak to możliwe, że prokuraturze okręgowej udaje się potwierdzić nasze ustalenia w dwa dni, a przez wiele miesięcy nikt się nie zorientował, że śledczy popełnił kardynalny błąd i mimo pism wskazujących na pomyłkę brnie w nią do końca.

– Może trudno w to uwierzyć, ale faktem jest, że prokurator oskarża nie tego Karola co trzeba – mówi nam mec. Patrycja Urban-Malada, szczecińska adwokatka.

Karol 2 i Karol 3

Musimy się cofnąć do 2023 r. Szczecińska prokuratura rejonowa prowadzi wtedy postępowanie w sprawie handlu narkotykami. 31 października 2023 r. jeden z podejrzanych – Adrian Ł. – wskazuje, że kupił je od niejakiego Karola Ś. na terenie dzielnicy Łękno, gdzie ten czasem pomieszkuje.

Prokurator zleca więc Wydziałowi Dochodzeniowo-Śledczemu Komendy Miejskiej Policji w Szczecinie podjęcie działań mających ustalenie informacji o Karolu Ś. To tzw. typowanie. Funkcjonariusze wywiązali się ze swojego zdania i wytypowali dwóch młodych mężczyzn o takim samym imieniu i nazwisku. Kolejnym etapem było rozpoznanie osoby, o której mówił Adrian Ł. Wejdźmy na chwilę w meandry policyjnej roboty, bo to jeden z kluczowych wątków w tej historii.

Sporządzono dwie tablice poglądowe oznaczone numerami 1 i 2. Nas interesuje tablica nr 2. Są na niej zdjęcia czterech mężczyzn. Na odwrocie tablicy opisano kto jest kim: nr 1 – osoba przybrana (czyli niemająca związku ze sprawą), nr 2 – Karol Ś., nr 3 – Karol Ś. i nr 4 – następna osoba przybrana.

14 listopada 2023 r. Adrian Ł. stoi przed tablicą poglądową, na której są zdjęcia dwóch mężczyzn o tym samym imieniu i nazwisku i ma wskazać osobę od którego kupił narkotyki. Wskazuje Karola Ś. ze zdjęcia opisanego jako nr 2.

Kim jest Karol Ś. ze zdjęcia nr 2? Adrian Ł. opowiadał, że Ś. przebywał w przeszłości w ośrodkach wychowawczych, jest od niego nieco starszy, wcześniej mieszkał nad morzem, a teraz pomieszkuje z ojcem w Szczecinie.

– Zatem podejrzany podał dość sporo danych identyfikujących Karola Ś., a przede wszystkim bez problemu i jakichkolwiek wątpliwości rozpoznał jego wizerunek – mówi mec. Patrycja Urban-Malada.

Po rozpoznaniu postępowanie trwa nadal. Mijają miesiące. Wreszcie 12 lutego 2025 r. prokurator wydaje postanowienie o przedstawieniu zarzutów Karolowi Ś. I tu kolejny ważny element.

– W postanowieniu o przedstawieniu zarzutów nie ma wskazanego numeru PESEL ani żadnych danych identyfikujących bliżej Karola Ś. ze zdjęcia numer 2 – dodaje prawniczka.

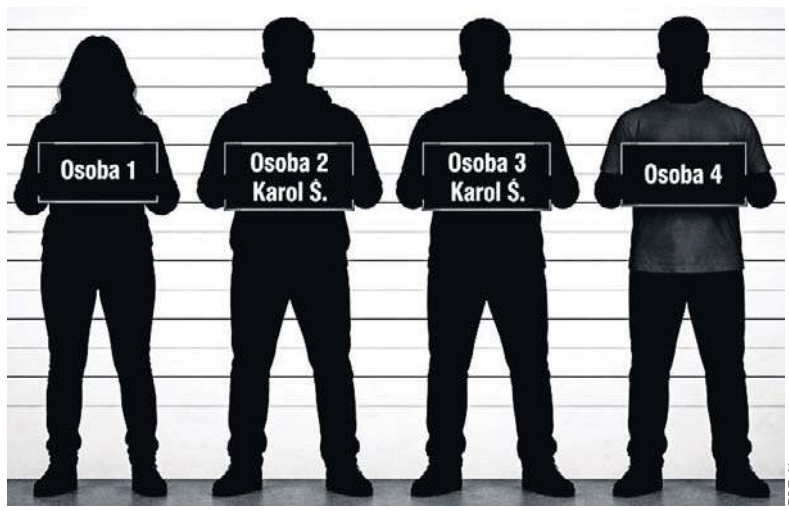

FOT. AI

Ale pięć dni później prokurator wydaje postanowienie o przeszukaniu mieszkania zajmowanego przez Karola Ś. w jednej z nadmorskich gmin, podając PESEL i dane mężczyzny ze zdjęcia nr 2 (czyli tego, na którym rozpoznał handlarza Adrian Ł.). Prokurator zleca też policji zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie Karola Ś. Wszystko idzie więc, jak powinno.

28 lutego 2025 r. policjanci nie zastają Karola Ś. w miejscu zameldowania nad morzem. Przesłuchują jego mamę. Dowiadują się, że syn od trzech lat pracuje w Niemczech. Przyjeżdża od czasu do czasu. Bez zapowiedzi.

25 marca 2025 r. prokurator zawiesza śledztwo.

Czyje to dane?

Mijają dwa dni i prokurator przygotowuje dokumentację, na podstawie której mają się rozpocząć poszukiwanie Karola Ś. ze zdjęcia nr 2.

I w tym momencie chyba trzeba szukać rozwiązania tej zagadki. Prokurator wpisał w dokumenty dane Karola Ś., ale tego ze zdjęcia nr 3, czyli niemającego nic wspólnego z handlem narkotykami! – Prokurator nie wpisuje w dokumenty danych właściwego Karola Ś. zameldowanego nad morzem, a więc osoby wskazanej i rozpoznanej na tablicy poglądowej, tylko drugiego Karola Ś. oznaczonego numerem 3 na tej samej tablicy – mówi mec. Patrycja Urban-Malada.

Lista poleceń prokuratora jest długa: zarządzenie o poszukiwaniu podejrzanego, aby ustalić miejsce pobytu, zastrzeżenie na granicy Polski, na wypadek jej przekroczenia, sprawdzenie w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie, czy Karol Ś. pobiera świadczenia, w urzędzie wojewódzkim, czy ma paszport, w urzędzie pracy, w ZUS, w NFZ. Jedynie w zapytaniu do NFZ prokurator wpisał prawidłowe dane Karola Ś. numer 2.

Kłopoty maturzysty Karola Ś.

Kim więc jest Karol Ś. ze zdjęcia nr 3? To właśnie nasz maturzysta z Dobrej. Po wizycie policjantów jest zdenerwowany, bo nigdy nie miał kłopotów z prawem, nie zna żadnego Adriana Ł. Nie wie nawet, gdzie w Szczecinie jest ulica, na której mieszka drugi Karol Ś. I gdzie handlowano narkotykami.

Po wizycie policjantów poszukiwania zostały odwołane z uwagi na ustalenie miejsca jego pobytu.

– Po krótkim czasie mój klient otrzymał telefoniczną informację z policji, że to nie o niego chodzi i nie musi się nigdzie stawiać oraz że wszystko jest wyjaśnione. Ta informacja w naturalny sposób go uspokoiła – dodaje adwokatka.

Po trzech miesiącach od wizyty policjantów prokurator odwiesił śledztwo. W połowie lipca 2025 r. nakazał zatrzymać i przymusowo doprowadzić podejrzanego Karola Ś. – Ale poszukiwał ponownie mojego klienta, czyli Karola Ś. nierozpoznanego na tablicy poglądowej przez Adriana Ł. – dodaje adwokatka.

Karola Ś. ze zdjęcia nr 3 policjanci zatrzymali 21 listopada 2025 r. rano w domu . Był już w tym czasie studentem szczecińskiej uczelni wyższej. Został przewieziony do prokuratury, gdzie usłyszał zarzuty. – Prokurator odebrał od zatrzymanego szczegółowe dane osobowe. Pomimo braku zgodności jakichkolwiek danych z danymi faktycznego sprawcy (oprócz imienia i nazwiska) prokurator mimo wszystko ogłosił Karolowi Ś. zarzuty i przesłuchał go w charakterze podejrzanego. Podczas przesłuchania prokurator okazał podejrzanemu tablicę nr 2, gdzie przesłuchiwany rozpoznał siebie jako mężczyznę oznaczonego numerem 3! – dodaje adwokatka.

Karol Ś. nie przyznał się do winy. Mimo wyjaśnień prokuratur nakłada na Karola Ś. z Dobrej środki zapobiegawcze w postaci dozoru policji (raz w tygodniu ma się stawiać na komisariat) oraz zakaz kontaktowania się i zbliżania do świadka.

Pod koniec listopada 2025 r. pierwszy obrońca Karola Ś. składa wniosek o umorzenie postępowania, ze względu na to, że sprawa nie dotyczy tego mężczyzny. Ale w tym czasie prokurator zakończył śledztwo i wysłał akt oskarżenia do sądu przeciwko Karolowi Ś. ze zdjęcia nr 3.

Prokurator przeprasza

W ubiegłym tygodniu na sali sądowej doszło do niecodziennej sytuacji. Sąd rozpatrywał zażalenia obrońcy Karola Ś. na zatrzymanie i środki zapobiegawcze. Gdy obrońca Karola Ś. tłumaczyła, że jej klient nie mógł przyjść, bo fałszywe oskarżenie odbiło się mocno na jego zdrowiu, prokurator wygłosił zaskakujące oświadczenie.

– Przepraszam – powiedział, choć nie wyjaśnił za co przeprasza, bo jednocześnie domagał się odrzucenia zażalenia obrońcy na zatrzymanie i środki zapobiegawcze.

– Były podstawy do ich wydania – mówił prokurator.

– Przecież to nie mój klient jest osobą, którą powinien pan oskarżać – replikowała mec. Patrycja Urban-Malada.

Sąd uznał, że stosowanie środków zapobiegawczych przez prokuratora było niezasadne, ale już zatrzymanie tak. Zdaniem obrony takie rozstrzygnięcie oznacza, sąd „nie zapoznał się z aktami sprawy”.

Dlatego w piątek w Prokuraturze Okręgowej w Szczecinie złożyła zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa niedopełnienia obowiązków i nadużycia uprawnień przez prokuratura i sędziego rozpatrującego zażalenia. Poprosiła też o wsparcie Rzecznika Praw Obywatelskich.

2 kwietnia sąd ma zdecydować, czy umorzy sprawę. Wobec wtorkowego oświadczenia prokuratury o pomyłce, jest to raczej przesądzone. Chyba że prokurator wycofa akt oskarżenia wcześniej.

A co z Karolem Ś., fałszywie oskarżonym? – Prokurator nie znalazł refleksji w wielu pismach procesowych kierowanych przez obrońców. Nie jest wykluczone, że młody człowiek nie poradzi sobie na trudnych, technicznych studiach, bowiem zamiast spokojnie się uczyć i cieszyć życiem – od wielu miesięcy musi się stawiać na dozór, informować o wyjazdach, przestrzegać zakazu zbliżania się do osoby, której nie zna i nigdy nie widział, boi się ewentualnych kolejnych najść funkcjonariuszy policji. Nie wspomnę już o całkowitej utracie wiary w sprawiedliwość i bezpieczeństwo, które winno dawać państwo swoim obywatelom. Kolejne działania prokuratury i sądu pozwalają wątpić, że mój mandant odzyska swoje dobre imię – ocenia mec. Patrycja Urban-Malada.

eprasa.pl 64ae820245

REKLAMA
0011617737

Wrocław stolicą książki

Ponad 140 wydawnictw zaprezentuje swoją ofertę podczas 34. Wrocławskich Targów Dobrych Książek, które rozpoczną się w piątek, 4 grudnia w Hali Stulecia i potrwają do niedzieli 6 grudnia. Podczas imprezy 180 pisarzy spotka się z czytelnikami na spotkaniach autorskich, a także na stoiskach wydawców.

Wrocławskie Targi Dobrych Książek to jedna z największych i najstarszych tego typu imprez w kraju, która każdego roku, na początku grudnia, przyciąga do stolicy Dolnego Śląska tysiące miłośników literatury. Na wrocławskie targi przyjedzie m. in: Tomasz Bonek, Aneta Jadowska, Marek Krajewski, Jakub Małecki, Mama na Obrotach, Adam Michnik, Marcel Moss, Jacek Piekara, Maciej Siembieda, Przemek Staroń, Katarzyna Surmiak-Domańska, Albert Świdziński, Asia Wojsiat, Ewa Woydyłło, Piotr Zychowicz i wielu innych.

- Grudzień to czas prezentów, okazja do zakupu nowości wydawniczych po atrakcyjnych cenach, a książka z autografem autora to świetny prezent – mówi Anna Morawiecka, dyrektor Wrocławskich Targów Dobrych Książek.

Gościem specjalnym targów będzie Słowenia, na stoisku której z tłumaczami, wydawcami, autorami i pasjonatami Słowenii będzie można porozmawiać o kulturze i literaturze, o książkach już wydanych i o zapowiedziach. Będzie można zaopatrzyć się w kalendarz ilustrowany słoweńskimi tradycjami, zrobić sobie zdjęcie z Kurentem, postacią słoweńskiej kultury ludowej. Organizatorzy przygotowali quizy, konkursy i inne niespodzianki. Podczas trwania Wrocławskich Targów Dobrych Książek wręczone zostaną dwie prestiżowe nagrody edytorskie: **Pióro Fredry** (publikacje dla dorosłych) oraz **Dobre Strony** (wydawnictwa dla dzieci i młodzieży). Wyróżnienia przyznawane są twórcom książek najatrakcyjniejszych pod względem graficznym i artystycznym.

Zgodnie z regulaminem, zwycięzcy obu nagród zobowiązani są przeznaczyć nagrodę pieniężną w wysokości po 20 tys. zł na wydanie kolejnej książki. Nominowanych poznamy pod koniec listopada.

***

WTDK będą towarzyszyły **Targi Wszystkiego Dobrego**, podczas których kilkudziesięciu wystawców zaprezentuje swoje wyroby rzemieślnicze, m.in. ekologiczną żywność, naturalne kosmetyki, autorską biżuterię, odzież i przedmioty sztuki użytkowej. Hornowy patronat nad 34. Wrocławskimi Targami Dobrych Książek objęła małżonka Prezydenta RP, Marta Nawrocka, a wśród partnerów imprezy są: Miasto Wrocław, Ośrodek Kultury i Sztuki, Samorząd Województwa Dolnośląskiego.

Godziny otwarcia targów:
Piątek, 4 grudnia
– godz. 10.00-19.00
Sobota, 5 grudnia
– godz. 10.00-19.00
Niedziela, 6 grudnia
– godz. 10.00-18.00

Bilet wstępu na Wrocławskie Targi Dobrych Książek będzie kosztował 20 zł, ulgowy 10 zł. Z opłat zostaną zwolnieni: dzieci dla lat 6 i osoby z niepełnosprawnościami (wejście z jednym opiekunem) Bilety można kupić przez stronę internetową: https://goingapp.pl/wydarzenie/34-wroclawskie-targi-dobrych-ksiazek/wroclaw-grudzien-2026/zakup, a także na miejscu, w dniu wydarzenia.

Więcej informacji na temat WTDK: Strona targów: **www.targiksiazek.pl**

eprasa.pl 64ae820245

P-TEC 2026

Energetyczne wyzwanie przed Polską. Małe reaktory jądrowe mogą wypełnić lukę po węglu

W połowie lat 30. Polsce może zabraknąć 12 GW mocy w systemie energetycznym. Jeśli nie znajdziemy sposobu na „lukę energetyczną", to w kolejnych latach problem będzie się pogłębiał. Jednym z rozwiązań mają być małe reaktory modułowe SMR, które pozwolą produkować stabilną energię elektryczną w różnych regionach kraju. – Potrzebujemy budowy floty reaktorów, a nie pojedynczych jednostek – przekonuje Rafał Kasprów, prezes ORLEN Synthos Green Energy

FOT. MAT. PRAS.

Rafał Kasprów: W najbliższych latach będziemy mieli do czynienia ze wzmożoną elektryfikacją, przechodzeniem ciepłownictwa na energię elektryczną

Wyczerpuje się węgiel i zużywają elektrownie

Wyłączanie bloków węglowych może doprowadzić do powstania gigantycznej luki w dostawach energii. Szczególnie dotkliwe będą niedobory mocy w tzw. podstawie systemu (baseload), czyli energii potrzebnej przez całą dobę, niezależnie od warunków pogodowych.

Jak ocenia Rafał Kasprów, prezes ORLEN Synthos Green Energy (OSGE), już w połowie lat 30. luka może przekroczyć 12 GW, a kilka lat później nawet 20 GW.

– Sytuacja energetyczna Polski jest trudna. W mojej ocenie nie jesteśmy do końca przygotowani na skalę tego zjawiska. Tym bardziej że w najbliższych latach będziemy mieli do czynienia ze wzmożoną elektryfikacją, przechodzeniem ciepłownictwa na energię elektryczną, rozwojem samochodów elektrycznych i centrów danych. Wszystko to spowoduje dodatkowy wzrost zapotrzebowania na energię.

Same odnawialne źródła energii nie rozwiązują problemu, ponieważ ich produkcja zależy od warunków atmosferycznych.

SMR-y są odpowiedzią na braki energii

OSGE planuje budowę floty małych reaktorów modułowych, czyli SMR (Small Modular Reactors) na podstawie technologii BWRX-300 amerykańsko-japońskiego koncernu GE Hitachi.

– Od początku mówimy, że sens ma tylko budowa SMR-ów w kilku lokalizacjach. Realizacja jednego SMR-a niewiele zmieni w obrazie energetycznym Polski. To około 300 MW, więc taka jednostka nie wpłynie znacząco na bilans i miks energetyczny, a także nie ma większego uzasadnienia z ekonomicznego punktu widzenia – wyjaśnia prezes ORLEN Synthos Green Energy (OSGE). – Budowa floty pozwala uzyskać lepszy rachunek ekonomiczny i stworzyć łańcuch dostaw. W tym wszystkim chodzi o to, żeby technologia dostarczała tanią i stabilną energię. Właśnie tym się zajmujemy, aby być gotowym na początku lat 30. do uruchomienia pierwszych jednostek, a następnie kolejnych – dodaje.

Co to jest SMR

Jak wyjaśnia Rafał Kasprów, pojęcie SMR obejmuje bardzo szeroką grupę technologii. Część z nich należy do tzw. czwartej generacji i wciąż znajduje się na etapie projektowania oraz rozwoju. Niektóre wykorzystują również rodzaje paliwa dopiero wchodzące na rynek.

Podstawą technologii BWRX-300 jest sprawdzony reaktor wodny wrzący.

– Takie jednostki funkcjonowały i funkcjonują między innymi w Szwajcarii, Hiszpanii czy Japonii. GE Hitachi budowało już reaktory o podobnej wielkości. Jest to technologia rozwijana przez największe firmy energetyczne i przemysłowe świata. GE Vernova i Hitachi to potężne międzynarodowe przedsiębiorstwa. Obie firmy w pewnym sensie wykreowały i opracowały technologię BWRX-300. Firma związana z Michałem Sołowowem zainwestowała w nią w 2023 roku, aby dostosować ją do wymagań rynku europejskiego i polskiego. Dzisiaj jest to więc technologia amerykańsko-japońsko-polska – mówi.

W tej samej technologii powstaje projekt w kanadyjskim Darlington, gdzie pracują już cztery duże ciężkowodne reaktory ciśnieniowe CANDU. Na całym świecie działa w tej chwili blisko 100 takich jednostek, a niektóre pracują od ponad 50 lat.

Cztery lokalizacje i kilkanaście reaktorów

OSGE wytypowało w Polsce sześć lokalizacji, trzy znajdują się już w fazie rozwoju projektu: Włocławek, Stawy Monowskie w okolicach Oświęcimia i Stalowa Wola. Firma planuje tam łącznie 14 reaktorów SMR.

– Oprócz tych miejsc potencjalnie mamy również kolejne lokalizacje, w których można będzie wdrażać następną fazę budowy reaktorów. Chodzi przede wszystkim o tereny znajdujące się w pobliżu istniejących przyłączy węglowych – wyjaśnia Rafał Kasprów.

Energia produkowana blisko odbiorców

Zdaniem prezesa OSGE budowa małych reaktorów w pobliżu obecnych elektrowni węglowych może przynieść korzyści nie tylko dla krajowego systemu energetycznego, ale również dla lokalnych społeczności.

Nowe inwestycje oznaczają możliwość utrzymania miejsc pracy, wykorzystania istniejącej infrastruktury oraz dalszego rozwoju regionów, których gospodarka przez lata była związana z wydobyciem i energetyką węglową.

Kasprów zwraca uwagę, że koncentracja dużych źródeł energii na północy kraju, gdzie planowany jest rozwój morskiej energetyki wiatrowej i dużej energetyki jądrowej, będzie wymagała przesyłania znacznych ilości prądu na południe Polski. To z kolei oznacza konieczność rozbudowy infrastruktury przesyłowej, dodatkowe koszty oraz potencjalne zagrożenia dla bezpieczeństwa dostaw.

– To model energetyki rozproszonej, który de facto funkcjonował w Polsce od dziesięcioleci. Nasze elektrownie były rozmieszczone w różnych częściach kraju i tam odbywała się produkcja energii z węgla. Dzisiaj ten model nieco się zmienia w kierunku energetyki związanej z offshore i dużym atomem na północy. Uważam jednak, że Polska południowa i środkowa również mogą uczestniczyć w dalszym wytwarzaniu energii w podstawie systemu, czyli energii dostarczanej przez 24 godziny na dobę. Dzięki technologii, którą staramy się obecnie wdrożyć, możemy utrzymać produkcję energii w tych regionach.

Pierwsze prace jeszcze przed końcem dekady

Prace nad projektem trwają już od kilku lat.

– Wystartowaliśmy już w 2018 roku. Udało nam się zbudować silny zespół i przeprowadzić szereg przygotowań. Zanim rozpocznie się budowę elektrowni jądrowej, potrzebnych jest wiele lat prac projektowych. Obejmują one opracowanie projektu, rozwój tak zwanego standard designu, przeprowadzenie prac nad dostosowaniem elektrowni do polskich kodów i standardów technicznych oraz przygotowanie konkretnej lokalizacji – mówi Rafał Kasprów.

Pozostają jeszcze trzy–cztery lata przygotowań.

– Wierzę, że pod koniec tej dekady będziemy w stanie rozpocząć prace przygotowawcze na terenie inwestycji, a następnie roboty budowlane – dodaje.

Pierwsze jednostki powinny się pojawić na początku lat 30.

– To trochę przewrotna sytuacja, ponieważ do tej pory nie mieliśmy takich reaktorów i teraz możemy dokonać przeskoku technologicznego, podobnie jak było z rynkiem finansowym. Na początku lat 90. nie mieliśmy nawet rynku czekowego, a następnie błyskawicznie przeskoczyliśmy do płatności elektronicznych, kart kredytowych i płatności telefonem. Dzisiaj mamy rozwiązania lepsze niż kraje, które wcześniej wydawały się bardziej rozwinięte. Podobny skok możemy wykonać w energetyce, wprowadzając BWRX-300 do Polski. W efekcie możemy mieć jedną z najnowocześniejszych technologii na świecie – podsumowuje Rafał Kasprów.

Polska musi przygotować się na odchodzenie od energetyki węglowej, a jednocześnie zapewnić gospodarce stabilne i przewidywalne dostawy energii. Według OSGE rozwiązaniem może być połączenie dużej energetyki jądrowej, OZE i floty małych reaktorów w różnych częściach kraju.

eprasa.pl 64ae820245

MATERIAŁ INFORMACYJNY ARAW

0311609651

Czas bożonarodzeniowych jarmarków we Wrocławiu

Wrocław wchodzi w świąteczny sezon z wyjątkowym rozmachem. Zimowe iluminacje, aromat pierników, grzanego wina i korzennych przypraw pojawią się nie tylko na Rynku. W sezonie 2026/2027 bożonarodzeniowe jarmarki będą działały także na Nowym Targu, Partynicach, w Leśnicy, na Kleczkowie oraz terenie dawnego Hutmenu. Podpowiadamy, dokąd warto się wybrać, kiedy czynne są poszczególne miejsca i jakie atrakcje przygotowali organizatorzy.

Wrocławski Rynek w świątecznej oprawie
Największym i najbardziej rozpoznawalnym wydarzeniem pozostaje **Jarmark Bożonarodzeniowy na wrocławskim Rynku**. Świąteczne stoiska zajmują wszystkie pierzeje placu, część ulic Świdnickiej i Oławskiej oraz Plac Solny. To właśnie tutaj pojawiło się najwięcej dekoracji, punktów gastronomicznych, stoisk z rękodziełem i pomysłami na prezenty.

W specjalnej strefie „Wrocław Społecznie i Lokalnie" prezentują się dolnośląscy producenci żywności, restauratorzy, artyści i rzemieślnicy. Program uzupełniają koncerty, animacje dla dzieci oraz widowiska. Wśród zapowiedzianych wykonawców znalazły się m.in. Gosia Andrzejewicz i Iwona Węgrowska.

Jarmark będzie czynny codziennie w godz. 10.00-21.00. Wyjątkiem będzie 26 grudnia, kiedy stoiska zostaną otwarte o godz. 13.00. W sylwestra domki handlowe będą działały do godz. 17.00, a gastronomiczne i oferujące napoje – do godz. 2.00 w nocy. Jarmark będzie zamknięty 24 i 25 grudnia oraz 1 stycznia 2027 roku. Wstęp jest bezpłatny.

Do centrum najlepiej przyjechać tramwajem lub autobusem i wysiąść na przystankach Galeria Dominikańska, Świdnicka, Szewska albo Uniwersytet Wrocławski. W okresach największego zainteresowania uruchamiana będzie także dodatkowa linia tramwajowa „0".

Nowy Świąteczny Targ na Placu Nowy Targ
Nowością na zimowej mapie miasta jest **jarmark na Placu Nowy Targ**, który będzie działał do 20 grudnia br. W kameralnej przestrzeni można znaleźć wyroby lokalnych rzemieślników, artystów oraz producentów regionalnej żywności.

Nie brakuje świątecznej gastronomii, gorących napojów i propozycji dla rodzin. Jednym z najbardziej charakterystycznych elementów targu będzie świąteczna karuzela dla dzieci.

Nowy Świąteczny Targ jest otwarty codziennie w godz. 10.00-21.00. Wstęp jest bezpłatny. Najbliżej znajdują się przystanki Plac Nowy Targ i Galeria Dominikańska, obsługiwane przez liczne linie tramwajowe i autobusowe.

„Kraina Koni" na Partynicach
Jarmark na terenie **Wrocławskiego Toru Wyścigów Konnych** ma być w tym roku dwukrotnie większy. Organizatorzy zapowiadają więcej wystawców, miejsc z jedzeniem i atrakcji dla całych rodzin. Szczególnie dużo będzie się działo w strefie dla dzieci, gdzie pojawią się koło widokowe, karuzele oraz konkursy z nagrodami.

„Kraina Koni" będzie działała od 28 listopada do 20 grudnia: w czwartki w godz. 10.00-20.00, w piątki do godz. 21.00, w soboty do godz. 22.00, a w niedziele do godz. 20.00. Wstęp jest bezpłatny.

Na Partynice można dotrzeć autobusami zatrzymującymi się przy Rondzie Ojca Pio lub przystanku Partynice – Tor Wyścigów Konnych. W soboty i niedziele w godz. 13.00-21.00 kursować będzie specjalna linia S7.

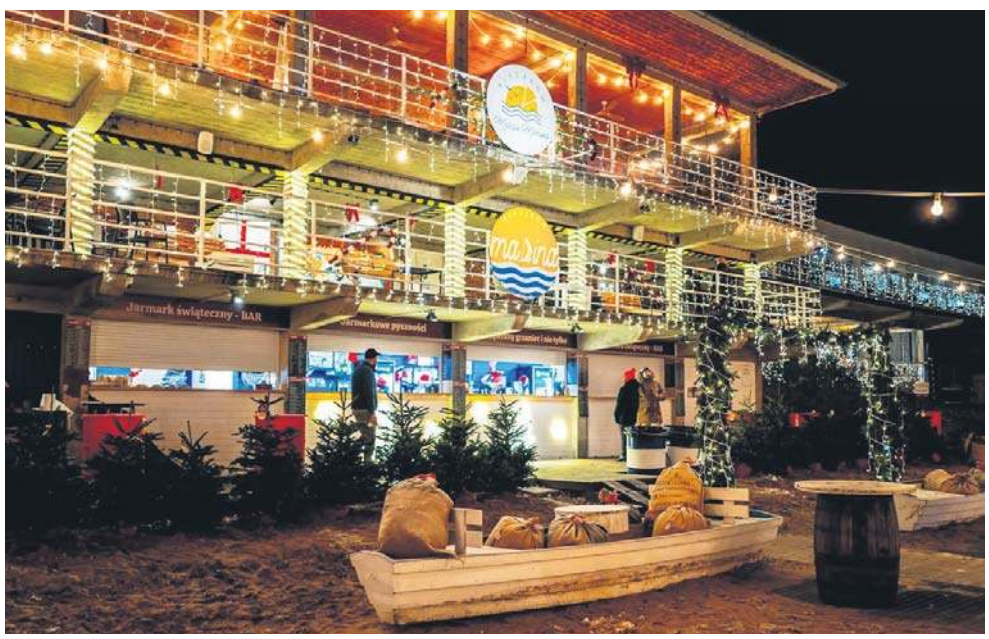

Świąteczne Miasto przed Zamkiem Leśnica
Plac przed **Zamkiem Leśnica** zamieni się w kulinarne miasteczko przygotowane przez organizatorów Gastro Miasto. Od 11 do 20 grudnia będzie można próbować potraw wrocławskich restauracji, świątecznych przysmaków oraz rozgrzewających napojów.

W programie są również warsztaty dla dzieci, spektakle i wspólne kolędowanie. W dni robocze wydarzenie rozpocznie się o godz. 15.00, natomiast w weekendy o godz. 11.00. Każdego dnia jarmark będzie czynny do godz. 22.00. Wstęp jest wolny.

Do Leśnicy dojeżdżają m.in. tramwaje linii 3, 10 i 20 oraz liczne autobusy. W weekendy kursować będzie specjalna linia T2. Kierowcy mogą skorzystać z parkingu przy Starej Garbarni lub parkingu Park&Ride.

Święta nad Odrą i alternatywny jarmark w Hucie
Do 23 grudnia **Marina Kleczków** będzie zimową przestrzenią wypełnioną światłami i muzyką. Oprócz stoisk z rękodziełem oraz świątecznym jedzeniem zapowiedziano koncerty, warsztaty, bingo, quizy i ogniska. W dni robocze jarmark przy ul. Pasterskiej 2B będzie otwierany o godz. 16.00, a w weekendy o godz. 12.00. Najbliżej dojeżdżają tramwaje linii 7 i 8 oraz autobusy K, 132 i 144.

Zupełnie inny charakter będzie miał HU HU HUTA, czyli alternatywny jarmark na terenie dawnego przedsiębiorstwa **Hutmen przy ul. Grabiszyńskiej 241**. Od 27 listopada do 31 grudnia odbędą się tam koncerty, imprezy taneczne i spotkania przy świątecznym jedzeniu. W menu znajdą się m.in. pierniki, pierogi, kiełbasa z grilla i gorący barszcz.

HUTA będzie otwarta od poniedziałku do piątku w godz. 16.00-21.00, a w weekendy od 13.00 do 21.00, z wyjątkiem 24 i 25 grudnia. Najwygodniej dotrzeć tam tramwajami linii 4, 5, 11 lub 14, wysiadając na przystanku Hutmen.

Tegoroczna oferta pokazuje, że świąteczny Wrocław nie kończy się na Rynku. Można wybrać wielkomiejski gwar w centrum, rodzinne atrakcje na Partynicach, kulinarny wieczór w Leśnicy, nastrojowe spotkanie nad Odrą albo koncert w postindustrialnej Hucie. W każdym przypadku **warto zostawić samochód na parkingu Park&Ride i dalszą część drogi pokonać komunikacją miejską.**

eprasa.pl 64ae820245

GWIAZDA TYGODNIA

Łukasz Simlat: Mam chęć wychylenia się i zobaczenia, co mnie czeka za rogiem

Niedawno premierę miały seriale „Pionek” i „Zmora”, w których pojawia się na drugim planie. Największe wrażenie robi jednak jego główna rola w opartym na autentycznych wydarzeniach sprzed 50 lat produkcji serwisu HBO Max „Wśród nocnej ciszy”. Nam Łukasz Simlat opowiada o swoim doświadczeniu wcielania się w wyjątkowo mroczne postacie

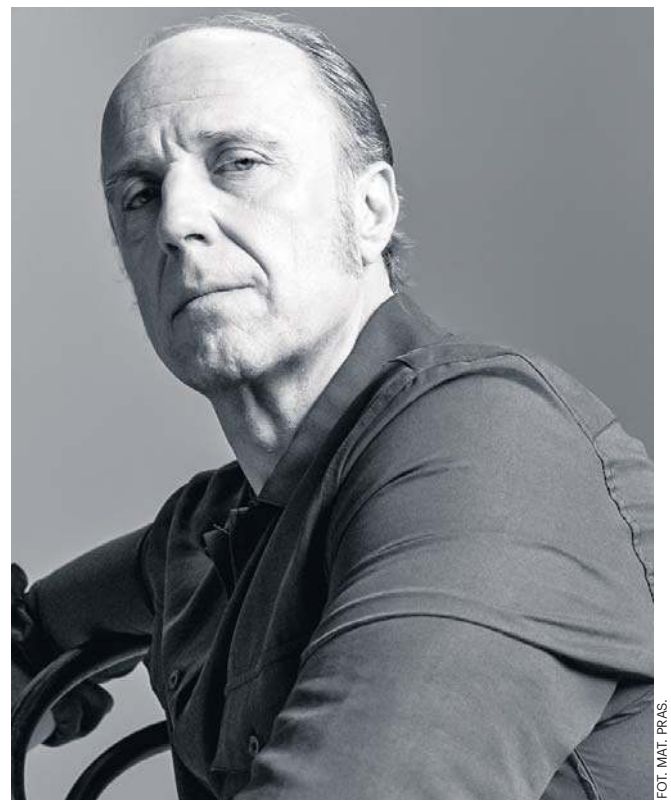

FOT. MAT. PRAS.

Paweł Gzyl

Serial „Wśród nocnej ciszy” opowiada o zbrodni połanieckiej z 1976 roku. Słyszał pan o niej wcześniej?

Poznałem tę historię w 2014 roku, kiedy były zakusy na zrobienie o tych wydarzeniach filmu fabularnego. Nie powstał on ostatecznie, ale przeczytałem wtedy słynny reportaż Wiesława Łuki, który opowiadał o tej zbrodni. Dlatego, kiedy teraz pojawiła się propozycja zagrania w serialu „Wśród nocnej ciszy”, od razu wiedziałem, że było coś takiego. Dzisiaj, kiedy wpiszemy do wyszukiwarki termin „zbrodnia połaniec-ka”, wypluwa nam ogromną ilość materiału. Większość bazuje jednak na tym samym źródle – wspomnianym reportażu Łuki. Dopiero scenarzysta Maciek Kowalewski odwalił całą robotę na nowo: zapoznał się z aktami i porozmawiał z ludźmi, którzy jeszcze żyją, a pamiętają tę historię, choćby z samym Łuką i pierwowzorem komisarza prowadzącego to śledztwo. Dzięki temu stworzył własny świat, bazujący jednak na autentycznych wydarzeniach sprzed 50 lat.

Zaproponowano panu rolę inspiratora tej zbrodni – sołtysa Lecha Wojdy. Nie miał pan oporów przed zagraniem takiej mrocznej postaci?

Opór przed graniem takich postaci jest we mnie i potęguje się z roku na rok. Moja starsza koleżanka po fachu powiedziała kilka lat temu: „Nie biorę już takich ról, bo nie chcę się otaczać tym mrokiem”. Zasiało to wtedy we mnie wątpliwość, która z biegiem czasu przybrała na sile. Dlatego reżyser Janek Holoubek zapytał mnie szczerze czy naprawdę chcę to z nim robić. Poprosiłem wtedy o czas do namysłu i rozważałem to przez tydzień. Dostałem informacje o tym, jakiej skali będzie to przedsięwzięcie, wiedziałem, na co stać Janka i ekipę, która pracuje z nim od dekady i porozumiewa się wręcz pozawerbalnie. Uświadomiłem więc sobie, co taki rodzaj zaangażowania może wnieść na ekran. Po lekturze scenariusza uznałem także, że opowieść ta zasługuje na coś więcej niż zaszufladkowanie jej jako „true crime”.

Nie obawiał się pan wpisać wspomnień w konstruowanie tak negatywnej postaci?

Mój dziadek był bardzo dobrym człowiekiem, uwrażliwił mnie na mnóstwo rzeczy, co nie było dane wielu moim rówieśnikom. Dlatego sięgnąłem tylko po pewien rodzaj charakterystyczności, typowy dla człowieka z tamtych czasów. Wsadziłem w tak ulepioną postać dialogi ze scenariusza i zacząłem widza oszukiwać.

Wojda to nieoczywista postać: z jednej strony jako sołtys dba o swych sąsiadów i pomaga ludziom, a z drugiej dopuszcza się strasznej zbrodni. Jak to możliwe?

Taka jest ludzka natura – to najbrutalniejsza odpowiedź. Jeśli nie wykonamy własnej pracy nad sobą, a będziemy bazować tylko na tym, co nam inni włożą do głowy, to zawsze będzie to możliwe. Do tego nie wszyscy jesteśmy tacy sami: ktoś jest bardziej zawistny i pamiętliwy, lubi żyć w toksynie uzależnień i wysysa innym energię. Kiedy takie zepsute ziarno pada na podatny grunt, może wydać bardzo złe owoce. Budując tę postać od fundamentów, musiałem zastanowić się głęboko, kto to jest i dlaczego taki jest.

Pana bohater dokonuje rzeczy porażającej: zmusza do milczenia kilkudziesięciu świadków zbrodni. Co sprawia, że ci prości ludzie są mu tak posłuszni?

To są ludzie, którzy funkcjonują na zasadzie hierarchii społecznej. Mój bohater jest sołtysem, znajduje się więc na jej szczycie. Do tego wszystko to dzieje się w stygmacie krzyża: ci ludzie są uzależnieni od Kościoła. Kościół wie o nich wszystko, a oni przez brak edukacji nie są w stanie temu się przeciwstawić. W tej małej społeczności, skupionej na wąskim skrawku ziemi, ludzie są uzależnieni od najsilniejszego człowieka i od wiary w Boga, którego się boją i przed którym zawsze stają w pozycji winowajcy, który musi odkupić winy. Ciągle żyją więc w strachu. Nie są w stanie odwrócić się plecami do niektórych rzeczy. Boją się nowoczesności, bo, jak widzimy, nowoczesność zostaje szybko ukarana. Mój bohater wykorzystuje to wszystko i nagina prawo, bo nie wierzy, że jakiekolwiek inne prawo dotrze do tego świata.

Świadkowie zbrodni ślubują milczenie na krzyż, a potem nawet jadą na pielgrzymkę do Częstochowy. Dlaczego wiara nie powstrzymuje ich od czynienia zła?

A jak nam się zgadza głęboka wiara z nieprawymi czynami naszych polityków? Też się nie zgadza. A jest pięćdziesiąt lat później. Nie zapominajmy, że to polska wieś i rok 1976. Tam ktoś drastycznie przesunął granice moralne. To samo dzieje się teraz na naszych oczach w wykonaniu polskich polityków – do tego stopnia, że ja się już tylko z tego śmieję.

Wojda i jego sąsiedzi reprezentują pokolenie ludzi, których naznaczyła w dzieciństwie trauma wojny. To stąd ich okrucieństwo?

Ta obojętność na wsi zawsze była, bo śmierć jest tam rzeczą powszechną, przez jednego mniej, a przez drugiego bardziej odczuwaną empatycznie. Polską wieś przeorała podczas II wojny światowej najpierw niemiecka armia w jedną stronę, a potem sowiecka w drugą. To sprawiało, że ludzie, którzy doświadczyli wojennej traumy, przechodzili nad śmiercią do porządku dziennego. Inspiracją do pracy nad „Wśród nocnej ciszy” był dla mnie dokument Pawła Łozińskiego „Miejsce urodzenia” z 1991 roku. Opowiada on o powrocie dorosłego Żyda na polską wieś, w której ukrywał się z rodzicami podczas okupacji. I wspomina, że codziennie ojciec wychodził na szaber mleka z butelką z zielonego szkła. Pewnego dnia nie wrócił. On z matką uratowali się i wyjechali do Kanady. Wraca jednak z Łozińskim na tę wieś i puka od drzwi do drzwi, pytając o los ojca. I jeden z bohaterów wspomina: „No, tutaj nagusieńki leżał przez tydzień”. Zaczynają więc kopać na tej miedzy i znajdują najpierw ludzką czaszkę, a potem zieloną butelkę. Kiedy się to ogląda, człowiek uświadamia sobie, że to jest coś, czego się nie wypleni to musi przemrzeć.

Serial pokazuje też, że tuszowaniu tej zbrodni sprzyjał ówczesny system władzy w PRL-u. Bez przyzwolenia milicji i prokuratury nie byłoby przecież kolejnych ofiar.

Wiadomo: tamten system to była instytucja oparta na kłamstwie. Kilka dni temu oglądałem ponownie „Człowieka z żelaza”, którego Wajda kręcił na gorąco tuż po porozumieniach sierpniowych na początku 1981 roku. I tam pada zdanie: „Kłamstwo na powierzchni długo się nie utrzyma”. W tamtych czasach, kiedy ktoś coś nawywijał, przynajmniej z kręgów władzy, to zamiatało się sprawę pod dywan. A dzisiaj? Politycy wrzucają kolejne rolki, sieją nienawiść i nie ponoszą za to najmniejszych konsekwencji. Dlatego mam nieodparte wrażenie, że ten mój bohater, gdyby żył w dzisiejszych czasach, to przy swoich umiejętnościach socjotechnicznych mógłby się otrzeć o Wiejską.

Wracamy do zbrodni połanieckiej po raz kolejny. Pana zdaniem dzisiaj też mogłaby ona mieć miejsce?

Przy obecnej technologii ktoś by wszystko nagrał i zaraz by to wypłynęło. Dzisiaj nawet na wsiach ludzie mają telefony komórkowe. Choćby z samego bilingu by wyszło, że wszyscy ludzie z tej społeczności logowali się w tym samym momencie w tym samym miejscu. Nadal jednak można wykorzystać tak samo ludzką głupotę. Gdyby znalazł się ktoś taki, jak mój bohater – mający kombajn, traktor, będący sołtysem i społecznikiem, pomagający innym bezinteresownie – to również mógłby urobić innych tak, że byliby mu posłuszni. Znając tę historię, wiemy, że to zło nie pojawiło się w ludzkim umyśle z dnia na dzień i nagle zostało wykonane. Przeciwnie: zawiść między tymi ludźmi o zwykłe pierdoły puchła przez wiele lat. Ta kulka gnoju toczyła się i urosła do takich rozmiarów, że trzeba było zabić – i to zabić z dużą ilością świadków, aby udowodnić swoją siłę i władzę.

eprasa.pl 64ae820245

Mówiliśmy już, że zdecydował się pan na tę rolę, ponieważ za serial odpowiada Jan Holoubek i jego ekipa. Pracowaliście już wcześniej przy serialu „Rojst". Mie-iście przez to lepsze porozumienie?

Zawsze tak jest, kiedy człowiek poznaje się przez lata. Gdy się potem wkracza w środek tego filmowego cyklonu, można się porozumiewać pozawerbalnie i być trzy kroki przed błędem. Oto wchodzę na plan „Wśród nocnej ciszy", a tu rekwizytor z ekipy Janka, z którym pracowałem przy „Rojście" i w Teatrze Telewizji, mówi: „Przygotowałem takie rozwiązanie, które może ci się przydać w scenie". A ja na to: „Właśnie sobie wczoraj wieczorem uzmysłowiłem, że mi tego brakuje!". I temat jest zamieciony. A na innym planie wyglądałoby to tak, że najpierw wymyśliłbym sobie ten rekwizyt, potem spytałbym się, czy jest na stanie; wtedy okazałoby się, że nie ma, więc ktoś musiałby jechać kupić go w sklepie, a ponieważ czas goni, kręcilibyśmy scenę bez niego. Tymczasem u Janka rekwizytor, czytając wcześniej scenariusz, jest dwa kroki przed dziurą, w którą może wpaść.

Ten zaściankowy PRL doby Gierka wygląda w serialu bardzo autentycznie, co jest zasługą kostiumologów i scenografów. Pomogło to panu wejść w rolę?

Bardzo. Czasem widzimy genialnie stworzoną scenografię, ale o krok za dużo. Ta genialność sprawia, iż powstaje sztuczny świat. Wszystko jest zbyt poukładane. Janek zawsze dokładnie wie, co będzie robił i daje dystans czasowy, żeby wszystko dokładnie i spokojnie przygotować. Przynoszę więc swoje pomysły charakteryzatorkom, Janek dorzuca swoje, dziewczyny swoje. I to tylko w ramach charakteryzacji. Tutaj od początku wiedzieliśmy, że mój bohater będzie miał kompleks na punkcie tego, że siwieje. To pomogło nam wybrać konkretne rozwiązania z Justyną i Mirelą. Ponieważ grająca moją siostrę Justyna Wasilewska ma duże płatki uszu, poprosiłem, żeby charakteryzatorka zrobiła mi takie same. Forma została odlana, sprawdziliśmy i każdego dnia zdjęciowego miałem przedłużane uszy. Z kolei z protetykiem zrobiliśmy dla mnie nowe zęby na miarę. Miałem je jednak na tyle wcześniej, że wiedziałem, jak się z nimi mówi, jak mam układać język, żeby to nie wyglądało nienaturalnie. Mało tego: zobaczyłem, że za sprawą tej protezy mam inny wyraz twarzy. To natchnęło mnie na myśl, aby stworzyć postać na granicy baśniowości – jakby wampira. Bo wiedziałem, że to spowoduje dysonans u widza i przykuje go do ekranu. To wszystko było możliwe dzięki całemu sztabowi ludzi, któremu ufałem, że stworzy wiarygodny świat, w którym będę musiał stanąć.

Serial ma też doborową obsadę. Jak się panu pracowało w tej drużynie?

Duże znaczenie dla naszej pracy miały warunki pogodowe. Kręciliśmy od stycznia do marca, głównie nocą, choćby całą sekwencję zbrodni. Nastąpiła tu magiczna koincydencja. Janek ma bowiem niezwykły fart do pogody. Ponieważ ostatnio były zimy praktycznie bez śniegu, początkowo produkcja brała pod uwagę komputerowe efekty. Tymczasem w zeszłym roku nagle na Mazowszu i Podlasiu, czyli tam, gdzie kręciliśmy, spadł gęsty śnieg, a temperatura obniżyła się do minus dwudziestu. Gdy jechałem ze spektaklem do Opola, śniegu było mało, a termometr pokazywał tylko minus dwa stopnie. Z kolei na planie serialu zamarzły wszystkie agregaty i staliśmy tak w minus dwudziestu. Wtedy widziałem, jak ta drużyna strzela do jednej bramki. To było coś niesamowitego.

Ma pan ogromne doświadczenie aktorskie. Wypracował pan swój sposób na wychodzenie z takich mrocznych ról?

Zajmuje mi to trochę czasu. Kiedy zacząłem oglądać „Wśród nocnej ciszy" pół roku po zakończeniu zdjęć, to aż mi ciało stężało. Przypomniało mi się to, co tam przeżywaliśmy emocjonalnie, to, co miałem do zagrania, te warunki pogodowe. Wchłonął mnie ten serial, co się rzadko zdarza, kiedy oglądam coś z własnym udziałem, bo trudno mi na siebie patrzeć i dostrzegam mniejsze lub większe błędy. „Wśród nocnej ciszy" opowiada jednak o czymś głębszym, o tym, gdzie jest w nas granica moralna. Ja podchodzę do zawodu bardziej rzemieślniczo, tzn. nie przychodzę na plan z jakąś wiedzą ogólną i postanawiam skakać na główkę, żeby zobaczyć, gdzie mnie emocjonalnie rzuci. Raczej jestem z tych, co wymyślą sobie w domu każdą scenę, sekunda po sekundzie, i potem próbują to realizować. Oczywiście nie wiem, jak kolega z planu na to zareaguje, dlatego przygotowuję sobie czasem aż trzy rozwiązania. Wielokrotnie mnie to uratowało, bo nie musiałem wpadać w panikę i na gwałt szukać wyjścia z sytuacji. A zazwyczaj nie ma na to czasu na polskim planie. Układam więc sobie rzemieślniczo, jak wejść na tę górkę, bo wtedy nawet, kiedy ktoś zgasi światło, to i tak z niej zejdę. Oczywiście zostają te emocjonalne klatki – i to nie na tydzień czy miesiąc, ale na lata. Tego się nie da wygumkować.

Jest pan jednym z aktorów średniego pokolenia, który udowodnił, że potrafi zagrać wszystko. Skromnie podkreśla pan jednak, że jest tylko rzemieślnikiem. Tymczasem za pana czasów w szkołach teatralnych uczono, że aktorstwo to powołanie.

Ale uczono też koturnu, którego trzeba było się wyzbyć, żeby w normalny sposób opowiedzieć coś o człowieku. I to jest moja prywatna praca domowa. Dla mnie aktorstwo to sposób na życie. Zawód to jest wtedy, kiedy ktoś wyrwany w środku nocy wstaje, idzie na salę operacyjną i otwiera komuś czaszkę, aby uratować mu życie. Aktorstwo to coś kompletnie różnego. Wiem, że ono coś daje ludziom, ale dla mnie to raczej sposób na życie. To wynoszenie mojej profesji na wyżyny nie sprawdza się i nie wiem, czy ma sens. Kiedy ostatnio rozgorzała dyskusja wokół refundacji emerytalnej dla najuboższych artystów, to medialna lawina przyniosła takie określenia, jak „nieroby", „lenie", „darmozjady" czy „kurwy i narkomani". To pokazuje, jak społeczeństwo nas postrzega. Uważam więc, że aktorstwo to sposób na życie i kiedy dzięki temu dobrze się bawię, to potrafię tę radość przekazać widzowi. Nawet grając potwornie smutną rzecz, jeśli uda mi się to dobrze zrobić, uważam to za udaną i spełnioną zabawę, cieszę się, że odrobiłem lekcje. Trzeba więc uprawiać aktorstwo, ciągle mając w sobie dziecko.

REKLAMA 0811476356

eprasa.pl 64ae820245

HISTORIA

Teheran 1943: „Polacy, koniec złudzeń!”

1 grudnia 1943 r. zakończyła się konferencja Wielkiej Trójki w Teheranie. Uzgodniono na niej nowy porządek świata po wygranej wojnie z Niemcami. Polskę Anglicy i Amerykanie sprzedali Sowietom

Mariusz Grabowski

FOT. CC

Wielka trójka: Józef Stalin, Franklin Delano Roosevelt, Winston Churchill

O ile z tezą o „zdradzie aliantów” w 1939 r. można dyskutować, to Teheran nie pozostawiał żadnych wątpliwości. Przywódcy Zachodu na zimno przehandlowali Polskę Stalinowi w zamian za jego dalszą walkę z III Rzeszą.

Najpierw w Moskwie

Teheran miał swój prolog – była nią tzw. Konferencja moskiewska, która miała miejsce w dniach 19-30 października 1943 r., w której wzięli udział ministrowie spraw zagranicznych trzech koalicyjnych mocarstw: Cordell Hull (Stany Zjednoczone), Anthony Eden (Wielka Brytania) oraz Wiaczesław Mołotow (Związek Radziecki).

Rozmawiano o inwazji sił amerykańsko-brytyjskich na Francję, nakłonieniu Turcji do przystąpienia do wojny, a Szwecji do oddania baz powietrznych sprzymierzonym. Ustanowiono ponadto Europejską Komisję Doradczą i przyjęto tzw. deklarację czterech mocarstw, czyli ZSRR, Wielkiej Brytanii, USA i Republiki Chińskiej, dotyczącą powszechnego bezpieczeństwa.

Jak uczy historia, wojna miała potrwać jeszcze prawie trzy lata, a Hull, Eden i Mołotow już wówczas precyzyjnie uzgodnili szczegóły powojennego świata. Np. Włochom, sprzymierzeńcom III Rzeszy, zaplanowano demokrację, podobnie Austrii. Dogadano się też w sprawie osądzenia nazistowskich zbrodniarzy wojennych.

Zajrzyjmy za kulisy

Konferujący w Teheranie byli na bieżąco informowani o postępach ustaleń moskiewskich. Pozwalało to Sowietom zdobyć przewagę psychologiczną nad partnerami, a Stalinowi zdominować rozmówców. Mimo że Roosevelt chyba rzeczywiście wierzył, że potrafi osobiście oczarować radzieckiego dyktatora.

Co więcej, Stalin umiejętnie podsycał spory między Churchillem a Rooseveltem. Wręcz kpił sobie wielokrotnie w sposób dyskretny z brytyjskiego premiera, schlebiając przy tym na każdym kroku amerykańskiemu prezydentowi. Do tego stopnia zaskarbił sobie sympatię Roosevelta, że w prywatnych rozmowach po konferencji przywódca USA nazywał go „wujkiem Joe”.

W tle rozgrywana była gra wywiadów. Wielu historyków skłania się ku tezie, że niemiecki wywiad złamał amerykańskie szyfry i dowiedział się o spotkaniu Wielkiej Trójki. Ponoć Hitler zatwierdził plan likwidacji przywódców przez komandosów Otto Skorzenego, ale akcja zakończyła się fiaskiem, ponieważ radziecki wywiad zdołał skutecznie zdekonspirować niemiecką siatkę szpiegowską w Iranie.

Budynek ambasady oraz przydzielona Amerykanom służba, złożona z agentów NKWD, były naszpikowane mikrofonami. Stalin codziennie rano otrzymywał stenogramy z prywatnych rozmów Roosevelta z jego doradcami, co pozwalało mu wyprzedzać każdy ruch dyplomatyczny USA.

Stalin rządzi

To paradoks, że najważniejsze spotkanie aliantów w czasie wojny trwało dość krótko – trzy dni, od 28 listopada do 1 grudnia. Poza tym odbyło się w momencie szczególnym dla przebiegu działań zbrojnych: ciężar działań spoczywał bowiem na Armii Czerwonej, która od dwóch lat opierała się agresji niemieckiej, a po uzyskaniu przewagi strategicznej szykowała się do kontrofensywy.

Mimo wsparcia ze strony aliantów zachodnich Stalin domagał się zwiększenia zaangażowania militarnego sojuszników. Konsekwencją nacisku była ofensywa sił brytyjsko-amerykańskich w południowej części Włoch. Chociaż kampania włoska związała część sił niemiecko-włoskich, nie zaspokajała oczekiwań Związku Radzieckiego, który wymuszał na sojusznikach odciążenie Armii Czerwonej, cynicznie szachując ich możliwością zawarcia separatystycznego pokoju z III Rzeszą.

Roosevelt i Churchill nie potrafili skłonić Stalina do złagodzenia stanowiska , nawet groźbą odcięcia dostaw zaopatrzenia płynącego szerokim strumieniem do Związku Radzieckiego w ramach układu Lend-Lease. Przywódca ZSRR miał argumenty nie do przebicia: kilka dni przed konferencją cztery Fronty Ukraińskie ruszyły do gigantycznej ofensywy zimowej. Jej celem było całkowite wyparcie Wehrmachtu z prawobrzeżnej Ukrainy.

Nowy globalny ład

W Teheranie Stalin triumfował. USA i Wielka Brytania zobowiązały się bowiem nie tylko do utworzenia drugiego frontu we Francji (w maju 1944 r.); udzielenia pomocy komunistycznym oddziałom Tity w Jugosławii i wycofania poparcia dla czetników, ale także do rezygnacji z inwazji na Bałkanach. Jedynym krajem, gdzie alianci mogli wylądować, była Grecja, przydzielona i tak do brytyjskiej strefy operacyjnej.

Twórczo rozwinięto ustalenia moskiewskie w kwestii globalnego bezpieczeństwa: postanowiono utworzyć Organizację Narodów Zjednoczonych oraz Europejską Komisję Doradczą, która miała zadecydować o powojennych losach Niemiec. Stalin zażądał dodatkowo wydzielenia sowieckiej strefy wpływów w Europie wschodniej i krajach nadbałtyckich.

Ustalono ponadto, że żadna ze stron nie zawrze separatystycznego pokoju z Niemcami, dążąc do – jak zapisano – „bezwarunkowej kapitulacji i likwidacji III Rzeszy”.

Co będzie z Polską?

Polska wiara w protektorat aliantów rozwiała się jak dym. Stalin dostał w Teheranie zupełną swobodę wyboru działań militarnych i polityki we wschodniej części Europy. Na jego łasce pozostawiono kilkanaście narodów, w tym tych największych w tej części kontynentu – Czechów, Węgrów, Bułgarów i Polaków.

Sytuacja Polski była szczególna ze względu na fakt niezakończonego konfliktu między rządem polskim na emigracji a stroną sowiecką w kwestiach agresji z 17 września 1939 r. i mordu w Katyniu. Kwestie te były konsekwentnie ignorowane przez Brytyjczyków, a monity premiera Stanisława Mikołajczyka zbywane niczym.

Stało się to, czego Polacy obawiali się najbardziej: ziemie II Rzeczypospolitej znajdą się „w strefie operacyjnej Armii Czerwonej”. Stalin uzyskał zgodę Roosevelta na wyznaczenie przyszłej polskiej granicy wschodniej wzdłuż linii Curzona. W języku dyplomatycznym brzmiało to tak: „siedziba państwa i narodu polskiego (znajdzie się) między tzw. Linią Curzona a linią rzeki Odry, z włączeniem w skład Polski Prus Wschodnich i prowincji opolskiej. Jednakże ostatecznie wytyczenie granic wymaga dokładnych studiów i w niektórych punktach ewentualnego rozsiedlenia ludności”.

W zamian Szczecin i Gdańsk

W ramach rekompensaty zachodnia granica przyszłej Polski miała sięgać Odry i Nysy, z szerszym niż przed wojną dostępem do morza Bałtyckiego, z włączeniem do Polski Szczecina i Gdańska. Wskazano też na konieczność wielokierunkowego przesiedlenia ludzi celem zapewnienia jednonarodowego charakteru powojennej Polski.

Do kwestii polskiej wrócono jeszcze ostatniego dnia konferencji, Roosevelt wyraził wtedy nadzieję na „ponowne nawiązanie stosunków między Moskwą a polskim rządem emigracyjnym w Londynie”. W odpowiedzi Stalin zarzucił rządowi Mikołajczyka rzekomą „współpracę z Niemcami”, nie wywołując tym żadnego sprzeciwu rozmówców.

Zaraz potem zgodzili się zresztą ze Stalinem, że „przyszłe państwo polskie musi pozostawać w przyjaznych stosunkach” ze swym wschodnim sąsiadem, co w praktyce oznaczać mogło tylko całkowitą zależność tego państwa od Moskwy.

Zawsze zwycięża silniejszy

Można rzec, że sprawa polska na konferencji w Teheranie była elementem bezwzględnej gry politycznej. Stalinowi zapłacono Europą Wschodnią za dalszą wojnę z Niemcami. Co natychmiast potwierdziła rzeczywistość: W nocy z 3 na 4 stycznia 1944 r., Armia Czerwona, na wysokości Sarn, przekroczyła przedwojenną wschodnią granicę Polski.

Ustalenia teherańskie nie zostały ujawnione ani opinii publicznej, ani polskiemu rządowi na uchodźstwie. Do wiadomości polskich władz dotarły dopiero jesienią 1944 r., gdy premier Mikołajczyk usłyszał o nich od Wiaczesława Mołotowa.

Późniejsze konferencje w Jałcie i Poczdamie jedynie utrwaliły kierunek wytyczony w Teheranie, gdzie zapadły najważniejsze i – jak ocenia wielu historyków – najdotkliwsze dla Polski decyzje dotyczące jej powojennego kształtu.

eprasa.pl 64ae820245

SPRAWA KRYMINALNA

Człowiek z pikseli. Historia zbrodni, po której Gorzów zaczął się bać

W policyjnych aktach były ślady biologiczne, zeznania dziesiątek osób, nagrania monitoringu i słowa, które zapamiętała brutalnie zgwałcona szesnastolatka. Był nawet wizerunek człowieka, którego szukali śledczy. Brakowało tylko jednego – nazwiska. Przez kolejne lata człowiek z niewyraźnego nagrania wciąż pozostawał zagadką. Do teraz

Magdalena Marszałek

Jest mroźny poniedziałek, 9 stycznia 2012 roku. W rejonie ulicy Rzecznej na gorzowskich Wieprzycach dochodzi do przestępstwa, o którym w kolejnych tygodniach będzie mówił cały kraj. Ofiarą brutalnej napaści pada szesnastoletnia dziewczyna. Nieznany mężczyzna gwałci nastolatkę, a następnie okalecza jej oczy.

Na miejscu pojawiają się policjanci, technicy kryminalistyki i prokurator. Śledczy szukają wszystkiego, co mogłoby powiedzieć im cokolwiek o człowieku odpowiedzialnym za napaść. I znajdują. – Mamy ślady biologiczne, które zostawił gwałciciel – przyzna kilka miesięcy później jeden ze śledczych w rozmowie z lokalnymi mediami.

To niezwykle ważna informacja. Policjanci mają materiał biologiczny, który może pomóc w identyfikacji sprawcy. Mają również pokrzywdzoną, która przeżyła (ostatecznie nie straciła także wzroku) i będzie w stanie opowiedzieć o tym, co ją spotkało. Wydaje się, że ustalenie tożsamości napastnika jest tylko kwestią czasu. Nikt jeszcze nie wie, że zajmie to niemal piętnaście lat.

FOT. MATERIAŁY POLICJI

Rekonstrukcja twarzy napastnika z nagrania monitoringu

Gorzów zaczyna się bać

Informacja o brutalnym przestępstwie błyskawicznie obiega miasto. Ludzie rozmawiają o nim w zakładach pracy, sklepach i na osiedlach. Sprawą interesują się ogólnopolskie media. Szybko zmieniają się codzienne przyzwyczajenia wielu Gorzowianek. Kobiety rezygnują z samotnych spacerów. Mężowie odwożą żony do pracy. Ojcowie i bracia towarzyszą swoim córkom i siostrom w drodze na zakupy czy do fryzjera. Największy niepokój budzi świadomość, że człowiek zdolny do takiego okrucieństwa wciąż pozostaje na wolności. Nie wiadomo przecież, kim jest gwałciciel, gdzie mieszka ani czy ponownie zaatakuje. Jedni pytają, inni są przekonani, że wiedzą więcej od policji.

Pojawiają się również pogłoski o rzekomym schwytaniu przestępcy. Według jednej z nich miał mieszkać na Wieprzycach, skąd policjanci mieli wyprowadzić go w kajdankach. Tyle że żadna z tych informacji nie jest prawdziwa. Nie ma potwierdzonych kolejnych ataków gwałciciela. Nie ma zatrzymania. Nie ma człowieka wyprowadzanego w kajdankach. Jest za to strach. I ten strach zaczyna żyć własnym życiem.

Poszukiwania

Pierwsze tygodnie po przestępstwie upłynęły pod znakiem intensywnej pracy funkcjonariuszy. Policjanci interesowali się osobami mającymi na swoim koncie przestępstwa seksualne. Weryfikowali informacje o mężczyznach, którzy niedawno opuścili zakłady karne lub przebywali na przepustkach. Sprawdzano również monitoring. Kilkanaście lat temu sieć kamer nie była jeszcze tak rozbudowana jak obecnie, a jakość rejestrowanego obrazu często pozostawiała wiele do życzenia. Mimo to, właśnie nagrania miały stać się jednym z najważniejszych elementów śledztwa.

Szczególną uwagę policjantów zwrócił materiał z kamer znajdujących się w rejonie przejazdu kolejowego. Analiza materiału pozwoliła również dotrzeć do kobiety, która – według ówczesnych ustaleń – mogła znaleźć się w niebezpieczeństwie. Jej relacja była kolejnym elementem układanki, którą próbowali ułożyć funkcjonariusze. W toku śledztwa przesłuchano ponad sto osób.

Jedna z najważniejszych rozmów w całym śledztwie odbyła się w szpitalu. To tam policjanci po raz pierwszy przesłuchali pokrzywdzoną nastolatkę. Dziewczyna, pomimo odniesionych obrażeń i przeżytej traumy, przekazała informacje mogące pomóc w ustaleniu tożsamości napastnika. Śledczy otrzymują jego rysopis. Około 175 centymetrów wzrostu, szczupła sylwetka, krótkie włosy, pociągła twarz. Ale w zeznaniach dziewczyny pojawia się coś jeszcze. Dwa szczegóły, które przez kolejne miesiące będą przedmiotem zainteresowania policjantów.

Najlepszy biegacz w Wielkopolsce

„Piotruś" – tak miał nazywać samego siebie napastnik. Miał również powiedzieć, że jest „najlepszym biegaczem w Wielkopolsce". Dwie oderwane od siebie informacje. Czy mężczyzna rzeczywiście miał na imię Piotr? Czy był związany ze środowiskiem sportowym? Czy pochodził z Wielkopolski? Czy w jego słowach w ogóle było cokolwiek prawdziwego? Nie można było wykluczyć, że napastnik świadomie wprowadzał dziewczynę w błąd. Policjanci nie mogli jednak zignorować żadnej z tych informacji. – Sprawdzaliśmy te wątki bardzo dokładnie – przyznawali kilka miesięcy później przedstawiciele prokuratury.

Twarz ukryta w pikselach

Wśród zabezpieczanych materiałów pojawia się kolejne istotne nagranie. Tym razem pochodzi ono z kamer jednego z marketów w podgorzowskim Jeninie. Policjanci dostrzegają na nim mężczyznę, który według ich ustaleń odpowiada wyglądem człowiekowi z wcześniej zabezpieczonego monitoringu. To już nie jeden, ale dwa materiały, które mogą pomóc w jego identyfikacji. Wydawałoby się, że mając nagrania, rysopis, ślady biologiczne i zeznania świadków, policja powinna być o krok od rozwiązania sprawy. Tymczasem śledczy natrafiają na przeszkodę, której w 2012 roku nie potrafią pokonać. Próbują uzyskać możliwie czytelny wizerunek mężczyzny, ale nie są w stanie poprawić jakości obrazu. Zwracają się więc o pomoc do ekspertów z Niemiec. Bez rezultatu. Przy powiększaniu nagrań twarz mężczyzny rozpada się na piksele. Zapada decyzja o zwróceniu się do opinii publicznej.

Czy ktoś go rozpoznaje?

W kwietniu 2012 roku nagrania trafiają do mediów. Być może ktoś rozpozna znajomego, sąsiada, kolegę z pracy, a może członka rodziny. Telefony zaczynają dzwonić. Do maja policjanci otrzymują około osiemdziesięciu zgłoszeń. Część z nich wskazuje na konkretne osoby.

– Cały czas ich sprawdzamy. Być może wśród nich jest sprawca – mówi wówczas jeden ze śledczych, a w jego słowach wciąż słychać nadzieję na rozwiązanie sprawy.

Zaledwie dwa miesiące później, pod koniec czerwca 2012 roku, a więc niespełna pół roku po brutalnej napaści, śledztwo zostaje umorzone z powodu niewykrycia sprawcy. Miasto stopniowo wraca do normalności. Mijają miesiące, później lata. Człowiek z niewyraźnych nagrań pozostaje anonimowy.

Ale funkcjonariusze Zespołu do spraw Przestępstw Niewykrytych wracają do nagrań z monitoringu. Kilkanaście lat wcześniej ich jakość stanowiła barierę nie do pokonania. W przypadku gwałciciela z Wieprzyc upływ czasu, który przez lata wydawał się największym przeciwnikiem śledczych, mógł stać się ich sprzymierzeńcem.

Powrót człowieka z nagrania

W marcu 2026 roku w mediach ponownie pojawia się wizerunek mężczyzny mogącego mieć związek z brutalną napaścią na Wieprzycach. Specjalistyczna firma, wykorzystując współczesne narzędzia grafiki cyfrowej, rekonstruuje obraz na podstawie archiwalnego nagrania z marketu. Nie jest to nowe zdjęcie. To próba uzyskania czytelniejszego wizerunku z materiału, który policjanci mieli w swoich rękach już lata temu. Śledczy po raz kolejny proszą o pomoc. I po raz kolejny otrzymują informacje.

– Funkcjonariusze otrzymali wiele wiadomości, które były dokładnie analizowane. Dotarli dzięki temu do kolejnych świadków, którzy mogli w tamtym czasie widzieć tego mężczyznę, a co za tym idzie, do następnych przydatnych informacji – mówi podkomisarz Mateusz Sławek z Komendy Wojewódzkiej Policji w Gorzowie.

To nie wszystko. Policjanci powołują biegłego z zakresu antropologii. Jego opinia potwierdza, że na analizowanych nagraniach widoczny jest ten sam człowiek. Nie jest to jeszcze odpowiedź na pytanie o jego nazwisko. Ale w połączeniu z pozostałymi ustaleniami może stanowić ważny element materiału dowodowego.

Przełom w sprawie

Pod koniec października gorzowska prokuratura podejmuje umorzone przed laty śledztwo. A kilka dni później dochodzi do wydarzenia, które może być szansą na rozwiązanie jednej z najbardziej wstrząsających zagadek kryminalnych w historii Gorzowa. Drugiego listopada na terenie województwa dolnośląskiego policjanci zatrzymują podejrzanego. Ma 36 lat. W styczniu 2012 roku miał około 21–22 lat.

– Mimo upływu kolejnych lat funkcjonariusze z „Archiwum X" nie poddawali się i stale zbierali informacje w tej sprawie. Dzięki zgromadzonemu materiałowi dowodowemu możliwe było ustalenie tożsamości podejrzanego i postawienie go przed wymiar sprawiedliwości – informuje podkomisarz Mateusz Sławek.

Mężczyźnie przedstawiono zarzut zgwałcenia ze szczególnym okrucieństwem oraz uszkodzenia ciała.

Na razie prokuratura nie ujawnia szczegółów dotyczących okoliczności wytypowania i zatrzymania podejrzanego. Ze względu na charakter przestępstwa nie będzie również przekazywać szczegółowych informacji dotyczących pokrzywdzonej, apelując o poszanowanie jej prywatności.

eprasa.pl 64ae820245

MEDIA PRZECIW DEZINFORMACJI

Chory człowiek szuka ratunku, internet obiecuje cud. Prof. Raciborski o medycznej dezinformacji

W internecie znajdziemy prostą receptę na złożone problemy. Ktoś zapewnia, że jego produkt rozwiąże wszystkie nasze kłopoty; mówi przejrzyście, znanym nam językiem, daje gwarancję sukcesu. Nieufność powinna już wzbudzić gwarancja skuteczności – mówi prof. Filip Raciborski z Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Anita Czupryn

Dlaczego pacjenci bardziej ufają komuś z internetu niż lekarzowi? Szukają tego, czego zabrakło im w gabinecie?

Mówimy o szerokim problemie, jakim wydaje się komunikacja między pacjentem i lekarzem, oraz lekarzem i pacjentem, bo należy ten problem analizować w obu kierunkach. Lekarz oferuje nam diagnozę, konsultację i leczenie czy też zalecenia, natomiast w większości przypadków czas na pojedynczą wizytę jest bardzo ograniczony. Trzeba pamiętać, że lekarz często nie ma tyle czasu, ile byśmy chcieli. Dodatkowo musi jeszcze wypełnić dokumentację związaną z naszą wizytą. To nie są idealne warunki do rozmowy na temat naszego zdrowia, szczególnie gdy mamy mówić o naszych wątpliwościach czy obawach. Druga rzecz to język. Zarówno lekarz, jak i dokumenty, które otrzymujemy w ramach systemu ochrony zdrowia, posługują się językiem fachowym. I ten język taki ma być, gdyż mamy do czynienia z dokumentacją medyczną. A dla pacjenta często jest to język nie w pełni zrozumiały. Z kolei, jeżeli lekarz przepisze nam lek i zajrzymy do ulotki dla pacjenta, znajdziemy w niej szereg ograniczeń i możliwych działań niepożądanych. Ich wymienienie wynika z obowiązujących przepisów dopuszczania leków do obrotu. Natomiast pacjenta może to przerażać, gdyż jest to fachowe, skomplikowane i mało zrozumiałe, a dodatkowo jest tam wprost napisane o grożących nam ryzykach, z których część może być bardzo poważna.

W internecie znajdziemy prostsze wytłumaczenie?

W internecie znajdziemy prostą receptę na złożone problemy. Ktoś zapewnia, że jego produkt rozwiąże wszystkie nasze kłopoty; mówi przejrzyście, znanym nam językiem, daje gwarancję sukcesu. Obiecuje poprawę, powołuje się na dziesiątki zadowolonych osób. Czasem opowiada, że sprawdził dany produkt na sobie. To jest bardziej przystępne niż dowody naukowe oparte na badaniach klinicznych i analizach statystycznych. Osoba, u której pojawił się jakiś problem zdrowotny, często odczuwa niepokój czy nawet lęk. Chciałaby, żeby jej problem dał się łatwo rozwiązać, najlepiej bez konieczności długotrwałego leczenia i czasochłonnej zmiany nawyków. Tym bardziej, że leczenie też wiąże się z dodatkowymi ryzykami, w tym potencjalnymi działaniami niepożądanymi. Jeżeli zestawimy te dwie sytuacje, to nietrudno zrozumieć, dlaczego ulegamy obietnicom prostych rozwiązań, które są nam oferowane w atrakcyjnej postaci. Zadaniem lekarza nie jest jednak sprzedaż czegoś ani składanie takich obietnic, tylko leczenie pacjenta zgodnie z aktualnym stanem wiedzy medycznej, mając jednocześnie świadomość istniejących ograniczeń.

Które fałszywe informacje o zdrowiu najbardziej pana dziś niepokoją?

Patrząc na skalę zjawiska i długofalowy wpływ, po pierwsze wskażę na szczepienia. Przez ostatnie kilkanaście lat obserwowaliśmy spadek odsetka dzieci szczepionych zgodnie z tzw. kalendarzem szczepień. Trzeba przy tym zaznaczyć, że po wyraźnym spadku w okresie pandemii część wskaźników zaczęła powoli się podnosić. Natomiast porównanie z danymi sprzed kilkunastu lat pokazuje wyraźne różnice i są one niekorzystne z perspektywy naszego bezpieczeństwa. Przed naszą rozmową zajrzałem do danych GUS. Weźmy szczepienie przeciw odrze, śwince i różyczce – MMR, które często jest wymieniane w kontekście dezinformacji i medycznych fake newsów. W 2010 roku odsetek dzieci zaszczepionych w trzecim roku życia tą szczepionką wynosił 98,2 procent, a w 2024 roku było to 91,7 procent. Może komuś wyda się, że to dalej bardzo dużo i nie ma się czym przejmować, ale dla odry próg odporności populacyjnej wynosi aż 95 procent. Zejście poniżej tego progu oznacza długofalowo, że choroba może się znacznie łatwiej rozprzestrzeniać w społeczeństwie, stanowiąc poważne zagrożenie zdrowia naszego i naszych najbliższych. Tymczasem szczepienia są inwestycją w profilaktykę, zabezpieczeniem przed chorobą. Ważne jest też, żeby realizować je zgodnie z zaleceniami. W niektórych przypadkach późniejsze szczepienie może przynieść mniejsze korzyści, chociaż i tak warto się zaszczepić. Tak jest na przykład w przypadku HPV, gdzie szczepionka jest najbardziej efektywna, gdy podana została przed kontaktem z wirusem. Niepokoi mnie również wynik raportu „Dezinformacja oczami Polaków" z 2026 roku: aż 20 procent badanych zgadza się z tezą, że dieta i zioła mogą całkowicie zastąpić leczenie onkologiczne. Z jednej strony jest to przerażające, kiedy myślimy o potencjalnych konsekwencjach takiego podejścia. Z drugiej strony, patrząc na to, jak wygląda dziś przestrzeń internetu i z jakimi informacjami spotykamy się w mediach społecznościowych, te dane niestety nie są zaskoczeniem.

Algorytmy podsuwają mi reklamy cudownego preparatu, który ma usunąć przyczynę przewlekłej choroby, na którą choruję. Jest zdjęcie naukowczyni, historie wyzdrowień, komentarze pełne zachwytu. Jak sprawdzić, co w tym jest prawdą?

Każdą taką informację możemy poddać weryfikacji. Pytanie, czy mamy na to czas. Są portale factcheckingowe, które biorą na warsztat popularne przekazy i rozkładają je na czynniki pierwsze. Pokazują źródła, wyjaśniają, skąd pochodzą wykorzystane materiały, jak zostały przerobione i na czym polega manipulacja. W podanym przez panią przykładzie mamy ofertę sprzedaży produktu. Mówimy więc o reklamie i manipulacji mającej skłonić nas do zakupu. Nieufność powinna wzbudzić gwarancja skuteczności. W ulotkach leków dopuszczonych do obrotu mamy informacje o wskazaniu i możliwych działaniach niepożądanych. Nikt nie obiecuje, że lek będzie w stu procentach skuteczny u każdego. To niemożliwe, ponieważ na jego skuteczność wpływa szereg czynników. W takich internetowych opowieściach pojawia się też przekaz, że lekarze leczą wyłącznie objawy, a nie przyczyny chorób.

Albo, że coś przed nami ukrywają.

To kolejna technika wpływu, powiązana z teoriami spiskowymi. Przekonuje się nas, że komuś nie zależy na naszym wyleczeniu, tylko na tym, żeby leczyć nas przez wiele lat i na nas zarabiać. Ktoś inny ma rzekomo recepturę, którą wszyscy próbują mu odebrać albo ukryć, grożą mu pozwami, a on z dobroci serca i po kosztach oferuje nam terapię. Teorie spiskowe niestety bardzo dobrze się trzymają. Jest ich dużo, mają duże zasięgi i szybko się rozchodzą. Połączenie ich z ofertą takiego produktu daje niebezpieczną mieszankę. Zwróćmy więc uwagę, czy podano informacje o możliwych działaniach niepożądanych i przeciwwskazaniach: komu nie należy tego produktu podawać. Jeżeli nie ma żadnych takich informacji, a porównamy reklamę z ulotką leku, natychmiast zobaczymy różnicę.

A jeśli kontrowersyjną metodę poleca prawdziwy lekarz? Mówi, żeby odstawić metforminę, leki na cholesterol czy nadciśnienie, bo wszystko załatwi dieta. Jak pacjent ma ocenić taką poradę, skoro dyplom i tytuł naukowy też mogą nie rozstrzygać sprawy?

Także w środowisku naukowym i medycznym są osoby rozpowszechniające nieprawdziwe informacje. Najpierw trzeba jednak ustalić, czy rzeczywiście to dana osoba się wypowiada. Osobnym problemem są deepfejki, czyli cyfrowo stworzone podobizny znanych profesorów medycyny, wykorzystywane do rozpowszechniania fałszywych tez. Zdarza się, że prawdziwy lekarz prezentuje poglądy nieoparte na dowodach naukowych. Czasami wypowiada się poza zakresem swojej specjalizacji. Można sprawdzić w Centralnym Rejestrze Lekarzy, jaką specjalizację ma ta osoba. To może być sygnał, że coś jest nie tak. Izby lekarskie podejmują działania w takich sprawach, jednak ich skuteczność jest na razie ograniczona.

Często też słyszymy od różnych „internetowych guru medycyny", że „są na to badania".

Może pojawić się odwołanie do prawdziwej publikacji naukowej, tyle że wnioski są fałszywe. To technika doskonale znana w dezinformacji, tak zwane cherry picking. Wybiera się fragment prawdziwej informacji, ale pomija kontekst, pozostałe dane i szczegóły. Na świecie są miliony badań i publikacji, które nie mają jednakowej jakości. Czasami wyniki są obciążone ograniczeniami metodologicznymi. Autorzy wprost o tym piszą: z jakichś powodów trzeba podchodzić do wyników ostrożnie albo powtórzyć badania w innych warunkach. W dobrych publikacjach omawia się takie wątpliwości, porównuje wyniki z ustaleniami innych badaczy, wskazuje możliwe źródła rozbieżności. Jeśli ktoś wybiera jedno kontrowersyjne zdanie, a pomija kolejne, w których autor wyjaśnia te kwestie, mamy do czynienia z manipulacją. Coraz częściej zamiast zmyślonych wyników przedstawia się pojedyncze dane z istniejących publikacji. Odbiorcę można w ten sposób wprowadzić w błąd, podając mu nawet odnośnik do pracy opublikowanej w dobrym czasopiśmie.

Co odróżnia takie wybieranie wyników od korzystania z wiedzy naukowej?

My tę wiedzę agregujemy. Jak wspomniałem, badania mają różną jakość i podlegają dalszej ocenie. Tworzymy metaanalizy i przeglądy systematyczne, zestawiając wyniki wielu publikacji i dopiero na tej podstawie budujemy wiarygodną wiedzę naukową. Wyciąganie pojedynczych liczb może prowadzić do zupełnie innego obrazu. Co więcej, nawet gdy od-

eprasa.pl 64ae820245

biorca zechce sprawdzić źródło, trafi na artykuł napisany fachowym językiem medycznym, najczęściej po angielsku. To duża bariera. Kto z nas ma czas na szczegółową analizę takiego materiału? Nasz pośpiech i to, że zajmujemy się wieloma innymi sprawami, sprawia, że jesteśmy podatni na dezinformację.

Od lat bada pan stosunek obywateli do szczepień. Co pana w tych badaniach najbardziej zaskoczyło?

Współrealizowaliśmy wspólnie z CMKP, SWPS i ALK duży projekt MedFake, dotyczący budowania zaufania do szczepień. Był on finansowany przez NCBR, ale zamawiany przez Ministerstwo Zdrowia. Badaliśmy między innymi osoby w wieku 15-39 lat. Niezwykle ciekawe było dla mnie to, że osób o ugruntowanych poglądach, czy to proszczepiennych, czy antyszczepionkowych, było stosunkowo niewiele. Blisko dwie trzecie badanych przez nas osób miało swoje zdanie na temat szczepień, ale nie było ono mocno utrwalone. Te osoby mogą zmieniać stanowisko, w zależności od tego, co dzieje się w debacie publicznej. Jeżeli media opiszą sytuację, w której brak szczepienia doprowadził do poważnych powikłań czy śmierci dziecka, następuje przesunięcie w stronę postaw proszczepiennych. Jeśli natomiast zainteresują się niepożądanym odczynem poszczepiennym i nadadzą pojedynczemu przypadkowi rangę niewspółmierną do rzeczywistego zagrożenia, obserwujemy przesunięcie w przeciwnym kierunku. To sytuacja dynamiczna. Przekazy w mediach, także społecznościowych, mają silny wpływ na postawy.

Ale niektóre fałszywe przekonania okazują się jednak wyjątkowo trwałe. Jak to o związku szczepienia z autyzmem.

To właśnie jest zaskakujące. Fałszywa informacja o związku szczepienia MMR, czyli przeciw odrze, śwince i różyczce, z rozwojem autyzmu była wielokrotnie dementowana. Publikację, która rzeczywiście się ukazała w topowym czasopiśmie medycznym, wycofano po wnikliwej analizie. Wykazano poważne błędy metodologiczne i nadużycia, a jej tezy zostały obalone. Wycofanie nastąpiło dopiero w 2010 roku, wiele lat po jej publikacji. Mimo upływu wielu lat i jednoznacznych wypowiedzi ekspertów, te twierdzenia nadal są powielane. We wspomnianym raporcie „Dezinformacja oczami Polaków" z 2026 roku 28 procent badanych zgadza się z tezą, że szczepionki są główną przyczyną różnych chorób, na przykład autyzmu u dzieci czy nowotworów. To ponad jedna czwarta badanych. Mimo zgodnego głosu ekspertów, działań promujących szczepienia i pracy instytucji zdrowia publicznego takie przekonania pozostają utrwalone. Problem ma charakter globalny; w różnej skali borykają się z nimi również kraje zachodnie.

Od czego lekarz powinien zacząć rozmowę, jeśli rodzic mówi: „Boję się zaszczepić dziecko"?

Od uważnego wysłuchania, czego się dokładnie boi i na czym opiera swoje obawy. W ramach projektu jeździliśmy po Polsce i rozmawialiśmy z lekarzami i pielęgniarkami pracującymi w punktach szczepień, do których pacjenci zgłaszają takie wątpliwości. Przygotowaliśmy na tej podstawie rekomendacje. Jeżeli od razu zakwestionujemy obawy rodzica, powiemy, że nie mają sensu, bo dane naukowe pokazują coś innego, a nie wysłuchamy, o co mu chodzi, możemy zamknąć drogę do porozumienia. Bywało, że po dobrze przeprowadzonej rozmowie może nie udawało się wykonać szczepienia na pierwszej wizycie, ale dzięki kolejnym rozmowom było to możliwe przy drugim czy trzecim podejściu. Trzeba zrozumieć ludzkie lęki i rozmawiać prostym językiem. Jeżeli zaczynamy od terminologii medycznej i samych danych statystycznych, trudno o porozumienie. Tymi osobami często kieruje troska o dziecko.

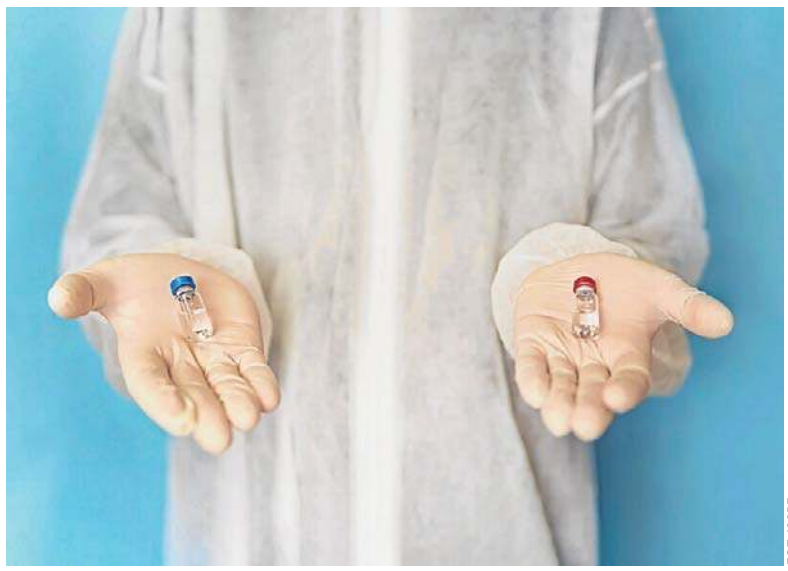

FOT. 123RF

Prof. Filip Raciborski: Coraz częściej zamiast zmyślonych wyników przedstawia się pojedyncze dane z istniejących publikacji. Odbiorcę można w ten sposób wprowadzić w błąd, podając mu nawet odnośnik do pracy opublikowanej w dobrym czasopiśmie

Rodzic, który odmawia szczepienia, może uważać, że właśnie w ten sposób chroni dziecko?

Nasi koledzy z Akademii Leona Koźmińskiego badali środowiska antyszczepionkowe. Jeden z ważniejszych wniosków, które nam przedstawili, był taki, że unikanie szczepienia jest przez te osoby postrzegane jako forma dbania o zdrowie dziecka. Uważają, że szczepienie jest na tyle niebezpieczne, iż bezpieczniej go uniknąć. Jeżeli nie zrozumiemy tej perspektywy, trudno będzie rozmawiać. Nie łudźmy się też, że przekonania utrzymywane przez lata zmienimy podczas pierwszego spotkania. Z rozmów z personelem medycznym wynikało, jak ważne jest, żeby rodzic poczuł się potraktowany poważnie, bez stygmatyzowania: „O, przyszedł antyszczepionkowiec". To człowiek, który ma swoje obawy i z którym można o nich porozmawiać. Jeśli nie uda się go przekonać za pierwszym razem, nie należy robić tego na siłę. Trzeba zostawić przestrzeń na kolejne spotkanie, kolejną rozmowę. Czasem właśnie w ten sposób udaje się te osoby przekonać.

Dzieci w szkole uczą się np. segregowania odpadów, wracają do domu i uczą rodziców. Czy podobnie mogłyby uczyć się rozpoznawania dezinformacji?

Wyszliśmy dokładnie z tego założenia. Nasi koledzy z Uniwersytetu SWPS opowiedzieli nam o „szczepionce przeciwko dezinformacji". To przenośnia. Chodzi o naukę krytycznego myślenia i pewnej nieufności wobec docierających do nas informacji. To, że ktoś nam coś przekazał, nie oznacza, że to automatycznie jest prawda. Badania pokazują, że ćwiczenie rozpoznawania prób manipulacji zwiększa naszą odporność. Wspólnie z pedagogami ze szkół podstawowych stworzyliśmy scenariusze lekcji dla klas I–III oraz dla starszych uczniów. Dla tych drugich – na historię i biologię. Pokazywaliśmy, jak w czasie dawnych epidemii rozpowszechniały się nieprawdziwe informacje i jakie stosowano metody leczenia. Dziś niektóre z nich wydają nam się kuriozalne, ale w dobie lęku i braku dostępu do wiedzy medycznej ludzie się tym kierowali. Przykładem może być leczenie dżumy poprzez przykładanie do obrzękniętych węzłów chłonnych np. gołębi, które miały zabierać chorobę od chorego. Dla dzieci są to ciekawe, zaskakujące historie, które pozwalają pokazać mechanizm: kiedy się boimy i nie znamy przyczyny problemu, sięgamy po niesprawdzone rozwiązania. A one mogą nie tylko być nieskuteczne, lecz także niebezpieczne.

Jak rozmawiać o tym z najmłodszymi, żeby nie był to kolejny niezrozumiały wykład?

Przygotowaliśmy komiksy. Dla klas I–III wykorzystaliśmy bajkę o Jasiu i Małgosi, pokazując, że to, co łatwe, miłe i przyjemne, nie zawsze jest dla nas zdrowe. Do starszych dzieci zwracaliśmy się już wprost z tematem dezinformacji. Stworzyliśmy postać superbohatera, Wigora Swady, który walczy z fałszywymi tezami. Szukaliśmy atrakcyjnego dla nich języka. Uważam, że w szkole powinniśmy jak najwcześniej zacząć o tym rozmawiać. Przygotowywać dzieci na kontakt z fałszywymi informacjami, uczyć krytycznego myślenia, ale też tego, żeby nie przekazywały dalej wszystkiego, co do nich trafia. Dezinformacja szerzy się przez nas, bo to my ją zazwyczaj rozpowszechniamy. Bez weryfikacji, oceny czy choćby zastanowienia, czy coś jest prawdą. Można o tym mówić ciekawie, dostosowując język do wieku odbiorców: w szkole podstawowej, średniej, a później na uniwersytetach. Tak kształtujemy bardziej świadome społeczeństwo.

Jeśli chodzi o internet, to wręcz zalewa nas fala fałszywych informacji. Sama edukacja wystarczy?

Problem niewątpliwie jest bardzo poważny. Biorąc pod uwagę obecną politykę mediów społecznościowych i wielkich firm technologicznych, niewiele wskazuje na to, żeby w najbliższych latach nastąpiła radykalna poprawa jakości i weryfikacji informacji. Trochę jesteśmy pozostawieni sami sobie. Dlatego tak ważne jest wyrobienie umiejętności krytycznego myślenia: zatrzymania się i zastanowienia, czy to, co czytamy, ta reklama albo cudowny sposób na nasze dolegliwości, w ogóle ma szansę być prawdziwe i sprawdzone. Dlatego też stworzyliśmy poradniki dla rodziców, dla osób dorosłych. Zwykle poradniki zachęcające do szczepień wyjaśniają, że szczepienia są bezpieczne, i rozprawiają się z mitami. My poszliśmy w inną stronę. Pokazaliśmy, jak wyglądał świat, w którym nie było szczepień, i jakie ryzyko wiązało się z chorobami, przed którymi one chronią. Często gloryfikujemy to, co naturalne, uznając, że jest zdrowe. Nie zawsze to prawda. Niektóre rośliny są trujące i nikomu nie będziemy polecać ich spożywania tylko dlatego, że są naturalne. Podobnie zapominamy o zagrożeniach związanych z nabywaniem odporności przez przechorowanie. Nikt nie mówi o potencjalnych ryzykach i powikłaniach. Korzystamy z ochrony, którą dają szczepienia, także z odporności populacyjnej. Przez lata odsetek zaszczepionych był wysoki, a uchylanie się od szczepień znacznie rzadsze. O samych chorobach niewiele rozmawiamy. Pozostają nazwy, które czasem sprawdzamy w wyszukiwarce. Co jakiś czas pojawiają się ogniska zachorowań. Tak było z odrą pod Warszawą w 2018 roku, czy w 2024 roku, pojawił się też krztusiec. Okazuje się, że to, co przestało być dla nas problemem, może powrócić. O tym przypominamy w poradniku.

Wróćmy do pacjenta przed ekranem komputera czy telefonu. Trafia na poradę zdrowotną. Zanim w nią uwierzy, zanim udostępni bliskim albo kupi polecany preparat, to co powinien zrobić najpierw?

Zacząłbym od zdrowego rozsądku. Jeżeli ktoś oferuje produkt, który ma gwarantowaną skuteczność i rozwiązuje wszystkie nasze problemy, zastanówmy się przez chwilę, czy to w ogóle realne. Czy ma szansę być prawdą? Już taka wstępna ocena może pokazać, że prawdopodobnie mamy do czynienia z oszustwem albo manipulacją. Poszukajmy w internecie informacji: kto jest producentem, jaki jest skład produktu, czy został zarejestrowany i przez kogo. Sprawdźmy, czy jest szeroko dostępny. Ograniczona dostępność może być kolejnym sygnałem wymagającym uwagi. Przyjrzyjmy się opiniom. Jeżeli są wyłącznie zachwyty zadowolonych osób, a brakuje odniesień do wyników badań, i to nie tylko jednego badania, to mamy powód do wątpliwości. Podobnie, jeśli produkt przedstawiany jako lek, nie ma informacji o wskazaniach czy możliwych działaniach niepożądanych. Spotykamy produkty, które podszywają się pod leki, nawet ich nazwy bywają podobne. Jeśli dodatkowo pojawia się opowieść, że lekarze nie chcą o nich mówić, ktoś zastrasza producenta albo istnieje zmowa, która ma nie dopuścić preparatu na rynek, to kolejny sygnał oszustwa lub dezinformacji.

eprasa.pl 64ae820245

FILM

Czy Brigitte Bardot wiedziała, czym jest wstyd?

Film Rogera Vadima „I Bóg stworzył kobietę" wszedł na ekrany 70 lat temu, 28 listopada 1956 r. Jednych zgorszył, innych zachwycił. Ale zapamiętali go wszyscy

Mariusz Grabowski

Treść filmu zaliczyć można do opowieści o pięknym dziewczęciu w świecie pożądliwych mężczyzn. A 22-letnia Brigitte Bardot z zadania zawrócenia w głowach męskiej populacji wywiązała się wręcz olśniewająco.

Femme fatale

W tym dziele fabuła nie jest najważniejsza. Ważniejsze są zmysłowa uroda Juliette, głównej bohaterki, plenery Saint-Tropez i fakt, że takiego filmu nikt dotąd nie nakręcił. Prawdą jest bowiem, że skandalizujący melodramat Vadima wyznaczył nowy model kobiecego wizerunku i zapoczątkował rewolucję obyczajową na ekranie. Był niejako zapowiedzią Francuskiej Nowej Fali, wyznaczając drogę dla Truffauta, Godarda czy Rohmera.

Film Vadima powinni też z uwagą oglądać historycy obyczajów. Bowiem w przeciwieństwie do hollywoodzkich femme fatale, kuszących mężczyzn, by ich zniewolić i zniszczyć, Juliette kieruje się własnym pożądaniem bez poczucia winy i kalkulacji. Seksualna estetyka Bardot była prawdziwie rewolucyjna: odrzuciła sztywn9e kreacje, gorsety i fryzury epoki – chodziła boso, z potarganymi włosami i minimalnym makijażem, co stało się szybko wzorcem nowoczesnej kobiecości.

Zachwyt feministek

Mimo nawiązania tytułem do Księgi Rodzaju, film wzbudził u francuskich biskupów i proboszczów lawinę moralnego oburzenia, choć mniejszą niż się spodziewano. „Czy Brigitte Bardot wie czym jest wstyd?" – pytał retorycznie publicysta „La Croix". Duchownych bardziej zajmowała tocząca się wówczas wojna w Algierii, doniesienia o stosowanie przez armię tortur wobec tubylców czy klęska idei księży-robotników i formowanie podstaw Mission ouvrière, czyli nowej formuły ewangelizacji ludzi pracy.

Co zrozumiałe, film natychmiast wzięły na sztandary feministki. Filozoficznym śladem tego zauroczenia jest napisany w 1959 r. esej Simone de Beauvoir „Brigitte Bardot i syndrom Lolity". Ukazał się na łamach amerykańskiego magazynu „Esquire" i stawiał tezę, że Bardotka awansowała na ikony kobiecej seksualności i wyzwolenia w kontrze do kultury patriarchatu. De Beauvoir nazywała ją prost „najbardziej wyzwoloną kobietą powojennej Francji". „W grze miłosnej jest zarówno łowczynią, jak i ofiarą. Mężczyzna jest dla niej obiektem, tak samo jak ona dla niego. I to właśnie rani męską dumę" – mądrzyła się de Beauvoir.

FOT. COMACICO/JACQUES ROITFELD/FRANCOS FILM/COLLECTION CHRISTOPHEL/EA

Małżeństwo Vadima i Bardott skończyło się co prawda w 1957 r., ale – co ciekawe – jeszcze wielokrotnie spotykali się na planach filmowych... i romansowali w najlepsze

Kierunek: południe!

Najuważniej jednak film Vadima oglądano w środowisku branży turystycznej. Laurka wystawiona Saint-Tropez, perle Lazurowego Wybrzeża, pokazanego jako miejsca nieskrępowanej obyczajowej swobody, młodości i słońca, już kilka lat później zaowocowało boomem deweloperskim. Nie tylko w samym Saint-Tropez, ale też w okolicznych miejscowościach, m.in. Gassin, Croix-Valmer i Ramatuelle. Wszędzie tam, gdzie swoją kształtną stópkę postawiła Brigitte Bardot.

Czy Vadim zdawał sobie sprawę, że jest prekursorem nie tylko w kinie, ale także w branży hotelowej? Z lektury jego wspomnień, wydanych w 1986 r. i zatytułowanych nieskromnie „Moje trzy żony: Bardot, Deneuve, Fonda" wynika, że od młodości woził na południe Francji wszystkie swoje kochanki. A Saint-Tropez upodobał sobie dlatego, że tamtejsze plaże przypominały mu te, na których bawił się z ojcem jako dziecko. Mieszkali wtedy w Egipcie, gdzie Igor Nikołajewicz Plemiannikow pracował jako francuski dyplomata.

Za kulisami

Spójrzmy w treść filmu. Oto piękna jak sen 18-letnia Juliette Hardy mieszka z opiekunami w Saint-Tropez i burzy krew tamtejszej męskiej populacji. O jej względy zabiegają wszyscy: uwodziciel Antoine Tardieu (grany przez Christiana Marquanda), jego brat Michel (Jean-Louis Trintignant) i milioner Eric Carradine (Curd Jürgens). Dziewczyna nie zadaje sobie żadnego trudu, by ukrywać przed mężczyznami swoją prowokacyjną urodę, co staje się katalizatorem obyczajowo-towarzyskich niesnasek. Emocje sięgają szczytów, gdy Juliette wychodzi za mąż za Michela Tardieu.

Scenariusz napisał przyjaciel Vadima, belgijsko-francuski producent Raoul Lévy, który z pisania ról dla Bardot uczynił znak rozpoznawczy na kolejną dekadę. Co ciekawe, zginął tragicznie w Saint-Tropez w 1966 r. od strzału rewolwerowego. Plotkowano o samobójstwie, ale sprawa nigdy nie została to do końca wyjaśniona.

Dziecko przy ołtarzu

W przywołanych już wspomnieniach Vadim chwali się, że miał spory udział w pisaniu scenariusza. Więcej, sugeruje że to właściwie on odwalił za Lévy'ego całą robotę. Intrygę miał wymyślić, opalając się z Bardotką na słynnej z kremowego piasku i sosen plaży des Salins pod Saint-Tropez.

I tu przechodzimy do rzeczy istotnej: „I Bóg stworzył kobietę" powstał głównie po to, aby mogła w nim zagrać Brigitte Bardot, od czterech lat żona Vadima. Pobrali się w kościele Notre-Dame de Passy w 16. dzielnicy Paryża 21 grudnia 1952 r. On miał lat 24 i specjalnie na tę okoliczność przeszedł z prawosławia na katolicyzm, ona 18. „Nabyłam prawo do sypiania z mężczyzną, podpisałam papiery w obecności świadków, mogłam kochać się legalnie" – napisała po latach w „Pamiętnikach".

Aborcje i z drady

Ze wspomnień obojga, ale bardziej niedyskrecji przyjaciół, wiemy, że ten romans, a potem małżeństwo od początku przypominały obyczajowy eksperyment. Poznali się na planie filmu „Wioska w Normandii" i Bardot zorientowała się, że jest w ciąży. Wymogła na rodzicach, by pozwolili jej wyjechać odpocząć do Szwajcarii i tam za pieniądze Vadima dokonała aborcji – we Francji wówczas zakazanej.

„Zachowałam z tego doświadczenia paniczny strach przed macierzyństwem, które zawsze odrzucałam i uważałam za karę niebios" – wspominała. Już będąc żoną Vadima, jeszcze dwukrotnie przerywała ciążę. Raz we Włoszech, drugi raz, nielegalnie, we Francji.

Czy byli sobie wierni? Nic z tych rzeczy. Vadim romansował z kim popadło, a Bardot nawet na planie „I Bóg stworzył kobietę" bez skrępowania sypiała z z Jeanem-Louiosem Trintignantem. Gdy był akurat zajęty (miał żonę), w Paryżu czekał na nią kochanek zastępczy – szansonista Gilbert Bécaud.

Przyjaźnimy się?

Nie brak krytyków, którzy wręcz namacalną w filmie seksualność tłumaczą nieskrępowaną obyczajowością jego twórców. Która w środowiskach filmowych elit nie uchodziła najwyraźniej za nic nadzwyczajnego. Małżeństwo Vadima i Bardott skończyło się co prawda w 1957 r., ale – co ciekawe – jeszcze wielokrotnie spotykali się na planach filmowych... i romansowali w najlepsze.

Wiosną 1958 r. do kin weszli „Księżycowi jubilerzy", dreszczowiec Vadima z Bardott w roli Ursuli. Oboje pojawili się na premierze, rozpowiadając wszystkim, że znów są parą. Jak wspominał Vadim w „Moich trzech żonach" złośliwcy (albo zazdrośnicy) wyliczali im wtedy, że mają po tyle kochanek kochanków, że będzie im bardzo trudno ustalić godziny randek.

Okulary? Nigdy!

Wróćmy do momentu powstawania „I Bóg stworzył kobietę". Do dziś jest tajemnicą, jak Vadim przekonał szefów dwóch wytwórni: Cocinor i Kingsley-International, do wyłożenia 300 tys. dolarów na swój film. Pierwsza miała szefostwo francuskie, druga zajmował się promowaniem kina europejskiego w Stanach.

Pieniądze dostał i przez kilka miesięcy zafundował sobie i ekipie bajkowe wakacje na Lazurowym Wybrzeżu. Na szczęście dla niego film odniósł sukces, a za oceanem Brigitte Bardot okrzyknięto boginię seksu. Ale aktorka, choć zagrała w kilku amerykańskich produkcjach, nigdy nie dała się uwieść Hollywoodowi i pozostała w Europie.

I pomyśleć, że w dzieciństwie nic nie zapowiadało tego, że będzie przedmiotem męskich marzeń. W biografii pióra Marie-Dominique Lelièvre „Brigitte Bardot to ja!" czytamy, że jako dziecko miała krzywy zgryz, nosiła aparat na zębach i okulary. Miał też widoczną nadwagę. I jak tu nie wierzyć w to, że kino to magia.

eprasa.pl 64ae820245

JAJA GRUBEGO

Hasło utworzą litery z pól ponumerowanych u dołu od 1 do 7.

POZIOMO: 1) w niejednych szkłach okularowych, 4) bywa i zezowate, 8) też agat, 9) karciana zasadzka, 10) rozstanie z niklem, 11) nieistniejący już wzór siły, 12) z bizonami i mustangami, 13) kawał USA, 15) utrzymywał badylarza, 17) zapis z konta, 18) ubita podłoga, 24) instytucja finansowa jak napad, 27) głowa żubra przeszyta mieczem, 28) Dyl i jego ferajna, 31) pod „Kanałem", 32) podobno w nim prawda, ale czy to prawda?, 33) ptaki, rzec można, z Wieliczki.

PIONOWO: 1) w dłoni murarza i na szachownicy, 2) cecha niektórych pierogów, 3) mało który płaci odszkodowanie, 5) za co płacą zagraniczni myśliwi?, 6) za bajora, choć w człowieku, 7) pióro tam już nie zawsze, 10) jeden fałszywy, inny nie dla własnego kraju, 13) marnotrawny, 14) Anny na tobie, 16) pierwsza literacka ofiara pociągu, 19) rodzina bazyliszka, 20) inny chwast w rzepie, 21) pod nartami Justyny, 22) zaraźliwa karma, 23) urządzenie, które pospiesznie pracuje, 25) matoł w ogrodzeniu, 26) końce zajęcze, 29) do miotania i wypadania, 30) oporna jednostka z jednostką płatniczą.

Rozwiązanie z 13.11.2026 r.

hasło: KALINA

POZIOMO: bunkier, konwalia, jodełka, literatka, ozon, seminarium, awiz, rarytasy, Andzia, luteranin, pestki, brunet, port,mason, Ariadna, pet, pajac.

PIONOWO: dominowanie, świerszcz, krewni, Bajkonur, erkaem, oaza, admiralicja, oratorium, Ursyn, tabun, istota, Pepi, Sara, napa, esej, tri.

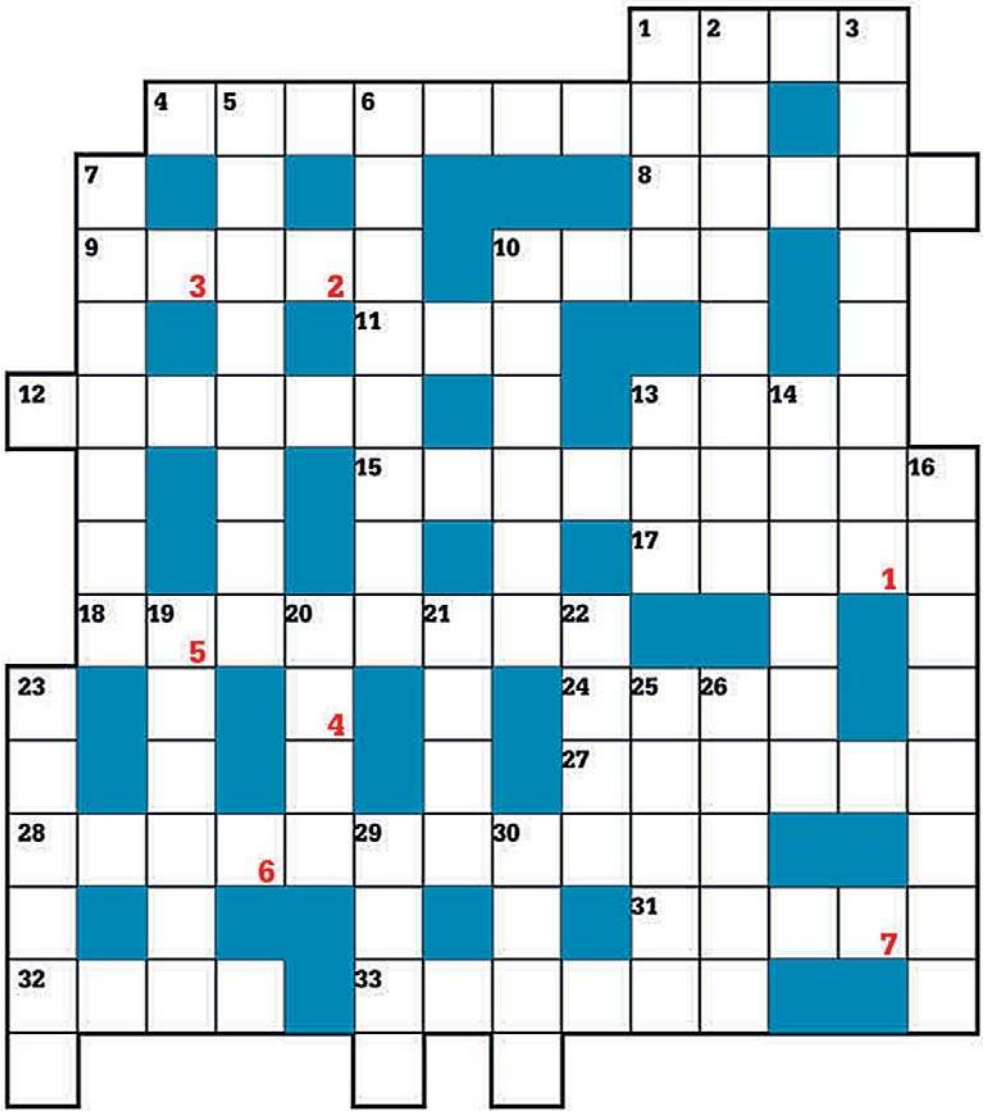

1	2	3	4	5	6	7

WIEŚCI NIE Z TEJ ZIEMI

Daniel Martyniuk

Jest właśnie w trakcie rozwodu

Kryzys w relacji syna króla disco polo z żoną Faustyną trwał od kilku miesięcy. Podczas gdy ona próbowała ratować pozory udanego związku, on nie miał oporów przed odsłanianiem prawdy w mediach. Najpierw w podcaście „Zbliżenia" powiedział: Osiem miesięcy spędziłem w Hiszpanii. Dużo pieniędzy wtedy rozwaliłem. Wróciłem, poznałem taką dziewczynę, zdradziłem Faustynę. Wszystko się już potem pogmatwało – wyznał. Potem Martyniuk wpadł w alkoholowo-narkotykowy ciąg i oskarżał w internecie żonę o zdradę, ciskając obrączką w kamerę. Ostatecznie spędził trzy miesiące w ośrodku leczenia uzależnień. Teraz, poproszony przez „Super Express" o skomentowanie udziału Faustyny w programie „Królowe przetrwania", rzucił: Jesteśmy w trakcie rozwodu. Nie interesuje mnie to, dziękuję.

Jacek Kopczyński

Niebawem znowu zostanie ojcem

Po głośnym rozstaniu z Patrycją Markowską, z którą był związany przez szesnaście lat, aktor szybko odnalazł szczęście u boku nauczycielki edukacji wczesnoszkolnej Agnieszki Kustosz. Para poznała się w teatrze, gdzie Kopczyński wypatrzył przyszłą żonę na widowni. Uczucie rozwijało się błyskawicznie i w grudniu zeszłego roku zakochani stanęli na ślubnym kobiercu podczas kameralnej ceremonii. W minioną środę aktor opublikował w internecie swoje zdjęcie z żoną, na którym widać, jak jego dłoń spoczywa na zaokrąglonym brzuchu ukochanej. „Już za chwilę... za chwileczkę" – podpisał fotografię. Kopczyński ma już dwóch synów z wcześniejszych związków: 22-letniego Maksymiliana z pierwszego małżeństwa oraz 18-letniego Filipa z relacji z Patrycją Markowską.

Julia Wieniawa

Wierzy, że ją walnie miłość

Młoda piosenkarka była niegdyś związana z Antonim Królikowskim, Aleksandrem Baronem i Nikodemem Rozbickim, ale od pewnego czasu jest singielką. Trwa to na tyle długo, że Wieniawa zaczęła nawet publicznie narzekać na ten stan rzeczy. Do teraz, bo podczas rozmowy w podcaście „Cozy Talks" obwieściła, że sytuacja właśnie się zmieniła. – Tak, jak nic nie było, tak teraz jest klęska urodzaju. Mam teraz taki moment, że parę osób się pojawiło, zaczęło się kręcić. Postawiłam sobie tarota, nie sugeruję się tym jakoś mocno, ale czasem lubię tak for fun, żeby się przekonać albo utwierdzić w przekonaniu. I właśnie mówiły karty, że teraz będzie się paru mężczyzn pojawiać na horyzoncie, a ja będę miała moment takiego testowania. Casting trwa. Na razie nie widziałam na horyzoncie nic konkretnego, poważnego. Wierzę, że jak przyjdzie, to mnie po prostu walnie – skwitowała.

FOT. SYLWIA DĄBROWA

Julia Wieniawa ogłosiła, że jest gotowa na nowy związek i rozgląda się za nowym partnerem

Ewa Chodakowska

Cierpi z powodu rekonstrukcji kieszeni

Celebrytka poinformowała w internecie, że przeszła operację wymiany implantów piersi. Kiedy opisała, jak bardzo cierpi w okresie rekonwalescencji, została wyśmiana, że przecież dzieje się to na jej własne życzenie. Strasznie ją to zirytowało, więc odpowiedziała złośliwcom: „Tak! Sama chciałam. Zabierałam się za tę operację od lat i wiedziałam, że rekonwalescencja będzie trudna. Od kilku dni prawie nie śpię. Dobrze czuję się tylko wtedy, kiedy stoję. A na stojąco jeszcze nie nauczyłam się zasypiać" – wyznała. I wyjaśniła, dlaczego tak bardzo ją boli: „U mnie wymiana implantów wiązała się z całkowitą rekonstrukcją obu kieszeni. Chciałam zachować podobny rozmiar piersi, więc mam trzy rzędy szwów od środka, zakładanych przez dziurkę od klucza".

Anna Lewandowska

Właśnie straciła pazurka u podologa

Choć przeprowadziła się z rodziną do Chicago, nie rozstaje się z Europą na dobre. Od czasu do czasu ma zamiar bywać w Hiszpanii, aby prowadzić tam swoje zajęcia sportowe. Tak też jest teraz – w miniony poniedziałek celebrytka połączyła się ze swymi fanami na Instagramie prosto z Barcelony. Niestety, nie miała do przekazania dobrych wieści. – Słuchajcie, po tym całym weekendzie gdzie wylądowałam? U podologa. O tym też się chyba dużo nie mówi, ale, jak wiadomo, bieganie czy trening HYROX powodują z naszymi paznokciami u nóg różne rzeczy. Czy jestem princessą? No, nie wiem, ale to bolesne doświadczenie. Może nie będę tutaj mówiła o szczegółach, ale słuchajcie, zwracajcie uwagę na takie rzeczy, bo można sobie zrobić szkodę, a ja właśnie straciłam pazurka – powiedziała.

Kuba Sienkiewicz

Będzie miał na waciki na emeryturze

Powszechnie wiadomo, że lider Elektrycznych Gitar jest także wziętym neurologiem. Czas jednak leci – i właśnie przeszedł na emeryturę. Podobnie jak wielu jego kolegów i koleżanek z show-biznesu nie omieszkał przy tej okazji poskarżyć się na wysokość świadczenia, jakie wyliczył mu ZUS. Choć przyznał, że jest ono nieco wyższe niż średnia krajowa, to i tak go nie zadowala. – Ja już znam wysokość swojej emerytury i mogę tylko powiedzieć, że na waciki wystarczy. Z tej emerytury się nie utrzymam. Nadal będę pracował na samozatrudnieniu – powiedział. Dodał jednak, że zamierza korzystać z wszelkich uprawnień przysługujących emerytom. – Na przykład osoby po 65. roku życia mogą w Polsce korzystać z bezpłatnych leków. Są też różne udogodnienia w komunikacji miejskiej, takie jak karta emeryta, która za niewielkie pieniądze pozwala przemieszczać się komunikacją publiczną – podkreślił.

eprasa.pl 64ae820245

PLEBISCYT SPORTOWY 2026

Przez trudy, wyrzeczenia i godziny treningów do sukcesów i gwiazd

Ponad trzy tygodnie emocji związanych z Plebiscytem Sportowym już za nami. A przed nami kolejny młody talent, jaki prezentujemy w ramach tej akcji.

W kategorii Sportowy Talent Roku znajdziecie dzieci i młodzież, dla których sport to zdecydowanie coś więcej niż sposób na spędzanie wolnego czasu. To pasja! Pasja, której podporządkowują swój wolny czas. Pasja, dla której są skłonni do wielu wyrzeczeń. Pasja, która motywuje do działania, uczy wytrwałości i daje radość z pokonywania własnych ograniczeń. - Najmłodsi uczestnicy tegorocznej edycji Plebiscytu Sportowego pokazują, że talent rozwija się dzięki systematycznej pracy, zaangażowaniu i miłości do wybranej dyscypliny - mówi Katarzyna Adamczyk, dziennikarka opiekująca się redakcyjną odsłoną akcji.

Dziś kolejny raz przedstawiamy młodego sportowca, który swoją postawą, osiągnięciami i charakterem może inspirować rówieśników. - Godziny spędzone na treningach, pierwsze sukcesy i kolejne wyzwania sprawiają, że rozwija nie tylko swoje umiejętności, o czym opowiedzieli nam najbliżsi młodego sportowca - mówi dziennikarka.

Poznajcie więc kolejny młody talent, który udowadnia, że ta iskra boża, choćby największa, najlepiej rozkwita tam, gdzie spotyka się z pasją, zaangażowaniem, wytrwałością i ciężką pracą.

SPORTOWY TALENT ROKU

Jest jednym z liderów swojego pokolenia w judo!

Filip Adamski (Sportowy Pretorian Team) swoją przygodę z judo rozpoczął siedem lat temu, a to, co początkowo było dziecięcą pasją, z czasem przerodziło się w świadomie realizowany sportowy cel. Dziś trening jest nieodłączną częścią jego codzienności, a każdy dzień stanowi kolejny krok w drodze do realizacji ambitnych marzeń. Na co dzień trenuje pod okiem trenerów Sebastiana Marcinkiewicza i Rafała Marcinkiewicza. Dzięki ciężkiej pracy, determinacji i szkoleniu Filip wyrósł na jednego z liderów pokolenia w polskim judo. Swoją wysoką pozycję potwierdza zarówno na krajowych, jak i międzynarodowych matach. Szczególnym sukcesem było zdobycie tytułu Mistrza Polski U16 oraz wyróżnienia dla najlepszego zawodnika turnieju. - Dla Filipa judo to znacznie więcej niż medale i sportowe wyniki. To przede wszystkim szkoła charakteru, która nauczyła go systematyczności, samodyscypliny i odpowiedzialności - mówi Przemysław Adamski.

PREZENTUJEMY SPORTOWE TALENTY, KTÓRE DO TEJ PORY ZDOBYŁY NAJWIĘCEJ GŁOSÓW

Filip Rojewski, Mini żużel, As Akademia

Kuba Malankiewicz, Piłka nożna, szczyt Boguszów-Gorce

Ignacy Kovacs, Piłka nożna, FORZA Wrocław

Mikołaj Foterek, Piłka nożna, UKS Miękinia

Jakub Bulbiak, tenis, Top Spin Oleśnica

Dominik Kołpak, Breakdance, Gravity Gym

Jan Lisiński, Piłka Ręczna, BÓR

Anastazja Małkowska, Piłka nożna, MKS Parasol Wrocław

Filip Adamski, Judo, Klub Sportowy Pretorian Team

PATRON PLEBISCYTU SPORTOWEGO

KRAJOWE ZRZESZENIE LUDOWE ZESPOŁY SPORTOWE

POZNAJ LIDERÓW

Oto aktualni liderzy głosowania w miastach i powiatach naszego regionu oraz czołówka rankingu wojewódzkiej kategorii Sportowy Talent Roku

SPORTOWIEC ROKU - KOBIETY

1. **Julita Sikora,** triathlon, GVT Ligota Piękna, powiat trzebnicki
2. **Iwona Jarzymowska,** triathlon, powiat oleśnicki
3. **Zuzanna Pietrzak,** Karate kyokushin, Mae Keage Kyokushin Team Wrocław, Wrocław

SPORTOWIEC ROKU - MĘŻCZYŹNI

1. **Dominik Kulak,** piłka nożna, KS Invest-House Minkowice Oławskie, powiat oławski
2. **Stanisław Hanke,** armwrestling, ŻKSW Żary Armwrestling, powiat zgorzelecki
3. **Tomasz Owczarek,** biegi, powiat milicki

TRENER ROKU

1. **Konrad Gojdź,** piłka nożna, 1KS Ślęza Wrocław, Wrocław
2. **Marcin Kozłowski,** piłka nożna, KS Górnik Polkowice, powiat polkowicki
3. **Mariusz Zawada,** boks olimpijski, Boks Kobierzyce, powiat wrocławski

SPORTOWY TALENT ROKU

1. **Anastazja Małkowska,** Piłka nożna, MKS Parasol Wrocław
2. **Filip Adamski,** Judo, Klub Sportowy Pretorian Team
3. **Filip Rojewski,** Mini żużel, As Akademia

DRUŻYNA ROKU

1. **Młode Wilki Kąty Wrocławskie,** piłka nożna, powiat wrocławski
2. **Formacja taneczna Mała Plejada,** disco dance, Wrocław
3. **LKS Barycz Sułów U-17,** Piłka nożna, powiat milicki

Sprawdź aktualne wyniki i głosuj na
www.gazetawroclawska.pl/plebiscyt-sportowy

eprasa.pl 64ae820245

AUTOREKLAMA

naszekomunikaty.pl

aktualne z całej Polski przetargi

REKLAMA 0011618274

O G Ł O S Z E N I E

Burmistrz

Miasta i Gminy Wiązów

informuje,

że na tablicy ogłoszeń Urzędu, w prasie oraz na stronie internetowej http://bip.wiazow.madkom.pl w zakładce *„PRZETARGI”* w dniu 27.11.2026 r. został umieszczony wykaz nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży:

w trybie przetargu nieograniczonego:

1. Niezabudowana działka gruntu o numerze ewidencyjnym **161/5 AM-2 obręb Wiązów** o pow. 0,1478 ha, KW nr WR1T/00016518/7;
2. Niezabudowana działka gruntu o numerze ewidencyjnym **161/7 AM-2 obręb Wiązów** o pow. 0,1506 ha, KW nr WR1T/00016518/7;
3. Niezabudowana działka gruntu o numerze ewidencyjnym **161/15 AM-2 obręb Wiązów** o pow. 0,1202 ha, KW nr WR1T/00016518/7 wraz z udziałem wynoszącym po 1/12 w działce gruntu nr 161/10 AM – 2 obręb Wiązów stanowiącą drogę dojazdową wewnętrzną, KW nr WR1T/00016518/7;
4. Niezabudowana działka gruntu o numerze ewidencyjnym **161/14 AM-2 obręb Wiązów** o pow. 0,1200 ha, KW nr WR1T/00016518/7 wraz z udziałem wynoszącym po 1/12 w działce gruntu nr 161/10 AM – 2 obręb Wiązów stanowiącą drogę dojazdową wewnętrzną, KW nr WR1T/00016518/7;
5. Niezabudowana działka gruntu o numerze ewidencyjnym **161/13 AM-2 obręb Wiązów** o pow. 0,1200 ha, KW nr WR1T/00016518/7 wraz z udziałem wynoszącym po 1/12 w działce gruntu nr 161/10 AM – 2 obręb Wiązów stanowiącą drogę dojazdową wewnętrzną, KW nr WR1T/00016518/7;
6. Niezabudowana działka gruntu o numerze ewidencyjnym **161/9 AM – 2 obręb Wiązów** o pow. 0,1500 ha, KW nr WR1T/00016518/7 wraz z udziałem wynoszącym po 1/12 w działce gruntu nr 161/10 AM – 2 obręb Wiązów stanowiącą drogę dojazdową wewnętrzną, KW nr WR1T/00016518/7;
7. Niezabudowana działka gruntu o numerze ewidencyjnym **161/8 AM – 2 obręb Wiązów** o pow. 0,1506 ha, KW nr WR1T/00016518/7 wraz z udziałem wynoszącym po 1/12 w działce gruntu nr 161/10 AM – 2 obręb Wiązów stanowiącą drogę dojazdową wewnętrzną, KW nr WR1T/00016518/7;
8. Niezabudowana działka gruntu o numerze ewidencyjnym **97/2 AM-2 obręb Wiązów** o pow. 0,9877 ha, KW nr WR1T/00023661/6;
9. Lokal niemieszkalny nr 1 w budynku mieszkalnym we wsi Jaworów nr 5 wraz z udziałem wynoszącym 2/4 części we wspólnych częściach budynku i prawe własności działki nr 27/1 AM-1 obręb Jaworów oraz udział wynoszący 1/2 części w nieruchomości zabudowanej budynkami gospodarczymi w granicach działki nr 27/2 AM-1 obręb Jaworów;

w trybie bezprzetargowym:

1. Lokal mieszkalny nr 5 położony w budynku nr 46 we wsi Gułów o powierzchni użytkowej 48,56 m^2 (KW nr WR1T/00044823/3) wraz z udziałem wynoszącym 743/10000 części w częściach wspólnych budynków i prawie własności działki nr 183/17 AM-1 obręb Gułów (KW nr WR1T/00028534/2) oraz pomieszczeniem przynależnym (budynek gospodarczy) znajdujący się na działce nr 183/21 AM-1 obręb Gułów wraz z udziałem wynoszącym 1124/10000 części w nieruchomości w granicach działki gruntu nr 183/18 AM-1 obręb Gułów stanowiącej drogę wewnętrzną dojazdową do budynku gospodarczego.

Dodatkowe informacje można uzyskać w Urzędzie Miasta i Gminy w Wiązowie, Plac Wolności 37, pok. 34 lub pod numerem (71) 393 11 36 wew. 36.

REKLAMA 0011459132

Stacja demontażu pojazdów | Czarkowo 16 | 64-125 Poniec

REKLAMA 0011614157

AUTOREKLAMA

strona podróży

Piąta strona świata

stronapodrozy.pl

DROBNE

Nieruchomości

MIESZKANIA - KUPIĘ

KUPIĘ bez pośrednika 500-185-254.

KUPIĘ garaż, mieszkanie, tel. 504-358-452.

KUPIĘ każde, got. w 24 h, 500-002-486

Kupię mieszkanie zadłużone, z trudnym lokatorem, komornikiem, udziały. Gotówka, 883-402-202

MIESZKANIA DO WYNAJĘCIA

2 pokoje, 697-098-649 po godz. 15.30.

MIESZKANIA - WYNAJMĘ

POSZUKUJĘ do wynajęcia mieszkania, pokoju tel. 504-358-452.

DOMY - KUPIĘ

DOM blisko Wrocławia 500-185-254.

Handlowe

MASZYNY URZĄDZENIA

KUPIMY maszyny do obróbki metalu i drewna. Tel.: 782-592-790.

Praca

SZUKAM PRACY

DOZORCA, stróż z psem, 607-306-232.

Usługi

AGD RTV FOTO

Domowa naprawa telewizorów LED, LCD; 71/351-60-02, 502-175-735.

BUDOWLANO-REMONTOWE

A-Z remonty. Tanio! 502-974-900.

DACHY, naprawy, itp. 663-933-639.

ELEKTRYCZNE inst. Pomiary. 71/351-15-15, 603-867-128.

ELEKTRYCZNE Pogotowie 71/351-15-15, 603-867-128.

MALARZ, gładzie bezpył. 730-325-737

OKNA, drzwi, naprawy itp. 663933639.

REMONTY łazienek, mieszkań. Doświadczenie. Tel. 661-303-197.

ROLETKI, żaluzje, moskitiery, okna, rolety, drzwi. Montaż, produkcja, naprawa, tel. 71/341-83-03.

INSTALACYJNE

ANTENA absolutnie profesjonalnie, tel. 603-867-128, 71/351-15-15.

Awarie - Hydraulik - 505-087-474.

Elektryk złota rączka 516-932-697

HYDRAULIK 24h, awarie 505-982-689.

Hydraulik natychmiast 500323373

KOMPUTEROWE

AWARIE Laptopów, tel. 515-944-555.

PORZĄDKOWE

ZWALCZANIE pluskwy, 660-811-020.

PRZEPROWADZKI

TANIO 508-287-106, 71/784-55-63.

TRANSPORTOWE

WYWÓZ starych mebli, 660-811-020.

ZABEZPIECZAJĄCE

AWARIE zamków, montaż, serwis drzwi antywłam. 501-104-158.

INNE

KUCHNIE junkersy piece 609-528-079.

Różne

DOBRAWRÓŻKA we Wrocławiu - (ponad 40 lat) 724-558-986, www.wrozby.pop.pl

GOTÓWKA za KSIĄŻKI,, 668-571-329

Rolnicze

INNE

NAWOZY NPK, MG, S, N 6%, P 16%, K 28%, S 9%, MG 7% Cena 2.200 zł/tona, 500-669-621

Towarzyskie

WANDY, 505-353-547.

REKLAMA 0011614475

NIERUCHOMOŚCI NA SPRZEDAŻ

Gmina Damasławek - wyciąg z I przetargu ustnego ograniczonego

Lp.	Położenie, księga wieczysta, oznaczenie nieruchomości, opis nieruchomości	Przeznaczenie w MPZP	Cena wywoławcza/ Wadium [zł]	Termin przetargu
1.	wieś Damasławek, gmina Damasławek. KW PO1B/00019483/5. Działka ewidencyjna nr 392 obręb Damasławek o pow. 4,0435 ha. Klasoużytki: RIIIa – 1,5796 ha, RIIIb – 1,0350 ha, RIVa – 0,5730 ha, RIVb – 0,8559 ha. Działka ewidencyjna nr 392 stanowi nieruchomość rolną w rozumieniu ustawy z dnia 11.04.2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego. Nieruchomość w kształcie wydłużonego wieloboku, całościowo użytkowana rolniczo o dość płaskim terenie. Granice nieruchomości zostały wznowione geodezyjnie. Nieruchomość objęta 2 umowami dzierżawy na czas oznaczony do dnia 31.08.2028r. W przypadku zbycia nieruchomości jej nabywca wstępuje z mocy prawa w stosunek dzierżawy w miejsce dotychczasowego Wydzierżawiającego, na zasadach określonych w art. 678 § 1 w związku z art. 694 Kodeksu cywilnego.	Nieruchomość zgodnie ze miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wsi Damasławek (uchwała nr XVI/99/15 Rady Gminy Damasławek z dnia 2.11.2015 r.) znajduje się w strefie 23 RM – tereny zabudowy zagrodowej. Zgodnie z Planem ogólnym gminy Damasławek (uchwała nr XVI/99/15 Rady Gminy Damasławek), nieruchomość położona jest w strefie planistycznej 291SZ – strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową. Nieruchomość posiada bezpośredni dostęp do drogi publicznej wojewódzkiej nr 251. Również możliwość dojazdu drogą gminną śródpolną ozn. ewid. nr 473.	**742 059,00 zł (w tym 23% VAT)** **Wadium 40 000,00 zł**	**8.02.2027 roku godz. 9:00**

I przetarg ustny ograniczony dla rolników indywidualnych na sprzedaż nieruchomości odbędzie się w sali nr 9 w Urzędzie Gminy Damasławek przy ul. Rynek 8, 62-110 Damasławek. Wadium wpłaca się najpóźniej **do 2 lutego 2027 roku** (wtorek) przelewem na niżej podany rachunek bankowy Gminy Damasławek nr 18 8959 0001 4200 0299 2000 0410 (w tytule wpłaty należy wpisać nr działki oraz imię i nazwisko).

Wymagane dokumenty wraz załącznikami określone w regulaminie przetargu należy przedłożyć najpóźniej do dnia **2 lutego 2027 roku.**

Ogłoszenie o przetargu zostało wywieszone na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Gminy Damasławek oraz sołectwa wsi Damasławek, a także opublikowane na stronach internetowych Urzędu: www.gminadamaslawek.pl oraz Biuletynie Informacji Publicznej www.damaslawek.nowoczesnagmina.pl.

Dodatkowe informacje o przetargach można uzyskać w Urzędzie Gminy Damasławek, pokój nr 5 lub podany nr tel. 67 26 86 319 oraz adres e-mailowy: m.jaskolski@damaslawek.nowoczesnagmina.pl.

W Ó J T
G M I N Y D A M A S Ł A W E K
/-/mgr Cyprian Wieczorek

eprasa.pl 64ae820245

uniwersalny fachowiec od drobnych napraw
chabeta część pasa barkowego
... Halleya zdobywa szczyty
dawny żaglowiec
kumpel brodacza prowadzi procesję
siwizna / gawron
figiel, psikus / mięso na kotlety
wieś Kochanowskiego
M-1 krasuli „... zawsią”
szlakowy w osadzie / ślad sarny na trawie
dawna granica miasta
... Barbarzyńca krótki podpis
przenosi malarię / papier na ścianie
parmezan lub rokfor
język epiki / serwis na stół
formacja piłkarska
ryba śledziowata
surowy befsztyk / sankcja
pies gończy / typ wybrzeża
szwajcarski zegarek / ajer
wyspa z Hawaną
autobus produkcji czeskiej
tajniki sztuki
główna rzeka Jakucji
chorobliwy zwid
twarda skała, podwalina
kajdany, okowy
broń Wilhelma Tella
rodzaj kobiecej fryzury / długie żerdzie
zasiali go górale
ochronny kolor munduru / tłum, chmara
największa z antylop
Floriańska w Krakowie / ścisk w autobusie
ruchoma część maszyny
osesek kłapoucha
akt prawny
rybi tłuszcz
dokumenty / brat Mojżesza
śnieżny / muzeum w Zakopanem
przyjaciel Aramisa
imię Barcisia
kamień ozdobny
wytyczona droga
stan w USA z Des Moines
łosoś pacyficzny
dawna animozja, uraza
zasięg działania
dostarcza tapioki
... Kordek, polski aktor
naczynie na datki
niewygodne łóżko
wojskowa czapka
śpiew z podkładem
krzywonosy ptak
kościół parafialny
epizodyczna w filmie
szata rzymianina
trąbka sygnałowa / paciorki / hazardowa gra w karty
nad parapetami
grecki bóg wojny
czynny wulkan na Sycylii
wielkanocny symbol
ryba z Bałtyku
technika skoku wzwyż
stolica kraju piramid
potoczna nazwa Oceanu Spokojnego
Sergio, piłkarz z Hiszpanii
protegowany krewny
szermiercza arena
wieniec zwycięstwa
świecąca reklama
„... orła”, polski serial
stolica Komorów
nastrój powagi
ozdobna, twarda żywica / zaskakująca sprzeczność
imię Zoli / do mycia podłóg / Apacz lub Nawaho
zespół przyrządów
pieśń gondolierów
buduje mosty pontonowe
Akira, reżyser filmu „Ran”
bałkańska wódka
nożyce ogrodnicze
klejona lepikiem
imię Chaczaturiana
lampart, leopard
paryska rzeka
marka telewizora / pies pokojowy / ostry wiraż
miara gruntu / narzędzie do mierzenia
amerykański torbacz, dydelf
wczesna pora dnia
odmiana jabłoni
lody włoskie
niemieckie województwo
produkt z młyna
areszt, paka
ogrodzenie wokół zagrody
narzędzie murarza
rzeka w Mongolii i Rosji
węgierska puszta
mieszkaniec Baku
stolica Peru
fusy na dnie rondla
odstęp między kołami
łóżko dla mata
wyspa filipińska
wymaga dowodu
mienie, dobytek / skóra na cholewki
baśniowy stwór
kierownica jachtu
miasto w Belgii
azjatycki pojazd
gazela lub żyrafa
machina oblężnicza
bucha z kotła

AUTOPROMOCJA 0111227967

Twoja gazeta w prenumeracie z Tele Magazynem

tel. 71 727 62 37
bok.prenumerata@polskapress.pl
prenumerata.gazetawroclawska.pl

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 25 utworzą rozwiązanie: myśl Kornela Makuszyńskiego.

SŁOWNIK: CIOSA, MORONI, LOKEREN, LUZON, ONON, RAMOS.

ROZWIĄZANIE: NIE BYŁOBY RADOŚCI BEZ SMUTKU.

eprasa.pl 64ae820245

ŁYŻWIARSTWO SZYBKIE

Władimir Semirunnij: Mam więcej spokoju i komfortu

Zbigniew Czyż

Rozmawiamy z Władimirem Semirunnijem, wicemistrzem olimpijskim z Mediolanu w łyżwiarstwie szybkim na dystansie 10 000 metrów

Za nami inauguracja Pucharu Świata. W Pekinie nie wywalczyłeś medali, za to z Obihiro przywiozłeś dwa. Indywidualnie stanąłeś na najniższym stopniu podium na 5000 metrów.

Cieszę się z tego wyniku, tym bardziej że w Azji byłem po raz pierwszy. Miałem lekki problem z jet lagiem, to dla mnie nowe doświadczenie, ale myślę, że dobrze sobie z tym poradziłem, bo wywalczyłem pierwszy medal w tym sezonie. W październikowych mistrzostwach Polski zdobyłem też trzy złote medale, więc początek sezonu jest dla mnie całkiem dobry. Wciąż jednak jest jeszcze trochę do poprawienia.

W Japonii lepsi od ciebie okazali się tylko Czech Metodej Jilek oraz Norweg Sander Eitrem, ale pokonałeś dwóch Włochów, którzy w Chinach byli od ciebie szybsi.

Początek sezonu zazwyczaj mam słabszy, podobnie było w poprzednim roku przed igrzyskami olimpijskimi. Będę się rozkręcał i wierzę, że niebawem będę szybszy zarówno od reprezentanta Czech, jak i Norwegii. Swoją formę w tym sezonie buduję stopniowo – wszystko, co najlepsze, chcę pokazać pod koniec sezonu.

W Japonii razem z Mateuszem Śliwką i Szymonem Kwapiszem zdobyłeś też brązowy medal w rywalizacji drużynowej. Wyprzedzili was tylko Rosjanie oraz Włosi.

Ten wynik na pewno też jest cenny, mam nadzieję, że podobnie będzie w kolejnych startach.

Po zawodach w Azji wróciłeś na krótko do Polski, a w przyszłym tygodniu już kolejne zawody w Holandii.

Jadę tam wygrać na dziesięć kilometrów. Bardzo lubię tor w Heerenveen.

Pod koniec lutego w Pekinie odbędą się mistrzostwa świata. Na których dystansach się skoncentrujesz?

To będzie docelowa impreza w tym sezonie. Moim ulubionym dystansem jest rywalizacja na dziesięć kilometrów, ale ja lubię wszystkie, dlatego celem będzie jak najlepszy występ także na pięć kilometrów, na tysiąc pięćset metrów, a także w drużynie.

Jak zmieniło się twoje życie po wywalczeniu olimpijskiego srebra podczas igrzysk we Włoszech?

Tak naprawdę nic się nie zmieniło. Czuję się tak samo, trenuję tak samo... Jedynie mam więcej komfortu i spokoju ze względów finansowych.

A co dalej z nową dyscypliną, kolarstwem? We wrześniu wspólnie z Erykiem Marciniakiem wywalczyłeś złoty medal w mistrzostwach Polski dwójek w jeździe na czas.

Będę chciał w kolejnym roku znowu spróbować sił w tej dyscyplinie. Chcę zobaczyć, jak to się rozwinie.

FOT. MAREK OBSZARNY

Władimir Semirunnij: Trenuję w Tomaszowie, mieszkam raczej w Spale. Wszystko jest bardzo dobrze poukładane, jestem zadowolony

PIŁKA NOŻNA

Sędzia Marciniak podpadł Anglikom. Puchacz wzięty na karuzelę przez Barcelonę

Jacek Czaplewski

Angielskie media, ale i trener Mauricio Pochettino, nie pozostawili suchej nitki na Szymonie Marciniaku. Według nich polski sędzia wypaczył wynik meczu Manchesteru United w Lidze Mistrzów.

45-letni Marciniak od przeszło dekady regularnie gwiżdże mecze w Champions League. W 2023 roku poprowadził nawet finał, gdy był na szczycie hierarchii po udanym finale mistrzostw świata. W tej edycji za nim już trzeci występ w fazie ligowej. I właśnie po nim jest najgłośniej – niestety, z powodu kontrowersyjnych decyzji.

Decyzją UEFA doświadczony arbiter został wysłany w środę do Portugalii na mecz Sportingu Lizbona z Manchesterem United, zakończony remisem 2:2. Rozgoryczeni po jego ostatnim gwizdku są przede wszystkim Anglicy. Mają za złe, że nie uznał im dwóch bramek, zaś podyktował dwa rzuty karne dla gospodarzy, którzy na dodatek kończyli w przewadze po wyrzuceniu z boiska Youriego Tielemansa w doliczonym czasie gry.

– Zostaliśmy mocno ukarani w kluczowych sytuacjach – grzmiał przed kamerami nowy trener Czerwonych Diabłów Mauricio Pochettino. Na prośbę o doprecyzowanie Argentyńczyk zamilkł i wymownym gestem zasugerował, że nic więcej nie powie, bo zostanie ukarany za kontestowanie decyzji sędziego.

Bardziej wylewny okazał się za to emerytowany sędzia angielskiej Premier League Mark Halsey. Według Anglika w pierwszej połowie doszło do „absolutnej kompromitacji", kiedy Polak nie uznał bramki Amada Diallo, doszukując się faulu wspomnianego Tielemansa, cofającego de facto nogę przed nadbiegającym rywalem. Zespół VAR, w którym zasiadał m.in. Piotr Lasyk, nie zainterweniował...

Ponadto Marciniaka skrytykował Owen Hargreaves, były pomocnik United, za to, że – jego zdaniem – chciał być pierwszoplanową postacią, wręcz gwiazdą meczu. – Liczba złych decyzji, jakie podjął, była oszałamiająca – stwierdził Hargreaves, będący obecnie telewizyjnym ekspertem.

Wzburzenia nie krył też Ashley Young. Były obrońca określił jego pracę mianem hańby. – Marciniak zaliczył najgorszy występ, jaki można sobie wyobrazić, a przecież prowadził finał mistrzostw świata. Powinien dostać notę minus dziesięć, tak był słaby – stwierdził w podcaście BBC Sports. Media z Wysp domagają się zawieszenia Marciniaka. Szybko obliczono, że przez jego błędy klub z Old Trafford stracił szansę na 1,2 mln funtów z tytułu premii za zwycięstwo.

Inaczej swój dzień w Lidze Mistrzów wyobrażał sobie także Tymoteusz Puchacz. Reprezentant Polski z azerskiego Sabahu Baku ostrzył sobie zęby na pojedynki z Laminem Yamalem. Gwiazdor FC Barcelony jednak nie wziął udziału w meczu z powodu kontuzji, za to popis dali inni, co poskutkowało wynikiem 1:4.

Nasz rodak mniej lub bardziej był zamieszany w utratę każdej z bramek. Szczególnie brutalnie obszedł się z nim Karim Adeyemi. – To najlepszy zespół, z jakim przyszło mi się mierzyć. Ten wynik to i tak najniższy wymiar kary. Niesamowici piłkarze – stwierdził Puchacz w Canal+ Sport.

SKOKI NARCIARSKIE

Po katastrofie na inaugurację w Ruce czekamy na rehabilitację naszych panów

Zbigniew Czyż

W sobotę i niedzielę w fińskiej Ruce odbędą się kolejne zawody Pucharu Świata w skokach narciarskich. Na dziś zaplanowano kwalifikacje.

Po bardzo nieudanych dla Biało-Czerwonych konkursach w Lillehammer Polacy zostali w Skandynawii. Trener kadry Maciej Maciusiak obiecał, że skoczkowie zrobią wszystko, żeby się poprawić, a praca wykonana przed sezonem wcześniej czy później przyniesie efekty. W Ruce Polacy wystąpią w składzie: Kacper Tomasiak, Klemens Joniak, Maciej Kot, Paweł Wąsek, Dawid Kubacki i Jakub Wolny.

Niestety, Ruka nie jest specjalnie szczęśliwa dla Biało-Czerwonych. Do tego skocznia Rukatunturi znana jest z porywistych podmuchów, które sprawiają poważne problemy organizatorom. Zawody są często przerywane, a nawet odwoływane, jak jeden z ubiegłorocznych konkursów. Kilku skoczków miało tam groźne upadki.

Dzisiejsze kwalifikacje rozpoczną się o godz. 17.15. Start sobotniego konkursu zaplanowano na godz. 16.30, a niedzielnego na 14.20. Podczas weekendu odbędą się też dwa konkursy indywidualne PŚ kobiet w Hinzenbach. W Austrii wystąpią Anna Twardosz i Kamila Karpiel.

Podczas inauguracji sezonu w Norwegii Biało-Czerwoni „wyskakali" raptem 4 punkty w Pucharze Świata. Wszystkie Kacper Tomasiak...

eprasa.pl 64ae820245

SPORT

Europa bez Panter. Futboliści Panthers Wrocław w 2027 roku nie zagrają w American Football League Europe

PIŁKA NOŻNA

Zagłębie może pomóc Śląskowi wyjść z tarapatów

Piotr Janas

W sobotę Śląsk Wrocław podejmie na Tarczyński Arena Wrocław GKS Katowice. Kilka godzin wcześniej KGHM Zagłębie Lubin zagra na wyjeździe z Widzewem Łódź.

FOT. PAWEŁ RELIKOWSKI

W sobotę na Tarczyński Arna Wrocław przyjedzie mająca problem z punktowaniem na wyjazdach „GieKSa"

Śląsk Wrocław po zwolnieniu trenera Ante Šimundży pozytywnie zaskakuje. WKS najpierw zremisował przed własną publicznością z Piastem Gliwice (0:0), a następnie wygrał z Pogonią w Szczecinie (2:1). W obu tych meczach wrocławianie stracili łącznie tylko jednego gola, co za poprzedniego szkoleniowca praktycznie się nie zdarzało, nawet na poziomie Betclic 1 ligi. Toni Golem zaczął od uszczelnienia defensywy, „odkurzył" nieco zapomnianego już Marko Dijakovicia i szybko osiągnął oczekiwany efekt.

Wiele wskazuje na to, że od najbliższego spotkania Chorwat będzie miał delikatnie szersze pole manewru. Coraz bliżej powrotu do gry jest Cypryjczyk Iródotos Christodoúlou, choć mało prawdopodobne, że wskoczy w miejsce tak dobrze dysponowanego Dijakovicia (popularny Iro jest lewonożnym stoperem). Niepodważalna jest też pozycja Lamine Ba, a wypożyczony z Górnika Zabrze Dominik Szala – pod nieobecność kontuzjowanego Jehora Matsenki – praktycznie ma konkurenta na pozycji pół-prawego stopera. Bardzo dobrze między słupkami spisuje się także Karol Niemczycki, ale czy to wystarczy, by zatrzymać katowicką ofensywę z Bartoszem Nowakiem, Emanem Markoviciem i Ilią Szkuriną na czele?

„GieKSa" w tym sezonie ma duże problemy z grą na wyjazdach. Z ośmiu spotkań rozegranych na boiskach rywali wygrała tylko dwa (z mocno osłabionym Górnikiem Zabrze na starcie sezonu oraz z będącym w dużym dołku Rakowem Częstochowa na początku października). Pozostałe sześć Katowiczanie przegrywali, a doliczając Puchar Polski nawet siedem, bo ulegli także drugoligowemu (trzeci poziom rozgrywkowy w Polsce) Górnikowi w Łęcznej. Na papierze lekkim faworytem są goście, ale Śląsk walczy o wydostanie się ze strefy spadkowej.

Zagłębie pomoże Śląskowi?

W zupełnie innym położeniu jest KGHM Zagłębie Lubin, które w sobotę o godz. 14:45 zagra z pogrążonym w permanentnym kryzysie Widzewem w Łodzi. Jeśli wygra, to znów – przynajmniej na dobę – wskoczy na podium. Wygrana Miedziowych (lub remis) może też mieć duże znaczenie dla Śląska. Strata punktów przez Widzew przy jednoczesnej wygranej WKS-u z GKS-em sprawi, że „Wojskowi" po 16. kolejce opuszczą strefę spadkową PKO Ekstraklasy.

16. KOLEJKA PKO EKSTRAKLASY

Dziś: Raków Częstochowa – Piast Gliwice (godz. 18, Canal+Sport 3), Górnik Zabrze – Wisła Płock (g. 20:30, Canal+Sport, Canal+Sport 3).
Jutro: Widzew Łódź – **Zagłębie Lubin** (g. 14:45, Canal+ Sport 3), **Śląsk Wrocław** – GKS Katowice (g. 17:30, Canal+ Sport 3), Wisła Kraków – Motor Lublin (g. 20:15, Canal+Sport 3).
Niedziela: Lech Poznań – Pogoń Szczecin (g. 14:45, Canal+Sport 3), Legia Warszawa – Wieczysta Kraków (g. 17:30, Canal+Sport 3, TVP Sport), Jagiellonia Białystok – Radomiak Radom (g. 20:15, Canal+Sport 3).
Poniedziałek: Korona Kielce – Cracovia (g. 19, Canal+ Sport 3, Canal+Sport 5).

1.	Lech Poznań	14	35	35-13
2.	Górnik Zabrze	15	31	23-14
3.	Legia Warszawa	15	27	26-15
4.	KGHM Zagłębie Lubin	15	26	20-17
5.	Piast Gliwice	15	25	26-20
6.	Wisła Kraków	15	25	22-19
7.	Pogoń Szczecin	14	24	21-17
8.	GKS Katowice	15	21	25-21
9.	Jagiellonia Białystok	14	21	19-21
10.	Motor Lublin	15	19	23-26
11.	Korona Kielce	15	18	14-23
12.	Cracovia	15	15	19-24
13.	Raków Częstochowa	15	15	26-32
14.	Wisła Płock	14	15	14-22
15.	Radomiak Radom	15	15	17-29
16.	Widzew Łódź	15	14	21-22
17.	Śląsk Wrocław	15	13	19-26
18.	Wieczysta Kraków	15	11	20-29

PIŁKA NOŻNA

Chrobry czeka na wygraną od sierpnia. Zmierzy się z sąsiadem w tabeli

Dawid Foltyniewicz

Blisko trzy miesiące czekają na ligowe zwycięstwo piłkarze Chrobrego Głogów. Dziś o godz. 20.30 Pomarańczowo-Czarni podejmą Unię Skierniewice. Dla obu zespołów będzie to ważne spotkanie w kontekście walki o utrzymanie w Betclic 1. Lidze.

Nic nie zapowiadało tak dużych problemów Chrobrego, gdy ten pod koniec sierpnia pokonał przed własną publicznością Ruch Chorzów 2:0. Od tamtej pory Głogowianie rozegrali dziewięć spotkań, w których wywalczyli zaledwie pięć punktów. W piątek przegrali u siebie 0:2 z Puszczą Niepołomice, czyli jednym z bezpośrednich konkurentów w walce o utrzymanie.

Przed 16. kolejką Betclic 1. Ligi Chrobry zajmuje 16. miejsce, a więc znajduje się w strefie spadkowej. Identyczny dorobek (15 punktów) ma plasująca się tuż za nim Unia Skierniewice. Beniaminek w poprzedniej kolejce bezbramkowo zremisował z Pogonią Siedlce.

Dla Głogowian dzisiejsze spotkanie jest tym istotniejsze, że w następnej kolejce udadzą się na teren walczącej o awans do PKO BP Ekstraklasy Lechii Gdańsk. Pomiędzy tymi meczami czeka ich jeszcze wyjazdowa konfrontacja z GKS-em Tychy w 1/8 finału STS Pucharu Polski. Tegoroczne zmagania zakończą natomiast 14 grudnia domowym starciem ze Stalą Rzeszów. Do zdobycia pozostało zatem dziewięć ligowych punktów, które mogą znacząco poprawić sytuację Chrobrego przed zimową przerwą.

16. kolejkę zakończy poniedziałkowe (godz. 17.15) spotkanie Miedzi z Polonią Bytom. Legniczanie, którzy ostatnio zremisowali z ŁKS-em Łódź 1:1, tracą do czwartej w tabeli Polonii trzy punkty. Bytomianie przed tygodniem przegrali ze Stalą Rzeszów aż 0:4.

FOT. CHROBRY GŁOGÓW

Chrobry, podobnie jak Unia Skierniewice, znajduje się w strefie spadkowej Betclic 1 Ligi. Oba kluby mają na koncie po 15 punktów

16. KOLEJKA BETCLIC 1 LIGI

Dziś: Warta Poznań – Pogoń Siedlce (g. 18), Chrobry Głogów – Unia Skierniewice (g. 20.30). **Jutro:** Podbeskidzie Bielsko-Biała – Pogoń Grodzisk Mazowiecki (g. 15.30), Bruk-Bet Termalica – Stal Rzeszów (g. 15.30), Odra Opole – Polonia Warszawa (g. 15.30), Arka Gdynia – Ruch Chorzów (g. 17). **Niedziela:** ŁKS Łódź – Lechia Gdańsk (g. 14.30), Puszcza Niepołomice – Stal Mielec (g. 17). **Poniedziałek:** Miedź Legnica – Polonia Bytom (g. 17.15).

1.	Polonia Warszawa	15	26	24-16
2.	ŁKS Łódź	15	26	18-13
3.	Lechia Gdańsk	15	25	27-23
4.	Polonia Bytom	15	24	24-24
5.	Bruk-Bet Nieciecza	15	23	23-21
6.	Ruch Chorzów	15	22	18-16
7.	Warta Poznań	15	22	22-21
8.	Miedź Legnica	15	21	21-14
9.	Pogoń Grodzisk Maz.	15	21	22-17
10.	Arka Gdynia	15	21	22-19
11.	Stal Rzeszów	15	21	22-25
12.	Pogoń Siedlce	15	20	17-17
13.	Stal Mielec	15	20	20-28
14.	Puszcza Niepołomice	15	17	18-20
15.	Podbeskidzie B.-B.	15	16	18-21
16.	Chrobry Głogów	15	15	15-19
17.	Unia Skierniewice	15	15	20-26
18.	Odra Opole	15	12	12-23

eprasa.pl 64ae820245

27 listopada 2026

Dolny Śląsk

Gazeta WROCŁAWSKA

DODATEK INFORMACYJNY URZĘDU MARSZAŁKOWSKIEGO
WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

FOT. PAWEŁ RELIKOWSKI

Fundusze Europejskie. Zmiany, które widać

eprasa.pl 64ae820245

Dolny Śląsk na dobrej drodze

FOT. ARC

Szanowni Państwo,

Dolny Śląsk od lat należy do regionów, które najlepiej potrafią wykorzystywać środki europejskie. To nie jest przypadek. To efekt konsekwentnie realizowanej strategii rozwoju, współpracy samorządów, organizacji, przedsiębiorców i mieszkańców oraz przekonania, że każda dobrze zainwestowana złotówka powinna przekładać się na wyższą jakość życia.

Dzięki Funduszom Europejskim dla Dolnego Śląska zmienia się nasza codzienność. Powstają nowoczesne drogi, szkoły i przedszkola, rozwija się transport publiczny, odnawiane są zabytki, tworzone są miejsca aktywności społecznej, a szpitale zyskują nowoczesny sprzęt. Wspieramy przedsiębiorców, innowacje, ochronę środowiska i transformację energetyczną. Inwestujemy również w kulturę, edukację i rozwój kompetencji, bo wiemy, że silny region budują nie tylko budynki i infrastruktura, ale przede wszystkim ludzie.

Za każdym projektem kryje się konkretna historia. To bezpieczniejsza droga do szkoły, łatwiejszy dojazd do pracy, nowoczesna pracownia dla uczniów, skuteczniejsze leczenie pacjentów czy odnowiony zabytek, który ponownie staje się wizytówką swojej miejscowości. To właśnie z takich zmian składa się rozwój regionu.

Oddajemy w Państwa ręce publikację poświęconą projektom, które otrzymały wsparcie z Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska. Chcemy pokazać nie tylko efekty dobrze wykorzystanych środków, ale przede wszystkim ludzi, którzy dzięki nim mogą realizować ambitne pomysły i odpowiadać na realne potrzeby swoich lokalnych społeczności.

Jako samorząd województwa czujemy się odpowiedzialni za mądre i skuteczne wykorzystanie każdej możliwości rozwojowej. Fundusze Europejskie są dziś jednym z najważniejszych narzędzi, które pozwalają nam budować nowoczesny, bezpieczny i przyjazny Dolny Śląsk – region otwarty na wyzwania przyszłości, a jednocześnie dbający o to, by rozwój był odczuwalny w każdym mieście i każdej gminie.

Zapraszam Państwa do lektury. Mam nadzieję, że przedstawione na kolejnych stronach projekty będą najlepszym dowodem na to, że środki europejskie nie są abstrakcyjnymi liczbami w budżecie. To inwestycje, które każdego dnia pracują na rzecz mieszkańców Dolnego Śląska i wspólnie zmieniają nasz region na lepsze.

PAWEŁ GANCARZ
Marszałek Województwa Dolnośląskiego

Dotacjusz rekomenduje

Dolny Śląsk na dobrej drodze **STR. 2**

Unijne korepetycje dla maturzystów **STR. 3**

Going Global: międzynarodowa kariera **STR. 4**

Jeśli szukasz pracy, te kursy są dla Ciebie **STR. 5**

Muzeum pachnące różą kłodzką i wiatrem na Śnieżniku **STR. 6-7**

Mistrzostwo świata w Mikołajowie: wyborna kawa i pyszne słodycze **STR. 8-9**

Tu bije kulturalne serce Świdnicy **STR. 10**

Hejt w szkole? Stop! **STR. 11**

Roszarnia znów zachwyca. Funkcję ma inną, ale od historii nie ucieka **STR. 12-13**

Na pomoc szwankującej wątrobie **STR. 14**

Energia odnawialna w szkole? Tak! **STR. 15**

„Lepsze Jutro" dla imigrantów **STR. 16**

Rośnie wielka sieć dróg rowerowych **STR. 17**

Jak z ruiny zrobić perłę w sercu wsi **STR. 18**

Aktywność nie tylko dla młodzieży **STR. 19**

Pośród kamienic pojawia się zieleń, odnowione ławki, skwery i boiska **STR. 20-21**

Strzelińskie planty będą zachwycające **STR. 22**

Zagadki krasnala Dotacjusza **STR. 23**

Fundusze Europejskie na Dolnym Śląsku – punkty informacyjne **STR. 24**

eprasa.pl 64ae820245

FOT. ZSP TWARDOGÓRA

Uczniowie ZSP w Twardogórze korzystają z dodatkowych zajęć grupowych i indywidualnych

Unijne korepetycje dla maturzystów

Dobre wyniki z egzaminu maturalnego są przepustką na studia. By zdać jak najlepiej, wielu uczniów korzysta z pomocy korepetytorów i z nimi powtarza i utrwala materiał. Jest to kosztowne rozwiązanie. Dla uczniów w mniejszych miejscowościach niemal niedostępne. Z pomocą przyszły Fundusze Europejskie. Dzięki nim w szkołach średnich z 11 powiatów z Dolnego Śląska zorganizowano dla maturzystów darmowe korepetycje z języka polskiego i z matematyki. Przeznaczono na ten cel 13,1 mln złotych.

Wyniki matur są ważne dla uczniów, ale także dla szkoły, bo jesteśmy także oceniani na ich podstawie. U nas nie było z tym najlepiej - przyznaje Dorota Śliwak, koordynatorka projektu „Szansa dla wszystkich - program podniesienia wyników maturalnych uczniów dolnośląskich szkół" w Zespole Szkół Ponadpodstawowych im. Jarosława Iwaszkiewicza w Twardogórze.

Wyniki egzaminu dojrzałości z matematyki były w tej szkole poniżej dolnośląskiej średniej.

Nieoczekiwana pomoc i wielka radość

- Złożyło się na to kilka przyczyn. Między innymi to, że w technikum uczniowie mają mniej lekcji matematyki niż w liceum. Nie ma kiedy nadrobić zaległości, aby dać porządne podstawy do samodzielnej nauki - tłumaczy Edyta Pciak-Rogala, dyrektorka ZSP w Twardogórze.

Program nazywany w skrócie „Szansa" spadł tej placówce jak z nieba.

- Z założenia przewidywał zajęcia grupowe i indywidualne dla uczniów klas maturalnych i klas czwartych z dwóch obowiązkowych przedmiotów na maturze: języka polskiego oraz matematyki - wyjaśnia Dorota Śliwak.

Zwłaszcza zajęcia indywidualne były cenne, bo to w praktyce darmowe korepetycje. Nauczyciel miał czas, by popracować z uczniem nad tym, co sprawiało mu wyjątkowe trudności.

- Bardzo pomogły mi zajęcia z matematyki. Już wyniki próbnej matury pokazały, że zadania nie sprawiają problemów. Czuję się o wiele pewniej - mówi Jakub Adamowski, uczeń klasy 5 TR (technik reklamy).

Jego kolega z klasy, Maksym Gawłowski, planuje zdawać rozszerzoną maturę z języka polskiego. - Przerobiliśmy wiele pytań i tematów. Wierzę, że bez trudu poradzę sobie na maturze - zapewnia.

Wyrównali do średniej

W twardogórskiej szkole w zajęciach z programu „Szansa" w 2024 r. wzięło udział 51 uczniów. 33 z nich podeszło do matury i uzyskało wyniki równe dolnośląskiej średniej. Czyli cel został osiągnięty. W tym roku w programie bierze udział 54 uczniów.

- Wyniki kolegów zmotywowały kolejnych uczniów. Widzą efekty dodatkowych zajęć. Nawet ci, którzy nie planowali zdawać matury, chcą do niej przystąpić, bo dzięki zajęciom z programu „Szansa" czują się na siłach - tłumaczy koordynatorka.

W Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. Jana Pawła II w Lubaniu w projekcie wzięło udział 39 uczniów. - Najbardziej chwalili zajęcia indywidualne z matematyki. Ten przedmiot wymaga systematyczności. Braki w materiale wychodzą natychmiast - tłumaczy Iwona Grzelczak, koordynatorka programu w ZSOiZ w Lubaniu, nauczycielka matematyki. - Zajęcia oko w oko z nauczycielem dają najlepsze efekty - podkreśla nauczycielka. Satysfakcja dla nas jest ogromna, gdy uczniowie stwierdzą, że matematyka nie jest taka straszna - dodaje.

Co udało się już zrobić

ZSP w Twardogórze jest jedną z pięciu szkół z powiatu oleśnickiego, które biorą udział w projekcie unijnym „Szansa dla wszystkich - program podniesienia wyników maturalnych uczniów dolnośląskich szkół".

- Szkoły chętnie się zgłaszały, bo widziały szansę dla uczniów i dla placówki. Projekt zakładał bowiem zakup pomocy dydaktycznych - tłumaczy Karolina Zińczuk z Wydziału Oświaty Starostwa Powiatowego w Oleśnicy.

W Zespole Szkół Ponadpodstawowych im. Jarosława Iwaszkiewicza w Twardogórze kupiono m.in. tablice multimedialne oraz laptopy dla nauczycieli i uczniów. - Placówki wzbogaciły się też o monitory, tablice interaktywne, materiały dydaktyczne i sprzęt nagłaśniający - wylicza Karolina Zińczuk. Podobne zakupy sprzętu oraz materiałów dydaktycznych zrobiły wszystkie szkoły uczestniczące w projekcie „Szansa" . Wsparcie obejmuje także nauczycieli. Chwalą sobie liczne szkolenia z metod pracy, takich jak tutoring czy mentoring.

ALINA GIERAK

Projekt „Szansa" jest kierowany do szkół z małych miejscowości

Wyniki maturalne szkół w tych miastach są niższe od średniej ogólnopolskiej. Zarówno poziom zdawalności oraz średni wynik egzaminu jest najlepszy dla języka angielskiego, natomiast zdecydowanie niższy dla języka polskiego, a szczególnie matematyki. Powiaty biorące udział w programie „Szansa" wybrano na podstawie trzech przesłanek: wyników maturalnych na tle innych powiatów, miejsca na liście miast średnich tracących funkcję społeczno-gospodarcze w województwie dolnośląskim oraz w wykazie obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie dolnośląskim. Program objął powiaty: dzierżoniowski, jaworski, kamiennogórski, lubański, lwówecki, oleśnicki, oławski, polkowicki, średzki, wołowski oraz ząbkowicki. Są one organami prowadzącymi dla 11 liceów ogólnokształcących i 21 techników. Zaplanowano udział 3 816 uczniów ze szkół w tych powiatach, które osiągają niższe wyniki egzaminów maturalnych na terenie Dolnego Śląska (od średniej w województwie) i 125 nauczycieli. Projekt jest realizowany od stycznia 2024 do września 2027.

eprasa.pl 64ae820245

FOT. KONRAD BAŁAJEWICZ

Dolnośląscy przedsiębiorcy na targach w Azji

FOT. KONRAD BAŁAJEWICZ

Kolejny Program Going Global 5.0 obejmie 13 zagranicznych misji gospodarczych

Going Global: międzynarodowa kariera

Dolnośląskie firmy prężnie się rozwijają, wykorzystując nowoczesne technologie i nowe rynki zbytu. Od lat wspiera ich w tym dofinansowany z Funduszy Europejskich program „Going Global – Internacjonalizacja Dolnośląskich Przedsiębiorstw" dofinansowany z Funduszy Europejskich.

Projekt zakłada organizację misji gospodarczych dla przedsiębiorców z Dolnego Śląska. To dla nich świetna okazja do zaprezentowania się na branżowych targach w Europie, Ameryce i Azji. Wartość projektu Going Global 4.0 wynosiła łącznie 21 milionów złotych. Ponad 70 proc. tej kwoty to fundusze unijne.

Przedstawiciele 134 firm i samorządowcy uczestniczyli w 28 międzynarodowych misjach gospodarczych. Efekt? 201 podpisanych kontraktów o wartości blisko 28 mln zł i potencjalne kolejne umowy warte ponad 113 mln zł. Dolnośląskie firmy prezentowały swoje produkty i technologie m.in. w Tokio, Dubaju, San Francisco, Paryżu, Berlinie, Londynie czy Toronto.

– Dolnośląskie firmy mają potencjał, by skutecznie konkurować globalnie. Jako samorząd jesteśmy po to, aby im w tym pomagać. Kontynuujemy obecność na sprawdzonych rynkach, ale otwieramy też nowe kierunki. Działamy odpowiedzialnie, uwzględniając sytuację geopolityczną i potrzebę budowania stabilnych łańcuchów dostaw – podkreśla Paweł Gancarz, marszałek województwa dolnośląskiego.

Bez targów nie ma kontaktów ani kontraktów

Spółka Bartek Candles z Bystrzycy w powiecie oławskim brała udział w dwóch wydarzeniach. – Prezentowaliśmy głównie świece zapachowe w szkle i dyfuzory zapachowe. Dzięki wsparciu z projektu Going Global nasza spółka mogła skutecznie poszerzyć rynek dla produktów bez ponoszenia dodatkowych obciążeń dla przedsiębiorstwa – mówi Bartosz Bryłkowski z Bartek Candles. – Udział w targach został sfinansowany w ramach programu Going Global 4.0, który zapewnia profesjonalne wsparcie oraz promocję dolnośląskiej gospodarki. Nasi opiekunowie dbają o to, by dolnośląskie firmy były rozpoznawalne i mogły nawiązywać kluczowe relacje biznesowe – wyjaśnia pan Bartosz.

Na targach Beauty Asia Singapore 2025 było dziesięciu przedsiębiorców z Dolnego Śląska. Poza Bartek Candles były na nich także m.in. firma Masthef, producent higienicznych zestawów „pierwszej pomocy" dla kobiet oraz dla rodziców maluchów i firma Avicenna Oil, która łączy naturalne właściwości olejków roślinnych z nowoczesną technologią, oferując produkty wspierające zdrowie oraz pielęgnację skóry i włosów. Te same firmy pojechały także na Targi Beauty & Wellness Expo do Hongkongu.

– Azjatycki rynek jest bogaty, chłonny i mało zagospodarowany przez polskie firmy. Ma ogromny potencjał, dlatego nasi przedsiębiorcy chcą tu przyjeżdżać – tłumaczył Michał Rado, wicemarszałek województwa dolnośląskiego.

Kosmiczne technologie Dolnoślązaków

Na Space Tech Expo 2025 w Bremie, czyli Targach Inżynierii Kosmicznej, największych w Europie w tej dziedzinie, było sześciu przedsiębiorców, którzy mieli możliwość zaprezentowania swoich produktów i technologii. Jak wyjaśniał Bartłomiej Kasiewicz, kierownik działu R&D Nordes Sp. z o.o. z Wrocławia, na targach szukali możliwości dostosowania profilu działalności do wymagań branży. Firma prezentowała m.in. zminiaturyzowany sensor, który służył do komunikowania się bezprzewodowo z komputerem. Ten nowoczesny czujnik działa w elektronice branży spożywczej, ale może posłużyć też do podboju kosmosu.

Równie zaawansowane działania na rzecz branży kosmicznej zaproponowali przedstawiciele wrocławskiego Nanores Lab, nowoczesnego, prywatnego laboratorium specjalizującego się w badaniach materiałowych oraz produkcji i prototypowaniu mikro- i nanokomponentów. Bartosz Rusecki, reprezentujący Nanores Lab, podkreślał, że plusem tych targów jest fakt, że można na nich spotkać nie tylko specjalistów od sprzedaży, ale też wielu przedstawicieli działów technicznych i zapoznać się z najnowszym badaniami.

Wsparcie samorządu zachętą do zakładania firm

Na targach Dolnoślązacy spotykają wielu młodych przedsiębiorców z Polski, którzy są zaskoczeni skalą pomocy udzielanej przez nasz lokalny samorząd. Padają deklaracje, że warto zakładać firmy na Dolnym Śląsku właśnie z uwagi na pomoc dla start-upów i finansowanie im wyjazdów na targi do odległych miast.

Do San Francisco na TechCrunch Disrupt, uważanych za mekkę światowych start-upów, inwestorów i liderów innowacji, pojechało 13 dolnośląskich firm. Wśród nich Meterd ze Środy Śląskiej, który zaprezentował oprogramowanie do zarządzania budynkami, zwłaszcza w obszarze energetyki i gazu.

– Nawiązaliśmy w San Francisco sporo nowych kontaktów z dużymi firmami, pokazaliśmy nasz produkt szerszej publice. Liczymy, że przełoży się to na ekspansję naszej firmy na rynek amerykański – mówił po powrocie Sebastian Paniak z Green Energy i Meterd.

Podobne nadzieje ma wrocławska firma BangProof. Jej założyciele stworzyli pierwszy na świecie miękki kask do sportów wodnych, który łączy zaawansowaną technologię z wygodą i estetyką. Produkt robi furorę na świecie, a popularność zyskuje między innymi dzięki prezentacjom na targach.

Going Global 5.0 już wkrótce

– Wsłuchujemy się w głos przedsiębiorców i odpowiadamy na ich potrzeby. Po zakończeniu jednej edycji projektu, od razu startujemy z kolejną – podkreśla Paweł Gancarz, marszałek województwa dolnośląskiego.

Następna edycja obejmie 13 zagranicznych misji gospodarczych. Wsparcie otrzyma 157 firm z regionu.

Stworzyć sieć biznesową

Going Global wzmacnia też relacje gospodarcze i sprzyja budowaniu nowych kontaktów biznesowych. – Chcemy także rozwijać nowe łańcuchy dostaw i wzmacniać te już istniejące – mówi Michał Rado.

Going Global to dobry przykład jak można długofalowo pomagać lokalnemu biznesowi, by mógł on odnaleźć się nie tylko na rynku krajowym, ale też na arenie międzynarodowej.

Alina Gierak

eprasa.pl 64ae820245

Jeśli szukasz pracy, te kursy są dla Ciebie

Utrata stabilności zawodowej, niskie wynagrodzenia czy brak perspektyw rozwoju to problemy, z którymi mierzy się wielu mieszkańców Dolnego Śląska. Odpowiedzią na te wyzwania jest projekt „Akademia pozytywnej zmiany", realizowany przez Fundację Optimo Modo z Jeleniej Góry. Pieniądze na wsparcie młodych osób z pięciu powiatów pochodzą w Funduszy Europejskich.

FOT. ALINA GIERAK

Najbardziej oblegane były: kurs na prawo jazdy oraz kurs kosmetyczny. – Bardzo pomogły mi zajęcia praktyczne – chwali kurs Ewa Dąbrowska z Jeleniej Góry

Projekt obejmuje mieszkańców Jeleniej Góry oraz powiatów karkonoskiego, lwóweckiego, jaworskiego i złotoryjskiego. - Wiele z tych obszarów zmaga się z wykluczeniem komunikacyjnym oraz ograniczonym dostępem do nowoczesnych form kształcenia i zatrudnienia - wyjaśnia Paweł Adamski, prezes Fundacji Optimo Modo.

- Projekt jest skierowany do osób w trudnej sytuacji na rynku pracy. Szczególną uwagę poświęciliśmy osobom pracującym na umowach krótkoterminowych, zatrudnionym na umowach cywilnoprawnych oraz tym, którzy odchodzą z rolnictwa i szukają nowej drogi zawodowej - dodaje Adamski.

Fundacja Optimo Modo ma 16-letnie doświadczenie w pomaganiu bezrobotnym chcącym się przekwalifikować czy zdobyć nowe umiejętności. Dzięki dobremu rozeznaniu w lokalnych rynkach pracy organizuje kursy, jakich próżno szukać gdzie indziej.

- Ważne jest, aby szukanie pracy rozpocząć z konkretnymi umiejętnościami. I my to umożliwiamy - podkreśla Katarzyna Bielewicz-Tarlach, wiceprezes Fundacji Optimo Modo.

Jak tłumaczy, kursy, które organizują w ramach „Akademii pozytywnej zmiany", są skrojone pod potrzeby chętnych. - Zaczynamy od rozmów i indywidualnej diagnozy potrzeb. Każdy objęty programem otrzymuje wsparcie doradcy zawodowego, który pomaga określić jego mocne strony, cele i możliwe ścieżki rozwoju - mówi Katarzyna Bielewicz-Tarlach.

W Jeleniej Górze znalazła się młoda osoba, która interesuje się zielarstwem. Dołączyli do niej inni i tak powstał kurs zielarz-fitoterapeuta. Uczestnicy dowiedzieli się, jak działają składniki aktywne zawarte w ziołach i jak wspomagać nimi leczenie różnych dolegliwości.

Innym nietypowym kursem była onoterapia. To forma animaloterapii (zooterapii) wspomagająca rehabilitację i rozwój człowieka poprzez bezpośredni kontakt z osłami. Przydaje się także w pracy z alpakami, końmi czy psami. Potrzebę zorganizowania takiego kursu zgłosiła pani, która lubi zwierzęta i planuje pracę w agroturystyce.

- To modny trend na Dolnym Śląsku, w wielu gospodarstwach agroturystycznych można spotkać różne zwierzęta. Obcowanie z nimi wspiera rozwój emocjonalny i społeczny, działa uspokajająco i terapeutycznie - tłumaczy wiceprezeska Optimo Modo.

Po szkoleniach teoretycznych, uczestnicy zajęć mają możliwość odbycia płatnych staży zawodowych, które pozwalają im zdobyć doświadczenie. Wiele osób ma już upatrzoną pracę i potrzebuje tylko certyfikatu potwierdzającego umiejętności. W przypadku kursów na prawo jazdy czy obsługę wózków widłowych trzeba zdać egzaminy.

- Najwięcej chętnych mieliśmy na kurs prawa jazdy. To zawsze jest hit naszych programów - mówi Paweł Adamski. Powód jest prosty. Kurs na prawo jazdy dofinansowany z Funduszy Europejskich jest za darmo. W kieszeni uczestnika zostaje ok. 4 tys. zł.

Damian Feszler, 19-latek z Jeleniej Góry, uczeń Zespołu Szkół Ekonomiczno-Turystycznych, jest bardzo zadowolony, że udało mu się dostać na kurs w Fundacji Optiomo Modo. Z prawem jazdy w ręku może pomóc mamie i zarabiać, choćby dowożąc pizzę.

- Nigdy nie byłoby nas stać na wysłanie syna na kurs prawa jazdy. A dziś prawie każdy pracodawca tego wymaga - przyznaje mama Damiana.

Równie oblegany był kurs kosmetyczny. - Skupiłyśmy się głównie na manicure, stylizacji paznokci, robieniu wzorków, pielęgnowaniu rąk. Bardzo pomogły mi zajęcia praktyczne - chwali Ewa Dąbrowska z Jeleniej Góry. Uczyła się tajników dobrego manicure razem z siostrą bliźniaczką.

Kurs był dopełnieniem ich prywatnych zainteresowań. Już wcześniej robiły sobie wzajemnie i koleżankom manicure. Teraz mają podstawy (i certyfikat), by w przyszłości zająć się tym zawodowo. Na razie dziewczyny studiują.

Fundacja Optimo Modo zorganizowała ponadto kursy na: ratownika medycznego, pilota drona, opiekuna osób starszych, promotora muzycznego, UX Designer, Product & Project Manager IT. W sumie w „Akademii pozytywnej zmiany" bierze udział ponad 200 osób. Projekt finansowany jest ze środków Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska, a jego wartość przekracza 2,8 mln zł.

- Nie bez znaczenia jest też aspekt społeczny projektu. Wiele osób boryka się z brakiem kwalifikacji, ale i z niską motywacją i brakiem wiary we własne możliwości. Dlatego tak ważne jest wsparcie psychologiczne i doradcze, które pomaga uwierzyć w siebie i podjąć pierwsze kroki w kierunku zmiany - mówi Katarzyna Bielewicz-Tarlach.

Alina Gierak

eprasa.pl 64ae820245

FOT. LUCYNA PUZDROWSKA

Skała, która rozpada się w dłoniach i spotkanie z Wodnikiem z czeskiego jeziora Roskoš - oto ulubione atrakcje dzieci

Muzeum pachnące różą kłodzką i wiatrem na Śnieżniku

W Kudowie -Zdroju od roku działa Polsko-Czeskie Interaktywne Muzeum Ziemi Kłodzkiej. Nie ma w nim gablotek, eksponatów za szkłem i tablic. Tu zwiedzający angażują wszystkie zmysły, by poznać atrakcje regionu.

Muzeum stworzyli Anna i Karol Zębik, małżeństwo prowadzące turystyczne biznesy na Ziemi Kłodzkiej. O muzeum, w którym można dotknąć, powąchać, poprzesuwać i poczuć eksponaty, marzyli od dawna. Dzięki Funduszom Europejskim muzeum powstało szybciej, niż zakładali. Unijna dotacja sprawiła, że małżeństwo Zębików mogło zrealizować swoje pomysły z rozmachem i wspólnie z Czechami.

Rozsławić Ziemię Kłodzką

- Pochodzimy z Kudowy-Zdroju. Jesteśmy zakochani w naszej okolicy i uważamy, że jest nadal niedoceniana. Nasze muzeum w pigułce pokazuje atrakcje regionu kłodzkiego. Sprawia, że wielu turystów powraca, by je podziwiać na żywo. Wejść na Śnieżnik, powędrować wśród Błędnych Skał, zejść do podziemi Twierdzy Kłodzkiej - mówi Karol Zębik.

Multimedialne opowieści przyciągają tak młodzież, jak i dorosłych

Scenariusz wystaw i to, co na nich ma się znaleźć, sporządził razem z żoną. Skonsultowali projekt z przewodnikami i miłośnikami regionu. Obejrzeli, jak działają muzea interaktywne w innych miejscowościach turystycznych. Zależało im na tym, by w muzeum dobrze się czuli dzieci i dorośli. By mogli się uczyć i poznawać atrakcje Ziemi Kłodzkiej w przyjemny i ciekawy sposób. Udało się idealnie.

- Po roku działalności zbieramy nagrody za popularyzację regionu, mamy coraz więcej zwiedzających, dla których wizyta w naszym muzeum jest obowiązkowym punktem wycieczki – cieszy się pan Karol.

- Spędzaliśmy z dziećmi zimowe ferie w Stroniu Śląskim. Przyjechaliśmy specjalnie do Kudowy-Zdroju, do Polsko-Czeskiego Interaktywnego Muzeum Ziemi Kłodzkiej, by dowiedzieć się więcej o regionie, w którym wypoczywamy. Dzięki temu już planujemy przyjechać tu latem i wejść na Śnieżnik, zwiedzić Jaskinię Niedźwiedzią i Błędne Skały - wyliczają Jadwiga i Karol Synówkowie z Poznania.

eprasa.pl 64ae820245

Poczuć wiatr ze Śnieżnika i wcisnąć się w szczelinę Błędnych Skał

W muzeum jest 18 sal z interaktywnymi atrakcjami. Poznajemy w nich przyrodę, zabytki, słynnych mieszkańców, a także legendy Ziemi Kłodzkiej.

Przewodnikiem po ekspozycji jest Liczyrzepa, mityczny sudecki Duch Gór. W tę postać wcielił się aktor Robert Gonera. Liczyrzepa wiedzie turystów na Śnieżnik, gdzie w specjalnej kabinie mogą poczuć wiatry wiejące na tym szczycie. Zaprasza także do wędrówki wśród Błędnych Skał i próby przejścia przez jedną ze szczelin na tej trasie. Ściany labiryntu tworzą w sali przestrzenną, niemal filmową scenografię. Każdy zakręt to zagadka, a każda odnaleziona ścieżka, to małe zwycięstwo.

Dzieci na długo zatrzymują się przy Leśnym Ludzie, drzewie, które mówi. Czujniki dotykowe reagują, gdy się pojawimy i Leśny Lud zaczyna snuć opowieści i legendy oraz podaje turystyczne ciekawostki oraz historyczne fakty. Możemy także odwiedzić jaskinie krasnoludów i przy okazji poznać minerały Ziemi Kłodzkiej.

Z Wodnikiem na łódce po jeziorze Rozkosz w Czechach

Atrakcyjna jest wyprawa łódką po jeziorze Rozkosz w Czechach. To sztuczne jezioro w północnej części Czech, w pobliżu miasta Česká Skalice, które latem chętnie odwiedzają turyści z Polski. Centralnym punktem ekspozycji jest stylizowana łódka, do której można wejść i poczuć się jak na jeziorze. Podłoga, przypominająca taflę jeziora, reaguje na ruch - pojawiają się na niej świetlne refleksy i iluzje.

Niepowtarzalnego charakteru tej sali nadaje interaktywna postać Wodnika, strażnika jeziora. Pojawia się dopiero wtedy, gdy uczestnik dotknie odpowiedniego punktu. Jego głos, wydobywający się z przestrzeni, snuje opowieść pełną magii, przyrody i dawnych podań. To nie tylko wizualna atrakcja, ale też moment kontemplacji i wytchnienia - połączenie natury, mitu i nowoczesnej technologii.

Wszystkiego można dotknąć, poczuć, czy powąchać

Interaktywne muzeum jest urządzone w taki sposób, że każdy eksponat można dotknąć, a nawet poczuć. To ostatnie sprawdza się zwłaszcza podczas poznawania przyrody regionu kłodzkiego i podziwiania dwumetrowej róży kłodzkiej, kwiatu - symbolu regionu. Wszystko tu jest kolorowe i multimedialne. W wielu wyznaczonych fotopunktach można smartfonem zrobić nietuzinkowe zdjęcia i od razu pochwalić się nimi w sieci.

Furorę robi Czeska Gospoda, w której można doświadczyć świata „do góry nogami". Wnętrze stylizowane jest na tradycyjną, rustykalną knajpkę, ale ekstremalnie odwróconą. Meble, lustra, obrazy - wszystko jest na suficie. Spacerowanie po menu, to jak powrót w dawne czasy. To zabawna metafora międzykulturowej tożsamości pogranicza - działające na poczucie humoru i przewrotne doświadczenie przestrzeni. Ekspozycje wykorzystują nowoczesne technologie: mapping, VR, interaktywne światło i dźwięk, reagujące na ruch i obecność zwiedzających.

- Nie mogło zabraknąć lokalnych legend i baśni, by bawić i inspirować najmłodszych - podkreślają Zębikowie. Dzieci poznają legendy Baby Jagi, Liczyrzepy, Krasnoluda, Wodnika, a także Leśnego Luda.

6-letni Marcin z Kłodzka muzeum zwiedzał razem z babcią. Zachwycony był niedźwiedziem Ludwikiem z czeskiego Nachodu, miasta sąsiadującego z Kudową-Zdrojem. Niedźwiedź żył tu naprawdę w miejscowym zamku. W muzeum jest jego wersja multimedialna. Wielkie zwierzę wędruje razem ze zwiedzającymi przez komnaty zamkowe.

- Bardzo podobała mi się też burza. Były grzmoty, wicher i pioruny, ale się nie bałem, bo to było w specjalnej kabinie - opowiada chłopiec.

Bez unijnych funduszy ani rusz

Karol Zębik przyznaje, że muzeum to inwestycja życia ich rodziny. Bo choć w biznesie turystycznym na Ziemi Kłodzkiej działają od wielu lat, to pierwsze tak duże i kosztowne przedsięwzięcie.

Oni mieli wizję, a nad konkretnym pomysłem pracowało kilkadziesiąt osób z całej Polski. Na ponad 600 mkw., w zabytkowej kamienicy w Kudowie-Zdroju powstało muzeum, które żyje, uczy, bawi. Teraz to miejsce jest obowiązkową atrakcją turystyczną w regionie, którą odwiedza się na początku pobytu w okolicy.

- W naszym muzeum zwiedzający mają możliwość odkrycia najbardziej fascynujących miejsc i atrakcji przyrodniczych Kotliny Kłodzkiej, co pomaga im w tworzeniu własnej trasy na dalsze zwiedzanie regionu - wyjaśnia Karol Zębik.

Przygotowania do otwarcia muzeum trwały dwa lata. Dzięki wsparciu Funduszy Europejskich prace poszły szybko i z rozmachem. Polsko-Czeskie Interaktywne Muzeum Ziemi Kłodzkiej zostało otwarte rok temu. Znajduje się przy ul. Zdrojowej 52 w Kudowie-Zdroju, otwarte jest przez siedem dni w tygodniu od 10.00 do 21.00. Wstęp kosztuje 47 zł, bilet ulgowy 42 zł, a grupowy 37 zł.

Wartość projektu przekracza 4 mln zł, z czego ponad 1,5 mln zł to dofinansowanie z Unii. Projekt objął prace budowlane, zakup nowoczesnego wyposażenia i wdrożenie zaawansowanych technologii, pozwalających odwiedzającym na doświadczenie wystaw w zupełnie nowy sposób. Obiekt został w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Dziś muzeum działa pełną parą, przyciąga odwiedzających z całej Polski. To atrakcja turystyczna, która łączy kreatywną edukację z zabawą i zostaje w pamięci na długo.

ALINA GIERAK

FOT. LUCYNA PUZDROWSKA

W Sali Kwiatów możesz posłuchać, jak brzmią kwiaty

FOT. LUCYNA PUZDROWSKA

Podczas wycieczki po muzeum można poznać wiele lokalnych legend

eprasa.pl 64ae820245

Mistrzostwo świata w Mikołajowie: wyborna kawa i pyszne słodycze

Mikołajów to mała wioska w gminie Stoszowice w powiecie kłodzkim, która dotąd słynęła z siedziby św. Mikołaja, a od niedawna także z wyjątkowej palarni kawy, którą przyrządza i opowiada o niej Agnieszka Rojewska, Mistrzyni Świata Baristów! Jedyna Polka i jedyna kobieta z takim tytułem. Miejsce stworzyła z koleżanką Anną Oleksy, która jest międzynarodowym sędzią baristów i początkującą cukierniczką. Dzięki unijnej dotacji panie spełniły marzenie i uczyniły z XIX-wiecznej stodoły królestwo kawy.

ZDJĘCIA: SHEEPANDRAVEN

Sheep & Raven to rzemieślnicza palarnia kawy speciality i kawiarnia

Maleńki, spokojny Mikołajów w gminie Stoszowice to stara wieś wzmiankowana w XIII wieku. Bajkowo położona między Górami Bardzkimi a Masywem Grochowej 350 m.n.p.m. Mieszka tu mniej niż 50 osób, a od roku także Agnieszka Rojewska, Mistrzyni Świata Baristów, i jej przyjaciółka Anna Oleksy, międzynarodowa sędzia zawodów w parzeniu kawy, a od niedawna także utalentowana cukierniczka, której wypieki schodzą na pniu.

To właśnie położenie i bajkowy widok z okna sprawiły, że zamieniły wielkomiejski Poznań na dolnośląską wieś. Kiedy szukały miejsca, by stworzyć w nim palarnię kawy z częścią warsztatową i pokojami do wynajęcia, rozglądały się właśnie za miejscem z duszą i niebanalnym, jedynym w swoim rodzaju widokiem z okna.

Droga była długa i kręta

– Buszowałyśmy w internecie i śledziłyśmy ogłoszenia, aż w końcu trafiłyśmy na stodołę i dom koło niej i ten widok z okna! To on przesądził o wszystkim. Może nie było to wtedy najbardziej rozsądne, bo okazało się, że nakład pracy i koszty były ogromne, aby nadać temu rozsypującemu się zabytkowemu wnętrzu obecny charakter. Były problemy z wodą, a stodoła okazała się częścią wspólną dla nas i sąsiada, ale jakoś udało się to wszystko ogarnąć. I nie żałujemy! Cieszymy się, że tak to się wszystko potoczyło, no i dzisiaj wszyscy zachwycają ogrodem – mówi nam Agnieszka Rojewska, współwłaścicielka palarni kawy i kawiarni w Mikołajowie.

Otwarcie tego miejsca było spełnieniem marzeń, ale droga do tego momentu zawiła i kręta. Pani Agnieszka kawą zainteresowała się przez przypadek, jak to zazwyczaj w życiu bywa.

– Mój tata chciał, abym z bratem znalazła pracę na wakacje, a co tu dużo mówić, nie byliśmy skorzy, by to zrobić. Tacie nie chodziło nawet o jakieś poważne, długoterminowe i stałe zatrudnienie. Bardziej sezonowe. I tak trafiłam do sieciówki w Poznaniu. Ja studiowałam tam na Uniwersytecie Ekonomicznym i spodobało mi się zarabianie pieniędzy, miałam odejść po wakacjach, ale trafiłam na fajnych ludzi, którzy kawą byli zafascynowani i tak zostałam trzy lata – opowiada Agnieszka Rojewska.

To właśnie wtedy zaczęła interesować się również zawodami. Zaczęły się starty, na początku bez większych sukcesów. To były takie czasy, że szkolenia dotyczące kawy dla baristów były w Polsce rzadkością, a jeśli się pojawiały, były bardzo drogie. W zasadzie te profesjonalne dostępne były tylko za granicą. – Zaczęłam uczyć się na własną rękę, z książek, rozmów z innymi ludźmi od kawy i własnych eksperymentów. Jestem trochę samoukiem. Teraz to wygląda zupełnie inaczej, jest mnóstwo profesjonalnych szkoleń certyfikowanych, materiałów w internecie, pokazów, ale 13 lat temu było zupełnie inaczej. Spotykaliśmy się wtedy ze znajomymi od kawy, wymienialiśmy doświadczenia, poglądy i tak to się zaczęło, były też starty i eliminacje wewnętrzne. Kiedy usłyszeliśmy, że oni już nie chcą inwestować w zawody, postanowiłam z kolegą z pracy Mateuszem, że odejdziemy i będziemy działać na własną rękę – wspomina mistrzyni.

Wtedy wystartowali w zawodach jako osoby niezależne, co zaowocowało pierwszym podium w Mistrzostwach Polski. Później była praca w kawiarni prywatnej, aż w końcu w 2012 roku wspólna, pierwsza własna działalność. To kawiarnia w Poznaniu przy Moście Teatralnym. Wtedy też nadeszły kolejne sukcesy. W 2014 roku pani Agnieszka pierwszy raz wygrała w Mistrzostwach Polski i później tryumfowała rokrocznie, aż w końcu przyszedł czas na Mistrzostwa Świata.

– Kawiarnia zaczęła świetnie prosperować, ale my mieliśmy inne wizje na jej rozwój i trochę się poróżniliśmy w tej kwestii. Więc ja odeszłam i zaczęłam na własną rękę być kelnerem, freelancerem. I w 2018 roku wygrałam Mistrzostwa Świata w Amsterdamie jako pierwsza kobieta w historii.

Wyczyn tym bardziej spektakularny, że zawody są mocno zdominowane przez mężczyzn, a na 50-60 zawodników zazwyczaj startuje ok. sześć kobiet. Wraz z wygraną życie pani Agnieszki wywróciło się do góry nogami. Z całego globu posypały się propozycje współpracy.

– Z różnych krajów świata, by jeździć na pokazy, na prezentacje. A także propozycje współpracy z dużymi firmami. I od tego zwycięstwa do pandemii w podróży spędziłam 270 dni! Byłam w 40 krajach. Od Chin czy Korei przez Malezję, Australię, Nową Zelandię po RPA. To było intensywne i bardzo męczące, sama zmiana stref czasowych była mocno wymagająca. Paradoksalnie dla mnie ten covid to była chwila wytchnienia, chyba nawet się z tej izolacji ucieszyłam, w końcu mogłam zatrzymać się i odpocząć – śmieje się baristka.

Z Bergamo do XIX-wiecznej stodoły na Dolnym Śląsku

Wtedy pojawiła się propozycja pracy we Włoszech, na którą się zdecydowała. To był etat w firmie produkującej ekspresy do kawy.

– Włochy są jednak fajne na wakacje, a nie do życia. A poza tym etat trochę mnie tłamsił. Zdecydowałam się wrócić do Polski, bo byłam w kontakcie z Anią, która jest współtwórcą naszej palarni w Mikołajowie. To ona powiedziała, że ma takie marzenie, by stworzyć gdzieś takie miejsce. A znałyśmy się jeszcze od czasów moich pierwszych Mistrzostw Polski, w których ona mi pomagała, i utrzymywałyśmy kontakt przez cały ten czas – wspomina pani Agnieszka.

Jak przyznaje, kiedy usłyszała o pomyśle od Anny Oleksy, pomyślała, czemu nie, zróbmy to! Szukały domu ze stodołą, by w jednej części stworzyć palarnię kawy z warsztatami dla gości i kawiarnią, a w drugiej dom z pokojami do wynajęcia. I w 2020 roku wypatrzyły ogłoszenie o miejscu w Mikołajowie z urzekającym widokiem z okna. I kupiły nieruchomość.

– No i wtedy nadszedł czas na to, by wyremontować i wyposażyć to miejsce, stworzyć w nim przestrzeń taką, jaką jest dzisiaj. Z pomocą przyszła wspólna koleżanka, która specjalizuje się w projektach unijnych. To ona znalazła nabór, w którym mogłyśmy wystartować, by zdobyć pieniądze na adaptację stodoły oraz prace budowlane i wykończeniowe, a także zakup sprzętu do kawiarni czy do części warsztatowej – tłumaczy Agnieszka Rojewska.

eprasa.pl 64ae820245

Anna Oleksy, międzynarodowa sędzia zawodów w parzeniu kawy i cukierniczka

Agnieszka Rojewska, Mistrzyni Świata Baristów

Bez unijnej dotacji nie byłoby Sheep & Raven w Mikołajowie

Takie pieniądze kryły się w Funduszach Europejskich dla Dolnego Śląska. Napisały projekt i wygrały. A walka toczyła się o ogromne pieniądze - wartość projektu przekracza 3 mln zł, a dofinansowanie z Unii Europejskiej 1,1 mln zł.

- Dzięki tym pieniądzom mogłyśmy się pokusić o ekorozwiązania, zamontowałyśmy panele fotowoltaiczne na dachu, które dostarczają nam prąd na funkcjonowanie palarni, mamy też oczyszczalnię ścieków czy system filtracji wody do parzenia kawy, żeby była odpowiednia wysoka jakość.

Jak dodaje, z tej dotacji wykonane zostały także wszystkie przyłącza, np. wody czy prądu, stworzona kanalizacja, wymieniony mur pruski na zwykłą ścianę, bo na miejscu zastały rozpadające się drewniane bramy, trzeba było wzmocnić więźbę dachową, wymienić sam dach. W zasadzie zrobić wszystko od podstaw, bo w stodole było klepisko, na którym przechowywano traktor.

Dziś to miejsce czaruje smakiem, zapachem i wyglądem. Działa pod marką Sheep & Raven jako rzemieślnicza palarnia kawy speciality i kawiarnia. Codziennie pojawiają się tu miejscowi, ale także goście z miejscowości położonych w promieniu 40 km. W weekendy także z dalszych zakątków Dolnego Śląska. Palarnia stała się turystyczną perełką na trasie kulinarnych podróży wielu osób. Także włodarze z okolicy zyskali niebanalne miejsce na rozmowy z zaproszonymi gośćmi czy inwestorami. Wpada starosta czy burmistrz Ząbkowic Śląskich, urzędnicy i wójt Stoszowic, zaglądają sąsiedzi, a wszyscy mogą spróbować tych samych specjałów.

Hit: sernik baskijski

W części warsztatowej właścicielki przeprowadzają pokazy parzenia kawy. W kawiarni w środku może jednocześnie delektować się naparem 20 osób, a kiedy jest ciepło - ze stolikami w ogrodzie znajduje się przestrzeń dla 60 osób.

W ofercie są kawy niebanalne, od klasycznych po specjały, które serwuje się sędziom podczas mistrzostw świata, także egzotyczne z najdalszych zakątków świata i z kameralnych upraw, np. w Ugandzie.

ZDJĘCIA: SHEEPANDRAVEN

Agnieszka i Anna stworzyły miejsce czarujące smakiem, zapachem i wyglądem

- Opowiadamy o kawie, o każdym ziarenku, o tym, jak je parzymy, do czego pasują. Można kawę kupić na wynos albo delektować się nią u nas, na miejscu. Mamy przystępne ceny, bo chciałyśmy, aby ludzie mieli okazję spróbować tych kaw - tłumaczy pani Agnieszka.

I tak, za kawy klasyczne płaci się od 10 do 20 zł, a za kawy z mistrzostw między 20 a 30 zł.

Do kawy serwowane są ciasta. Hitem jest baskijski sernik kremowy, który piecze pani Ania.

- Goście uwielbiają te wypieki. Bez względu na to, ile bez wystawimy w witrynce, wszystkie schodzą, podobnie jak sernik baskijski. Sernik pistacjowy znika w 30 minut, tak samo cynamonki!

Anna Oleksy doskonali sztukę kulinarną. Wzięła nawet ostatnio udział w konkursie powiatowym gospodyń wiejskich, gdzie zdobyła swoje pierwsze wyróżnienie.

Przed właścicielkami palarni kawy i kawiarni kolejne marzenia: adaptacja domu i stworzenie pokoi do wynajęcia, a poza kawiarnią serwowanie także innych dań. Kto wie, może będzie to, na przykład, pstrąg kłodzki?

W planach są również kolejne mistrzostwa. Pani Agnieszka ma na koncie już dwie wygrane w Mistrzostwach Świata, pierwszą w Amsterdamie z 2018 roku i drugą z 2022 roku w Mediolanie. Gdy z nimi rozmawialiśmy, szykowały się na kolejne mistrzostwa w Brukseli.

Adrianna Szurman

eprasa.pl 64ae820245

Tu bije kulturalne serce Świdnicy

FOT. ADRIANNA SZURMAN

Gruntowna przebudowa nie ominęła sceny i widowni

FOT. ADRIANNA SZURMAN

Wyremontowana zostanie także mechanika sceniczna. Sterowane ręcznie urządzenia zostaną zautomatyzowane

Teatr Miejski w Świdnicy jest czymś więcej, niż tylko miejscem, gdzie można obejrzeć ciekawy spektakl zaproszonych teatrów. To centrum kulturalne i rozrywkowe miasta. To tutaj odbywają się najważniejsze wydarzenia, prestiżowe gale, podniosłe uroczystości, rozstrzygnięcia plebiscytów czy imprezy charytatywne. Teraz, ku radości mieszkańców miasta, teatr jest gruntownie przebudowywany i modernizowany, a Świdnica zdobyła na to pieniądze z Funduszy Europejskich .

Budynek teatru jest w samym sercu świdnickiego Rynku. To zabytek, nad którym czuwa konserwator, ponieważ jest wpisany do rejestru zabytków.

Na co dzień pieczę nad teatrem sprawuje Świdnicki Ośrodek Kultury, animator życia kulturalnego w Świdnicy. Ostatni remont przeprowadzono tu ponad 25 lat temu. Obiekt już od dawna wymagał gruntownej renowacji.

Nowa scena, widownia i to, czego nie widać

Zakres prac jest imponujący. - Budynek zostanie przebudowany tak, by zwiększyć dostępność infrastruktury służącej prowadzeniu działalności kulturalnej i dostosować obiekt do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami - mówi Magdalena Dzwonkowska, rzeczniczka prasowa Urzędu Miejskiego w Świdnicy.

Jak dodaje, kompleksowo przebudowywane są także instalacje: elektryczna, wodno-kanalizacyjna, sygnalizacji pożaru i alarmowa, wentylacji mechanicznej, instalacji c.o. i klimatyzacja.

FOT. ADRIANNA SZURMAN

Ważnym elementem prac jest likwidacja barier architektonicznych, co jest tu nie lada wyzwaniem

Modernizowane są pomieszczenia sanitarne, socjalne i biurowe. Trwa przebudowa wnętrz foyer, holi i sali widowiskowej, gdzie wymienione zostaną także fotele i wykładziny podłogowe. Ściany sali widowiskowej pokryją specjalistyczne ustroje akustyczne. Remont objął też dekoratornie, garderoby, ciągi komunikacyjne i pomieszczenia techniczne.

- Ważnym elementem przebudowy jest likwidacja barier architektonicznych, co w budynkach objętych ochroną konserwatorską jest nie lada wyzwaniem. Najistotniejszym elementem jest przebudowa szybu windy i montaż większego dźwigu - dodaje urzędniczka.

Wyremontowana zostanie także mechanika sceniczna. Sterowane ręcznie urządzenia zostaną zautomatyzowane: mosty oświetlające scenę i widownię oraz sztankiety dekoracyjne pozwalające na podwieszanie dekoracji, banerów reklamowych, elementów tła.

- Dodatkowo wymienione zostaną kotary sceniczne. Powstanie całkiem nowy system elektroakustyki, obejmujący salę widowiskową i lustrzaną. Obiekt będzie wyposażony w system inspicjenta i systemy projekcji. Przewidziano wykonanie nowej instalacji oświetlenia technologicznego, dostawę kompletu oświetlenia wraz z nowoczesnym sterowaniem - wylicza Magdalena Dzwonkowska.

FOT. ADRIANNA SZURMAN

Zakres prac jest imponujący. Obejmuje cały budynek i wszystkie instalacje

Kto skorzysta z nowego teatru?

Pomieszczenia teatru są udostępniane na potrzeby imprez charytatywnych oraz innych wydarzeń, których Świdnicki Ośrodek Kultury jest współorganizatorem.

ŚOK wspiera rozwój lokalnej społeczności i promuje aktywność kulturalną wśród mieszkańców. Wszystko po to, by integrować różne środowiska i promować inicjatywy, które wzbogacają życie kulturalne Świdnicy.

Z nowej sceny będą nadal korzystać placówki oświatowe, przedszkola, szkoły, grupy nieformalne, np. „Alchemia teatralna", artystyczne ruchy amatorskie „Jubilat", „Krąg", Fundacja Dobrej Muzyki, Wrocławska Fundacja Filmowa, Uniwersytet Trzeciego Wieku, Świdnickie Organizacje Pozarządowe, Muzeum Dawnego Kupiectwa, Młodzieżowy Dom Kultury, Fundacja Ładne Historie, Dzienny Dom „Senior - Wigor" i Warsztaty Terapii Zajęciowej w Świdnicy.

Adrianna Szurman

Trudna
przebudowa zabytku

Remont wykonuje firma budowlana z Mazowsza. W czasie prac odkryte zostały zabytkowe, polichromowane belki stropowe z XVIII wieku, co zmieniło zakres prac budowlanych i wartość całego zadania.

eprasa.pl 64ae820245

Hejt w szkole? Stop!

Praca nauczyciela w dzisiejszych czasach wymaga ciągłego stawiania czoła nowym formom agresji rówieśniczej i cyberprzemocy. To niezwykle obciążające i odpowiedzialne zadanie. Problem dostrzegli w Dolnośląskim Ośrodku Polityki Społecznej we Wrocławiu i przygotowali projekt wsparcia pracowników oświaty i innych grup zawodowych w radzeniu sobie z tymi sytuacjami. Projekt sfinansowany został z Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska.

FOT. DOPS

Nauczyciele i pedagodzy uczą się, jak przeciwdziałać przemocy rówieśniczej

Ewa Kisztelińska, dyrektor Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej we Wrocławiu podkreśla, że impuls do stworzenia projektu wyszedł od nauczycieli, pedagogów oraz psychologów pracujących w szkołach. Wśród problemów, na które wskazywali, pojawił się słaby dostęp do specjalistycznej wiedzy, jak skutecznie przeciwdziałać przemocy rówieśniczej. Jak jej zapobiegać, jak reagować, gdy się pojawi w szkole? Co zrobić, gdy ma się sygnały o tym, że w rodzinie ucznia dochodzi do przemocy domowej?

Płatnych kursów i webinariów na ten temat jest sporo. Chodziło jednak o zapewnienie uczestnikom bezpłatnych szkoleń, spotkań z fachowcami i praktycznych warsztatów. W Dolnośląskim Ośrodku Polityki Społecznej powstał projekt „szyty na miarę", uwzględniający, że każda grupa zawodowa ma swą specyfikę.

Projekt skierowano nie tylko do nauczycieli na Dolnym Śląsku, ale również osób pracujących w ośrodkach pomocy społecznej, ośrodkach interwencji kryzysowej, zespołach i grupach diagnostyczno-pomocowych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, gminnych komisjach rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, wymiarze sprawiedliwości, ochronie zdrowia i organizacjach pozarządowych. W projekcie bierze udział blisko 400 osób z województwa dolnośląskiego.

Hejt najpowszechniejszą formą przemocy

Łukasz Gierek z Fundacji Hejt Off zaznacza, że hejt jest dziś najpowszechniejszą formą przemocy w Polsce i największym problemem polskich szkół. Z badań wynika, że niemal co drugi młody człowiek w kraju stał się ofiarą hejtu, a co piąty przyznaje się do jego stosowania. Problem pogłębia fakt, że dorośli nie nadążają za swoimi dziećmi, uczniami i wychowankami.

- Cyfrowa rzeczywistość jest dynamiczna. Wczoraj wszyscy byli na Facebooku, dziś młodzież prawie go nie używa... Królują TikTok, YouTube, Snapchat czy Discord. Tam toczą się rozmowy, powstają żarty, memy i trendy. Tam dzieciaki uczą się języka, którym często nie posługują się w domu ani w szkole. Dla nich rel, NPC, sigma czy cringowe sytuacje to coś oczywistego. Dla nas brzmi to jak szyfr, który trudno rozwikłać bez pomocy książki szyfrów - mówił Łukasz Gierek w Jeleniej Górze na spotkaniu z rodzicami oraz nauczycielami, poświęconemu hejtowi w szkole i walce z nim. Podkreślał, że nauczycieli i przedstawicieli innych grup zawodowych nie można zostawić samych z tym problemem. Konieczne są wsparcie i szkolenia. Takie między innymi, jakie przygotowano w ramach projektu DOPS.

FOT. DOPS

Największą wartością dodaną szkoleń było „mieszanie" grup zawodowych

Warsztaty i Studium Przeciwdziałania Przemocy

- W projekcie przewidziano realizację szkoleń dwu- i trzydniowych oraz studium przeciwdziałania przemocy w rodzinie - wylicza Ewa Kisztelińska.

Bloki tematyczne szkoleń obejmują m.in.: profilaktykę przemocy, zjawisko przemocy w rodzinie oraz sytuacji psychologicznej osób doznających przemocy, zachowania osób stosujących przemoc w rodzinie i możliwość pomocy, etapy pracy z osobami doznającymi przemocy w rodzinie i stosującymi przemoc w rodzinie, przemoc wobec dziecka, przemoc w rodzinie wobec osób starszych i z niepełnosprawnościami.

Cenna wiedza i wymiana doświadczeń

- To bardzo potrzebny projekt - mówi Justyna Bondas, pedagog szkolny w Szkole Podstawowej nr 1 w Sycowie, uczestniczka projektu. - Świat się zmienia, musimy być na bieżąco i przygotowywać się na nowe wyzwania, które niesie nowoczesna technologia - tłumaczy.

Pani Justyna ma 20-letnie doświadczenie w pracy pedagoga szkolnego i dobrze wie, że wyzwania, z jakimi teraz się mierzą osoby pracujące w oświacie, wymagają innych metod i działań, niż dekady temu. - Na warsztatach i wykładach w ramach projektu DOPS, cenna była nie tylko wiedza wykładowców, ale i możliwość wymiany doświadczeń z kolegami z innych placówek. Przekonaliśmy się, że hejt dotyka każde środowisko. Nie ma znaczenia, czy to mała czy duża szkoła, wieś czy miasto. Dobrze, że poznaliśmy narzędzia, by radzić sobie z tym - podkreśla pedagog z SP nr 1 w Sycowie.

Na jednej sali policjant, nauczyciel i pracownik MOPS

Uczestnicy projektu i wykładowcy zauważyli, że największą wartością szkoleń było „mieszanie" grup zawodowych. - Gdy na jednej sali warsztatowej spotykają się: pracownik socjalny, policjant i nauczyciel, dzieje się coś niezwykłego: zaczynają rozumieć wzajemne kompetencje i ograniczenia, uczą się płynnego przekazywania spraw między instytucjami, budują osobiste relacje, które w sytuacjach kryzysowych skracają czas reakcji i eliminują „przerzucanie się odpowiedzialnością" - wylicza korzyści ze szkoleń jeden z wykładowców.

Przemoc w domu

Kolejnym elementem projektu jest Studium Przeciwdziałania Przemocy Domowej pierwszego stopnia. Uczestnicy zdobywają na nim wiedzę na temat procedury związanej z tzw. niebieską kartą oraz dostęp do specjalistycznych narzędzi diagnostycznych i pomocowych. Program studium został opracowany i jest realizowany przez zespół ekspertów - certyfikowanych specjalistów i superwizorów w zakresie przeciwdziałania przemocy, którzy na co dzień pracują zarówno z osobami doznającymi przemocy, jak i osobami stosującymi przemoc.

Projekt strategiczny

Interwencja kryzysowa i przeciwdziałanie przemocy - o tym, jak ważne są to problemy, niech świadczy fakt, że działania realizowane przez DOPS należą do projektów strategicznych dla naszego województwa (w sumie takich projektów w budżecie unijnym na lata 2021-2027 jest zaledwie kilkanaście). Już w trakcie trwania projektu zostało zwiększone dofinansowanie, co pozwoli przeszkolić większą liczbę zainteresowanych. - Dzięki temu mogliśmy przedłużyć czas realizacji do połowy 2028 roku. Wcześniej planowaliśmy zakończyć projekt w grudniu 2027 roku - wyjaśnia Ewa Kisztelińska.

ALINA GIERAK

Unia pomaga

Unijny projekt w zakresie rozwoju interwencji kryzysowej oraz przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie, realizuje Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej we Wrocławiu. Szkolenia i warsztaty potrwają do połowy 2028 roku. Wartość projektu przekracza 2 mln zł, z czego ponad 1,9 mln zł pochodzi z funduszy europejskich.

eprasa.pl 64ae820245

FOT. PIOTR KRZYŻANOWSKI

Emilia Zagórniak, dyrektor CUS „Roszarnia", zaprasza do odwiedzin

FOT. PIOTR KRZYŻANOWSKI

Pamiątkowy obelisk przypomina tych, którzy niegdyś tworzyli to miejsce

Roszarnia znów zachwyca. Funkcję ma inną, ale od historii nie ucieka

Adaptacja budynku dawnych zakładów przemysłowych, aby stworzyć Centrum Usług Społecznych w miejscowości Radwanice (pow. polkowicki) to przykład inwestycji, na którą przedstawiciele innych samorządów patrzą z zazdrością. Trudno im się dziwić – dawna roszarnia zachwyca rozmachem prac, dbałością o detale, multifunkcyjnością i tym, jak nowy obiekt został przyjęty przez lokalną społeczność.

Dawna roszarnia, a wcześniej jeszcze fabryka krochmalu, przez dekady była najważniejszym zakładem pracy w gminie Radwanice. Lata mijały, a zapotrzebowanie na przetwarzanie słomy lnianej lub konopnej na włókna, było coraz mniejsze. W końcu zakład zamknięto, a budynki stopniowo zaczęły popadać w ruinę.

- Od urodzenia jestem mieszkańcem gminy Radwanice. Za każdym razem, jak mijałem te ruiny, to serce mi pękało. Szkoda było i samych obiektów, i historii tego miejsca, która z czasem zaczęła się zacierać. Tak naprawdę to były jedne z największych zakładów przetwórstwa lnu w dawnym województwie legnickim. Pracowało tu kilkaset osób - tłumaczy Paweł Piwko, wójt gminy Radwanice.

Mieszkańcy doskonale pamiętają jak obiekt wyglądał jeszcze w 2024 roku, czyli wtedy, gdy ogłoszono decyzję o rychłej przebudowie.

- Co tu dużo mówić, to była ruina, która pewnie w niedługim czasie sama by się rozpadła. Serce pękało jak się patrzyło na te budynki. Dziś to samo serce rośnie - usłyszeliśmy od pana Kazimierza, mieszkańca Radwanic.

Przebudowa ruszyła w połowie 2024 roku, a inwestycja pochłonęła ponad 17 mln zł, z czego prawie 5 mln zł pochodzi z Funduszy Europejskich. Pierwsi mieszkańcy weszli do wyremontowanego budynku w marcu 2026 roku.

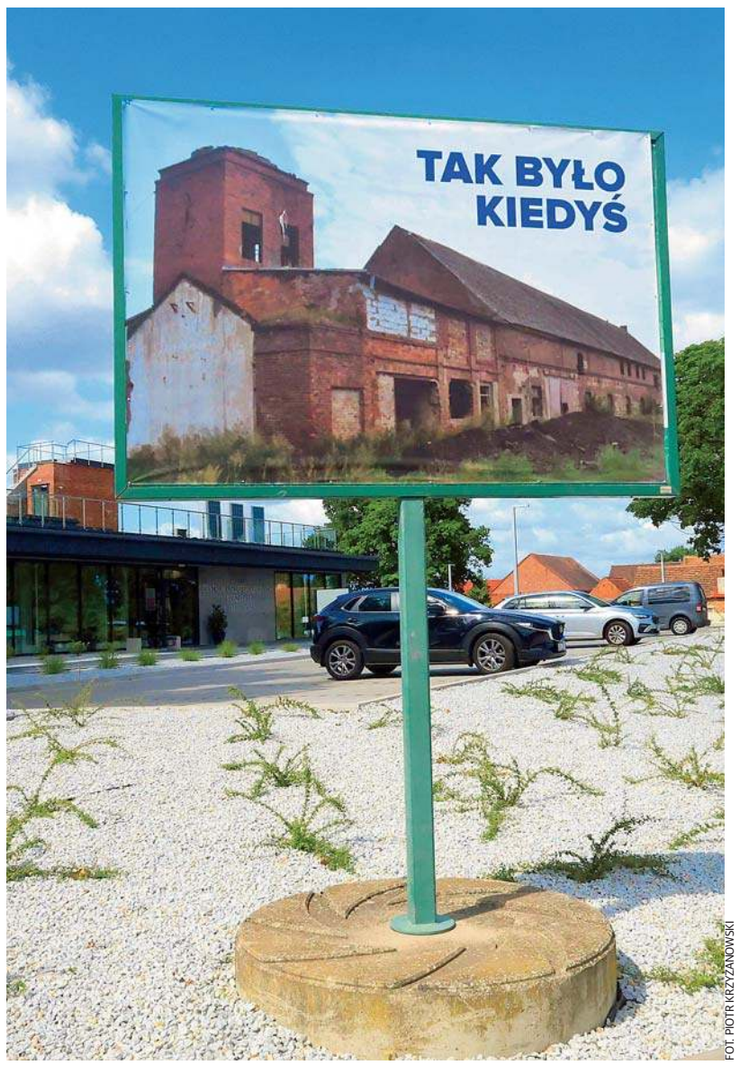

FOT. PIOTR KRZYŻANOWSKI

Nowe części budynku zaprojektowano tak, by nawiązywały do historycznej bryły obiektu

Historia i nowoczesność

Mimo że to nowoczesny obiekt, zachowano jego historyczny charakter. Warto podkreślić, że około 90 procent obecnej formy budynku odzwierciedla kształt dawnej roszarni.

- Najważniejszym elementem, który udało się ocalić, jest główna hala produkcyjna w jej pierwotnej, ceglanej i kamiennej formie. Dziś stanowi ona serce całego założenia architektonicznego. Nowe części budynku zostały zaprojektowane w taki sposób, aby nawiązywały do historycznej bryły - informuje wójt Paweł Piwko.

Nowoczesny segment z zielonym dachem odróżnia się od części zabytkowej, ale spójnie łączy się z historyczną częścią. Jednym z najbardziej charakterystycznych elementów modernizacji jest przekształcenie dawnego wyciągu cyklonowego w wieżę widokową z tarasami.

- Można z niej podziwiać panoramę Radwanic. To symboliczne połączenie przemysłowej historii z nową, społeczną funkcją budynku - dodaje wójt.

W centralnej części obiektu powstały izby regionalne. Jedna została poświęcona włókiennictwu, w której znajdziemy pamiątki z dawnych lat. Spory wkład wniosła Irena Kasprzak, mieszkanka gminy Radwanice, która przekazała niezwykle cenne materiały dokumentujące historię nieistniejących już zakładów roszarniczych. Wśród przekazanych eksponatów znalazły się m.in. elementy odzieży roboczej, dokumenty, dy-

eprasa.pl 64ae820245

FOT. PIOTR KRZYŻANOWSKI

FOT. PIOTR KRZYŻANOWSKI

Zbiór porcelanowych słoni liczy już setki egzemplarzy. Na wystawie w CUS można też oglądać stare fotografie dawnej roszarni i jej załogi

plomy, wyroby lniarskie oraz archiwalne fotografie.

Dwie kolejne izby mają prezentować historię miejsca i lokalnej społeczności. Symbolem gminy jest słoń, który też ma już swoje miejsce w CUS. Dzięki wsparciu mieszkańców w Roszarni znalazło się wiele wyjątkowych figurek słoni, które ustawiono w gablotach. Do darczyńców dołączył też wójt, który rozbudował kolekcję o około 200 słoników z prywatnych zbiorów.

W trzeciej sali znajduje się wystawa czasowa, na której znajdziemy przedmioty z okresu II wojny światowej.

Kręgielnia, siłownia, gabinety masażu i wiele więcej

Roszarnia to nie tylko siedziba Centrum Usług Społecznych, ale przede wszystkim miejsce spotkań i wspólnego spędzania czasu. Przygotowano w niej nowoczesną część rekreacyjno-sportową. Jedną z największych atrakcji jest kręgielnia, która sprzyja rodzinnej rozrywce, spotkaniom ze znajomymi czy organizacji wydarzeń okolicznościowych. To przestrzeń, która zachęca do aktywnego wypoczynku i integracji mieszkańców.

Smaczkiem w wystroju tej części budynku są fototapety przedstawiające roszarnię sprzed lat oraz fotografie mieszkańców podczas zbiorów i przetwórstwa lnu.

- Na otwarciu pojawiły się również osoby, które widzimy na plakatach w kręgielni - dawni pracownicy roszarni. Jak tylko tutaj weszli, to trudno było opanować wzruszenie. Nie wiedzieli, że planujemy w ten sposób uhonorować spuściznę tego miejsca. Pojawiły się łzy - szczęścia, oczywiście. Teraz systematycznie tutaj wracają, spędzają czas w gronie przyjaciół. Dzięki nim to miejsce znów żyje - tłumaczy Emilia Zagórniak, dyrektor Centrum Usług Społecznych „Roszarnia" w Radwanicach.

W tej sali znajdziemy też bilard, stół co cymbergaja, tarcze do darta, zaplecze gastronomiczne i miejsce do organizacji spotkań.

Miłośnicy aktywności fizycznej mogą korzystać z nowoczesnej siłowni wyposażonej w sprzęt do treningu siłowego i kondycyjnego. Kompleksowe wyposażenie gwarantuje odpowiednie treningi zarówno dla osób rozpoczynających swoją przygodę z ćwiczeniami, jak i tych ze zdecydowanie większym doświadczeniem.

Uzupełnieniem tej części obiektu jest sala fitness, w której odbywają się różnorodne zajęcia ruchowe, m.in. fitness, joga, zumba czy ćwiczenia prozdrowotne dla seniorów. Dzięki szerokiej ofercie każdy może znaleźć aktywność dopasowaną do swoich możliwości i potrzeb.

- Seniorzy natychmiast pokochali to miejsce. Chętnie pojawiają się na rehabilitacjach, masażach, korzystają z zajęć grupowych i po prostu spędzają tu czas - dodaje Emilia Zagórniak.

Zaznaczyć należy, że specjaliści przyjmują mieszkańców za darmo - wszystko w ramach projektu.

W Centrum Usług Społecznych „Roszarnia" zrodził się również pomysł funkcjonowania osoby, tzw. „złotej rączki".

- To są usługi dla starszych, niepełnosprawnych, samotnych. Pomoc w codziennych czynnościach, takich jak np. koszenie trawy czy naprawienie zlewu. Takie codzienne domowe sprawy. Jest zatrudniony pan, który takie usługi realizuje.

Na uwagę zasługuje również wieża widokowa oraz taras, z których rozciąga się widok na Radwanice i okolice. Taras zaprojektowano w takich sposób, żeby był przestrzenią do organizacji wydarzeń plenerowych, koncertów i warsztatów integrujących lokalną społeczność.

W obiekcie przygotowano także 11 komfortowo wyposażonych pokojów w standardzie hotelowym.

Centrum Usług Społecznych „Roszarnia" to przykład udanego połączenia historii z nowoczesnością. Dawny obiekt przemysłowy stał się miejscem otwartym dla wszystkich - przestrzenią rekreacji, integracji, edukacji i wsparcia społecznego. Dzięki bogatej ofercie oraz różnorodnym atrakcjom ‚Roszarnia" ma szansę stać się jednym z najważniejszych punktów życia społecznego nie tylko w gminie Radwanice, ale również w całym zagłębiu miedziowym.

- Patrząc na „Roszarnię" dziś, wciąż widzimy jej dawną duszę - dodaje na koniec wójt Paweł Piwko.

MATEUSZ RÓŻAŃSKI

FOT. PIOTR KRZYŻANOWSKI

Izba pamięci przywołuje wspomnienia z czasów świetności zakładu

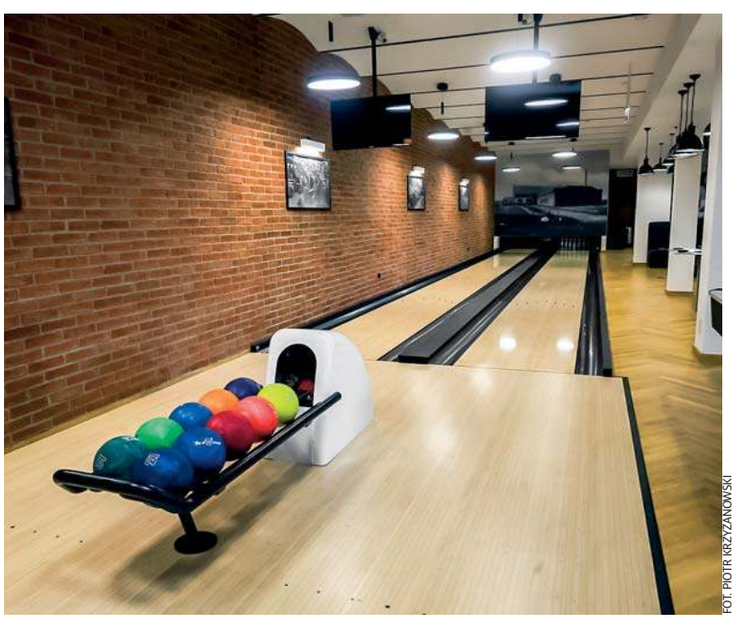
FOT. PIOTR KRZYŻANOWSKI

Nowoczesna kręgielnia stała się popularnym miejscem spotkań

eprasa.pl 64ae820245

Na pomoc szwankującej wątrobie

Niealkoholowe stłuszczenie wątroby to najczęstsza przewlekła choroba wątroby cywilizowanego świata – wyjaśnia Katarzyna Tejza, prezes spółki Endocare. W Centrum Endocare opracowano program badawczo-profilaktyczny, który pomaga zdiagnozować pacjentów.

To choroba, która rozwija się po cichu i w początkowej fazie zwykle nie daje objawów. Jeśli jednak wykryje się problemy na wczesnym etapie, można uniknąć poważnych komplikacji zdrowotnych. Co powinno zaniepokoić ewentualnych pacjentów?

– Przewlekłe zmęczenie, osłabienie i ogólne złe samopoczucie. Senność po posiłkach, brak energii – wylicza Katarzyna Tejza.

W Endocare zauważyli, że zgłasza się do nich coraz więcej osób z takimi objawami, nieświadomych, że atakuje ich groźna choroba. Opracowali program badawczo-profilaktyczny, który pomaga postawić diagnozę i przygotować pacjenta do zmiany trybu życia, bo to jest podstawowy krok w walce z niealkoholowym stłuszczeniem wątroby.

Proste i darmowe badania profilaktyczne

Program „Co mi powiesz brzuchu" przewidywał darmowy pakiet badań dla 10 tysięcy osób z Dolnego Śląska. Pakiet obejmuje USG jamy brzusznej oraz badania krwi, których rynkowa wartość przekracza 400 zł. Dzięki dofinansowaniu z Funduszy Europejskich program jest całkowicie bezpłatny, skierowany do dorosłych. Badania profilaktyczne są bezbolesne i proste.

Ogromne zainteresowanie badaniami

Gdy tylko pojawiła się informacja o możliwości takich badań w Endocare we Wrocławiu, chętnych przybywało z dnia na dzień. Limit 10 tysięcy miejsc został wyczerpany.

Badania Dolnoślązaków potwierdziły ogólnoświatową tendencję. Chorych, którym grozi niealkoholowe stłuszczenie wątroby, jest coraz więcej.

– Nawet 25-30 procent mieszkańców Europy zmaga się ze stłuszczeniową chorobą wątroby – wyjaśniał prof. dr hab. n. med. Jarosław Drobnik, dyrektor medyczny Centrum Endocare.

Jak wynika z badań Endocare, na Dolnym Śląsku ta statystyka może sięgać 40 procent mieszkańców.

Prof. Jarosław Drobnik podkreśla, że wiele osób lekceważy objawy i ból, bowiem kojarzy problemy z wątrobą wyłącznie z nadużywaniem alkoholu. Tymczasem wątroba może być obciążona przez wiele innych czynników: niezdrowy styl życia, stres lub nieodpowiednią dietę.

Tak zwanych czynników cywilizacyjnych przybywa i nie można lekceważyć ich negatywnego wpływu na zdrowie.

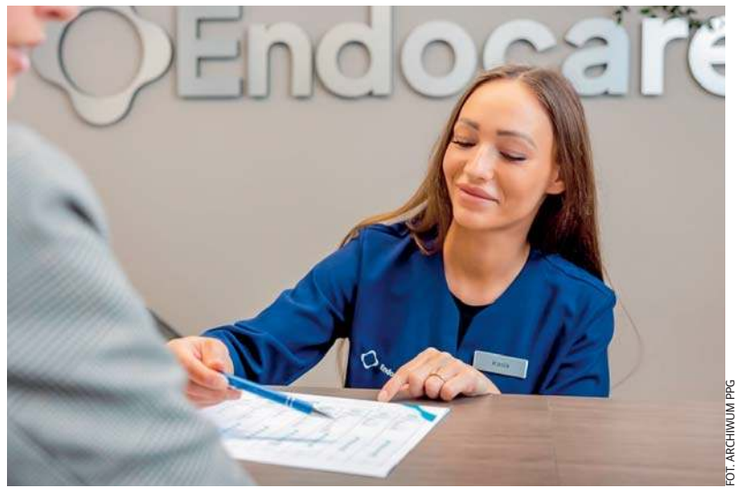

FOT. ARCHIWUM PPG

Nawet 25-30 procent mieszkańców Europy zmaga się ze stłuszczeniową chorobą wątroby

Etap II – namówić pacjentów do zmiany trybu życia

Badania profilaktyczne nie kończą programu.

– Czeka nas teraz trudne zadanie. Przekonanie mieszkańców, u których zdiagnozowano niebezpieczne nieprawidłowości, do konieczności zmiany stylu życia – mówi Katarzyna Tejza.

Kluczowym elementem będzie motywacja do zmiany nawyków żywieniowych, wprowadzenia do codziennej aktywności ruchu i ćwiczeń, zrezygnowania ze słodkich napojów i fast foodów.

AI pomoże zmienić tryb życia

W zmianie trybu życia ma pomóc uczestnikom programu specjalna aplikacja, wspierana przez sztuczną inteligencję.

– Będzie pełnić funkcję asystenta pacjenta w zmianie trybu życia. Będzie między innymi przypominać o zadaniach, pomagać układać dietę i monitorować postępy. Uczestnicy programu otrzymają także materiały edukacyjne opracowane przez specjalistów – wylicza prezeska Endocare.

Drugi etap projektu jest przewidziany na co najmniej sześć miesięcy.

Rodzice dadzą przykład dzieciom

Program spółki Endocare ma jeszcze jeden ważny aspekt. Daje nadzieję, że jego uczestnicy zwrócą uwagę na swoje dzieci, na to, co one jedzą i piją, co robią w czasie wolnym. Jest szansa, że dorośli dostrzegą, iż dzieci i młodzież w Polsce tyją na potęgę. Można zahamować ten proces, dając przykład dzieciom, jak zdrowo żyć. Uczestnicy projektu „ Co mi powiesz brzuchu" będą to wiedzieć.

Centrum Medyczne Endocare

Program realizuje wielospecjalistyczne Centrum Medyczne Endocare przy ul. Borowskiej 242 we Wrocławiu. Placówka specjalizuje się w diagnostyce i leczeniu chorób układu pokarmowego, stawiając na holistyczne podejście do zdrowia.

– Tworząc Centrum Endocare założyliśmy, że będzie to miejsce, gdzie pacjenci otrzymają dokładną diagnostykę i wsparcie w codziennym dbaniu o zdrowie. Program profilaktyczny to ważny krok w kierunku budowy zdrowia publicznego i przykład innowacyjnych rozwiązań, jakie wprowadzamy w trosce o dobro pacjentów – podkreśla Katarzyna Tejza. **ALINA GIERAK**

FOT. ARCHIWUM PPG

Program realizuje wielospecjalistyczne Centrum Medyczne Endocare przy ul. Borowskiej 242 we Wrocławiu

TEN PROJEKT TYLKO W ENDOCARE

Projekt „Opracowanie innowacyjnej procedury wsparcia terapii dysfunkcji wątroby w zespole metabolicznym składającej z terapii łączonej i aplikacji wspierającej" jest realizowany przez Centrum Medyczne Endocare we Wrocławiu, ul. Borowska 242.

FOT. ARCHIWUM PPG

Niealkoholowe stłuszczenie wątroby to najczęstsza przewlekła choroba wątroby cywilizowanego świata

eprasa.pl 64ae820245

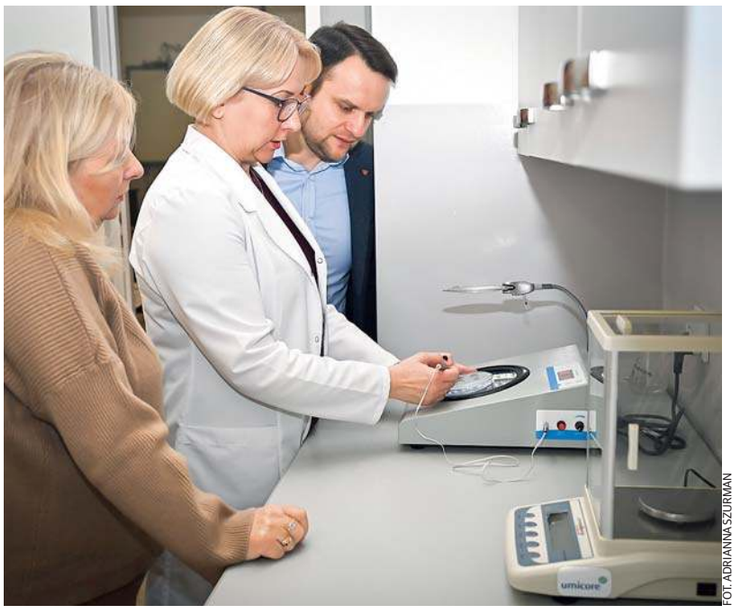
FOT. ADRIANNA SZURMAN

Dzięki nowemu wyposażeniu nie trzeba już jeździć na egzaminy do innych miast

FOT. ADRIANNA SZURMAN

Uczniowie mogą w szkole próbować prac na nowoczesnych instalacjach

Energia odnawialna w szkole? Tak!

Centrum energii odnawialnej w szkole? A do tego nowoczesne sale, laboratorium i wiele technicznych nowinek? Tak, w Kłodzku to możliwe!

Zespół Szkół Technicznych w Kłodzku stał się szkołą na miarę XXI wieku. Uczniowie zdobywają wykształcenie, wykorzystując nowoczesny sprzęt - taki sam, jakim dysponują nowoczesne firmy. Pracują przy profesjonalnych blatach laboratoryjnych, z turbinami wiatrowymi czy pompami ciepła i fotowoltaiką. Utworzono tu Centrum Energii Odnawialnej, czyli nowoczesną przestrzeń edukacyjno-badawczą, gdzie młodzież uczy się zawodów przyszłości: technik energetyki odnawialnej, analityk czy logistyk.

Tradycja i nowoczesność

To szkoła z tradycjami i nowoczesnym sznytem, gdzie historia współgra ze zdobyczami techniki. Jak mówi nam mgr Rafał Olecha, dyrektor technikum, jego szkoła od lat obserwuje trendy na lokalnym rynku pracy i sięga po unijne pieniądze. Wcześniej jednak były to projekty miękkie, czyli szkolenia i kursy zawodowe.

- Na przykład operatora koparko-ładowarki, czy wózka widłowego, uczniowie nabywali też uprawnienia do obsługi pomp ciepła czy ogniw fotowoltaicznych. Pomyśleliśmy, że dobrze byłoby znaleźć pieniądze na udoskonalenie bazy przede wszystkim pod kątem takich zawodów, jak: technik systemów energetyki odnawianej, technik logistyk, magazynier logistyki i technik analityk - wylicza dyrektor Olecha.

I udało się. Z pomocą przyszły Fundusze Europejskie. Szkoła napisała projekt i przy wsparciu Starostwa Powiatowego w Kłodzku, który jest jej organem prowadzącym, zdobyła pieniądze. I to niemałe: ponad 1,3 mln zł.

Skrojone pod przyszłą pracę

Dzięki temu udało się stworzyć ofertę edukacyjną dla uczniów, która spełnia oczekiwania pracodawców, ale także prężnie rozwijających się nowych obszarów OZE.

- Profesjonalnie wyposażone centrum powstało w jednym ze zmodernizowanych budynków szkoły. Unowocześniono pracownie, aby dostosować je do obowiązujących standardów. Korzystają z nich nie tylko uczniowie, ale i nauczyciele, którzy mają możliwość podniesienia kompetencji zawodowych - zaznacza dyrektor Rafał Olecha. Tłumaczy, że uczniowie pracują na turbinach wiatrowych, a nie na silniku rodem z lat 70., mają komputery z oprogramowaniem do analizy prędkości produkcji energii, itd.

- Nowoczesne laboratorium stwarza takie warunki pracy, jak u pracodawcy. Uczeń może się czuć tak, jakby wykonywał prace laboratoryjne w konkretnym zakładzie. W zakresie magazynów logistyki korzysta m.in. z makiet różnego rodzaju budynków magazynowych, a także bramki RFID, co jest nowoczesnym rozwiązaniem magazynowym. Ale najwięcej zainwestowaliśmy w technika energii odnawialnej, gdzie dwie pracownie zostały wyposażone w nowoczesne urządzenia z modelami turbin wiatrowych, pomp ciepła, a nieużytkowany budynek został zaadaptowany na potrzeby Centrum Energii Odnawialnej. Zainstalowaliśmy tam całe wyposażenie do kształcenia praktycznego, czyli silniki, maszyny, urządzenia, śrubokręty, młotki, dłuta... - wylicza.

Podkreśla jednak, że szkoła nie kształci pracowników konkretnych zakładów, ale uczy konkretnych zawodów. Choć ma też umowę ramową z Castoramą. Magazynier logistyk może tam odbywać praktykę, wykorzystywać i sprawdzać w praktyce wiedzę zdobytą w ramach szkolnego projektu, np. umiejętność obsługi bramek RFID.

- Uczeń może w szkole wszystkiego dotknąć, wykonać schematy podłączenia pompy ciepła do instalacji hydraulicznej, podłączenia ogniw fotowoltaicznych. To też procentuje na egzaminie zawodowym, który trzeba zdać na poziomie 75 procent i później w pracy zawodowej.

Wygoda i komfort

Nauczycielka Paulina Bilska, która prowadzi przez meandry branżowych umiejętności „technika analityka" zauważa, że teraz jest dużo wygodniej i bardziej komfortowo.

- Uczniowie uwielbiają te zajęcia. Mogą tu sprawdzić teoretyczną wiedzę w praktyce. W pracy technika analityka, gdzie trzeba wykonywać różnego rodzaju analizy, sprzęt i praktyka są niezbędne. Gdy brakowało sprzętu, trzeba było improwizować i zastępować go czymś innym, np. oglądać filmy i tworzyć laboratorium na blacie ławki. Teraz jest profesjonalnie, bo mamy nowoczesne laboratorium i sprzęt - podkreśla.

Tłumaczy, że technik analityk zajmuje się różnego rodzaju analizami, np. próbek wody w kranie czy na basenie, gleby, mikrobiologicznymi. Po ukończeniu takiego kierunku można pracować w oczyszczalniach ścieków, laboratoriach medycznych, sanepidzie, czy wodociągach, ale też w lokalnych firmach.

- Uczniowie uczą się obsługiwać nowoczesne mikroskopy, używają pipet, a także przygotowują materiały na płytkach szklanych pod mikroskop, wysiewają płytki mikroorganizmami, pobierają próbki, dodają odczynniki, mieszają, przygotowują metody rozdzielania substancji - mówi nauczycielka.

Egzaminy już na miejscu

Dzięki nowemu wyposażeniu uczniowie kierunku technik analityk nie muszą już jeździć na egzamin do Jeleniej Góry czy Wałbrzycha. Mogą go zdawać w szkole. W znanych im warunkach, na sprzęcie, z którym obcowali na co dzień. Nie muszą wcześnie wstawać, by dojechać na egzamin do odległego miasta. To znacznie ogranicza stres.

- Kiedyś uczniowie mieli do dyspozycji ledwo kilka urządzeń, którymi musieli się dzielić. Dziś każdy ma swoje stanowisko. Są tak zaangażowani, że startują z powodzeniem w ogólnopolskich konkursach. Ostatnio mieliśmy finalistki ogólnopolskiego konkursu, w którym dziewczęta wykonywały badania w laboratorium szkolnym i znalazły się wśród najlepszych w konkursie „Inżynierowie Przyszłości Fundacji Orlen". Najwyżej uplasowała się Antonina Makowska z III klasy, a młodsi się przyglądali i już pytają, czy za rok oni również będą mogli wystartować - mówi Rafał Olecha, dyrektor technikum.

Projekt wpisuje się w szerszy cel polityki regionalnej - wyrównywania szans edukacyjnych między większymi miastami a powiatami oddalonymi od głównych ośrodków akademickich.

Adrianna Szurman

eprasa.pl 64ae820245

„Lepsze Jutro" dla imigrantów

FOT. COPILOT AI

– Ten projekt był społecznie potrzebny i z założenia dobry, zarówno dla społeczności imigrantów, jak również dla nas jako gospodarzy i pracodawców tej grupy społecznej – mówią w Stowarzyszeniu Eurolegnica

„Lepsze Jutro. Integracja społeczno-zawodowa imigrantów mieszkających w Legnicy" – to projekt dofinansowany z Funduszy Europejskich, który pomógł osobom przybywającym do naszego kraju w odnalezieniu się w nowej rzeczywistości. Dzięki temu mogą spokojniej żyć i pracować.

Projekt w zamyśle miał na celu pomoc w integracji społecznej i zawodowej osób z innych państw, które emigrują do Polski w celach ekonomicznych, a nade wszystko uciekają przed niebezpieczeństwem wojny w ich dotychczasowym miejscu zamieszkania. – Był zatem potrzebny i z założenia dobry zarówno dla społeczności emigrantów, jak również dla nas jako gospodarzy i pracodawców. Szereg działań przewidzianych w projekcie miało na celu wsparcie jego uczestników w niezbędne kompetencje do rozpoczęcia życia w naszym kraju – informuje Dominika Kropiwnicka ze Stowarzyszenia Eurolegnica, które realizowało projekt.

Kluczem było zaangażowanie

Na pomoc mogli liczyć pełnoletni obywatele innych państw, legalnie przebywający w Polsce i mieszkający w Legnicy. Wsparciem mogły zostać objęte osoby bezrobotne lub bierne zawodowo, które nie posiadają obywatelstwa państw Unii Europejskiej, Norwegii, Islandii, Liechtensteinu ani Szwajcarii. W projekcie wzięło udział 48 osób pochodzenia ukraińskiego.

– Musimy pochwalić uczestników za ich zaangażowanie i aktywny udział w całym procesie. Widać było, że zależy im na oferowanym wsparciu i jest to dla nich ważne – dodaje Dominika Kropiwnicka.

Kluczowe okazało się indywidualne podejście do uczestników. Dzięki temu, w przypadku każdej osoby można było określić bariery utrudniające funkcjonowanie w Polsce, a następnie zaplanować konkretne kroki prowadzące do większej samodzielności społecznej i zawodowej.

– Największą barierę najczęściej stanowił brak znajomości języka polskiego, angielskim również rzadko uczestnicy się posługiwali, dlatego niezbędne było zaangażowanie osoby ze znajomością języka ukraińskiego. Z kolei osoby choć trochę posługujące się językiem polskim często już pracowały (przeważnie w zmianowym trybie pracy) i miały bardzo ograniczony czas na dodatkowe zajęcia czy szkolenia podnoszące kwalifikacje i kompetencje. Musieliśmy maksymalnie dostosowywać miejsce oraz godziny szkoleń do ich trybu pracy – dodaje.

Dodatkowo uczestnicy mogli korzystać między innymi ze wsparcia psychologicznego, rodzinnego i prawnego, a także z pomocy językowej i zawodowej. To wszystko pomogło lepiej poznać zasady funkcjonowania w Polsce, zwiększyć ich kompetencje i przygotować do aktywnego udziału w codziennym życiu.

Doskonale widać efekty

Dziś, po zakończeniu, widać doskonale, jak zmieniła się sytuacja. – Nasi podopieczni nauczyli się języka na poziomie A1, otrzymali wsparcie w postaci indywidualnego programu działania, wraz z doradcą zdecydowali o dalszych możliwościach rozwoju zawodowego. Następnie zredagowali profesjonalne CV i wzięli udział w rekrutacji na pojawiające się wakaty. Duża część z nich zdecydowała się rozwijać karierę zawodową w ramach dotychczasowego zatrudnienia w Polsce. Nowe kompetencje dają im szansę na awans i zwiększenie wynagrodzenia. Projekt zapewniał również możliwość podniesienia kwalifikacji i kompetencji poprzez szkolenia zawodowe wybrane przez samych uczestników – wylicza Dominika Kropiwnicka.

Skuteczna integracja imigrantów jest również inwestycją w lokalną społeczność i rynek pracy. Osoby, które lepiej znają język, swoje prawa i obowiązki, potrafią korzystać z dostępnych instytucji i są przygotowane do podjęcia zatrudnienia, mają większe możliwości samodzielnego budowania swojej przyszłości. Zyskuje na tym także miasto, które staje się bardziej spójne i otwarte.

– Z kilkoma osobami pozostajemy w kontakcie z uwagi na ich zainteresowanie kolejnymi projektami. Widzimy, że są bardziej otwarte w codziennej komunikacji, mają większą łatwość w nawiązaniu rozmowy, chcą nadal podnosić swoje umiejętności i szkolić się, aby stać się „atrakcyjniejszym" kandydatem przy podjęciu nowej lub kolejnej pracy – dodaje Dominika Kropiwnicka.

Mateusz Różański

eprasa.pl 64ae820245

FOT. MONIKA FAJGE

Nowa ścieżka w Oławie jest częścią Dolnośląskiej Cyklostrady. Sieć 11 głównych tras rowerowych ma połączyć cały region

Rośnie wielka sieć dróg rowerowych

W Oławie powstała nowa trasa rowerowa. Ma ponad kilometr, biegnie wzdłuż rzeki i jest częścią największej inwestycji rowerowej w historii regionu – Cyklostrady Dolnośląskiej. Dróg dla rowerzystów ma być jeszcze więcej.

Ścieżka pieszo-rowerowa od ul. Żeromskiego do skrzyżowania ulic Rybackiej i Siedleckiej - bo o niej mowa - została oddana do użytku wiosną 2026 roku. Prace trwały niecały rok. Jak informuje oławski magistrat, „nowo wybudowana infrastruktura została wyposażona w oświetlenie, odpowiednie oznakowanie oraz miejsce odpoczynku dla rowerzystów".

Bezpieczna i zielona

- Ścieżka jest bezpieczna, a jej niewątpliwym atutem są walory krajobrazowe. Nie znajduje się bezpośrednio przy drodze, biegnie przy rzece Oławie i zagajniku, który planujemy zaadaptować na park - mówi burmistrz Oławy, Tomasz Frischmann.

Zieleń i bezpośrednie sąsiedztwo rzeki doceniają mieszkańcy, miłośnicy rowerowych przejażdżek. - Trasa jest naprawdę ładnie położona i porządnie wykonana, idealna zarówno dla dorosłych, jak i dla dzieci. Jest przy niej zadaszona wiata i ławeczki, gdzie można odpocząć. Na jazdę próbną wybrałem się z synem zaraz po jej otwarciu. Liczę na więcej ścieżek rowerowych w mieście, w końcu ruch to zdrowie - mówi pan Adam, który do Oławy przeprowadził się kilka lat temu z Wrocławia. - Uważam, że w miastach powinno być niemal tyle tras rowerowych, co chodników. Może wtedy więcej osób przesiadłoby się z samochodów na rowery - dodaje.

To pomoże przyciągnąć nowych mieszkańców

Władze miasta liczą, że dzięki nowej trasie rowerowej Oława stanie się miejscem bardziej atrakcyjnym dla turystów, ale też mieszkańców. A tych od kilku lat przybywa. Jak wynika z „Raportu o stanie gminy Miasto Oława za 2025 roku", Oława znajduje się w grupie gmin, które od lat notują wzrost populacji (o około 2,5-3 proc.). Inwestycja wpisuje się też w miejski Plan Gospodarki Niskoemisyjnej, którego głównym celem jest poprawa stanu powietrza, a co za tym idzie, ochrona środowiska i zdrowia mieszkańców.

Połączeni z całym regionem

Co ważne, nowa ścieżka dla rowerzystów w Oławie jest częścią Dolnośląskiej Cyklostrady. Sieć 11 głównych tras rowerowych, o łącznej długości ponad 2 tys. kilometrów, ma połączyć cały region. To największy projekt rowerowy w historii Dolnego Śląska.

Całkowita wartość projektu wyniosła ponad 2,3 mln zł, z czego prawie 2 mln zł pochodzi z Funduszy Europejskich.

- Ta trasa zaktywizuje Dolny Śląsk pod względem turystycznym, ale przede wszystkim wzmocni potencjał gospodarczy gmin i będzie stanowiła ważny element lokalnej sieci transportowej. Mieszkańcy otrzymają nie tylko ciekawą pod względem rekreacyjnym trasę, ale także dogodne połączenia rowerowe między innymi do siedzib gmin i lokalnych zakładów przemysłowych - tak o Cyklostradzie mówił Michał Rado, wicemarszałek województwa dolnośląskiego.

Będą kolejne ścieżki dla cyklistów

Ścieżka przy ul. Żeromskiego nie jest jedyną, która powstanie w Oławie w ramach Cyklostrady. Obecnie trwa opracowywanie kompleksowej dokumentacji projektowej trasy Via Regia, Trasy Złotej i Blue Velo w granicach Oławy.

- Nie jest to łatwy proces, bo wymaga opiniowania przez wiele instytucji. Zgody muszą wydać m.in. Wody Polskie, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, konserwator zabytków, Lasy Państwowe, a także zarządcy dróg przebiegających przez nasze miasto. Zakładamy, że projektowanie tras powinno zakończyć się pod koniec roku - tłumaczy burmistrz Oławy. - Wraz ze starostwem powiatowym zakończyliśmy budowę ścieżki rowerowej przy ul. Kilińskiego, która jest odcinkiem Trasy Złotej - dodaje.

Trasa Złota, wchodząca w skład Cyklostrady Dolnośląskiej, ma przebiegać od Oławy do miejscowości Jaczkowice, a następnie po dawnej linii kolejowej Oława - Boreczek, przez miejscowości Polwica i Domaniów do Borka Strzelińskiego.

MONIKA FAJGE

eprasa.pl 64ae820245

FOT. GMINA SOBÓTKA

Tak wyglądała zrujnowana, stara świetlica...

FOT. GMINA SOBÓTKA

...a tak prezentuje się po kompleksowej przebudowie i renowacji

Jak z ruiny zrobić perłę w sercu wsi

Mieszkańcy Michałowic w gminie Sobótka długo czekali na świetlicę wiejską z prawdziwego zdarzenia. Stara była ruiną. Wybudowana w latach 70. ubiegłego wieku i mocno nadgryziona zębem czasu, nie nadawała się już do użytku. Nowa powstała dzięki pozyskanej unijnej dotacji oraz środkom własnym gminy Sobótka.

Michałowice - niewielka wieś w gminie Sobótka - od roku może pochwalić się nową świetlicą. Nowoczesny budynek o powierzchni użytkowej ponad 231 metrów kwadratowych powstał w miejscu starej świetlicy, która od lat straszyła swoim wyglądem.

- To była ruina, powstała jeszcze w czasach PRL-u, nieremontowana niszczała od dawna - wspominają mieszkańcy Michałowic. Na nową świetlicę czekali długo, ale było warto.

FOT. GMINA SOBÓTKA

Na dachu świetlicy położono instalację fotowoltaiczną

Jak kaktus na ręce

- Niektórzy mówili, że prędzej im kaktus na ręce wyrośnie, niż doczekają się świetlicy, ale byłem zdeterminowany. Walczyliśmy o remont starego budynku razem z sąsiadami od kilku lat i w końcu udało się pozyskać fundusze. Gmina pozyskała dotację unijną oraz dołożyła środki własne z budżetu. Teraz powoli meblujemy wnętrze, mamy już stoły i krzesła. Kompletujemy sprzęt kuchenny - mówi sołtys Michałowic Marek Szymański, który na wieś wyprowadził się z Wrocławia. - Szybko przekonałem się, że mieszkańcy chcą się integrować i wspólnie spędzać czas, potrzebowali odpowiedniego miejsca - dodaje.

Żeby nowa świetlica mogła powstać, trzeba było najpierw rozebrać starą. Projekt inwestycji obejmował demontaż ścian zewnętrznych i wewnętrznych istniejącego budynku, rozbiórkę podłóg, wymianę dachu, stolarki drzwiowej i okiennej oraz wszystkich instalacji: wodno-kanalizacyjnej, grzewczej, wentylacyjnej i elektrycznej.

Odbudowana niemal od zera świetlica ma nowe schody wejściowe, taras i podjazd dla osób z niepełnosprawnościami. Na dachu budynku zamontowano panele fotowoltaiczne, świetlicę ogrodzono.

Jak się dowiedzieliśmy w Urzędzie Miasta i Gminy Sobótka, prace udało się wykonać dzięki dotacji z Unii Europejskiej.

Miejsce spotkań dla wszystkich

Świetlica w Michałowicach, podobnie jak inne tego typu miejsca, odgrywa istotną rolę w integrowaniu lokalnej społeczności. Spotykają się tu m.in. panie z Koła Gospodyń Wiejskich.

- Zanim powstała świetlica, widywałyśmy się w domach. Teraz organizujemy spotkania w świetlicy, jesteśmy tam prawie co tydzień, w sobotę lub w niedzielę. Każdy jest mile widziany. Czasem gotujemy, innym razem organizujemy warsztaty albo po prostu rozmawiamy, ćwiczymy, śpiewamy. To miejsce dla małych i dużych, dzieci grają np. w pingponga albo piłkarzyki - opowiada Jolanta Filar z KGW w Michałowicach.

Nie tylko Michałowice

W tym roku świetlice otwarto w Okulicach i Starym Zamku. W poprzednich latach społeczność obu wsi postanowiła przeznaczyć środki z funduszów sołeckich na wykonanie dokumentacji projektowych nowych budynków. Na dokończenie budowy świetlicy (ta ma być kontenerowa) czekają natomiast mieszkańcy Żerzuszyc.

- Na 23 sołectwa, które mamy w naszej gminie, aż w dwudziestu działają świetlice wiejskie. Niemal każde sołectwo ma swoją świetlicę. Takie miejsca służą aktywizacji i integracji mieszkańców. Są potrzebne, bo struktura wsi się zmienia, jest sporo osób „napływowych", które przeprowadzają się na wieś z miasta. Miejsca spotkań są im potrzebne - mówi Alina Miela, inspektor ds. funduszy sołeckich w Urzędzie Miasta i Gminy Sobótka. I dodaje: - W świetlicach organizowane są przeróżne wydarzenia kulturalne, warsztaty, zajęcia dla seniorów i dzieci. Nie stoją puste i cieszą się dużym zainteresowaniem.

Monika Fajge

Inwestycja „Remont i przebudowa świetlicy wiejskiej w Michałowicach" została zrealizowana z Funduszy Europejskich. Kosztowała ponad 1,7 mln zł, z czego prawie 1,2 mln zł pochodzi z UE.

eprasa.pl 64ae820245

Aktywność nie tylko dla młodzieży

Nowe boisko, bieżnie i place zabaw – gmina Miękinia stawia na infrastrukturę sportową i rekreacyjną. To z myślą o mieszkańcach okolicy, nie tylko tych najmłodszych. Inwestycja doszła do skutku dzięki funduszom unijnym.

Gmina Miękinia jest jedną z najmłodszych demograficznie gmin na Dolnym Śląsku, ze średnią wieku wynoszącą niewiele ponad 37 lat. Co więcej, gmina może pochwalić się jednym z najwyższych przyrostów ludności w Polsce. Dzięki atrakcyjnemu położeniu – tuż przy granicy Wrocławia – każdego roku gminie przybywają setki nowych mieszkańców. Jak grzyby po deszczu rosną nowe, willowe osiedla i budynki wielorodzinne, a pośród nich tzw. infrastruktura towarzysząca.

Każdy może tu przyjść

To z myślą o mieszkańcach powstały niedawno nowoczesne miejsca do uprawiania sportu i rekreacji. Nowa infrastruktura jest ogólnodostępna, mogą z niej korzystać dzieci i młodzież, ale też dorośli, w tym seniorzy. Zadowoleni są m.in. amatorzy biegania.

W Miękini pojawił się linowy plac zabaw oraz boisko z nawierzchnią z trawy syntetycznej i z tzw. infrastrukturą towarzyszącą. Powstała czterotorowa bieżnia okólna, bieżnia sprinterska, a także zeskocznie do trójskoku i skoku w dal, czyli idealny zestaw dla miłośników lekkiej atletyki. Obok stanął budynek sanitarny i szatnia. Jest bezpiecznie, bo cały obiekt został ogrodzony i odpowiednio oświetlony.

– Bieżnia, tak jak boisko, jest ogólnodostępna. Przychodzę w weekendy, albo po pracy, żeby pobiegać. Nawierzchnia jest super, odpowiednio miękka, idealna do trenowania przed maratonami, w których zdarza mi się startować. Polecam – mówi nam Piotr, mieszkaniec okolicy.

Lutynia też ma się czym pochwalić

Nowy, linowy plac zabaw „wyrósł" też w Lutyni, w której mieszka coraz więcej byłych Wrocławian. Jednymi z nich są pan Andrzej i jego rodzina. – Przeprowadziliśmy się dwa lata temu, bo to piękne miejsce. Spokojne, idealne dla dzieci. Córki codziennie korzystają z nowego placu zabaw. Starsza odgraża się, że będzie się też wspinać na skałkach. Bardzo nas cieszy, że są tutaj miejsca, gdzie dzieci mogą aktywnie spędzać czas na świeżym powietrzu. To ważne – mówi nam mieszkaniec Lutyni.

Inwestycję chwali też sołtys wsi Joanna Bryła. – Jeśli chodzi o naszą gminę, jesteśmy bardzo młodą społecznością. Dlatego budowa placów zabaw, ale przede wszystkim boiska, była strzałem w dziesiątkę. Bardzo dużo dzieci korzysta z nowych obiektów, zarówno boisko, jak i nasz linowy plac zabaw cieszą się ogromną popularnością. Uważam, że wszelkie inwestycje, które rozwijają pasje sportowe, zmuszają dzieci i młodzież do aktywności fizycznej, zasługują na pochwałę i powinny być realizowane. Oby było ich więcej – mówi sołtys.

Budowa nowego boiska, bieżni i placów zabaw ruszyła w marcu 2024 roku i przebiegała bez zakłóceń. Projekt udało się zakończyć w sierpniu 2025 roku.

Aktywnie i bezpiecznie

– Inwestycja obejmująca budowę placów zabaw, boiska, bieżni oraz domku klubowego ma ogromne znaczenie dla mieszkańców i stanowi ważny krok w kierunku poprawy jakości życia lokalnej społeczności. Tego typu miejsca nie są jedynie przestrzenią do rekreacji, ale pełnią również istotną funkcję społeczną i integracyjną – mówi Jan Marian Grzegorczyn, burmistrz Miękini. I dodaje: – Nowoczesna infrastruktura sportowo-rekreacyjna daje dzieciom i młodzieży możliwość aktywnego spędzania czasu w bezpiecznych warunkach, rozwijania swoich zainteresowań oraz budowania zdrowych nawyków. Boisko i bieżnia będą służyć nie tylko najmłodszym, ale również dorosłym i seniorom, zachęcając mieszkańców do codziennej aktywności fizycznej i dbania o zdrowie. To inwestycja nie tylko w infrastrukturę, ale przede wszystkim w ludzi, ich zdrowie, rozwój i integrację społeczną.

MONIKA FAJGE

FOT. MONIKA FAJGE

W Miękini powstał linowy plac zabaw oraz boisko ze sztuczną nawierzchnią, bieżnią i skoczniami lekkoatletycznymi

FOT. MONIKA FAJGE

Tartanowa bieżnia lekkoatletyczna wraz z odcinkiem sprinterskim

FOT. MONIKA FAJGE

Kompleks boisk jest ogrodzony piłkołapami i oświetlony energooszczędnym systemem

FOT. MONIKA FAJGE

Oba boiska piłkarskie mają nawierzchnię syntetyczną, dzięki czemu mogą być użytkowane przez cały rok

eprasa.pl 64ae820245

FOT. MONIKA FAJGE

FOT. MONIKA FAJGE

Plac zabaw dla najmłodszych został ogrodzony dla bezpieczeństwa. Zadbano także o miejsca parkingowe dla okolicznych mieszkańców

Pośród kamienic pojawia się zieleń,

Wrocław ma jeden z największych zasobów kamienic w Polsce. Co za tym idzie, nie brakuje komunalnych podwórek. Wiele z nich wymaga pilnej rewitalizacji. Na szczęście, od kilku lat, m.in. dzięki unijnemu dofinansowaniu, zaniedbane podwórkowe place przechodzą gruntowny lifting. Metamorfozy doczekało się m.in. podwórko między ulicami: Benedyktyńską, Górnickiego, Sienkiewicza i Sępa-Szarzyńskiego – jedno z największych w mieście.

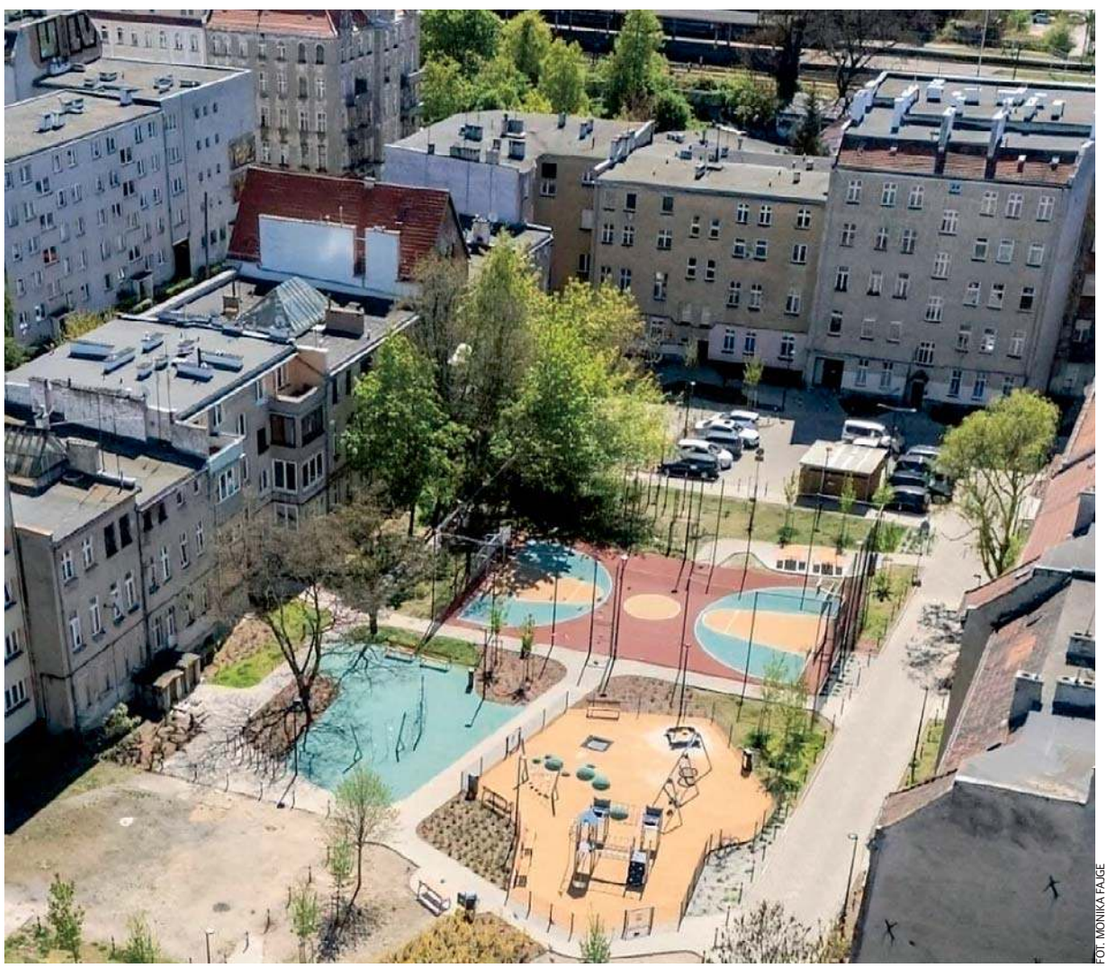
FOT. MONIKA FAJGE

Tak z lotu ptaka wygląda zrewitalizowana przestrzeń pomiędzy kamienicami. Jest estetycznie i funkcjonalnie

Głównym celem rewitalizacji jest uporządkowanie przestrzeni i poprawienie jej funkcjonalności. Chodzi o to, by mieszkańcy mieli gdzie zaparkować auta, zostawić rowery, ale też wyjść z dziećmi czy wyrzucić śmieci.

Zadecydowali mieszkańcy

Jednym z podwórek, które zmieniło się nie do poznania, jest to w kwartale ulic: Benedyktyńska, Sępa-Szarzyńskiego, Górnickiego i Sienkiewicza, o powierzchni ponad hektara.

O tym, jak ma wyglądać, zdecydowali sami mieszkańcy podczas konsultacji społecznych. Uwzględniono nawet sugestie maluchów.

Co się zmieniło?

Wyremontowano istniejące wcześniej boisko do siatkówki i koszykówki, które zyskało nową nawierzchnię. Zamontowano nowe kosze i słupy do mocowania siatki. Boisko doczekało się też wysokiego ogrodzenia, dzięki czemu piłki nie „uciekają" na zaparkowane w pobliżu samochody. Na podwórku pojawiły się ławeczki, na których można posiedzieć i porozmawiać z sąsiadami.

Dzieci zyskały nowoczesny plac zabaw wysypany piaskiem, ze zjeżdżalnią, bujakami, huśtawką i karuzelą, a starsi siłownię pod chmurką.

– Jak pogoda dopisuje, to jesteśmy tu codziennie. Dla dzieciaków to idealne miejsce, jest bezpieczne, nie można się nudzić – mówi pani Maria, mieszkanka okolicy.

Na podwórku powstała również zadaszona i zamykana wiata rowerowa – to dla miłośników jednośladów, a dla kierowców wytyczono miejsca parkingowe – tak, by nie kolidowały z przestrzenią rekreacyjną.

– Najważniejsze, że nie ma tu betonozy, a za to jest dużo zieleni. Mamy ładne trawniki, wiosną kwitną kwiaty, jest sporo krzewów i drzew, pod którymi można się schować w słoneczne dni. Jest naprawdę ładnie. Przyznam szczerze, że nie sądziłam, iż doczekam takiej metamorfozy naszego podwórka – dodaje pani Zofia, seniorka, która mieszka tu od ponad 40 lat.

Zagospodarowanie wnętrza podwórzowego kosztowało 5,4 miliona złotych, z czego prawie 2,1 miliona złotych wyniosło unijne dofinansowanie.

eprasa.pl 64ae820245

FOT. MONIKA FAJGE

FOT. MONIKA FAJGE

Nowe boiska do koszykówki oraz siatkówki otoczono wysokim ogrodzeniem, aby piłka nie uciekała daleko i nie uderzyła w zaparkowane samochody

odnowione ławki, skwery i boiska

Rewitalizowanych podwórek jest dużo więcej

- W ramach tej unijnej perspektywy gmina Wrocław realizuje 9 projektów na dziewięciu podwórkach, na co dostaliśmy dofinansowanie w kwocie 4,5 mln złotych. Wartość całkowita tych wszystkich zadań, w tym momencie, to około 23 mln złotych - tłumaczy Dorota Olearnik, dyrektor Wydziału Zarządzania Funduszami wrocławskiego ratusza. I dodaje: - Unijne dofinansowanie pozwala nam rewitalizować podwórka szybciej i na większą skalę. Dlatego, jak tylko jest taka możliwość, aplikujemy o dotacje.

Zmiany na Kleczkowie

Unijne fundusze, w kwocie prawie 750 000 złotych, pomogły też odnowić m.in. podwórko przy ulicach: Struga, Kleczkowskiej, Zegadłowicza i Kraszewskiego.

Pierwsze z trzech zaplanowanych kleczkowskich wnętrz podwórzowych zostało oddane do użytku. To właśnie od tego miejsca zaczęły się wielkie zmiany na Kleczkowie. Na odnowionym podwórku pojawiły się: boisko wielofunkcyjne, plac zabaw, nowe oświetlenie, nasadzenia zieleni, nowe nawierzchnie i elementy małej architektury.

Całkowita wartość tej inwestycji to blisko 3,9 mln złotych.

Wielkie podwórze, wielkie zmiany

Na swoją kolej czeka m.in. jedno z największych podwórek we Wrocławiu. To przestrzeń o powierzchni ponad 17 tysięcy metrów kwadratowych, obejmująca kwartał ulic Piastowskiej, Sienkiewicza, Reja i Nowowiejskiej, przez który przebiega ulica Krzywa.

- Przebudowa rozpocznie się od wykonania nowej nawierzchni na ul. Krzywej oraz montażu rury odprowadzającej wody opadowe, co zapewni częściowe odwodnienie terenu - poinformowała Katarzyna Galewska z Wrocławskich Mieszkań.

Na podwórku powstaną trzy główne strefy rekreacji: plac zabaw dla dzieci, boisko wielofunkcyjne dla młodzieży oraz plenerowa siłownia. Plac będzie miał parkowy charakter. Zaplanowano liczne nasadzenia. Same rośliny mają kosztować miasto blisko milion złotych. W projekcie uwzględniono trzy podziemne punkty gromadzenia odpadów, trzy wiaty rowerowe i wydzieloną przestrzeń na odpady wielkogabarytowe.

Wszystko po kolei

Wrocławski ratusz zapewnia, że remonty podwórek będą sukcesywnie realizowane.

- W realizacji i zaplanowanych (czyli takich, gdzie w 2026 roku powinniśmy przynajmniej ruszyć z przetargiem na roboty budowlane) jest 18 podwórek. Ta liczba może się jeszcze zmienić. Przy czym część to projekty, których nie ukończymy w tym roku, bo są zbyt duże. W te zadania wlicza się np. drugie największe wnętrze kamieniczne w mieście pomiędzy ulicami Sienkiewicza-Reja-Nowowiejską-Piastowską-Krzywą - wyjaśnia Michał Guz z Wydziału Komunikacji Społecznej wrocławskiego magistratu. - Ponadto obaj operatorzy mienia komunalnego, czyli Zarząd Zasobu Komunalnego i Wrocławskie Mieszkania, przygotowują się do kilkudziesięciu remontów podwórek. Te zadania są na etapie przeprowadzania konsultacji społecznych lub w fazie opracowywania dokumentacji projektowej - tłumaczy.

W najbliższych latach ratusz planuje wydać na remonty wnętrz podwórzowych około ćwierć miliarda złotych. Za te pieniądze wyremontowanych i zagospodarowanych ma zostać kilkadziesiąt podwórek.

MONIKA FAJGE

FOT. LUCYNA PUZDROWSKA

Rowerzyści zyskali zamykaną wiatę, w której mogą zostawić swe jednoślady

FOT. LUCYNA PUZDROWSKA

Obok boisk jest również siłownia na wolnym powietrzu

eprasa.pl 64ae820245

FOT. ADRIANNA SZURMAN

Wzdłuż średniowiecznych murów obronnych powstają nowe alejki. Remontowane jest oświetlenie. Trwa budowa rampy dla osób z niepełnosprawnościami

Strzelińskie planty będą zachwycające

Za pieniądze z programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska miejskie planty w Strzelinie przechodzą kompleksowy lifting i są pięknie zagospodarowywane. Prace toczą się także przy XII-wiecznej Rotundzie św. Gotarda, jednej z najstarszych świątyń Dolnego Śląska i najstarszym zabytku Strzelina.

Planty przy ul. Pocztowej są jednym z najbardziej charakterystycznych miejsc spacerowych w mieście. Znajdują się w sąsiedztwie ogólniaka, budynków mieszkalnych, na trasie do popularnego marketu. Czuć tu ducha starego miasta. Przez lata zaniedbane, w końcu przechodzą gruntowną rewitalizację. Wzdłuż zachowanych fragmentów średniowiecznych murów obronnych powstają nowe alejki, remontowane jest oświetlenie, przebudowywane są schody, budowane rampy dla osób z niepełnosprawnościami i montowane elementy małej architektury. Szczególną uwagę poświęcono zachowaniu historycznego charakteru miejsca, które znajduje się pod ścisłą ochroną konserwatorską.

Co się zmieni wokół Rotundy św. Gotarda?

Jednocześnie z pracami na terenie plant miejskich, trwają prace przy Rotundzie św. Gotarda. Docelowo otoczenie rotundy zyska nowe nawierzchnie, uporządkowaną zieleń, stylowe oświetlenie oraz iluminację podkreślającą walory architektoniczne obiektu. Powstaną również nowe miejsca wypoczynku i przestrzeń dostępna dla wszystkich. Warto dodać, że w świątyni poza nabożeństwami organizowane są też koncerty. Ostatni z nich, smyczkowy, wybrzmiał szczególnie pięknie. Po zakończeniu prac będą tu organizowane kolejne, podobne wydarzenia.

Nie tylko ładniej, ale i bezpieczniej

Jak podkreśla Marcin Kruk z Urzędu Gminy w Strzelinie, projekt ma nie tylko poprawić estetykę miasta, ale także zwiększyć bezpieczeństwo i komfort codziennego korzystania z przestrzeni publicznej. Po zakończeniu inwestycji mieszkańcy zyskają atrakcyjne tereny rekreacyjne, miejsce do spacerów, spotkań i wypoczynku.

Podkreśla, że to kolejny etap realizowanej konsekwentnie od lat rewitalizacji strzelińskiego Starego Miasta. W poprzednich latach samorząd odbudował ratusz, zagospodarował pierzeje rynku i przebudował część ulic prowadzących do centrum. Teraz działania objęły miejsca ważne dla mieszkańców i turystów.

– To inwestycja, która łączy troskę o dziedzictwo historyczne z potrzebami współczesnych mieszkańców. Odnawiamy miejsca, które od wieków są częścią krajobrazu Strzelina. Czynimy je bardziej dostępnymi, bezpiecznymi i zachęcającymi do codziennych odwiedzin. Gmina Strzelin od lat aktywnie i skutecznie sięga po środki europejskie. Te pieniądze to duże wsparcie w realizowanych przez nas inwestycjach – wyjaśnia burmistrz Miasta i Gminy Strzelin Dorota Pawnuk.

Jak podkreśla pani burmistrz, za każdą unijną dotacją stoją efekty widoczne w mieście i gminie. Dziś rozmawiamy o rewitalizacji Starego Miasta – plant i Rotundy św. Gotarda. Zyskają one nowy, odświeżony wygląd, ale też zwiększy się tam bezpieczeństwo i dostępność dla wszystkich mieszkańców.

– To kolejne inwestycje realizowane z wykorzystaniem środków europejskich, ale Gmina Strzelin korzystała z funduszy unijnych przy realizacji wielu innych zadań. Można wymienić m.in. budowę i rozbudowę przedszkoli, uzbrojenie terenów przemysłowych w podstrefie Strzelin Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Przemysłowej „Invest-Park”, zakup autobusów elektrycznych, projekty edukacyjne, fragment Cyklostrady Dolnośląskiej czy termomodernizacje – dodaje Dorota Pawnuk.

Wartość projektu „Fizyczna odnowa i poprawa bezpieczeństwa przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie plant w Strzelinie” wynosi ponad 2,8 mln zł, z czego prawie 2 mln zł stanowi dofinansowanie.

Adrianna Szurman

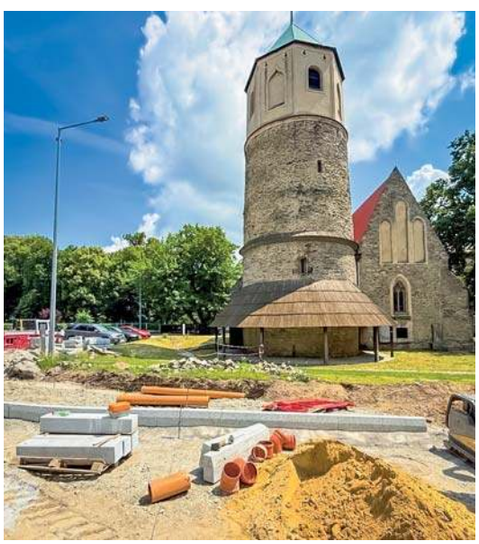

FOT. ADRIANNA SZURMAN . WIZUALIZACJA UMG STRZELIN

eprasa.pl 64ae820245

Zagadki krasnala Dotacjusza

Znajdź przynajmniej ⑤ różnic, a maksymalnie ⑩, którymi różnią się obrazki

Zgorzelec, to tutaj, 1 maja 2004 roku na moście między Zgorzelcem a Görlitz świętowaliśmy wejście Polski do Unii Europejskiej. Ten symboliczny krok zapoczątkował wielkie zmiany w całym regionie - to dzięki niemu mamy dziś m.in. nowe ścieżki, place zabaw i odnowione parki!

eprasa.pl 64ae820245

AI MODIFIED

Odkrywaj Dolny Śląsk z krasnalem Dotacjuszem!

Malownicze trasy w Krainie Rowerowej

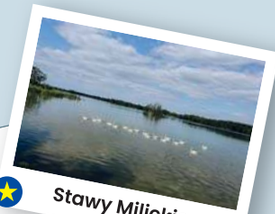
Stawy Milickie

Milicz

Żmigród

Legnica

Wrocław

Poznaj Odrę od innej strony

Zamek Książ

Jelenia Góra

Karpacz

Zrewitalizowana linia kolejowa Jelenia Góra - Karpacz

Wałbrzych

Interaktywne Muzeum Ziemi Kłodzkiej w Kudowie-Zdroju

Kudowa -Zdrój

Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich na Dolnym Śląsku

- **Główny Punkt Informacyjny we Wrocławiu**
  ul. Wybrzeże J. Słowackiego 12-14, 50-411 Wrocław
  e-mail: pife@dolnyslask.pl
- **Lokalny Punkt Informacyjny w Legnicy**
  plac Wolności 4, pokój 206 (II piętro),
  59-220 Legnica
  e-mail: pife.legnica@dolnyslask.pl
- **Lokalny Punkt Informacyjny w Jeleniej Górze**
  ul. Bankowa 27, 58-500 Jelenia Góra
  e-mail: pife.jeleniagora@dolnyslask.pl
- **Punkt Informacyjny Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej**
  ul. Kwiatkowskiego 4, 52-407 Wrocław
  tel. 71 776 58 13
  info.dip@dip.dolnyslask.pl
- **Punkt Kontaktowy WUP we Wrocławiu ds. Europejskiego Funduszu Społecznego Plus**
  ul. Eugeniusza Kwiatkowskiego 4, 52-407 Wrocław,
  tel. 71 39 74 110/111
  e-mail: promocja@dwup.pl

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | DOLNY ŚLĄSK

eprasa.pl 64ae820245

REKLAMA 0011617338

SOLIDNY DEWELOPER

RODIS
Myślimy inaczej

Prawo

Co czeka inwestorów? Te zmiany w przepisach mogą cię zaskoczyć

Minister finansów i gospodarki podpisał nowe rozporządzenie w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie oraz warunków technicznych użytkowania budynków mieszkalnych (WT).

oprac. Katarzyna Laszczak

Nowe warunki techniczne dla budynków, według informacji MRiT, mają uprościć proces inwestycyjny i dostosować przepisy do współczesnych technologii. Zmienią się m.in. zasady liczenia odległości między budynkami, wymagania dla placów zabaw, standardy energetyczne oraz obowiązki dotyczące wind w nowych obiektach.

Warunki techniczne, jakim powinny podlegać budynki i ich usytuowanie (WT) to jedne z ważniejszych przepisów, dotyczących budowy. W ostatnich miesiącach trwał impas – obowiązujące do niedawna przepisy wygasły z początkiem września 2026 r., a zamiast nowych – pojawił się okres przejściowy, wprowadzony niemal w ostatniej chwili.

Tę sytuację zmienia podpis ministra finansów i gospodarki, który pojawił się pod nowym rozporządzeniem. Jak informuje resort, nowe rozporządzenie WT zastąpi obecnie obowiązujące dokumenty:

- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie,

- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 sierpnia 1999 r. w sprawie warunków technicznych użytkowania budynków mieszkalnych.

Co ważne, na wniosek inwestora do 20 marca 2028 r. jest możliwe projektowanie i budowanie według „starych" WT, czyli tych, które pierwotnie obowiązywały do września 2026.

– Jednocześnie pozostaje możliwość stosowania dotychczasowych przepisów techniczno-budowlanych dla budynków do 20 marca 2028 r. włącznie w zakresie wskazanym w art. 102a -102c ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane – poinformowało w komunikacie MRiT.

FOT. ROBERT WOŹNIAK

Rozporządzenie wprowadzające zmiany w przepisach budowlanych wejdzie w życie dzień po ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw.

Rozporządzenie wejdzie w życie dzień po ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw.

Co się zmieni? Wybrane zmiany w przepisach budowlanych

Oto niektóre zmiany wskazane przez MRiT:

1. Odległości między budynkami

Nowe przepisy zakładają, że odległości między budynkami trzeba będzie mierzyć od zewnętrznej krawędzi okna - a nie tak jak dotychczas od ściany z oknem lub drzwiami. Zasada mierzenia do krawędzi okna do tej pory dotyczyła tylko budynków usytuowanych nierównolegle względem granicy działki.

2. Zagospodarowanie na działce budowlanej wód opadowych i roztopowych

Wody opadowe i roztopowe w pierwszej kolejności będą zagospodarowywane na terenie własnej działki budowlanej. Dopiero jej nadmiar będzie mógł być odprowadzony do systemu kanalizacji.

3. Budynki przyjazne osobom ze szczególnymi potrzebami

Przepisy zapewniają większą dostępność do budynków dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów, rodziców z małymi dziećmi oraz osób z czasowymi dysfunkcjami ruchowymi, m.in.:

zmianę wymagań dotyczących wyposażenia budynku w windy – wprowadzenie obowiązku wyposażenia w dźwig osobowy lub osobowo-towarowy nowoprojektowanego budynku użyteczności publicznej, zamieszkania zbiorowego i mieszkalnego wielorodzinnego;

ustalenie minimalnego udziału lokali mieszkalnych dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie lokali mieszkalnych w budynku wielorodzinnym: minimum 6% lokali dostępnych w budynkach, w których są więcej niż 4 lokale mieszkalne. Takie lokale mają mieć m.in. odpowiednie progi w drzwiach wejściowych i wyjściu na balkon, brak progów w drzwiach do poszczególnych pomieszczeń wewnątrz mieszkania, przestrzeń manewrową 1,5 m x 1,5 m pozbawionej przeszkód we wszystkich pomieszczeniach, łączników instalacji elektrycznej i gniazd instalacji elektrycznej i telekomunikacyjnej umieszczone na odpowiedniej wysokości; określono też wymagania dla miejsc oczekiwania na ewakuację dla osób niezdolnych do samodzielnej ewakuacji

4. Przyjazne place zabaw dla dzieci lokalizowane przy budynkach mieszkalnych wielorodzinnych

Plac zabaw będzie musiał być wyposażony w sezonowe (od 1 maja do 30 września) elementy zacieniające, obejmujące co najmniej 20 % jego powierzchni - w przypadku braku naturalnych źródeł cienia. Nowe rozporządzenie wprowadza również wymóg zapewnienia bezpiecznych nawierzchni na placach zabaw oraz zagwarantowania, aby minimum 30% zabawek było dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami.

5. Wprowadzenie nowych regulacji dotyczących instalacji fotowoltaicznych, magazynów energii i wykorzystania energii słonecznej

Niezbędne stało się wprowadzenie regulacji, których celem jest zapewnienie bezpieczeństwa użytkownikom budynków oraz ich bezpośrednim sąsiadom - w szczególności ze względu na realne ryzyko pożarowe.

Zmienią się także przepisy dotyczące ocieplenia budynków w kontekście ochrony przeciwpożarowej.

Bardziej energooszczędne budynki

Jedną z ważniejszych zmian, wpływających na proces projektowania i budowy jest wprowadzenie nowego standardu „bezemisyjnego" budownictwa zgodnie z dyrektywą EPBD z 2024 r.

Wszystkie nowe budynki publiczne będą musiały spełniać ten standard od 2028 r., a wszystkie nowe budynki od 2030 r. Oznacza to brak wykorzystania paliw kopalnych na miejscu, bardzo wysoką efektywność energetyczną oraz zasilanie energią z odnawialnych źródeł.

Drugim elementem jest wprowadzenie wymogu stosowania systemów automatyki i sterowania w nowych budynkach – tam, gdzie jest to technicznie i ekonomicznie uzasadnione. Inteligentne zarządzanie energią pozwoli ograniczyć zużycie prądu i ciepła oraz obniżyć koszty eksploatacji.

– Przepisy nowego rozporządzenia wdrażające dyrektywę EPBD opierają się na kryteriach opłacalności ekonomicznej, wykonalności technicznej oraz funkcjonalności. Oznacza to podejście zindywidualizowane – wymagania te nie będą stosowane automatycznie w każdym przypadku, lecz tam, gdzie przynoszą realne korzyści i są uzasadnione z punktu widzenia inwestora – czytamy w komunikacie.

Ponad 4300 uwag do projektu nowych WT

Jak poinformował resort, w 2025 roku przeprowadzono szerokie konsultacje publiczne projektu rozporządzenia, do którego wpłynęło ponad 4300 uwag. Proces ten miał charakter otwarty, umożliwiając bezpośredni udział zarówno obywatelom, jak i przedstawicielom kluczowych branż oraz instytucji publicznych.

Wszystkie uwagi zostały przeanalizowane i odpowiednie zmiany zostały naniesione na projekt. Projekt rozporządzenia został pozytywnie zaopiniowany przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz notyfikowany przez Komisję Europejską, która wyraziła zgodę na zastosowanie wobec niego trybu pilnego.

Źródło: MRiT

eprasa.pl 64ae820245

AKCJA SPECJALNA GAZETY WROCŁAWSKIEJ

Finał plebiscytu: Dolnośląskie Fundamenty 2026. Poznajcie laureatów, którzy budują przyszłość regionu

RED.

Wczoraj podczas uroczystej gali poznaliśmy laureatów specjalnego plebiscytu Gazety Wrocławskiej - Dolnośląskie Fundamenty. Partnerem akcji był Fill Green.

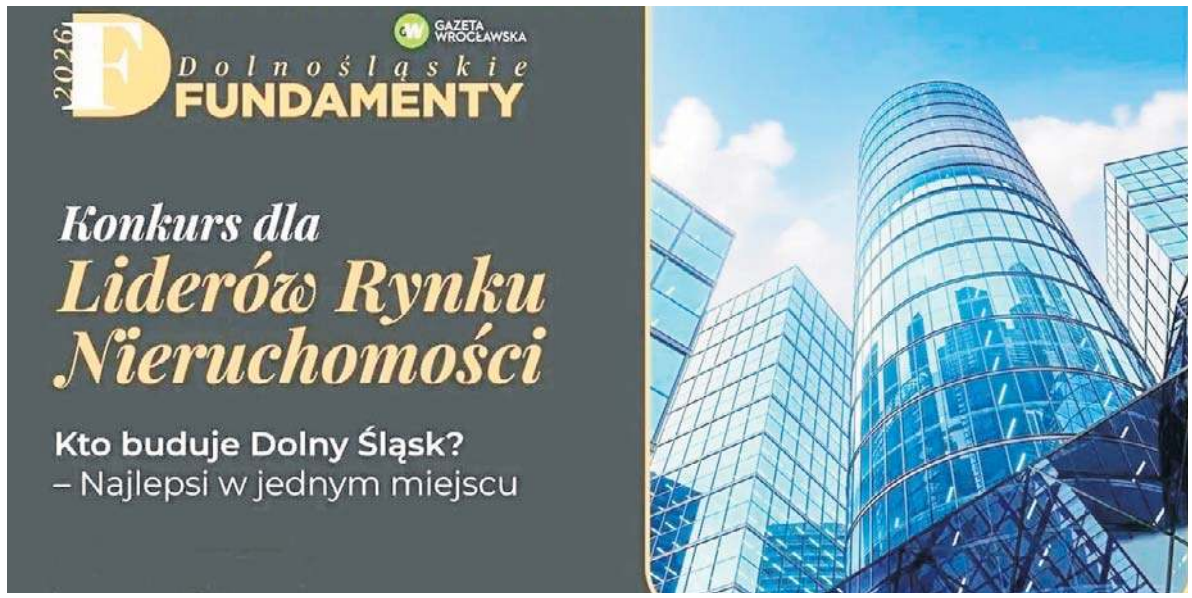

Dolny Śląsk nieustannie się zmienia. Nowe osiedla, odrestaurowane kamienice, tereny zielone i przestrzenie publiczne wpływają nie tylko na wygląd miast, lecz także na codzienne życie mieszkańców. Za każdą taką realizacją stoją konkretni ludzie: architekci, projektanci, deweloperzy, wykonawcy i zarządcy nieruchomości. To właśnie ich pracę prezentują i doceniają Dolnośląskie Fundamenty 2026.

Pierwsze edycja plebiscytu

W tegorocznej edycji plebiscytu oceniane były zarówno inwestycje mieszkaniowe i obiekty premium, jak i rewitalizacje, biurowce, hotele, tereny zielone oraz rozwiązania z zakresu Smart Building.

Szczególne znaczenie mają realizacje, które nie ograniczają się do wznoszenia kolejnych budynków. Najlepsze projekty porządkują przestrzeń, przywracają życie zaniedbanym obiektom, wprowadzają zieleń i tworzą miejsca sprzyjające budowaniu sąsiedzkich relacji. Coraz ważniejsze stają się również efektywność energetyczna, odpowiedzialne gospodarowanie zasobami oraz wykorzystanie technologii podnoszących komfort i bezpieczeństwo użytkowników.

Dolnośląskie Fundamenty pełnią jednocześnie funkcję gospodarczą i promocyjną. Prezentując wartościowe inwestycje, pomagają budować rozpoznawalność lokalnych firm oraz wzmacniają wizerunek Dolnego Śląska jako regionu nowoczesnego, ambitnego i otwartego na odważne rozwiązania. Dla przedsiębiorców wyróżnienie stanowi potwierdzenie jakości i wiarygodności, a dla mieszkańców może być wskazówką, które realizacje rzeczywiście zmieniają ich otoczenie na lepsze. Plebiscyt sprzyja także wymianie doświadczeń. Pokazuje dobre praktyki, inspiruje do podnoszenia standardów i przypomina, że odpowiedzialność inwestora nie kończy się wraz z oddaniem budynku do użytkowania. Liczą się trwałość, funkcjonalność, estetyka oraz wpływ projektu na sąsiedztwo i środowisko.

Dolnośląskie Fundamenty pokazują, że budowanie regionu oznacza dziś znacznie więcej niż realizowanie kolejnych inwestycji. To tworzenie miejsc, które pozostaną z mieszkańcami na dziesięciolecia. Dlatego plebiscyt jest tak ważny: nagradza jakość, promuje odpowiedzialność i kieruje uwagę na tych, którzy mają realny wpływ na przyszłość regionu.

Laureaci pierwszego plebiscytu Dolnośląskie Fundamenty 2026

Kategoria:
Inwestycja mieszkaniowa roku: **Apartamenty Świeradowska – Grupa CTE**

Kategoria:
Najlepsza inwestycja premium roku: **The Upper House – Angel Poland Group**

Kategoria:
Rewitalizacja roku: **Wysoka 4 – Zarząd Zasobu Komunalnego**

Kategoria:
Projekt, który zmienia miasto: **Quorum Tower – Resi Capital**

Kategoria:
Najlepszy wykonawca roku: **Sortownia i Waga Kolejowa dawnej Kopalni Julia – Pre-Fabrykat Sp. z o.o.**

Kategoria:
Second Home: **Apartamenty Biały Kamień – Hala Strzegomska Sp. z o.o.**

Kategoria:
Wydarzenie branżowe: **Targi Mieszkań WRO EXPO – MSI MEDIA Marcin Sielowski**

Kategoria:
Rewitalizacja obszarów i terenów zieleni: **Łąka Mazurska – Wrocławskie Mieszkania Sp. z o.o.**

Kategoria:
Najlepsza inwestycja z terenami zielonymi: **inwestycja TBS Wrocław przy ul. Ignacego Mościckiego – TBS Wrocław Sp. z o.o.**

Kategoria:
Deweloper Roku: **Angel Poland Group**

FINANSE

Rekordowe pieniądze na budownictwo społeczne i czynszowe. Jest ważna umowa

oprac. Katarzyna Laszczak

Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) wesprze rozwój mieszkań społecznych i czynszowych w Polsce. Dzięki kredytowi ramowemu o wartości 2 mld zł BGK będzie mógł finansować inwestycje skierowane do gospodarstw domowych o niskich i średnich dochodach. W planach jest budowa i remont około 8750 mieszkań.

Bank Gospodarstwa Krajowego i Europejski Bank Inwestycyjny podpisały umowę na 2 mld zł kredytu ramowego na realizowany przez BGK program Społecznego Budownictwa Czynszowego - wynika z informacji zamieszczonej na stronie internetowej EBI.

Pomoc dla gospodarstw o niskich iśrednich dochodach

– Celem projektu jest zapewnienie wysokiej jakości mieszkań na wynajem dla gospodarstw domowych o niskich i średnich dochodach – podał EBI.Poinformował, że proponowane finansowanie EBI to 2 mld zł (465 mln euro), a koszt projektu to 4 mld 444 mln zł (1 mld 34 mln euro).

EBI dodał, że kredyt ramowy pomoże pośrednikowi finansowemu w sfinansowaniu budowy i remontu około 8750 mieszkań socjalnych i mieszkań czynszowych o przystępnych cenach w Polsce w ramach rządowego programu budownictwa mieszkaniowego.

BGK przyjmie wnioski o kredyt

Pod koniec kwietnia BGK poinformował, że w 2026 r. przyjmie i zakwalifikuje wnioski o udzielenie preferencyjnych kredytów w ramach programu SBC (Społeczne Budownictwo Czynszowe) na rekordową kwotę ponad 2 mld zł.

Bank Gospodarstwa Krajowego jest polskim bankiem rozwoju; wspiera zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy kraju.

Jak informuje EBI na swojej stronie internetowej, Grupa EBI, składająca się z Europejskiego Banku Inwestycyjnego i Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego, jest finansowym ramieniem Unii Europejskiej. Od momentu powstania w 1958 roku EBI zainwestował ponad bilion euro.

Źródło: PAP

FOT. ARTUR JANKOWSKI

2 mld zł pomogą w sfinansowaniu budowy i remontu około 8750 mieszkań socjalnych oraz mieszkań czynszowych o przystępnych cenach w Polsce w ramach rządowego programu budownictwa mieszkaniowego.

eprasa.pl 64ae820245

REKLAMA 0011617332

EMaya BY RODIS

JAKOŚĆ, KTÓRA DOJRZEWA Z CZASEM.

Emaya to nie kolejny adres — to przemyślana przestrzeń, która naprawdę oddycha.

Znajdź apartament dla siebie i poczuj różnicę!

WUWA 2
Nowe Żerniki

ul. Ernsta Maya
Wrocław

emaya.com.pl

RODIS

Myślimy Inaczej

rodis.pl

RODZINNY DEWELOPER,
KTÓRY TWORZY MIEJSCA, NIE PROJEKTY.

Od początku patrzymy na architekturę przez pryzmat życia, które będzie się w niej toczyć. Każdą inwestycję tworzymy w oparciu o te same wartości – jakość, trwałość i odpowiedzialność za otoczenie.

Emaya to nasza wizytówka. Miejsce, które najlepiej pokazuje, jak rozumiemy architekturę – cicha, dopracowana, pełna sensu.
Wystarczy w niej zamieszkać, by to poczuć.

Dział sprzedaży:

Izabela Żeleszkiewicz

ul. Zaolziańska 4,
53–334 Wrocław

T: +48 694 515 474
E: izabela@emaya.com.pl

eprasa.pl 64ae820245

TRENDY NA RYNKU PIERWOTNYM

Koniec domów „na zapas". Teraz budujemy inaczej

W ciągu ostatnich 10-15 lat zmieniło się podejście Polaków do budowy domów. Wpływ na to mają zarówno koszty budowy, jak i jego utrzymania, ale zmieniło się też podejście do tego, dla kogo naprawdę budujemy.

Oprac. Katarzyna Laszczak

FOT. MAŁGORZATA GENCA

W ciągu ostatniej dekady zmieniło się podejście do budowy domów. Ta zmiana nie wynika z mody.

Jeszcze 10-15 lat temu w polskim krajobrazie królowały domy z poddaszem użytkowym, często też podpiwniczone, z garażem, a także rozbudowanym dachem i rozrzeźbioną bryłą.

Dziś zainteresowanie inwestorów zdecydowanie przesunęło się w kierunku większej prostoty. Polacy wybierają domy o mniejszej powierzchni, kryte dwuspadowym dachem, o zwartej bryle, często parterowe. Rezygnują też z podpiwniczenia, a coraz częściej – także garażu.

– Ta zmiana nie wynika tylko z mody. To odpowiedź inwestorów na cały szereg czynników ekonomicznych, które zmieniają się niemal z roku na rok – mówi Wojciech Rynkowski, ekspert portalu Extradom.pl.

Budujemy coraz mniejsze domy

Jednym z zauważalnych trendów jest zainteresowanie mniejszymi domami. W ciągu 12 lat (2011-23) przeciętna powierzchnia nowo budowanego domu zmniejszyła się o 10,5 mkw., czyli o niemal 7 proc.

– Według danych GUS w 2011 r. przeciętny dom ukończony przez prywatnego inwestora liczył 151,9 mkw., dziewięć lat później już tylko 143,8 mkw. Trend jednak nie wyhamował, bo w 2023 r. średni metraż domów jednorodzinnych z pozwoleniami spadł w skali kraju o kolejne 2 mkw., do 141,4. Jeszcze wyraźniej widać to, analizując wybory klientów Extradom.pl. W 2024 roku największym zainteresowaniem cieszyły się projekty o powierzchni od 80 do 120 mkw., a większe niż 150 mkw. należały do rzadkości – informuje Wojciech Rynkowski.

Rosnące koszty zmieniają decyzje inwestorów

Jedną z głównych przyczyn są rosnące koszty budowy. Jak zauważa Wojciech Rynkowski:

– W 2021 roku za 700 tys. zł można było wybudować dom o powierzchni ponad 170 mkw., a pięć lat później za tę samą kwotę już tylko niecałe 120 mkw. (są to wartości orientacyjne, oparte na uśrednionych kosztach budowy).

Jak wynika z danych Sekocenbudu z trzeciego kwartału 2026 roku, opracowanych przez Extradom.pl, średni koszt stanu deweloperskiego to nieco ponad 6000 zł netto za mkw. przy budowie tradycyjną metodą murowaną.

Rezygnujemy z drogich elementów

Poza ograniczeniem powierzchni domu, kolosalny wpływ na koszty budowy ma forma budynku. Coraz częściej rezygnujemy z elementów, które znacząco podnoszą wydatki. Jednym z nich jest piwnica. Rezygnacja z niej może dać oszczędność nawet 1000 zł na 1 mkw. jej powierzchni.

– To w praktyce dodatkowa kondygnacja ukryta pod ziemią. Może podnieść koszt budowy o ponad 1000 zł za każdy metr kwadratowy jej powierzchni, głównie ze względu na roboty ziemne, rozbudowane izolacje i bardziej wymagające fundamenty – podkreśla Rynkowski.

Drugim „kosztochłonnym" elementem jest dach. Wielopołaciowy, z lukarnami czy wykuszami, oznacza znacznie wyższe koszty budowy. Na dach składa się nie tylko pokrycie, ale również materiały izolacyjne, konstrukcyjne oraz dodatkowe, jak kosze czy gąsiory. Zmiana dachu z wielospadowego na prostszy oznacza oszczędności rzędu 10-20 proc., czyli nawet 80-100 tys. zł.

– Prosty dach dwuspadowy bywa o 10-20% tańszy od wielospadowego, a każda lukarna, kosz czy uskok to dodatkowy materiał, obróbki blacharskie i godziny pracy dekarza. Prosta bryła, nieskomplikowany dach i rezygnacja z dodatkowych elementów konstrukcyjnych mogą obniżyć koszt budowy nawet o 80-100 tys. zł – mówi Wojciech Rynkowski.

Nie każdy poprawnie wykona skomplikowane elementy

Niebagatelne znaczenie ma także robocizna. Chodzi tu nie tylko o jej rosnące koszty, ale też deficyt specjalistów, którzy potrafią poprawnie wykonać skomplikowane elementy budynku.

– Jest jeszcze jeden istotny aspekt, który w ostatnich latach odgrywa coraz większą rolę - robocizna. Pokolenie doświadczonych murarzy, cieśli i dekarzy, którzy potrafili bez problemu wykonać takie skomplikowane konstrukcje, stopniowo odchodzi na emerytury, a w branży od dawna pojawiają się sygnały, że coraz trudniej zachęcić młodych ludzi do pracy na budowie. Deficyt wykwalifikowanych pracowników jest dziś wyraźnie większy niż dekadę temu – zauważa ekspert portalu Extradom.pl.

I dodaje, że prostsza bryła to nie tylko mniejsze zużycie materiałów, ale też niższe ryzyko błędów, przestojów i kosztownych poprawek.

Domy o prostszej bryle można także budować korzystając z prefabrykacji, której dodatkową zaletą jest skrócenie czasu budowy.

Liczą się nie tylko koszty budowy, ale też rachunki

Ważną pozycją na liście czynników zmieniających podejście do budowy domu jest świadomość rosnących kosztów eksploatacji. Bo wydatki na dom nie kończą się na etapie budowy.

– Liczy się nie tylko wygląd i liczba pokoi, lecz także energooszczędność: dobra izolacja, odpowiednie usytuowanie względem stron świata, ochrona przed przegrzewaniem oraz sprawne ogrzewanie i wentylacja. To decyzje, które wpływają na komfort i rachunki przez cały okres użytkowania budynku – podkreśla Jacek Piotr Kacprzyk, ekspert ds. nieruchomości.

Jednym z kluczowych elementów są koszty ogrzewania i coraz częściej również chłodzenia domu. A wpływ na to ma zarówno powierzchnia domu, jak i jego forma.

– Ceny energii przez ostatnie lata nauczyły inwestorów patrzeć dużo bardziej kompleksowo niż na sam kosztorys. Przy mniejszej powierzchni ścian spada zapotrzebowanie budynku na energię. Zwarta bryła ma po prostu mniej miejsc, przez które ucieka ciepło. Każdy wykusz czy lukarna to dodatkowe narożniki i połączenia, w których może powstać mostek termiczny – dodaje Wojciech Rynkowski.

Łatwiej sprostać przepisom

Zapotrzebowanie domu na energię to nie tylko kwestia kosztów, ale także przepisów. W Warunkach technicznych, jakim powinny odpowiadać domy i ich sytuowanie, jest określone maksymalne zapotrzebowanie domu na tzw. nieodnawialną energię pierwotną. Te wymagania systematycznie zaostrzano – od 120 kWh/mkw. rocznie w 2014 roku do 70 kWh/mkw. rocznie w 2021 r. (te przepisy jeszcze obowiązują).

– Spełnienie tych wymagań w budynku o skomplikowanej bryle jest trudniejsze i bardziej kosztowne. Prosta konstrukcja ułatwia osiągnięcie wymaganych parametrów bez nadmiernych wydatków – dopowiada Wojciech Rynkowski.

Stawiamy na rzeczywiste potrzeby

Niebagatelną rolę odgrywa też podejście do tego, dla kogo właściwie budujemy dom. Odchodzimy od modelu domów wielopokoleniowych.

– Odchodzimy od myślenia o dużym domu dla kilku pokoleń, z piętrem przygotowanym na przyszłość dla dzieci. Coraz częściej zakładamy, że dzieci wybiorą własne miejsce do życia, a dom ma odpowiadać potrzebom osób, które rzeczywiście będą w nim mieszkać – zauważa Jacek Piotr Kacprzyk.

Inwestorzy wykazują się większym pragmatyzmem. Jak dodaje Jacek Piotr Kacprzyk:

– Większego znaczenia nabierają funkcjonalność, rozsądny metraż oraz koszty utrzymania. Nie chcemy przez kolejne dekady ogrzewać, sprzątać i remontować przestrzeni, która z czasem może okazać się niepotrzebna.

W takie budowanie dobrze wpisują się domy parterowe, których popularność zauważalnie rośnie.

Dom „na miarę" zamiast „na zapas"

Wszystkie te elementy składają się na zmiany wyborów inwestorów dotyczących budowy domu: od bardziej reprezentacyjnego i budowanego „na zapas" do budynku „na miarę", czyli znacznie prostszego, tańszego i lepiej dostosowanego do rzeczywistych potrzeb mieszkańców.

– W perspektywie ostatnich 5-10 lat widać zmianę podejścia do wielkości i funkcji domu. Większą popularnością cieszyły się wcześniej projekty z poddaszem użytkowym, a w decyzjach inwestorów mocno obecne było myślenie o dodatkowej przestrzeni na przyszłość, także dla dorastających dzieci. Dziś większego znaczenia nabierają rozsądny metraż, prostsza bryła i układ odpowiadający rzeczywistym potrzebom mieszkańców. Dom ma być wygodny, ale również możliwy do utrzymania bez nadmiernych kosztów i nakładu pracy – zauważa Jacek Piotr Kacprzyk.

– Zmieniają się przede wszystkim priorytety inwestorów. Dziś ważniejsza od reprezentacyjnego wyglądu staje się funkcjonalność, koszty budowy i późniejszego utrzymania domu. Nie oznacza to jednak rezygnacji z estetyki. Odpowiednie proporcje, staranne rozmieszczenie okien czy dobrze dobrane materiały elewacyjne potrafią nadać charakter nawet najprostszej bryle – podsumowuje Wojciech Rynkowski.

eprasa.pl 64ae820245

REKLAMA
0011611884

POZNAJ BLIŻEJ
QUORUM TOWER
resicapital.pl

SALON SPRZEDAŻY
ul. Rybacka 23, Wrocław
739 107 183

Cavatina Group | ResiCapital BY CAVATINA

eprasa.pl 64ae820245

MODNE TRENDY

Kolor Roku 2027 może zachwycać. Olive Garden ma poprawiać nastrój i rozświetlać nasze domy

opr. Katarzyna Laszczak

Olive Garden, delikatna oliwkowa zieleń, została wybrana Kolorem Roku 2027 przez ekspertów AkzoNobel. Ma wprowadzać do wnętrz więcej lekkości, spokoju i optymizmu. Odcień ten powstał na podstawie badań trendów prowadzonych przez AkzoNobel i stał się punktem wyjścia dla trzech palet kolorystycznych przygotowanych na przyszły rok.

Kolorem Roku 2027 został Olive Garden z kolekcji Dulux Ambiance Ceramic. Zdaniem ekspertów AkzoNobel ten subtelny, eteryczny odcień zieleni najlepiej odzwierciedla nastroje, które mają dominować w nadchodzących miesiącach.

– Nasz Kolor Roku 2027 koncentruje się na kreowaniu pogodnej przestrzeni, by uczynić nasze życie lżejszym – wyjaśnia Heleen van Gent, dyrektor kreatywna Globalnego Centrum Estetycznego AkzoNobel. –

FOT. 123RFR

Zieleń ma poprawiać nastrój i sprzyjać relaksowi w domu. Ten kolor nie przytłacza, przeciwnie - wycisza i kojarzy się z naturą.

Wiele osób czuje się przytłoczonych wydarzeniami na świecie i przeciążonych informacjami. Dlatego pragniemy zaoferować naszym konsumentom sposób na stworzenie pogodnego otoczenia, dzięki czemu będą mogli się poczuć wolni od tych obciążeń.

Trzy palety inspirowane potrzebą równowagi

Wraz z Kolorem Roku 2027 przygotowano trzy zestawy barw, które mają odpowiadać na różne potrzeby użytkowników.

Paleta Olśniewających Kolorów opiera się na odcieniach ziemi i ma pomagać w tworzeniu ciepłych, przyjaznych wnętrz.

Paleta Subtelnych Kolorów zestawia jasne, spokojne tony z ciemniejszymi akcentami, wspierając atmosferę odpoczynku i regeneracji.

Paleta Kolorów Promiennych skupia się na radosnych barwach, które mają dodawać energii i ożywiać przestrzeń.

Olive Garden, delikatna oliwkowa zieleń, została wybrana Kolorem Roku 2027 przez ekspertów AkzoNobel. Ma ona wprowadzać do wnętrz więcej lekkości, spokoju i optymizmu.

W centrum wszystkich trzech kompozycji znajduje się Olive Garden, określany przez firmę jako wyjątkowo uniwersalny odcień zieleni.

Inspiracje nie tylko dla wnętrz

AkzoNobel przygotował także osobne palety kolorystyczne dla różnych gałęzi przemysłu. Obejmują one m.in. branżę lotniczą i kosmiczną, motoryzacyjną, elektronikę użytkową, produkcję mebli metalowych, oświetlenia, zabudowy meblowej, podłóg, materiałów budowlanych oraz architekturę.

– Jako światowi eksperci w dziedzinie kolorów współpracujemy z ekspertami, w tym designerami i architektami z całego świata. Dzięki temu zapewniamy, że dogłębne badania, które przeprowadzamy każdego roku, idealnie odpowiadają zmieniającym się trendom – mówi Daniel Geiger Campos, globalny dyrektor działu farb dekoracyjnych firmy AkzoNobel i członek Komitetu Wykonawczego.

TRENDY

Te style dominują teraz w modnych i komfortowych wnętrzach

Katarzyna Laszczak

Wnętrzarska moda nie stoi w miejscu. Dobrze znane style wciąż są obecne w naszych domach, ale stopniowo ewoluują, mieszają się ze sobą i ustępują miejsca nowym trendom. Co ciekawe, wiele osób już od dawna ogląda je na Instagramie czy w katalogach wnętrzarskich, nie zawsze zdając sobie sprawę, że patrzy na zupełnie nowe kierunki aranżacyjne.

Obecnie na topie są trzy nurty, które coraz mocniej przebijają się do modnych realizacji:

- warm minimalism, czyli ciepły, przytulny minimalizm,

- biophilic design, stawiający na bliski kontakt z naturą (biophilic można przetłumaczyć jako „wielbiący życie, też w kontekście natury) ,

oraz quiet luxury, czyli spokojny luksus, reprezentujący dyskretny, nienarzucający się luksus.

Choć każdy z nich ma własny charakter, wszystkie łączy jedno: odchodzą od chłodnych, sterylnych wnętrz na rzecz przestrzeni bardziej przytulnych i sprzyjających codziennemu komfortowi.

Warm Minimalism. Minimalizm, który wreszcie stał się przytulny

Warm minimalism, czyli ciepły, przytulny minimalizm zachowuje prostotę form, ale stawia na komfort, naturalność i domową atmosferę. W takich aranżacjach dominują stonowane kolory: beże, kaszmir taupe, barwy piasku, ciepłe szarości, odcienie kawy z mlekiem, złamane biele.

Ważną rolę odgrywają naturalne materiały: przede wszystkim drewno, len, wełna i kamień. Meble mają proste linie, ale jednocześnie są miękkie, wygodne i często pozbawione ostrych krawędzi. Coraz częściej pojawiają się zaokrąglone sofy, obłe stoliki kawowe i organiczne kształty dodatków. To styl dla osób, które cenią porządek i funkcjonalność, ale nie chcą mieszkać w przestrzeni przypominającej katalogowy showroom.

W stylu warm minimalism mniej oznacza więcej, jednak każdy element ma być nie tylko estetyczny, lecz także przyjemny w codziennym użytkowaniu.

FOT. PIXELS

We wnętrzach najważniejsze stają się przytulność i naturalne materiały.

Biophilic Design. Natura jako pełnoprawny element wnętrza

Jednym z najważniejszych kierunków współczesnego projektowania jest biophilic design, czyli styl biofiliczny. Jego podstawą jest przekonanie, że człowiek dobrze funkcjonuje w otoczeniu nawiązującym do natury.

Dlatego we wnętrzach coraz częściej pojawiają się nie tylko rośliny, ale także naturalne światło, drewno, kamień, naturalne tkaniny oraz kolory inspirowane ziemią i roślinnością. Projektanci tworzą całe koncepcje wnętrz oparte na kontakcie z naturą. W aranżacjach wykorzystuje się zielone ściany, duże przeszklenia otwierające dom na ogród, naturalne faktury oraz miękkie, organiczne kształty wyposażenia. Ważnym elementem staje się także światło, które ma imitować naturalny rytm dnia. Wnętrza inspirowane naturą pomagają stworzyć spokojną atmosferę, sprzyjają relaksowi i pozwalają odciąć się od nadmiaru bodźców obecnych na co dzień.

Quiet Luxury. Luksus, który nie musi się afiszować

Jeszcze kilka lat temu luksusowe wnętrza kojarzyły się z marmurem, złotymi detalami i efektownymi dekoracjami. Dziś na popularności zyskuje quiet luxury, czyli „cichy luksus". To styl, w którym bogactwo nie jest eksponowane wprost. O prestiżu świadczą jakość materiałów, perfekcyjne wykonanie i ponadczasowe wzornictwo. We wnętrzach utrzymanych w tym duchu dominują naturalne kamienie, szlachetne gatunki drewna, wysokogatunkowe tkaniny oraz ręcznie wykonane detale. Paleta kolorów pozostaje spokojna: kremowa biel, beże, zgaszone brązy, oliwkowa zieleń czy odcienie taupe.

Zamiast wielu dekoracji pojawiają się pojedyncze, starannie dobrane przedmioty, które podkreślają charakter przestrzeni. Quiet luxury doskonale wpisuje się w obecne podejście do urządzania domu. Liczy się trwałość, autentyczność i inwestowanie w rzeczy, które pozostaną modne przez lata. To odejście od sezonowych trendów na rzecz świadomych wyborów i wnętrz budujących poczucie komfortu oraz bezpieczeństwa.

eprasa.pl 64ae820245

REKLAMA
0011610660

cte investments

Dobrze jest mieszkać we Wrocławiu!

OSIEDLE GARDENIUM

WKRÓTCE W SPRZEDAŻY

WROCŁAW-PRACZE ODRZAŃSKIE
UL. GRYCZANA

- SEGMENTY BLIŹNIACZE OD 68 DO 83 M2
- DUZE OGRODY
- TYLKO 28 LOKALI
- OSIEDLE „BEZCZYNSZOWE"
- OGRZEWANIE PODŁOGOWE
- 2 MIEJSCA POSTOJOWE NA KAŻDY LOKAL

KOMFORTOWE MIESZKANIA NA LIPIE PIOTROWSKIEJ

WROCŁAW-UL. KAPAROWA 5

- TYLKO 38 MIESZKAŃ 2-, 3-, 4-POKOJOWYCH
- OGRZEWANIE PODŁOGOWE W STANDARDZIE
- GARAŻ PODZIEMNY
- 2 LOKALE USŁUGOWE
- NIEDALEKO SZKOŁY I PLANOWANEGO AQUAPARKU

KAPAROWA 5

HARMONOGRAM 10/90!

APARTAMENTY ŚWIERADOWSKA

GOTOWE DO ODBIORU

MIESZKANIA KLASY PREMIUM

WROCŁAW-UL. ŚWIERADOWSKA

- MIESZKANIA TYPU STUDIO, 2-, 3-POKOJOWE
- DOSKONAŁE JAKO INWESTYCJA ORAZ JAKO PIERWSZE MIESZKANIE
- OGRZEWANIE PODŁOGOWE I KLIMATYZACJA W STANDARDZIE
- MOŻLIWOŚĆ POWIERZENIA NAJMU PROFESJONALNEMU OPERATOROWI
- ZOSTATNIE GOTOWE MIESZKANIA

GRUPA CTE | SPRZEDAZ@CTE-I.PL | WWW.CTE-I.PL

eprasa.pl 64ae820245

REKLAMA
0011612895

OSIEDLE
Lissa

daje Ci **WIĘCEJ**
… bo **PŁACISZ mniej!**

Twój komfort to nasz cel!

Osiedle Lissa: ul. Eluarda we Wrocławiu • e-mail: sprzedaz@arkop.com.pl • tel. 502 122 330 • www.osiedlelissa.pl

ARKOP DEWELOPER

eprasa.pl 64ae820245

Gazeta bezpłatna | Piątek, 27 listopada 2026

nam
nasze
miasto.pl

wrocław
naszemiasto.pl

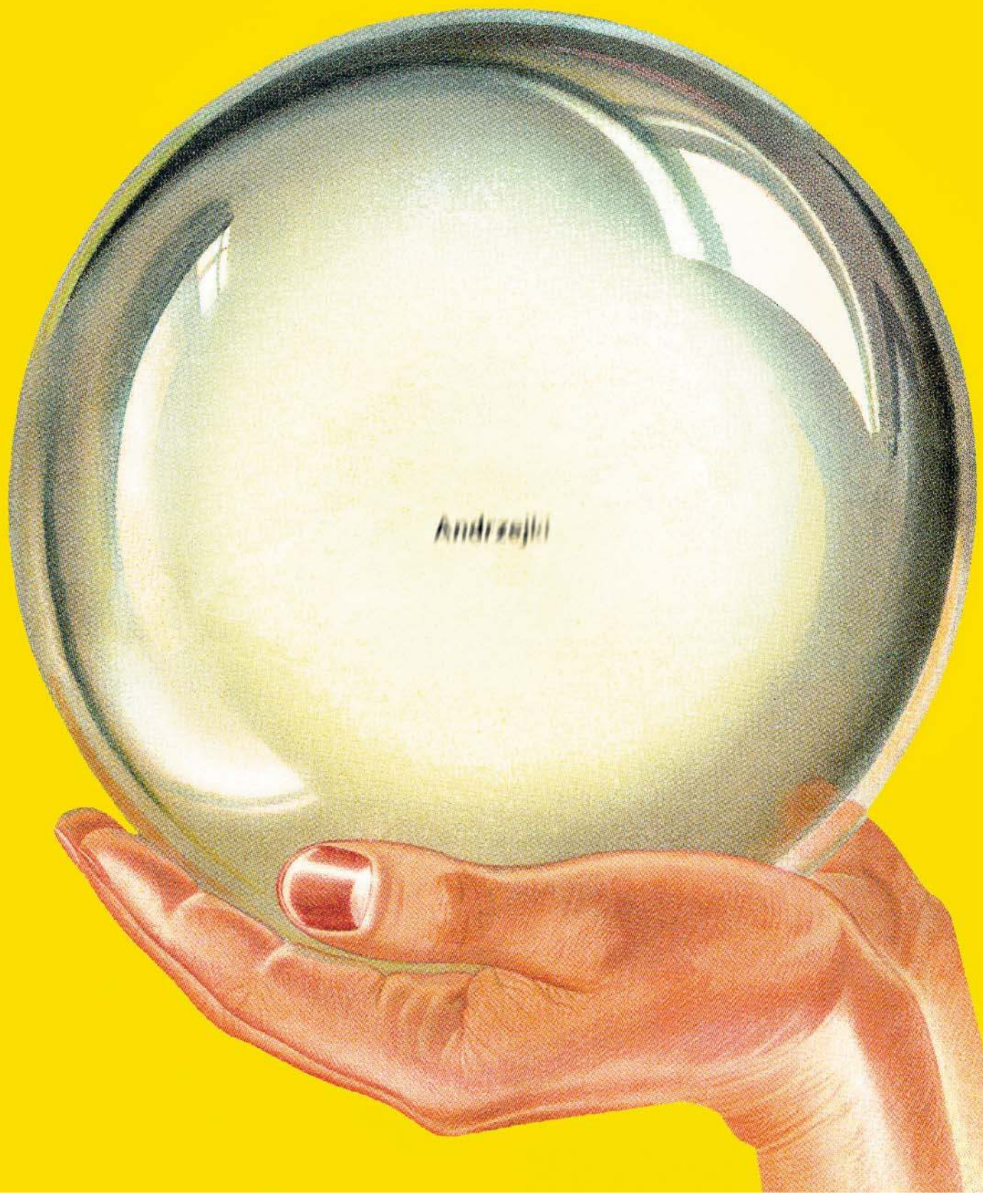

BT/GETTY IMAGES

eprasa.pl 64ae820245

#KRÓTKO

Kolejna rozbudowa portu lotniczego

Lotnisko.
Wrocławskie lotnisko czeka kolejna rozbudowa, tym razem na potrzeby amerykańskich sił zbrojnych. Powstaną nowe płyty postojowe dla wojskowych samolotów transportowych, drogi kołowania oraz budynki techniczne. Ma to umożliwić obsługę takich maszyn, jak potężny C-5 Galaxy.

Pożegnanie z Blaszakiem

Inwestycja.
Spółdzielnia Mieszkaniowa Wrocław-Południe rozpoczyna budowę zespołu mieszkaniowego, koło Targowiska Komandor i synnego Blaszaka, między ul. Komandorską, Trwałą i Radosną. Stare pawiony znikną a powstaną m.in. mieszkania, żłobek, lokal gastronomiczny oraz wielkopowierzchniowy market.

nasze miasto.pl

Adres redakcji 50-073 Wrocław,
ul. św. Antoniego 2/4
tel. 71 374 81 51; 71 374 81 61
redakcja.wroclaw@naszemiasto.pl
Redaktor prowadzący
Bożena Kończal
bozena.konczal@gazeta.wroc.pl
Projekt graficzny/dyr. art.
Tomasz Bocheński
Biuro reklamy 50-073 Wrocław
ul. św. Antoniego 2/4

dyr. Marta Napiórkowska-Trzeciak
tel. 797 607 858
Barbara Jura-Kadłubowska,
tel. 514 800 969
Małgorzata Kaptur, tel. 698 635 686
Wydawca Polska Press Sp. z o.o.
02-672 Warszawa, ul. Domaniewska 45,
tel. 22 201 41 00
Prezes Zarządu Polska Press Grupy
Robert Feluś
Druk Drukarnia Sosnowiec
41-203 Sosnowiec Milowice,
ul. Baczyńskiego 25a
Dystrybucja tel. 71 37 48 111
prenumerata@gazeta.wroc.pl
Materiałów nie zamówionych nie zwracamy.

#W SIECI

FOT. FOTOPOLSKA.EU

Jak wyglądał Wrocław 100 lat temu? Na pewno nie był tak rozległy jak teraz, wiele dzisiejszych osiedli było wtedy podwrocławskimi miasteczkami czy wsiami. Nie do poznania zmieniły się też place, ulice i parki. Wiele budynków zniknęło, inne przebudowano. Wytyczono nowe ulice. Dawny Wrocław zachował się przede wszystkim na starych ilustracjach i planach. Popularne wrocławskie osiedla sprzed wieku możemy zobaczyć na archiwalnych zdjęciach. Tak na przykład wyglądał w latach 1910-1930 przystanek kolejowy Wrocław-Partynice.
Więcej na www.gazetawroclawska.pl

#KSIĄŻKI

Czytanie książek to prawdziwa przyjemność. Te poniżej polecamy na każdą porę roku

Urszula Kosiór

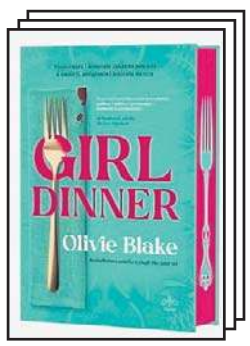

Girl Dinner
Autor: Olivie Blake

„Każda członkini i absolwentka Domu – najbardziej ekskluzywnego stowarzyszenia studenckiego na kampusie – jest piękna, odnosi oszałamiające sukcesy i cieszy się powszechnym szacunkiem. Girl power!
Nina Kaur, studentka drugiego roku, doskonale wie, że przyjęcie do Domu otworzy przed nią ścieżkę do świetlanej przyszłości, której desperacko pragnie".
Powyższy opis pochodzi od wydawcy.

WYDAWNICTWO SONIA DRAGA

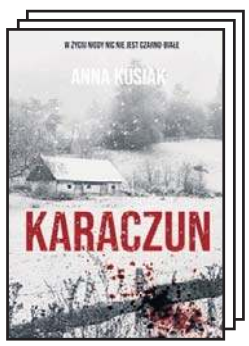

Karaczun
Autor: Anna Kusiak

„Grudzień, tuż przed świętami. W niewielkiej wsi na Pogórzu po mroźnej, ciemnej nocy miejscowi odkrywają przy drodze zwłoki nastoletniej dziewczynki. Obrażenia wskazują, że zmarła w wypadku samochodowym, jednak nikt nic nie widział, ani nie słyszał. Dlaczego? Czy to ta słynna zmowa milczenia? I dlaczego druga dziewczynka znika?"
Powyższy opis pochodzi od wydawcy.

WYDAWNICTWO VECTRA

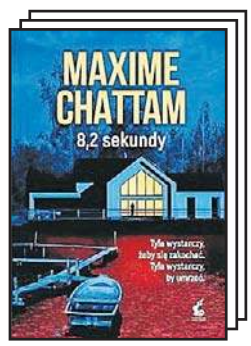

8,2 sekundy
Autor: Maxime Chattam

„Constance przyjeżdża do domku letniskowego, w którym jako dziecko spędzała wakacje ze swoją rodziną. W samotności, daleko od zgiełku miast, pośrodku wielkich jezior w pobliżu granicy z Kanadą Constance mierzy się z własną przeszłością i próbuje uporać się z powracającymi wspomnieniami".
Powyższy opis pochodzi od wydawcy.

WYDAWNICTWO SONIA DRAGA

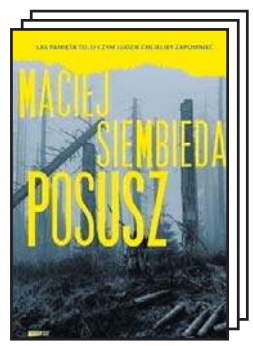

Posusz
Autor: Maciej Siembieda

„Po wielkim sukcesie „Gołoborza" Maciej Siembieda wraca w rodzinne Góry Świętokrzyskie. Ale tym razem sprowadza tam bohatera ze Śląska, który nie czuje się ani Polakiem, ani Niemcem, a któremu wojna każe być i jednym, i drugim ".
Powyższy opis pochodzi od wydawcy.

WYDAWNICTWO ZNAK LITERANOVA

Zakurzone dziecko
Autor: Juliusz Machulski

„Lato 1969 roku. Czternastoletni Kornel, syn aktorskiej pary Adama i Zofii Kolebackich, zostaje wysłany na kolonie. Kiedy odwiedzają go tam rodzice, przywiezieni odlotowym samochodem przez tajemniczą kobietę, chłopak zaczyna podejrzewać, że uwielbiany ojciec zdradza mamę".
Powyższy opis pochodzi od wydawcy.

WYDAWNICTWO SONIA DRAGA

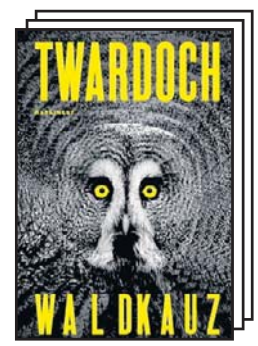

Waldkauz
Autor: Szczepan Twardoch

„Jest sierpień 1920 roku. Na Górnym Śląsku wrze. Polszczyzna miesza się z niemczyzną, język śląski z angielskim i francuskim alianckich żołnierzy. Do biura Wilhelma Pisulli, ex-wachmeistra gliwickiej policji kryminalnej, a dziś prywatnego śledczego firmy Detektiv-Lux przychodzi zrozpaczona kobieta. Szuka swojego dziecka".
Powyższy opis pochodzi od wydawcy.

WYDAWNICTWO MARGINESY

eprasa.pl 64ae820245

REKLAMA 0011573169

Ministerstwo Sprawiedliwości

DLA KOGO POMOC:
Nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie przysługują osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, w tym osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającą innych osób w ciągu ostatniego roku.

NIEODPŁATNE PORADNICTWO OBYWATELSKIE:
Działania, zmierzające do podniesienia świadomości osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji.
Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego.

NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA:
1) informacja o obowiązującym stanie prawnym oraz przysługujących uprawnieniach lub obowiązkach,
2) wskazanie sposobu rozwiązania problemu prawnego,
3) sporządzenie projektu pisma w sprawach, o których mowa powyżej,
4) sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu oraz poinformowanie o kosztach postępowania i ryzyku finansowym związanym ze skierowaniem sprawy na drogę sądową,
5) mediacja.

ZADANIE PUBLICZNE FINANSOWANE Z BUDŻETU PAŃSTWA, REALIZOWANE PRZEZ MIASTO WROCŁAW

ZADANIE REALIZUJE:

Wrocław miasto spotkań

MIASTO WROCŁAW
pl. Nowy Targ 1-8, 50-141 Wrocław
tel: 71 777 98 88 | npp@um.wroc.pl
zapisy-np.ms.gov.pl | www.wroclaw.pl

FUNDACJA W SŁUŻBIE WSI

FUNDACJA W SŁUŻBIE WSI
ul. Krasińskiego 54, 50-450 Wrocław
biuro@fundacja.wroclaw.pl
Przekaż 1,5 % KRS 0000077423

eprasa.pl 64ae820245

#FINANSE

W 2027 r. Wrocław zadłuży się na 1,2 mld zł. Na inwestycje będzie 15 proc. budżetu

Remigiusz Biały

W 2027 r. we Wrocławiu rozpoczną się i zakończą dziesiątki inwestycji. Od nowych szkół i remontów ulic, przez rozwój komunikacji miejskiej, po budowę terenów rekreacyjnych. Choć miasto wyda ponad 10 mld zł, na inwestycje przeznaczy 1,5 mld zł, czyli niespełna 15 proc. budżetu.

W przyszłym roku kontynuowane będą ważne inwestycje transportowe, w tym przebudowa ul. Gajowickiej i budowa trasy autobusowo-tramwajowej na Swojczyce. Miasto planuje także oddanie do użytku węzła przesiadkowego Dubois-Drobnera.

W planach są również remonty mostów Piaskowego i Trzebnickiego oraz modernizacja estakad na al. Jana III Sobieskiego. Przybędzie także nowych parkingów Parkuj i Jedź.

FOT. PAWEŁ RELIKOWSKI

Przebudowa ul. Dubois i Drobnera z węzłem przesiadkowym będzie kontynuowana w 2027 r.

EDUKACJA I ZDROWIE

Na bieżące funkcjonowanie placówek oświatowych miasto przeznaczy około 3,5 mld zł, a na inwestycje edukacyjne kolejne 155 mln zł na budowę nowych obiektów. Dodatkowo 28,5 mln zł przeznaczone zostanie na remonty i modernizacje istniejących placówek.

Największą inwestycją zdrowotną będzie rozpoczęcie budowy Wrocławskiego Centrum Zdrowia przy ul. Kamieńskiego. Wartość projektu wynosi 33 mln zł. Kolejne 12,5 mln zł pochłonie utworzenie Centrum Zdrowia Psychicznego na Stabłowicach. Na pomoc osobom w kryzysie bezdomności miasto przeznaczy 15 mln zł.

Na bezpieczeństwo i ochronę ludności zabezpieczono 57 mln zł. Część środków pochodzić będzie z pożyczki z Funduszu Bezpieczeństwa i Obronności.

MIESZKANIA, PODWÓRKA KOMUNALNE I ZIELEŃ

Na utrzymanie i rozwój terenów zielonych miasto przeznaczy ponad 140 mln zł, z czego 71 mln zł stanowić będą wydatki inwestycyjne. Jednym z najważniejszych projektów będzie przygotowanie dokumentacji Zielonego Klina Południa Wrocławia. Na ten cel zabezpieczono 3,5 mln zł.

W 2027 r. kontynuowany będzie remont charakterystycznego budynku przy ul. Ustronie 11. Trwać będą prace rewitalizacyjne podwórek w Śródmieściu. Ponad 48 mln zł zostanie przeznaczonych na likwidację pozaklasowych pieców tzw. „kopciuchów".

PONAD MILIARD ZŁOTYCH DEFICYTU

Mimo rekordowego budżetu inwestycje stanowią jedynie 15 proc. wszystkich wydatków miasta. Pozostała część środków zostanie przeznaczona na bieżące funkcjonowanie Wrocławia, w tym utrzymanie szkół, komunikacji miejskiej, urzędów i infrastruktury. Projekt budżetu zakłada wydatki na poziomie 10,285 mld zł oraz dochody w wysokości 9,078 mld zł.

– Choć koszty funkcjonowania miasta systematycznie rosną, Wrocław pozostaje w stabilnej kondycji finansowej. W projekcie budżetu na przyszły rok deficyt wyniesie 1,207 mld zł i jest wynikiem przyjętego wysokiego planu inwestycyjnego. – mówi Marcin Urban, skarbnik Wrocławia.

REKLAMA 0011616272

vma

VMA Polska Sp. o.o.
Producent szaf sterowniczych i rozdzielnic.

Część belgijskiej grupy kapitałowej, która od ponad 30 lat świadczy usługi w zakresie technologii budowlanych i automatyki przemysłowej.

ZATRUDNIAMY

- **Monter (k/m)**
- **Monter-Elektryk (k/m)**

Miejsce pracy: **Bielany Wrocławskie, ul. Logistyczna 1**
Godziny pracy: **6.00-14.15 (jedna zmiana)**

OFERUJEMY:
- Umowę o pracę i premię do 500 zł miesięcznie
- Pracę na jedną zmianę
- Dodatki z ZFŚS, takie jak wczasy pod gruszą czy bony świąteczne
- Opiekę medyczną w Luxmed
- Wysoką kulturę pracy i przyjazną atmosferę

JEŚLI TO COŚ DLA CIEBIE, WYŚLIJ DO NAS CV:
info@vmapolska.pl lub znajdź nasze ogłoszenie na pracuj.pl wpisując **VMA Polska**.

ZADANIA:
- Montaż prostych komponentów i/lub prefabrykacja rozdzielnic
- Wykonanie okablowania zgodnie z instrukcją lub schematem elektrycznym
- Drobne prace z elektronarzędziami

SZUKAMY OSÓB, KTÓRE:
- Mają doświadczenie w montażu urządzeń elektrycznych
- Potrafią pracować na podstawie schematów elektrycznych
- Chcą się uczyć i rozwijać
- Czują się dobrze w drobnych pracach manualnych

eprasa.pl 64ae820245

MATERIAŁ INFORMACYJNY MAŁE PODATKI SP. Z O.O. 0011612723

9000 zł brutto na etacie czy 12 000 zł na fakturze?

A jeśli dojdzie drugi klient?

Na etacie z pensji 9000 zł brutto zostaje około 6465 zł na rękę. Przy własnej działalności (B2B), stałej fakturze na 12 000 zł i kosztach firmy wynoszących 500 zł miesięcznie zostaje około 7860 zł. To blisko 1400 zł więcej co miesiąc. A do tego rachunku nie doliczyliśmy jeszcze ani jednego dodatkowego zlecenia.

Wyobraźmy sobie Anię, graficzkę z Wrocławia. Agencja proponuje jej etat albo stałą współpracę z jej jednoosobową firmą. Na etacie Ania wie, ile dostanie przy wypłacie. Przy ofercie B2B chce wiedzieć dokładnie to samo. Z miesięcznej faktury odkłada więc 500 zł na księgowość i programy graficzne. Po opłaceniu tych wydatków, podatku i składek ma do dyspozycji wspomniane 7860 zł. Przyjmujemy zasady z 2026 roku, rozliczenie według skali podatkowej, pełne składki ZUS z dobrowolnym chorobowym i stałą kwotę faktury przez cały rok, czyli najmniej korzystne rozwiązanie. Po stronie etatu zakładamy standardowe koszty pracownicze, bez PPK i dodatkowych ulg.

Należy jednak zwrócić uwagę, że do powyższych wyliczeń przyjęto najmniej korzystne rozliczenie. Ania może skorzystać z różnych ulg i odliczeń wówczas jej wynagrodzenie na działalności gospodarczej mogłoby wynieść nawet około 9400 zł, a to już 2935 zł więcej niż na etacie.

A gdyby tak Ania pozyskała dodatkowego klienta? Właścicielka kawiarni na Nadodrzu pyta Ani, ile kosztowałoby przygotowywanie sezonowych kart i grafik do mediów społecznościowych. Uzgadniają 2000 zł miesięcznie. Ania ma już firmę, programy i księgowość, może więc przyjąć zamówienie i wystawiać kawiarni osobną fakturę. Jej miesięczny przychód rośnie z 12 000 do 14 000 zł. Przy tych samych kosztach i całorocznej współpracy z oboma klientami zostaje jej średnio około 9130 zł miesięcznie na rękę. To już około 2665 zł więcej niż na etacie.

Na etacie też można dorabiać. Własna firma ułatwia jednak zamianę pojedynczego zamówienia w regularny przychód. Ania może zaproponować kawiarni miesięczny pakiet, ustalić cenę i pokazać gotowe projekty kolejnemu klientowi. Stały kontrakt z agencją pokrywa jej podstawowe wydatki, więc dodatkowe zlecenia może wybierać według tego, ile na nich zarobi i ile czasu chce na nie przeznaczyć.

Dobrze uzgodniona umowa B2B może opłacać się obu stronom. Firma ma mniej formalności kadrowych, a miesięczna stawka ułatwia jej planowanie wydatków. Dla osoby przechodzącej z etatu korzyść jest równie konkretna. W naszym przykładzie Ani po opłaceniu kosztów, podatku i pełnego ZUS zostaje co miesiąc co najmniej 1400 zł więcej niż na etacie (a może zostać jeszcze więcej, jeśli trafi na dobrego księgowego). Ania może dodatkowo zarobić na projektach, które sama wyceni. Stałe zlecenie od agencji daje jej przewidywalny przychód, a każda kolejna oferta — choćby na przygotowanie menu dla wrocławskiej kawiarni — daje szansę na zwiększenie dochodu bez czekania na kolejną podwyżkę.

Myślisz o przejściu na B2B? Do biura rachunkowego Małe Podatki przynieś trzy liczby: obecną pensję brutto, proponowaną kwotę miesięcznej faktury i przewidywane koszty firmy. Policzymy, ile zostanie Ci na rękę przy jednym kontrakcie i co zmieni pierwszy dodatkowy klient. Z takim porównaniem łatwiej zdecydować, czy przyjąć ofertę i jaką cenę podać przy następnym zleceniu.

Wrocław, ul. Letnia 1
48 795 814 868
biuro@malepodatki.pl

REKLAMA 0011612726

eprasa.pl 64ae820245

#JARMARK

Na Wrocławskim Jarmarku Bożonarodzeniowym: góry jedzenia a także produkty lokalnych producentów i rzemieślników

Michał Perzanowski
Remigiusz Bały

Wrocławski Jarmark Bożonarodzeniowy potrwa do 7 stycznia 2027 r. W tym czasie możemy zrobić nietypowe zakupy i spróbować wyjątkowych potraw i słodkości. Niekoniecznie świątecznych, niekoniecznie polskich i zdecydowanie nie zawsze tanich.

FOT. REMIGIUSZ BIAŁY

● Oferta gastronomiczna jest w tym roku bardzo szeroka. Przy stoiskach znajdziemy zarówno tradycyjne polskie potrawy, jak i dania z różnych stron świata.

To m.in.: polskie kiełbasy i szaszłyki, bigos, pierogi, pajdy chleba ze smalcem, gulasze i zupy, oscypki z żurawiną.

Można też spróbować świeżych ostryg, które są otwierane na miejscu tuż po wyłowieniu z akwarium.W innych stoiskach spróbujemy specjałów z całego świata, m.in.:

- alzackiego flammkuchena,
- litewskich wędlin,
- włoskich specjałów,
- portugalskich słodyczy,
- hiszpańskich churros,
- węgierskich langoszy,
- belgijskich frytek,
- koreańskich przekąsek.

Dla łasuchów przygotowano: gofry, owoce w czekoladzie, pączki i ciasta, nugat i prażone orzechy, pierniki, słodkie wypieki z różnych krajów.

Nie brakuje też szybkich przekąsek, takich jak zapiekanki, bajgle, francuskie naleśniki czy ziemniaki typu „spirale".

Ile kosztują najpopularniejsze produkty?

Tegoroczne ceny są wyższe niż w poprzednich latach. Jak co roku stały się jednym z głównych tematów rozmów odwiedzających. Sam grzaniec w kolekcjonerskim buciku (wraz z kaucją za naczynie) kosztuje niemal 50 zł.

Podobną kwotę trzeba zapłacić za szaszłyk. Porcja pierogów kosztuje około 40 zł, a pajda chleba ze smalcem około 20 zł.

RĘKODZIEŁO

Na stoiskach z rękodziełem nie brakuje unikalnych wyrobów. Rękodzielniczki podkreślają, że ich produkty są niepowtarzalne, ponieważ wykonanie dwóch identycznych kartek, podstawek z żywicy czy ręcznie malowanych bombek jest praktycznie niemożliwe.

Na stoiskach z rękodziełem można znaleźć m.in.:

- ręcznie malowane bombki i ozdoby choinkowe,
- świece sojowe,
- czapki i szaliki robione na drutach,
- wyroby z drewna,
- biżuterię z żywicy,
- ręcznie malowane obrazy,
- ceramikę artystyczną, w tym kubki, miski i talerze,
- naturalne mydła i kosmetyki.

Wszystko to, co twórcy mają w swojej ofercie, powstaje od podstaw. Zdaniem naszych rozmówców coraz więcej klientów dostrzega, ile pracy wymaga rękodzieło, i świadomie wybiera takie produkty zamiast masowo produkowanych wyrobów.

Rękodzielnicy na wrocławskim jarmarku to nie tylko lokalni artyści. Wielu z nich przyjeżdża z różnych zakątków Dolnego Śląska, ale nie brakuje też gości z dalszych zakątków Polski, nawet znad morza.

Wystawcy, którzy wracają do Wrocławia kolejny rok z rzędu, zwracają uwagę na wyjątkową atmosferę wydarzenia. Ich zdaniem o niepowtarzalnym charakterze jarmarku decyduje przede wszystkim otoczenie rynku z zabytkowym ratuszem i kamienicami. Znaczenie ma także charakterystyczna architektura Wrocławia, która dobrze współgra z tradycją bożonarodzeniowych jarmarków.

REKLAMA 0011615400

- pierogi 11 zł
- leniwe 9 zł
- mielone 10 zł
- zupy 8 zł
- surówki 5 zł

Bar Mleczny
Wiking
ul. Piłsudskiego 14
Wrocław
Tradycja od 1961 roku.

REKLAMA 0011608662

ROLETKI ŻALUZJE
MOSKITIERY
DRZWI, OKNA ROLETY.
Montaż, produkcja, naprawa 71/341-83-03

WYDARZENIE

Świąteczny Jarmark „Kraina Koni" na Partynicach

RED.

Od 28 listopada do 20 grudnia br. Wrocławski Tor Wyścigów Konnych – Partynice po raz drugi zamieni się w „Krainę Koni".

FOT. TOR PARTYNICE.PL

Tegoroczny sezon świąteczny na Partynicach zapowiada się wyjątkowo! Wstęp wolny od czwartku do niedzieli.

● Świąteczny jarmark połączy atmosferę Bożego Narodzenia z charakterem jednego z najbardziej rozpoznawalnych miejsc we Wrocławiu. Wydarzenie będzie odbywać się od czwartku do niedzieli.

Sercem jarmarku stanie się miasteczko z drewnianymi domkami. Odwiedzający znajdą w nich rękodzieło, dekoracje, produkty lokalnych twórców, pomysły na prezenty oraz zimowe przysmaki i aromatyczne napoje. Po zmroku alejki rozświetlą iluminacje, a panoramę świątecznych Partynic będzie można oglądać z koła widokowego.

Najważniejszym wyróżnikiem wydarzenia będą konie. W programie zaplanowano zwiedzanie stajni rekreacyjnej, podczas którego goście poznają kulisy opieki nad zwierzętami.

Dla najmłodszych przygotowane zostaną przejażdżki na kucykach. Jarmarkowi towarzyszyć będą także koncerty i występy uczestników „Kuźni Młodych Talentów", otwartej zarówno dla doświadczonych artystów, jak i debiutantów. Zgłoszenia przyjmowane są pod adresem biuro@jarmarkwroclaw.pl.

Sportowym akcentem będzie „Świąteczny Galop", a 6 grudnia na dzieci czekać będą spotkanie ze Świętym Mikołajem, zdjęcia i niespodzianki. Rodzinny program uzupełnią warsztaty oraz animacje. Szczegółowy harmonogram, godziny otwarcia i informacje o zapisach organizatorzy będą publikować na stronie organizatora.

eprasa.pl 64ae820245

KOMUNIKACJA

Szybciej dojedziemy do Warszawy i Pragi. Korzystne zmiany także w regionie

Remigiusz Biały

Na Dolnym Śląsku powstaną nowe korytarze kolejowe, m.in. z myślą o szybkich pociągach, porównywalnych do TGV. Szybciej mamy dojechać zarówno do Warszawy, jak i do Pragi - przewiduje plan Zintegrowanej Sieci Kolejowej, opracowany na potrzeby PKP i Portu Polska (CPK)

FOT. PAWEŁ RELIKOWSKI

Kolejowa rewolucja na Dolnym Śląsku, to nowe trasy i krótsze czasy przejazdów.

- Na Dolnym Śląsku trwa kolejowa rewolucja. Odbudowujemy linie w całym regionie. W najbliższych trzech latach planujemy rewitalizację kolejnych regionalnych połączeń. Naszym marzeniem jest bezpośrednie połączenie kolejowe Wrocławia z Warszawą. Wierzymy, że dzięki nowym inwestycjom, za kilka lat, tę trasę będzie można pokonać w niecałe dwie godziny – mówi Paweł Gancarz, marszałek województwa dolnośląskiego.

Zintegrowana Sieć Kolejowa przewiduje budowę nowej infrastruktury Kolei Dużych Prędkości w korytarzu Wrocław – Świdnica – Wałbrzych – Praga. Inwestycja ma skrócić czas podróży do stolicy Czech oraz poprawić połączenia Świdnicy i Wałbrzycha z Wrocławiem. Szczegółowy przebieg nowej linii będzie przedmiotem dalszych analiz i opracowań studialnych.

Wcześniejsza modernizacja linii Wałbrzych – Mieroszów – Hradec Králové, skoordynowana po polskiej i czeskiej stronie granicy, pozwoli na uruchomienie połączeń co godzinę i włączenie Wałbrzycha do międzynarodowej sieci kolejowej.

Program ZSK wskazuje również na potrzebę poprawy połączeń kolejowych z Niemcami, w tym na trasie Wrocław – Legnica – Lipsk. Rozwój infrastruktury po polskiej stronie ma wzmocnić powiązania transportowe Dolnego Śląska z sąsiednimi państwami.

ZSK przewiduje również rozwój szybkich połączeń Wrocławia z największymi miastami Polski. Jedną z kluczowych inwestycji będzie budowa nowej linii Kolei Dużych Prędkości do Poznania, najprawdopodobniej w ciągu istniejącej linii kolejowej nr 271. Docelowo podróż między stolicami Dolnego Śląska i Wielkopolski ma zajmować zaledwie 45 minut.

Duże korzyści przyniesie także rozwój korytarza Wrocław – Opole, będącego częścią planowanej Magistrali Południowej. ZSK przewiduje budowę nowej infrastruktury kolejowej, umożliwiającej pociągom osiąganie prędkości 250–320 km/h. Dzięki temu podróż między Wrocławiem a Opolem ma skrócić się do około 25 minut.

Rozbudowa infrastruktury zapewni znacznie krótsze czasy przejazdu do Opola i Poznania, a podróż do Warszawy zajmie około 100 minut. Kolej jeszcze mocniej połączy Dolny Śląsk z resztą kraju i stanie się atrakcyjniejszą alternatywą dla samochodu, co będzie praktyczną realizacją polityki klimatycznej Unii Europejskiej

Wrocław skorzysta również z linii Kolei Dużych Prędkości „Y". Połączy ona miasto z Warszawą przez Łódź i nowe lotnisko krajowe.

Ważnym elementem ZSK jest rozwój Magistrali Zachodniej, która usprawni połączenia Wrocławia z Legnicą, Lubinem, Polkowicami i Głogowem.

REKLAMA 0011615987

GOSPODARSTWO RYBACKIE OSTOJA MILICZ

Gospodarstwo Rybackie Ostoja Milicz
ZAPRASZA PO KARPIA

Gospodarstwo Rybackie Ostoja Milicz to urokliwe miejsce położone w Dolinie Baryczy, znane z produkcji ryb, zwłaszcza karpia. Położone jest w miejscowości Milicz i Koruszka, na powierzchni 42 ha. Rocznie w gospodarstwie produkuje się 10-15 ton karpia oraz innych ryb dodatkowych, które sprzedawane są w regionie.

Na terenie gospodarstwa prowadzona jest całoroczna sprzedaż ryb żywych oraz przetworzonych, m.in. ryba w occie, ryba po grecku. W okresie letnim od maja do września czynne jest łowisko wędkarskie oraz smażalnia ryb.

MILICZ, UL. GRZYBOWA I W PRAWO NA OSTOJĘ KONIKA POLSKIEGO
JARMARK BOŻONARODZENIOWY WE WROCŁAWIU, RYNEK, STOISKO NR 210
663 458 788 OSTOJAMILICZ.PL

NASZA OFERTA:
- Karp
- Sum europejski
- Sandacz
- Szczupak
- Amur
- Tołpyga
- Pstrąg tęczowy
- Ryba świeża
- Ryba wędzona
- Przetwory rybne

ORAZ:
- Patroszenie
- Filetowanie
- Odłuszczanie

eprasa.pl 64ae820245

brose sitech
Interior Solutions

Brose Sitech rozpoczyna działalność produkcyjną w USA, otwierając nowy Zakład w Blythewood w Karolinie Południowej

Brose Sitech konsekwentnie rozwija swoją międzynarodową obecność, uruchamiając nowy Zakład produkcyjny w Blythewood w stanie Karolina Południowa. Inwestycja realizowana na terenie Scout Motors Supplier Park oznacza wejście naszej firmy na rynek produkcyjny w Stanach Zjednoczonych i stanowi ważny element strategii rozwoju w Ameryce Północnej. Dzięki nowemu przedsięwzięciu powstanie blisko 450 miejsc pracy, a Brose Sitech po raz pierwszy zbuduje własny zespół produkcyjny w USA.

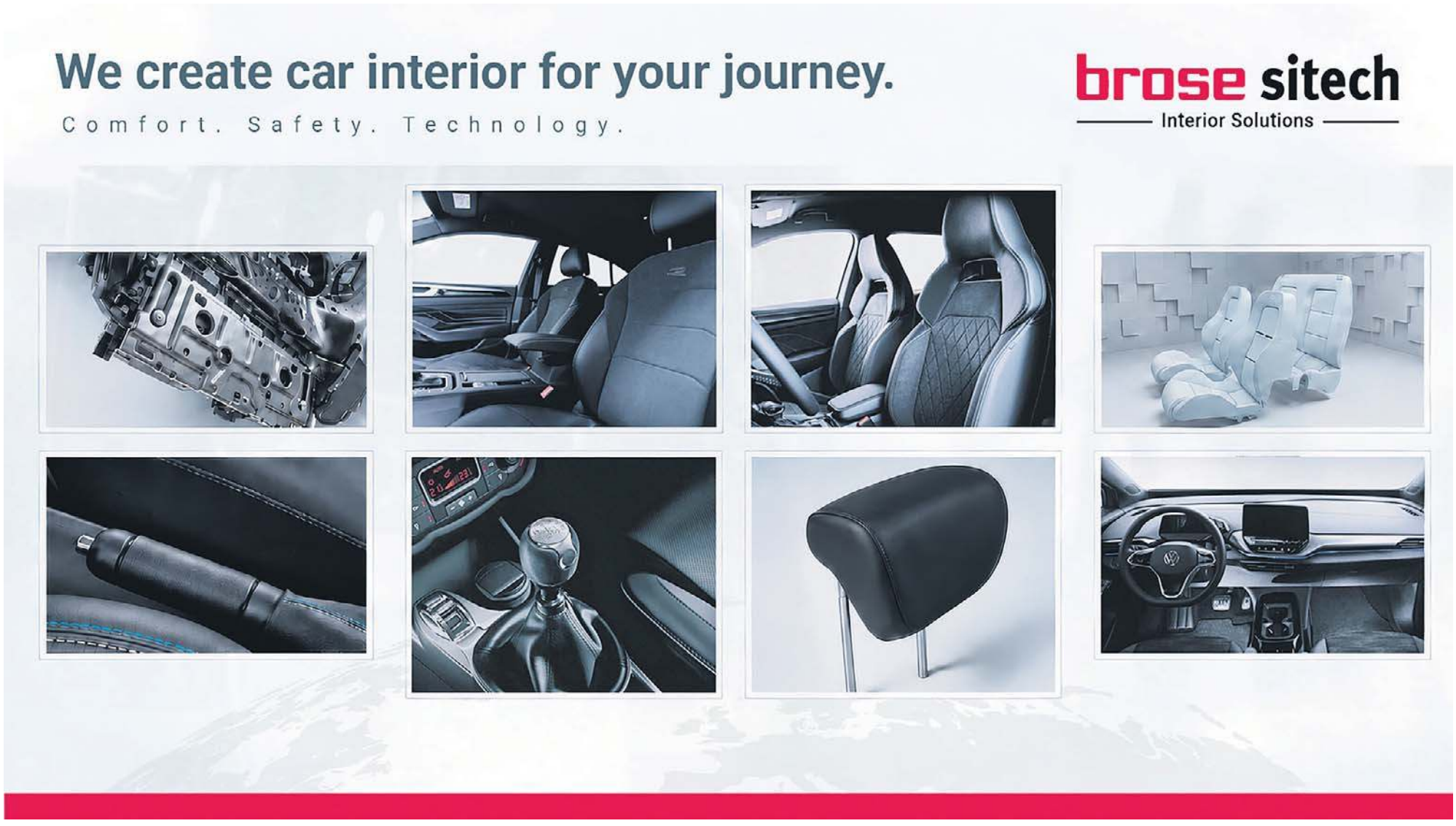

eprasa.pl 64ae820245

0011616523

„Uruchomienie naszego pierwszego Zakładu produkcyjnego w Stanach Zjednoczonych to ważny kamień milowy dla Brose Sitech" - podkreśla **Juan-Carlos Kieler, Executive Vice President Brose Sitech Columbia Inc.** - Rynek amerykański odgrywa istotną rolę w branży motoryzacyjnej i stwarza znaczące możliwości dalszego rozwoju. Dzięki nowemu Zakładowi w Blythewood przybliżamy nasze kompetencje w zakresie kompletnych systemów siedzeń do klienta, jednocześnie tworząc solidne podstawy długofalowego rozwoju Brose Sitech w Ameryce Północnej.

W nowym Zakładzie będą powstawać kompletne systemy siedzeń przeznaczone do modeli Scout Traveler SUV oraz Scout Terra Pickup. Lokalizacja bezpośrednio na terenie parku dostawców zapewni naszej organizacji bliskie sąsiedztwo Zakładu produkcyjnego klienta, co przełoży się na sprawniejszą współpracę i szybszą realizację zamówień.

Obiekt został zaprojektowany z myślą o realizacji dostaw w modelu just-in-time, efektywnej logistyce oraz ścisłej koordynacji działań pomiędzy partnerami w łańcuchu produkcyjnym. Takie rozwiązanie pozwoli elastycznie reagować na bieżące potrzeby produkcyjne, jednocześnie wspierając stabilność i wysoką efektywność całego procesu zaopatrzenia.

Inwestycja połączy wieloletnie doświadczenie Grupy Brose Sitech w zakresie kompletnych systemów siedzeń z nowoczesnymi procesami produkcyjnymi oraz potencjałem lokalnego zespołu.

Wraz z postępem przygotowań do rozpoczęcia produkcji nasza firma planuje zatrudniać i rozwijać Pracowników w Karolinie Południowej w wielu obszarach działalności, zarówno związanych bezpośrednio z produkcją, jak i funkcjami wspierającymi. Oznacza to powstanie licznych nowych możliwości zawodowych dla mieszkańców regionu.

Karolina Południowa oferuje dobrze rozwinięte środowisko produkcji motoryzacyjnej, wykwalifikowaną kadrę oraz rozbudowaną sieć dostawców. Dzięki inwestycji w Blythewood Brose Sitech staje się częścią dynamicznie rozwijającego się ekosystemu motoryzacyjnego regionu, jednocześnie budując swoją pierwszą bazę produkcyjną na rynku amerykańskim.

„Cieszymy się, że możemy rozpocząć działalność w Blythewood i stać się częścią lokalnej społeczności" - mówi **Chad Nelson, Plant Manager.** - Budowa Zakładu od podstaw daje nam wyjątkową szansę na stworzenie silnego zespołu oraz kultury organizacyjnej już od pierwszego dnia działalności. Szukamy osób, które chcą rozwijać się razem z nami i współtworzyć przyszłość Brose Sitech w Stanach Zjednoczonych".

„Równolegle do uruchomienia Zakładu w Karolinie Południowej tworzymy w rejonie Detroit regionalne funkcje centralne obejmujące sprzedaż, zarządzanie programami, inżynierię, zakupy, finanse oraz zasoby ludzkie. Będą one wspierać działalność produkcyjną w Blythewood" - podsumowuje **Sebastian Lotz, Vice President Commercial Brose Sitech Columbia Inc.** - Rosnąca obecność w Stanach Zjednoczonych wzmacnia naszą zdolność do obsługi klientów na miejscu i tworzy solidne fundamenty dla dalszego wzrostu oraz rozwoju działalności Brose Sitech w Ameryce Północnej.

Otwarte rekrutacje Brose Sitech w USA:

MICHIGAN

- Indirect Procurement Lead
- Project Engineer Complete Seat

BLYTHEWOOD

- Supplier Quality Engineer
- EHS Manager
- ECR Change Coordinator
- Senior Maintenance Technican
- Production Supervisor
- Head of People & Culture
- MP & L Manager

BroseSitechPolska | **BroseSitechGroup** | **info@brose-sitech.com**

Szczegóły rekrutacji na stronie:
www.brose-sitech.com/pl
Zakładka: KARIERA. Aktualne oferty pracy

KONTAKT DLA MEDIÓW
Marta Skowrońska
Functional Manager Brand Communication & Marketing Brose Sitech Group, Spokesperson Brose Sitech Group
marta.skowronska@brose-sitech.com
Telefon: +48 795 160 922

eprasa.pl 64ae820245

REKREACJA

Korzystajmy z uroków zimy. Wrocławskie lodowiska już gotowe do sezonu

Michał Perzanowski

Sezon łyżwiarski we Wrocławiu można uznać za oficjalnie rozpoczęty.

Do działających już obiektów przy ul. Spiskiej, Orbicie i na Nowym Dworze dołączyło właśnie lodowisko przy Tarczyński Arena Wrocław, które otworzyło się 20 listopada. Tym samym mieszkańcy mają do dyspozycji cztery duże lodowiska rozsiane po różnych częściach miasta.

FOT. 123RF

GDZIE SĄ LODOWISKA WE WROCŁAWIU?

Największym obiektem pozostaje lodowisko przy ul. Spiskiej. Pełnowymiarowa tafla o wymiarach 60 na 30 metrów od lat przyciąga zarówno amatorów, jak i osoby trenujące jazdę figurową czy hokej.

Nieco mniejsze lodowiska działają w hali Orbita oraz na Nowym Dworze. Wszystkie trzy zarządzane są przez spółkę WCT Spartan i rozpoczęły sezon już na początku listopada.

Nowością nie jest samo lodowisko przy stadionie, ale jego kolejny sezon działania. Obiekt przy Tarczyński Arena Wrocław, zamiast klasycznej tafli przygotował owalny tor o długości około 150 metrów, który mieści się na drugim poziomie parkingu wielopoziomowego stadionu. Jednocześnie może z niego korzystać do 100 osób. Dzięki zadaszeniu jazda jest możliwa niezależnie od opadów śniegu czy deszczu.

ILE KOSZTUJE JAZDA NA ŁYŻWACH?

Cenniki na lodowiskach Spartana są ujednolicone. W dni powszednie bilet normalny kosztuje 28 zł, a ulgowy 23 zł. W weekendy i święta ceny wzrastają odpowiednio do 34 i 28 zł. Najtaniej można pojeździć w poniedziałki podczas specjalnej promocji, gdy wejście kosztuje 21 zł za godzinę. Wypożyczenie łyżew to dodatkowy koszt 15 zł.

Na wszystkich obiektach dostępne są wypożyczalnie sprzętu, a osoby posiadające własne łyżwy mogą skorzystać również z usługi ostrzenia.

GDZIE I KIEDY CZYNNE SĄ LODOWISKA WE WROCŁAWIU?

Lodowisko Spiska (ul. Spiska 1). Godziny otwarcia:

- poniedziałek: 16:00-19:00, 20:00-22:00 oraz 22:30-24:00 (szybkie ślizganie),
- wtorek-piątek: 16:00-19:00, 20:00-22:00,
- sobota-niedziela: 8:00-12:00, 13:00-16:00, 17:00-19:00, 20:00-22:00.

Lodowisko Orbita (ul. Wejherowska 34). Godziny otwarcia:

- poniedziałek-piątek: 16:00-22:00,
- sobota-niedziela: 8:00-16:00 oraz 17:00-22:00.

Lodowisko Nowy Dwór (ul. Jaksonowicka 28). Godziny otwarcia:

- poniedziałek: obiekt niedostępny dla klientów indywidualnych,
- wtorek: 16:00-19:30,
- środa-czwartek: 16:00-19:30,
- piątek: 16:00-19:30 oraz 20:00-22:00,
- sobota-niedziela: 8:00-15:00, 16:00-19:30 oraz 20:00-22:00.

Lodowisko na Tarczyński Arena. Godziny otwarcia:

- poniedziałek–piątek: 9:00–22:00 (z przerwami na obsługę/czyszczenie lodu, m.in. 14:00–15:00 oraz 18:00–19:00)
- sobota–niedziela: 9:00–22:00 (z przerwami, m.in. 12:00–13:00, 16:00–17:00, 19:00–20:00)

- Ślizgawka będzie czynna siedem dni w tygodniu w godzinach 9:00–22:00, z zaplanowanymi przerwami technicznymi na czyszczenie tafli (od poniedziałku do piątku w godzinach 14:00–15:00 oraz 18:00–19:00, zaś w weekendy 12:00–13:00, 16:00–17:00 i 19:00–20:00).

Na miejscu funkcjonuje wypożyczalnia z ponad 400 parami łyżew w rozmiarach od 28 do 48, a także z kaskami oraz „pingwinkami" wspierającymi naukę jazdy dla najmłodszych. Podobnie, jak w minionych latach pierwsze 10 minut korzystania z lodowiska jest gratis, posiadacze karty Nasz Wrocław MAX mogą raz w roku skorzystać z bezpłatnego wejścia, honorowane są również karty zniżkowe, a w ramach Karty Stałego Klienta po 6 wejściach, siódme jest bezpłatne - mówi Marcin Janiszewski, rzecznik prasowy stadionu.

SILENT DISCO NA LODZIE

W tym sezonie na lodowisku przy Tarczyński Arena Wrocław zaplanowano również pięć imprez Silent Disco. Pierwsza odbędzie się 4 grudnia. Uczestnicy będą mogli jeździć na łyżwach przy muzyce odtwarzanej w słuchawkach. Organizatorzy zapowiadają, że udział w wydarzeniach będzie bezpłatny, a opłaty obejmą jedynie standardowy bilet wstępu oraz ewentualne wypożyczenie sprzętu.

Dla wielu mieszkańców otwarcie lodowiska przy stadionie oznacza symboliczny początek zimowego sezonu we Wrocławiu.

#NOWE STAWKI CZYNSZU

Dobrze zarabiacie? Spodziewajcie się podwyżki czynszu

Aneta Kolesińska

Jesteś najemcą komunalnym, masz umowę na czas nieokreślony? Jeśli okaże się, że zarabiasz za dużo, możesz mieć problem. Miasto realizuje w ten sposób obowiązek, który na wszystkie samorządy w Polsce nałożyła ustawa o ochronie praw lokatorów.

We Wrocławiu jest 28,3 tys. mieszkań komunalnych. Standardowa stawka czynszowa najmu komunalnego wynosi obecnie we Wrocławiu 11,40 zł/mkw. miesięcznie.

Samorządy muszą cyklicznie weryfikować zarobki najemców, by upewnić się, że spełniają kryteria najmu. Weryfikacja obejmuje osoby, które zawarły umowy najmu na czas nieoznaczony po 20 kwietnia 2019 roku - z wyłączeniem najemców socjalnych, których sprawa nie dotyczy.

– W tej chwili przepisy nie pozwalają sprawdzać najemców, którzy mają jeszcze starsze umowy, niż zawarte do wspomnianej daty. We Wrocławiu weryfikacja będzie odbywała się dla każdego najemcy cyklicznie co 3 lata. Obecnie robimy ją po raz pierwszy. Zgodnie z obowiązkiem, jaki nakłada na nas ustawa, każdy najemca w terminie miesiąca od otrzymania wezwania, powinien złożyć deklarację o dochodach uzyskanych w okresie 3 miesięcy przed złożeniem deklaracji – mówi dyrektor Wydziału Mieszkalnictwa Urzędu Miejskiego Karol Smoliński. Miesięczny dochód, uprawniający do zachowania obecnych stawek za czynsz nie może przekroczyć:

6924,72 zł dla gospodarstwa domowego jednoosobowego (350% najniższej emerytury),

FOTANETA KOLESIŃSKA

Urząd Miasta Wrocław zmienia zasady dla najemców komunalnych. Chodzi o wysokość zarobków.

5 935,47 zł na osobę dla gospodarstwa domowego wieloosobowego (300% najniższej emerytury).

Jeśli dochody gospodarstwa domowego najemcy przekroczą te kwoty, Wrocław wyznaczy nową stawkę czynszową, wyliczoną według wzoru z ustawy.

Przykładowe wyliczenia dotyczące podwyżki dla lokalu o powierzchni 50 mkw:

- dla gospodarstwa jednoosobowego osiągającego dochód 10 050,80 zł (14 500 zł brutto) - stawka czynszu po podwyżce wyniesie 40,42 zł/m2 miesięcznie.

- dla gospodarstwa dwuosobowego osiągającego dochód 13 992,16 zł (20 400 zł brutto) tj. 6996,08 zł (10 200 zł brutto) na osobę - stawka czynszu po podwyżce wyniesie 32,61 zł/m2 miesięcznie.

- dla gospodarstwa trzyosobowego osiągającego dochód 20 812 zł (30 000 zł brutto) tj. 6937,33 zł (10 000 zł brutto) na osobę - stawka czynszu po podwyżce wyniesie 31,44 zł/mkw. miesięcznie.

Najemcy muszą złożyć deklaracje. Brak złożenia deklaracji w terminie miesiąca od doręczenia wezwania poskutkuje wyznaczeniem nowej wysokości czynszu w wysokości 8% tzw. wartości odtworzeniowej lokalu w skali roku. Oznaczać to będzie podwyżkę do 71,43 zł/mkw. miesięcznie.

- Jeżeli ktoś nie złoży deklaracji w terminie i w rezultacie swojego zaniechania dostanie podwyżkę o tej wysokości, a następnie zreflektuje się i jednak prześle dokumenty potwierdzające zarobki, będzie mógł to zrobić, ale opłaca się odpowiedzieć na wezwanie w terminie - dodaje dyrektor Karol Smoliński.

eprasa.pl 64ae820245

MATERIAŁ INFORMACYJNY ARAW 0011616211

Czas bożonarodzeniowych jarmarków we Wrocławiu

Wrocław wchodzi w świąteczny sezon z wyjątkowym rozmachem. Zimowe iluminacje, aromat pierników, grzanego wina i korzennych przypraw pojawią się nie tylko na Rynku. W sezonie 2026/2027 bożonarodzeniowe jarmarki będą działały także na Nowym Targu, Partynicach, w Leśnicy, na Kleczkowie oraz terenie dawnego Hutmenu. Podpowiadamy, dokąd warto się wybrać, kiedy czynne są poszczególne miejsca i jakie atrakcje przygotowali organizatorzy.

Wrocławski Rynek w świątecznej oprawie
Największym i najbardziej rozpoznawalnym wydarzeniem pozostaje **Jarmark Bożonarodzeniowy na wrocławskim Rynku**. Świąteczne stoiska zajmują wszystkie pierzeje placu, część ulic Świdnickiej i Oławskiej oraz Plac Solny. To właśnie tutaj pojawiło się najwięcej dekoracji, punktów gastronomicznych, stoisk z rękodziełem i pomysłami na prezenty.

W specjalnej strefie „Wrocław Społecznie i Lokalnie" prezentują się dolnośląscy producenci żywności, restauratorzy, artyści i rzemieślnicy. Program uzupełniają koncerty, animacje dla dzieci oraz widowiska. Wśród zapowiedzianych wykonawców znalazły się m.in. Gosia Andrzejewicz i Iwona Węgrowska.

Jarmark będzie czynny codziennie w godz. 10.00-21.00. Wyjątkiem będzie 26 grudnia, kiedy stoiska zostaną otwarte o godz. 13.00. W sylwestra domki handlowe będą działały do godz. 17.00, a gastronomiczne i oferujące napoje – do godz. 2.00 w nocy. Jarmark będzie zamknięty 24 i 25 grudnia oraz 1 stycznia 2027 roku. Wstęp jest bezpłatny.

Do centrum najlepiej przyjechać tramwajem lub autobusem i wysiąść na przystankach Galeria Dominikańska, Świdnicka, Szewska albo Uniwersytet Wrocławski. W okresach największego zainteresowania uruchamiana będzie także dodatkowa linia tramwajowa „0".

Nowy Świąteczny Targ na Placu Nowy Targ
Nowością na zimowej mapie miasta jest **jarmark na Placu Nowy Targ**, który będzie działał do 20 grudnia br. W kameralnej przestrzeni można znaleźć wyroby lokalnych rzemieślników, artystów oraz producentów regionalnej żywności.

Nie brakuje świątecznej gastronomii, gorących napojów i propozycji dla rodzin. Jednym z najbardziej charakterystycznych elementów targu będzie świąteczna karuzela dla dzieci.

Nowy Świąteczny Targ jest otwarty codziennie w godz. 10.00-21.00. Wstęp jest bezpłatny. Najbliżej znajdują się przystanki Plac Nowy Targ i Galeria Dominikańska, obsługiwane przez liczne linie tramwajowe i autobusowe.

„Kraina Koni" na Partynicach
Jarmark na terenie **Wrocławskiego Toru Wyścigów Konnych** ma być w tym roku dwukrotnie większy. Organizatorzy zapowiadają więcej wystawców, miejsc z jedzeniem i atrakcji dla całych rodzin. Szczególnie dużo będzie się działo w strefie dla dzieci, gdzie pojawią się koło widokowe, karuzele oraz konkursy z nagrodami.

„Kraina Koni" będzie działała od 28 listopada do 20 grudnia: w czwartki w godz. 10.00-20.00, w piątki do godz. 21.00, w soboty do godz. 22.00, a w niedziele do godz. 20.00. Wstęp jest bezpłatny.

Na Partynice można dotrzeć autobusami zatrzymującymi się przy Rondzie Ojca Pio lub przystanku Partynice – Tor Wyścigów Konnych. W soboty i niedziele w godz. 13.00-21.00 kursować będzie specjalna linia S7.

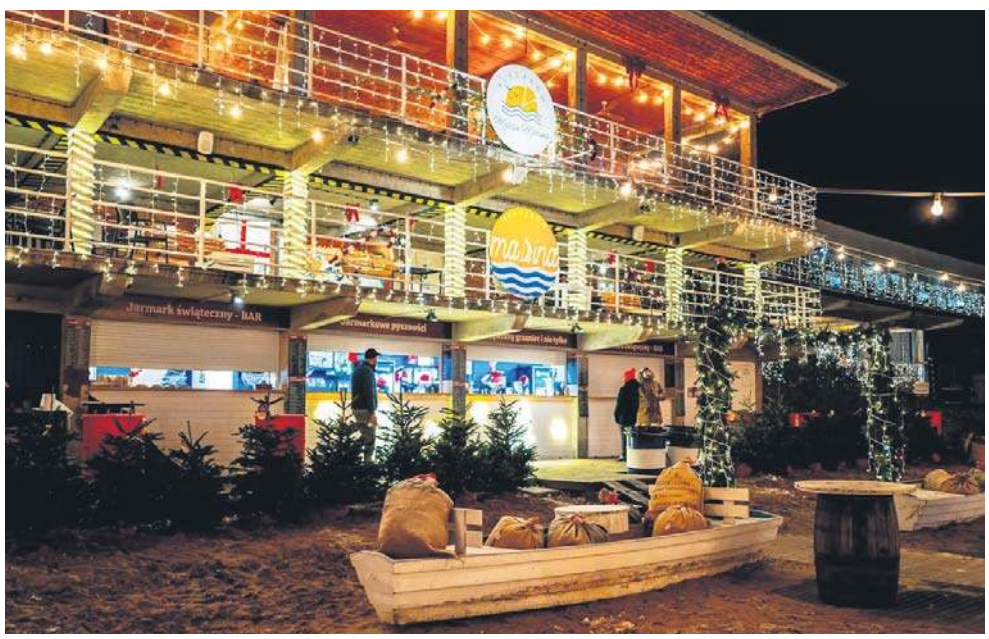

Świąteczne Miasto przed Zamkiem Leśnica
Plac przed **Zamkiem Leśnica** zamieni się w kulinarne miasteczko przygotowane przez organizatorów Gastro Miasto. Od 11 do 20 grudnia będzie można próbować potraw wrocławskich restauracji, świątecznych przysmaków oraz rozgrzewających napojów.

W programie są również warsztaty dla dzieci, spektakle i wspólne kolędowanie. W dni robocze wydarzenie rozpocznie się o godz. 15.00, natomiast w weekendy o godz. 11.00. Każdego dnia jarmark będzie czynny do godz. 22.00. Wstęp jest wolny.

Do Leśnicy dojeżdżają m.in. tramwaje linii 3, 10 i 20 oraz liczne autobusy. W weekendy kursować będzie specjalna linia T2. Kierowcy mogą skorzystać z parkingu przy Starej Garbarni lub parkingu Park&Ride.

Święta nad Odrą i alternatywny jarmark w Hucie
Do 23 grudnia **Marina Kleczków** będzie zimową przestrzenią wypełnioną światłami i muzyką. Oprócz stoisk z rękodziełem oraz świątecznym jedzeniem zapowiedziano koncerty, warsztaty, bingo, quizy i ogniska. W dni robocze jarmark przy ul. Pasterskiej 2B będzie otwierany o godz. 16.00, a w weekendy o godz. 12.00. Najbliżej dojeżdżają tramwaje linii 7 i 8 oraz autobusy K, 132 i 144.

Zupełnie inny charakter będzie miał HU HU HUTA, czyli alternatywny jarmark na terenie dawnego przedsiębiorstwa **Hutmen przy ul. Grabiszyńskiej 241**. Od 27 listopada do 31 grudnia odbędą się tam koncerty, imprezy taneczne i spotkania przy świątecznym jedzeniu. W menu znajdą się m.in. pierniki, pierogi, kiełbasa z grilla i gorący barszcz.

HUTA będzie otwarta od poniedziałku do piątku w godz. 16.00-21.00, a w weekendy od 13.00 do 21.00, z wyjątkiem 24 i 25 grudnia. Najwygodniej dotrzeć tam tramwajami linii 4, 5, 11 lub 14, wysiadając na przystanku Hutmen.

Tegoroczna oferta pokazuje, że świąteczny Wrocław nie kończy się na Rynku. Można wybrać wielkomiejski gwar w centrum, rodzinne atrakcje na Partynicach, kulinarny wieczór w Leśnicy, nastrojowe spotkanie nad Odrą albo koncert w postindustrialnej Hucie. W każdym przypadku **warto zostawić samochód na parkingu Park&Ride i dalszą część drogi pokonać komunikacją miejską.**

eprasa.pl 64ae820245

SUKCES WROCŁAWIANKI

Strażaczka z wrocławskiej komendy pobiła rekord świata i ma cały worek medali

Michał Perzanowski

Wbiega na trzecie piętro z ciężarem ważącym 20 kilogramów, uderza pięciokilogramowym młotem w 75-kilogramową sztabę, a na koniec przeciąga 80-kilogramowego manekina.

FOT. FCC / KOMENDA WOJEWÓDZKA PSP WE WROCŁAWIU

Beata Świderska z zawodów Firefighter Challenge w Las Vegas wróciła z trzema tytułami mistrzyni świata i rekordem świata.

Wszystko w pełnym umundurowaniu strażackim. Mł. asp. Beata Świderska z Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej we Wrocławiu nie tylko doskonale radzi sobie z takimi zadaniami, ale niedawno w Las Vegas pobiła rekord świata. I zawstydziła tym wielu mężczyzn.

Dla mł. asp. Beaty Świderskiej mistrzostwa świata Firefighter Challenge nie były pierwszą taką imprezą. Reprezentowała już wcześniej Polskę, dlatego przed tegorocznym wyjazdem do Las Vegas oczekiwania były spore. Za nimi stały jednak miesiące przygotowań, treningów i wspólnej pracy z drużyną.

Największy powód do dumy przyniósł start w tandemie kobiecym. Wspólnie ze st. str. Martyną Świerczyk nie tylko wygrały konkurencję, ale ustanowiły nowy rekord świata. Co więcej, dokonały tego już podczas eliminacji, poprawiając własny ubiegłoroczny rezultat aż o 9 sekund.

80-KILOGRAMOWY MANEKIN, 75-KILOGRAMOWA SZTABA. NA CZYM POLEGAJĄ ZAWODY?

Firefighter Challenge to zawody, w których strażacy sprawdzają swoją siłę, wytrzymałość, szybkość i technikę. Konkurencja powstała na bazie amerykańskiego testu sprawnościowego opracowanego z myślą o strażakach. Chodziło o sprawdzenie, czy są odpowiednio przygotowani fizycznie do wykonywania zadań podczas służby. Z czasem test przekształcił się w dyscyplinę sportową, która zdobywa coraz większą popularność na świecie.

Zasady są proste, choć wykonanie poszczególnych zadań wymaga ogromnego wysiłku. Każdy zawodnik musi pokonać ten sam tor, a na jego ukończenie ma maksymalnie sześć minut. Przekroczenie limitu oznacza dyskwalifikację.

- Startujemy w pełnym umundurowaniu, w hełmie i butach bojowych, z aparatem ochrony dróg oddechowych, maską i butlą z powietrzem. Najpierw wbiegamy na trzecie piętro, czyli na wysokość 12 metrów, z pakietem ważącym 20 kilogramów. Następnie wciągamy na górę kolejny pakiet, ważący 19 kilogramów, przy użyciu linki. Później zbiegamy po schodach, uważając, żeby nie pominąć żadnego stopnia, ponieważ za każdy taki błąd naliczane są karne sekundy. Kolejnym zadaniem jest przesunięcie sztaby o wadze 75 kilogramów na odległość półtora metra przy użyciu pięciokilogramowego młota. Następnie pokonujemy slalom, przeciągamy linię wężową, a na końcu wykonujemy symulację ewakuacji poszkodowanego. Musimy przeciągnąć manekina ważącego 80 kilogramów na odległość 30 metrów. To wszystko składa się na jeden tor – wyjaśnia Beata Świderska.

KOBIETY I MĘŻCZYŹNI MAJĄ TAK SAMO. NIE MA TARYFY ULGOWEJ

W Firefighter Challenge nie ma osobnego, łatwiejszego toru dla kobiet. Zawodniczki mierzą się z dokładnie takimi samymi obciążeniami jak mężczyźni.

Beata Świderska zwraca uwagę, że w przypadku kobiet stanowi to szczególnie duże wyzwanie. Podaje przykład zawodniczki ważącej 60 kilogramów, która musi wbiec na wieżę z pakietem ważącym 1/3 jej masy, a następnie przenieść cięższego od niej manekina.

Choć limit czasu wynosi 6 minut, a jej rekord to nieco ponad 2 minuty, Beata wciąż jest o wiele lepsza od większości mężczyzn uprawiających tę dyscyplinę.

- Widziałam niejednokrotnie zawodników, którzy dysponowali dużą siłą, a mimo to mieli trudności z ukończeniem toru. To pokazuje, że samo przygotowanie siłowe nie wystarczy. Równie ważne są odpowiednia technika, umiejętność rozłożenia sił i opanowanie poszczególnych elementów konkurencji. Trzeba wiedzieć, jak prawidłowo chwycić manekina i przeprowadzić jego ewakuację. Nie zawsze decydują mięśnie – często to właśnie technika i sposób wykonania zadania mają największe znaczenie – mówi nam Świderska.

W LAS VEGAS BYŁO SZEŚĆ DNI RYWALIZACJI. CODZIENNIE NASI STRAŻACY ZDOBYWALI MEDAL

Mistrzostwa świata to nie jeden występ i powrót do hotelu. Zawody trwają sześć dni, a razem z dniem przygotowawczym na torze zawodnicy spędzają tam tydzień.

- W przypadku sztafet cały czas musimy być w gotowości. Jeśli przechodzimy do kolejnego etapu, ponownie startujemy. W ciągu kilku dni tych startów jest naprawdę dużo. Przez cały czas trzeba utrzymywać koncentrację i być przygotowanym na kolejne wyzwanie. Siedem dni spędzonych na torze to spore obciążenie dla organizmu, pojawia się zmęczenie, ból i drobne urazy, ale w takich momentach bardzo ważne jest wzajemne wsparcie i wiara w drużynę - opowiada nam Beata Świderska.

A rywalizacja międzynarodowa jest bardzo mocna. Polacy na bieżąco obserwują wyniki i starty zagranicznych zawodników. Szczególnie silne są reprezentacje Litwy i Ukrainy, a także Kanady i Stanów Zjednoczonych.

Tegoroczny wynik miał jednak szczególne znaczenie dla całej polskiej drużyny.

- W tym roku po raz pierwszy w historii drużyna Państwowej Straży Pożarnej odniosła taki sukces. Wygraliśmy we wszystkich konkurencjach, w których startowaliśmy jako drużyna – dodaje.

Za rekordowym wynikiem nie stoi przypadek. Przygotowania do mistrzostw obejmują zgrupowania sportowe, wspólne treningi i całoroczną pracę nad kondycją oraz siłą. W tym roku reprezentanci trenowali m.in. w Łodzi, gdzie znajduje się wieża i plac przystosowany do ćwiczeń. Odbyły się trzy zgrupowania, podczas których zawodnicy mogli przygotowywać się do konkretnych elementów rywalizacji.

Za rekordowym wynikiem stoją miesiące przygotowań, treningów i zgrupowań sportowych.

Strażaczka chciałaby też, aby elementy znane z Firefighter Challenge częściej pojawiały się podczas ćwiczeń w jednostkach. Jej zdaniem to dobry sposób na rozwijanie umiejętności, które mogą przydać się podczas prawdziwych akcji ratowniczych.

- Najważniejsze jednak, aby strażacy regularnie dbali o swoją sprawność fizyczną – ćwiczyli, biegali i rozwijali kondycję. Ich praca wymaga dużej siły, wytrzymałości i odporności, ponieważ często muszą działać w bardzo wymagających warunkach, ratując ludzkie życie – mówi Świderska.

CZEKOLADKI PO REKORDZIE ŚWIATA. TEGO GESTU SIĘ NIE ZAPOMINA

W sporcie po wielkim sukcesie często zostają medale, puchary i rekordowe wyniki. Dla Beaty jednym z najbardziej zapamiętanych momentów z Las Vegas była jednak również reakcja przełożonego.

- Bardzo miłą sytuacją była reakcja naszego brygadiera, Piotra Kalinowskiego, który po ustanowieniu rekordu przyszedł do nas z czekoladkami. Był tak szczęśliwy, że przyniósł nam słodycze z logiem Państwowej Straży Pożarnej, wręczył je i serdecznie nas uściskał. Na co dzień jest bardzo poważny, dlatego tym bardziej zapamiętałyśmy ten gest.

Świderska nie zamierza jednak poprzestawać na sukcesie w Stanach Zjednoczonych. Przed zawodnikami kolejne wyzwania, a zainteresowanie dyscypliną w Polsce rośnie. Strażaczka zachęca zarówno kibiców, jak i innych funkcjonariuszy do zainteresowania się tym sportem.

Jest ku temu dodatkowy powód. W 2027 roku po raz pierwszy mistrzostwa świata w kanadyjskiej formule Fire-Fit odbędą się w Polsce, w Toruniu. To inna odmiana zawodów strażackich niż Firefighter Challenge, ale również sprawdzian siły, szybkości i wytrzymałości.

REKLAMA 0011612313

ROCH & ABEL
USŁUGI POGRZEBOWE

KOMPLEKSOWE USŁUGI POGRZEBOWE I KREMACYJNE
- całodobowe przewozy zmarłych z domu, szpitali, hospicjum itp.
- trumny, urny, krzyże, tabliczki, wieńce, wiązanki, półwieńce
- załatwianie wszelkich formalności związanych z pochówkiem (karty zgonu, USC, ZUS, KRUS)
- bezgotówkowa organizacja pogrzebu i kremacji
- klepsydry, nekrologi w prasie
- wynajem autokarów
- ekshumacje
- balsamacje

tel. całodobowy 502 922 708

Wrocław, ul. Św. Wincentego 10a
www.roch-abel.pl
email: biuro.roch.abel@gmail.com
tel. całodobowe 71 322 60 16
71 355 92 23

eprasa.pl 64ae820245

WARTO WIEDZIEĆ

Karp nie tylko na święta: co warto o nim wiedzieć i jak go przygotować na stół

Grzegorz Okoński

Karp jest dostępny w sprzedaży w wielu supermarketach, jako świeża ryba, jednak stosunkowo niewiele osób ma go w cotygodniowym jadłospisie. A szkoda - bo karp pozwala na sporządzenie zdrowego, smacznego i pożywnego posiłku.

FO NATALIA ZWOLIŃSKA

Mięso karpia ma o połowę mniej kalorii, niż takie samo objętościowo mięso wołowe.

Mięso karpia dobrze wpływa na serce, zapewnia organizmowi cenne składniki mineralne, takie jak magnez, jod, żelazo, miedź, i potas, do tego witaminę A i witaminy z grupy B.

Witamina D, fosfor i wapń świetnie wpływają na kości i zęby, a tym samym na proces wzrostu ciała i odnowy komórek, ponadto wspierają pracę mózgu i produkcję estrogenów. Kwasy tłuszczowe poprawiają krążenie i zapobiegają miażdżycy, a tłuszcz rybi jest dobrym środkiem na bóle i sztywność stawów, związane z problemami reumatycznymi. A łuski karpia.. noszone w portfelu zapewniają powodzenie finansowe na cały rok - przynajmniej w to wierzymy...

Karp jest rybą półtłustą, której zdrowe tłuszcze stanowią od 1 do 5 procent masy ciała. Jednak w dobrych warunkach hodowlanych nawet przekraczają 8 procent. Ale i tak trudno na nim utyć - mięso karpia ma o połowę mniej kalorii, niż takie samo objętościowo mięso wołowe. A hodowcy wiedzą jak karmić naturalnym pokarmem i kiedy odławiać karpie, by mięso było smaczne i dobre do przetworzenia. Aby jednak spokojnie przy wigilijnym stole pomyśleć o dobrodziejstwach karpia, zadbajmy wcześniej o maksymalne zredukowanie ciemnej strony przygotowania świątecznych potraw. Przede wszystkim nie męczmy ryb w czasie transportu - nie wolno (ustawa zabrania!) ich przynosić ze sklepu do domu w foliowej siatce bez wody. Karp wówczas przechodzi męki, dusząc się i kalecząc skórę o przyklejającą się foliową siatkę. Ponadto nawet dostarczony żywy do domu, ląduje w wannie, do której dopiero nalewamy z kranu chlorowaną wodę. Taka właśnie woda, nie odstana od przynajmniej 48 godzin, powoduje, że skrzela karpia niszczą się - co też jest bardzo bolesne dla ryby. Przenoszony ze sklepu karp powinien pływać w wiaderku, lub w misce, gdzie na jeden kilogram masy jego ciała powinny przypadać przynajmniej dwa kilogramy wody.

Samo zabicie ryby też powinno być wykonane przez doświadczoną w tym osobę - uderzenie drewnianą pałką w splot czołowy karpia musi od razu zakończyć jego żywot. Najlepiej zatem - po prostu kupić w sklepie dopiero co fachowo zabitego (na życzenie kupującego), albo nawet już wstępnie oprawionego karpia.

A OTO PRZEPIS NA KARPIA (WEDŁUG POLKI.PL)

Przygotowanie - ok. 30 min., tyle samo trwa smażenie. Jedna porcja ma ok. 260 kcal

Składniki na 6 porcji: 1 karp - ok. 1,5 kg, 2 jajka, 4 łyżki mąki, 1 szklanka bułki tartej, 1 łyżka masła, 1 łyżka oleju, korzeń chrzanu i sól.

Sposób wykonania: rybę oczyść, opłucz, pokrój na dzwonka, posól, odstaw na kilkanaście minut w chłodne miejsce (możesz też smażyć od razu).

Na talerzyku roztrzep jajka, osuszone dzwonka ryby obtaczaj kolejno w mące, roztrzepanych jajkach i bułce tartej.

Na patelni rozgrzej masło razem z olejem, usmaż rybę na rumiano z obu stron, wstaw do gorącego piekarnika na 15 minut. Chrzan opłucz, obierz, zetrzyj na tarce o dużych oczkach. Dno półmiska wyłóż startym chrzanem, ułóż na nim porcje ryby.

REKLAMA 0011615828

eprasa.pl 64ae820245

TRADYCJE

Andrzejki 2026. Historia, przepowiednie, wróżby, przekąski na wspólne świętowanie

MAD

Woskowe figurki, przebijanie szpilką serca, obierki z jabłek czy długi wąż z butów. Nie ma wątpliwości, to oczywiście atrybuty andrzejkowego wieczoru!

FOT. ARCHIWUM

Andrzejki. Popularny i wyczekiwany - zwłaszcza wśród najmłodszych, 29 dzień listopada zdaje się być jednocześnie tym najbardziej magicznym w całym roku.

ANDRZEJKI – co to za święto? To popularny i wyczekiwany - zwłaszcza wśród najmłodszych, 29 dzień listopada zdaje się być jednocześnie tym najbardziej magicznym w całym roku. To zasługa zarówno pomysłowych oraz hucznych zabaw, jak i niezwykle charakterystycznego klimatu obecnego podczas wigilii św. Andrzeja. A ta... tuż-tuż!

Andrzejki to znane i lubiane święto, często kojarzymy jednoznacznie. Z wróżbami! Nie bez przyczyny - magiczne sztuczki to nieodłączny element każdej andrzejkowej zabawy i „de facto”... bez nich ani rusz. Skąd jednak taki, a nie inny pomysł i dlaczego cyklicznie co roku planujemy, omawiamy i obchodzimy akurat imieniny wszystkich Andrzejów?

REKLAMA 0011607872

manewr

KWALIFIKACJA WSTĘPNA
SZKOLENIA OKRESOWE

AM | A1 | A | B | C | D | E

Wiesz, że zdasz

Podstawiamy auta na egzamin WORD
Szkolenie prowadzimy w formie wykładów oraz e-learningu.
Możliwość dofinansowania.

Z okazji 27-lecia firmy
PROMOCYJNE CENY

Wrocław,
ul. Sołtysowicka 27E,
✆ 71 325 00 25 | ✆ 609 235 089
szkola@manewr.com.pl

www.manewr.com.pl

ANDRZEJKI: HISTORIA POWSTANIA TEGO ŚWIĘTA

Pochodzenie samego dnia, jakim są Andrzejki nie jest do końca sprecyzowane. Najczęściej przyjmuje się, że narodzone w Starożytnej Grecji - ze względu na greckie korzenie imienia Andrzej (w ów języku Anderss, co oznacza „mężczyzna” lub „mąż”) - w XII wieku na stałe zadomowiły się w Europie.

Co ciekawe przypadły do gustu mieszkańcom Szkocji, którzy uznali św. Andrzeja za patrona kraju - to tu najhuczniej obchodzone jest święto wszystkich panów o tym imieniu. Oprócz tradycyjnych zabaw, koncertów i wywieszania flagi, jest to także dzień wolny od pracy. Należy tutaj zaznaczyć, iż Andrzejki organizowane są w Szkocji 30 listopada, a nie 29, jak ma to miejsce w Polsce.

ANDRZEJKI: MATRYMONIALNE PRZEPOWIEDNIE

Mimo męskich imienin w nocy z 29 na 30 listopada, wróżby i zabawy andrzejkowe są przeznaczone głównie dla kobiet. Dawniej w ten magiczny wieczór, gromadziły się i wspólnie poszukiwały sposobów, aby przewidzieć swoje dalsze losy – oczywiście zazwyczaj te miłosne i związane z życiem uczuciowym.

Próbując różnych metod - zarówno wróżb, próśb, jak i przepowiedni, zawsze utwierdzały się w przekonaniu, że modlitwy dotyczące odnalezienia tego jedynego oraz szczęśliwego zamążpójścia w końcu zostaną wysłuchane.

Nad wszystkim czuwał także wspomniany wcześniej św. Andrzej, opiekun pobożnych i niewinnych panien. Powszechnie uważano, iż pomagał on w spełnianiu dziewczęcych próśb oraz odgrywał rolę wiernego towarzysza.

Obecnie Andrzejki wciąż mają charakter matrymonialny lecz obchodzą je nie tylko reprezentantki płci żeńskiej, ale także i mężczyźni... ciekawi co przyniesie los!

WRÓŻBY I ZABAWY ANDRZEJKOWE

To co z pewnością sprawia, że Andrzejki są dniem iście magicznym to oczywiście niezliczona ilość zabaw oraz wróżb. Te, przynajmniej w teorii przepowiedzą w którą stronę podąży serce, a także odpowiedzą na męczące niektórych pytania natury uczuciowej.

I tak na przykład:

- Układając buty jeden za drugim, poznasz kto najszybciej wyjdzie za mąż.
- Przebijając duże serce z wypisanymi na nim imionami, odkryjesz swoją przyszłą połówkę.
- Strużyny z obranego jabłka przerzucone przez ramię wskażą inicjały ukochanego.

W Polsce zdecydowanie prym wiedzie jednak inna wróżba - słynny wosk przelewany przez dziurkę od klucza! Utworzony i zaschnięty kształt ma swoją symbolikę, którą określa się według własnych upodobań. A więc...do wyboru, do koloru!

JAKIE PRZEKĄSKI PRZYGOTOWAĆ NA ANDRZEJKI?

Przygotowując się do imienin św. Andrzeja i mając na uwadze udział w różnorakich zabawach, niewątpliwie nie można zapomnieć o kuchennym zapleczu. Jak na każdym przyjęciu doskonale sprawdzą się tutaj różnego rodzaju przystawki i przekąski zarówno na słono, jak i słodko.

Potrawy nieskomplikowane, łatwe w przyrządzeniu, a przede wszystkim smaczne!

Dobrym pomysłem mogą być także rozmaite słodkości, które uwielbia każdy z nas np. czekoladowo-bananowe muffiny lub pyszne kokosowe pralinki.

Obowiązkowym wydaje się również przygotowanie kilku ciasteczek z wróżbą, które chyba najbardziej oddają charakter tego dnia.

Nie ograniczajmy zatem naszej wyobraźni, a już na pewno nie w imieniny św. Andrzeja!

Przekąską, która idealnie sprawdzi się w andrzejkowy wieczór, są serowe paluchy. Ich wykonanie jest niezwykle proste, a co najważniejsze – nie zajmie zbyt wiele czasu!

SEROWE PALUCHY NA ANDRZEJKI [PRZEPIS]

Składniki:

- 100 g sera żółtego najlepiej Gouda
- 100 g masła
- 100 g mąki
- 1-2 łyżki mleka
- jajko do posmarowania

Wykonanie:

Wymieszać mąkę z drobno utartym serem i posiekanym masłem, a następnie dodać tyle mleka, żeby uzyskać „ścisłe” ciasto.

Dobrze wyrobione ciasto odstawić na pół godziny do lodówki, po czym rozwałkować je na grubość 0,5 cm.

Placek pokroić w paski (wielkość ciasteczek dowolna), ułożyć na natłuszczonej blasze.

Jajko roztrzepać i posmarować nim ciasteczka, a następnie posypać kminkiem i utartym serem.

Przygotowane paluchy wstawić do rozgrzanego piekarnika i piec w 180°C na jasnobrązowy kolor.

eprasa.pl 64ae820245

REKLAMA 0011616251

AUTOMOTOKENNER

Prawo jazdy na samochód i motocykl z dofinansowaniem UE

Zimowe kursy AM czterokołowiec lekki od 14 r.ż.

MOTOKENNER
szkoleniamotocyklowe.com.pl

NIŻSZA ZIMOWA CENA
NA KURSY PRAWA JAZDY

KAT. B, A1, A2, A i AM

571 433 199 biuro@motokenner.pl www.motokenner.pl

eprasa.pl 64ae820245

REKLAMA 0011616312

URATUJ WIELKI BAL ŚWIĄTECZNY!

MOICOŁAJ

2026

BEZPŁATNA GRA TERENOWA W ZACZAROWANYM LESIE

Weź udział w przygotowaniach do balu,
wykonaj wszystkie wyzwania
i poznaj Św. Mikołaja!

12.12.2026 ✦ 10:00–15:00

Tor Wyścigów Konnych Partynice

fotobudka ✦ miniwarsztaty ✦ prezenty

eprasa.pl 64ae820245

Gazeta bezpłatna | Piątek, 27 listopada 2026

nam nasze miasto.pl

zagłębie miedziowe
naszemiasto.pl

Ruszył program, który jest szansą na przełamanie słabości str. 5

W lodowatej Odrze wychowankowie poprawczaka płyną na „Drugi brzeg”

9 młodych ludzi może liczyć na wsparcie KGHM

Polska Miedź zaprasza na obchody górniczego święta str. 3

Niech żyje nam górniczy stan! Barbórka 2026 w Głogowie str. 3

FOT. PIOTR KRZYŻANOWSKI

Głogów str. 4

Drogowcy mają dużo problemów technicznych przy przebudowie ulicy Sikorskiego

Radwanice str. 8

Przyjeżdżajcie z hulajnogami, deskorolkami, rowerami,rolkami! Pumptrack czeka

Głogów str. 2

Znasz osobę starszą, samotną ubogą? Zgłoś ją - dostanie paczkę na święta

REKLAMA 0011464646

FONMED APARATY SŁUCHOWE

DIAGNOSTYKA SŁUCHU DZIECKA

Kompleksowa DIAGNOSTYKA SŁUCHU DZIECI:
- Videootoskopia
- Tympanometria
- otoemisja akustyczna
- ABR, ASSR
- Zaburzenia Przetwarzania Słuchowego

ZBADAJ SWÓJ SŁUCH I BEZPŁATNIE

przetestuj aparat słuchowy u siebie w domu

FONMED APARATY SŁUCHOWE od 1997

GŁOGÓW, ul. Kościuszki 15 F (budynek przy wjeździe do szpitala po byłej aptece) 76 835 05 01, 888 748 707 www.fonmed.pl

TO JEST PRODUKT MEDYCZNY, UŻYWAJ GO ZGODNIE Z INSTRUKCJĄ I ETYKIETĄ

eprasa.pl 64ae820245

#KRÓTKO

Ostatnie mecze Chrobrego w tym roku

Piłka nożna, Betclic 1 Liga

W piątek, 27 listopada, na stadionie przy Wita Stwosza o godz. 20.30 Chrobry Głogów rozegra przedostatni domowy mecz tego roku. Przeciwnikiem będzie Unia Skierniewice. 5 grudnia o godz. 15.30 Chrobry gra także u siebie - z Pogonią Grodzisk Mazowiecki. 13 grudnia o godz. 17 w Siedlcach z Pogonią.

nasze miasto.pl

Adres redakcji 50-073 Wrocław,
ul. św. Antoniego 2/4
tel. 71 374 81 51; 71 374 81 61
redakcja.wroclaw@naszemiasto.pl
Redaktor prowadzący
Sandra Soczewa
sandra.soczewa@polskapress.pl
Projekt graficzny/dyr. art.
Tomasz Bocheński
Biuro reklamy 50-073 Wrocław
ul. Św. Antoniego 2/4

tel. 71 374 81 29; 71374 8209
Aneta Siwiak, tel. 798 751 830
aneta.siwiak@polskapress.pl
Michała Jarema, tel. 514 800 870
michal.jarema@polskparess.pl t
Wydawca Polska Press Sp. z o.o.
02-672 Warszawa, ul. Domaniewska 45,
tel. 22 201 41 00
Prezes Zarządu Polska Press Grupy
Robert Feluś
Druk Drukarnia Sosnowiec
41-203 Sosnowiec Milowice,
ul. Baczyńskiego 25a
Dystrybucja tel. 71 37 48 111
prenumerata@gazeta.wroc.pl
Materiałów nie zamówionych nie zwracamy.

REKLAMA 0011615602

STAROSTA GŁOGOWSKI
ul. Gen. Wł. Sikorskiego 21
67-200 Głogów
AB.6740.5.4.2026

Głogów, dnia 18 listopada 2026 r.

OBWIESZCZENIE
STAROSTY GŁOGOWSKIEGO

Stosownie do art. 11d ust. 5 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o *szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych* (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 311 z późn. zm.) oraz w zw. z art. 49 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (tekst jednolity: Dz. U. z 2025 r. poz. 1691),

zawiadamia się

że w dniu 5 listopada 2026 r. zostało wszczęte postępowanie administracyjne na wniosek Inwestora, tj. Wójta Gminy Jerzmanowa reprezentowanego przez Pełnomocnika – Dariusza Ancygiera, występującego na podstawie pełnomocnictwa z dnia 29 lipca 2025 r.,

w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, pn.: „Budowa drogi gminnej ul. Różanej w zakresie budowy jezdni, poboczy, zjazdów, chodników, dojść do posesji, drogi dla pieszych i rowerów wraz z budową sieci kanalizacji deszczowej, linii kablowej oświetlenia ulicznego nn 0,4 kV, kanału technologicznego, sieci kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej, a także rozbiórką i budową przepustu oraz sieci elektroenergetycznej nn w m. Jaczów"

działki ewid. nr **33 (33/1), 35/1 (35/2), 36 (36/1), 83, (83/2), 84 (84/1), 86 (86/1), 87 (87/1), 88 (88/1), 89 (89/1), 90 (90/1), 91 (91/1), 92 (92/1), 93 (93/1) 94 (94/1) 95 (95/1), 96 (96/1), 97 (97/1), 98 (98/1), 99 (99/1), 100 (100/1), 101 (101/1), 102 (102/1), 103/2 (103/3), 191/4 (191/6), 192/20, 175, 190/10, 189, 188/3, 187/3, 185/10, 184/3, 104,** obręb 0003 Jaczów, jedn. ewid. 020303_2 Gmina Jerzmanowa.

Wyjaśnia się, że w odniesieniu do nieruchomości, które podlegają podziałowi – w nawiasie podano numer działki po podziale.

Zgodnie z art. 49 ustawy – *Kodeks postępowania administracyjnego* niniejsze zawiadomienie uważa się za dokonane po upływie czternastu dni od dnia publicznego ogłoszenia.

W związku z powyższym informuję, iż z aktami sprawy można się zapoznać oraz złożyć ewentualne uwagi i wnioski w przedmiotowej sprawie w Wydziale Administracji Budowlanej Starostwa Powiatowego w Głogowie, przy ul. Gen. Władysława Sikorskiego 21, pokój nr 20, w godzinach 7^{30} - 15^{30}.

Zgodnie z art. 11d ust. 9 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o *szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych*: „z dniem zawiadomienia, o którym mowa w ust. 5, nieruchomości stanowiące własność Skarbu Państwa bądź jednostek samorządu terytorialnego, objęte wnioskiem o wydanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, nie mogą być przedmiotem obrotu w rozumieniu przepisów o gospodarce nieruchomościami".

#W SIECI

FOT. MIAASTRO GŁOGÓW

W Głogowie montują świąteczne iluminacje. Możemy się spodziewać wielu nowych, świetlnych dekoracji. Na ich zakup miasto przeznaczyło ok. 170 tys. zł.Nowe iluminacje pojawią się m.in. na Bulwarze Nadodrzańskim - ozdobione zostaną kolejne trzy kratownice i stanie świetlna gwiazda 3D. Świąteczne girlandy zawisną między latarniami na Alei Wolności. Nowe dekoracje pojawią się także na latarniach przed dworcem PKP oraz wzdłuż ulicy Wojska Polskiego. Świąteczny klimat zagości również w Parku Słowiańskim, gdzie staną świetlne choinki 2D. Prace montażowe mają się zakończyć na początku grudnia i świąteczny Głogów rozbłyśnie jeszcze przed Dniami Świętego Mikołaja. SEL

#AKCJA CHARYTATYWNA

Zapisy na świąteczne paczki dla seniorów

Grażyna Szyszka

Miasto Głogów, Caritas Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej oraz „Społem" PSS Głogów organizują doroczną akcję pomocy dla osób starszych i potrzebujących pomocy.

Ruszyły zapisy na świąteczne paczki dla samotnych seniorów z Głogowa. W ramach akcji „Paczka dla samotnego seniora" do potrzebujących mieszkańców trafią paczki z produktami spożywczymi, które z pewnością przydadzą się w okresie świątecznym. Akcja skierowana jest do osób samotnych i starszych – które nie mają nikogo. Rozejrzyjcie się wokół siebie, na pewno takich ludzi nie brakuje. Zgłoście ich.

Zgłoszenia przyjmowane są telefonicznie do 4 grudnia, w godzinach od 8:00 do 15:00 lub do wyczerpania dostępnych miejsc. Seniorów można zgłaszać pod numerem telefonu: (76) 726 55 35.

Przedświąteczną akcję wsparcia organizują po raz kolejny Miasto Głogów, Caritas Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej oraz „Społem" PSS Głogów.

Paczki będą dostarczane seniorom w dniach 10–11 grudnia.

FOT. ARCHIWUM PPG

Wiele osób w mieście czeka na wsparcie

#GŁOGÓW

Podatek niższy niż w innych miastach

Klaudia Korfanty

Porównaliśmy stawki podatku od nieruchomości w 6 największych miastach Dolnego Śląska. Większość samorządów stosuje stawkę maksymalną. Wyjątkiem jest Głogów.

Minister Finansów i Gospodarki ustalił górne granice stawek podatków od nieruchomości na 2027 r. W porównaniu z 2026 r. maksymalne stawki wzrosły o około 2,7 - 3,9%, w zależności od rodzaju nieruchomości. To jednak od gmin zależy, czy wprowadzą podwyżki, obniżki, czy pozostawią kwotę podatku bez zmian. W praktyce większość gmin decyduje się na maksymalne stawki.

Podwyżki od 2027 roku są już pewne w Wałbrzychu, Wrocławiu i Głogowie. W Legnicy, Lubinie i Jeleniej Górze opublikowano projekty uchwał w sprawie stawek podatku od nieruchomości. Wszystkie miasta, oprócz Głogowa, decydują się na najwyższe ustawowo możliwe stawki.

Obowiązujące w 2027 roku stawki podatku od nieruchomości (wprowadził je Wrocław i Wałbrzych, a także najprawdopodobniej wprowadzi Legnica, Lubin i Jelenia Góra:

Co to oznacza w praktyce?

Przykładowo: właściciel mieszkania 50-metrowego w 2026 roku we Wrocławiu, Wałbrzychu, Legnicy, Jeleniej Górze i Lubinie zapłacił podatek od nieruchomości w wysokości 62,50 zł. W 2027 roku będzie musiał zapłacić 64,50 zł.

Właściciel takiego samego mieszkania w Głogowie w ubiegłym roku zapłacił 47 zł, a w 2027 zapłaci 48,50 zł. Oczywiście większą różnicę odczują właściciele większych mieszkań i domów, a także przedsiębiorcy posiadający duże firmy.

eprasa.pl 64ae820245

#GŁOGÓW/POLSKA MIEDŹ

Barbórka 2026. Dziś święto górniczej braci w Głogowie

Mateusz Różański

Uroczyste wręczenie odznaczeń i honorowych szpad górniczych, pochód Lisa Majora oraz Skok przez Skórę – to najważniejsze wydarzenia tegorocznych obchodów Barbórki w KGHM Polska Miedź S.A. Główne uroczystości odbędą się 27 listopada w Głogowie.

FOT. PIOTR KRZYŻANOWSKI

Spod MOK w kierunku Rynku wyruszy barwny Pochód Lisa Majora. Następnie na Rynku będziemy obserwować Skok przez Skórę

Tegoroczne centralne obchody Barbórki rozpoczną się w piątek, 27 listopada, o godz. 13.30 w Miejskim Ośrodku Kultury w Głogowie. Podczas uroczystej ceremonii zasłużeni pracownicy KGHM otrzymają odznaczenia państwowe, wyróżnienia jubileuszowe oraz honorowe szpady górnicze.

O godz. 15.30, bezpośrednio po Akademii, z Miejskiego Ośrodka Kultury w Głogowie w kierunku Rynku wyruszy pochód Lisa Majora.

Następnie, o godz. 16.00, na głogowskim Rynku odbędzie się tradycyjny Skok przez Skórę – jeden z najbardziej widowiskowych punktów obchodów. Ceremonia symbolizuje przyjęcie młodych adeptów do stanu górniczego i należy do najstarszych zwyczajów pielęgnowanych w polskim górnictwie.

Wieczorem odbędą się tradycyjne spotkania górnicze – Centralna Górnicza Karczma Piwna oraz Górniczy Comber Babski.

BARBÓRKA W LUBINIE

W piątek, 4 grudnia, w dniu świętej Barbary, patronki górników, uroczystości odbędą się w Lubinie. O godz. 8.30 w Parafii Prawosławnej Świętej Trójcy przy ul. 1 Maja 13B odbędzie się nabożeństwo Świętej Boskiej Liturgii w intencji górników oraz ich rodzin.

O godz. 9.00 w Sanktuarium św. Maksymiliana zostanie odprawiona Msza święta w intencji górników oraz ich rodzin. O godz. 13.00 uczestnicy obchodów spotkają się przy pomniku Jana Wyżykowskiego, odkrywcy złóż rud miedzi na Dolnym Śląsku. Uroczystość będzie okazją do przypomnienia historii Polskiej Miedzi i oddania hołdu człowiekowi, którego odkrycie dało początek rozwojowi Zagłębia Miedziowego.

FOT. ARCHIWUM PPG

#4 GRUDNIA

O godz. 13.00 uczestnicy obchodów Dnia Górnika spotkają się przy pomniku Jana Wyżykowskiego, odkrywcy złóż rud miedzi

TRADYCJA ŁĄCZĄCA POKOLENIA

Barbórkowe zwyczaje od dziesięcioleci są częścią historii i tożsamości KGHM. Górnicze mundury, orkiestry, pochód Lisa Majora i Skok przez Skórę przypominają o wartościach, które łączą kolejne pokolenia pracowników Polskiej Miedzi: solidarności, odpowiedzialności i szacunku do górniczej pracy.

KGHM zaprasza mieszkańców Zagłębia Miedziowego do wspólnego świętowania, szczególnie do udziału w tradycyjnych uroczystościach na głogowskim Rynku.

REKLAMA 0011613579

4 GRUDNIA
Barbórka

@Wzubowski
@WojciechZubowskiPL
@wojciechzubowski

Z okazji Barbórkowego Święta
składam wszystkim Pracownikom Kopalń oraz Ich Rodzinom
życzenia zdrowia i wytrwałości w realizacji planów
zarówno zawodowych, jak i prywatnych.
Przyjmijcie wyrazy szacunku i uznania
dla Waszej codziennej ciężkiej pracy.
Niech Święta Barbara otacza Was
nieustającą opieką i poczuciem bezpieczeństwa.

Wojciech Zubowski
Poseł na Sejm RP

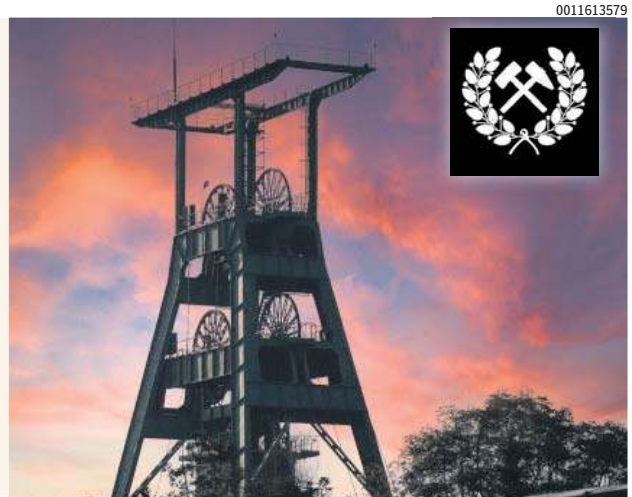

Zapraszam do odwiedzenia strony www.wojciechzubowski.pl oraz Biura Poselskiego w Głogowie, ul. Poczdamska 1

eprasa.pl 64ae820245

#GŁOGOWSKIE ULICE

Przebudowa ul. Sikorskiego potrwa dłużej. Na ul. Krzyywoustego zamontowali progi

Grażyna Szyszka

Inwestycja na ul. Sikorskiego jest bardzo wymagająca, a na placu budowy pojawiły się dodatkowe problemy techniczne. Na ul. Krzywoustego trzeba zwolnić.

FOT. JAKUB WOLNIK

Remont ul. Sikorskiego miał się zakończyć w 2025 r., ale są nowe problemy techniczne

Trwa przebudowa części ul. Sikorskiego, której celem jest poprawa płynności ruchu w kierunku Huty Miedzi Głogów, a w niedalekiej przyszłości także obwodnicy miasta.

Prace obejmują wymianę nawierzchni i budowę nowych ścieżek rowerowych, ale również modernizację infrastruktury podziemnej, np. sieci wodociągowej. Droga zostanie poszerzona, a dotychczasowe skrzyżowanie z ul. Piłsudskiego zastąpi rondo. Wzdłuż całej ul. Sikorskiego, a następnie DW nr 292, aż do przyszłego węzła obwodnicy k. Biechowa, powstanie ścieżka rowerowa.

Pierwotnie przebudowa ul. Sikorskiego miała zakończyć się w 2025 roku. Później termin przesunięto, a realizowany obecnie etap miał zostać ukończony w tym roku. Wiadomo już jednak, że nie uda się dotrzymać tego terminu. - Zakres prac jest ogromny, a do tego dochodzi czas oczekiwania na wszystkie zgody. Tylko w Wodach Polskich trwa to około 8 miesięcy. Przy okazji pojawiły się różne problemy techniczne, które trzeba było rozwiązać, w tym liczne kolizje z sieciami. Wspomnę, że jest tam ponad 20 właścicieli sieci telekomunikacyjnych i innych instalacji. Żeby przeprowadzić prace, konieczne są wyłączenia i przekładki. Nie możemy przecież odciąć miasta od internetu czy innych usług, dlatego wszystko wymaga czasu – wyjaśnia Rafael Rokaszewicz, prezydent Głogowa.

Na czas przebudowy kierowcy korzystają z objazdulicami Południową i Mickiewicza. Od 21 listopada obowiązują również kolejne zmiany w organizacji ruchu. Tymczasowo nie ma możliwości wjazdu na ul. Sikorskiego z ulic Świerkowej i Wierzbowej. To efekt rozpoczęcia kolejnego etapu robót.

PROGI KOŁO CERKWI

Na ul. Bolesława Krzywoustego zamontowano progi zwalniające. Pojawiły się w rejonie cerkwi, gdzie regularnie dochodzi do kolizji drogowych.

Decyzja o ich montażu zapadła po licznych zgłoszeniach mieszkańców kierowanych do ratusza.

Progi zainstalowano po obu stronach jezdni. Miasto apeluje do kierowców o zachowanie ostrożności, w rejonie prowadzonych prac.

– Prosimy kierowców o zachowanie ostrożności w miejscach prowadzonych prac oraz o zwracanie uwagi na zamontowane przed progami znaki informujące o progu oraz ograniczające prędkość do 20 km/h – apeluje biuro prasowe Urzędu Miejskiego w Głogowie.

To nie koniec zmian na głogowskich drogach. Podobne rozwiązania mają poprawić bezpieczeństwo również na ulicach Keplera, Armii Krajowej i Kazimierza Sprawiedliwego. Montaż elementów spowalniających ruch już się rozpoczął. Jak tłumaczy miasto, głównym celem jest poprawa bezpieczeństwa.

REKLAMA 0011613182

Z okazji święta górniczej braci św. Barbary

pragniemy złożyć wszystkim

Górnikom, Pracownikom kopalni i ich Rodzinom

życzenia wszelkiej pomyślności oraz wytrwałości
w ciężkiej i niebezpiecznej pracy.
Życzymy także dobrego zdrowia oraz entuzjazmu
w dążeniu do spełniania marzeń i celów.

Przewodniczący Rady
Gminy Grębocice
Marek Pakiet

GMINA GRĘBOCICE

Wójt
Gminy Grębocice
Roman Jabłoński

REKLAMA 0011616074

Z okazji Barbórki

wszystkim Górnikom oraz Pracownikom Górnictwa

składamy najserdeczniejsze życzenia!

Pod ziemią, z dala od codziennego świata, każdego dnia podejmujecie trud, który wymaga nie tylko siły i umiejętności, ale przede wszystkim odwagi, odpowiedzialności i wzajemnej solidarności.
Wasza praca zasługuje na szczególne uznanie, a Wasze poświęcenie na pamięć i szacunek.
Życzymy Wam, aby Święta Barbara nieustannie otaczała Was opieką, aby nigdy nie zabrakło bezpieczeństwa, zdrowia i sił do realizacji zawodowych wyzwań.
Niech największą nagrodą za każdy dzień pracy
będzie szczęśliwy powrót do domu, do najbliższych.

Szczęść Boże!

Przewodniczący Rady
Grzegorz Stroiński

Wójt Gminy Kotla
Kamila Suchocka-Szperlik

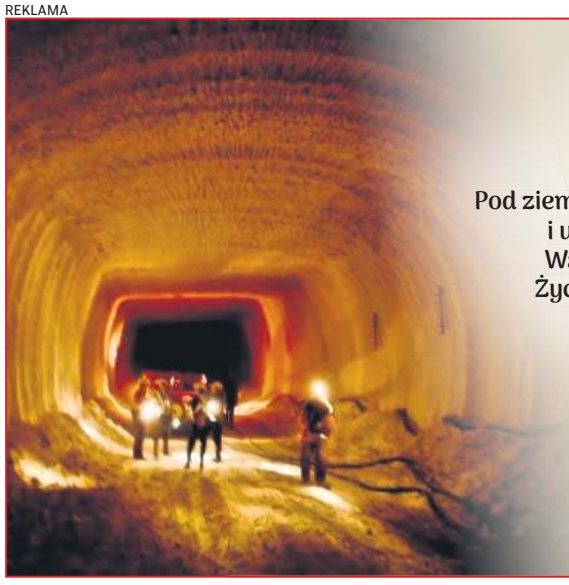

eprasa.pl 64ae820245

#NIECODZIENNA PROPOZYCJA DLA WYCHOWANKÓW ZAKŁADU POPRAWCZEGO W GŁOGOWIE

Projekt „Drugi brzeg". W lodowatej wodzie pokonują słabości i walczą o przyszłość

Grażyna Szyszka

9 wychowanków zakładu poprawczego podjęło wyjątkowe wyzwanie. Trenują pływanie w lodowatej wodzie, przełamują własne słabości i przygotowują się do Mistrzostw Europy. Projekt „Drugi brzeg" ma im dać szansę na nowy początek.

FOT. GRAŻYNA SZYSZKA

Do programu przystąpiło dziesięciu wychowanków. To ich szansa na nowe życie

● „Drugi brzeg" to projektu resocjalizacyjno - sportowego, który ruszył w Zakładzie Poprawczym i Schronisku dla Nieletnich w Głogowie. Przystąpiło do niego 9 wychowanków. Program zakłada naukę pływania w ekstremalnych warunkach. Jego zwieńczeniem będzie udział w Mistrzostwach Europy w Lodowym Pływaniu (Gdynia, luty 2027 r.). Wychowankowie zakładu będą realizować też na basenie terapię w wodzie z udziałem dzieci z niepełnosprawnościami.

NIE LICZY SIĘ PRZESZŁOŚĆ

Oprócz tego uczestnicy wezmą udział w kursie na ratownika wodnego, który zakończy się egzaminem i uzyskaniem uprawnień do pracy na obiektach basenowych. Nad wychowankami czuwają Marcin Bultrowicz i Piotr Czyż z Fundacji „Harmonia". Są pozytywnie zaskoczeni ich postawą, determinacją i zaangażowaniem. - Trenujemy cztery razy w tygodniu. W programie są zajęcia na siłowni, trzy treningi na basenie, a w niedziele pływamy w Odrze. To pilotażowy program. Chłopcy będą objęci opieką psychologów, dzięki czemu będziemy mogli obserwować, co się w nich zmienia i jakie korzyści przynosi im udział w projekcie. Ponieważ patronuje mu Ministerstwo Sprawiedliwości, chcemy, aby stał się cyklicznym projektem resocjalizacyjnym – mówi Piotr Czyż.

NA DRUGIM BRZEGU KGHM

Projekt „Drugi brzeg" realizowany jest środków KGHM. Dlatego na spotkaniu w zakładzie poprawczym był również wiceprezes Polskiej Miedzi Zbigniew Bryja. - Drugi brzeg i co dalej? Jestem przedstawicielem największego pracodawcy w regionie. Zatrudniamy łącznie około 34 tysięcy osób. Czy nie znajdzie się miejsce dla kilkudziesięciu, którzy chcieliby coś w swoim życiu zmienić, coś poprawić? Dlatego na tym drugim brzegu będziemy czekać właśnie my – podkreślił wiceprezes.

18-letni Gabriel przyznaje, że to fajna przygoda, podczas której można poznać własne ciało. - Najgorsze jest pierwsze zanurzenie w zimnej wodzie, potem jest już OK – przyznaje wychowanek zakładu poprawczego. Dodaje, że udział w projekcie motywuje go do pracy nad sobą, większego zaangażowania i wychodzenia poza mury placówki na treningi.

Czy jest zainteresowany pracą w KGHM?

– To bardzo ciekawa propozycja i jeśli tylko będę mógł, skorzystam z tej szansy. Muszę jeszcze skończyć szkołę. Jeśli dyrektor wyrazi zgodę, chciałbym podjąć pracę – mówi nastolatek, który przebywa w placówce od ponad roku.

Podczas spotkania uczestnicy projektu odebrali plecaki wypełnione sprzętem pływackim, w tym deski, bojki asekuracyjne, okularki i specjalne poncha po wyjściu z zimnej wody.

REKLAMA 0011461641

21 LISTOPADA
Dzień Pracownika Socjalnego

Z okazji Dnia Pracownika Socjalnego
składam serdeczne podziękowania Pracownikom Socjalnym i wyrazy uznania
za Ich pracę, poświęcenie oraz gotowość do niesienia pomocy ludziom potrzebującym.
Życzę Wam wytrwałości i siły w realizowaniu wyzwań wpisanych w Wasz zawód.
Niech pomoc drugiemu człowiekowi będzie dla Was źródłem spełnienia
i przynosi satysfakcję z obranej drogi.

Michał Wnuk
Starosta Głogowski
wraz z Zarządem Powiatu

REKLAMA 0011461655

4 grudnia BARBÓRKA
Szczęść Boże!

Z okazji
Barbórkowego Święta
składam wszystkim Górnikom
życzenia szczęścia, satysfakcjonującej
i bezpiecznej pracy oraz zadowolenia
w życiu osobistym.
Niech Święta Barbara nieustannie otacza Was
i Wasze Rodziny ochronnymi ramionami,
zapewniając poczucie bezpieczeństwa, komfortu
życiowego i pewności dnia jutrzejszego.

MICHAŁ WNUK
Starosta Głogowski
wraz z Zarządem Powiatu

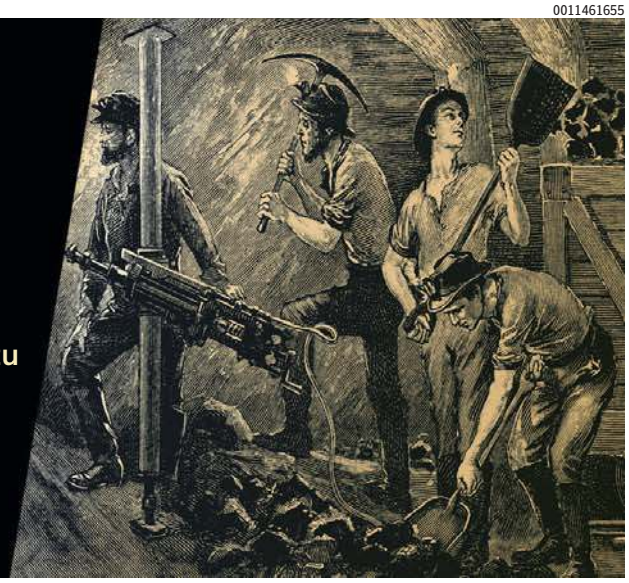

eprasa.pl 64ae820245

brose sitech
Interior Solutions

Brose Sitech rozpoczyna działalność produkcyjną w USA, otwierając nowy Zakład w Blythewood w Karolinie Południowej

Brose Sitech konsekwentnie rozwija swoją międzynarodową obecność, uruchamiając nowy Zakład produkcyjny w Blythewood w stanie Karolina Południowa. Inwestycja realizowana na terenie Scout Motors Supplier Park oznacza wejście naszej firmy na rynek produkcyjny w Stanach Zjednoczonych i stanowi ważny element strategii rozwoju w Ameryce Północnej. Dzięki nowemu przedsięwzięciu powstanie blisko 450 miejsc pracy, a Brose Sitech po raz pierwszy zbuduje własny zespół produkcyjny w USA.

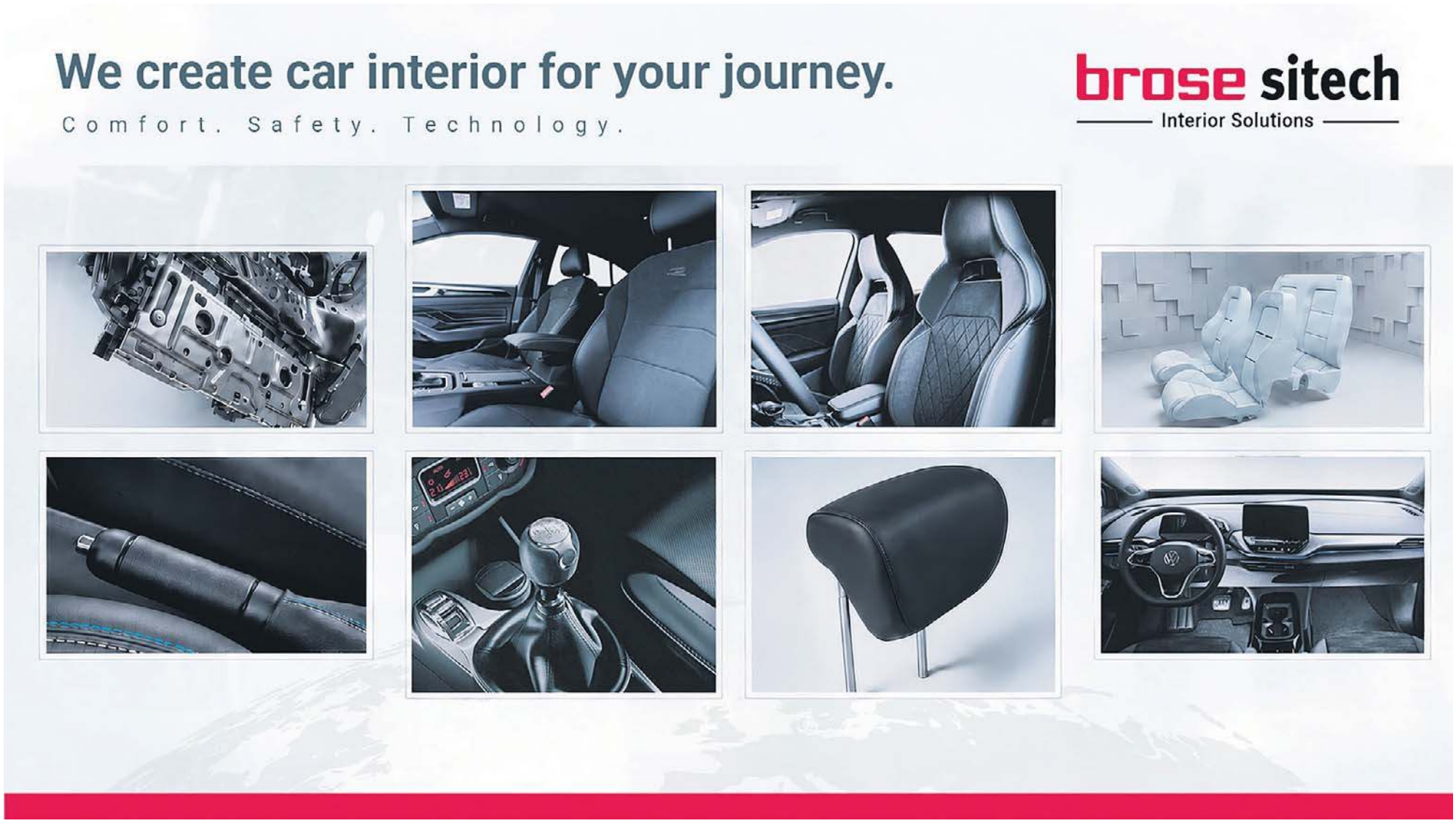

eprasa.pl 64ae820245

0011615613

„Uruchomienie naszego pierwszego Zakładu produkcyjnego w Stanach Zjednoczonych to ważny kamień milowy dla Brose Sitech" - podkreśla **Juan-Carlos Kieler, Executive Vice President Brose Sitech Columbia Inc.** - Rynek amerykański odgrywa istotną rolę w branży motoryzacyjnej i stwarza znaczące możliwości dalszego rozwoju. Dzięki nowemu Zakładowi w Blythewood przybliżamy nasze kompetencje w zakresie kompletnych systemów siedzeń do klienta, jednocześnie tworząc solidne podstawy długofalowego rozwoju Brose Sitech w Ameryce Północnej.

W nowym Zakładzie będą powstawać kompletne systemy siedzeń przeznaczone do modeli Scout Traveler SUV oraz Scout Terra Pickup. Lokalizacja bezpośrednio na terenie parku dostawców zapewni naszej organizacji bliskie sąsiedztwo Zakładu produkcyjnego klienta, co przełoży się na sprawniejszą współpracę i szybszą realizację zamówień.

Obiekt został zaprojektowany z myślą o realizacji dostaw w modelu just-in-time, efektywnej logistyce oraz ścisłej koordynacji działań pomiędzy partnerami w łańcuchu produkcyjnym. Takie rozwiązanie pozwoli elastycznie reagować na bieżące potrzeby produkcyjne, jednocześnie wspierając stabilność i wysoką efektywność całego procesu zaopatrzenia.

Inwestycja połączy wieloletnie doświadczenie Grupy Brose Sitech w zakresie kompletnych systemów siedzeń z nowoczesnymi procesami produkcyjnymi oraz potencjałem lokalnego zespołu.

Wraz z postępem przygotowań do rozpoczęcia produkcji nasza firma planuje zatrudniać i rozwijać Pracowników w Karolinie Południowej w wielu obszarach działalności, zarówno związanych bezpośrednio z produkcją, jak i funkcjami wspierającymi. Oznacza to powstanie licznych nowych możliwości zawodowych dla mieszkańców regionu.

Karolina Południowa oferuje dobrze rozwinięte środowisko produkcji motoryzacyjnej, wykwalifikowaną kadrę oraz rozbudowaną sieć dostawców. Dzięki inwestycji w Blythewood Brose Sitech staje się częścią dynamicznie rozwijającego się ekosystemu motoryzacyjnego regionu, jednocześnie budując swoją pierwszą bazę produkcyjną na rynku amerykańskim.

„Cieszymy się, że możemy rozpocząć działalność w Blythewood i stać się częścią lokalnej społeczności" - mówi **Chad Nelson, Plant Manager.** - Budowa Zakładu od podstaw daje nam wyjątkową szansę na stworzenie silnego zespołu oraz kultury organizacyjnej już od pierwszego dnia działalności. Szukamy osób, które chcą rozwijać się razem z nami i współtworzyć przyszłość Brose Sitech w Stanach Zjednoczonych".

„Równolegle do uruchomienia Zakładu w Karolinie Południowej tworzymy w rejonie Detroit regionalne funkcje centralne obejmujące sprzedaż, zarządzanie programami, inżynierię, zakupy, finanse oraz zasoby ludzkie. Będą one wspierać działalność produkcyjną w Blythewood" - podsumowuje **Sebastian Lotz, Vice President Commercial Brose Sitech Columbia Inc.** - Rosnąca obecność w Stanach Zjednoczonych wzmacnia naszą zdolność do obsługi klientów na miejscu i tworzy solidne fundamenty dla dalszego wzrostu oraz rozwoju działalności Brose Sitech w Ameryce Północnej.

Otwarte rekrutacje Brose Sitech w USA:

MICHIGAN

- Indirect Procurement Lead
- Project Engineer Complete Seat

BLYTHEWOOD

- Supplier Quality Engineer
- EHS Manager
- ECR Change Coordinator
- Senior Maintenance Technican
- Production Supervisor
- Head of People & Culture
- MP & L Manager

BroseSitechPolska | **BroseSitechGroup** | **info@brose-sitech.com**

Szczegóły rekrutacji na stronie:
www.brose-sitech.com/pl
Zakładka: KARIERA. Aktualne oferty pracy

KONTAKT DLA MEDIÓW
Marta Skowrońska
Functional Manager Brand Communication & Marketing Brose Sitech Group, Spokesperson Brose Sitech Group
marta.skowronska@brose-sitech.com
Telefon: +48 795 160 922

eprasa.pl 64ae820245

#SPORT I REKREACJA

Pumptrack w Radwanicach już otwarty. Robi wrażenie

Grażyna Szyszka

Przy ul. Ogrodowej w Radwanicach oddano do użytku kompleks pumptracków. To przestrzeń stworzona z myślą o osobach w każdym wieku, które lubią aktywnie spędzać czas na świeżym powietrzu.

FOT. GMINA RADWANICE

Fani rowerów, hulajnóg, rolek i deskorolek znajdą trasy dostosowane do ich umiejętności

Nowy obiekt został zaprojektowany tak, aby mogli z niego korzystać zarówno początkujący, jak i bardziej zaawansowani użytkownicy. Miłośnicy rowerów, hulajnóg, rolek czy deskorolek znajdą tu trasy dostosowane do różnych umiejętności i poziomu zaawansowania.

Czym jest pumptrack?

To tor składający się z odpowiednio wyprofilowanych zakrętów oraz serii muld, które umożliwiają płynną jazdę bez konieczności ciągłego pedałowania. Prędkość uzyskuje się dzięki właściwej pracy ciałem i wykorzystaniu ukształtowania nawierzchni, co sprawia, że przejazd jest jednocześnie dynamiczny i atrakcyjny. W Radwanicach wykonano kompleks składający się z torów MINI PUMP, EASY PUMP i FLOWTRACK oraz toru dla rolkarzy. Pozwala na korzystanie z obiektu osobom o zróżnicowanych umiejętnościach.

Inwestycja w Radwanicach nie ograniczyła się do budowy tras. Na miejscu znajdują się między innymi ławki, leżaki, stojaki na rowery, oświetlenie, miejsca przeznaczone do odpoczynku oraz ogólnodostępna toaleta.

#BEZPIECZEŃSTWO

Po 10 tys. złotych na sprzęt dla OSP

Redakcja

Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu gminy Głogów dostały finansowe wsparcie.

Wszystkie sześć jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu gminy Głogów zakwalifikowało się do dofinansowania w ramach konkursu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu. Chodzi o pieniądze na zakup sprzętu i wyposażenia w 2026 roku.

Oto kwoty dofinansowania wskazane na liście zakwalifikowanych wniosków:

OSP Borek – 9 975,00 zł

OSP Szczyglice – 9 998,55 zł

OSP Serby – 10 000,00 zł

OSP Ruszowice – 10 000,00 zł

OSP Wilków – 9 929,00 zł

OSP Przedmoście – 9 984,00 zł.

Łączna wartość wnioskowanego dofinansowania to 59 886,55 zł.

Jak informuje gmina Głogów, pozyskane wsparcie umożliwi doposażenie jednostek w sprzęt i wyposażenie niezbędne do prowadzenia działań ratowniczych.

To bardzo ważny krok w kierunku zwiększenia gotowości operacyjnej naszych strażaków oraz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców gminy Głogów.

Na ten konkurs wnioski na zakup sprzętu i wyposażenia wpłynęło od ponad dolnośląskich jednostek OSP. W odpowiedzi na wielkie zainteresowanie Fundusz zwiększył budżet programu z 2 do 4,3 mln zł. Tak by większość zainteresowanych mogła dostać pieniądze. Dodajmy, że Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w tym roku na wsparcie sprzętowe jednostek OSP w woj. dolnośląskim wyda w sumie 11 mln zł.

REKLAMA 0011614726

REKLAMA 0011462310

REKLAMA 0011612622

eprasa.pl 64ae820245

Piątek
27.11.2026

| **6,50 ZŁ** w tym 8% VAT

WYD. 6

Głogów

Gazeta WROCŁAWSKA

tygodnik

GŁOGOWSKI

www.glogow.naszemiasto.pl

Nr 48 (276)

FOT. GMINA POLKOWICE

HISTORIA

10. ROCZNICA TRAGEDII W ZG RUDNA.

W 2016 ROKU PONIOSŁO ŚMIERĆ OŚMIU GÓRNIKÓW

str. 8

SŁUŻBA ZDROWIA

NASZ SZPITAL POTRZEBUJE 6,5 MLN ZŁ

Zarząd Szpitala Głogowskiego zwrócił się z wnioskiem do miasta i powiatu o udzielenie pożyczki **str. 3**

Nr ISSN 2353-6152
Nr indeksu 350206

DROGI

Przebudowa ulicy Sikorskiego potrwa dłużej. Kiedy prace się zakończą?
str. 4

KOŚCIÓŁ

Chór „Magnificat” świętował jubileusz. Dziesięć lat śpiewają na chwałę Boga
str. 10

FOT. PARAFIA KOLEGIACKA

REKLAMA

0011464646

FONMED
APARATY SŁUCHOWE
DIAGNOSTYKA SŁUCHU DZIECKA
Kompleksowa
DIAGNOSTYKA SŁUCHU DZIECI:
- Videootoskopia
- Tympanometria
- otoemisja akustyczna
- ABR, ASSR
- Zaburzenia Przetwarzania Słuchowego

ZBADAJ SWÓJ SŁUCH I BEZPŁATNIE
przetestuj aparat słuchowy u siebie w domu
FONMED
APARATY SŁUCHOWE
od 1997

GŁOGÓW, ul. Kościuszki 15 F
(budynek przy wjeździe do szpitala po byłej aptece)
76 835 05 01, 888 748 707
www.fonmed.pl

TO JEST PRODUKT MEDYCZNY, UŻYWAJ GO ZGODNIE Z INSTRUKCJĄ I ETYKIETĄ

eprasa.pl 64ae820245

Janusz Michalczyk

Zamach w Krakowie. Straszne pytanie: czy bez zła nie ma dobra?

Szkoda, że ciało Michała Oksińskiego, zamachowca z Krakowa, nie powędruje do tamtejszej uczelni z przeznaczeniem na cele naukowe, co proponował prezydent Łukasz Gibała. Babcia mężczyzny zmieniła zdanie i chce urządzić pogrzeb. Ma do tego prawo.

Takie jest też stanowisko Kościoła katolickiego, który dostrzega przyrodzoną godność w każdym człowieku, choćby najgorszym zbrodniarzu. I z takich właśnie przesłanek wyszedł ksiądz, który w Kościele Mariackim odprawił mszę świętą za duszę zabójcy. Dlaczego zatem słyszę głos sprzeciwu w swojej głowie?

Nie chodzi o zemstę. Żałuję, że Michał nie przeżył, nie miał procesu i nie usłyszał wyroku: dożywocie. Żałuję, że nie dał sobie szansy, by móc przemyśleć skutki swojego czynu, spojrzeć w oczy rodzinom ofiar, zmierzyć się z wyrzutami sumienia i na koniec wyrazić szczery żal. Nie dał sobie szansy, bo musiał zakładać, że zginie. Skoro tak, to jako wspólnota mamy prawo wykluczyć w sensie moralnym ze swego grona kogoś, kto z zimną krwią morduje rodziców, siostrę i przypadkowych ludzi.

Kiedyś Kościół głosił naukę o piekle dla najgorszych grzeszników, ale dziś woli mówić o niezmierzonym miłosierdziu Boga. To jednak kłóci się z naszym poczuciem sprawiedliwości. Powracamy do pytania o źródło zatwardziałego i ślepego zła, przy czym nie wszyscy zadowalają się przerzuceniem odpowiedzialności na diabła. Próbą wydobycia się z tej matni jest wskazywanie na dobro, którego świadkami byliśmy po zamachu - wspaniale zachowali się policjanci i osoby ratujące rannych. Czyli medal ma dwie strony - bez jednej nie ma drugiej. Bez zła nie ma dobra. To powód do optymizmu czy pesymizmu?

GŁOGÓW

Paczki dla samotnych seniorów

Ruszyły zapisy na świąteczne paczki dla samotnych seniorów z Głogowa. W ramach akcji do potrzebujących mieszkańców trafią paczki z produktami spożywczymi, które z pewnością przydadzą się w okresie świątecznym. Zgłoszenia przyjmowane są telefonicznie do 4 grudnia, w godz. 8-15 lub do wyczerpania dostępnych miejsc. Seniorów można zgłaszać pod numerem telefonu: (76) 726 55 35. Przedświąteczną akcję wsparcia organizują po raz kolejny Miasto Głogów, Caritas Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej oraz „Społem" PSS Głogów. Paczki będą dostarczane seniorom w dniach 10–11 grudnia. SEL

Kolejny program profilaktyczny

SEL
Głogów

Mieszkańcy Głogowa mogą skorzystać z bezpłatnych badań i konsultacji endokrynologicznych. Przewidziano przebadanie pół tysiąca osób.

Miasto, we współpracy z Fundacją KGHM Polska Miedź, uruchomiło program profilaktyczny, którym objętych zostanie łącznie 500 osób. Program pod nazwą „Profilaktyka chorób tarczycy – Poradnictwo Endokrynologiczne w Gminie Miejskiej Głogów 2026" skierowany jest do pełnoletnich mieszkańców Gminy Miejskiej Głogów. Badania będą realizowane w Przychodni Lekarskiej MCZ S.A. przy ul. Sportowej w Głogowie.

Jakie badania obejmuje program? Każdy uczestnik otrzyma kompleksową diagnostykę tarczycy, obejmującą: badania laboratoryjne – TSH i FT4 wraz z analizą wyników, wywiad lekarski, badanie USG tarczycy wraz z oceną, konsultację specjalistyczną z lekarzem endokrynologiem Markiem Jurczykiem, zalecenia dotyczące dalszego postępowania w przypadku wykrycia niepokojących zmian.

Program zostanie zrealizowany w dwóch etapach. W grudniu 2026 roku przebadanych zostanie 250 osób. Wizyty zaplanowano na 5, 10, 11, 16 i 17 grudnia. Kolejne 250 osób skorzysta z programu do końca lutego. Terminy badań na styczeń i luty zostaną ogłoszone w ostatnim tygodniu grudnia 2026 roku.

Rejestracja odbywa się w Przychodni Lekarskiej MCZ przy ul. Sportowej 1B – osobiście lub telefonicznie w godzinach 10-17 pod nr telefonu 76 72 76 712. Potrzebne jest zaświadczenie o zameldowaniu lub zeznanie podatkowe.

Zapisy na grudniową pulę 250 miejsc rozpoczęły się 26 listopada.

FOT. UM GŁOGÓW

GŁOGÓW

Nowe iluminacje świąteczne

W tym roku mieszkańcy mogą spodziewać się wielu nowych świetlnych dekoracji. Na ich zakup miasto przeznaczyło blisko 170 tys. zł. Na Bulwarze Nadodrzańskim ozdobione zostaną kolejne trzy kratownice, a dodatkowo stanie tam świetlna gwiazda 3D. Świąteczne girlandy zawisną między latarniami na Alei Wolności. Dekoracje pojawią się na latarniach przed dworcem PKP oraz wzdłuż ulicy Wojska Polskiego. Świąteczny klimat zagości w Parku Słowiańskim, gdzie zaplanowano montaż świetlnych choinek 2D. Nie zabraknie tam wyjątkowej instalacji przygotowanej przez podopiecznych zakładu poprawczego. Prace związane z montażem iluminacji mają zakończyć się na początku grudnia. SEL

„GŁOGÓW W RYSUNKU I MALARSTWIE HANSA JOACHIMA GATZKI"

FOT. UM GŁOGÓW

Album „Głogów w rysunku i malarstwie Hansa Joachima Gatzki" trafił do rąk mieszkańców naszego miasta i miłośników historii. Autorem nowej, pięknej publikacji jest Dariusz Czaja (z lewej), radny miejski i regionalista. O powstanie albumu zabiegał Zdzisław Błażejewski. SEL

tygodnik GŁOGOWSKI

REDAKCJA LOKALNA: Grażyna Szyszka, grazyna.szyszka@gazeta.wroc.pl, Mateusz Różański mateusz.rozanski@polskapress.pl
BIURO OGŁOSZEŃ: Aneta Siwiak, tel. 798751830, aneta.siwiak@polskapress.pl; PRENUMERATA: tel. 71727 6237; DRUK: Polska Press Oddział Poligrafia, 41-203 Sosnowiec Milowice, ul. Baczyńskiego 25a. WYDAWCA Polska Press Sp. z o.o. ul. Domaniewska 45, 02-672 Warszawa, tel. 22 20144 00, fax: 22 20144 10. PREZES ZARZĄDU POLSKA PRESS GRUPY Robert Feluś. PREZES MAKROREGIONU Robert Glinkowski. PROJEKT GRAFICZNY Tomasz Bocheński.

©℗ - umieszczenie takich dwóch znaków przy Artykule, w szczególności przy Aktualnym Artykule, oznacza możliwość jego dalszego rozpowszechniania tylko i wyłącznie po uiszczeniu opłaty zgodnie z cennikiem zamieszczonym na stronie www.polskatimes.pl/tresci i w zgodzie z postanowieniami niniejszego regulaminu.

POLSKA PRESS GRUPA

eprasa.pl 64ae820245

ZDROWIE MIASTO UDZIELIŁO WSPARCIA, DECYZJA POWIATU PRZED NAMI

Szpital Głogowski potrzebuje 6,5 mln zł

Grażyna Szyszka
Głogów

Szpital potrzebuje tych pieniędzy, by utrzymać płynność finansową. Miasto przekazało już swoją część pożyczki. Teraz czekają na ruch władz powiatu.

FOT. GRAŻYNA SZYSZKA

Przed radą powiatu decyzja o pożyczce dla szpitala

Zarząd Szpitala Głogowskiego zwrócił się do wspólników spółki, czyli Gminy Miejskiej Głogów oraz Powiatu Głogowskiego, z wnioskiem o udzielenie pożyczki w łącznej wysokości 6,5 mln zł. Każdy ze wspólników miałby przekazać po 3,25 mln zł. Pieniądze mają zabezpieczyć bieżącą płynność finansową placówki.

5 listopada miasto udzieliło już szpitalowi pożyczki w wysokości 3,25 mln zł. Umowę w tej sprawie strony podpisały tego samego dnia.

Natomiast Powiat Głogowski nie podjął jeszcze ostatecznej decyzji. Sprawa ma być rozpatrywana podczas najbliższej sesji Rady Powiatu Głogowskiego, zaplanowanej na 30 listopada. Radni mają zdecydować o udzieleniu placówce pożyczki w wysokości 1 mln zł jeszcze w tym roku.

Ponadto w projekcie budżetu powiatu na 2027 rok ma zostać zabezpieczona kwota 2,25 mln zł, która również zostanie przeznaczona na pożyczkę właścicielską dla szpitala.

– Mam nadzieję, że radni przychylnie odniosą się do przedstawionego wniosku i podczas najbliższej sesji, zaplanowanej na 30 listopada br., zagłosują za zabezpieczeniem środków na udzielenie pożyczki właścicielskiej dla Szpitala Głogowskiego – mówi wicestarosta głogowski Jeremi Hołownia.

Powody, dla których placówka zwróciła się do wspólników o wsparcie finansowe, wyjaśnia jej rzeczniczka.

– Szpital, podobnie jak wiele placówek w kraju, ponosi koszty udzielania świadczeń zdrowotnych – w tym wynagrodzeń, leków i materiałów – z wyprzedzeniem, a środki z Narodowego Funduszu Zdrowia wpływają z opóźnieniem, zwłaszcza za świadczenia wykonane ponad limit. Pożyczka pozwala wyrównać te różnice w czasie, zachować terminowość płatności wobec pracowników i kontrahentów oraz zapewnić ciągłość opieki nad pacjentami – wyjaśnia Beata Bugała, rzeczniczka szpitala.

Szpital Głogowski zadbał o powiększenie limitu kredytu odnawialnego w Banku Gospodarstwa Krajowego

Szpital ponosi koszty udzielania świadczeń zdrowotnych z wyprzedzeniem, natomiast środki z NFZ wpływają z opóźnieniem

Jak dodaje, pożyczki udzielane przez samorządy nie są dla placówki nowym rozwiązaniem. W latach 2014–2024 szpital korzystał z takiego wsparcia. Otrzymał wówczas 4 mln zł od miasta oraz 2,5 mln zł od powiatu. Wszystkie te zobowiązania zostały spłacone w całości i w terminie.

Według stanu na 19 października br. wartość niezapłaconych przez NFZ nadwykonań wynosiła 17 296 517 zł. Ponad połowa tej kwoty, czyli 9 821 514 zł, dotyczy opieki długoterminowej. Obowiązujące limity określone w umowach z NFZ nie pokrywają bowiem w wystarczającym stopniu kosztów pobytu pacjentów w tej części szpitala.

Placówka informuje również o działaniach podjętych w celu poprawy swojej sytuacji finansowej. 4 sierpnia 2026 r. zwiększono limit kredytu odnawialnego w Banku Gospodarstwa Krajowego z 5 mln zł do 10 mln zł.

Równolegle realizowany jest plan działań optymalizacyjnych. Obejmuje on m.in. weryfikację kontraktów lekarskich i organizacji dyżurów, optymalizację zakupów leków oraz materiałów medycznych, a także pełne wykorzystanie limitów wynikających z umów zawartych z NFZ.

– Prowadzone są bieżące rozmowy z Narodowym Funduszem Zdrowia dotyczące zapłaty za nadwykonania oraz zwiększenia wartości zawartych umów – wylicza rzeczniczka.

Szpital zamierza również wystąpić do Ministerstwa Zdrowia z wnioskiem o pilne zakończenie weryfikacji wniosków o płatność końcową w projektach realizowanych w ramach Krajowego Planu Odbudowy (KPO). Chodzi o wypłatę środków w wysokości 3.284.336 zł.

61-latek ukradł torbę listonosza. Ma kłopoty

Grażyna Szyszka
Głogów

Chwila nieuwagi wystarczyła, by torba pozostawiona przy rowerze listonosza stała się łupem 61-letniego mieszkańca Głogowa.

Mężczyzna zabrał znajdującą się w niej korespondencję. Dzięki szybkiej reakcji policjantów sprawca został zatrzymany, a skradzione przesyłki odzyskano.

Do zdarzenia doszło 19 listopada. Głogowska policja otrzymała zgłoszenie dotyczące kradzieży torby z listami, która znajdowała się w bagażniku roweru pozostawionego przez listonosza.

Funkcjonariusze szybko dotarli do mężczyzny podejrzewanego o kradzież.

- Policjanci ujawnili przy 61-latku cudze listy, część z nich była już otwarta. Okazało się, że mężczyzna miał porzucić znaczną część korespondencji w pobliskim kontenerze na gruz – informuje mł. asp. Pamela Żołnowska z KPP w Głogowie.

Mieszkaniec Głogowa został zatrzymany i usłyszał łącznie siedem zarzutów dotyczących bezprawnego uzyskania informacji, określonych w art. 267 §1 Kodeksu karnego. Za popełnione przestępstwo grozi kara do dwóch lat pozbawienia wolności. O jego dalszym losie zdecyduje sąd.

Wiele osób nie zdaje sobie sprawy z tego, że otwieranie i czytanie cudzych listów bez zgody adresata może stanowić przestępstwo. Prawo chroni nie tylko tradycyjną korespondencję, ale również prywatność komunikacji elektronicznej.

To przestępstwo

Odpowiedzialność karna może grozić m.in. za otwieranie zamkniętych przesyłek czy listów w zaklejonych kopertach, paczek czy przesyłek urzędowych, które nie są przeznaczone dla danej osoby; uzyskiwanie dostępu do cudzej korespondencji elektronicznej, np. poprzez przełamywanie zabezpieczeń kont pocztowych, komunikatorów czy telefonów; ujawnianie zdobytych informacji –przekazywanie osobom trzecim treści uzyskanych w sposób nieuprawniony, jeżeli spełnione są przesłanki odpowiedzialności określone w przepisach; nieuprawnione podsłuchiwanie i stosowanie programów szpiegujących, czyli działania naruszające poufność cudzej komunikacji.

FOT. GRAŻYNA SZYSZKA

GŁOGÓW

Zakład Karny szuka osadzonego

Mężczyzna samowolnie oddalił się z miejsca zatrudnienia znajdującego się poza terenem jednostki penitencjarnej. Pracował w systemie bez konwojenta. Odbywał karę pozbawienia wolności głównie za przestępstwa związane z przywłaszczeniem mienia. Do końca zasądzonej kary pozostało mu zaledwie kilka miesięcy. Samowolne oddalenie się z miejsca zatrudnienia poza terenem zakładu karnego jest przestępstwem.

SEL

eprasa.pl 64ae820245

Przebudowa ul. Sikorskiego potrwa dłużej

Grażyna Szyszka
Głogów

Inwestycja jest bardzo wymagająca, a na placu budowy pojawiły się dodatkowe problemy techniczne. Kiedy zakończenie prac?

Trwa przebudowa części ul. Sikorskiego, jednej z najważniejszych arterii komunikacyjnych Głogowa. To jedna z większych miejskich inwestycji, której celem jest poprawa płynności ruchu w kierunku Huty Miedzi, a w niedalekiej przyszłości także obwodnicy miasta.

W ramach inwestycji ul. Sikorskiego przechodzi gruntowną metamorfozę. Prace obejmują nie tylko wymianę nawierzchni i budowę nowych ścieżek rowerowych, ale również modernizację infrastruktury podziemnej, w tym remont sieci wodociągowej. Ma to zapobiec awariom w przyszłości.

FOT. JAKUB WOLNIK

Prawdopodobnie prace potrwają do połowy przyszłego roku

Droga zostanie poszerzona, a dotychczasowe skrzyżowanie z ul. Piłsudskiego zastąpi rondo.

Wzdłuż całej ul. Sikorskiego, a następnie drogi wojewódzkiej nr 292, aż do przyszłego węzła obwodnicy na wysokości Biechowa, powstanie ścieżka rowerowa.

Pierwotnie cała przebudowa ul. Sikorskiego miała zakończyć się jeszcze w 2025 roku. Później termin przesunięto, a realizowany obecnie etap miał zostać ukończony w tym roku. Wiadomo już jednak, że nie uda się dotrzymać tego terminu.

– Zakres prac jest ogromny, a do tego dochodzi czas oczekiwania na wszystkie zgody. Tylko w Wodach Polskich trwa to około ośmiu miesięcy. Przy okazji pojawiły się różne problemy techniczne, które trzeba było rozwiązać, w tym liczne kolizje z istniejącymi sieciami. Wspomnę, że jest tam ponad 20 różnych gestorów, czyli właścicieli sieci telekomunikacyjnych i innych instalacji. Żeby przeprowadzić prace, konieczne są wyłączenia i przekładki. Nie możemy przecież odciąć miasta od internetu czy innych usług, dlatego wszystko wymaga czasu i musi odbywać się zgodnie z wytycznymi poszczególnych firm – wyjaśnia Rafael Rokaszewicz, prezydent Głogowa.

I kontynuuje: – Pamiętajmy, że mamy do czynienia z drogą, która przez wiele lat nie była gruntownie przebudowywana, a jedynie remontowana na starej podbudowie. Teraz jezdnia zostanie poszerzona, powstaną pasy do skrętu w prawo i w lewo. Na końcu wybudowane zostanie rondo. Myślę, że inwestycja potrwa do połowy przyszłego roku.

Na czas przebudowy kierowcy korzystają z wyznaczonego objazdu, który prowadzi ulicami Południową i Mickiewicza.

Od 21 listopada obowiązują również kolejne zmiany w organizacji ruchu. Tymczasowo nie ma możliwości wjazdu na ul. Sikorskiego z ulic Świerkowej i Wierzbowej.

To efekt rozpoczęcia kolejnego etapu robót budowlanych przez wykonawcę inwestycji – Przedsiębiorstwo Budownictwa Drogowego Sp. z o.o.

Skład Rady Nadzorczej SM „Nadodrze" bez zmian

SEL
Głogów

Po unieważnieniu ubiegłorocznych wyborów członkowie rady zostali wybrani ponownie.

24 listopada odbyło się pierwsze posiedzenie nowo wybranej Rady Nadzorczej Spółdzielni Mieszkaniowej „Nadodrze" w Głogowie. Jej członków wyłoniono podczas Walnego Zgromadzenia, które odbyło się 19 listopada. Było ono konieczne, ponieważ ubiegłoroczny wybór rady został unieważniony przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu. Ostatecznie jej skład pozostał bez zmian – ponownie zasiądą w niej te same osoby. Rada liczy 16 osób. To przedstawiciele ośmiu głogowskich osiedli.

REKLAMA 0011614172

AUTOREKLAMA

REKLAMA 0011459123

Burmistrz Chocianowa skazany za jazdę pod wpływem alkoholu i obrazę policjantów

Klaudia Korfanty
Chocianów

To drugi wyrok w tej sprawie. Kara 10 miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu na dwa lata jest w opinii prokuratora niesłuszna.

10 czerwca 2024 roku ulicami Lubina jeździł pijany kierowca Porsche z 2,5 promila alkoholu we krwi. Podczas zatrzymania znieważył i naruszył nietykalność cielesną policjantów i ratowniczki medycznej oraz kierował groźby. Sprawcą był 40-letni Tomasz K., burmistrz Chocianowa.

Przed Sądem Rejonowym w Lubinie zapadł wyrok skazujący burmistrza. Sąd wymierzył mu karę łączną w postaci 10 miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu na dwa lata.

Sąd uznał czyny popełnione przez Tomasza K. za cechujące się bardzo wysokim stopniem winy i społecznej szkodliwości, tym bardziej, że popełnił je człowiek będący burmistrzem miasta, a więc funkcjonariuszem publicznym, a ponadto radcą prawnym.

Oprócz kary 10 miesięcy pozbawienia wolności wobec Tomasza K. orzeczono:

- obowiązek pisemnego informowania Sądu Rejonowego w Lubinie o przebiegu okresu próby, co 6 (sześć) miesięcy w grudniu i czerwcu,
- obowiązek zadośćuczynienia poprzez zapłatę na rzecz 4 policjantów kwoty po 1500 zł,
- obowiązek zadośćuczynienia poprzez zapłatę na rzecz ratowniczki medycznej kwoty 2.000 zł,
- środek karny w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości poprzez publikację wyroku ze wzmianką o prawomocności na stronie internetowej Sądu Rejonowego w Lubinie pełniącej funkcję Biuletynu Informacji Publicznej Sądu Rejonowego w Lubinie przez okres 3

FOT. PIOTR KRZYŻANOWSKI

Burmistrz Chocianowa

(trzech) miesięcy licząc od daty publikacji,

- środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat,
- świadczenie pieniężne na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w wysokości 10.000 zł,
- nawiązkę na rzecz Skarbu Państwa w kwocie 50.000 zł,
- koszty sądowe w kwocie 9463,74 zł i opłatę w kwocie 180 zł.

To już drugi wyrok w tej sprawie. Pierwszy, z lutego 2025 roku, został zmieniony wskutek sprzeciwu prokuratora, który karę grzywny uznał za zbyt łagodną.

Prokurator i tym razem domaga się wyjaśnień. Zwrócił się do sądu o sporządzenie uzasadnienia wyroku.

- Prokurator uznał, że zastosowany okres 2 lat zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności jest zbyt krótki. Z uwagi na negatywną prognozę kryminologiczną w odniesieniu do skazanego, okres zawieszenia wykonania kary powinien być maksymalny i wynosić 3 lata. Prokurator nie zgodził się też z oceną, iż skazany swoim zachowaniem nie zrealizował znamion gróźb karalnych pod adresem funkcjonariuszy z art. 226 § 1 kk, a jedynie znamiona przestępstw znieważenia i naruszenia nietykalności cielesnej z art. 222 §1 kk i z art. 224 § 2 kk - wyjaśnia Liliana Łukasiewicz, rzeczniczka Prokuratury Okręgowej w Legnicy.

eprasa.pl 64ae820245

Sukces 9-letniego szachisty z Grębocic

Dawid Foltyniewicz
Grębocice

Zaledwie półtora roku wystarczyło Jakubowi Fortunie, by znaleźć się w gronie najlepszych młodych szachistów w kraju.

Dziewięcioletni zawodnik LZS Sparta Grębocice wywalczył awans do mistrzostw Polski w szachach klasycznych. To ogromny sukces zarówno dla chłopca, jak i niedawno powstałego klubu.

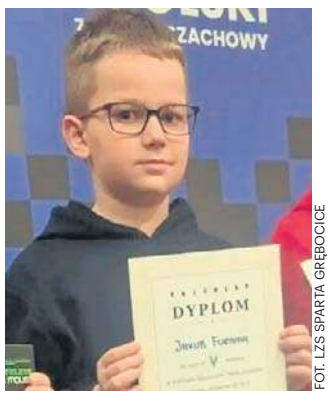

FOT. LZS SPARTA GRĘBOCICE

Jakub Fortuna wystąpi w mistrzostwach kraju

Pierwszym trenerem młodego zawodnika jest Paweł Szadyko, który odpowiada również za powstanie miejscowego klubu szachowego. Systematyczne treningi i udział w kolejnych turniejach szybko zaczęły przynosić efekty. Na początku listopada uczniowie miejscowej szkoły podstawowej zdominowali rywalizację w młodszej kategorii wiekowej podczas Niepodległościowego Turnieju Szachowego w Polkowicach, zajmując wszystkie miejsca na podium.

Jakub wywalczył przepustkę do mistrzostw Polski podczas zawodów półfinałowych, które w dniach 15–22 listopada odbywały się w Pokrzywnej w województwie opolskim. Ostatecznie uplasował się na piątej pozycji, która zapewniła mu awans do mistrzostw kraju. W trakcie zawodów zdobył również II kategorię szachową.

Dlaczego na ul. Krzywoustego pojawiły się progi zwalniające?

Grażyna Szyszka
Głogów

Zamontowano je w rejonie cerkwi, gdzie regularnie dochodzi do kolizji drogowych. Upomnieli się o nie mieszkańcy.

FOT. UM GŁOGÓW

Głównym celem montażu wysp spowalniających ruch jest poprawa bezpieczeństwa

Tylko w tym roku na całej długości ulicy Bolesława Krzywoustego doszło do 14 kolizji. Aż dziewięć z nich miało miejsce w okolicy, w której zamontowano progi.

O skali zagrożenia świadczą również zniszczenia infrastruktury drogowej. Trzykrotnie wymieniano tam latarnie uszkodzone przez samochody. Zniszczonych zostało także 12 znaków drogowych, 18 przęseł siatki oraz 14 słupków barierek.

Progi zwalniające pojawiły się po obu stronach jezdni. – Prosimy kierowców o zachowanie ostrożności oraz o zwracanie uwagi na zamontowane przed progami znaki ograniczające prędkość do 20 km/h – apeluje biuro prasowe Urzędu Miejskiego w Głogowie.

Podobne rozwiązania mają poprawić bezpieczeństwo na ulicach: Keplera, Armii Krajowej i Kazimierza Sprawiedliwego. Głównym celem montażu wysp spowalniających ruch jest poprawa bezpieczeństwa pieszych oraz pozostałych uczestników ruchu drogowego.

REKLAMA 0011607275

eprasa.pl 64ae820245

0011616525

brose sitech
Interior Solutions

Brose Sitech rozpoczyna działalność produkcyjną w USA, otwierając nowy Zakład w Blythewood w Karolinie Południowej

Brose Sitech konsekwentnie rozwija swoją międzynarodową obecność, uruchamiając nowy Zakład produkcyjny w Blythewood w stanie Karolina Południowa. Inwestycja realizowana na terenie Scout Motors Supplier Park oznacza wejście naszej firmy na rynek produkcyjny w Stanach Zjednoczonych i stanowi ważny element strategii rozwoju w Ameryce Północnej. Dzięki nowemu przedsięwzięciu powstanie blisko 450 miejsc pracy, a Brose Sitech po raz pierwszy zbuduje własny zespół produkcyjny w USA.

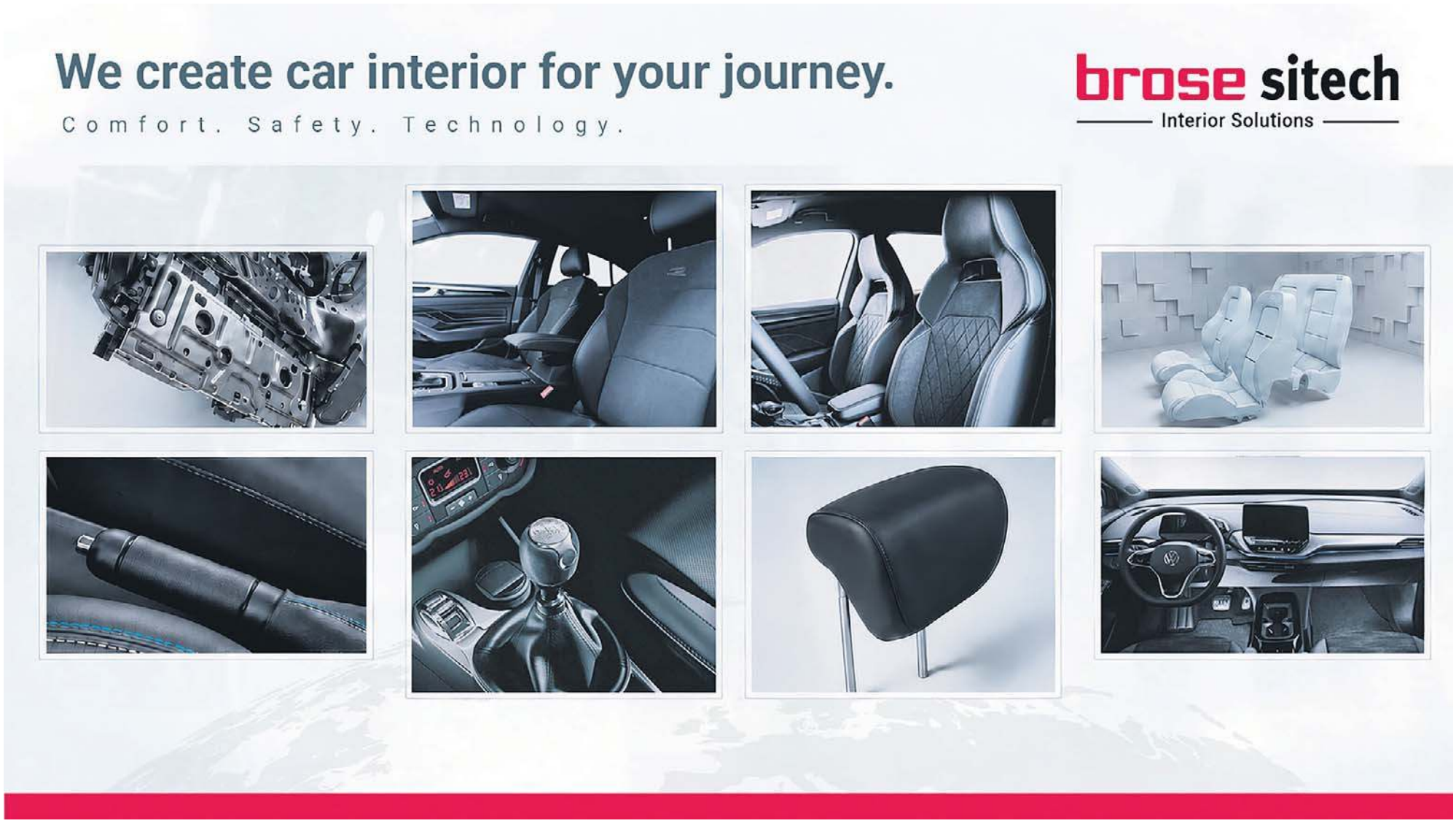

eprasa.pl 64ae820245

0011616526

„Uruchomienie naszego pierwszego Zakładu produkcyjnego w Stanach Zjednoczonych to ważny kamień milowy dla Brose Sitech" - podkreśla **Juan-Carlos Kieler, Executive Vice President Brose Sitech Columbia Inc.** - Rynek amerykański odgrywa istotną rolę w branży motoryzacyjnej i stwarza znaczące możliwości dalszego rozwoju. Dzięki nowemu Zakładowi w Blythewood przybliżamy nasze kompetencje w zakresie kompletnych systemów siedzeń do klienta, jednocześnie tworząc solidne podstawy długofalowego rozwoju Brose Sitech w Ameryce Północnej.

W nowym Zakładzie będą powstawać kompletne systemy siedzeń przeznaczone do modeli Scout Traveler SUV oraz Scout Terra Pickup. Lokalizacja bezpośrednio na terenie parku dostawców zapewni naszej organizacji bliskie sąsiedztwo Zakładu produkcyjnego klienta, co przełoży się na sprawniejszą współpracę i szybszą realizację zamówień.

Obiekt został zaprojektowany z myślą o realizacji dostaw w modelu just-in-time, efektywnej logistyce oraz ścisłej koordynacji działań pomiędzy partnerami w łańcuchu produkcyjnym. Takie rozwiązanie pozwoli elastycznie reagować na bieżące potrzeby produkcyjne, jednocześnie wspierając stabilność i wysoką efektywność całego procesu zaopatrzenia.

Inwestycja połączy wieloletnie doświadczenie Grupy Brose Sitech w zakresie kompletnych systemów siedzeń z nowoczesnymi procesami produkcyjnymi oraz potencjałem lokalnego zespołu.

Wraz z postępem przygotowań do rozpoczęcia produkcji nasza firma planuje zatrudniać i rozwijać Pracowników w Karolinie Południowej w wielu obszarach działalności, zarówno związanych bezpośrednio z produkcją, jak i funkcjami wspierającymi. Oznacza to powstanie licznych nowych możliwości zawodowych dla mieszkańców regionu.

Karolina Południowa oferuje dobrze rozwinięte środowisko produkcji motoryzacyjnej, wykwalifikowaną kadrę oraz rozbudowaną sieć dostawców. Dzięki inwestycji w Blythewood Brose Sitech staje się częścią dynamicznie rozwijającego się ekosystemu motoryzacyjnego regionu, jednocześnie budując swoją pierwszą bazę produkcyjną na rynku amerykańskim.

„Cieszymy się, że możemy rozpocząć działalność w Blythewood i stać się częścią lokalnej społeczności" - mówi **Chad Nelson, Plant Manager.** - Budowa Zakładu od podstaw daje nam wyjątkową szansę na stworzenie silnego zespołu oraz kultury organizacyjnej już od pierwszego dnia działalności. Szukamy osób, które chcą rozwijać się razem z nami i współtworzyć przyszłość Brose Sitech w Stanach Zjednoczonych".

„Równolegle do uruchomienia Zakładu w Karolinie Południowej tworzymy w rejonie Detroit regionalne funkcje centralne obejmujące sprzedaż, zarządzanie programami, inżynierię, zakupy, finanse oraz zasoby ludzkie. Będą one wspierać działalność produkcyjną w Blythewood" - podsumowuje **Sebastian Lotz, Vice President Commercial Brose Sitech Columbia Inc.** - Rosnąca obecność w Stanach Zjednoczonych wzmacnia naszą zdolność do obsługi klientów na miejscu i tworzy solidne fundamenty dla dalszego wzrostu oraz rozwoju działalności Brose Sitech w Ameryce Północnej.

Otwarte rekrutacje Brose Sitech w USA:

MICHIGAN

- Indirect Procurement Lead
- Project Engineer Complete Seat

BLYTHEWOOD

- Supplier Quality Engineer
- EHS Manager
- ECR Change Coordinator
- Senior Maintenance Technican
- Production Supervisor
- Head of People & Culture
- MP & L Manager

BroseSitechPolska | **BroseSitechGroup** | **info@brose-sitech.com**

Szczegóły rekrutacji na stronie:
www.brose-sitech.com/pl
Zakładka: KARIERA. Aktualne oferty pracy

KONTAKT DLA MEDIÓW
Marta Skowrońska
Functional Manager Brand Communication & Marketing Brose Sitech Group, Spokesperson Brose Sitech Group
marta.skowronska@brose-sitech.com
Telefon: +48 795 160 922

eprasa.pl 64ae820245

HISTORIA TO BYŁ JEDEN Z NAJTRAGICZNIEJSZYCH DNI W HISTORII KGHM. ZGINĘŁO OŚMIU GÓRNIKÓW

10. rocznica tragedii w ZG Rudna

Grażyna Szyszka
Rudna

29 listopada 2016 roku silny wstrząs w ZG Rudna doprowadził do śmierci ośmiu górników. Po 10 latach ich pamięć wciąż jest żywa.

Z a kilka dni minie 10 lat od tragedii w Zakładach Górniczych Rudna, w której śmierć poniosło ośmiu górników. Przy Pomniku Ofiar Wypadków w KGHM rodziny, bliscy i przyjaciele będą mogli złożyć kwiaty oraz zapalić znicze. Hołd ofiarom odda również zarząd Polskiej Miedzi.

Pamięć o nich jest wciąż żywa

29 listopada jest w KGHM Dniem Pamięci Ofiar Wypadków w Pracy. Data ta nie jest przypadkowa. Tego dnia w 2016 roku w Zakładach Górniczych Rudna doszło do jednego z najtragiczniejszych wypadków w historii Zagłębia Miedziowego. W wyniku silnego wstrząsu zginęło ośmiu górników.

Ze względu na centralne uroczystości barbórkowe, zaplanowane w Głogowie, zarząd KGHM zaprasza rodziny tragicznie zmarłych górników oraz mieszkańców regionu do odwiedzenia Pomnika Ofiar Wypadków w KGHM w piątek, 27 listopada, w godzinach od 8 do 18. Oficjalne złożenie kwiatów przez zarząd spółki, dyrektorów oddziałów oraz delegacje odbędzie się o godz. 10.

Pomnik znajduje się na dziedzińcu Centrali KGHM Polska Miedź S.A. w Lubinie przy ul. Marii Skłodowskiej-Curie 48. Został odsłonięty w 2017 roku, w pierwszą rocznicę tragedii w ZG Rudna.

Tragedia w listopadową noc

Do tragicznego w skutkach zdarzenia doszło 29 listopada 2016 roku. Około godz. 21.10 w rejonie oddziału G-23, w ZG Rudna – pole Północne, wystąpił silny wstrząs. Zjawisko miało miejsce na głębokości około 1100 metrów i było odczuwalne w promieniu wielu kilometrów.

Wstrząs był tak silny, że zarejestrowało go m.in. Europejsko-Śródziemnomorskie Centrum Sejsmologiczne (EMSC). W swoim raporcie podało, że tąpnięcie miało magnitudę 4,5 i wystąpiło

FOT. GMINA POLKOWICE

Pomnik znajduje się na dziedzińcu Centrali KGHM Polska Miedź S.A. w Lubinie

na głębokości około 2 kilometrów. Była to tzw. górnicza „ósemka" w dziesięciostopniowej skali.

Do zawału doszło w rejonie komory maszyn. Zasypanych zostało około 300 metrów chodnika. W niektórych miejscach skały sięgały aż do stropu. Na ratunek uwięzionym pod ziemią górnikom ruszyli ratownicy. W akcji uczestniczyło łącznie około 120 osób z Jednostki Ratownictwa Górniczo-Hutniczego. Ratownicy opowiadali później, że niektóre głazy miały rozmiary autobusu.

W zagrożonym rejonie przebywało 30 górników. Ośmiu z nich zginęło, a 21 zostało rannych.

Lista ofiar

Pod zwałami skał zginęli:

33-letni mieszkaniec Głogowa, operator samojezdnych maszyn górniczych, zatrudniony od 2008 roku. Osierocił dwoje dzieci;

47-letni mieszkaniec Bolesławca, ślusarz mechanik maszyn i urządzeń górniczych pod ziemią, zatrudniony od 2004 roku. Osierocił jedno dziecko;

42-letni mieszkaniec Głogowa, górnik pod ziemią, zatrudniony od 2002 roku. Osierocił jedno dziecko;

43-letni mieszkaniec Polkowic, górnik strzałowy pod ziemią, zatrudniony od 1991 roku. Osierocił jedno dziecko;

50-letni mieszkaniec Głogowa, sztygar zmianowy pod ziemią, zatrudniony od 1993 roku. Osierocił czworo dzieci.

Nagła śmierć

Śledztwo w sprawie tragedii w ZG Rudna prowadziła Prokuratura Rejonowa w Lubinie. Jak ustalono podczas sekcji zwłok, wszystkie zgony nastąpiły nagle. Oznacza to, że przysypani tonami skał mężczyźni nie cierpieli. U wszystkich ofiar stwierdzono również różnego rodzaju obrażenia ciała, w tym otwarte złamania, urazy głowy i nadpalenia. Na podstawie oceny skutków wstrząsu zjawisko zakwalifikowano jako tąpnięcie. Śledztwo trwało dwa lata i ostatecznie zostało umorzone przez prokuraturę.

Nad Jeziorem Sławskim będą nowe ścieżki rowerowe

SEL
Sława

Na terenie gminy Sława, w sąsiedztwie Jeziora Sławskiego, trwa budowa nowych ścieżek rowerowych.

Inwestycja obejmuje dwa odcinki. Pierwszy, o długości ponad 5,4 km, połączy Radzyń z Józefowem. Trasa będzie przebiegać wzdłuż Jeziora Sławskiego aż do wieży widokowej „Joanna". Drugi odcinek, liczący ponad 1,5 km, połączy Dąb z Golą. Dzięki niemu rowerzyści będą mogli dotrzeć również do popularnego punktu widokowego „Ptasi Raj".

Jednym z ważniejszych elementów powstającej infrastruktury będzie 45-metrowa kładka pieszo-rowerowa.

W ramach inwestycji powstaną także Miejsca Obsługi Rowerzystów wyposażone w wiaty, ławki i stojaki na rowery. Zamontowane zostaną również liczniki rowerowe zasilane energią słoneczną, a całość uzupełni odpowiednie oznakowanie i elementy poprawiające bezpieczeństwo użytkowników tras.

Z nowych ścieżek rowerowych będą mogli korzystać zarówno mieszkańcy gminy Sława, jak i turyści odwiedzający tę część regionu.

FOT.: SŁAWA

Trasa nowej drogi dla rowerów przebiega wzdłuż Jeziora Sławskiego

Dodajmy, że wartość całego przedsięwzięcia wynosi blisko cztery miliony złotych, z czego 3,2 mln zł stanowi dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej.

REKLAMA 0011617280

Wójt Gminy Żukowice

działając na podstawie art. 35 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2026 r. poz. 399 ze zm.)
podaje do publicznej wiadomości,
że w siedzibie Urzędu Gminy Żukowice, a także na stronach internetowych urzędu, od dnia 27 listopada 2026 r. na okres 21 dni wywieszony został wykaz obejmujący nieruchomości będące własnością Gminy Żukowice przeznaczone do zbycia w drodze zamiany, dzierżawy i najmu.

eprasa.pl 64ae820245

Ruszyła Giełda Wynalazczości 2026

Opr.: Grażyna Szyszka
Lubin

Najlepsze pomysły często rodzą się podczas codziennej pracy. KGHM zachęca pracowników do dzielenia się innowacyjnymi rozwiązaniami.

Ponad 500 projektów wynalazczych w ciągu pięciu lat – to efekt zaangażowania pracowników KGHM w poszukiwanie nowych rozwiązań i usprawnianie procesów produkcyjnych. Polska Miedź po raz kolejny otwiera Giełdę Wynalazczości, zachęcając załogę do zgłaszania pomysłów, które mogą znaleźć praktyczne zastosowanie w kopalniach i hutach. W tegorocznej edycji na twórców czekają korzystniejsze zasady wynagradzania.

FOT. KGHM

Te pomysły mogą poprawić bezpieczeństwo, usprawnić produkcję i ograniczyć koszty

Pomysł może stać się innowacją

Giełda Wynalazczości to inicjatywa, która od lat wspiera rozwój innowacyjności w KGHM. Jest skierowana do wszystkich pracowników spółki, niezależnie od zajmowanego stanowiska czy miejsca pracy. Liczy się przede wszystkim pomysł, który może usprawnić codzienne funkcjonowanie zakładów.

Zgłaszane projekty mogą dotyczyć nowych rozwiązań technicznych, udoskonalenia technologii, poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy, a także zwiększenia efektywności procesów. Niektóre z pomysłów zgłoszonych w poprzednich edycjach zostały już wdrożone, a dla wybranych rozpoczęto procedury związane z uzyskaniem ochrony patentowej lub praw ochronnych.

– Innowacyjność KGHM opiera się nie tylko na wdrażaniu nowych technologii, ale przede wszystkim na wiedzy, doświadczeniu i zaangażowaniu naszych pracowników. To oni najlepiej wiedzą, gdzie procesy można usprawnić, poprawić bezpieczeństwo czy ograniczyć koszty. Chcemy zachęcać pracowników do dzielenia się pomysłami, które mogą przełożyć się na konkretne rozwiązania stosowane w naszych kopalniach i hutach. Dlatego rozwijamy Giełdę Wynalazczości i zwiększamy nagrody dla twórców – podkreśla Zbigniew Bryja, wiceprezes zarządu KGHM Polska Miedź S.A. ds. Rozwoju.

Większe docenienie pomysłowości

W tegorocznej edycji zmieniły się zasady wynagradzania autorów projektów wynalazczych. Zgodnie z nowymi regulacjami nagroda giełdowa może wynieść nawet 1,5-krotność minimalnego wynagrodzenia za pracę. Kwota ta jest przeznaczona łącznie dla wszystkich uprawnionych twórców danego projektu zatrudnionych w KGHM.

Zmiany obejmują również wynagrodzenie za stosowanie projektów racjonalizatorskich. Jego minimalna wysokość odpowiada dwukrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę. Jeszcze korzystniejsze warunki mogą dotyczyć rozwiązań objętych prawami wyłącznymi.

Nowe zasady mają dodatkowo zachęcić pracowników do aktywnego poszukiwania usprawnień i dzielenia się wiedzą, która może przynieść wymierne korzyści całej organizacji.

Innowacje, które już pracują w KGHM

Praktyczne efekty pracowniczej pomysłowości można znaleźć w zakładach Polskiej Miedzi. Jednym z przykładów jest elektroniczny system harmonogramowania zjazdów wdrożony w Zakładach Górniczych Polkowice-Sieroszowice.

Rozwiązanie zastąpiło tradycyjny papierowy harmonogram, usprawniając organizację transportu pracowników pod ziemię. System wykorzystuje istniejący System Kontroli Dostępu, który został rozbudowany o funkcje zarządzania czasem i monitorowania limitów przejść przez kołowroty.

Dla poszczególnych oddziałów i firm określono indywidualne limity korzystania z klatek, z uwzględnieniem podziału na zmiany. Dodatkowo w punktach zbiórki załogi zainstalowano ekrany, na których na bieżąco prezentowane są harmonogramy oraz informacje o postępie realizacji zjazdów.

Najważniejszym celem wdrożenia jest zwiększenie bezpieczeństwa pracowników oraz zapewnienie sprawnej i uporządkowanej organizacji zjazdów pod ziemię.

Kolejny przykład innowacji pochodzi z Huty Miedzi Legnica. Pracownicy opracowali tam rozwiązanie służące hermetyzacji procesu zbierania zgarów w tyglach. W ramach projektu wykonano specjalną obudowę, która stanowi fizyczną barierę dla sypkich odpadów porafinacyjnych, oraz zamontowano odciąg wentylacyjny. Dzięki temu ograniczono wtórne zapylenie powstające podczas prowadzenia procesu.

To przykłady pokazujące, że nawet pozornie niewielkie usprawnienia mogą przynieść konkretne korzyści – zarówno w obszarze bezpieczeństwa, jak i organizacji pracy czy ochrony środowiska.

Giełda trwa do 7 grudnia

Tegoroczna Giełda Wynalazczości KGHM potrwa do 7 grudnia. Nie oznacza to jednak, że po tym terminie pracownicy stracą możliwość zgłaszania swoich propozycji. Projekty wynalazcze można przekazywać przez cały rok do komórek odpowiedzialnych za innowacje w poszczególnych oddziałach lub bezpośrednio do Departamentu Innowacji i Ochrony Własności Intelektualnej.

W ramach tegorocznej edycji zaplanowano również dyżury informacyjne w oddziałach KGHM. Pracownicy będą mogli podczas nich poznać zasady zgłaszania i oceny projektów oraz uzyskać wskazówki dotyczące całego procesu.

Ponad 500 pomysłów zgłoszonych w ostatnich pięciu latach pokazuje, że potencjał innowacyjny KGHM tkwi również w doświadczeniu i codziennej pracy jego załogi. Giełda Wynalazczości daje możliwość przekucia tych doświadczeń w rozwiązania, które mogą realnie zmieniać funkcjonowanie Polskiej Miedzi.

(Źródło: KGHM)

Wiatraki w gminie Radwanice? O plany będzie można zapytać inwestora

Dawid Foltyniewicz
Radwanice

Buczyna, Drożyna, Lipin i Radwanice – w tych czterech obrębach gmina sprawdzi możliwość budowy elektrowni wiatrowych.

Radni zdecydowali 29 października o rozpoczęciu prac nad miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Ma on określić, które tereny będzie można przeznaczyć pod odnawialne źródła energii. W przypadku wiatraków plan określa też, ile maksymalnie turbin może stanąć na danym terenie, jak wysokie mogą być i jaką średnicę mogą mieć ich wirniki. Gmina przygotuje również prognozę wpływu proponowanych rozwiązań na środowisko. Do obu dokumentów można już zgłaszać wnioski.

Wniosek do wójta Radwanic trzeba złożyć na urzędowym formularzu. Druk można pobrać ze strony gminy albo wypełnić w urzędzie przy ul. Konstytucji 3 Maja 1. Wypełniony formularz można też wysłać mejlem.

Piątkowe spotkanie, 27 listopada, zacznie się o godz. 16 w Centrum Usług Społecznych „Roszarnia" przy ul. Włókienniczej 1 w Radwanicach. Oprócz urzędników i przedstawiciela inwestora wezmą w nim udział członkowie gminnej komisji urbanistyczno-architektonicznej.

REKLAMA 0011616460

STAROSTA GŁOGOWSKI
ul. Gen. Wł. Sikorskiego 21
67-200 Głogów
AB.6740.5.4.2026

Głogów, dnia 18 listopada 2026 r.

OBWIESZCZENIE
STAROSTY GŁOGOWSKIEGO

Stosownie do art. 11d ust. 5 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o *szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych* (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 311 z późn. zm.) oraz w zw. z art. 49 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (tekst jednolity: Dz. U. z 2025 r. poz. 1691),

zawiadamia się

że w dniu 5 listopada 2026 r. zostało wszczęte postępowanie administracyjne na wniosek Inwestora, tj. Wójta Gminy Jerzmanowa reprezentowanego przez Pełnomocnika – Dariusza Ancygiera, występującego na podstawie pełnomocnictwa z dnia 29 lipca 2025 r.,

w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, pn.: „Budowa drogi gminnej ul. Różanej w zakresie budowy jezdni, poboczy, zjazdów, chodników, dojść do posesji, drogi dla pieszych i rowerów wraz z budową sieci kanalizacji deszczowej, linii kablowej oświetlenia ulicznego nn 0,4 kV, kanału technologicznego, sieci kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej, a także rozbiórką i budową przepustu oraz sieci elektroenergetycznej nn w m. Jaczów"

działki ewid. nr **33 (33/1), 35/1 (35/2), 36 (36/1), 83, (83/2), 84 (84/1), 86 (86/1), 87 (87/1), 88 (88/1), 89 (89/1), 90 (90/1), 91 (91/1), 92 (92/1), 93 (93/1) 94 (94/1) 95 (95/1), 96 (96/1), 97 (97/1), 98 (98/1), 99 (99/1), 100 (100/1), 101 (101/1), 102 (102/1), 103/2 (103/3), 191/4 (191/6), 192/20, 175, 190/10, 189, 188/3, 187/3, 185/10, 184/3, 104,** obręb 0003 Jaczów, jedn. ewid. 020303_2 Gmina Jerzmanowa.

Wyjaśnia się, że w odniesieniu do nieruchomości, które podlegają podziałowi – w nawiasie podano numer działki po podziale.

Zgodnie z art. 49 ustawy – *Kodeks postępowania administracyjnego* niniejsze zawiadomienie uważa się za dokonane po upływie czternastu dni od dnia publicznego ogłoszenia.

W związku z powyższym informuję, iż z aktami sprawy można się zapoznać oraz złożyć ewentualne uwagi i wnioski w przedmiotowej sprawie w Wydziale Administracji Budowlanej Starostwa Powiatowego w Głogowie, przy ul. Gen. Władysława Sikorskiego 21, pokój nr 20, w godzinach 7^{30} - 15^{30}.

Zgodnie z art. 11d ust. 9 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o *szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych*: „z dniem zawiadomienia, o którym mowa w ust. 5, nieruchomości stanowiące własność Skarbu Państwa bądź jednostek samorządu terytorialnego, objęte wnioskiem o wydanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, nie mogą być przedmiotem obrotu w rozumieniu przepisów o gospodarce nieruchomościami".

eprasa.pl 64ae820245

Chór działa przy parafii od września 2016 roku. Tworzą go przede wszystkim osoby, które śpiewają amatorsko, ale z wielkim zaangażowaniem i pasją. Dyrygentką jest Lidia Słotwińska

Dziesięć lat śpiewają na chwałę Boga. Głogowski chór „Magnificat" świętował jubileusz z proboszczem parafii

Opr. Grażyna Szyszka
Głogów

„Kto śpiewa, dwa razy się modli" – te słowa towarzyszą ich muzycznej posłudze. Chór zaprasza kolejne osoby do wspólnego śpiewania.

Kolegiacki chór „Magnificat" świętował jubileusz dziesięciolecia działalności. Podczas niedzielnej (22 listopada) mszy świętej uświetnił liturgię, a następnie zaprezentował wyjątkowy minikoncert. W murach kolegiaty zabrzmiały najpiękniejsze utwory z dziesięcioletniego repertuaru zespołu.

Chór „Magnificat" od dekady jest związany z najpiękniejszą głogowską świątynią, w której uświetnia najważniejsze uroczystości liturgiczne, święta, odpusty i inne wydarzenia parafialne.

Podczas jubileuszowych życzeń proboszcz parafii kolegiackiej, ks. Rafał Zendran, wyraził ogromną wdzięczność za profesjonalizm chóru, jego tytaniczną pracę oraz niezwykłą ofiarność wszystkich członków zespołu. Podkreślił, że czas poświęcony muzyce kościelnej jest jednocześnie czasem ofiarowanym Panu Bogu.

– Bo przecież, jak przypomina znane powiedzenie przypisywane św. Augustynowi: „Kto śpiewa, dwa razy się modli" – powiedział.

Szczególne słowa uznania skierował do założycieli chóru oraz jego dyrygentki - Lidii Słotwińskiej, której pasja, konsekwencja i muzyczna wrażliwość od lat kształtują artystyczne oblicze zespołu.

„Magnificat" koncertuje również w Domu „Uzdrowienie Chorych", gdzie występuje dla uczestników turnusów rehabilitacyjnych, a także podczas świąt i uroczystości w różnych kościołach diecezji zielonogórsko-gorzowskiej.

Chór działa przy parafii od września 2016 roku. Tworzą go przede wszystkim osoby, które śpiewają amatorsko, ale z wielkim zaangażowaniem i pasją. W repertuarze zespołu znajdują się zarówno pieśni liturgiczne, jak i utwory należące do wielkiej literatury muzycznej. Kilka lat temu, podczas obchodów jubileuszu 900-lecia kapituły, chór wykonał łacińską Mszę De Angelis.

Zespół zaprasza również nowe osoby, które chciałyby doświadczyć radości wspólnego śpiewania. Próby odbywają się w środy i piątki w godz. 19–21 w sali domu parafialnego przy kolegiacie.

Źródło: Parafia Kolegiacka

FOT. PARAFIA KOLEGIACKA

Proboszcz parafii kolegiackiej, ks. Rafał Zendran, wyraził ogromną wdzięczność członkom chóru

eprasa.pl 64ae820245

FOT. GMINA RADWANICE

Pumptrack w Radwanicach. Rowerzyści i rolkarze zadowoleni

Przy ul. Ogrodowej oddano do użytku nowoczesny kompleks. Pumptrack to tor składający się z wyprofilowanych zakrętów oraz serii muld, które umożliwiają płynną jazdę bez konieczności pedałowania. Prędkość uzyskuje się dzięki właściwej pracy ciałem i wykorzystaniu ukształtowania nawierzchni.

INFORMATOR: TELEFONY, MAILE

KOMENDA POWIATOWA POLICJI - OFICER DYŻURNY
tel. 47 8742200
lub 47 8742201

KOMENDA POWIATOWA STRAŻY POŻARNEJ
tel. (76) 8357714, email
kpglogow@kwpsp.wroc.pl

GŁOGOWSKI SZPITAL POWIATOWY
tel. (76) 8373211, email
sekretariat@szpital.glogow.pl

POWIATOWA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
tel. (76) 7272594, email
psse.glogow@pis.gov.pl

POWIATOWY LEKARZ WETERYNARII
tel. (76) 7276590,
email
glogow@wroc.wiw.gov.pl

URZĄD MIEJSKI W GŁOGOWIE
tel. (76) 7265400, email
sekretariat@glogow.um.gov.pl

STAROSTWO POWIATOWE W GŁOGOWIE
tel. (76) 7282800, email
starostwo@powiat.glogow.pl

URZĄD GMINY KOTLA
tel. (76) 8318361, email
gmina@kotla.pl

URZĄD GMINY GŁOGÓW
tel. (76) 8365555, email
gmina@gminaglogow.pl

URZĄD GMINY GRĘBOCICE
tel. (76) 8325300, email
sekretariat@grebocice.com.pl

URZĄD GMINY PĘCŁAW
tel. (76) 8317126, email
gmina@peclaw.eu

URZĄD GMINY GAWORZYCE
tel. (76) 8316285, email
ug@gaworzyce.com.pl

URZĄD GMINY ŻUKOWICE
tel. (76) 8314241 , email
gmina@zukowice.pl

URZĄD GMINY RADWANICE
tel. (76) 8311478 , email
sekretariat@radwanice.pl

URZĄD GMINY JERZMANOWA
tel. (76) 8312121, email
sekreteriat@jerzmanowa.com.pl

POGOTOWIE GAZOWE
tel. 992

POGOTOWIE CIEPŁOWNICZE
tel. 993, (76) 8568200

POGOTOWIE WODOCIĄGOWE
tel. (76) 8342131

POGOTOWIE AWARYJNE
tel. 994

URZĄD SKARBOWY
tel. (76) 7272400

SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA „NADODRZE”
tel. (76) 8520700, email
sekretariat@smnadodrze.pl

ZAKŁAD GOSPODARKI MIESZKANIOWEJ
tel. (76) 8531102, email
sekretariat@zgm.glogow.pl

HUMOR

Idą sobie dwa ślimaki. Nagle jeden mówi do drugiego:
- Wiesz co, ja to się cieszę, że idziemy powolutku...
- Serio? A dlaczego?
- Bo idziemy w złym kierunku...

●

Studenci skarżyli się dziekanowi, że jedzenie w stołówce jest obrzydliwe. Dziekan zadzwonił do szefowej stołówki i zagroził, że ją zwolni. Ta na to:
- Panie dziekanie, nie należy zwracać uwagi na to, co mówią młodzi ludzie. Na przykład w stołówce marudzą na pańskie wykłady.

●

- Nie lubię słuchawek, na dłuższą metę są niewygodne, niezdrowe i niebezpieczne.
- Dlaczego niebezpieczne?
- Bo nieusłyszenie tego, co mówi żona, jest śmiertelnie niebezpieczne...
RED

PLOTKI

Kinga Rusin
Urodzinowe życzenia

Po małżeństwie celebrytki z Tomaszem Lisem zostały jej dwie córki. Rusin opublikowała w mediach społecznościowych serię zdjęć z wyjazdu do Aten. Pojechała tam z Polą, która w antycznym mieście celebrowała trzydzieste urodziny. Celebrytka podzieliła się nagraniem, na którym jej córka siedzi w restauracji. Przed nią leży na stole deser z bitą śmietaną i urodzinową świeczką. „Miało być słońce, miało być ciepło, miało być zwiedzanie i dużo czasu na rozmowy. Zamówione, dostarczone. Takie życzenia urodzinowe spełniam z największą radością” – napisała Rusin.

Anna Lewandowska
Ma milion pomysłów

Celebrytka od kilku miesięcy stara się zadomowić za oceanem. Nie tylko stworzyć przytulną przystań dla swych najbliższych, ale też rozkręcić swoje biznesy. I idzie jej coraz lepiej. Oceniła, że wiele dają jej regularne wizyty w Hiszpanii: „Powroty do Barcelony zawsze mają w sobie jakąś niesamowitą energię! Ostatnio dzieje się naprawdę dużo: treningi, spotkania, sesje, eventy, audyty, klienci... i milion nowych pomysłów w głowie”.

Andrzej Duda
Jeździ ostrożnie

Jakiś czas temu media poinformowały, że były prezydent kupił sobie używane auto – sportowy kabriolet Porsche Boxster S z 2013 r. Zapłacił ok. 150-160 tys. zł. Teraz wątek motoryzacyjny powrócił w wywiadzie, którego Duda udzielił Bogdanowi Rymanowskiemu. – Zrobiłem sobie wielką przyjemność, co tu kryć. Ale staram się być ostrożnym kierowcą i nie przekraczać prędkości.

Alicja Bachleda-Curuś
Jak na polowaniu

Aktorka wyjechała za ocean, mając zaledwie 19 lat. Teraz w wywiadzie dla „Vivy” zdradziła, co było głównym powodem tej decyzji. – To były początki zawodu paparazzi. To, do czego posuwali się fotoreporterzy pragnący zrobić mi zdjęcia, było niebywałe. Siedzieli na drzewach, gonili mnie, gdy chciałam wsiąść do pociągu. Czułam się jak na polowaniu – wyznała.

Fotograficzny przegląd tygodnia: Polska i świat

Muzeum Historii Polski zorganizowało pokaz mody z lat PRL. Pokazano kreacje z czterech dekad Polski ludowej

Premier Węgier Peter Magyar spotkał się w zachodniej części Ukrainy z prezydentem Wołodymyrem Zełenskim

FOT. PAP/EPA/EAST NEWS

Jensen Huang powrócił na fotel szefa firmy Nvidia po interwencji Donalda Trumpa

AUTOPROMOCJA

ibo TWOJE DOMOWE BIURO OGŁOSZEŃ

Ogłoszenia drobne
w Twojej gazecie przez Internetowe Biuro Ogłoszeń.
Bez wychodzenia z domu.

ibo.polskapress.pl

eprasa.pl 64ae820245

OBYCZAJE

Ceny fachowców szokują. Klienci biorą pędzle, wałki i szpachle w swoje ręce

Kiedyś do cieknącego kranu, pomalowania pokoju czy położenia podłogi od razu wołało się fachowca. Dziś szybki kurs na YouTube i do dzieła. Kosmiczne ceny usług czynią z nas majstrów. Fachowiec gasi entuzjazm: „Chcesz być dobrze leczony, płacisz lekarzowi, a mieć dobrze położone płytki, zatrudniasz mnie”

FOT. 123RF

Ile dziś trzeba zapłacić kafelkarzowi na Kujawach i Pomorzu? Kasuje średnio 103 zł za metr kwadratowy (zwykłe kafelki), w przypadku płytek gres to 88 - 140 zł za metr, natomiast mozaiki 195 - 295 złotych

Agnieszka Domka-Rybka

Dobrze pamiętam fachowców z lat 80. ubiegłego wieku. W moim rodzinnym domu każde malowanie kończyło się zawsze tak samo. Tata brał w ręce pędzel i poprawiał po królu od wałka. Bo ten nawet nie raczył zdjąć kontaktu, więc kilka centymetrów wokół nie było ani grama farby. W sumie może i dobrze, jeszcze by czasem tego artystę prąd kopnął. Tacy to byli magicy od fuszerki.

Nie to co dziś! Teraz mistrz w swoim fachu to dopiero figura, bez kasku nie podchodź. Nie ma lepszego na całym świecie.

Ale stawki! Wystarczy, żeby samemu zdobyć nowy fach?

Jakiś czas temu zadzwoniłam do gościa od glazury - ma świetne opinie w internecie - z pytaniem, ile by wziął za remont łazienki. To znaczy, za wyburzenie tego, co jest i zrobienie wszystkiego od nowa. Zaśpiewał... 16 tys. zł. Za samą robociznę! Wychodzi 2666 zł za metr kwadratowy, bo łazienka ma ich... aż sześć.

Można zejść na zawał.

Wcale się nie dziwię, że np. syn koleżanki wziął niedawno dwutygodniowy urlop i sam położył płytki w salonie swojego nowego domu. Jest dziennikarzem, a rzemiosła kafelkarza uczył się, a jakże, na kanale YouTube. W ten sposób zaoszczędził dobre kilka tysięcy złotych.

O jakich pieniądzach w ogóle mówimy? Według KB.pl (portalu z praktycznymi poradami o budowie, remoncie, cenach i kosztach, ogrodzie i aranżacji wnętrz), glazurnik w Kujawsko-Pomorskiem (standardowe kafelki) kasuje średnio 103 zł za mkw., w przypadku płytek gres to 88 - 140 zł za metr, mozaiki: 195 - 295 zł.

Skuwanie starych płytek kosztuje 24 - 39 zł/mkw.

Z innych usług remontowych można wymienić np. montaż paneli: 25 - 50 zł za mkw., sufitu podwieszanego: 96 zł za mkw., postawienie ścianki działowej: 45 - 85 zł za mkw., położenie gładzi gipsowej: 25 - 45 zł za mkw., malowanie: 23 - 29 zł za mkw. ściany, nowy punkt elektryczny: 104 zł (jedna sztuka).

Natomiast wizyta hydraulika kosztuje w Kujawsko-Pomorskiem (stawki za GUS): ok. 200 - 400 zł, hydraulika w nagłym wezwaniu: nawet 500 zł/ha, elektryka (pierwsza godzina z dojazdem): 150 - 330 zł. Za naprawę pralki trzeba zapłacić (prostą, bez komplikacji): 250 - 350 zł, zaś skomplikowanej awarii AGD: 450 - 900 zł.

Roboczogodzina mechanika kosztuje 120 - 250 zł (do tego trzeba doliczyć koszt części i diagnostyki), a pan „złota rączka” kasuje 100 - 250 złotych za godzinę.

Jeszcze raz rzut oka na te stawki. Wystarczy, żeby samemu postarać się o nowy fach w ręku?

W ostatnich latach wielu fachowców wróciło do Polski z Niemiec czy Wielkiej Brytanii. Ceny usług w naszym kraju pozwalają im godnie żyć, często lepiej niż na emigracji. A my mamy im płacić tyle, żeby byli zadowoleni i nie musieli znów wyjeżdżać.

Nie wszyscy jednak chętnie sięgają do portfela. Wolą odpalić internet i do dzieła. Za pomocą YouTube’a naprawiają krany, pralki, stawiają ściany, kładą kafle, a nawet budują domy. Mamy dziś prawdziwy wysyp takich „złotych rączek”.

Pan Jacek z Bydgoszczy też kliknął na YouTube’a. Kupił, co trzeba, różne wężyki i nakładki, i sam naprawił kran, który przeciekał od pół roku: - Hydraulik by zdarł ze mnie pewnie ze trzy stówki - mówi Bydgoszczanin, dumy, że pokonał zepsuty kran. Sam, bez pomocy majstra za miliony.

Za to pan Darek z małej wsi pod Bydgoszczą (nie chcemy zdradzać, bo tam wszyscy go znają) buduje trzeci dom, a nie jest budowlańcem: - Najpierw wybudowałem mój, potem córki, a teraz stawiam syna. Normalnie pracuję zawodowo, więc buduję popołudniami i w weekendy. Co dom to lepszy wychodzi. Niestety, elektryka trzeba zatrudnić, potrzebne papiery, ech! - śmieje się.

Zajrzałam na YotuTube. Są tutaj setki poradników krok po kroku, jak np. samodzielnie usunąć różne usterki bez wzywania specjalisty i zrobić remont.

Sporo wyświetleń mają m.in. filmiki: „Triki, które ułatwią Ci majsterkowanie i naprawy w domu”; „Naprawa pęknięć w ścianach. Domowe SOS”; „Naprawy domowe tak to proste, że aż śmieszne. Każdy może to zrobić”; „Mieszkanie od zera. Tani i sprytny remont” czy „Remont samemu jest za darmo. Zrób to sam”.

Sam Adam Słodowy przyklasnąłby pewnie takiej zaradności.

„Klienci kupują płytki za 50 tys. zł, ale kafelkarzowi wyliczają co do złotówki”

Zgoła odmiennie na to patrzy Arkadiusz Kołodziejski z Jezuickiej Strugi w gminie Rojewo (powiat inowrocławski), doświadczony budowlaniec. Fachowiec z krwi i kości, nie po kursie na YouTube. Od wielu lat prowadzi firmę Arsbud i ma już umówionych klientów na kilka najbliższych lat. Jego zawodowy konik to łazienki, specjalizuje się w ich remontach.

- Z jednej strony nie dziwię się, że niektórzy sami biorą się za remonty, bo ceny są, faktycznie, wysokie. Powstrzymam się jednak od oceny jakości takiej pracy. Chcę wyraźnie podkreślić coś innego. Każdy umie liczyć swoje pieniądze, a ja też mam koszty, wychodzi jakieś 6 - 7 tys. zł miesięcznie - twierdzi pan Arkadiusz. - Musiałem kupić busa, dojeżdżam do klientów, czasami daleko. Mam też np. agregat czy specjalistyczne maszyny do płytek. I nikt mi nie da za darmo, gdy któryś z tych sprzętów się zepsuje. A to są bardzo drogie urządzenia. Płacę ZUS i podatki. Gdybym zatrudnił pracownika, miałbym jeszcze większe wydatki, no i nikt normalny nie weźmie tej roboty za najniższą krajową. Poza tym już przerabiałem historie z pomocnikami, o nie, dziękuję bardzo! Przyjdzie taki na remont, chce tylko odbębnić swoje osiem godzin, otrzepać ręce i do domku. Książki można pisać. Kolega ma pracowników i tylko ciągle wisi na telefonie, bo musi się za nich tłumaczyć klientom.

Przedsiębiorcę bardzo denerwuje, że ludzie patrzą na fachowców tylko przez pryzmat pieniędzy.

- Nie są one małe, ale to nie tylko praca, a także jakość, wiedza, doświadczenie i gwarancja. Dziś mamy inną technologię niż 20 lat temu. Są setki niuansów tej roboty. Trzeba się na tym znać! Czy ja zaglądam do portfeli lekarzom? Chcesz być dobrze leczony, to płacisz za prywatną wizytę. Chcesz mieć dobrze położone płytki, zatrudniasz mnie! Co dziś jest tanie? Mam też, oczywiście świadomość, że niektórzy koledzy po fachu przesadzają z cenami, a jak są znów podejrzanie tani, bo biorą połowę normalnych stawek, to muszą chyba być desperatami. Zapewne niewiele potrafią. Sporo już w życiu po takich partaczach poprawiałem, więc wiem, co mówię. Oni robią nam czarny PR. Papudraki cholerne! Często biorą zaliczki i znikają bez śladu, jakby ich UFO porwało. Temat rzeka. I jest jeszcze inna strona medalu. Klienci czasem wydadzą 50 tys. zł na same kafle, a, gdy podaję im cenę robocizny, robią duże oczy i przestraszone miny: „Tak drogo?”. Zaczynają liczyć... Klienci mają dziś ogromne wymagania, za które chcą zapłacić jak najmniej i, nie chcę tutaj przeklinać, są w stanie przyczepić się do wszystkiego. No i niewielu z nich bierze pod uwagę, jaka to ciężka praca, że zaczynam o godz. 7.00 i kończę o 17.00, czyli po 10 godzinach! Nawet kawę piję w biegu. I tak, będę się cenił! - podsumowuje budowlaniec z gminy Rojewo.

Dotarłam do bardzo ciekawego badania, które potwierdza zależność między zamożnością Polaków a ich wydatkami na usługi. To Badanie Budżetów Gospodarstw Domowych (BBGD), realizowane cyklicznie przez Główny Urząd Statystyczny. W ekonomii zjawisko to opisuje prawo Engla, według którego wraz ze wzrostem dochodów maleje udział wydatków na podstawowe dobra (żywność i mieszkanie), a rośnie odsetek pieniędzy przeznaczanych na usługi. Wzrost wydatków na usługi jest uznawane za główny wskaźnik bogacenia się społeczeństwa i poprawy jego statusu społeczno-ekonomicznego. Co w przypadku, gdy mniej wydajemy na usługi, bo sami je dla siebie wykonujemy? Takiego badania nie znalazłam, ale nadal będę szukać.

Fachowcy tak wyceniają swoje usługi, że ręce same sięgają po wiertarkę. Wielu woli zaryzykować nierówno położone płytki, krzywą półkę, zalaną łazienkę niż wyczyścić portfel do zera. Oczywiście, nie każdy zostanie drugim Adamem Słodowym, ale jedno jest pewne. Przy dzisiejszych cenach usług, które stały się luksusem, nawet wspomniana krzywo przykręcona półka może dać sporo satysfakcji. Zwłaszcza, że nic nie kosztowała. ©℗

eprasa.pl 64ae820245

REKLAMA 0011618633

KORIM.PL SPECJALISTYCZNE SKLEPY MEDYCZNE

- KULE, LASKI, WÓZKI INWALIDZKIE
- STABILIZATORY STAWÓW
- PASY BRZUSZNE, LĘDŹWIOWE
- PROTEZY PIERSI, PERUKI
- ART. HIGIENICZNE I PIELĘGNACYJNE
- PIELUCHOMAJTKI
- SPRZET STOMIJNY
- WKŁADKI ORTOPEDYCZNE I BUTY

Dowóz

REFUNDACJA NFZ

SKLEPY:
Głogów,
ul. Kościuszki 15A
tel.: 76 835 01 02

Góra, ul. Piłsudskiego 38
tel.: 65 543 24 86
Wschowa, ul. Cicha 7b
tel.: 65 540 21 37
Szprotawa, ul. Kościuszki 37
tel./fax: 68 376-36-31

sklep on-line
sklep.korim.pl www.korim.pl

*TO JEST WYRÓB MEDYCZNY. UŻYWAJ GO ZGODNIE Z INSTRUKCJĄ UŻYWANIA LUB ETYKIETĄ

eprasa.pl 64ae820245

ŚLEDZTWO

Wiktoria postrzelona na szkolnej strzelnicy

16-letnia uczennica została postrzelona z wiatrówki podczas zajęć na szkolnej strzelnicy w Wąbrzeźnie. Śrut ze stopy operacyjnie usunięto jej w szpitalu. Według policji uczennicę niechcący postrzelił nauczyciel. – Nie usłyszał zarzutów. Przesłuchany zostanie na koniec śledztwa – informuje prokuratura

Małgorzata Oberlan

– To nie powinno się wydarzyć – te słowa nasi rozmówcy powtarzają zgodnie, niezależnie od wieku i związku z tą sprawą. Szkolna strzelnica i zajęcia prowadzone na niej przez doświadczonego nauczyciela powinny być dla uczniów bezpieczne. A jednak się zdarzyło...

4 listopada br. podczas zajęć SKS „Sokole Oko" na strzelnicy Zespołu Szkół w Wąbrzeźnie postrzelona została uczennica. Ranna w stopę 16-letnia Wiktoria trafiła szybko do szpitala, gdzie operacyjnie usunięto jej śrut. Jakie ostatecznie będą skutki zdrowotne tego zdarzenia, dopiero się okaże.

Według ustaleń policji to sam nauczyciel niechcący postrzelił dziewczynę pod koniec zajęć, odkładając broń pneumatyczną (wiatrówkę). Śledczy jednak są ostrożni w kategorycznych sądach i zbierają kolejne dowody. – Nikt w tej sprawie nie usłyszał na razie zarzutów. Nauczyciel przesłuchany zostanie na koniec śledztwa – zapowiada prokuratura.

Wiktoria jest już w domu. – Decyzją dyrekcji szkoły strzelnicę zamknięto – mówi Krzysztof Świerczyński, rzecznik policji w Wąbrzeźnie.

Co się wydarzyło na strzelnicy 4 listopada?

Zespół Szkół w Wąbrzeźnie powstał 4 lata temu z połączenia dwóch szkół powiatowych, tj. Zespołu Szkół Zawodowych w Wąbrzeźnie i Zespołu Szkół we Wroniu oraz Centrum Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego (CKPiU) w Wąbrzeźnie. W skład Zespołu Szkół wchodzą dziś: technikum, liceum ogólnokształcące, branżowe szkoły I i II stopnia oraz liceum dla dorosłych. Rocznie uczy się tutaj ponad 700 uczniów. Szkoła ma swój internat w podwąbrzeskim Wroniu i generalnie dla młodzieży z mniejszych miejscowości jest oknem na świat, otwierającym drogi nie tylko do wykształcenia i zdobycia konkretnego fachu. Wysyła ich za granicę na praktyki (ostatnio np. do hoteli w Turyngii), pokazuje region i kraj, rozwija pasje, aktywizuje. Jej siłą są pedagodzy, którym nadal się chce, i tacy też uczniowie.

Tak też powstał Szkolny Klub Sportowy „Sokole Oko", który strzelnicę zorganizował i otworzył w 2023 roku z inicjatywy samych uczniów i dorosłych pasjonatów strzelectwa. W ubiegłym roku otwarto natomiast nową salę treningową do strzelectwa. Ponownie w remont i urządzanie miejsca wysiłek i serce włożyli także sami uczniowie.

Co się wydarzyło tutaj 4 listopada? – Wszystko wskazuje na to, że był to nieszczęśliwy wypadek. Nauczyciel niechcący postrzelił tę uczennicę. Doszło do tego pod koniec zajęć SKS, podczas odkładania przez niego broni pneumatycznej (wiatrówki) - mówi Krzysztof Świerczyński, rzecznik policji w Wąbrzeźnie.

16-letnia Wiktoria ranna została w stopę. W szpitalu operacyjnie usunięto jej śrut i dość szybko wypisano do domu. Ale konsekwencje zdrowotne jednak są poważne i tak naprawdę w pełni dopiero będą znane w przyszłości.

Kto strzelał lub raczej – czyja broń wystrzeliła? To pytanie wisiało do 9 listopada w powietrzu. Wersje wydarzeń przez kilka dni były rozbieżne. Jedna mówiła o tym, że postrzeliła się sama 16-latka. Druga natomiast, że doszło do wypadku przy odkładaniu broni przez inną osobę. Pewność co do sprawstwa nauczyciela policja zyskała 9 listopada po kolejnych przesłuchaniach uczestników zajęć. „Niechcący postrzelił uczennicę nauczyciel" – przekazała prokuratura.

Nauczyciel doświadczony, z uprawnieniami

Nauczyciel to mężczyzna w średnim wieku, z doświadczeniem zawodowym i strzeleckim, z pasją. – Miał pozwolenia na broń oraz uprawnienia Polskiego Związku Strzelectwa Sportowego – podkreśla prokurator Izabela Oliver, rzeczniczka Prokuratury Okręgowej w Toruniu.

Akta sprawy już trafiły do nadzorującej od początku postępowanie Prokuratury Rejonowej w Wąbrzeźnie (okręg toruński). Policja swoje pierwsze, podstawowe czynności przeprowadziła sprawnie: przesłuchała uczestników zajęć strzeleckich 4 listopada (oprócz nauczyciela), sprawdziła uprawnienia i pozwolenia, pozyskała pierwsze dane o stanie zdrowia Wiktorii.

Prokuratura tak kategoryczna jednak w sądach, jak policja, nie jest. Nie mówi „niechcący postrzelił nauczyciel", choć realnie bierze to pod uwagę. Jest jednak ostrożna. O nauczycielu mówić można, według niej, najwyżej jako o „podejrzewanym", ale nie „podejrzanym". Bo zarzutów nie ma.

FOT. FACEBOOK

Strzelnica w Zespole Szkół w Wąbrzeźnie prowadzona przez SKS „Sokole Oko" działa od 2023 r. W ubiegłym roku uczniowie oraz dorośli wyremontowali i otworzyli nową salę do treningów strzeleckich (na zdjęciu). Po wypadku podczas zajęć 4 listopada dyrekcja ZS zdecydowała o zamknięciu strzelnicy

- Na razie to dochodzenie toczy się „w sprawie". Co oznacza, że nikomu w nim nie przedstawiono żadnych zarzutów. Wstępny kierunek śledztwa to artykuł 157 paragraf 1 Kodeksu karnego, czyli uszkodzenie ciała – spowodowanie u Wiktorii P. obrażeń, których leczenie trwa powyżej siedmiu dni. Prokurator nie wyklucza jedna rozszerzenia tej kwalifikacji prawnej o artykuł 160 kk, czyli narażenia człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu – mówi prokurator Izabela Oliver.

Prokuratura: Opiekun zostanie przesłuchany na końcu śledztwa

Ani policja, ani prokuratura nauczyciela jeszcze nie przesłuchała. Rzeczniczka prokuratury przekazuje, że stanie się to na sam koniec postępowania, gdy zebrany zostanie potrzebny materiał dowodowy. A jest tego w planie dużo i trochę to potrwa...Albo wtedy mężczyzna usłyszy zarzuty, albo nie – tak to obecnie wygląda.

Na szkolnej strzelnicy nie ma monitoringu. A szkoda, bo zapewne byłby cennym dowodem. Na razie są pierwsze zeznania całkiem licznych świadków, pozyskane przez policjantów.

– Prokurator z Wąbrzeźna polecił jednak uzupełniająco przesłuchać wszystkich tych uczestników zajęć 4 listopada, a także pozyskać monitoring z pobliskich posesji. A także dokonać oględzin strzelnicy i pozyskać ze szkoły jej pełną dokumentację – mówi prokurator Oliver.

Czy na strzelnicy był instruktaż dotyczący użycia broni? Ile strzałów oddano tamtej środy na zajęciach? Jaka była trajektoria lotu kluczowego pocisku? Aż wreszcie: czy uczennica mogła postrzelić się sama, czy też postrzelił ją nauczyciel? Na te pytania szukają odpowiedzi śledczy.

– Czekamy na pełną opinię biegłego w sprawie obrażeń, które odniosła uczennica. W planie jest pozyskanie jeszcze ekspertyzy biegłego z zakresu brionoznawstwa, a także przeprowadzenie eksperymentu procesowego na strzelnicy – nie kryje rzeczniczka prokuratury.

Umorzenie czy więzienie?

Najgorszy scenariusz dla nauczyciela to ten, który mówi o postawieniu mu prokuratorskich zarzutów i akcie oskarżenia. Najkorzystniejszy to oczywiście ten z podejrzeń oczyszczający.

Gdyby nauczyciel musiał stawać przed sądem, za samo uszkodzenie ciała uczennicy groziłoby mu do 5 lat więzienia (zakładając lekki lub średni uszczerbek na zdrowiu), a za narażenie jej życia i zdrowia przez zobowiązanego do opieki – kolejna taka kara.

W sądzie jednak nieumyślne postrzelenia i wypadki nierzadko kończą się warunkowymi umorzeniami lub łagodnymi wyrokami „w zawiasach", szczególnie gdy skutki zdrowotne nie są jakieś dramatyczne, a zdarzeniu trudno było zapobiec.

Umorzenie zresztą może nastąpić po takim wypadku już na etapie prokuratury. Tak było no. w 2025 roku w województwie warmińsko-mazurskim. Umorzono śledztwo w sprawie postrzelenia kobiety w pobliżu strzelnicy w miejscowości Nibork Drugi – w mikołajki 2024 roku. Szkolili się tam wtedy policjanci.

Śledztwo dotyczyło podejrzenia niedopełnienia obowiązków służbowych przez funkcjonariusza Komendy Powiatowej Policji w Nidzicy, prowadzącego ćwiczenia. Miał wydać polecenia zajęcia pozycji strzeleckiej do strzelania z broni krótkiej w sposób niezgodny z regulaminem strzelnicy. W efekcie po oddaniu strzału przez jednego z policjantów pocisk przebił tarczę strzelecką, a następnie w nieustalony sposób zrykoszetował poza teren strzelnicy, trafiając poruszającą się w tym czasie po kompleksie leśnym kobietę. 53-latka miała ranę głowy. Udzielono jej pomocy i została przetransportowana do szpitala z raną niezagrażającą jej życiu.

– Po zbadaniu w szpitalu w Działdowie znaleziono w jej ciele kulę pocisku odpowiadającego kalibrem broni stosowanej przez funkcjonariuszy, którzy przechodzili w dniu 6 grudnia 2024 roku sprawdzian strzelecki – podał prokurator Daniel Brodowski, rzecznik prasowy Prokuratury Okręgowej w Olsztynie.

Śledczy przesłuchali świadków i uzyskali opinie biegłych, w tym z zakresu broni palnej i balistyki. – Strzelnica miała wszystkie wymagane zgody i pozwolenia. Działania odbywające się tam 6.12.2024 r. były też zgodne z regulaminem obiektu. Prowadzący strzelanie funkcjonariusz miał wymagane uprawnienia i dysponował odpowiednimi umiejętnościami. Szkoleni policjanci wykonywali polecenia prowadzącego i postępowali zgodnie z procedurami. Obrażenia ciała pokrzywdzonej powstały w wyniku rykoszetu wystrzelonego pocisku, czego nikt z uczestników szkolenia nie mógł przewidzieć – wyjaśnił prokurator Brodowski, uzasadniając decyzję o umorzeniu śledztwa.

W Wąbrzeźnie nic jeszcze nie jest przesądzone. Do tematu wrócimy.

©℗

eprasa.pl 64ae820245

LUDZIE I ZWIERZĘTA

Makuś nie wie, że jest na ustach całej Polski. W Ciechocinku ma dom i ludzi, którzy go kochają

Od 17 lat mieszka w Ciechocinku, ma własny pokój, ulubione zabawki i opiekunów, których zna niemal całe życie. Makuś, makak rezus z domu państwa Mansourów, w ostatnich dniach stał się jednym z najgłośniej komentowanych zwierząt w Polsce. Jedni stają w obronie jego opiekunów, inni pytają, czy małpa powinna w ogóle mieszkać w domu.

Ewelina Fuminkowska

FOT. EWELINA FUMINKOWSKA

Makak rezus mieszka w swoim pokoju w domu państwa Mansourów. W tej rodzinie są też inne zwierzęta: 5 psów, w tym 2 adoptowane z fundacji, kot, 8 papug, kanarki. Każde z nich ma swoje miejsce

Makuś nie wie, że wystarczyło kilka publikacji, by usłyszała o nim cała Polska. Niewielka małpka z Ciechocinka trafiła na czołówki portali, do telewizyjnych materiałów i internetowych dyskusji. W komentarzach pojawiają się skrajne opinie. Jedni bronią rodziny, która od 17 lat opiekuje się zwierzęciem, inni zastanawiają się, czy makak rezus powinien być trzymany w warunkach domowych.

W domu państwa Mansourów ta medialna zawierucha wygląda zupełnie inaczej. Tu Makuś ma swoje sprawy. Trzeba sprawdzić zabawki, pobawić się piłką, zjeść coś dobrego. Najlepiej pomarańczę albo banana.

Ma swój pokój i ulubione zajęcia

Rodzina kupiła Makusia w 2009 r. w Centrum Egzotyki w Warszawie. Od początku dorastał razem z córką państwa Mansourów. Przez kolejne lata stał się częścią domowego życia, podobnie jak psy, kot i papugi, które również mieszkają z rodziną. – To członek naszej rodziny, podobnie jak pozostałe zwierzęta. Kochamy je i opiekujemy się nimi – mówi dr Edyta Stefaniak-Mansour.

W domu jest 5 psów, w tym 2 adoptowane z fundacji, kot, 8 papug, kanarki i Makuś. Każde zwierzę ma swoje miejsce, ale to właśnie małpka w ostatnim czasie znalazła się w centrum zainteresowania.

Makuś ma własny pokój. Jest w nim miejsce do zabawy, łóżeczko i zabawki. W cieplejszych miesiącach korzysta ze specjalnej woliery. Opiekunowie zapewniają, że dbają też o urozmaicenie jego codzienności. Co kilka dni wymieniają zabawki, bo małpka szybko traci nimi zainteresowanie. – Bardzo lubi pomarańcze i pomidory. Sam obiera sobie cytrusy i banany. Przez te 17 lat, odkąd jest z nami, w ogóle nie chorował. Jest łagodny, nawet wobec innych zwierząt. Kiedy nasz pies był po operacji i leżał na posłaniu, Makuś podrzucał mu jedzenie – opowiada dr Lotfi Mansour.

– Rozumie więcej niż pies czy kot – dodaje Edyta Stefaniak-Mansour.

„Dziwna nagonka"

Historia Makusia szybko podzieliła internautów, ale wśród mieszkańców powiatu aleksandrowskiego nie brakuje osób, które publicznie stają po stronie rodziny. W komentarzach często pojawiają się głosy ludzi znających państwa Mansourów, a niekiedy także samego Makusia.

– Było takie prawo, mogli ją kupić, to kupili. Teraz to ich członek rodziny – napisała jedna z internautek.

– Dziwna nagonka. Nie rozumiem tej całej sytuacji. Znam doktora od ponad 15 lat. Wielokrotnie widziałem małpkę i nigdy nie była agresywna. To są porządni ludzie, którzy legalnie kupili i wychowują zwierzę. Jeden ma psy, drugi koty, a trzeci małpę. Odpuście, bo to robi się niesmaczne – napisał Bartosz Różański.

Wokół historii Makusia pojawił się jeszcze jeden wątek – polityczny. Lotfi Mansour przez 16 lat był radnym powiatu aleksandrowskiego, podobnie jego żona. W ostatnich wyborach samorządowych on i jego żona startowali już z własnego komitetu, a nie z list Koalicji Obywatelskiej. Ich ugrupowanie nie zdobyło mandatów. Dziś część osób z otoczenia rodziny zastanawia się, czy zainteresowanie małpką nie jest wykorzystywane do rozgrywek politycznych. W internecie pojawiają się sugestie o nagonce na byłego samorządowca, a niektórzy komentujący wprost pytają, czy gdyby właścicielem Makusia był ktoś inny, sprawa wzbudziłaby aż takie zainteresowanie.

Sami państwo Mansour nie chcą jednoznacznie oceniać motywów osób nagłaśniających sprawę. Lotfi Mansour przypomina jednak, że obecność małpki w jego domu nigdy nie była tajemnicą. – Byłem 16 lat w radzie powiatu. Wszyscy starostowie i radni wiedzieli o Makusiu. Niczego nie ukrywałem przez ten czas – podkreśla.

Są też osoby, które pamiętają Makusia sprzed lat. Jedna z internautek wspomina, że miała okazję karmić go z ręki. – Nie był agresywny. To było z dziesięć lat temu. Nie rozumiem tej nagonki. Wszystkie zwierzęta w domu państwa Mansourów mają lepiej niż niektórzy ludzie. Są zadbane, kochane, bezpieczne i nic im nie brakuje. Ci ludzie kochają zwierzęta! – napisała.

Daria Kmieć-Janiszewska zwraca uwagę na więź, jaka może powstać między zwierzęciem a jego opiekunem. – Każde zwierzątko nawiązuje bardzo mocną więź emocjonalną, w szczególności jeśli ma opiekuna. Nagła i drastyczna izolacja może zabić zwierzę. Ono też czuje fizycznie i emocjonalnie tak jak my. Szukanie sensacji na siłę jest nie na miejscu. Właściciele pokazali, w jakich warunkach żyje ich zwierzęcy członek rodziny. Życzyłabym sobie, żeby inni ludzie tak dbali o swoich pupili jak właściciele tej małpki – komentuje.

„Małpa nie powinna być zwierzątkiem domowym"

W dyskusji nie brakuje jednak głosów krytycznych. Część komentujących podkreśla, że nawet najlepsza opieka człowieka nie zastąpi zwierzęciu kontaktu z przedstawicielami własnego gatunku i warunków zbliżonych do naturalnych.

Wojciech Kopczyk zwraca uwagę: – Sama długość życia zwierzęcia nie jest wystarczającym wyznacznikiem jakości jego warunków. Wskazuje również na wyposażenie pomieszczenia, podłoże i dietę.

Inni komentujący podnoszą kwestię odpowiedniej przestrzeni.– Małpka powinna mieć duże pomieszczenie z linami, na których mogłaby się bujać, przeskakiwać z jednej na drugą! – twierdzi pani Anna Zdanowska.

Pojawiają się również inne głosy. – Żadna małpa nie powinna być zwierzątkiem domowym. Wszystkie małpy poza orangutanami są silnie stadnymi zwierzętami i tu pierwszy sygnał, że małpa ma złe warunki – uważa pani Sonia.

Policja była w domu, sprawę bada prokuratura

Za medialnym zainteresowaniem stoi również postępowanie dotyczące legalności przetrzymywania Makusia.

W październiku do domu państwa Mansourów przyszli policjanci. Jak relacjonuje Edyta Stefaniak-Mansour, funkcjonariusze chcieli rozmawiać z jej mężem, ale to ona jest właścicielką małpki. Rodzina pokazała im pokój zwierzęcia, wolierę oraz dokumenty, w tym książeczkę zdrowia i dowód zakupu.

Opiekunowie zapewniają, że nie ukrywali obecności Makusia przez całe 17 lat.

Sprawą zajmuje się Prokuratura Okręgowa we Włocławku. Postępowanie dotyczy podejrzenia naruszenia przepisów ustawy o ochronie przyrody, a dokładniej przetrzymywania zwierzęcia należącego do gatunku niebezpiecznego dla życia i zdrowia ludzi, zaliczonego do kategorii I, bez wymaganych uprawnień.

Makuś trafił do rodziny w 2009 r. Dwa lata później zmieniły się przepisy. Edyta Stefaniak-Mansour mówi, że nie wiedziała o nowych wymogach. – Cały czas zajmowałam się pacjentami, dziećmi i zwierzętami. Nie wiedziałam, że zmieniły się przepisy. Gdybyśmy mieli taką wiedzę, z pewnością dopełnilibyśmy formalności. O Makusia będziemy walczyć, bo to nasz domownik. Jest z nami tyle lat – mówi.

Małpka jest pod stałą opieką weterynaryjną. Jest szczepiona m.in. przeciwko grypie i tężcowi, została wykastrowana. Po przeprowadzonych czynnościach policja pozostawiła zwierzę pod opieką dotychczasowych właścicieli na czas postępowania.

Podczas gdy tysiące ludzi dyskutują o Makusiu, on sam nie ma pojęcia, że stał się tak sławny, w jego pokoju życie toczy się swoim rytmem. W przeciwieństwie do ludzi, którzy coraz częściej próbują odczytywać tę historię przez pryzmat politycznych sympatii i antypatii, małpka nie zna podziałów ani samorządowych sporów.

Dla Edyty i Lotfiego Mansourów najważniejsze jest, by nic nie zmieniło się w codzienności ich podopiecznego. Nie wyobrażają sobie rozstania po 17 latach wspólnego życia. ©℗

eprasa.pl 64ae820245

POLITYKA

Schetyna: Putin chciałby rozmawiać o przyszłości Europy i świata, ale nie jest partnerem do takich rozmów

W moim przekonaniu to spotkanie nie będzie miało dalszego ciągu, ponieważ jest tylko politycznym gestem – mówi Grzegorz Schetyna, były szef MSZ, przewodniczący senackiej Komisji Spraw Zagranicznych i UE

Dorota Kowalska

Panie ministrze, spotkanie Donalda Trumpa, Xi Jinpinga i Władimira Putina w Shenzhen to było jednak spotkanie bezprecedensowe, bo przywódcy tych trzech mocarstw w takim formacie dawno się nie spotkali, prawda?

Tak, bezprecedensowe, ale co ważne: lewarujące politykę Rosji, próbujące z Rosji stworzyć znowu globalne mocarstwo ustawione obok największych potęg, jakimi są Chiny i Stany Zjednoczone. Rosja od dawna nie jest globalnym mocarstwem, a to wczorajsze spotkanie pokazywało, że chciałaby aspirować do tej roli i takie możliwości otrzymała od Donalda Trumpa i Xi Jinpinga.

Właśnie, bo dla Putina to było spotkanie prestiżowe. On chciałby pewnie współczesnej Jałty, ale to jest chyba w obecnej sytuacji geopolitycznej niemożliwe, prawda?

On chciałby współczesnego Teheranu, tak bym powiedział. Przypomnijmy, w 1943 roku największe mocarstwa planowały koordynację działań wojennych przeciwko państwom Osi, ale także po raz pierwszy rozmawiały o porządku światowego bezpieczeństwa po wojnie. Oczywiście, Putin chciałby rozmawiać o przyszłości Europy i świata, ale w żaden sposób nie jest partnerem do takich rozmów. Więc to spotkanie niczego nie wyjaśnia. Ono było tylko gestem, który ma, powtarzam, lewarować i budować pozycję negocjacyjną Putina przed rozmowami dotyczącymi zakończenia wojny z Ukrainą.

Zastanawiam się, czemu Trump i Xi wyciągają do Putina rękę? Do człowieka, który rozpoczął wojnę w Ukrainie, który jest ścigany za ludobójstwo. Czemu to ma służyć? Właśnie temu, żeby wzmocnić jego pozycję przed negocjacjami w sprawie zakończenia wojny w Ukrainie?

Na pewno chodziło o to, aby wzmocnić jego pozycję, pokazać, że jest pełnoprawnym partnerem dla Chin i Stanów Zjednoczonych. Moim zdaniem, chodziło też o pokazanie Europie, że Putin jest podmiotem w polityce międzynarodowej. Podmiotem, który ma na tę politykę wpływ. Proszę pamiętać, że zarówno Chińczycy, jak i Amerykanie traktują Unię Europejską jako zbiór kilkudziesięciu państw, a nie jako jeden polityczny podmiot. To też ma znaczenie. Więc to wczorajsze spotkanie miało na celu próbę odbudowania pozycji Putina, ale w moim przekonaniu, ono nie będzie miało dalszego ciągu, ponieważ było tylko politycznym gestem.

Zachodnie media piszą, że to spotkanie było także bardzo na rękę Xi. W przyszłym roku jest zjazd Partii Komunistycznej, on się chce starać o reelekcję. I takie zdjęcie z Putinem i Trumpem po boku może sprawiać wrażenie, że świat kręci się wokół Chin.

Oczywiście, że tak. Xi Jinping nie jest agresorem, jawi się jako polityk, który chce rozmawiać o pokoju, o przyszłości, o bezpieczeństwie świata, tak? Chce podkreślić swoją mocarstwową rolę i fakt, że ma ekskluzywne relacje ze światowymi przywódcami. Xi umacnia swoją władzę, żeby mieć silną pozycję wewnątrz biura politycznego Komunistycznej Partii Chin. Musi prowadzić politykę lidera mocarstwa światowego. I właśnie takie spotkania mają to podkreślać.

Dla Trumpa też to spotkanie miało znaczenie, bo wiadomo, że po ostatnich wyborach połówkowych do Kongresu jego pozycja spadła. Republikanie doznali największej porażki od lat, Trump jest w trudnej sytuacji.

Tak. I oczywiście będzie próbował przez politykę zagraniczną odbudowywać pozycję Partii Republikańskiej, czyli swojego politycznego zaplecza w Stanach Zjednoczonych. Republikanie przegrali te wybory przez niego. On był powodem ogromnej porażki Partii Republikańskiej w wyborach do Kongresu i będzie chciał niwelować efekty tej porażki także przez swoją międzynarodową aktywność. Łatwiej paradoksalnie doprowadzić do spotkania, jakie odbyło się w czwartek w Chinach, niż obniżyć ceny paliw w Stanach Zjednoczonych, czyli skutecznie zakończyć wojnę z Iranem. Więc oczywiście będziemy świadkami wielu takich aktywności, w których Trump będzie chciał pokazywać swoją sprawczość i swój pomysł na politykę międzynarodową.

W czwartek rozmawiano między innymi o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej, o zakończeniu zbrojeń nuklearnych, także o wojnie w Iranie. Uważa pan, że zakończenie tej wojny jest możliwe w miarę szybko, w krótkiej perspektywie czasowej?

Wszystko jest możliwe, ale to bardzo trudne, ponieważ zostały rozbudzone wielkie oczekiwania. Premier Izraela Netanjahu przekonał Trumpa, że ta wojna potrwa kilka dni, że to będzie absolutnie błyskawiczna akcja. Tak się nie stało. Iran się opiera, zablokował cieśninę Ormuz, ceny paliw szybują w górę. To wielki problem dla całego świata, przecież nie tylko dla Stanów Zjednoczonych. Uważam, że na pewno wpływ na ewentualne zakończenie tej wojny będzie miał wybór nowego rządu i nowego premiera w Izraelu. Jeżeli Netanjahu zostanie skutecznie odsunięty od władzy i odda tekę premiera, a Eizenkot powoła swój rząd, to będzie miało wpływ na relacje izraelsko-amerykańskie, a przez to także na, w moim przekonaniu, rychłe próby zakończenia konfliktu z Iranem i doprowadzenia do jakiegoś porozumienia.

Za wojnę, którą wywołał Trump z Netanjahu, płacimy wszyscy, my w Europie także.

Tak, płaci za nią cały świat, tankując na stacjach benzynowych, mierząc się ze zwiększającą się inflacją. Tak niekontrolowany wzrost ceny paliw stanowi potężne obciążenie dla światowej gospodarki i portfeli nas wszystkich. Więc wszyscy kibicują, żeby ten konflikt zakończył się jak najszybciej.

Spotkanie w Shenzhen nie zakończyło się żadnymi ustaleniami, żadnymi konkretami. Ono było bardziej symboliczne niż sprawcze, prawda?

Ale to także jest ważne! Symbole w polityce międzynarodowej, szczególnie na takim poziomie, mają znaczenie. Tak jak już mówiliśmy, chodzi o budowanie pozycji Putina. Bardzo ważny będzie następny krok. Co z tego będzie wynikać? Jaka będzie aktywność amerykańskiej dyplomacji w doprowadzeniu do zawieszenia broni i rozpoczęcia rozmów pokojowych między Rosją a Ukrainą? W jaki sposób będzie uczestniczyć w tych rozmowach delegacja państw europejskich, pięć największych europejskich krajów? To pytania, które są przed nami i na które będziemy odpowiadać w ciągu najbliższych dni i tygodni.

Żądania Putina w stosunku do Ukrainy są zaporowe. Chce pozostania na wszystkich ziemiach, które zdobył, a przede wszystkim chce, aby Ukraina oddała mu Donbas. Prezydent Zełenski mówi, że nie odda ani centymetra ukraińskiej ziemi, czyli mamy impas tak naprawdę.

To są żądania, które Putin miał jeszcze przed rozpoczęciem działań wojennych, w 2021 roku, przecież o tym mówił, już wtedy je formułował. Więc nic się w tej kwestii nie zmieniło. Ze strony Europy musimy wspierać aktywności ukraińskie, wspierać wojnę obronną, twardą postawę Ukraińców, pomagać im dyplomacją europejską w negocjacjach i rozmowach. Ważne będzie stanowisko amerykańskie. Kluczowe będzie także stanowisko Pekinu, bo uważam, że Stany Zjednoczone, ale przede wszystkim Chiny to kraje, które mogą poskromić i powstrzymać rosyjskie ambicje i imperialne zapędy. Rosja nie ma wystarczającej mocy, żeby tę wojnę prowadzić dalej. Ta wojna osłabia Federację Rosyjską, zmniejsza jej potencjał. Ponad półtora miliona zabitych i rannych to ogromne straty, których Rosja doznała w czasie działań wojennych w Ukrainie. Więc wydaje się, że przede wszystkim Chiny i Stany Zjednoczone mogą mieć kluczowy wpływ na decyzje rosyjskie co do zaniechania działań wojennych i rozpoczęcia rozmów pokojowych.

Tylko wie pan, czasem mam takie wrażenie, że Putin żyje w jakimś równoległym świecie, bo jego żądania w stosunku do Europy są po prostu absurdalne. Chce na przykład, żeby Finlandia wyszła z NATO, chce, żeby z Polski wycofali się amerykańscy żołnierze. To żądania w żaden sposób nie do spełnienia!

To jest klasyka dyplomacji rosyjskiej, niegdyś sowieckiej, teraz znowu rosyjskiej, opartej na wysuwaniu żądań skrajnie wygórowanych, przesadzonych, absurdalnych i niemożliwych do zrealizowania. Jeśli jednak w toku rozmów na stole pozostaną kwestia Donbasu oraz blokada wejścia Ukrainy do NATO i Unii Europejskiej, dla Moskwy okaże się to w zupełności wystarczające. Na tle pierwotnych postulatów takie ustępstwa wydają się niewielkie, lecz z punktu widzenia celów Kremla i samego Putina stanowią pełny sukces. Dlatego bardzo ostrożnie podchodziłbym do rosyjskich zapowiedzi negocjacyjnych, traktując je wyłącznie jako element politycznej gry.

I ta gra polega na tym, żeby licytować wysoko, bo wtedy można ugrać trochę więcej, tak?

Bardzo dużo żądać, a potem budować przekonanie, że wszystkim się udało, że zrealizowane oczekiwania rosyjskie nie są tak ogromne

eprasa.pl 64ae820245

FOT. PAP/EPA

Schetyna: Rosja od dawna nie jest globalnym mocarstwem, a to spotkanie pokazało, że chciałaby aspirować do tej roli i takie możliwości otrzymała od Donalda Trumpa i Xi Jinpinga

jak na początku rozmów, ale wystarczające i satysfakcjonujące dla Rosji. O to tak naprawdę chodzi Putinowi. Chodzi mu o Donbas, o zakończenie wojny oraz zewnętrzne i wewnętrzne przekonanie, że ta wojna zakończyła się zwycięstwem Rosji.

Jakie powinno być w tych rozmowach stanowisko Europy? Bo wiadomo, że Polska też będzie w tych rozmowach brała udział. Co musimy powiedzieć Putinowi?

Ukraińcy muszą sami zdecydować o własnej przyszłości. Uważam, że strategiczne decyzje powinny być podjęte przez Ukrainę. Czy to będzie decyzja ich parlamentu, czy to będzie decyzja podjęta w referendum, to zostawiam już Ukraińcom. Oni będą decydować. My jako Europa musimy mówić jednym głosem i dać Ukrainie gwarancje bezpieczeństwa. Cała Europa musi być po stronie Ukrainy, musimy budować przekonanie, że ta wojna zakończyła się moralnym i politycznym zwycięstwem Ukraińców. To jest bardzo ważne, bo Rosja nie poprzestanie, ona nie zawiesi, nie zatrzyma swojej agresywnej polityki. Są inne kraje wschodniej flanki NATO, które będą poddawane prowokacjom czy działaniom wprost wojennym ze strony rosyjskiej. Agresywna, imperialna polityka rosyjska musi spotkać się z twardą odpowiedzią wolnego świata, w tym wypadku krajów Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych.

Wiadomo, że Estonia od 1 grudnia zamyka granicę z Rosją, bo służby rosyjskie szykowały tam prowokację, której w ostatniej chwili udało się zapobiec. Więc takie działania trwają cały czas, prawda?

Może ich być dużo więcej. Przecież na Łotwie są miasta, gdzie żyje powyżej 50 procent ludności rosyjskojęzycznej, podobnie jest w Estonii. Narwa, miasto graniczne – zamieszkane w ponad 80 procentach przez Rosjan. Więc tam możliwe są prowokacje, a nawet rosyjskie interwencje. To bardzo poważna sprawa. To jest wschodnia flanka NATO, to są kraje natowskie i my dzisiaj musimy być solidarni nie tylko z Ukrainą, ale z tymi krajami, które graniczą z Rosją. One muszą twardo i jednoznacznie odpowiadać na próby rosyjskiej prowokacji, bo to będzie postrzegane jako odpowiedź całego NATO.

Wie pan, mnie zastanawia jeszcze jedna sprawa. Sam pan stwierdził i mówią to także inni – Rosja nie jest już mocarstwem, gospodarczo ledwo zipie, miała skończyć wojnę w Ukrainie w ciągu dwóch tygodni, prowadzi ją już cztery lata, a jednak cały czas ma tak wielkie ambicje i próbuje poszerzać swoje wpływy. Jedno z drugim ma się nijak po prostu.

Taka jest Rosja, taki był Związek Radziecki – zawsze agresywne. Tam nieistotny był los obywatela, nieważna była jakość życia wewnątrz kraju, liczyła się wyłącznie imperialna, mocarstwowa polityka – wcześniej carów, później sekretarzy generalnych KPZR, a teraz Putina. Tak było, jest i będzie. Taka jest polityka rosyjska. Trudno sobie wyobrazić, ale w tym kraju gospodarka jest gospodarką wojenną, ludzie się do tego przyzwyczaili, nie wychodzą na ulice. Dlatego tak ważny jest pakiet sankcji oraz spójna polityka, która skutecznie ograniczy mocarstwowe ambicje rosyjskie. Mamy do czynienia z państwem, którego polityka potrafi być niebezpieczna i zagrażać całemu wolnemu światu.

Mam wrażenie, że Unia Europejska, często bardzo podzielona i bardzo różna, w kwestii Ukrainy i Rosji mówi jednym głosem.

To się udało. Pamiętam, jak w 2014 roku, kiedy byłem ministrem spraw zagranicznych, odbywałem pierwsze rozmowy po wejściu na Krym „zielonych ludzików". Nikt wtedy nie przypuszczał, że to może być agresja rosyjska, że to może być proces, który rozpoczyna na Krymie wojnę z Ukrainą. Dzisiaj cała Europa doskonale rozumie już stawkę tej gry, prawdziwą naturę rosyjskiej polityki oraz zamiary Putina. Wszyscy wiedzą wszystko w tej sprawie. I to jest wielki sukces naszej dyplomacji, bo byliśmy w stanie skutecznie to wytłumaczyć, pokazać krajom Zachodu zagrożenie, które wynika z imperialnej polityki rosyjskiej.

Ponoć Putin był tą jednością Unii Europejskiej zaskoczony, spodziewał się jednak rozłamów.

No tak, bo rosyjska polityka polega na tym, że rozmawia się z poszczególnymi krajami, nie traktuje się Brukseli, nie traktuje się Unii Europejskiej jako całości, tylko się wybiera poszczególne kraje, z którymi próbuje się budować ekskluzywne relacje. Putin też to robił, ale to się nie udało. Europa mówi jednym głosem w sprawie Ukrainy: trzeba jak najszybciej zakończyć wojnę, wspierać Ukrainę do momentu, aż Putin przestanie bombardować ukraińskie miasta i mordować cywili. W tej kwestii nie ma miejsca na krok w tył.

Komentatorzy i obserwatorzy sceny politycznej mówią niemal otwarcie: Trump sprzyja Putinowi. Dlaczego, pana zdaniem?

Eksperci amerykańscy wypowiadają się na ten temat w różny sposób. Nie chcę tego analizować, bo nie mamy wiedzy, w jakiś sposób kształtuje się polityka prezydenta Trumpa. On na pewno szuka porozumienia i relacji z Putinem. Jakie są tego powody i przyczyny? Trudno dzisiaj powiedzieć. Nie chcę spekulować, chociaż, tak jak mówimy, jest wiele różnych scenariuszy.
Na pewno warto pracować nad polityką amerykańską. Warto pracować nad tym, żeby Amerykanie byli obecni w Europie, na wschodniej flance NATO, żeby w Polsce powstała baza amerykańska. To język faktów, który pomoże nam budować skuteczną politykę przeciwko agresywnej polityce Rosji.

Na tej sytuacji, którą mamy obecnie, najbardziej zyskują Chiny i właśnie Xi, bo ma dość nieprzewidywalnych partnerów w postaci Putina i Trumpa, stoi z boku, nie włącza się w żadne wojny, natomiast skutecznie realizuje swoją strategię: pogłębia chińskie wpływy w świecie, w tym w Europie. To on jest wygranym.

Gospodarczo uzależnia Europę z różnych powodów, gospodarczo ten deficyt powiększa się o miliard dolarów dziennie. To ogromna skala uzależnienia Europy, całego wolnego świata od gospodarki chińskiej, od tańszych produktów, które pochodzą z Chin. To są poważne zagrożenia. Chińczycy bardzo konsekwentnie prowadzą tę politykę. Jest pytanie o skuteczność współpracy krajów wolnego świata i wspólnej polityki w tej kwestii. Czy można to robić tylko, jeśli chodzi o całą Unię Europejską? Można i trzeba, ale to może okazać się niewystarczające. Czy trzeba to robić w relacjach ze Stanami Zjednoczonymi? Oczywiście, że trzeba. Ale to wielkie wyzwanie dla wolnego świata.

Mówi się, że Rosja powoli staje się wasalem Chin, bo Chińczycy w Rosji wprowadzają swój biznes i powoli Rosję od siebie uzależniają.

Tak, Rosja już jest uzależniona od Chin, na wielu poziomach, także gospodarczo. Nie prowadziłaby wojny z Ukrainą, nie miałaby pieniędzy na realizowanie agresji w stosunku do Ukrainy, gdyby nie wsparcie Chin. Wszyscy to wiedzą, liczby są bezwzględne – wsparcie Chin jest tu kluczowe.

Chinom nie zależy na tym, żeby ten konflikt w Ukrainie się skończył?

Chiny chcą mieć wpływ na politykę światową i słaba Rosja, która dzisiaj jest uzależniona od Chin, jest ważna w tej układance. Dla Chin głównym rywalem są Stany Zjednoczone, więc chcą wyciągnięcia Rosji z orbit relacji ze Stanami Zjednoczonymi i stworzenia z niej swojego bliskiego sojusznika uzależnionego finansowo od siebie. To jest część polityki chińskiej i Chińczycy w sposób bardzo konsekwentny tę politykę realizują.

Myślę, że te dwa lata będą bardzo ważne, bo nie wiadomo, co będzie robił Donald Trump. Nie będzie już mógł robić wszystkiego – obie izby Kongresu są opanowane przez Demokratów. Niektórzy twierdzą, że może się zachowywać nieprzewidywalnie. Pan się tego nie boi?

Trudno powiedzieć, czy można się bać takiej sytuacji. Bardzo ważne będzie, jak Demokraci będą funkcjonować w obu izbach Kongresu, jak będą funkcjonować przewodniczący tych izb i kto będzie kandydatem w wyborach prezydenckich ze strony republikańskiej, czy to będzie Marco Rubio, czy to będzie J.D. Vance.

Podobno nie J.D. Vance, on już ponoć szans na to nie ma.

Być może Rubio, ale tego dzisiaj nie wiemy. A od tego będzie zależeć, w którą stronę pójdzie Ameryka, jak będzie wyglądać wewnętrzna debata przed prawyborami i potem w kampanii wyborczej. Wszystko przed nami. Zobaczymy. Uważam, że większość demokratyczna jest ważna, bo ona daje taki check and balance, prezydent Trump nie będzie już mógł podejmować decyzji jednoosobowo, musi się dzisiaj liczyć z demokratyczną większością w Kongresie.

Wojna w Ukrainie. Jaki jest pana zdaniem najbardziej prawdopodobny scenariusz?

Uważam, że warto zrobić wszystko, aby doprowadzić do zawieszenia broni, ponieważ daje ono nową jakość i stwarza warunki do podjęcia merytorycznego dialogu. Jeżeli temu mają służyć spotkania, które odbędą się już wkrótce między przedstawicielami Stanów Zjednoczonych, Unii Europejskiej, Ukrainy oraz Rosji, i jeżeli doprowadzą one do zawieszenia broni, to będzie to bardzo ważny krok w dobrą stronę – w stronę rozpoczęcia rozmów pokojowych, które stworzą szansę na wypracowanie szerszego porozumienia i rozwiązanie konfliktu.

eprasa.pl 64ae820245

GWIAZDA TYGODNIA

Kasia Moś: Zawsze staram się żyć na własnych zasadach

Powróciła na scenę miesiąc po urodzeniu dziecka. Mały Amadeusz towarzyszy jej w wojażach po Polsce niemal od pierwszego dnia życia. A ona ciągle próbuje w muzyce czegoś nowego. Nam opowiada, co sprawia, że tak chętnie eksperymentuje z różnymi gatunkami

Paweł Gzyl

Swoją premierę miał niedawno twój nowy singiel o zabawnym tytule „Psiapsi". Piosenka opowiada o fałszywej przyjaciółce. Co było inspiracją do napisania tekstu?

Myślę, że każdy z nas prędzej czy później odkrywa, że nie wszystkie relacje są tak szczere, jak mogłoby się wydawać. I nie jest to szczególnie odkrywcza konstatacja, choć kiedy dotyczy nas samych, potrafi być zaskakująco bolesna. Z wiekiem zaczynamy rozumieć, że bliskość nie zawsze oznacza lojalność, a deklaracje niekoniecznie idą w parze z czynami. Niektórzy ludzie pojawiają się w naszym życiu na chwilę, inni zostają na zawsze. Sztuka polega na tym, żeby nauczyć się odróżniać jednych od drugich. Mnie również nie ominęły takie doświadczenia. Ale zamiast pisać kolejny dramat o rozczarowaniu, wolałam zrobić z tego piosenkę, przy której można zatańczyć. To chyba całkiem rozsądny sposób gospodarowania trudnymi emocjami.

Jedna z internautek napisała pod tym klipem, że przeżyła podobną sytuację i podsumowała: „Kobieta kobiecie wilkiem". Zgodzisz się z tym?

Nie lubię takich uogólnień. Nielojalność, zawiść czy brak empatii nie mają przecież płci. Podobnie jak uczciwość, odwaga i przyzwoitość. Od dziecka dobrze odnajdywałam się w męskim towarzystwie. Mam brata, dorastałam wśród jego kolegów i ten świat zawsze był mi bliski. Ale mam też wspaniałe relacje z kobietami, które ogromnie cenię. Najbardziej lubię ludzi autentycznych, konkretnych, pozbawionych potrzeby nieustannego udowadniania swojej wartości. Szczególnie imponują mi kobiety, które wiedzą, czego chcą i nie muszą umniejszać innych, żeby same czuć się dobrze. Zresztą mam wrażenie, że płeć jest tutaj najmniej interesującym kryterium. Znacznie ważniejsze jest to, co człowiek ma w głowie i w sercu.

W „Psiapsi" śpiewasz o tym trudnym doświadczeniu zdrady z humorem. Co pozwoliło ci teraz na taki dystans?

Poczucie humoru to chyba jedna z najcenniejszych rzeczy, jakie wyniosłam z domu. W mojej rodzinie nawet w najbardziej absurdalnych czy trudnych sytuacjach prędzej czy później pojawia się żart. Czasami bardzo nie na miejscu, ale właśnie dlatego zbawienny. Nie chodzi o bagatelizowanie problemów, tylko o umiejętność spojrzenia na nie z innej perspektywy. Jeśli człowiek potrafi się z czegoś śmiać, to znaczy, że przestaje być tego zakładnikiem. Zresztą już „Alejandro" był utrzymany w podobnym duchu. Teledysk kręciliśmy w dziewiątym miesiącu mojej ciąży. O drugiej w nocy biegałam po planie z ogromnym brzuchem i maczetą w ręku. Trudno o bardziej wymowną metaforę mojego ówczesnego życia. Myślę, że humor pozwala odzyskać kontrolę nad własną historią. A przy okazji znacznie lepiej wygląda w teledysku niż rozpacz.

„Psiapsi" to kandydat na przebój tegorocznej jesieni. Chciałabyś trafić do szerszej publiczności?

Oczywiście. Nie będę udawać artystki, która tworzy wyłącznie dla własnej satysfakcji i najchętniej ukryłaby swoje piosenki przed światem. Bardzo się cieszę, kiedy muzyka dociera do nowych słuchaczy. Mam też poczucie, że przez lata zbudowaliśmy wspaniałą publiczność koncertową. Ludzie polecają sobie nasze występy i często właśnie dzięki temu sale są pełne. Nie zamierzam jednak podporządkowywać swojej twórczości algorytmom czy przewidywaniom dotyczącym radiowych przebojów. Zresztą wielokrotnie słyszałam już, że jakiś utwór ma wszelkie predyspozycje, żeby zostać hitem. Po czym rzeczywistość uprzejmie weryfikowała te prognozy. A czasami dzieje się odwrotnie. Nigdy nie przypuszczałam, że „Dobre moce" zdobędą taką popularność. Muzyka ma to do siebie, że potrafi zaskakiwać również swoich autorów.

Śpiewałaś już R&B, Moniuszkę, Karin Stanek, a teraz nowoczesny pop. To oznacza, że nie chcesz się zamknąć w jednej stylistyce?

Nigdy nie miałam potrzeby zamykania muzyki w gatunkowych szufladach. Już moja pierwsza płyta „Inspiration" była stylistycznie tak różnorodna, że do dziś miałabym problem z jednoznacznym jej sklasyfikowaniem. R&B jest we mnie bardzo głęboko zakorzenione. To muzyka, na której się wychowałam i która ukształtowała moją wrażliwość. Jej wpływy można odnaleźć nawet w moich interpretacjach Moniuszki, choćby w „Kozaku". Zresztą współczesna muzyka coraz skuteczniej wymyka się wszelkim klasyfikacjom. Gatunki przenikają się, inspiracje podróżują w najróżniejszych kierunkach. I bardzo dobrze. Dla mnie najważniejsze jest to, czy muzyka wywołuje emocje, a nie to, jaką etykietę ktoś postanowi jej przykleić.

Jak rzadko która u nas wokalistka, jesteś gotowa na artystyczne ryzyko. Co daje ci tę odwagę?

Ciekawość. I chyba pewna niezdolność do zadowalania się tym, co już znam. Lubię wyzwania, które zmuszają mnie do poszukiwania nowych środków wyrazu. Nie interesuje mnie powielanie sprawdzonych rozwiązań tylko dlatego, że są bezpieczne. 19 grudnia zagram pierwszy koncert projektu „Slavonica", który przygotowuję wspólnie z Marcinem Wyrostkiem i orkiestrą AUKSO. To przedsięwzięcie niezwykle mi bliskie, inspirowane słowiańską kulturą i muzyczną tradycją, ale opowiedziane współczesnym językiem. Materiał wciąż powstaje, co jest jednocześnie ekscytujące i odrobinę przerażające. Chcielibyśmy, żeby projekt ten zaowocował również płytą. Równolegle myślę już o kolejnym autorskim albumie, który planuję na 2028 rok. Oczywiście realizacja takich przedsięwzięć wymaga nie tylko pomysłów, ale również pieniędzy. Nie stoi za mną wielka wytwórnia, która finansuje kolejne artystyczne eksperymenty. W praktyce wygląda to więc tak, że zarabiam na koncertach, żeby móc wydać pieniądze na następne projekty. Ekonomista prawdopodobnie złapałby się za głowę. Ale ta niezależność daje mi coś niezwykle cennego: wolność artystyczną. A z niej nie chciałabym rezygnować.

Masz świetny warsztat wokalny, który pozwala ci eksperymentować z różnymi gatunkami i nastrojami. Jak dbasz o głos?

Dobrze opanowany warsztat powinien być narzędziem, a nie celem samym w sobie. Oczywiście, cieszę się, że mogę zaśpiewać zarówno bardzo delikatnie, jak i z dużą siłą, ale sama technika bez emocji niewiele znaczy. Czasami największym wyzwaniem jest właśnie powstrzymanie się od pokazania wszystkiego, co się potrafi. Można zaśpiewać dźwięk idealnie, a mimo to nie przekazać niczego. Z drugiej strony są utwory, które wymagają precyzji, kontroli i dużej sprawności. Wtedy warsztat daje poczucie bezpieczeństwa. Najważniejsze jest dla mnie to, żeby forma służyła treści. Jeśli piosenka potrzebuje prostoty, nie będę jej niepotrzebnie komplikować. A jeśli wymaga rozmachu, chętnie z niego skorzystam. Wokalistyka jest trochę jak język – im lepiej go znamy, tym swobodniej możemy wyrażać własne myśli.

Bierzesz też udział w wielu projektach specjalnych – ostatnio „Epic Rock: Symphonic Concert" czy trasie poświęconej pamięci Andrzeja Zauchy. Co decyduje, że przyjmujesz zaproszenie do jakiegoś projektu?

Przede wszystkim muzyka. Muszę poczuć, że dany projekt jest mi w jakiś sposób bliski albo że daje mi możliwość odkrycia czegoś nowego. Czasami na początku mam wątpliwości, czy odnajdę się w określonym repertuarze, ale później okazuje się, że potrafię nadać mu własny charakter. Tak było choćby z „Epic Rock: Symphonic Concert". To ogromne widowisko, trwające ponad dwie godziny, z orkiestrą, znakomitymi muzykami i wokalistami. Energia tych koncertów jest niesamowita. Podczas jednego z ostatnich występów publiczność podbiegła pod scenę i zaczęła tańczyć. Uwielbiam takie momenty, kiedy znika dystans między artystami a widownią. Śpiewam tam utwór, którego wcześniej nie znałam, a który okazał się tak bliski mojej muzycznej wrażliwości, że mój Łukasz stwierdził, iż ktoś musiał napisać go specjalnie dla mnie. Są w nim takie wejścia gitarowe, które dosłownie przeszywają mnie na wskroś. I właśnie dla takich emocji warto wychodzić na scenę.

Latem wystąpiłaś nawet na Pikniku Country w Mrągowie. O miłość do kowbojskich piosenek bym cię nie podejrzewał. Jak się tam odnalazłaś?

A widzisz, pozory bywają mylące. Country uwielbiam od lat! Bardzo lubiłam kiedyś amerykański zespół Rascal Flatts. W tej muzyce zawsze odnajdywałam coś niezwykle autentycznego. Oczywiście, country ma różne oblicza, ale sprowadzanie go wyłącznie do kowbojskich kapeluszy i prostych melodii byłoby ogromnym uproszczeniem. Piknik Country w Mrągowie okazał się jednym z najprzyjemniejszych festiwali, na jakich kiedykolwiek występowałam. Wspaniała atmosfera, ogromny entuzjazm publiczności i przede wszystkim ludzie, którzy przyjeżdżają tam z autentycznej miłości do muzyki. Bardzo cenię takie miejsca. Bez zbędnego zadęcia, bez nieustannego kreowania wizerunku i udowadniania, kto jest ważniejszy. Mam wrażenie, że w naszym show-biznesie czasami więcej energii poświęca się na sprawianie wrażenia niż na rzeczywistą pracę. A ja coraz bardziej lubię zwyczajność. Choć w tej branży bywa ona towarem dość luksusowym.

Pokazałaś się w Mrągowie w kowbojskiej stylizacji, co dowodzi, że w kwestii mody stać cię na wszystko. To prawda?

Lubię eksperymentować i nie mam szczególnych oporów przed odważnymi stylizacjami. Najważniejsze, żebym dobrze się w nich czuła. Współpracuję z kilkoma stylistami, których bardzo cenię. Czasami po prostu proszę ich o coś ciekawego i zdaję się na ich wyobraźnię. Są oczywiście projekty, w których kostium staje się częścią

eprasa.pl 64ae820245

opowiadanej historii. Wtedy poświęcam mu więcej uwagi, bo zależy mi, żeby całość była spójna.

Lubisz chyba drapieżne i wyraziste stroje.

Być może. Chociaż nie mam poczucia, że muszę za każdym razem wyglądać spektakularnie. Jeśli coś mi się podoba i dobrze się w tym czuję, po prostu to zakładam. Nie dorabiam do tego szczególnej filozofii.

A jak się ubierasz na co dzień?

Jak większość ludzi, którzy nie muszą akurat stać na scenie – najchętniej w dres. Moja mama czasami patrzy na mnie z dezaprobatą i mówi: „Kasiu, ubierz się jakoś, bo wstyd z tobą jechać!". Jak widać, mój codzienny styl bywa źródłem zażenowania nawet dla własnej mamy. (śmiech)

Zachwyciłaś wszystkich szybkim powrotem do formy po porodzie. Stwierdziłaś, że to dlatego, iż nie jesz mięsa. Jak to możliwe?

Myślę, że wpływa na to wiele czynników. Od lat nie jem mięsa i bardzo dobrze czuję się na diecie wegetariańskiej, ale nie chciałabym przedstawiać jej jako uniwersalnej recepty na szybki powrót do formy. Przez całą ciążę czułam się dobrze i byłam aktywna niemal do samego końca. Tydzień przed porodem biegałam jeszcze po planie teledysku do „Alejandro" z maczetą w ręku. Trudno więc powiedzieć, żebym szczególnie oszczędzała energię. Trzy tygodnie po narodzinach Amadeusza wróciłam na scenę. Tak po prostu się ułożyło. Szybko odzyskałam siły, dobrze się czułam i miałam ochotę pracować. Mam jednak świadomość, że każda ciąża i każdy poród są inne. Nie ma sensu porównywać kobiet ani wyznaczać jakichś terminów powrotu do formy. Każda z nas powinna mieć prawo przeżyć ten czas po swojemu.

Ale stresu ci nie brakowało w tym czasie, kiedy byłaś w ciąży. Akurat wtedy pod adresem twego partnera pojawiło się w mediach sporo oskarżeń, co odbiło się na tobie rykoszetem.

To prawda. Był to jeden z trudniejszych okresów w moim życiu, ale też czas, który bardzo wiele mnie nauczył. W pewnym momencie człowiek odkrywa, że życie nie zawsze układa się według zasad, które sam uważa za oczywiste. Że nawet kiedy postępuje w zgodzie z własnym sumieniem, może spotkać się z niezrozumieniem, oceną czy zwyczajnym okrucieństwem. Doświadczyłam tego również wtedy, kiedy byłam w ciąży. Niektóre słowa, które pod naszym adresem padały, były naprawdę trudne do przyjęcia. Ale nie chciałabym sprowadzać tego okresu wyłącznie do przykrych doświadczeń. Był to przede wszystkim czas, w którym przekonałam się, jak ogromną wartość mają miłość, lojalność i wzajemne wsparcie. Zawsze starałam się żyć na własnych zasadach i podejmować decyzje w zgodzie z tym, co czuję. Nie zmieniło się to również wtedy, kiedy okoliczności były wyjątkowo niesprzyjające. Myślę, że trudne doświadczenia mogą człowieka zamknąć albo nauczyć go większej uważności. Ja wybrałam to drugie. Nie chcę rezygnować z zaufania do ludzi tylko dlatego, że niektórzy potrafią je zawieść. Najpiękniejsze w tym wszystkim było odkrycie, jak silne więzi łączą mnie z najbliższymi. I że są ludzie, którzy zostają obok nas nie tylko wtedy, kiedy wszystko jest łatwe i przyjemne.

FOT. MAT. PRAS.

Kasia Moś: Lubię eksperymentować i nie mam szczególnych oporów przed odważnymi stylizacjami. Najważniejsze, żebym dobrze się w nich czuła

Stosujesz jakąś specjalną dietę wegetariańską?

Absolutnie nie. Nie jem mięsa, ryb ani owoców morza, ale jem jajka i nabiał. Poza tym uwielbiam słodycze, więc trudno byłoby przedstawiać mnie jako wzór dietetycznej dyscypliny. Mam szczęście, że nie muszę szczególnie się ograniczać. Staram się natomiast regularnie ruszać i ćwiczyć, nawet kiedy nie mam na to wielkiej ochoty. Myślę, że aktywność fizyczna ma ogromne znaczenie, nie tylko dla sylwetki, ale przede wszystkim dla samopoczucia. Zresztą znam siebie – jeśli zbyt długo siedzę na kanapie, istnieje ryzyko, że zostanę tam na stałe. (śmiech)

Ty miesiąc po porodzie byłaś już na scenie. Tak tęskniłaś za śpiewem?

Myślę, że trochę obawiałam się wypadnięcia z zawodowego rytmu. Przez wiele lat przyzwyczaiłam się do intensywnej pracy i trudno było mi wyobrazić sobie nagłe zatrzymanie. Dziś nie wiem, czy w przyszłości w podobnej sytuacji podjęłabym taką samą decyzję. Życie potrafi skutecznie weryfikować nasze wcześniejsze przekonania. Wtedy wszystko ułożyło się jednak bardzo dobrze. Szybko odzyskałam siły, mogłam wrócić na scenę, a Amadeusz podróżował razem ze mną. Okazał się niezwykle towarzyskim dzieckiem. Uwielbia ludzi, dobrze znosi podróże i jest bardzo ciekawy świata. Mam więc wrażenie, że trafił mi się mały kompan, który całkiem nieźle odnajduje się w moim nieco zwariowanym trybie życia.

A śpiewasz synkowi w domu?

Kiedy był malutki, śpiewałam mu kołysanki. Teraz częściej słyszy, jak jego matka ćwiczy repertuar i wydaje z siebie dźwięki, które nie zawsze kojarzą się z kołysanką. (śmiech) Muzyka towarzyszy mu właściwie od początku, jeszcze zanim przyszedł na świat. I widzę, że bardzo na nią reaguje. Podczas koncertów potrafi z ogromnym skupieniem słuchać muzyki, a kiedy pojawia się przerwa, natychmiast zaczyna komentować sytuację po swojemu. Najbardziej zadziwia mnie jednak jego poczucie rytmu. Potrafi niezwykle precyzyjnie wyłapywać akcenty i wystukiwać je nóżką. A ma dopiero półtora roku. Czy chciałabym, żeby został muzykiem? Nie jestem przekonana. To piękny zawód, ale potrafi być również bardzo wymagający. Zresztą niech sam zdecyduje, co będzie chciał robić. Na razie wystarczy mi, że lubi muzykę.

Ale dałaś synkowi na imię Amadeusz na cześć Mozarta.

Nie do końca. Amadeusz to po prostu jedno z niewielu męskich imion, które naprawdę mi się podobają. Oczywiście muzyczne skojarzenia są nieuniknione, ale nie był to główny powód naszego wyboru. Teraz wszyscy żartują, że mamy w rodzinie Amadeusza Mosiarza. Mam nadzieję, że nie poczuje się przez to zobowiązany do napisania czterdziestu symfonii przed osiemnastymi urodzinami. (śmiech)

Na drugie Amadeusz ma na imię Marek. Tata bardzo się ucieszył?

Myślę, że dziadkowi jest bardzo miło. Mają z Amadeuszem niezwykle bliską relację i wspaniale się razem czują. Zresztą imię Marek ma w naszej rodzinie szczególne znaczenie. Noszą je moi ukochani mężczyźni – tata, brat i partner, który również ma je na drugie imię. Właściwie nie mieliśmy więc wielkiego wyboru. Tradycja okazała się silniejsza od wszelkich innych pomysłów.

Amadeusz to brzmi bardzo poważnie. Jak mówisz zdrobniale do synka?

Nasza rodzina ma wyjątkowy talent do wymyślania alternatywnych imion. Amadeusz funkcjonuje więc również jako Amadziudziu, Duduś czy Frydolin. Podobnie jest z naszymi zwierzętami. Każde ma oficjalne imię i cały zestaw pseudonimów, które z biegiem czasu zaczynają żyć własnym życiem. Podejrzewam, że gdyby ktoś z zewnątrz posłuchał naszych rodzinnych rozmów, mógłby mieć poważne trudności z ustaleniem, o kim właściwie mówimy. (śmiech)

A jak twój synek reaguje na psy i koty, których masz stado w rodzinnym domu pod Częstochową?

Mam wrażenie, że do szczekania psów przyzwyczaił się jeszcze przed narodzinami. Kiedy był niemowlęciem i nasze psy urządzały wieczorne koncerty, potrafił spać zupełnie niewzruszony. Dziś jest bardzo ciekawy zwierząt i właściwie do każdego chciałby natychmiast podejść. Oczywiście, pilnujemy tych kontaktów, bo nie wszystkie nasze psy mają temperament cierpliwego labradora z reklamy karmy. Niektóre są dość niezależnymi osobowościami. Amadeusz również dopiero uczy się delikatności w kontakcie ze zwierzętami. Dlatego zawsze jesteśmy obok, żeby zarówno on, jak i nasi czworonożni domownicy czuli się bezpiecznie.

Amadeusz pewnie przejmie od ciebie miłość do zwierząt.

Bardzo na to liczę. W naszej rodzinie szacunek do zwierząt i przyrody jest czymś zupełnie naturalnym. Chciałabym, żeby Amadeusz dorastał ze świadomością, że człowiek nie jest jedynym ważnym mieszkańcem tej planety. Że inne istoty również odczuwają emocje, potrzebują bezpieczeństwa i zasługują na szacunek. Mam nadzieję, że będzie wrażliwy na świat przyrody. Być może nawet bardziej niż my. Każde kolejne pokolenie powinno przecież próbować być odrobinę mądrzejsze od poprzedniego.

Zostanie też wegetarianinem?

Na razie jego dieta jest w dużej mierze roślinna, ale nie podchodzę do tego dogmatycznie. Od czasu do czasu je również ryby, choć zdecydowanie najbardziej lubi warzywa i owoce. Szczególną słabość ma do brokułów i szparagów, które potrafi jeść w naprawdę imponujących ilościach. Nie zamierzam narzucać mu swoich wyborów. Chciałabym raczej, żeby dorastał w atmosferze szacunku do zwierząt, przyrody i świadomego podejścia do jedzenia. A kiedy będzie starszy, sam zdecyduje, jak chce się odżywiać. Na razie cieszę się, że nie muszę prowadzić z nim negocjacji w sprawie zjedzenia brokułów. Podejrzewam, że wielu rodziców uznałoby to za prawdziwy luksus. (śmiech).

eprasa.pl 64ae820245

ROZMOWA

Dr Dariusz Sobieraj: Najważniejsze, żeby wstyd nie powstrzymywał mężczyzn przed wizytą u urologa

Rozmowa z dr. n. med. Dariuszem Sobierajem, urologiem onkologicznym, kierownikiem Oddziału Urologicznego Wojewódzkiego Szpitala Podkarpackiego im. Jana Pawła II w Krośnie i konsultantem wojewódzkim w dziedzinie urologii.

Marlena Bogdan-Marut

Czy dzisiaj mężczyzn częściej zabija wstyd, czy nowotwór?

– Wstyd i stereotypy przez lata powstrzymywały mężczyzn przed dbaniem o zdrowie. Wciąż funkcjonuje przekonanie, że mężczyzna powinien być silny, niezniszczalny i nie okazywać słabości. Do tego dochodzi brak czasu, odkładanie badań na później i myślenie, że skoro nic nie boli, to nie ma powodu do niepokoju. Poza tym, przez lata działania profilaktyczne w większym stopniu kierowano do kobiet. Mężczyźni pozostawali na uboczu. Dziś to się zmienia.

Movember to nie tylko przypomnienie o badaniach, ale także okazja do przełamywania stereotypów i rozmowy o zdrowiu między pokoleniami. Troska o zdrowie jest oznaką odpowiedzialności, a nie słabości.

Wspomniał pan o międzypokoleniowym wymiarze Movember. Czy to nie jest tak, że odpowiedzialności za zdrowie powinniśmy uczyć się już w domu? Syn czy wnuk powinien wiedzieć, że warto się badać nie tylko dla siebie, ale także dla rodziny i bliskich?

– Zdecydowanie tak. Młodzi ludzie coraz bardziej szanują swoje zdrowie i chcą wiedzieć więcej. Starsze pokolenie wciąż niechętnie korzysta z badań. Widzimy to również w statystykach dotyczących zgłaszalności do programów profilaktycznych. Dlatego tak ważne jest, żeby rozmawiać o zdrowiu w rodzinie, przypominać sobie o badaniach i uczyć się od siebie odpowiedzialności.

Czy można wskazać wiek, w którym mężczyzna powinien pierwszy raz zgłosić się do urologa?

– Młody mężczyzna, bez względu na wiek, jeśli wyczuje jakąkolwiek niepokojącą zmianę w obrębie jąder, moszny, dróg moczowych czy prącia, powinien zgłosić się do lekarza. W przypadku nowotworów jąder wczesne rozpoznanie ma ogromne znaczenie, a rokowania są wtedy bardzo dobre.

Mężczyźni po 45. roku życia powinni pamiętać o kontroli prostaty. Jeśli w rodzinie występował rak prostaty, badania warto rozpocząć wcześniej – nawet 5–10 lat przed wiekiem, w którym zachorował bliski krewny. Wiele zależy od historii rodzinnej i indywidualnego ryzyka.

Od jakiego badania zacząć?

– Dobrym początkiem jest badanie PSA. To badanie krwi, które można wykonać przy okazji wizyty u lekarza rodzinnego. Warto zapytać o nie szczególnie po 45. roku życia, a jeśli w rodzinie występował rak prostaty – nawet wcześniej, około 40. roku życia.

Czy podwyższony wynik PSA oznacza raka prostaty?

– Nie. PSA jest markerem niedoskonałym. Jego podwyższony poziom nie musi oznaczać nowotworu. W diagnostyce analizujemy nie tylko sam wynik PSA, ale również jego zmiany w czasie, stosunek wolnego PSA do związanego oraz tak zwaną gęstość PSA, czyli odniesienie poziomu markera do objętości prostaty.

Mężczyźni potrafią bardzo uważnie słuchać pracy silnika w samochodzie i reagować, gdy zapali się kontrolka, regularnie jeździć na przegląd techniczny. Może podobnie powinni traktować własne zdrowie?

DARIUSZ SOBIERAJ

Jeżeli wyniki budzą niepokój, kolejnym etapem może być rezonans magnetyczny prostaty, a następnie biopsja fuzyjna. To narzędzia diagnostyczne, które pomagają dokładniej ocenić, czy mamy do czynienia ze zmianą nowotworową.

Jakie objawy powinny skłonić mężczyznę do pilnej konsultacji urologicznej?

– W przypadku raka prostaty objawy mogą być początkowo bardzo dyskretne. Często przypominają dolegliwości związane z łagodnym rozrostem prostaty. Należą do nich przede wszystkim problemy z oddawaniem moczu: częstsze wizyty w toalecie, szczególnie w nocy, osłabiony strumień moczu, uczucie niepełnego opróżnienia pęcherza czy naglące parcie na mocz.

Niepokojącym sygnałem może być również krew w moczu lub nasieniu. W bardziej zaawansowanych przypadkach mogą pojawić się poważniejsze dolegliwości, między innymi bóle kostne.

Trzeba jednak pamiętać, że brak objawów nie oznacza braku choroby. Dlatego tak ważne są kontrole i rozmowa z lekarzem o badaniach.

Wielu mężczyzn obawia się badania urologicznego i zwyczajnie się go wstydzi. Czy rzeczywiście jest się czego bać?

– Rozumiem, że dla niektórych pacjentów jest to krępująca sytuacja, ale badanie urologiczne nie jest bardzo inwazyjne. Podczas pierwszej wizyty lekarz może je wykonać, jednak coraz częściej w diagnostyce wykorzystujemy również PSA i USG. Badanie fizykalne nie jest konieczne podczas każdej wizyty.

Najważniejsze, żeby wstyd nie powstrzymywał mężczyzn przed konsultacją.

Mężczyźni potrafią uważnie słuchać pracy silnika w samochodzie i reagować, gdy zapali się kontrolka, regularnie jeździć na przegląd techniczny. Może podobnie powinni traktować własne zdrowie? Jeśli coś ich niepokoi, powinni zgłosić się do urologa albo lekarza rodzinnego.

Nawet jeśli nic ich nie niepokoi, powinni pamiętać o badaniach. We wczesnej fazie raka prostaty mogą nie występować żadne objawy. Dlatego nie warto czekać, aż pojawią się dolegliwości.

Wspomniał pan o historii chorób w rodzinie. Jak duże znaczenie mają predyspozycje genetyczne?

– Jeśli w rodzinie występował rak prostaty, ryzyko zachorowania może być co najmniej 2,5-krotnie większe. Wiemy coraz więcej o genetycznych uwarunkowaniach nowotworów. Istnieją określone warianty genów, które mogą predysponować do raka prostaty i zwiększać ryzyko wystąpienia tych nowotworów w kolejnych pokoleniach.

Przy obciążeniu rodzinnym warto skonsultować z lekarzem możliwość wykonania panelu genetycznego. Wiedza o predyspozycjach pozwala lepiej ocenić ryzyko i zaplanować odpowiednią kontrolę.

Jak wygląda leczenie, jeśli nowotwór zostanie wykryty?

– Wiele zależy od rodzaju i stopnia zaawansowania nowotworu, jego złośliwości, wieku pacjenta, stanu ogólnego i innych chorób współistniejących. Nie każdy rak prostaty wymaga natychmiastowej operacji. W wybranych przypadkach możliwa jest aktywna obserwacja.

Decyzje dotyczące leczenia podejmuje się indywidualnie, często podczas konsultacji wielospecjalistycznej z udziałem urologa, onkologa, chemioterapeuty, radioterapeuty i radiologa.

Dostępne są różne metody leczenia: operacje klasyczne, laparoskopowe i z wykorzystaniem systemów robotycznych, a także radioterapia i brachyterapia.

To kolejny argument za tym, żeby nie odkładać diagnostyki. Im wcześniej wykryjemy chorobę, tym więcej możliwości leczenia możemy zaoferować pacjentowi.

Tak się zastanawiam, czy pana jako lekarza z tak długim stażem i taką wiedzą nie irytuje, nie denerwuje – tak po ludzku – to, że pacjenci tak późno się do pana zgłaszają? Że ktoś przychodzi o dwa lata za późno?

– Nie złości mnie samo to, że pacjent zgłasza się za późno. Trudniejsze do zaakceptowania są sytuacje, w których wcześniej był już u lekarza, zgłaszał dolegliwości, ale problem został przeoczony, pominięty albo nie wykonano potrzebnych badań.

Pacjent mówi później: „Byłem u lekarza, dostałem leki, wszystko mi przeszło”. Dlatego tak ważna jest rola lekarzy i pielęgniarek w edukacji oraz zwracaniu uwagi na badanie PSA. Pacjenci mają największy żal wtedy, gdy zgłaszali problem, a mimo to nie zostali odpowiednio pokierowani. Ale na późne rozpoznanie wpływa nie tylko niechęć do badań. Znaczenie ma również dostępność specjalistów. Gdy pacjent nie może dostać się do urologa, diagnostyka się opóźnia, a choroba może zostać rozpoznana w bardziej zaawansowanym stadium.

Z tego co pan mówi wynika, że edukacja powinna obejmować nie tylko samych pacjentów, ale również środowisko medyczne?

– Zdecydowanie tak. Uważam, że między innymi pielęgniarki są bardzo ważnymi nośnikami edukacji zdrowotnej. Pracują z pacjentami w rodzinach, na oddziałach i w poradniach. Mają możliwość przekazywania wiedzy i przypominania o profilaktyce. Lekarz, szczególnie pracujący

eprasa.pl 64ae820245

FOT. ARCHIWUM

- Nie złości mnie samo to, że pacjent zgłasza się za późno. Trudniejsze do zaakceptowania są sytuacje, w których wcześniej był już u lekarza, zgłaszał dolegliwości, ale problem został przeoczony, pominięty albo nie wykonano potrzebnych badań - mówi dr n. med. Dariusz Sobieraj, konsultant wojewódzki w dziedzinie urologii

na oddziale zabiegowym, jest często bardzo zajęty, nie zawsze o tym pamięta. Dlatego rola pielęgniarek w edukowaniu pacjentów jest tak istotna.

Dużo mówimy o odpowiedzialności mężczyzn za własne zdrowie. A jaką rolę w zachęcaniu ich do badań mogą odegrać partnerki i najbliżsi?

– Rola kobiet jest nie do przecenienia. Partnerki, żony, matki czy babcie mogą przypominać mężczyznom o badaniach, zachęcać ich do wizyty, a nawet pomóc ją umówić. Często też wiedzą o dolegliwościach więcej niż sami pacjenci mówią podczas wizyty. Zdarza się, że partnerka zwraca uwagę na przykład na częste nocne wstawanie do toalety. Mężczyzna mówi, że wstaje trzy razy, a ona wie, że w rzeczywistości więcej niż cztery. Taka wiedza może być dla lekarza cenna.

Partnerki, żony, matki czy babcie mogą przypominać mężczyznom o badaniach, zachęcać ich do wizyty, a nawet pomóc ją umówić. Często też wiedzą o dolegliwościach więcej niż sami pacjenci mówią podczas wizyty.

DARIUSZ SOBIERAJ

Ale, podczas badania, proszę partnerkę, żeby na chwilę zostawiła nas samych. Chodzi o to, żeby pacjent czuł się swobodnie.

Obserwuje pan medycynę od wielu lat. Jak bardzo zmieniła się w tym czasie urologia?

– Pracę rozpocząłem w 1988 roku. To była zupełnie inna medycyna. Wielki skok urologii nastąpił w latach 90. i 2000. Kiedy wyjeżdżałem do Stanów Zjednoczonych czy Niemiec, miałem poczucie, że brakuje nam przede wszystkim sprzętu. Nigdy nie uważałem jednak, że polscy lekarze mają mniejsze umiejętności czy wiedzę.

Pamiętam, jak z pewną zazdrością patrzyłem na wyposażenie zagranicznych klinik. Dzisiaj sytuacja wygląda inaczej. Podczas jednej z ostatnich wizyt w Niemczech zobaczyłem blok operacyjny, który nie różnił się od tego, jakim dysponujemy w Polsce. To bardzo cieszy. Młodzi lekarze mogą się rozwijać, wyjeżdżać, poznawać nowe rozwiązania i wymieniać doświadczenia z ośrodkami w Europie i na świecie.

Dlaczego urologia? Dlaczego wybrał pan właśnie tę specjalizację?

– Chciałem być chirurgiem. Moi rodzice odradzali mi ten kierunek, wiedząc, jak ciężki jest to zawód. Podobały mi się dyscypliny zabiegowe: chirurgia, ginekologia, urologia. Ostatecznie wybrałem urologię, która daje bardzo szerokie możliwości – od dużych operacji po zabiegi małoinwazyjne i pracę w poradni. Myślę, że po prostu mnie zafascynowała.

Duże znaczenie mieli też ludzie, od których się uczyłem. Wspominam z szacunkiem swoich nauczycieli z Brzozowa. Mieli cierpliwość do człowieka, który może nie zawsze był zbyt pokorny.

Pan doktor był niepokorny...?

Zawsze chciałem więcej, chciałem się rozwijać i sprawdzać, czy potrafię zrobić coś jeszcze.

Gdyby miał pan przekazać jedną radę mężczyznom, którzy doczytali rozmowę do tego momentu i wciąż zastanawiają się, czy iść na badanie, co by im pan powiedział?

– Zadbaj o siebie. Będziesz dłużej żył, zachowasz samodzielność, nie będziesz musiał prosić innych o pomoc. Będziesz mógł realizować swoje plany, rozwijać się zawodowo i cieszyć życiem.

Świat jest otwarty, możliwości jest wiele. Warto mieć zdrowie, żeby z nich korzystać. Nie na wszystkie problemy codziennego życia mamy wpływ, ale na wiele rzeczy związanych z własnym zdrowiem możemy zareagować odpowiednio wcześnie.

Daj sobie szansę. ©℗

Miesiąc profilaktyki męskiego zdrowia

Rak gruczołu krokowego, rak prostaty, rak stercza – nowotwór złośliwy gruczołu krokowego pochodzenia nabłonkowego. Jest to jeden z najczęstszych nowotworów złośliwych u mężczyzn (w Polsce najczęstszy), pod względem zapadalności dorównujący rakowi płuca. Listopad to miesiąc profilaktyki męskiego zdrowia, znany jako Movember. To dobry moment, by przypomnieć o regularnych badaniach prostaty. Rak prostaty jest jednym z najczęściej wykrywanych nowotworów u mężczyzn, a wczesne rozpoznanie znacząco zwiększa szanse na skuteczne leczenie. Po 45. roku życia, a w przypadku obciążeń rodzinnych nawet wcześniej, warto wykonywać badanie PSA oraz konsultować się z urologiem. Kilka minut poświęconych na profilaktykę może uratować zdrowie i życie.

eprasa.pl 64ae820245

NOWOTWÓR TO NIE WYROK. TO POCZĄTEK WALKI O ŻYCIE

Trzy kobiety, trzy historie i jedna siła. „Nie ma na co czekać. Trzeba się badać i nie tracić nadziei”

Za każdą diagnozą kryje się człowiek. Za każdym wynikiem badania - emocje, strach, pytania i niepewność o jutro. Małgorzata, Kazimiera i Małgorzata opowiedziały o swoim życiu z chorobą nowotworową. Każda przeszła inną drogę, każda mierzyła się z innymi doświadczeniami. Łączy je jednak coś niezwykle ważnego: odwaga, nadzieja i przekonanie, że nawet w najtrudniejszych chwilach warto szukać światła.

Barbara Galas

Małgorzata Skawińska, 45 lat. Rak piersi

Kazimiera Wilk, 74 lata. Nowotwór jajnika

Małgorzata Kawalec, 50 lat. Nowotwór nerki

FOT. BARBARA GALAS

Małgorzata Skawińska, 45 lat. „Siła jest w nas, ale też w ludziach, którzy są wokół”

Diagnozę usłyszała tuż po Świętach Wielkanocnych w tym roku. Rak piersi. Ma 45 lat i, jak sama przyznaje, nigdy nie przypuszczała, że choroba nowotworowa może dotknąć właśnie ją.

W jej rodzinie kobiety nie chorowały na raka. Wcześniej wykonywała mammografię, dlatego czuła się względnie bezpiecznie. Jednak regularne badania nie uśpiły jej czujności. Dzięki samobadaniu piersi zauważyła niepokojącą zmianę.

- Kiedy wyczułam guzek, nie czekałam. Umówiłam się na USG, a następnie rozpoczęłam dalszą diagnostykę. Pomogła mi w tym czasie moja przyjaciółka, która mnie wspiera od samego początku - opowiada Małgorzata.

Diagnoza była ciosem, ale Małgorzata postanowiła działać. Jak opowiada, wcześniejsze życiowe kryzysy nauczyły ją odnajdywać się w trudnych sytuacjach. Skupiała się na tym, co trzeba zrobić tu i teraz.

- Podeszłam do tego zadaniowo, podzieliłam to sobie na etapy i realizowałam to, co było w danym etapie - wspomina.

Kwiecień upłynął jej na badaniach i poszukiwaniu odpowiedzi. Starała się nawet pracować, choć jej codzienność podporządkowana była kolejnym wizytom i procedurom medycznym. Później przyszła chemioterapia. Były łzy, trudne momenty i chwile zwątpienia. Była też nadzieja. Małgorzata nie ukrywa, jak ogromne znaczenie miało dla niej wsparcie innych ludzi. Szczególne miejsce w tej historii zajmuje mąż, ale również przyjaciółki, przyjaciele i osoby, które często zwykłą wiadomością, telefonem czy krótkim pytaniem „jak się czujesz?” potrafiły dodać jej sił.

- W trudnych czasach szukajcie ludzi, po prostu - apeluje.

Obecność bliskich miała ogromny wpływ na jej samopoczucie. Czasami wystarczyła drobna wiadomość, nagranie czy gest pamięci, by poczuć, że nie jest sama. Dziś mówi o sobie, że jest w procesie zdrowienia, a nie choroby. Ma bardzo dobre rokowania i podkreśla, jak ważne były szybka reakcja, odpowiednia diagnostyka, leczenie celowane oraz zaufanie do lekarza.

Nie udaje, że było łatwo. Nie twierdzi też, że przez cały czas była silna. Wie, że chwile załamania są częścią tej drogi. Chce jednak dotrzeć do kobiet, które w obliczu diagnozy tracą nadzieję.

- Siła jest w nas, ale też i w ludziach, którzy są wokół - mówi Małgorzata.

Kazimiera Wilk, 74 lata. „Nie poddaję się. Trzeba cieszyć się każdym dniem”

Cztery lata temu przeszła operację z powodu raka jajnika, a następnie chemioterapię. Choroba została wykryta w trzecim stadium, kiedy guz miał prawie 17 centymetrów i ponad cztery litry płynu.

- Początkowo nie przypuszczałam, jak poważna jest sytuacja. Zaczęło się od złego samopoczucia. Odwiedzałam lekarza rodzinnego, a później zgłosiłam się do ginekologa. Co ciekawe, zaledwie osiem miesięcy wcześniej badałam się i wszystko było dobrze - opowiada Kazimiera.

Kiedy usłyszała diagnozę, spodziewała się już, że może być coś nie tak. Nie załamała się jednak. Postanowiła walczyć i zaufała lekarzom. Leczenie było długie. Po operacji przeszła sześć cykli chemioterapii dożylnej, a następnie przez trzy lata przyjmowała leki w tabletkach. Dziś znajduje się w całkowitej remisji. Nadal pozostaje pod opieką poradni, ponieważ po chemioterapii zmaga się z neuropatią, która powoduje dolegliwości w obrębie rąk i nóg. Regularnie korzysta z kroplówek przeciwbólowych.

Jej droga do zdrowia nie była łatwa również ze względu na sytuację rodzinną. Mieszka sama, a w czasie, kiedy przechodziła operację, dzień później zmarła jej synowa. Syn, który sam przeżywał ogromną tragedię, odwiedzał ją codziennie. Kazimiera wspomina, że w tamtym czasie oboje potrzebowali wsparcia. Dzisiaj cieszy ją to, co dla wielu osób jest zwyczajnym elementem dnia.

- Teraz żyję z dnia na dzień. Nie robię wielkich planów. Po prostu wstaję rano, cieszę się, że słoneczko świeci, i robię co chcę - opowiada. Ma też bardzo konkretny apel do kobiet.

- Nie wolno rezygnować z profilaktyki. Sama regularnie chodziłam do ginekologa, a mimo to zachorowałam. Dlatego zachęcam swoje siostry, znajome i wszystkie kobiety do systematycznych kontroli. Badać się - apeluje Kazimiera.

Małgorzata Kawalec, 50 lat. „Cieszę się każdym momentem bez badań, bez szpitala i bez bólu”

Małgorzata Kawalec dowiedziała się o chorobie, kiedy miała zaledwie 40 lat. Nie bolało ją nic, nie miała niepokojących objawów. Nowotwór nerki i pęcherza został wykryty przypadkowo, podczas badań kontrolnych.

- Po usłyszeniu takiej diagnozy tak naprawdę świat się wali - wspomina.

Od tamtej chwili minęło dziesięć lat. Dziesięć lat leczenia, badań, wizyt w szpitalach i życia z chorobą, która stała się częścią jej codzienności. W najtrudniejszych momentach ogromnym oparciem byli dla niej mąż i dzieci. Rodzina również przeżywała diagnozę, choć Małgorzata starała się nie obciążać dzieci dodatkowymi emocjami. Wiedziała, że musi znaleźć w sobie siłę, by walczyć.

- Staraliśmy się, ja też przede wszystkim, nawet ze względu na dzieci, nie poddawać tej chorobie. Jakoś znaleźć w sobie tę siłę, żeby jednak zawalczyć. I dalej to kontynuuję - mówi.

Dziś ma 50 lat. Z perspektywy dekady wie, jak bardzo zmieniło się jej spojrzenie na życie. Zaczęła doceniać chwile, które wcześniej mogły wydawać się zupełnie zwyczajne.

- Teraz cieszę się każdym momentem bez badań, szpitala i bólu - mówi ze wzruszeniem. Nie chce, aby jej życie składało się wyłącznie z leczenia i oczekiwania na kolejne wyniki.

Dlatego tak ważne są dla niej wydarzenia, które pozwalają oderwać się od codzienności związanej z chorobą. Spotkania z ludźmi, muzyka, śmiech i wspólna radość dają jej wytchnienie.

- To jest bardzo ważne, żeby nie zatopić się w tej chorobie, w leczeniach, w szpitalu, w pacjentach, w kroplówkach. Żeby po prostu mieć te momenty takiego wytchnienia, radości, słońca - podkreśla Małgorzata.

Ma jeden szczególnie ważny apel do kobiet, które odkładają badania profilaktyczne ze strachu przed diagnozą.

- Wszystkie koleżanki namawiam na wszelakie możliwe badania profilaktyczne. Bo wykrycie choroby na wczesnym etapie to naprawdę jest ogromna szansa na wyleczenie, na poprawę komfortu życia. Nie ma na co czekać - mówi.

I dodaje słowa, które trudno zapomnieć: - Jest takie myślenie: „Nie pójdę do lekarza, bo jeszcze coś znajdzie”. I bardzo dobrze. Niech coś znajdzie i niech szybko zainterweniuje.©℗

eprasa.pl 64ae820245

PRAWO

Siekierą rozłupał psu głowę. Ludzie: „Matka będzie następna?”

24-letni Michał B. z gminy Bartniczka chwycił za siekierę i uwiązanemu na łańcuchu psu sąsiada rozłupał głowę. Od września jest w areszcie. Niebawem może go opuścić, bo biegli zalecają pilnie jego leczenie z uzależnienia od narkotyków i alkoholu. Ludzie boją się, czy gdy wróci, nie będzie szukał odwetu na matce, która o zbrodni powiadomiła policję

Małgorzata Oberlan

Do bestialskiego zamordowania psa doszło 30 sierpnia. Prokuratura szybko postawiła zarzut zabójstwa zwierzęcia ze szczególnym okrucieństwem. 2 września Sąd Rejonowy w Brodnicy zastosował wobec 24-letniego sprawcy areszt tymczasowy na 3 miesiące. Niebawem jednak może on zza tych krat wyjść - choć nie na wolność. Ujawniamy to jako pierwsi.

- Opinia sądowo-psychiatryczna jest jasna. Biegli stwierdzili u Michała B. silne uzależnienie od narkotyków i alkoholu, wskazując na pilną potrzebę leczenia. Taki wniosek o leczenie prokurator z Brodnicy złożył już w miejscowym sądzie - przekazuje nam prokurator Izabela Oliver, rzeczniczka Prokuratury Okręgowej w Toruniu.

Uzależnienie i konieczność leczenia młodego mężczyzny absolutnie nie wyklucza jego odpowiedzialności karnej i gotowości do poniesienia konsekwencji. Nie ma tutaj mowy o żadnej niepoczytalności. Jest za to w gminie Bartniczka (i nie tylko) pytanie, które męczy wielu ludzi: - Jak wyjdzie (bo przecież prędzej czy później wyjdzie na wolność), matka może być następna! Może chcieć się na niej zemścić za to, że zawiadomiła policję - alarmują. Prokuratura zdaje siebie sprawę z takiej możliwości, chciałaby zapewnić kobiecie bezpieczeństwo. Na razie jednak ma związane ręce, o czym w dalszej części tekstu. Kończy śledztwo i przesłuchania świadków w sprawie mordu psa i zapowiada, że po 12.11, skieruje do sadu akt oskarżenia.

Ciosy siekierą w głowę psa

Co dokładnie wydarzyło się 30.08. br. w jednej ze wsi w gminie Bartniczka? Jak już ustalili policjanci i brodniccy śledczy, 24-letni Michał B. ze szczególnym okrucieństwem zamordował tutaj psa. To był zwykły kundelek; mieszaniec. Nie miał ruchu i był uwięziony na łańcuchu przy budzie. Należał do sąsiada Michała B. Czy tak unieruchomiony pies stanowił jakiekolwiek zagrożenie?

24-latek chwycił za siekierę i zadał psu kilka ciosów w głowę. Rozłupał mu czaszkę. Potem zwłoki zakopał. Wstępnie podano, że mężczyzna był „pod wpływem alkoholu”; teraz okazało się, że, według psychiatrów, silnie uzależniony jest też od narkotyków.

FOT. PEXELS

Do bestialskiego zamordowania psa sąsiadów przez 24-letniego Michała B. doszło niedawno w gminie Bartniczka

Po tej zbrodni to mieszkająca na tej samej posesji matka Michała B. zawiadomiła o wszystkim policję. Według niektórych naszych rozmówców, mogło być tak, że kobieta wzywała policję nie tylko do zabitego psa, ale już w obawie, że zdolny do takiego zwyrodnialstwa, pobudzony syn także jej zrobi krzywdę.

Michał B. został zatrzymany i szybko usłyszał zarzuty. Formalnie ciąży na nim zatem zarzut popełnienie przestępstwa z art. 35 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt. - Przesłuchany w charakterze podejrzanego przyznał się do popełniania zarzucanego mu czynu i pokazał funkcjonariuszom policji miejsce, gdzie zakopał psa. Wyjaśnił, że zrobił to, bo pies był agresywny i obawiał się, że zrobi w końcu komuś krzywdę - relacjonuje rzeczniczka prokuratury.

Uzależniony, już karany.

Prokuratura prosi, by nie zdradzać nazwy miejscowości w gminie Bartniczka zamieszkiwanej przez Michała B. i matkę. Nie ze względu na podejrzanego, lecz „aby dodatkowo nie stygmatyzować jego rodziny”. Tak czynimy, choć miejscowym postaci tego dramatu są znane.

Kim jest Michał B.? Ma 24 lata i, jak piszemy na wstępie, biegli psychiatrzy zdiagnozowali u niego teraz silne „uzależnienie mieszane”. - Od amfetaminy, marihuany oraz alkoholu - precyzuje prokurator Izabela Oliver.

Mimo młodego wieku mężczyzna wchodził już w konflikty z prawem i ma na koncie przynajmniej dwa wyroki skazujące. Jeden za przestępstwo narkotykowe, a drugi - za jazdę samochodem po pijaku.

Wydarzenia z 30.08. jasno wskazują, że był/jest nieobliczalny. Pytanie, czy zagraża także ludziom. I do czego jest zdolny względem matki, która „na niego doniosła”? Na razie Michał B. jest jeszcze w areszcie - od 2 września. Może go opuścić i adres zmienić na ośrodek, w którym przejdzie leczenie uzależnień - jeśli tylko brodnicki sąd przychyli się do wniosku prokuratury. Czy potem w oczekiwaniu na swój proces przed sądem nadal będzie aresztowany? Nie wiadomo.

Jego obrońca od razu zaskarżył zastosowywanie tymczasowego aresztowania. Wtedy Sąd Okręgowy w Toruniu jednak zażalenia nie uwzględnił i decyzję podtrzymał w mocy. Czy jednak tak się stanie ponownie, w razie przedłużania aresztu i jego zaskarżenia? Pewności brak.

Czy matka będzie bezpieczna?

„Matka będzie następna?” - to pytanie retoryczne powtarzają zwykli ludzie i internauci, których bardzo poruszyła cała sprawa. Boją się, że gdy tylko 24-latek znajdzie się na wolności (choćby okresowo), będzie szukał odwetu na matce.

- Plan jest taki, że prokurator podejmie próbę zapewnienia bezpieczeństwa kobiecie, choć obecnie ma nieco związane ręce. Czyn Michała B. jest okropny, ale cała sprawa jest dla prokuratury trudna procesowo - nie kryje prokurator Izabela Oliver.

Aby podjąć konkretne kroki izolujące 24-latka w razie potrzeby od matki, konieczna byłaby jej współpraca. Na razie brak, według wiedzy śledczych, formalnych zgłoszeń sprzed zabicia psa, dotyczących gróźb czy aktów przemocy syna wobec matki. Toczące się natomiast śledztwo w sprawie zabójstwa zwierzęcia nie dotyczy takiego aspektu.

Zatem: musiałyby być przynajmniej zgłoszenia kobiety, że czuje się realnie zagrożona. Tymczasem, w podobnych sprawach policjanci i prokuratorzy są przyzwyczajeni do tego, że gdy pierwszy szok mija, matki potrafią wycofać pierwsze zeznania obciążające syna czy córkę. Więcej - skorzystać z prawa odmowy złożenia jakichkolwiek kolejnych zeznań jako osoby najbliższej podejrzanemu. Zdarza się to nawet wtedy, gdy matka pada ofiarą przemocy. Czy tak będzie w przypadku matki Michała B.? Nie wiadomo, ale prokuratura realnie bierze i ten scenariusz pod uwagę, gdy dopytujemy o zapewnienie bezpieczeństwa kobiecie. Kłopot poważny ma także z przedłużaniem aresztu tymczasowego młodemu mężczyźnie.

- Za „zwykłe” zabójstwo zwierzęcia grozi kara do 3 lat pozbawienia wolności. Za zabójstwo dokonane ze szczególnym okrucieństwem, tak jak u Michała B., maksymalna możliwa kara to 5 lat więzienia. Przy kolejnym wniosku do sądu o areszt (przedłużenie) nie możemy zatem nawet powołać się na grożącą podejrzanemu surową karę. Bo „surowa kara” zgodnie z przepisami to minimum 8 lat więzienia - wyjaśnia prokurator Oliver.

I tu dochodzimy do sedna szerszego problemu.

Kary niskie, a i tak orzekane w dolnych granicach

Wspomniane 3 lata za zabicie zwierzęcia i maksymalne 5 lat więzienia za taki mord ze szczególnym okrucieństwem to kary wprowadzone w 2018 r. (zaostrzone, bo były jeszcze łagodniejsze). Nie przystają do wagi i potworności tych przestępstw, powinny być surowsze - to słyszymy kolejny raz od samych śledczych. Jak mantrę od lat powtarzają to także adwokaci w całym kraju, tacy jak np. Anita Engler z Torunia, często reprezentująca przed sądem Animalsów, czy Katarzyna Topczewska związana z Warszawą, też niezwykle aktywna w takich sprawach.

- Powtarza się: zaostrzyć kary. Ale niech najpierw sędziowie zaczną korzystać z tego, na co pozwalają im przepisy, bo tego nie robią. Na dobrą sprawę znam tylko jeden taki wyrok: 4 lata więzienia za zabicie ze szczególnym okrucieństwem psa. Jeden! Zwykle sądy nadal są w orzekaniu tych kar ostrożne. Kara 5 lat nigdy jeszcze nie zapadła. Nie rozumiem, dlaczego w przypadkach bardzo drastycznych czynów, szczególnie gdy sprawcy byli wcześniej karani za inne przestępstwa, traktowani są dalej zbyt łagodnie. Podobnie, jeżeli chodzi o nawiązki obok kar – sędziowie mogą zasądzić do 100 tys. zł. Jednak trzymają się dolnych granic - podkreślała z goryczą adwokat Katarzyna Topczewska w wywiadzie w ub.r. (Dla: Monika Głuska-Durenkamp, portal Hello Zdrowie).

Jaka kara spotka za zabicie psa siekierą Michała B. , zdecyduje najprawdopodobniej Sąd Rejonowy w Brodnicy. Apelacja będzie przysługiwać do Sądu Okręgowego w Toruniu.©℗

Wyroki za zbrodnie na psach

Rok 2020. Tarnów-Lisia Góra. Sąd orzeka bezwzględne więzienie za zabicie psa siekierą, ale tylko 6 miesięcy. Daniel M. uśmiercił zwierzę, bo „nie mógł wytrzymać jego szczekania” i - jak zeznał w sądzie - nie był w stanie się nim opiekować.

Rok 2021. W Sądzie Rejonowym w Rykach zapada wyrok dla 60-letniego Eugeniusza P. Za powieszenie psa w komórce i zakopanie go dostał karę 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz nawiązkę w wysokości 2,5 tys. zł na rzecz Animalsów. Do tego: 5-letni zakaz posiadania zwierząt.

Lipiec 2026 r. Sąd Rejonowy w Zielonej Górze wydaje wyrok w jednej z najbardziej wstrząsających spraw dotyczących znęcania się nad zwierzętami w tym regionie. Mężczyzna, który brutalnie skatował 8-miesięczną Lusię pod Zieloną Górą i zakopał ją żywcem, zostaje uznany za winnego. Kara budzi oburzenie opinii publicznej - skazany zostaje bowiem tylko na 5 miesięcy więzienia i to w zawieszeniu na okres próby. Animalsi od razu zapowiedzieli apelację.

eprasa.pl 64ae820245

Z ŻYCIA WZIĘTE

Krótka historia II wojny światowej Jana Dziewulaka. Tych szczegółów nie znajdziecie w podręcznikach

Płk. Jan Dziewulak z Zielonej Góry w tym tygodniu zaczął 104 rok życia. Podzielił się z Czytelnikami GL swoimi wspomnieniami z II wojny światowej. Opowiedział, jak wykonywano wyroki śmierci na dezerterach w drodze pod Lenino, jak brakowało rozpoznania i amunicji podczas tej bitwy i jaka była radość po przekroczeniu Łaby.

FOT. MARIUSZ KAPAŁA

Płk. Jan Dziewulak z żoną Ireną i wnuczką Aleksandrą

Eliza Gniewek-Juszczak

- Nie pić i nie palić - odpowiada Jan Dziewulak, kiedy pytamy, co robić, żeby długo żyć i to w tak świetnej formie. - Znaczy w towarzystwie od czasu do czasu kieliszka się wypiło, ale na co dzień unikałem – dodaje.

Rano najbardziej lubi owsiankę zjeść. Mięsa i tłuszczów unika. Z rodzeństwa żyje jeden brat Edward, który w tym roku skończył 100 lat.

– Tak dobrze nam się układało, że jesteśmy małżeństwem już 72 lata i to w Zielonej Górze – mówi pani Irena, żona pana Jana, młodsza o 11 lat. Razem mają czworo wnuków i czworo prawnuków, z których najstarszych ma 21 lat. – Dziadek to dla nas wzór we wszystkim. Człowiek z zasadami. To nasza duma. Podziwiamy też dziadków jako małżeństwo – podkreśla wnuczka Aleksandra Wągiel.

Pierwsza deportacja na Sybir

„Pierwsza wywózka rozpoczęła się w nocy z 9 na 10 lutego 1940 roku. Sowieci przygotowywali się do niej bardzo starannie. Podczas jednej z narad poprzedzających akcję stwierdzono, że będzie to „ogromna, odpowiedzialna praca wymagająca wielkiej uwagi i poważnego podejścia oraz bezwzględnej mobilizacji sił i możliwości".

W 1940 roku, kiedy wywozili nas na Syberię w naszym gospodarstwie było siedem krów i trzy konie. Był nowy dom postawiony i zabudowania dla zwierząt. W nocy dom okrążyli żołnierze radzieccy. Dwóch weszło do środka, a trzech pilnowało, żeby kto przez okno nie uciekł. Ojca nie było, bo gdy 17 września Rosjanie wkroczyli do Polski, pojechał do Warszawy, tam mieszkało jego dwóch braci. Powiedział, że za dwa tygodnie się uspokoi i wróci...

Dali nam dwie godziny, żeby się spakować. Powiedzieli, że mają dla nas inną miejscowość. To wszystko było w tajemnicy, nikt o tym nie wiedział, ani się nie spodziewał, że czeka nas wywózka na Syberię. To była pierwsza tura. Przy następnych, to już ludzie wiedzieli. Matka przygotowała wszystko i to ze sobą zabraliśmy. Na stacji były przygotowane towarowe wagony. W podłodze była dziura do załatwiania swoich potrzeb i koza do ogrzewania stała, więcej nic nie było. Na ścianach był biały śnieg. Wagony przemarzały. Były z desek. Mróz był wtenczas u nas ponad 20 stopni, a na Syberii to ponad 40. To był luty.

Na Syberię jechaliśmy ponad miesiąc. Jak dojechaliśmy, ze stacji zabrali nas sankami do dużej świetlicy. Z desek przygotowane było spanie dla każdej rodziny. Pośrodku stał piec, w którym paliło się dzień i noc. Niedaleko była stadnina koni, której dyrektorem był ranny oficer z frontu. Matka poszła tam pracować. Było tam ze 100 czy 200 koni. Po jakimś czasie powiedziała, że ze swojej pensji nas nie wyżywi. A było nas siedmioro, z matką ośmioro. Byłem najstarszy. Zacząłem pracować. Z odlewni do elektrowni woziłem części.

W międzyczasie za miasteczkiem wybudowano dla nas sześć baraków. Przesiedlili nas tam ze świetlicy. Dali pokój i dokwaterowali małżeństwo bezdzietne. Niedaleko było piękne kino i nowa lecznica. Była kopalnia złota i odlewnia, tak jak u nas podobnie w Głogowie, mielili kamień, oddzielali srebro i złoto.

Jak organizowała się tzw. armia Andersa?

„W sprawach operacyjnych armia Andersa miała podlegać Naczelnemu Dowództwu Wojskowemu, które miało też wziąć na siebie wyposażenie i utrzymanie wojska (faktycznie sprzęt i umundurowanie pochodziły z Wielkiej Brytanii i USA). Choć powstanie armii zostało uzgodnione ze stroną sowiecką, miało poparcie aliantów i leżało w in-

eprasa.pl 64ae820245

teresie wszystkich stron, w praktyce Sowieci utrudniali zwalnianie Polaków z łagrów i nie dostarczali wojsku wystarczającej ilości broni i wyżywienia".

Kiedy zaczęła się organizować armia Andersa, pracowałem już w kopalni złota. Napisałem prośbę, żeby mnie skierować do tej armii. Ale zakłady takie, jak kopalnia, to była „braniborka", to znaczy, że pracowników do wojska nie mogli powołać. Musiałeś pracować, bo zakład musi istnieć. Złoto było potrzebniejsze niż żołnierz. Przetrzymali mnie do jesieni. Wtedy pojechałem na komisję do Akmolińska i tam powiedzieli „no panie Dziewulak, mamy już pełny nabór, musi pan zaczekać". Powiedzieli też „rzuć pan te szmaty" i dali piękne angielskie ubranie. Żółte buty pamiętam. Długo nie trwało, jak Anders wyprowadził armię, a nam dali dowody rosyjskie i powiedziano, że jesteście obywatelami radzieckimi, narodowości polskiej. Po dwóch, trzech miesiącach wezwano nas do Akmolińska. Pojechaliśmy, 16 chłopaków z tej miejscowości. Pytali na komisji, gdzie chcemy iść, a my, że do polskiej armii, a oni, że polska armia już pojechała i że nas wcielą do ich armii.

FOT. MARIUSZ KAPAŁA

Za pośrednictwem Gazety Lubuskiej Jan Dziewulak z Zielonej Góry dostał ponad pół tysiąca kartek na 103 urodziny

Na japońską granicę nas rzucili. Pamiętam, jechaliśmy pociągiem Moskwa – Władywostok. We Władywostoku przesiedliśmy się na inne wagony i zajechaliśmy do jednostki, w której były tylko domki dla kadry i koszary, więcej nic, pagórki i lasy. Szkoliliśmy się tam. Przygotowany był pas obrony ze strony radzieckiej.

Jak powstała 1. Dywizja Piechoty im. Tadeusza Kościuszki?

„Dowodzona przez Zygmunta Berlinga formacja – w której szeregowymi i podoficerami byli mieszkańcy przedwojennych Kresów Wschodnich wywiezieni w głąb ZSRR w okresie sowieckiej okupacji – była politycznym narzędziem Józefa Stalina, który za jej pośrednictwem zamierzał zdobyć poparcie społeczne i międzynarodowe uznanie dla przyszłego, całkowicie zależnego od Moskwy, rządu polskiego złożonego z komunistów".

W 1943 roku ukazał się artykuł w gazecie, że organizuje się pierwsza dywizja piechoty im. Tadeusza Kościuszki. Zastępca dowódcy ds. politycznych zapytał, czy chcę iść do polskiego wojska. Powiedziałem: „każdy by poszedł, jak do rodziny". Polaków, którzy służyli w rosyjskich jednostkach nazbierali na siedem wagonów. Ale zanim wyjechaliśmy, pytali nas, kto chciałby popracować. Chodziliśmy rozładowywać z okrętów amerykańską żywność. Był tam smalec, jak słonko przygrzało, ciekł przez te paczki. Przed wyjazdem do pierwszej dywizji dostaliśmy nowe ubrania.

Do I. dywizji przyjechałem 23 czerwca. Jak nasz transport przyjechał do Dziwowa (sprawdzamy na mapie, jest Divovo niedaleko miejscowości Sielce nad Oką, gdzie sformowana została dywizja – przyp. red.), przyszedł jakiś cywil i woła „Dziewulak twój ojciec jest tu na stacji", ale było zdziwienie. Noc przenocowaliśmy, rano zbiórka, zabrali książeczki rosyjskie i na komisję. Cywili badali, nas nie, bo byliśmy żołnierzami od dwóch lat. Zostałem przydzielony do samodzielnej kompanii wsparcia 2. Pułku Piechoty, był pluton ckm-ów, pluton moździerzy i plutonu rusznic przeciwpancernych. Mnie przydzielili do rusznic. Wieczorem jeszcze była organizacja wszystkiego, wtedy ojciec przyszedł do mnie, suchary mi przyniósł. Mówię: „tata, nie przynoś, bo ja dostaję to samo, jak i ty". Potem dyscyplina już była i samemu nie można było opuszczać rejonu. Szkolenie trwało do obiadu i po obiedzie. Po trzech miesiącach odbyły się ćwiczenia dywizyjne. Jak z nich wracaliśmy, to połowa mdlała, bo byli niedożywieni. Człowiek młody, wysiłek duży, potrzebował zjeść. Kiedyś pojechaliśmy po siano dla koni. Patrzymy rośnie pszenica. Pamiętam kociołek pszenicy nagotowałem. Tak mnie smakowała. Taka słodka była. Pomyślałem, że jeszcze jeden kociołek nagotuję i ze sobą zabiorę. Przed wyruszeniem na front, trzech żołnierzy zostało skazanych za dezercję na karę śmierci. Na wale Oki były wkopane trzy słupy. Przyprowadzili ich i przywiązali do tych słupów. A my staliśmy na dole. Ksiądz podał krzyżyk pierwszemu, ten nie całował, podał następnym. Pada komenda „ognia". Ten pierwszy stoi. Dopiero drugi raz komenda padła. Widziałem, jak trafili go w rękę, to aż watę z rękawa mu wyrwało.

Ksiądz podszedł, on krzyżyk pocałował, pluton go rozwalił, a my dalej poszliśmy. Przyszliśmy pod Lenino, zaczęła się walka.

JAN DZIEWULAK
weteran

Później, I. dywizja wyruszyła na front 1 września. Przyjechaliśmy 100 kilometrów od Moskwy. Wieczorem wykopaliśmy ziemiankę dla całej kompanii. Słychać było, jak ckm-y grały, armaty strzelały. Nad ranem nadleciał niemiecki samolot i rozrzucił ulotki. Politruki kazali je przynosić. Jak człowiek chwycił, to zawsze przeczytał. Pisali, że macie się poddać, białą szmatę na karabin dać, ręce podnieść i przejść na stronę niemiecką. „My was puścimy do rodzin" – pisali.

Bitwa pod Lenino. Mgła i błoto

„Największe straty poniesiono w pierwszym, najkrwawszym dniu bitwy (warto zauważyć, iż 12 października zginęło zapewne więcej żołnierzy 1. DP, aniżeli II Korpus stracił w zabitych w toku całej bitwy pod Monte Cassino). Straty Niemców pod Lenino były niewielkie".

Pod Lenino szliśmy nocami, żeby nas samoloty nie widziały. Cały czas była mżawka. Mostki były pozrywane. Jak po wodzie przeszedł, to nogi miał mokre. Jeszcze nie doszliśmy do Lenino, jak nas zatrzymali. Plutonowy przyprowadził starszego żołnierza i odczytali rozkaz, że za dezercję został skazany na kare śmierci. Pamiętam, jak dołek wykopali, cały był pełny wody. Wołał: „darujcie, ja mam ośmioro dzieci, pójdę do karnej kompanii". Nie słuchali. Ksiądz podszedł, on krzyżyk pocałował, pluton go rozwalił, a my dalej poszliśmy. Przyszliśmy pod Lenino, zaczęła się walka. Jak już po wojnie byłem dwa razy tam na wycieczce, oglądałem ten teren i zastanawiałem się, kto nas wpakował w to bagno, czy innego terenu nie było. Na pagórkach wojska radziecka stały, a my na dole w błocie. Brakowało rozpoznania, tak samo potem było na Wale Pomorskim. Nacieraliśmy na nierozpoznany teren. Jako piechota ruszyliśmy do natarcia, a czołgi usiadły w tej wodzie. Z początku, zamiast po niemieckiej, to po naszej piechocie ostrzeliwali. Nim ruszyliśmy do tego natarcia, zmieniliśmy radzieckich żołnierzy w okopach, czekaliśmy, żeby o godz. 8 rano nacierać. Ale rano taka była duża mgła, że metra przed sobą ściana. Dlatego, jak samolot z polską delegacją się rozbił w Smoleńsku, ludzie nie wierzyli w taką mgłę, a człowiek był naocznym świadkiem, wie jak to wygląda, że piloci też mogli nic nie widzieć, tak jak my wtedy.

Dopiero ok. godz. 10 się zaczęło. Pas obrony niemieckiej był zawczasu przygotowany. Składał się z trzech linii. Niemcy tak strzelali, że tylko patrzyłem, że ten nie żyje, ten pada, ten flaki sobie wkłada. Około południa była seria za serią. Samoloty jedne przeleciały, drugie. Po naszej stronie zamieszanie powstało. Jednostki radzieckie, jak stały, tak stały. Skrzydła zostały otwarte, a my sunęliśmy na środkowym odcinku. Walczyliśmy. Pod wieczór odstąpiliśmy. Brakło amunicji, nie mówiąc o jedzeniu, bo bez jedzenia człowiek by jeszcze wytrzymał, ale nie miał, z czego strzelać. Byłem celowniczym. Widziałem, jak ogień leci do czołgów.

eprasa.pl 64ae820245

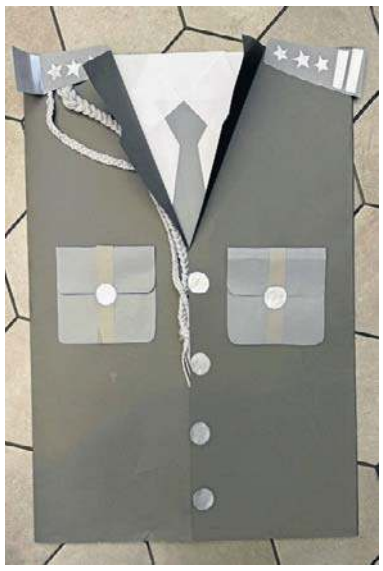

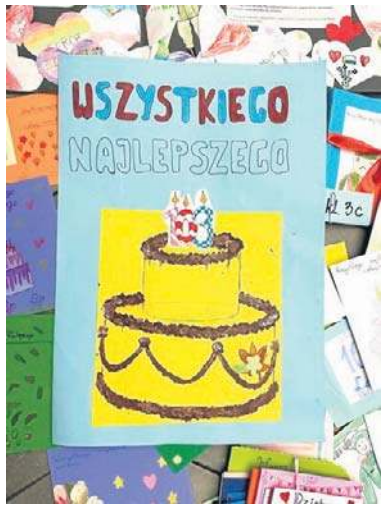

FOT. MARIUSZ KAPAŁA

Przed urodzinami pana Jana skontaktowaliśmy się z zaprzyjaźnionymi szkołami w Zielonej Górze i Gorzowie. Odzew wielokrotnie przerósł nasze oczekiwania.

Rusznica przeciwpancerna to jest 14,5 mm kaliber. Przebijała do ośmiu milimetrów stali.

W drugim dniu Rosjanie nas zmienili i poszliśmy do odwodu, 10 - 12 km od frontu. Tam już na drugi dzień zaczęli obliczać straty. Nas z plutonu 23 osób, 9 wróciło, nie mówię, że pozostali zostali zabici, niektórzy dostali się do niewoli, część rannych do szpitala trafiło.

Zbrodnia Katyńska i walki pod Puławami

„Żadna tak wielka zbrodnia, jak masakra ponad 20 tys. jeńców i internowanych, nie mogła zostać dokonana w ZSRS bez rozkazu, lub przynajmniej aprobaty, przywódców tego państwa. Dzięki tymczasowemu dostępowi do archiwów rosyjskich udało się ustalić, że decyzję o dokonaniu mordu podjęli Józef Stalin, Ławrentij Beria, Klimient Woroszyłow, Wiaczesław Mołotow i Anatas Mikojan".

Będąc w odwodzie, zostałem wytypowany na szkołę podoficerską. Trwała do grudnia. W międzyczasie zostałem wytypowany do zwiedzania grobów żołnierzy rozstrzelanych w Katyniu. Nie pamiętam, czy to było pod koniec listopada, pamiętam, że śnieg spadł. Jechaliśmy sztudrami, już wtedy Polska dostała sztudry (były to ciężarówki Studebaker dostarczane przez Amerykanów sojusznikom w ramach programu Lend-Lease – przyp. red.). Jak tam przyjechaliśmy, była już delegacja rządowa razem z Berlingiem. Groby wyglądały, jak długie zagony ziemniaków w PGR-ze. Oficerowie w mundurach byli poukładani jak snopki. Był stół, na którym było kilka trupów i było pokazane, jak ich rozstrzeliwano – dwie kule w tył głowy.

Po skończeniu szkoły cały transport oficerów, podoficerów z powrotem rzucili na uzupełnienie trzeciej dywizji. Dzisiaj mówi się, że żołnierz ma ciepłą wodę i wszystko. A my wtedy? Rano służba szła, wykopali dziury i była zaprawa. Na wiosnę, przed puszczeniem lodów, nas przeprowadzili na drugą stronę Oki. Tam była przysięga. Pięknie wiśnie w sadach kwitły. Studnie, zamiast wody, były pełne trupów naszych Polaków, których Ukraińcy narżnęli. Szliśmy przez Bug przez most drewniany, który wojska radzieckie wybudowały. Jak przeszliśmy przez rzekę, ludzie rzucili się na nas z kwiatami. Tak się cieszyli, że wojsko polskie idzie. Pamiętam, jak przekraczaliśmy Lublin. Przy forsowaniu Wisły na przyczółku magnuszewskim zostałem ranny. Ta ręka moja istnieje, ale jeden palec jest bez czucia, siny. Szklankę mogę wziąć, ale igły nie. Zostałem zawieziony do szpitala do Lublina, tam leżałem dwa miesiące. Po wyzdrowieniu zostałem skierowany na punkt do Majdanka. Tam do wojska wcielali z cywila, też tych, co wracali ze szpitali. Pamiętam stosy okularów, bucików...

Walki o Wał Pomorski bez rozpoznania

„W Polsce Ludowej opowieść o walkach na Pomorzu Zachodnim zyskała znaczenie wykraczające poza samo upamiętnienie żołnierskiego poświęcenia. Budowano narrację, która miała kształtować pamięć zbiorową, przyspieszać integrację Ziem Odzyskanych z resztą kraju, uzasadniać trwałość granicy na Odrze, Nysie i Bałtyku oraz umacniać sojusz ze Związkiem Sowieckim".

Jak Warszawa została wyzwolona 17 stycznia, nasz pułk maszerował na Inowrocław. Po jednym dniu cofnęliśmy się na Bydgoszcz, wyzwoloną przez Rosjan. Nasza dywizja dostała zadanie oczyścić z Niemców, którzy jeszcze tam zostali. Później szliśmy na Wał Pomorski. Była zima, luty, mróz. Nie dowieźli żywności, amunicji. Po drodze czołgi, samochody, wszystko stało. Brak było paliwa. Po dojściu do morza, trzecią i szóstą dywizję rzucili na Kołobrzeg. Po lewej stronie były koszary, a po prawej łąki. Śnieg stopniał. Tak, jak już powiedziałem, brakowało tam rozpoznania. I co się okazało? Przed podejściem do Kołobrzegu, był pierwszy pas obrony niemieckiej, żołnierze w okopach, a drugi przeciwczołgowy. Kołobrzeg już przed wojną był przygotowany do obrony. A poza tym w Kołobrzegu wtedy, jak czytałem w jednej książce, było ok. 100 tysięcy ludzi, oprócz tego na morzu stały okręty niemieckie, które też ostrzeliwały. Pamiętam, jak dworzec zdobywaliśmy. Każdy dom był przygotowany do obrony. Wszyscy walczyli, nawet dzieci. Wiedzieli, że Hitler nie może Kołobrzegu oddać. Podczas walki, jak pocisk wybuchł blisko, miałem tam szczęście, że trochę zasłoniłem się murkiem. Pękł mi bębenek, krew poleciała i głuchy zostałem na całe życie.

Po zdobyciu Kołobrzegu odbyły się zaślubiny morza. Ten pierścień wrzucał kapral z naszego województwa. Nie wiedziałem o tym wtedy. Mieszkał po wojnie za Głogowem (był to Franciszek Niewidziajło, który po wojnie zamieszkał w Lubogoszczy koło Sławy – przyp. red.).

Mieliśmy odpoczywać dwa tygodnie, ale już po tygodniu przyszedł rozkaz na Odrę. Przez Gorzów przechodziliśmy w rejon za Cybinką. Najgorszy opór stawiła stara Odra. Ruszyliśmy dalej na front.

Ostatnie dni II wojny światowej

„Nie dla wszystkich wojna zakończyła się w 1945 r., o czym może zaświadczyć los krajów Europy Środkowo-Wschodniej i Wschodniej, m.in. Polski, która została wyzwolona przez sowiecką Armię Czerwoną, lecz nie dano jej być ani wolną, ani suwerenną".

W międzyczasie wytypowane zostały jednostki, które będą nacierać na Berlin, a które na Łabę. Nasza nacierała na Łabę. Do Łaby doszliśmy 4 maja. Po drugiej stronie byli już Amerykanie. Jakie to było szczęście, zobaczyć swoje wojsko. Niemcy już dużego oporu nie stawiali. Jak przez niemieckie tereny przechodziliśmy to nasze wojsko było kultura lne, ale rosyjskie nie. Co oni robili z kobietami. Jacy pijani szli do natarcia. Wszystkiego już nie mówię. Nasze wojsko było już obsadzone rosyjską kadrą oficerską. Jak dotarliśmy do Łaby, na drugi dzień nas wycofali, a weszli Rosjanie. Część żołnierzy przedostała się na stronę amerykańską. Rano ubranie leżało i karabin, a żołnierza nie było. Zakwaterowali nas do dużej stodoły. Wieczorem, ci co którzy umieli grać, grali, inni tańczyli, śpiewali. Cieszył się człowiek.

CYTATY POCHODZĄ Z ARTYKUŁÓW PUBLIKOWANYCH NA PORRTALACH INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ (PRZYPISY PUBLIKUJEMY NA PORTALU GL).

eprasa.pl 64ae820245

HISTORIA

Jak masoneria zniknęła z pejzażu politycznego II RP

22 listopada 1938 r. prezydent Rzeczypospolitej Ignacy Mościcki podpisał dekret o rozwiązaniu istniejących zrzeszeń wolnomularskich

Mariusz Grabowski

FOT. NAC

Skąd wzięła się tak nieprzejednana postawa Mościckiego wobec wolnomularzy?

Ogłoszony w Dzienniku Ustaw dekret miał tylko 8 artykułów. Artykuł 2 mówił wprost: „Kto bierze udział w związku wolnomularskim lub działalność takiego związku popiera, podlega karze wiezienia do lat 5 i grzywny".

Masoni są wszędzie

Skąd wzięła się tak nieprzejednana postawa Mościckiego wobec wolnomularzy? Przecież masoneria II RP nie tylko rekrutowała członków z sanacyjnych elit II RP, ale wprost poparła przewrót majowy? Nim odpowiemy na to pytanie, przyjrzyjmy się panoramie lóż w dwudziestoleciu.

Masoni objawili się w Polsce natychmiast po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. Już w 1920 r. powołano Wielką Lożę Narodową – Polacy Zjednoczeni, rok później Wielką Lożę Narodową Polski i Radę Najwyższą Polski. Ocenia się, że w II RP działało nawet 14 lóż masońskich liczących wielu wpływowych członków w elitach państwa. Z ruchem wolnomularskim związani byli m.in. pierwszy prezydent Polski Gabriel Narutowicz, pięciokrotny premier Kazimierz Bartel, minister spraw zagranicznych i dyplomata Stanisław Patek. Józef Piłsudski wręcz sprzyjał masonerii - najbliżsi mu ludzie byli wolnomularzami, często z jego woli, m.in. Bolesław Wieniawa-Długoszowski, Walery Sławek i Adam Koc.

Ale o przynależność do lóż podejrzewano także polityków z innych obozów politycznych, m.in. Władysława Sikorskiego i Edwarda Rydza-Śmigłego. Loże masońskie stanowiły nieformalne grupy nacisku na ośrodki decyzyjne i odgrywały znaczącą rolę w ówczesnej polityce. Przykładowo Wielka Loża Narodowa Polski czynnie włączyła się w przygotowanie zamachu majowego, urabiając opinię publiczną i propagując pogląd, „że dla Państwa Polskiego koniecznością jest, aby Marszałek Piłsudski został przywrócony do roli czynnej i twórczej". Tak agitował choćby Andrzej Strug, w latach 1922 do 1923 Wielki Mistrz WLNP.

Uwaga: ekskomunika!

Wielu historyków, m.in. Tomasz Nałęcz czy Włodzimierz Suleja stawia tezę, że na decyzję Mościckiego duży wpływ miała antymasońska propaganda Kościoła katolickiego. Np. ówczesny prymas Polski August Hlond pisał: „Masoneria to konspiracja zagraniczna, której na Polsce nic nie zależy, ale która potężnej Polski nie chce". Z kolei sympatyzujący z endecją abp ormiański Józef Teodorowicz w podobnym tonie dodawał: „Masoneria zaś przy pomocy sekt uderza przede wszystkim w religijne węzły i spójnie narodu, a więc w Kościół i wiarę. Ale uderzenie w Kościół jest tylko środkiem do właściwego celu nienawidzącej samej idei Polski masonerii – to jest do pomniejszenia, osłabienia i, ile to być może, rozbicia samej Polski".

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r. za przynależność do lóż masońskich nakładał na wiernych karę ekskomuniki. W prasie katolickiej II RP chętnie przytaczano wypowiedzi współczesnych hierarchów Kościoła przypominających, jakie zagrożenie dla religii i społeczeństwa niesie ze sobą działalność masonerii.

„Śmierć masonom"

W tej ideologicznej wojnie nie brakowało precedensów oprawnych. Jak podawała „Gazeta Kościelna", 8 marca 1935 r. w Niepołomicach odbył się proces przeciwko ks. Tadeuszowi Jajce, wikaremu z Niegowici (pow. Bochnia), oskarżonemu o występek z art. 127 i 170 kk, a konkretnie: „znieważenie władzy", gdyż stwierdził w trakcie kazania, że w polskim rządzie zasiadają masoni, w związku z czym, zdaniem oskarżycieli, rozpowszechniał fałszywe wiadomości, mogące skutkować „niepokojem publicznym".

Na łamach miesięcznika „Rycerz Niepokalanej" w sierpniu 1938 r. ukazał się duży antymasoński artykuł zatytułowany Powstań, uzbrój się i walcz, informujący o pierwszym zjeździe antymasońskim prasy polskiej, obradującym w Domu Katolickim w Warszawie w dniach 11-12 czerwca 1938 r., pod hasłem: „Śmierć masonom, niech żyje Polska". W artykule podniesiono także kwestię współpracy z państwem w celu zwalczania wolnomularstwa: „Pomoc państwa jest w tym wypadku nie tylko wskazana, ale i nieodzownie konieczna".

Ofiara polityki sanacji

Tadeusz Cegielski stawia tezę, że dekret z 1938 r. był skutkiem decyzji czysto politycznych. Skłócona, osłabiona po śmierci Piłsudskiego ekipa sanacyjna postanowiła porozumieć się z opozycyjną wobec niej endecją, a ta jako główny warunek prowadzenia dalszych rozmów postawiła zlikwidowanie masonerii.

Innymi słowy, była to cyniczna rozgrywka w łonie zaplecza politycznego zmarłego marszałka Piłsudskiego. Ostra walka polityczna mająca na celu wyłonienie nowego ośrodka władzy w skłóconym walką o przywództwo we własnym obozie politycznym.

„Narodowa Demokracja liczyła, że polscy wolnomularze trafią, wzorem Niemiec, do obozów koncentracyjnych, skazani zostaną na surowe wyroki, z karą śmierci włącznie. Skończyło się na jednej rewizji w warszawskim mieszkaniu Marii Dąbrowskiej i Stanisława Stempowskiego, za co zresztą komendant policji mocno ich później przepraszał" – mówił Cegielski w wywiadzie dla „Dziennika Polskiego" w 2014 r.

Solą w oku sanatorów był także fakt, że wielu wolnomularzy uaktywniło się w latach 1937-1938 w opozycji. Przejawiało się to m.in.: w zainicjowaniu przez nich Klubów Demokratycznych w największych miastach w Polsce oraz bezpośrednim udziale wysoko postawionych braci we Froncie Morges.

Kozłowski w natarciu

Warto zwrócić uwagę na jeszcze jeden aspekt „kwestii masońskiej" w drugiej połowie lat 30. – kampanię prowadzoną przez Leona Kozłowskiego, premiera rządu w latach 1934-1935, skądinąd byłego wolnomularza. To on na forum „Polityki" opublikował artykuł „Parę uwag o masonerii w Polsce", starając się nagłośnić w nim kwestię wpływów masonerii w Polsce, zarzucając jednocześnie obozowi rządzącemu, że po śmierci marszałka Piłsudskiego „zaniechał walki z lożami" i że „około dwóch tysięcy wolnomularzy zajmuje w II Rzeczpospolitej kierownicze stanowiska".

19 lutego 1938 r. miała miejsce debata parlamentarna w Sejmie na temat masonerii, w której głos zabrał m.in. poseł Juliusz Dudziński, autor interpelacji „w sprawie należenia funkcjonariuszy państwowych do nielegalnych organizacji, mających centrale poza granicami państwa oraz udzielania gmachów państwowych na zebrania takiej organizacji". Odpowiadał mu premier Felicjan Sławoj-Składowski i to w sposób dość charakterystyczny:

„Przejdźmy do tej samej sprawy, do tych strasznych masonów. Sprawa masonerii nie została więc dotąd załatwiona przez 34 rządy, nie przez mój, ale całe 34 rządy, w tym wielokrotnie rządy marszałka J. Piłsudskiego, na którego powołał się kolega Dudziński. Dlaczego nie została załatwiona? Nie dlatego, ażeby ten stan rzeczy był taki przyjemny i żeby to było dobrze, że jest nie załatwiony. (...) Panie kolego Dudziński, życzę Panu dobrze, ostrożnie, bo masoneria już niejednego skróciła".

Znikające loże

Choć rewelacje Leona Kozłowskiego przyjmowano z dystansem, a nawet ukuto z tego powodu dwuwiersz: „Kozioł wskaże masona, Polska ze śmiechu kona", to jednak niejawny charakter organizacji masońskich budził wiele emocji. Skorzystał na tym Mościcki podpisując dekret. Ze wszystkimi tego konsekwencjami.

„W związku z dekretem o rozwiązaniu zrzeszeń wolnomularskich władze bezpieczeństwa, po przeprowadzeniu szeregu rewizyj i na podstawie uzyskanych materiałów, spowodowały likwidację istniejących lóż polskich" - donosiła 15 grudnia 1938 r. „Gazeta Lwowska".

Jak pisze Józef Koredczuk w tekście „Kwestie prawne związane z rozwiązaniem zrzeszeń wolnomularskich w II Rzeczypospolitej": „Majątek (...) miał być przeznaczony na cele dobroczynności publicznej, zaś ich archiwa i dokumenty miały być przekazane na rzecz państwa (art. 1 ust. 3 dekretu). W rzeczywistości po przystąpieniu do realizacji dekretu władze niekiedy przed przekazaniem dokumentów pomasońskich udostępniały je dziennikarzom i od razu stawały się one podstawą publikowanych przez nich artykułów o masonerii w prasie polskiej".

eprasa.pl 64ae820245

LITERATURA

Dwa pogrzeby Tadeusza Dołęgi-Mostowicza

W piątek 24 listopada 1978 r. miał miejsce powtórny pochówek sprowadzonych z Ukrainy szczątków pisarza Tadeusza Dołęgi-Mostowicza. Autora „Znachora" i „Kariery Nikodema Dyzmy" pochowano w katakumbach na Cmentarzu Powązkowskim (rząd 113-3). Poświęcone pisarzowi epitafium znajduje się ponadto w krużgankach warszawskiego kościoła św. Antoniego Padewskiego na ul. Senatorskiej

Mariusz Grabowski

Przez wiele lat po wojnie komunistyczne władze w Polsce nie wydawały zgody na ekshumację i przeniesienie zwłok pisarza do Polski. Trudno zrozumieć dlaczego, bowiem twórczość Mostowicza, obśmiewającego sanację i przedwojenne elity, była miła gustom PRL-owskich kacyków przynajmniej od czasów październikowej odwilży. Wydawano jego książki, kręcono na ich podstawie filmy i seriale.

Przełom nastąpił dopiero w 1978 r., w schyłkowym okresie gierkowszczyzny. Kluczowe okazały się osobiste interwencje, u ówczesnego I sekretarza KC PZPR Edwarda Gierka, dwóch wpływowych postaci: prymasa Stefana kard. Wyszyńskiego oraz Jarosława Iwaszkiewicza, prezesa Związku Literatów Polskich

Ekshumacja pochowanego w Kutach pisarza miała miejsce 24 września 1978 r., a dwa miesiące później odbył się kameralny pogrzeb w Warszawie. Czasem można znaleźć opinie, że nieprzypadkowo ekshumacja i pogrzeb zbiegły się z obchodami 60. rocznicy odzyskania niepodległości, pierwszymi na taką skalę po wojnie. Ale nie pasuje to zbytnio do PRL-owskiej obrzędowości. Uroczystości rocznicowe nie uwzględniały takich niuansów jak losy niewygodnych literatów – koncentrowały się na nudnych akademiach i drętwej celebrze. Np. w Krakowie otwarto wystawę w muzeum Włodzimierza Lenina zatytułowaną „Internacjonalizm – rewolucja – niepodległość", na którą zgoniono aktyw i szkoły.

FOT. CC

Tadeusz Dołęga-Mostowicz był najbardziej poczytnym polskim pisarzem międzywojnia

Co on robił w Kutach?

Drugiemu pogrzebowi pisarza nie nadano większego rozgłosu, bowiem rodził niewygodne pytania o ten pierwszy, w 1939 r. Dołęga-Mostowicz nie zginął bowiem na „zaleszczyckiej szosie", jak głosiła powojenna propaganda, lecz w granicznym miasteczku Kuty. To tamtędy, przez most na Czeremoszu, ewakuowały się szybko i mało bohatersko najważniejsze osoby w Rzeczypospolitej: prezydent, rząd i Wódz Naczelny.

Sowieci nie śpieszyli się z zajęciem tego ostatniego skrawka wolnej Polski. A uciekinierom wciąż koczującym po rumuńskiej stronie rzeki, w Wyżnicy, coraz bardziej brakowało żywności. 20 września kapral Mostowicz (nie był, jak głosiła legenda, oficerem) wraz z dwoma innymi żołnierzami został wysłany do Kut po chleb. Dla pisarza zabrakło miejsca w szoferce, jechał więc na pace odkrytej półciężarówki.

W drodze powrotnej natknęli się na awangardę wkraczającej do miasteczka Armii Czerwonej, owacyjnie witaną przez Ukraińców i Żydów. Pisarza skosiła seria z karabinu maszynowego. Następnego dnia został pochowany w grobowcu familii ormiańskiej Ohanowiczów, a na płycie umieszczono napis po ukraińsku: „Polski pisarz Tadeusz Dołęga-Mostowicz".

Co zapamiętano

Świadek Stanisław Wolny widział ciało Tadeusza Dołęgi-Mostowicza przed złożeniem do trumny: „Do dziś pamiętam go w zakrwawionym mundurze polskiego oficera. Leżał jak gdyby spał, z zastygłym uśmiechem, młody, wysoki, blondyn" – wspominał.

Według relacji innego ze świadków w portfelu pisarz miał niezrealizowany czek z wydawnictwa „Rój" za „Pamiętnik pani Hanki", swoją ostatnią powieść. Czy to prawda? Po latach nie sposób tego ustalić.

W archiwum Polskiego Radia znajduje się też relacja Ryszarda Cholewczuka, który we wrześniu 1939 r. miał 11 lat i mieszkał wraz z rodziną w Kutach. Jego wujek, lekarz, tamtego tragicznego dnia stwierdził zgon pisarza.

„W południe przyjechał Tadeusz Dołęga-Mostowicz i dwóch żołnierzy po żywność dla jego oddziału. Wtedy do miasta nadjechały trzy pojazdy opancerzone, tankietki, czyniąc wielki jazgot – opowiada Cholewczuk. – Zaalarmowani żołnierze ruszyli swoją ciężarówką, ale na jednym z miejskich zakrętów wypadli z drogi, a Rosjanie nadjechali i zaczęli do nich strzelać z karabinu maszynowego. Dołęga-Mostowicz dostał w klatkę piersiową". Wspomnienie pokrywa się zasadniczo ze wspomnieniami innych świadków tamtych wydarzeń.

Spoczywający na cmentarzu w Kutach pisarz czekał na decyzję o ekshumacji 39 lat.

Podejrzany politycznie

Zgodę na nią i warszawski pogrzeb Dołęgi-Mostowicza formalnie wydał Zygmunt Józef Najdowski, ówczesny minister kultury i sztuki. Ten sam, o którym mówiono „twardziel" i który kilka lat później, w czerwcu 1981 r., domagał się siłowych rozwiązań wobec „Solidarności". Po 1989 r. Najdowski był założycielem i pierwszym sekretarzem zarządu krajowego Stowarzyszenia Marksistów Polskich, a także współtworzył – jakby to groteskowo nie brzmiało – Związek Komunistów Polskich „Proletariat".

Najdowski wydał zgodę, ale można przypuszczać, że twórczości Mostowicza nie lubił. Zapewne pamiętał jeszcze, jak w 1950 r. w „Twórczości" ukazał się artykuł Anieli Łempickiej zatytułowany „Mostowicz – pisarz drobnomieszczaństwa". Do starych zarzutów o schlebianie najniższym gustom doszły wówczas nowe – polityczne. Okazało się, że ulubiony przedwojenny pisarz Polaków „reprezentuje zachowawczą ideologię klas posiadających", a jego książki są pozbawione jakichkolwiek wartości poznawczych, gdyż fałszują rzeczywistość.

„Przełamanie ustroju kapitalistycznego i realizacja socjalistycznej budowy społecznej prowadzi do likwidacji literatury drugorzędnej" – pisała Łempicka. Zgodnie z tą wykładnią powieści Mostowicza usuwano z księgarni i bibliotek i oddawano na przemiał.

Dymsza komikuje

Z punktu widzenia walki klasowej nie można się dziwić tow. Łempickiej. Do marksistowskiej doktryny nie pasował sposób, w jaki powieści Dołęgi-Mostowicza przedstawiały zmienny los jednostki, nierzadko wymykający się dialektycznej przewidywalności. Cenzura nie mogła też zaakceptować, że komuniści z przedwojennej KPP pojawiali się tam zwykle jako fanatyczni sowieccy szpiedzy („Doktor Murek", „Ostatnia brygada" czy „Prokurator Alicja Horn"), a klasę robotniczą reprezentował głównie rozpity lumpenproletariat.

Autora „Znachora" „zrehabilitowano" dopiero po śmierci Stalina. W 1954 r. ukazała się wznowiona „Kariera Nikodema Dyzmy", choć Zbigniew Mitzner we wstępie dołączonym do powieści wciąż przekonywał, że tytułowy bohater „wyraża profaszystowskie ciągoty klas panujących".

W 1956 r. powieść zekranizowano, a główną rolę zagrał Adolf Dymsza. W recenzjach pisano, że swoją ekspresją zrobił z filmu niemalże popis kabaretowy. W 1963 r. do kin weszła z kolei ekranizacja „Pamiętnika pani Hanki", ale tak bardzo odbiegająca od pierwowzoru, że trudno było wyłuskać zeń elementy oryginału.

Pisarz dla kucharek?

Pogrzeb w 1978 r., choć na wpół sekretny, spowodował jednak renesans popularności Mostowicza. Szybko powstały dwa seriale radiowe „Doktor Murek" z Romanem Wilhelmim i „Kariera Nikodema Dyzmy" z Marianem Kociniakiem, dwa seriale telewizyjne „Doktor Murek" z Jerzym Zelnikiem i „Kariera..." z Romanem Wilhelmim, a w 1981 r. film „Znachor" z Jerzym Bińczyckim.

Książki Dołęgi-Mostowicza zaczęto masowo wznawiać, a także tłumaczyć na inne języki. Oblicza się, że tylko w latach 80. sprzedano 3 mln egzemplarzy jego powieści. Potem trudno już było cokolwiek liczyć, a remake „Znachora" z 2023 r. dowiódł wręcz, że fabuły spod ręki pisarza wciąż mają potencjał na hity. A co za tym idzie, na spory zysk.

Można nawet powiedzieć, że czytanie i oglądanie Mostowicza przestało być wstydliwe, nawet dla tych identyfikujących się jako elita. Wspomniany Jarosław Iwaszkiewicz, który przed wojną obśmiewał jego twórczość jako „literacką tandetę", w powojennych felietonach (m.in. z cyklu „Rozmowy o książkach" i „Dziennikach") złagodził dawne sądy. Zauważał, że choć powieści Mostowicza miały „schematyczną konstrukcję", ich autor potrafił trafnie uchwycić „obyczajowość, mentalność i mechanizmy społeczne przedwojennej Polski".

eprasa.pl 64ae820245

NIEZBĘDNIK CZYTELNICZY

Poleca
Agaton Koziński

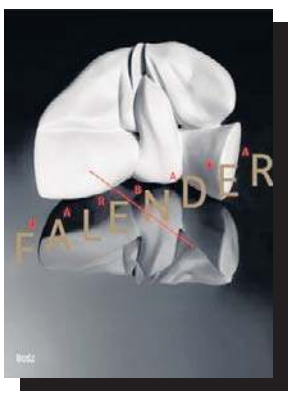

Polska szkoła rzeźbiarstwa

W tym roku udało mi się wreszcie zrobić coś, o czym marzyłem o dawna – pojechałem do Orońska. Spędziłem tam dwa dni i już wiem, że będę tam jeździł regularnie. Dlaczego? Tamtejsze Centrum Rzeźby Polskiej to imponujący park bardzo efektownie wzbogacony współczesną (głównie, bo są wyjątki) polską rzeźbą. Robi to imperialne wrażenie. Ale to nie wszystko. Bo jeden kąt zajmują tam też rzeźbiarze. Orońsko to więc niepowtarzalna okazja zobaczyć artystów w akcji. Możliwość patrzenia, jak oni polerują kawał białego marmuru, było przeżyciem – przynajmniej tak je odebrałem – większym niż podziwianie samych rzeźb.

Jedną z artystek, które z Orońskiem są związane, jest Barbara Falender. Właśnie dostaliśmy do rąk przepiękny album poświęcony jej rzeźbom. Delikatne dzieła promieniujące wręcz subtelnym erotyzmem – to jej znak rozpoznawczy. Pod jej dłutem biały marmur wygląda miękko jak gąbka. Robi wrażenie, przynajmniej na mnie, bo na własne oczy widziałem, jak w takim marmurze się rzeźbi.

Anna Wachta „Barbara Falender”, wyd. Bosz, Olecko 2026, cena 139,99 zł

Morawiecki kreśli wizję przyszłości Polski

Rzadko polscy politycy piszą książki. Tym bardziej warto zwrócić uwagę na publikację byłego premiera. Oto jego wizja przyszłości kraju.

Mateusz Morawiecki „Wielka strategia państwa polskiego”, wyd. Prześwity, Warszawa 2026, cena 89,90 zł

Szukając korzeni judaizmu

Ta książka to efekt studiów nad historią kultów jahwistycznych w I tysiącleciu p.n.e. Autor wskazuje nieoczywiste źródła wiedzy, bo też nie tylko Biblia nosi ślady judaizmu.

Łukasz Niesiołowski-Spano „Bóg starożytnego Izraela”, wyd. PIW, Warszawa 2026, cena 75 zł

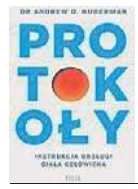

Przewodnik po zdrowym ciele człowieka

Leksykon zdrowia napisany przez znanego neurobiologa. Prof. Huberman opisuje siedem kwestii, które pozwalają nam zdrowo żyć: sen, sport, kontrola stresu, odżywianie, światło, motywacja i rozwój osobisty.

Andrew Huberman „Protokoły”, wyd. Filia, Poznań 2026, cena 99,99 zł

W imię czystości rasy

Reportaż historyczny pokazujący, jak w przedwojennym Wrocławiu (czyli Breslau) Niemcy prowadzili badania, czym właściwie jest czystość rasy. Przerażające konsekwencje.

Tomasz Bonek „Obłęd w Breslau. Zbrodnia w imię czystości »rasy«”, wyd. Znak, Kraków 2026, cena 69,99 zł

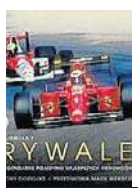

Dwóch facetów w szybkich samochodach

Bardzo efektownie wydany album o najbardziej ekscytujących rywalizacjach w świecie Formuły 1. Przypomina, że motoryzacja to pasja wzbudzająca ogromne emocje.

Tony Dodgins „Formuła 1. Rywale”, wyd. Familium, Černošice 2026, cena 129,99 zł

Chutliwce, kiwy, nocolaty, czyli co straszy w lasach

Przegląd najdziwniejszych zwierząt żyjących w naszych lasach. Dowiemy się, kim są chutliwce, kiwy, straszyki czy nocolaty.

Joanna Bagniewska „Bestiariusz naszych czasów. Opowieści o niezwykłych stworzeniach”, wyd. Insignis, Kraków 2026, cena 59,99 zł

Muzyka uratowała jej życie w Auschwitz

Anita Lasker-Wallfisch zyskała po wojnie sławę jako muzyk. W czasie wojny musiała używać wiolonczeli w obozie śmierci. To jej wspomnienia.

Anita Lasker-Wallfisch „Wiolonczelistka z Auschwitz”, wyd. Poradnia K., Warszawa 2026, cena 44,99 zł

Brutalny świat wywiadowczych gier

Najnowszy thriller szpiegowski spod pióra Severskiego. Gra wywiadów na najwyższych szczeblach geopolitycznej rozgrywki, która toczy się w brutalnym świecie.

Vincent Viktor Severski „Martin i Ray. Pętla”, wyd. Czarna Owca, Warszawa 2026, cena 54,99 zł

Dziedzictwo Spider-Mana

Miles Morales został Spider-Manem, gdy w walce z Zielonym Goblinem zginął Peter Parker. Nie ma doświadczenia, ale wyzwań multum.

Brian Michael Bendis, David Marquez „Miles Morales. Spider-Man. Powroty i objawienia”, wyd. Egmont, Warszawa 2026, cena 179,99 zł

Jaka naprawdę była Agnieszka Maciąg

To była jedna z najbardziej znanych modelek. Nieoczekiwanie zmarła rok temu. Teraz poznajemy jej intymną biografię napisaną przez jej męża.

Robert Wolański „Agnieszka Maciąg. Historia pewnej miłości”, wyd. W.A.B., Warszawa 2026, cena 79,99 zł

Morza, oceany i rejsy żywostatków

Tom pierwszy trylogii „Kupcy i ich żywostatki” autorstwa jednej z najpopularniejszych współczesnych autorek fantasy. Klimat trochę jak w „Piratach z Karaibów”.

Robin Hobb „Czarodziejski statek”, wyd. Vesper, Poznań 2026, cena 119,99 zł

Czy los na loterii może dać coś więcej niż pieniądze

A gdyby tak wygrać milion na loterii? Bohaterowie tej powieści doświadczają tego, o czym marzą miliony ludzi na świecie.I szybko przekonują się, że życie z milionami to zupełnie coś innego niż marzenia o nich.

Jay McKenzie „Szczęśliwy los”, wyd. Muza, Warszawa 2026, cena 49,90 zł

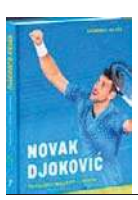

Droga na szczyt Novaka Djokovicia

Novak Djoković wygrał 24 turnieje Wielkiego Szlema – najwięcej. Ta biografia pokazuje, jak to osiągnął.

Dominic Bliss „Novak Djoković: tenisista wszech czasów”, wyd. Familium, Černošice 2026, cena 129,90 zł

Ostatnia garstka ludzi na skrawku Ziemi

Ostatni tom postapokaliptycznego cyklu „Odłamki Ziemi”. Ziemi od dawna nie ma. Ludzi też miało nie być, ale ktoś jednak przetrwał.

Adrian Tchaikovsky „Odłamki Ziemi. Ostateczna Architektura”, wyd. Vesper, Poznań 2026, cena 89,90 zł

Superbohater inny niż pozostali

Resurrection Man to bohater z dwoma talentami. Ma zdolność zmartwychwstania. I odradza się zawsze z inną supermocą.

Ram V, Ananda Rk, Mike Spicer „Resurrection Man. Kwantowa karma”, wyd. Egmont, Warszawa 2026, cena 79,99 zł

Dlaczego wojna jest taka okrutna

Książeczka dla dzieci, ale na temat bardzo poważny: okrucieństwa wojny. Autor – inspirowany zdarzenia z lat II wojny światowej – pokazuje ludzki wymiar tego koszmaru.

Andrée Poulin „Kiedy przyszli”, wyd. Widnokrąg, Piaseczno 2026, cena 48 zł

eprasa.pl 64ae820245

PIŁKA NOŻNA

Dudek: Rok był fatalny, ale to nie koniec upokorzeń

- Musimy zapomnieć o ważności tej Ligi Narodów, która została stworzona, aby zastąpić mecze towarzyskie
- zaapelował w rozmowie z nami po ostatnim meczu ze Szwecją (1:1) Jerzy Dudek, były bramkarz reprezentacji Polski

Jakub Jabłoński

Były golkiper m.in. Liverpoolu i Realu Madryt wychodzi z założenia, że z każdej porażki można coś dobrego wyciągnąć. Wyjaśnił jednak, czemu uważa, że reprezentacja dostarczy kibicom jeszcze wielu... upokorzeń.

Reprezentacja Polski w ubiegły wtorek rozegrała ostatni mecz w tegorocznej edycji Ligi Narodów. Okazało się, że Biało-Czerwoni do samego końca - zamiast bić się o jak najszybszy powrót do najwyższej dywizji - drżeli przed kolejnym spadkiem. Podopieczni Jana Urbana wygrali zaledwie jedno spotkanie (!) z Rumunią na Stadionie Narodowym, dwa zremisowali z Bośnią i Hercegowiną oraz Szwecją u siebie, a aż trzy mecze (wszystkie wyjazdowe) przegrali. Finalnie, dzięki zwycięstwu Bośni i Hercegowiny nad Rumunią, Polska uniknęła gry w barażach o utrzymanie w dywizji B Ligi Narodów.

Jak ocenia miniony okres w wykonaniu polskiej kadry były reprezentant Polski, były znakomity golkiper?

Za dużo cierpienia i porażek

- To był fatalny rok, ale miejmy nadzieję, że został dobrze wykorzystany. Było dużo cierpienia i porażek, ale jak to się mówi - one też czegoś uczą i z każdej można wyciągnąć coś dobrego na przyszłość. Ten skład jednak, moim zdaniem - i nie chcę być złym

FOT. PAWEŁ RELIKOWSKI

Dudek: - Abramowicz jest dziś znacznie lepszy niż Drągowski

prorokiem - dostarczy nam jeszcze wielu upokorzeń. Przed nami eliminacje Euro'28, a ta drużyna nie jest jeszcze gotowa do rywalizacji na takim poziomie. Widzieliśmy to w meczu ze Szwecją, który powinien skończyć się 0:4 albo 1:4, a zakończył się remisem 1:1. Na bazie tego wyniku mamy dziś bardzo dużo pozytywów i pozytywne odczucia, ale gdy spojrzeć na to bardziej krytycznie, to nie był też jakiś wybitny mecz tych młodych zawodników - stwierdził Dudek.

Jedno kluczowe pytanie

Były golkiper „Królewskich" dosadnie wskazał etap, na którym znajduje się na reprezentacja Polski: - Nie można jeszcze powiedzieć: tak, mamy już nową reprezentację, taką jak w Hiszpanii czy Holandii, która bez problemu zapewni nam awans na mistrzostwa Europy. Jeszcze trochę czasu minie, ale jest to droga, którą po prostu musimy przejść.

- Ja mam do trenera i całego sztabu zawsze jedno pytanie: jak oni budują tę reprezentację? Kiedyś byłem w siedzibie federacji hiszpańskiej i tam nikt nie martwił się, że karierę zakończą Iniesta, Xavi, Xabi Alonso czy kolejni mistrzowie świata i Europy. Na każdej pozycji mieli już następców, oczywiście jeszcze niedoświadczonych, ale o podobnym profilu i umiejętnościach. To samo dotyczy naszej reprezentacji. Nie może być tak, że gdy nie mamy lewego obrońcy, to pierwszym wyborem do jego zastąpienia jest prawy pomocnik. Dla mnie to po prostu się nie skleja i nie ma w tym żadnej logiki - ocenił Dudek.

- To samo dotyczy bramkarzy. Na początku Marcin Bułka i Kamil Grabara to były dwie postacie, które wyglądały dobrze i funkcjonowały prawidłowo. Obaj jednak pechowo doznali kontuzji, więc naturalnie powinien wejść numer trzy. Tymczasem znów pojawiło się mnóstwo dyskusji, czy postawić na Bartłomieja Drągowskiego, który moim zdaniem już wyłącznie pikuje. Wiadomo, że czasem trzeba zrobić dwa kroki do tyłu, żeby później zrobić trzy do przodu, ale w jego przypadku obecnie tego po prostu nie widać - zauważył uczestnik mistrzostw świata 2002.

Konflikt ze Skorupskim w tle

- Mnie również dziwi hierarchia ustalona przez selekcjonera Jana Urbana i trenerów bramkarzy. Patrząc na jakość zawodników, Sławek Abramowicz jest dziś znacznie lepszym bramkarzem niż Drągowski. Oczywiście, czasami jego odwaga na przedpolu bywa ryzykowna i prowadzi do niepewnych sytuacji, ale mam wrażenie, że on to ma wszystko pod kontrolą. To przekonuje, że warto inwestować w tego chłopaka, bo cały czas się rozwija i to nie jest jeszcze jego sufit. Dla mnie sprawa jest jasna - skomplementował młodego następcę Dudek.

I dodał: - Jeśli chodzi natomiast o brak powołania dla Łukasza Skorupskiego, wydaje mi się, że w grę może wchodzić jakiś konflikt.

Prezes Kulesza nie ma instynktu... hazardzisty

- Selekcjoner musi mieć instynkt i intuicję, by postawić na tego, a nie innego bramkarza. Prezes federacji z kolei powinien wykazać się tym samym przy wyborze kolejnych trenerów reprezentacji. Do tej pory Cezary Kulesza miał moim zdaniem słabą intuicję i był pozbawiony instynktu hazardzisty. Może - częściowo - wybór sprawdził się przy Czesławie Michniewiczu. Na początku był to świetny ruch, ale wszyscy pamiętamy, jak to się skończyło - wtopą wizerunkową i jakąś aferą polityczną - zakończył „Dudzio", dodając, że nominacje kolejnych szkoleniowców (Fernando Santosa i Michała Probierza) okazały się przestrzelone...

TENIS

Morderczy bój Polek we Włocławku. Biało-Czerwone pokonały Szwecję

Zbigniew Czyż

Reprezentacja Polski kobiet w tenisie zagra w kwietniu 2027 roku o awans do turnieju finałowego Billie Jean King Cup. W meczu kwalifikacyjnym we Włocławku Biało-Czerwone pokonały Szwecję 3:2.

W piątek Gina Feistel uległa Kajsie Rinaldo Persson 4:6, 2:6, a Martyna Kubka pokonała Caijsę Hennemann 7:5, 6:1. Po dwóch pierwszych meczach singla było więc 1:1. Sobota zaczęła się od wygranej polskiej pary deblowej. Weronika Falkowska i Martyna Kubka pokonały rywalki Caijsę Hennemann oraz Lisę Zaar 5:7, 6:1, 6:1. Biało-Czerwone prowadziły 2:1 i były o krok od wygranej w całym spotkaniu.

W pierwszym meczu singlowym tego dnia Kubka przegrała jednak z Lisą Zaar 6:3, 1:6, 6:7 (4-7). Po czterech pojedynkach polskie tenisistki remisowały ze Szwedkami 2:2.

W decydującym o awansie pojedynku Linda Klimovicova zmierzyła się z Hennemann. Mecz miał niezwykle wyrównany przebieg. Po morderczej walce wygrała nasza reprezentantka 4:6, 6:4, 6:3. Spotkanie trwało aż dwie godziny i 47 minut. Dzięki tej wygranej podopieczne trenera Dawida Celta zwyciężyły w całym meczu 3:2 i to one zagrają w kwietniu w przyszłorocznych kwalifikacjach do turnieju finałowego Billie Jean King Cup.

Sukces jest tym cenniejszy, że poza składem reprezentacji Polski na konfrontację z reprezentacją Szwecji we Włocławku - z różnych przyczyn - znalazło się aż pięć najwyżej notowanych tenisistek: Iga Świątek, Maja Chwalińska, Magda Linette, Magdalena Fręch i Katarzyna Kawa. Wszystkie, po zakończonym sezonie wyjechały na wakacje, przekazując w mediach społecznościowych, że potrzebowały czasu na regenerację przed rozpoczynającym się za nieco ponad miesiąc nowym sezonem.

FOT. PAP

Linda Klimovicova wygrała decydujące o awansie Polek spotkanie. Biało-Czerwone wystąpiły we Włocławku mocno osłabione

Ich dużo niżej notowane koleżanki z reprezentacji stanęły jednak na wysokości zadania, dzięki czemu - mamy nadzieję już w dużo mocniejszym składzie - Biało-Czerwone zagrają w kwietniu w kwalifikacjach do turnieju finałowego Billie Jean King Cup 2027.

Młodsze koleżanki dopingowali m.in. Magdalena Mróz (mama Giny Feistel), Katarzyna Nowak, Henryk Hoffmann, Łukasz Kubot i Alicja Rosolska, a drużynie na ławce towarzyszyła Katarzyna Kawa.

Polki kolejne rywalki poznają prawdopodobnie w styczniu. Dokładna data losowania turnieju Finals BJKC 2027 nie jest jeszcze znana.

eprasa.pl 64ae820245

PIŁKA NOŻNA W PIĄTEK, 27 LISTOPADA, GŁOGOWIANIE ZMIERZĄ SIĘ U SIEBIE Z UNIĄ SKIERNIEWICE

Goście bezlitośnie wykorzystali błędy

RED
Głogów

Po serii czterech meczów bez porażki Chrobry tym razem schodził z boiska pokonany. W 15. kolejce Betclic 1 Ligi lepsza okazała się Puszcza Niepołomice, która wygrała 2:0, wykorzystując dwa stałe fragmenty gry.

Początkowo głogowianie sprawiali dobre wrażenie i starali się aktywnie konstruować akcje. Nie przekładało się to jednak na groźne sytuacje, mimo prób Yehora Sharabury czy Alana Rybaka. Puszcza również przez dłuższy czas nie stwarzała większego zagrożenia, choć z czasem zmusiła Krzysztofa Bąkowskiego do interwencji.

W 35. minucie objęła prowadzenie, choć trudno powiedzieć, by była to stuprocentowa sytuacja bramkowa. Goście wywalczyli rzut rożny, po którym doszło do niefortunnej interwencji Mateusza Bartolewskiego. Próbując wybić piłkę, skierował ją do własnej bramki. Do przerwy na prowadzeniu byli więc przyjezdni.

Po zmianie stron ponownie kluczowy okazał się stały fragment gry. W 75. minucie Puszcza podwyższyła wynik po rzucie karnym. Do piłki ustawionej na jedenastym metrze podszedł Amarildo Gjoni i pewnym strzałem pokonał Krzysztofa Bąkowskiego.

Chrobry przez całą drugą połowę szukał sposobu na odwrócenie losów spotkania. Do gry po dłuższej przerwie powrócił nawet Robert Mandrysz, rozgrywając pełne 45 minut, a trener Łukasz Becella systematycznie dokonywał zmian. Jedna z nich przyniosła najlepszą okazję gospodarzy. W 81. minucie Kelechukwu Ibe-Torti oddał groźny strzał, ale świetną interwencją popisał się bramkarz Puszczy Wiktor Kowal.

FOT. CHROBRY GŁOGÓW SA

Tym razem zmiany w składzie nie pomogły gospodarzom

Ostatecznie Chrobry przegrał 0:2 i stracił miejsce w tabeli na rzecz niepołomiczan. To trudniejszy okres dla głogowian, ale nie ma czasu na rozpamiętywanie porażki. Przed zespołem jeszcze ważne bezpośrednie starcia, w których stawką będą przysłowiowe sześć punktów. Najbliższe już w piątek, 27 listopada, o godz. 20.30, kiedy Chrobry zmierzy się na własnym boisku z zajmującą 17. miejsce w tabeli Unią Skierniewice.

CHROBRY GŁOGÓW - PUSZCZA NIEPOŁOMICE 0:2 (0:1)

BRAMKI: 0:1 Mateusz Bartolewski 35 (s); 0:2 Amarildo Gjoni 74 (k).

CHROBRY: 22. Krzysztof Bąkowski - 21. Michał Kozajda, 8. Jakub Grič, 77. Mateusz Bartolewski, 80. Kacper Tabiś (76, 6. Beniamin Czajka) - 11. Sebastian Strózik, 28. Jakub Lis, 5. Radosław Bąk (46, 16. Robert Mandrysz), 10. Jehor Szarabura (64, 7. Kelechukwu Ibe-Torti) - 17. Agon Sadiku (64, 15. Wiktor Staszak), 51. Alan Rybak (80, 47. Antoni Klimek).

PUSZCZA: 97. Wiktor Kowal - 14. Filip Szabaciuk, 34. Adrian Piekarski, 64. Kacper Wołowiec, 33. Mark Strajnar - 10. Mateusz Cholewiak (73, 77. Wiktor Kamiński), 5. Konrad Stępień, 53. Andrzej Trubeha (84, 21. Oskar Gerstenstein), 28. Igor Pieprzyca (84, 6. Omar Kočar), 11. Olaf Korczakowski (65, 17. Kösei Iwao) - 99. Bartosz Kurzeja (73, 9. Amarildo Gjoni).

SĘDZIA: Piotr Idzik (Poznań).

WIDZÓW: 634.

Polka robi furorę w Pucharze Świata. Oto nowa gwiazda - Wiktoria Dąbrowska. Co nas jeszcze czeka w nowym sezonie?

Zbigniew Czyż
Warszawa

Panczenistka Wiktoria Dąbrowska bardzo udanie rozpoczęła nowy sezon Pucharu Świata. Polka wywalczyła już dwa medale. Rozmawiamy z Bartoszem Pisarkiem, członkiem zarządu i dyrektorem sportowym PZŁS.

Za nami kolejna odsłona zawodów Pucharu Świata w tym sezonie w łyżwiarstwie szybkim. Trzecie miejsce na 1000 metrów zajęła Wiktoria Dąbrowska. Rośnie nam nowa gwiazda?

Udowodniła, że jej bardzo dobry występ w ubiegłym tygodniu w Pekinie to nie był przypadek. W Japonii poprawiła swój rekord życiowy i była jedyną zawodniczką, która tego dokonała. Jechała w ostatniej parze, wiedziała o dobrych wcześniejszych wynikach swoich rywalek, a padł też rekord toru, mimo wszystko wy- kazała się dużą odpornością psychiczną. Jest dobrze przygotowana zarówno fizycznie, jak i mentalnie, weszła w ten sezon znakomicie. W rywalizacji na 500 m pobiła swój najlepszy wynik w karierze i była czwarta.

FOT. EPA/PAP

20-letnia Warszawianka Wiktoria Dąbrowska jest obecnie najlepszą polską panczenistką

Władimir Semirunnij zajął trzecie miejsce na 5000 m. Zrobił tyle, ile mógł?

Pierwsza dwójka była poza jego zasięgiem - obaj poprawili rekord toru, byli nawet blisko rekordu świata, co na tych wolniejszych torach raczej się nie zdarza. Nasz reprezentant potwierdził swoje aspiracje i z każdym kolejnym startem będzie się starał to udowadniać.

Drugie miejsce w sztafecie mieszanej zajęli w Obihiro Iga Wojtasik i Jerzy Stadnicki, na trzeciej pozycji wśród męskich drużyn uplasowali się Semirunnij, Mateusz Śliwka i Szymon Kwapisz. Na razie bez medali są Damian Żurek i Marek Kania.

Na sprinterów też czekamy. Damian zajął piąte miejsce na tysiąc metrów, ale zabrakło mu niewiele do medalu więc jest bliżej czołówki, niż był. W klasyfikacji generalnej jest na czwartym miejscu i myślę, że będzie coraz lepiej. Marek troszkę inaczej miał zaplanowane przygotowania na ten sezon, trochę później w niego wszedł, licząc się ze słabszą formą na początku sezonu. Widać, że krok po kroku idzie do przodu.

FOT. FB

Bartosz Pisarek, dyrektor sportowy Polskiego Związku Łyżwiarstwa Szybkiego

Jakie cele stawia związek przed naszymi panczenistami na ten sezon?

Imprezą docelową będą mistrzostwa świata, które odbędą się pod koniec sezonu w Pekinie. To będzie dla nas najważniejsza impreza, planem minimum jest jeden medal. Celami pośrednimi są medale Pucharu Świata i jak najwyższe miejsca w klasyfikacji generalnej tego cyklu. Nasi zawodnicy pokazali w poprzednich latach, że potrafią odjechać dobre i równe sezony, dlatego liczymy na dobre wyniki także teraz.

eprasa.pl 64ae820245

Krzyżówka panoramiczna

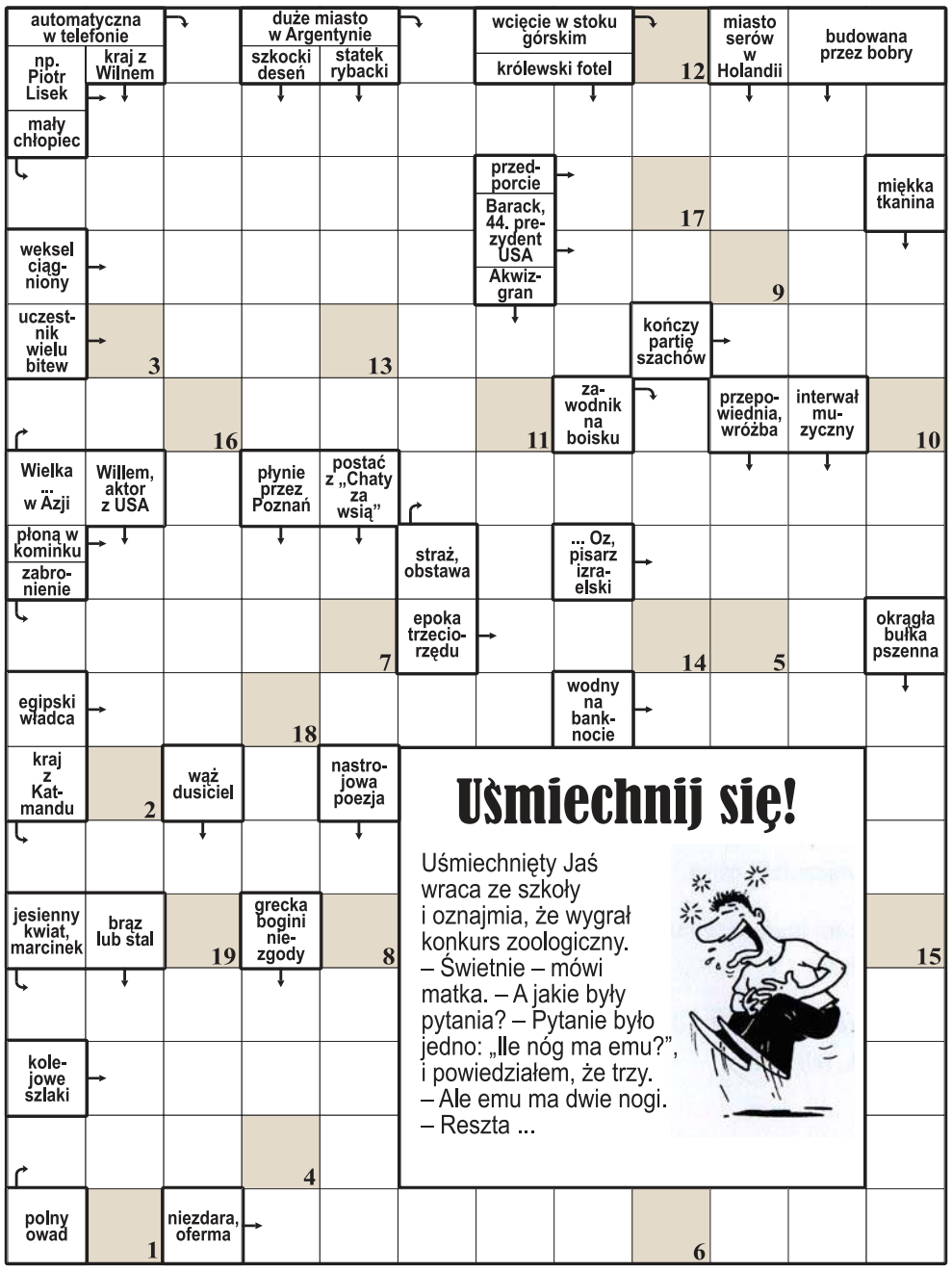

Uśmiechnij się!

Uśmiechnięty Jaś wraca ze szkoły i oznajmia, że wygrał konkurs zoologiczny.
– Świetnie – mówi matka. – A jakie były pytania? – Pytanie było jedno: „Ile nóg ma emu?”, i powiedziałem, że trzy.
– Ale emu ma dwie nogi.
– Reszta ...

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 19 utworzą rozwiązanie: dokończenie dowcipu z okienka.

Krzyżówka A-Ż

Każdy odgadywany wyraz (w nawiasie liczba liter) zaczyna się literą poprzedzającą określenie. Miejsce wpisywania – do odgadnięcia. Litery w polach z kropką, czytane rzędami, utworzą rozwiązanie.

A) osoby towarzyszące VIP-owi (6).
B) osoba oschła, pozbawiona uczuć (5,4).
C) jak do niego - to coś do niczego! (6).
D) stekowiec o charakterystycznie zakończonym pysku (7).
E) dawny nadzorca prac rolnych (6).
F) potoczne określenie mężczyzny (5).
G) narzędzie rolnicze do spulchniania gleby; kultywator (6).
H) „... traw”, powieść Trumana Capote (5).
I) wzór do naśladowania (5).
J) nadmorska część Gdańska z przystanią dla rybaków (9).
K) wesoła z Windsoru (8).
L) konkuruje z „Milky Way” (4).
Ł) gatunek wierzby (4).
M) pitne trójniaki (5).
N) zakochał się we własnym odbiciu (6).
O) piątki lub szóstki w dzienniku (5).
P) kudłaty węgierski pies pasterski (4).
R) przedmiot materialny (5).
S) ćwiczenia podnoszące sprawność fizyczną (5).
T) historyczne bębny z polskiego hymnu (8).
U) mała ryba słodkowodna (6).
W) ... syty i owca cała (4).
Z) pasiasty ssak koniowaty z sawanny (5).
Ż) komedia autorstwa Gabrieli Zapolskiej (7).

Krzyżówka z hasłem

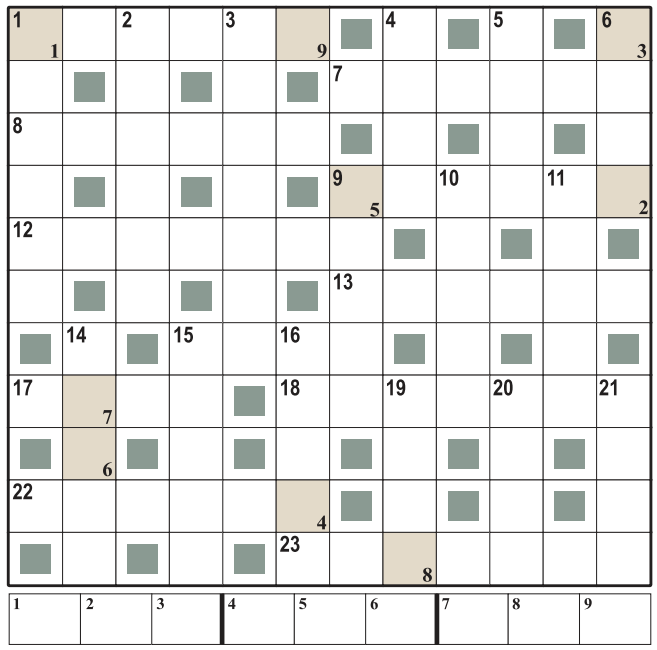

1	2	3	4	5	6	7	8	9

Litery z pól ponumerowanych w prawym dolnym rogu od 1 do 9 utworzą rozwiązanie: sentencję łacińską.

Poziomo:
1) przejmujący żal,
7) łamigłówka z Japonii,
8) domowe obuwie,
9) Stafan, król Polski,
12) naczynie laboratoryjne,
13) spaja dwa urządzenia,
15) zieleń na Saharze,
17) rodzaj pogrzebacza,
18) sielankowa kraina,
22) afrykański kraj z Luandą,
23) nacierany kalafonią.

Pionowo:
1) maszyna tkacka,
2) narzędzie kopacza,
3) ręczny „odkurzacz”,
4) dawna kopalnia soli,
5) gra jak sweter,
6) komisja konkursowa,
9) plac ze straganami,
10) gapa, ślamazara,
11) cięgi, baty,
14) leśny krzew owocowy,
15) wielka ilość, masa,
16) rezerwa, zasób,
19) dawna nazwa diabła,
20) Cameron, aktorka z USA,
21) atak szału.

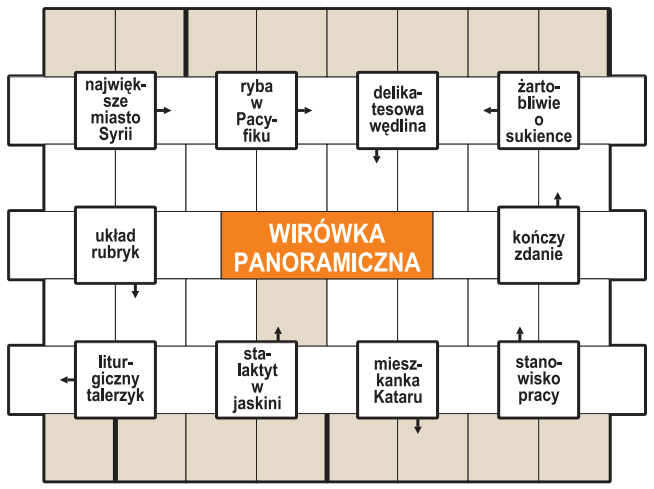

Początek wpisywania odgadniętych wyrazów w polach z kreską, kierunek zegarowy. Litery w oznaczonych polach, czytane rzędami, utworzą rozwiązanie: sentencję łacińską.

Duet jolek

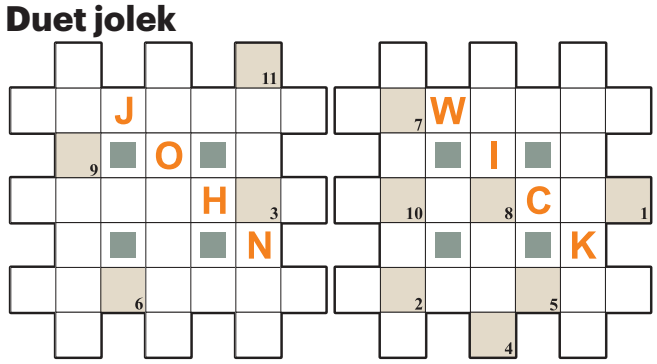

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 11 (w obu diagramach), utworzą rozwiązanie. W przypadkowej kolejności:
– ogon komety
– nakrycie głowy malca
– wydma jak tkanina
– obramowanie, obwódka
– rodzaj stempla ze stali
– faworyt w gonitwie
– podróżna walizeczka
– wielki talent
– Telly, filmowy Kojak
– grube, wełniane rajstopy
– imię papieży
– „Eugeniusz ...”, poemat Puszkina

Logogryf

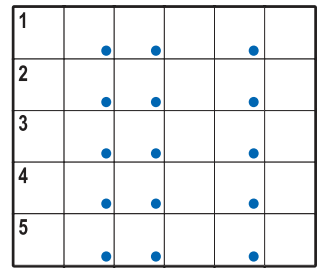

Litery w polach z kropką czytane rzędami utworzą rozwiązanie: wizytówkę satyryka.
1) nieduża rola teatralna lub filmowa,
2) żytnie lub pszenne odpady,
3) wiosenne warzywo liściaste,
4) „... Billy”, autorski film Clinta Eastwooda,
5) przezroczysty element witraża.

Szyfr

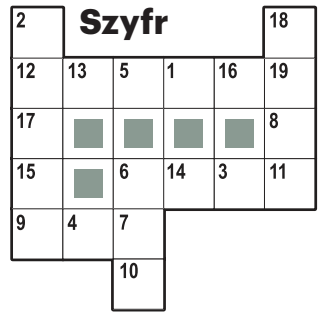

Litery z pól od 1 do 19 utworzą rozwiązanie: tytuł opery.
Poziomo:
12) masa ludzi, mrowie,
6) gruby koc,
9) kobiece imię z „Chaty za wsią”.

Pionowo:
2) broń, która pokonała Goliata,
18) powieść Emila Zoli,
6) stopień w dżudo.

Krzyżówka

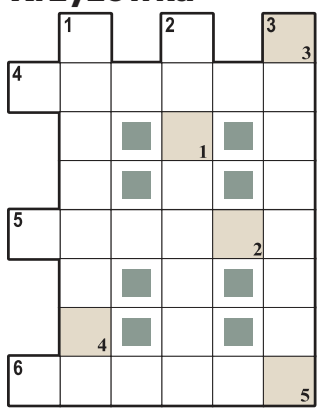

Litery z pól od 1 do 5 utworzą rozwiązanie.
Poziomo:
4, 5, 6) polskie kluby piłkarskie.

Pionowo:
1) podział Polski na dzielnice,
2) tropikalne warzywo spokrewnione z dynią,
3) zakład przesyłający paliwo do kuchenek.

Rozwiązania

Krzyżówka panoramiczna: … powiedziała, że cztery; **krzyżówka A-Ż:** kalkomania; **krzyżówka z hasłem:** Żyj, aby żyć; **wirówka panoramiczna:** Po czyniе na nic rada; **duet jolek:** Keanu Reeves; **logogryf:** Piotr Baltroczyk; **szyfr:** "Sprzedana narzeczona"; **krzyżówka:** Legia.

eprasa.pl 64ae820245

BEZPŁATNY DODATEK DO DZIENNIKÓW REGIONALNYCH POLSKA PRESS GRUPY ISSN 1231-6830 | nr 48

SPECTRE
PIĄTEK, TVN 20:00

MARATOŃCZYK
SOBOTA, TVP 1 23:30

WIELKI GATSBY
NIEDZIELA, PARAMOUNT 16:50

CARTE BLANCHE
WTOREK, KINO POLSKA 20:00

TELEMAGAZYN

TEATR TV
WOJNA PELOPONESKA
PONIEDZIAŁEK, TVP 1 20:55

+

WŁADCY UMYSŁÓW
NIEDZIELA, TV 6 11:50

TRUMPOWIE. POZŁACANA DYNASTIA
NIEDZIELA, FOKUS TV 22:00

SKOKI NARCIARSKIE MĘŻCZYZN
PUCHAR ŚWIATA W RUCE
SOBOTA, TVN 16:30

KOGO WYBIORĄ KARDYNAŁOWIE NA PRZYWÓDCĘ KOŚCIOŁA?
PONIEDZIAŁEK, POLSAT 20:35

Konklawe

+ **VOD**

GENIALNA M. Sprzątaczka z bardzo wysokim IQ pomaga policji, *SERIAL, SKYSHOWTIME*
MĘŻCZYZNA Z WORKIEM. Schwarzenegger jako Święty Mikołaj, *FILM, PRIME VIDEO*
DUMA I UPRZEDZENIE. Serialowa wersja powieści Jane Austen, *SERIAL, NETFLIX*

PROGRAMY OD 27 LISTOPADA DO 3 GRUDNIA 2026

w internecie i aplikacji TELEMAGAZYN.PL

eprasa.pl 64ae820245

Skoki narciarskie: Puchar Świata mężczyzn w Ruce

Konkurs odbywa się na skoczni HS 142 w Ruce w Finlandii

SOBOTA TVN 16:30

W ośrodku sportów zimowych Ruka znajduje się najstarsza szkoła narciarska w Finlandii, utworzona w 1956 r. Odbywają się tu międzynarodowe imprezy narciarskie, takie jak Puchar Świata w skokach narciarskich oraz mistrzostwa świata w narciarskim freestyle'u.

SPORT

Koncert Jimek / Orkiestra / Goście – Historia polskiego hip-hopu. Rozdział III. Ostatni

Zakończnie projektu rozpoczętego w 2022 r.

SOBOTA POLSAT 22:00

12 września 2026 roku na warszawskim Lotnisku Bemowo Radzimir Dębski, znany jako JIMEK, zaprezentował finałową odsłonę projektu. Wystąpili m.in.: O.S.T.R., Molesta Ewenement, Eldo, Fokus i Rahim oraz Abradab.

ROZRYWKA

Teatr TV: Wojna peloponeska

Scenariusz spektaklu powstał na podstawie kroniki Tukidydesa

PONIEDZIAŁEK TVP1 20:55

Historia ukazuje brutalną i wyniszczającą wojnę peloponeską, która doprowadziła do upadku Aten. Spektakl skupia się na mechanizmach wojny, które niezmiennie prowadzą od porządku do chaosu, niszcząc nie tylko ludzkie życie, ale także moralność i etykę.

ROZRYWKA

ROZRYWKA

Violetta – taka jestem – Koncert Violetty Villas

Piosenki dla niej komponowali m.in. Władysław Szpilman i Wojciech Kilar

NIEDZIELA TVP KULTURA 18:10

Jej głos klasyfikowano jako sopran koloraturowy o szerokiej skali. Grała na fortepianie, puzonie i skrzypcach. Zaliczano ją do najbardziej rozpoznawalnych artystek estradowych. W prasie francuskiej i amerykańskiej nazywano ją „głosem ery atomowej" oraz „białym krukiem wokalistyki światowej". Biegle mówiła po polsku, francusku i rosyjsku, znała także niemiecki i waloński. Koncert Violetty Villas odbył się 2 grudnia 1999 r. w Teatrze Wielkim w Łodzi. Artystka śpiewała największe przeboje w nowych aranżacjach. Towarzyszyła jej orkiestra symfoniczna pod dyrekcją Marcina Niesiołowskiego, sekcja muzyczna Grzegorza Piotrowskiego i chór męski „Szansy na sukces".

Camp Century – zimna wojna pod lodem

Topniejące lodowce mogą odsłonić odpady około 2090 r., co doprowadzi do katastrofy

SOBOTA TVP DOKUMENT 21:45

W 1959 roku na Grenlandii armia amerykańska zbudowała tajne miasto pod lodem. Z powodu dryfu lodu obóz został opuszczony siedem lat później. Zostały tam jednak ogromne ilości toksycznych i radioaktywnych odpadów.

DOKUMENT

Trumpowie. Pozłacana dynastia

Dzieci, zięciowie i wnuki Donalda Trumpa zostali włączeni w sprawowanie władzy

NIEDZIELA FOKUS TV 22:00

Dokument analizuje, jak biznes, lojalność i polityka splatają się w jednym z najbardziej wpływowych i kontrowersyjnych amerykańskich rodów. Wraz z inauguracją Donalda Trumpa jako 47. prezydenta USA do struktur władzy wkroczyła cała jego rodzina.

DOKUMENT

Ewangelia dobrobytu. Historia kapitalizmu

Czy liberalna polityka opłaca się największym przedsiębiorcom?

PONIEDZIAŁEK PLANETE+ 22:00

Na początku rewolucji przemysłowej producenci ustanowili monopole. W 1913 roku wprowadzono podatek dla najbogatszych. Po wielkim kryzysie liberałowie opowiedzieli się za nowym ładem. Ale konserwatyści chcieli dawnego porządku.

DOKUMENT

Buntowniczka nie z wyboru

Film rozprawia się z mitami, związanymi z kontrowersyjnym życiem słynnej pisarki

WTOREK TVP DOKUMENT 19:05

Choć można spotkać opinię, że Maria Konopnicka była feministką, po bliższym przyjrzeniu się losom pisarki, opinia ta wydaje się mocno naciągana. Ryzykowne jest też uznanie jej za skandalistkę. Była przede wszystkim uwikłana w skomplikowaną sytuację życiową.

DOKUMENT

Wojny Rosji

Kiedy Rosja chwytała przed laty za broń, cały świat wstrzymywał oddech

ŚRODA TVP HISTORIA 21:55

Piotr I Wielki i Katarzyna Wielka podbili część północnej Europy, Krym i Kaukaz. Ich następcy obronili kraj przed Napoleonem i utrzymali pozycję Rosji wśród mocarstw. Dobra passa skończyła się na Mikołaju II, który doprowadził do upadku monarchii i imperium.

DOKUMENT

SERIALE ZAGRANICZNE

Splątane losy

TVP1 14:00

Komisarz Serkan prowadzi śledztwo w sprawie zabójstwa Remziego. Próbuje ustalić, kim jest tajemnicza dziewczynka ze zdjęcia, które Halil zgubił na miejscu zbrodni. Münevver opowiada Çetinowi o Tahsinie. Zazdrosna Ezgi pragnie pozbyć się Yasemin.

La Promesa - pałac tajemnic

TVP 2 15:05

Wszyscy mieszkańcy pałacu są w szoku po tym, jak Manuel poinformował rodzinę o swoim związku z Janą. Alonso próbuje wyperswadować synowi ślub ze służącą, ale ten w imię miłości jest gotów zrezygnować z przywilejów i tytułu. Narzeczonych wspierają Catalina, Martina i Curro.

Dziedzictwo

TVP1 16:00

Cennet w końcu zgadza się na tradycyjne oświadczyny Poyraza i Nany, a cała rodzina z entuzjazmem rozpoczyna przygotowania do tej ważnej uroczystości. Tymczasem Sinan zatrzymuje Turguta Evrensoya.

Panna młoda

TVP 2 17:20

Wzruszony Cihan słucha bicia serca dziecka Hancer. Beyza pośpiesza prawniczkę. Do Mukadder i Sinem przychodzi kandydat na męża. Derya umiejętnie kieruje karierą Cemila. Sila sprowadza Metina do domu Engina...

Akacjowa 38

TVP1 18:40

Raul jest nadal nieznośny. Reprymenda Servando nie pomaga, a z mieszkania Samuela chłopak kradnie porcelanową figurkę. Ojciec Telmo przekonuje Lucię, że Samuel nią manipuluje.

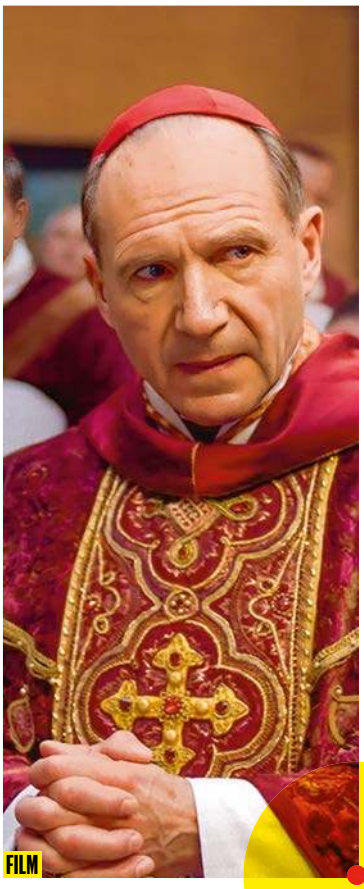
FILM

Konklawe

Film dostał Oscara za najlepszy scenariusz adaptowany i był nominowany do tej nagrody w siedmiu innych kategoriach

PONIEDZIAŁEK POLSAT 20:35 ★★★★

Po śmierci papieża kardynałowie zjeżdżają do Watykanu na konklawe, by wybrać nowego przywódcę Kościoła. Obradom przewodniczy kardynał Lawrence. Czterej prawdopodobni kandydaci to: reformator Bellini, Adeyemi z Nigerii, konserwatysta społeczny, umiarkowany Tremblay z Kanady oraz Tedesco z Włoch, tradycjonalista. Współpracując z siostrą Agnes, główną kwatermistrzynią, Lawrence odkrywa prawdę o przeszłości Tremblay'a. Gdy zaostrza się walka dwóch wrogich frakcji, a na jaw zaczynają wychodzić inne tajemnice, kompromitujące kandydatów, staje przed dylematem. Zachować bezstronność i pozwolić wybrać osobę niegodną? Czy zaangażować się po jednej ze stron?

Film fabularny W. Bryt./USA 2024, reż. Edward Berger, występują: Ralph Fiennes, Stanley Tucci, Isabella Rossellini

Spectre

Wiadomość związana z przeszłością Bonda kieruje go do Meksyku, a potem do Rzymu

PIĄTEK TVN 20:00 ★★★

Bond trafia na spotkanie, podczas którego dowiaduje się o istnieniu organizacji SPECTRE.

FILM

W Londynie M toczy batalię o przyszłość MI6. Bond prosi przyjaciół o pomoc w odnalezieniu Madeleine, córki dawnego wroga, która może być kluczem do rozwikłania zagadki.

Do usług szanownej pani

To będzie szansa, by wróciła mu chęć życia

SOBOTA HBO 10:30 ★★★

Po śmierci żony Andrew pogrąża się w depresji. Zostawia swoją firmę w Londynie i jedzie do Francji, by zatrudnić się jako służący. Nikt tam nie zna jego prawdziwej tożsamości i to mu się podoba. Niestety, gdy pojawia się w wybranej posiadłości, nic nie wygląda tam tak, jak to sobie wyobrażał.

FILM

FILM

Maratończyk

Laurence Olivier jako hitlerowski zbrodniarz!

SOBOTA

TVP1 23:30 ★★★★

W wypadku ginie Klaus, brat zbrodniarza hitlerowskiego Christiana Szella, który musi sam przyjechać do USA, aby podjąć zdeponowane w banku diamenty. Ludzie Szella porywają maratończyka Babe'a, gdyż jego brat tropił hitlerowca. Torturują sportowca, by dowiedzieć się, co powiedział mu przed śmiercią zamordowany przez nich brat.

Władcy umysłów

Czy kontrolujemy nasze przeznaczenie?

NIEDZIELA TV 6 11:50 ★★★★

David startuje w wyborach do Senatu. W wieczór wyborczy poznaje tancerkę Elise. Kilka dni później znowu spotyka ją, w autobusie. Zauroczona dziewczyna daje mu numer telefonu. Wydaje się, że jest to piękny początek romansu. Jednak tajemniczy mężczyzna radzi politykowi, żeby nie spotykał się z Elise.

FILM

Hotel Mumbaj

Szef hotelowej kuchni gotów jest zaryzykować życie, by spróbować uratować swoich gości

PONIEDZIAŁEK TVP 2 22:55 ★★★★

Bombaj, 26 listopada 2008 roku. Islamscy terroryści napadają na hotel Taj Mahal Palace. Ponad tysiąc gości oraz pracowników placówki zostaje uwięzionych w wielopiętrowym labiryncie, w którym za każdym rogiem czai się śmierć. Rozpoczyna się walka o przetrwanie.

FILM

Książę i aktoreczka

Marilyn Monroe i Laurence Olivier

CZWARTEK

TVP KULTURA 20:05 ★★★★

Londyn, rok 1911. W czasie przygotowań do koronacji Jerzego V do stolicy przybywa rodzina królewska z Karpatii. Książę regent Charles jest zafascynowany amerykańską aktorką rewiową Elsie. Ale kobieta marzy o czymś więcej, niż o krótkiej przygodzie. Książę musi zdecydować, czy w jego życiu znajdzie się miejsce na poważny związek.

FILM

plus VOD

GENIALNA M.

SKYSHOWTIME, Serial

Marta (Agnieszka Dygant) pracuje jako sprzątaczka na komisariacie w Bielsku-Białej. Pewnego wieczoru, porządkując pomieszczenia, zwraca uwagę na tablicę z materiałami dotyczącymi śledztwa, które od dłuższego czasu nie posuwa się naprzód. Kierowana ciekawością analizuje zgromadzone dowody i dostrzega szczegół, który umknął śledczym. Dzięki jej spostrzeżeniu policja wpada na nowy trop prowadzący do sprawcy. Wkrótce wychodzi na jaw, że Marta posiada wyjątkowy talent analityczny i iloraz inteligencji wynoszący aż 160. Jej potencjał okazuje się bezcenny przy rozwiązywaniu zagadek kryminalnych. Premiera 8-odcinkowego serialu 2 grudnia na SkyShowtime.

MĘŻCZYZNA Z WORKIEM

PRIME VIDEO, Film

Arnold Schwarzenegger wciela się w nietypową wersję Świętego Mikołaja. Fabuła rozpoczyna się tuż przed Bożym Narodzeniem, gdy w tajemniczych okolicznościach znika magiczny worek z prezentami. Aby go odzyskać, Mikołaj zwraca się o pomoc do Vance'a (Alan Ritchson), zawodowego włamywacza znajdującego się na liście niegrzecznych. Mężczyzna kompletuje ekipę specjalistów, która ma przeprowadzić ryzykowną misję. Premiera filmu na Prime Video 2 grudnia.

DUMA I UPRZEDZENIE

NETFLIX, Serial

Serialowa ekranizacja powieści Jane Austen. Życie pięciu sióstr Bennet zmienia się, gdy do okolicy przybywają bogaci i atrakcyjni kawalerowie. W świecie, w którym o przyszłości młodych kobiet często decyduje korzystne zamążpójście, bohaterki muszą odnaleźć się między uczuciami, rodzinnymi problemami i wymaganiami społeczeństwa. Podczas, gdy Jane zbliża się do pana Bingleya, Elizabeth nie potrafi znaleźć wspólnego języka z wyniosłym panem Darcym. 6-odcinkowy serial na platformie Netflix zadebiutuje 3 grudnia.

eprasa.pl 64ae820245

TVP 1

Pociąg widmo

7.00 Msza św. na Jasnej Górze **7.30** Agape blisko Ciebie (145) **8.00** Serwis Info **8.25** Okrasa łamie przepisy (435): Grzyby z kapustą **9.05** Ranczo (68): Narracja negacji **10.00** Komisarz Alex (21): Zapach zbrodni **11.00** Ojciec Mateusz (333): Awans **12.00** Serwis Info **12.10** Agrobiznes **12.40** Magazyn rolniczy **12.55** Zwierzęta (10): Płazy **14.00** Splątane losy (97) (s.2)

15.00 Serwis Info – magazyn
15.10 Reporterzy – magazyn
15.35 Gra słów. Krzyżówka
16.00 Dziedzictwo (1080) (s.2)
17.00 Teleexpress
17.25 Jaka to melodia?
18.05 Klan (4785)
18.40 Akacjowa 38 (1008) (s.2)
19.30 19.30
19.55 Pytanie dnia
20.30 Pociąg widmo (4)
Obmyślona przez Huda próba zatrzymania pociągu grozi katastrofą. Abby odkrywa, że zagrożenie może być większe, niż ktokolwiek sobie wyobrażał. Nakłania Joego, by dalej z nią współpracował.
21.25 Powrót na „Ranczo” (5)
22.00 Różyczka 2 – film histor.
★★★ Polska 2023 (s.5)
Reż. Jan Kidawa-Błoński, wyk. Magdalena Boczarska, Mateusz Banasiuk, Robert Więckiewicz
23.55 Za dziesięć minut północ
★★★ – film krymin. USA 1983
Reż. J. Lee Thompson, wyk. Charles Bronson, Lisa Eilbacher, Andrew Stevens
1.45 Skazany na bluesa – film
★★★★ biograf. Polska 2005

TVP 2

Barwy szczęścia

5.30 M jak miłość (1890) **6.20** Anna Dymna – spotkajmy się (457) **6.55** Barwy szczęścia (3449) **7.30** Pytanie na śniadanie – program inform.-publicyst. **11.45** Operacja zdrowie (94) **12.30** Koło fortuny – teleturniej **13.15** Panna młoda (259) – serial obycz. Turcja 2024 **14.05** Va banque – teleturniej **14.35** Na sygnale (961): Widmo teściowej – serial obycz. Polska 2026

15.05 La Promesa – pałac tajemnic (529) (s.2)
– telenowela Hiszp. 2024
16.00 Koło fortuny – teleturniej
16.35 Familiada – teleturniej
17.20 Panna młoda (260) (s.2)
– serial obycz. Turcja 2024
18.15 Va banque – teleturniej
18.50 Jeden z dziesięciu
– teleturniej, prowadzenie Tadeusz Sznuk
19.25 Barwy szczęścia (3449)
– serial Polska 2026
19.55 Domowe patenty (21)
20.05 Barwy szczęścia (3450)
Ignacy budzi się bez pamięci w lokalu Madzi. Jednak pomaga jej odnaleźć skradzioną kreację na pokaz, spędzając z nią cały dzień. Renata odmawia Marcinowi kibicowania na meczu. Malwina spędza z rodziną piknik za miastem.
20.40 Kocham Cię, Polsko!
22.15 Gabi Drzewiecka zaprasza
23.15 COMA RE – START wywiad
0.00 To jest grane (113) – prog. muz. Marka Sierockiego
0.35 Syn (3, 4) – serial USA
2.15 Książę z innej bajki
★★★ – komedia romantyczna USA/Kanada 2023

Polsat

Pierwsza miłość

5.25 Telezakupy TV Okazje **6.00** Nowy dzień – magazyn inform. **8.00** Halo tu Polsat – program informacyjno-publicystyczny **11.40** Na ratunek 112 (942): Pisarka – serial fabularno-dokumentalny Polska 2024 **12.20** Gliniarze Śląsk (62) – serial kryminalny Polska 2026 **13.20** Gliniarze (1068, 1069): Pomocna dłoń / Krew za krew – serial fabularno-dokumentalny Polska 2024

15.30 Wydarzenia
15.50 Pogoda
15.55 Gliniarze (1278)
16.55 Gliniarze Śląsk (63)
– serial krym. Polska 2026
18.00 Pierwsza miłość (4296)
Kinga i Janek za wszelką cenę chcą uratować Maćka przed poprawczakiem. Eliza zostaje napadnięta, a Świder, który przybył z pomocą – obezwładniony. Oskar jest świadkiem próby samobójczej na moście.
18.50 Wydarzenia
19.17 Gość „Wydarzeń”
19.55 LEGO Masters. W drodze (3) – program rozrywkowy
21.00 Hobbit: Bitwa Pięciu
★★★★ **Armii** – film przygodowy USA/N. Zelandia 2014 (s.5)
Reż. Peter Jackson, wyk. Martin Freeman, Ian McKellen, Richard Armitage
0.40 Uprowadzona III
★★★ – film sensacyjny USA/Hiszpania/Francja 2014
Reż. Olivier Megaton, wyk. Liam Neeson, Maggie Grace, Forest Whitaker
2.55 Nasz nowy dom (342)
4.00 Kabaretowa Ekstraklasa
4.40 Disco gramy!

TVN

Wdowy

5.25 Jak to jest zrobione? (13) **5.40** Uwaga! (8139) **5.55** Ukryta prawda (1546) **6.50** Kuchenne rewolucje: Zielona Góra – Kuchnia na Górce **7.45** Dzień Dobry TVN – program inf.-publ. **11.25** Kuchenne rewolucje: Restauracja-pizzeria „Irlandia”, Czechowice-Dziedzice / Zajazd „Dwa Koguty”, Przędzel **13.40** Ukryta prawda (1722, 1723) – serial fab.-dok. Polska 2025

15.45 Młode gliny (89)
– serial krym. Polska 2026
16.50 Szpital św. Anny (97)
– serial obycz. Polska 2026
17.55 Detektywi (162)
19.00 Fakty
19.35 Kroniki Pucharu Świata w skokach narciarskich
19.50 Uwaga! – magazyn
20.00 Spectre – film sensacyjny
★★★ W. Bryt./USA 2015 (s.3)
Reż. Sam Mendes, wyk. Daniel Craig, Christoph Waltz, Léa Seydoux
23.15 Wdowy – thriller
★★★★ W. Bryt./USA 2018
Reż. Steve McQueen, wyk. Viola Davis, Michelle Rodriguez, Elizabeth Debicki
Historia kobiet, które zostały obciążone długami zostawionymi przez ich mężów. Mężczyźni usiłowali ukraść pieniądze i zginęli podczas ucieczki. Veronica, Linda, Alice i Belle biorą los we swoje ręce.
1.45 Kuba Wojewódzki
3.00 Uwaga! – magazyn
3.20 Młode gliny (64)
4.25 Jak to jest zrobione? (14)
– serial dok. Kanada 2018
4.55 Zamieszkać na plaży (7)

TVN 7

Nigdy w życiu!

6.45 Szkoła (610, 611) **8.40** Ukryta prawda (1439, 1644, 1645) **11.45** W-11 Wydział Śledczy (839-841) **13.50** Detektywi (380) **14.55** Szpital św. Anny (183) **15.55** Ukryta prawda (1234) **17.00** Sędzia Anna Maria Wesołowska (631, 3) **19.00** Ukryta prawda (1482) **20.00** ★★★ Nigdy w życiu! – komedia rom. Polska 2004, reż. Ryszard Zatorski, wyk. Danuta Stenka **22.15** ★★★ Na bank się uda – komedia krym. Polska 2019, reż. Szymon Jakubowski, wyk. Marian Dziędziel **0.25** ★★★★ Blade: Wieczny łowca – horror USA 1998, reż. Stephen Norrington, wyk. Wesley Snipes **2.50** Prawdziwy horror **4.00** Fachowcy (18) **4.35** Dorota was urządzi (7)

TV Puls

8.00 Kobra – oddział specjalny (6, 7) **10.00** Zaklinaczka duchów (82) **11.00** Kotka (82) **12.00** Mój grzech (19) **13.00** Wspaniałe stulecie (55) **14.00** Rodzinny interes (48) **15.00** Lombard. Życie pod zastaw (672, 673) **17.00** Rodzinny interes (49) **18.00** Lombard. Życie pod zastaw (1042, 1043) **20.00** ★★ Czarny pies – film sens. USA/W. Bryt./Fr./Niem./Jap. 1998 **21.55** ★★★ Rambo III – film sensac. USA 1988 **0.00** ★★★★ Piekielna pułapka – thriller USA 2023 **1.30** Lombard. Życie pod zastaw (1068)

Puls 2

7.30 Seriale anim. dla dzieci **13.00** Nowe przygody Kubusia Puchatka (4) **13.35** Smerfy (14) **14.00** Baranek Shaun (5-7) **14.35** Marta mówi! (19) **15.00** Miraculous (19, 20) **16.00** Koci domek Gabi (15, 16) **17.00** Fineasz i Ferb (19, 20) **18.00** Pingwiny z Madagaskaru (27, 28) **19.00** Kacze opowieści (39, 40) **20.00** Lombard. Życie pod zastaw (1062) **21.00** ★★★ Wasabi: Hubert zawodowiec – kom. sens. Jap./Fr. 2001 **23.00** ★★ Taxi 5 – film sens. Fr. 2018 **1.05** ★★ Piekielna noc – thriller USA 2007

TVP Polonia

7.00 Makłowicz w podróży (131) **7.30** Pytanie na śniadanie **11.35** Skarbiec sztuki Lubelszczyzny (13) **12.00** Serwis Info **12.10** M jak miłość (1948, 1949) **13.50** Polonia 24. Tygodnik **15.00** Serwis Info **15.10** Korona Gór Polski (3) **15.40** Pięknie przyprawiONA (1) **16.00** Profesor Michałowski. Droga do Faras **17.00** Teleexpress **17.20** Gra słów. Krzyżówka **17.50** Teleexpress Extra **18.15** Wybieram Polskę (11) **18.45** Panorama **19.20** Niezwykłe miejsca (134) **19.30** 19.30 **19.55** Pytanie dnia **20.25** Na dobre i na złe (996) **21.20** Na sygnale (684, 685) **22.15** Szansa na sukces. Opole 2027 (11) **23.15** Panorama **23.45** Zmiennicy (13) **1.00** Rodzinka.pl (312) **1.30** 19.30 **1.55** Pytanie dnia

TV Trwam

11.35 Natura et Homo **12.20** Głos serca (139) **13.05** Ostatni rzeźbiarz w szkle **13.30** Msza święta z Jasnej Góry **14.20** Muzyczne chwile **14.30** Drzwi do lasu **15.00** Modlitwa w Godzinie Miłosierdzia **15.20** Mocni w wierze **15.50** Ma się rozumieć **16.10** Natura obiektywnie **16.40** Post Scriptum **17.05** Od rycerza do żołnierza **17.30** Łączy nas historia **18.15** Westerplatte młodych **19.00** Warto zauważyć... w mijającym tygodniu **19.30** Historie Starego Testamentu **19.45** Modlitwa z tel. udziałem dzieci **20.00** Informacje **20.20** Różaniec **20.50** Myśląc Ojczyzna **21.00** Apel Jasnogórski **21.40** Polski punkt widzenia **22.00** Miasteczko na rozdrożu (2) **22.50** Poznań bez serca **23.30** Regał

TVP Kultura

8.25 Tamte lata, tamte dni (85) **9.00** Rodzina Kanderów (12) **10.15** ★★★ Jutrzenka – melodr. Fr./Wł. 1956 **12.10** Isaac Asimov. List do przyszłości **13.15** Pejzaż bez Ciebie **14.35** ★★★★ Chce się żyć – dramat Polska 2013 **16.35** Daleko od szosy (1) **18.05** Tygodnik kulturalny **18.50** Pamiętniki Sherlocka Holmesa (6) **20.05** ★★★★ Łowca androidów – film sens. USA/W. Bryt. 1982, reż. Ridley Scott, wyk. Harrison Ford, Rutger Hauer **22.15** Pitbull (12) **23.20** ★★★★ Tramwaj zwany pożądaniem – dramat USA 1951, reż. Elia Kazan, wyk. Vivien Leigh, Marlon Brando **1.30** Bestie wokół nas – film anim. **1.40** Zasoby ludzkie – film anim. **1.43** Schody – film anim. **1.55** YYAA. Wojciech Bruszewski

Super Polsat

6.05 Wydarzenia 21:50 **6.45** SuperLudzie Extra (35) **6.55** Cobra Kai (27, 28) **8.10** SuperLudzie Extra (36) **8.25** Świat według Kiepskich (476-478) **10.00** Wydarzenia **10.30** SuperLudzie (8) **11.00** Pokochaj lub sprzedaj (3) **11.55** Świat według Kiepskich (430-432) **13.30** Farma (103) **14.30** Hell's Kitchen – piekielna kuchnia (53) **16.05** Ninja Warrior Polska (23) **17.55** Świat według Kiepskich (489) **18.25** SuperMarket Chef (5) **19.00** Rolniczki (20, 21) **21.00** ★★★★ Wojna o planetę małp – film sens. USA/Kan./N. Zel. 2017, reż. Matt Reeves, wyk. Woody Harrelson **23.55** ★★★ Bez urazy – kom. USA 2023, reż. Gene Stupnitsky, wyk. Jennifer Lawrence **2.05** 48 h. Zaginieni (37, 38)

TV 6

6.00 Więzienie (148, 149) **6.55** Policjantki i policjanci (907, 908) **8.55** 48 h. Zaginieni (87-91): Nieważny człowiek / Fitinfluencerzy / Zaginiony aniołek / Niebezpieczna gra / Książę – serial krymin. Polska 2022 **13.55** Policjantki i policjanci (1299) **14.55** Uroczysko (244, 245) **16.00** Strażnik Teksasu (16-17, 11-12): Strefa wojny, część 1. i część 2. / Przebudzenie / Kwestia zasad – serial sensacyjny USA 1995/1999 **20.00** CSI: Kryminalne zagadki Miami (89, 90): Zbocznieniec / Kolizja – serial krymin. USA 2006 **22.00** Kości (231, 232): Głowa w podporze/ Umrzyk w klifie – serial kryminalny USA 2016 **23.55** ★★★ Zamiana ciał – kom. USA 2011, reż. David Dobkin, wyk. Ryan Reynolds, Jason Bateman **2.15** Cobra Kai (48)

TV 4

6.00 Strażnik Teksasu (9, 10) **7.55** Bogaty dom – biedny dom (135) **8.55** Policjantki i policjanci (771-773) **11.55** Na ratunek 112 (960, 961) **12.55** Trudne sprawy(895-897) **16.00** Łowcy skarbów. Kto da więcej (443) **18.00** Policjantki i policjanci (1499, 1500) **20.05** A na obiad... (12) **20.20** Gwiazdy kabaretu (194, 193) **22.30** ★★★ Lot 93 z Newark – film sensacyjny Kanada/USA 2006, reż. Peter Markle, wyk. Brennan Elliott, Kendall Cross (s.5) **0.20** Opowiem ci o zbrodni (4-7): Joanna Opiat-Bojarska – Linia obrony / Igor Brejdygant – Może / Wojciech Chmielarz – Łowca / Marta Guzowska – Game over **2.20** Love Island. Wyspa miłości (9) **3.25** Lubię Disco! (308)

Odważna

Jodie Foster jako samotna mścicielka, polująca nocami na przestępców

TVN FABUŁA 20:00 ★★★

Podczas napadu ginie ukochany Eriki, a ona zostaje ranna. Po dojściu do zdrowia kupuje broń i nocami krąży po ulicach Nowego Jorku w poszukiwaniu zemsty. Kiedy na jej trop wpada detektyw, zaczyna zastanawiać się, czy eliminując zło, sama nie stanęła po jego stronie.

Hobbit: Bitwa Pięciu Armii

Krasnoludy odzyskały bogactwa swoich przodków, ale kłopoty dopiero się zaczynają

POLSAT 21:00 ★★★★

Bilbo Bagginsowi i kompanii krasnoludów, dowodzonych przez Thorina, udaje się odzyskać skarb Ereboru i pokonać smoka Smauga. Ale Sauron wysyła orków do ataku. Chcąc przeżyć, armie krasnoludów, elfów i ludzi muszą zjednoczyć się i wspólnie stanąć do walki.

Różyczka 2

Najpierw zamach i śmierć męża, potem walka z szantażystą

TVP 1 22:00 ★★★

Poukładane życie Joanny burzy zamach, w którym ginie jej mąż. Gdy los daje jej potem nową szansę, dosięga ją kolejny cios. Ktoś wysyła dokumenty kompromitujące jej rodzinę i żąda pieniędzy za milczenie. Joanna decyduje się na własną rękę zmierzyć się z szantażystą i z prawdą o przeszłości. Gotowa jest zaryzykować wszystko, by odzyskać kontrolę nad życiem.

Lot 93 z Newark

Historia heroicznej walki pasażerów samolotu United Airlines 93 z terrorystami

TV 4 22:30 ★★★

11 września 2001 r. 44 pasażerów weszło na pokład samolotu UA 93. Tego dnia 19 porywaczy wykupiło bilety na 4 różne loty w USA. Każda z maszyn miała uderzyć w inny cel. Pasażerowie UA 93, którzy dowiedzieli się, co spotkało inne samoloty, zaatakowali terrorystów.

Człowiek mafii

Do terminu zapłaty za operację umierającej córki Vaughna pozostały już tylko godziny

STOPKLATKA 22:40 ★★★

Frank prowadzi kasyno. Vaughn prosi go o pożyczenie pieniędzy na operację chorej córki, ale Frank odmawia. Zdesperowany mężczyzna chce obrabować kasyno szefa. Werbuje kolegę, Coxa. Kradną 3 miliony dolarów, ale Pope wysyła w pościg swego najlepszego człowieka.

Depresja mon amour

Portret dramaturga i scenarzysty

TVP DOKUMENT 19:10

„Rejs" według scenariusza Janusza Głowackiego i Marka Piwowskiego należy do najważniejszych polskich filmów. Do kanonu weszły też zrealizowane na podstawie jego scenariuszy „Polowanie na muchy" i „Trzeba zabić tę miłość". „Antygona w Nowym Jorku" uznana została przez tygodnik „Time" za jeden z 10 najlepszych tekstów dramatycznych w 1993 roku.

KRZYŻÓWKA PANORAMICZNA

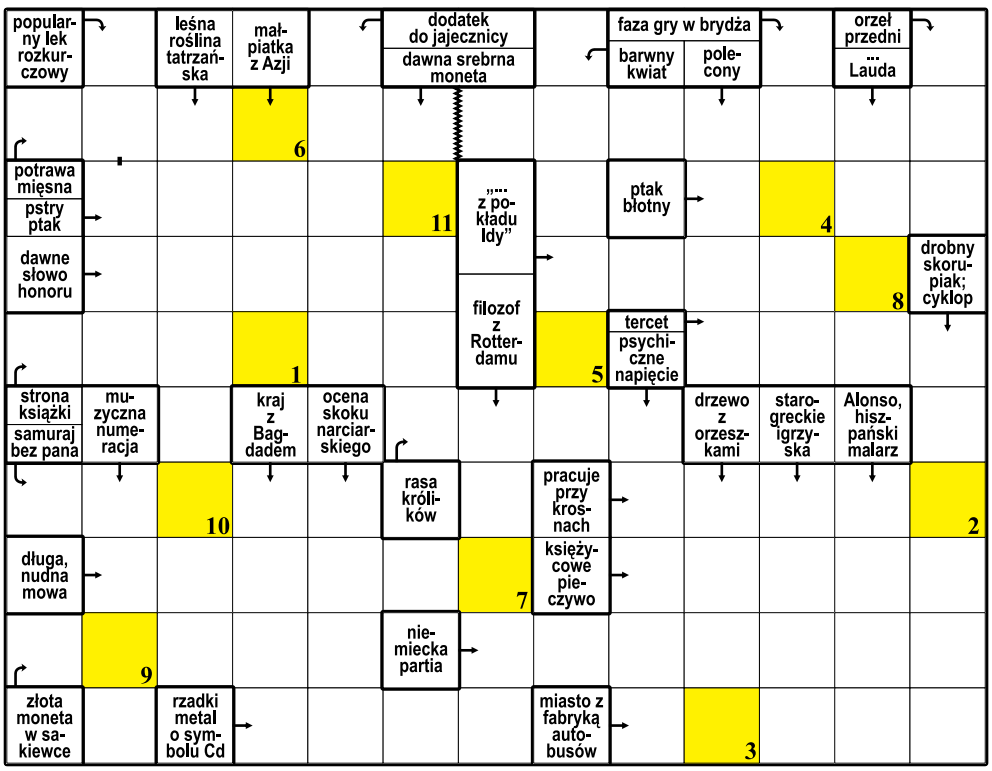

1	2	3	4	5	6	7

8	9	10	11

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 11 utworzą rozwiązanie

SUDOKU

6				4			2	3
	3	9		1			7	
		2			3		9	4
8					4			
			7	5	9			
			3					7
9	8		5			2		
	4			8		6	3	
2	1			9				8

SUDOKU

	4			2	7		5	9
			9			1		
9			3	1				
	9	1				3		5
6								2
3		7				8	9	
				3	9			7
		8			6			
4	2		7	8			6	

eprasa.pl 64ae820245

Ale Kino+

7.00 Czarna woda **7.30** ★★★ W kogo ja się wrodziłem? – film obyczaj. Polska 2001 **8.50** ★★★ Nadzieja – dramat Niemcy/Polska 2006 **10.55** The Office PL (3, 4) **12.05** Niezwykłe miejsce na śmierć (3) **14.10** Bestia (3, 4) **16.15** ★★★ Ocalona – film sens. USA/W. Bryt. 2015 **18.15** Niezwykłe miejsce na śmierć (4) **20.15** ★★ Largo Winch 3: Cena pieniądza – film sens. Fr./Belg. 2024 **22.15** ★★★ Ukojenie – thriller USA 2015 **0.20** ★★★ Dom Glassów – thriller USA 2001 **2.40** Król (3)

Kino Polska

7.40 Polska Kronika Filmowa **7.50** Polska z góry. Nad wodą **8.50** Moja **9.20** ★★★ Ada! To nie wypada! – kom. Polska 1936 **11.00** ★★★★ Potop Redivivus – film hist. Polska 2014 **15.05** Diabeł **15.40** ★★★ Co lubią tygrysy – kom. obycz. Polska 1989 **17.20** Pogranicze w ogniu (17, 18) **20.05** ★★★ Młode wilki – film sens. Polska 1995z **22.05** ★★ Młode wilki 1/2 – kom. Polska 1998, reż. Jarosław Żamojda, wyk. Anna Mucha, Krzysztof Antkowiak **0.05** ★★★ Trick – film sens. Polska 2010

Polsat Film

7.25 Poirot (9) **8.30** Przyjaciółki (141, 142) **10.30** Świat według Kiepskich (1-2, 199-200, 84-85, 38) **14.40** ★★ Dlaczego nie! – kom. rom. Polska 2007 **16.45** ★★ S.W.A.T.: Miasto w ogniu – film sens. USA 2011 **18.35** ★★★ Kowboje i obcy – western USA/Indie 2011 **21.00** ★★★ Kingsman: Złoty krąg – film sens. W. Bryt./USA 2017, reż. Matthew Vaughn, wyk. Taron Egerton **23.55** ★★★ Bad Boys – kom. sens. USA 1995, reż. Michael Bay, wyk. Will Smith **2.25** Fala zbrodni (54)

Stopklatka

DVB T

6.55 Wojciech Cejrowski – boso przez świat **8.00** Robert Makłowicz **9.50** Komisarz Rex (5, 6) **11.55** Vera (1) **13.55** Katastrofy w przestworzach **18.05** Wojny magazynowe: Kanada **19.10** Aukcja w ciemno **20.00** ★★★★ Seksmisja – kom. Polska 1984, reż. Juliusz Machulski, wyk. Olgierd Łukaszewicz, Jerzy Stuhr **22.40** ★★★ Człowiek mafii – film sens. USA 2015 **(s.5)** **0.35** ★★★★ Boże Ciało – dramat obycz. Pol./Fr. 2019 **3.00** ★★★ W pustyni i w puszczy – film przyg. Pol. 2001

Canal+ Premium

10.55 Arco – film anim. Fr./USA/W. Bryt. 2025 **12.25** Premierowa jazda **12.40** ★★★ Długi weekend – film obyczaj. Polska 2004 **13.55** Naturalna dzikość serca **15.20** Bałtyk **16.25** ★★★ Kiedy nadchodzi jesień – dramat Fr. 2024 **18.10** ★★★ Trzej muszkieterowie – film przygod. USA/Niemcy/Fr./W. Bryt. 2011 **20.00** Yellowjackets (1) **21.00** The Office PL (7, 8) **21.55** ★★★★ Desperat – thriller USA 2025 **23.45** ★★★★ Wierny ogrodnik – thriller W. Bryt./Niemcy/Kenia/Francja/USA/Szwajc. 2005

HBO

8.20 ★★★★ Dotyk – dramat Isl./W. Bryt. 2024 **10.20** ★★★ A potem się zobaczy – kom. Wł. 2025 **11.55** Na planie **12.25** ★★★ Sypiając z innymi – kom. rom. USA 2015 **14.05** All American (13) **14.50** ★★★ Wolfgang – dramat Hiszp. 2025 **16.40** Hacks (7, 8) **17.55** ★★★★ Kaskader – film sens. USA/Kan./Australia 2024 **20.00** Normal – film sens. Kan./USA 2025 **21.30** ★★★★ Gran Torino – dramat obyczaj. USA 2008 **23.25** ★★★★ Mroczny Rycerz powstaje – film sens. W. Bryt./USA 2012

Paramount

5.00 Śmieszniej nie będzie **6.00** Czarodziejki (12-15) **9.25** Policyjna grupa pościgowa **10.35** ★★★ Gliniarz z Beverly Hills III – kom. sens. USA 1994 **13.00** Czarodziejki (16, 17) **14.50** ★★★ W ciemność. Star Trek – film sf USA 2013 **17.25** ★★★★ Star Trek: W nieznane – film sf USA/Chiny/Emir. Arab./Kan. 2016 **20.00** ★★★★★ Szeregowiec Ryan – film woj. USA 1998 **23.30** ★★★★ The Northman – film przygod. USA-/W. Bryt./Chiny 2022 **2.20** ★★★★ Gorączka – film sens. USA 1995

Polsat 2

6.30 Pielęgniarki **7.30** Na ratunek 112 **8.30** Sekrety rodziny **11.30** Trudne sprawy **12.35** Więzienie **14.30** Świat według Kiepskich (56-60) **17.00** Komisarz mama (2) **18.00** Dlaczego ja? **20.00** Gliniarze – serial fabularno-dokumentalny Polska 2024 **22.00** ★★★ Zmowa milczenia – dramat Fr. 2003, reż. Graham Guit, wyk. Gérard Depardieu **23.50** ★★★★ Kung Fu szał – kom. sens. Hongk./Chiny/USA 2004, reż. Stephen Chow, wyk. Stephen Chow, Wah Yuen **2.05** Wydarzenia

TVP Seriale

6.25 Na sygnale (586, 587) **7.35** Ojciec Mateusz (136) **8.30** Komisarz Alex (167) **9.25** Rodzinka.pl (205) **9.55** Klan (1551, 1552) **10.45** Ranczo (73) **11.35** Rodzinka.pl (327, 328) **12.40** Na sygnale (961) **13.15** Rodzinka.pl (296) **13.50** Ojciec Mateusz (41, 42) **15.45** Komisarz Alex (168) **16.30** Na sygnale (588, 589) **17.40** Ranczo (75, 76) **19.25** Minuta dla Twego bezpieczeństwa **19.35** Ojciec Mateusz (43, 137) **21.30** Ranczo (77, 78) **23.20** Ojciec Mateusz (44) **0.15** Gra z Cieniem (25)

AXN

6.05 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (23, 24) **7.30** Agenci NCIS (22, 23) **9.20** Castle (8, 9) **11.15** Detektyw Monk (1, 2) **13.10** Agenci NCIS (24, 1) **15.10** Zabójcza broń (4, 5) **17.05** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (20, 21) **19.05** Castle (10, 11) **21.05** ★★★ Iluzja 2 – thriller USA/Hongk. 2016, reż. Jon M. Chu, wyk. Jesse Eisenberg **23.35** ★★★ Olimp w ogniu – film sens. USA 2013 **1.55** Castle (10, 11) **3.50** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (20) **4.50** FBI: Most Wanted (13)

13 Ulica

6.30 Niewidomy detektyw (2) **8.20** Magnum: Detektyw z Hawajów (12, 13) **10.15** Bez śladu (13, 14) **12.05** Kapitan Marleau (3) **14.05** Niewidomy detektyw (3) **16.05** Magnum: Detektyw z Hawajów (14, 15) **18.05** Bez śladu (15, 16) – serial sens. USA **19.55** Kapitan Marleau (4) – serial krym. Fr. **22.00** Tajemnice Ainsley McGregor: Sprawa dla zegarmistrza – film krym. USA 2025 **0.00** ★★ Uwięziona moc – film sf USA/Kan. 2022, reż. Sean Patrick O'Reilly, wyk. Bruce Willis, Michael Rooker

FX

6.00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (16) **7.00** Kości (6, 7) **9.00** FBI (13) **10.00** Agenci NCIS (23) **10.55** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (18) **11.50** CSI: Kryminalne zagadki Miami (23, 24) **13.45** Castle (12) **14.40** Lucyfer (14) **15.35** CSI: Kryminalne zagadki Miami (1, 2) **17.25** Z Archiwum X (4, 5) **21.05** CSI: Kryminalne zagadki Miami (2) **22.00** CIA (8) **22.55** Z Archiwum X (5) **23.50** CSI: Kryminalne zagadki Miami (1, 2) **0.45** CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku (7)

Eurosport 1

9.45 Łyżw. fig.: ISU GP – NHK Trophy w Tokio **10.15** **(L)** Biegi narc.: PŚ (k) w Ruce **11.50** **(L)** Komb. norw.: PŚ (m) w Ruce **12.50** **(L)** Biegi narc.: PŚ (m) w Ruce **14.30** Biegi narc.: PŚ (k) w Ruce **15.20** **(L)** Kombinacja norw.: PŚ w Ruce **16.00** Narc. alp.: PŚ (k) w Gurgl **16.45** Studio **17.15** **(L)** Skoki narc.: PŚ (m) w Ruce **18.15** Studio **18.45** **(L)** Narc. dow.: PŚ w Innsbrucku **20.20** Racing on the Edge **20.50** Biegi narc.: PŚ (k) w Ruce **22.00** Biegi narc.: PŚ (m) w Ruce **23.30** Racing on the Edge

Eurosport 2

11.00 **(L)** Łyżw. fig.: ISU GP – NHK Trophy (m) w Tokio **12.30** Snooker: HNS Northern Ireland Open **14.00** Narc. alp.: PŚ (m) w Gurgl **14.45** Narc. alp.: PŚ (k) w Gurgl **15.15** Skoki narc.: PŚ (m) w Lillehammer **16.00** Snooker: British Open **17.05** Tadej Pogačar: Anatomy of a Goat **18.05** **(L)** Kol. przeł. (k): PŚ w Ostrawie **19.25** Cycling Show **19.35** **(L)** Kol. przeł. (m): PŚ w Ostrawie **21.05** Bieganie po szlaku: Pods. sezonu **22.05** Jeździectwo: PŚ – Liga Północnoamerykańska w Los Angeles

Polsat Sport 1

8.15 **(L)** Łyżwiarstwo figurowe: ISU GP – NHK Trophy (k) w Tokio **10.35** **(L)** Łyżwiarstwo figurowe: ISU GP – NHK Trophy w Tokio **11.00** **(L)** Łyżwiarstwo figurowe: ISU GP – NHK Trophy (m) w Tokio **13.35** Siatkówka: TAURON Liga **16.00** 7. strefa **17.20** **(L)** Siatkówka: ITA TOOLS Stal Mielec – Netland MKS Kalisz **20.20** **(L)** Siatkówka (k): ŁKS Commercecon Łódź – #VolleyWrocław **23.00** Siatkówka: TAURON Liga **4.00** **(L)** Łyżwiarstwo figurowe: ISU GP – NHK Trophy w Tokio

TVP Sport

DVB T

10.05 Piłka nożna: Puchar Portugalii: FC Porto – USC Paredes **12.10** Pods. LN UEFA: Występy Polaków **13.15** Mateusz Ponitka **14.15** Magazyn skrótów LM UEFA **16.05** **(L)** Biatlon: PŚ (k) w Kontiolahti **17.55** **(L)** Piłka nożna: GKS Tychy – Chojniczanka 1930 Chojnice **18.50** Sylwetki uczestników Plebiscytu „Przegląd Sportowego" i Telewizji Polskiej **20.00** Studio **20.35** **(L)** Koszykówka: Elimin. MŚ (m): Polska – Chorwacja **23.15** Sportowy wieczór **23.45** Biatlon: PŚ (k) w Kontiolahti

Canal+ Sport

8.20 LaLiga Show **9.00** Piłka nożna: Racing Santander – Real Sociedad **11.20** Piłka nożna: Wisła Płock – Legia Warszawa **13.45** Premier League: The Big Interview **14.25** Premier League Stories **15.00** Premier League Review **16.00** Piłka nożna: Sevilla FC – Real Betis **18.15** LaLiga Highlights Magazine **18.55** Champions Pack **20.00** Superpiątek **20.25** **(L)** Piłka nożna: Górnik Zabrze – Wisła Płock **22.30** Superpiątek **23.05** MMA: Gala ONE Friday Fights 180 w Bangkoku

Canal+ Sport 5

8.30 Champions Pack **9.40** Premier League: The Big Interview **10.15** LaLiga Show **11.00** Wysoki pressing **12.45** Ekstrapaka **14.00** **(L)** Dart: Ladbrokes Players Championship Finals **18.15** 1 na 1 Extra: Krzysztof Ratajski **18.55** Premier League: The Big Interview **19.30** LaLiga Show **20.00** **(L)** Dart: Ladbrokes Players Championship Finals **0.20** Boks: Gala w Utilita Arena Cardiff – walka wieczoru **1.30** Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa: Górnik Zabrze – Wisła Płock

Eleven Sports 1

9.00 Piłka nożna: Juventus FC – Venezia FC **11.00** Bundesliga Clubs: Borussia Dortmund **11.20** Podróż do świata calcio **11.55** **(L)** Formuła 2: GP Kataru **13.10** Inside Serie A **13.50** F2: Chasing the Dream **14.10** Studio GP **14.25** **(L)** Formuła 1: GP Kataru **15.40** Studio GP **15.55** **(L)** Formuła 2: GP Kataru **17.05** GP Confidential **17.40** Studio GP **17.55** **(L)** Formuła 1: GP Kataru **19.10** Studio **19.30** Formuła 1: GP Kataru **20.40** **(L)** Piłka nożna: Venezia FC – Bologna FC 1909 **23.00** F1: GP Kataru

Polsat Sport 3

8.30 Tenis: Fin. Pucharu Davisa **11.00** Siatkówka: Liga Mistrzyń CEV: UNI Opole – Volley Mulhouse Alsace; KS DevelopRes Rzeszów – Dresdner SC **15.30** Piłka ręczna: Paris Saint-Germain Handball – ORLEN Wisła Płock **18.00** Siatkówka: Liga Mistrzyń CEV: UNI Opole – Volley Mulhouse Alsace; KS DevelopRes Rzeszów – Dresdner SC **23.00** Piłka ręczna: CS Dinamo Bukareszt – Industria Kielce **1.00** Kickboxing: Gala w Ostrowcu Świętokrz. (5.04.2024): Adrian Gunia – Rafael Hudson

TVN 24

8.00 Serwis informacyjny, pogoda **8.35** Strefa kibica – zima **9.00** Serwis informacyjny, pogoda **9.55** Biznes **10.00** Serwis informacyjny, pogoda **10.55** Biznes **11.00** Serwis informacyjny, pogoda **11.55** Biznes **12.00** Serwis informacyjny, pogoda **13.55** Biznes **14.00** Serwis informacyjny, pogoda **14.55** Biznes **15.00** 15 na żywo **16.00** Fakty po południu **18.00** Tak jest **19.15** Serwis informacyjny **19.25** Fakty po Faktach **20.00** Bez Kitu **21.00** Polska i świat **22.00** Szkło kontaktowe

Polsat News

6.00 Nowy dzień **7.40** Graffiti **8.00** Nowy dzień **10.00** W rytmie dnia **12.50** Wydarzenia **13.30** W rytmie dnia **13.55** Pogoda **14.00** W rytmie dnia **14.55** Pogoda **15.00** W rytmie dnia **15.40** Pogoda **15.50** Wydarzenia **16.30** Punkt widzenia Jankowskiego **18.00** Najważniejsze pytania **19.15** Gość „Wydarzeń" **19.50** Debata Gozdyry **21.50** Wydarzenia wieczorne **22.30** Dzień na świecie **23.30** Obraz dnia **0.00** Najważniejsze pytania **1.25** Punkt widzenia Jankowskiego

TVP Info

DVB T

10.00 Serwis info dzień **11.55** Za pięć dwunasta **13.00** Serwis info dzień **14.30** 14.30 **14.50** Serwis info dzień **15.45** Panorama **16.00** Dzień w godzinę **16.45** Trochę kultury **16.55** Sprawdzam to Extra **17.00** Teleexpress **17.15** Teleexpress Extra **17.35** Panorama **17.42** Wykrywacz kłamstw **18.00** Panorama **18.30** Forum **19.10** Serwis info wieczór **19.15** Trochę kultury **19.25** Sprawdzam to Extra **19.30** 19.30 **19.58** Pytanie dnia **20.18** Kłamstwo nie przejdzie

TVP 3

DVB T

10.00 Złoty chłopak (291) **11.00** Rok w ogrodzie **11.30** Prywatne życie zwierząt **12.00** Telekurier **12.30** Rączka gotuje **13.00** Agrobiznes **13.30** Niebezpieczne związki **14.20** Niezwykłe miejsca **14.30** Program informacyjny **15.00** Koronka do Miłosierdzia Bożego **15.20** Serwis Info **19.30** Dlaczego krowa... **19.45** Kryminalna siódemka **20.00** Dziennik regionów **20.13** Gość regionów **20.30** Ktokolwiek widział, ktokolwiek wie... **22.00** Dziennik regionów **22.20** Pierwsza Druga w Trójce

TVP Rozrywka

7.20 Okrasa łamie przepisy **8.25** Familiada **9.00** Va banque **9.35** Koło fortuny **10.10** Makłowicz w podróży **10.50** Postaw na milion **12.40** Familiada **13.15** Zmiennicy **14.25** Pan Mama **15.35** Do śmiechu! **17.25** Va banque **18.00** Koło fortuny **18.40** Okrasa łamie przepisy **19.45** Jaka to melodia? **20.30** Do śmiechu! **22.25** Tygodnik Moralnego Niepokoju **23.05** Postaw na milion **0.55** Koło fortuny **2.10** Tygodnik Moralnego Niepokoju **2.45** Historia świata w/g Kabaretu Moralnego Niepokoju

Planete+

8.10 Niezwykłe podróże koleją **9.20** Polska z góry **9.50** Polska z góry. Naj... w Polsce **10.20** Dokąd dzisiaj? **11.25** Zielony lód biegunów **12.30** Niezwykłe podróże koleją **13.40** Afryka z góry **14.45** 360° – świat bez granic **15.50** Na targach świata **17.00** Włochy z góry **18.00** Dokąd dzisiaj? **18.40** Wytwórz i wyślij **19.45** Zaginiona świątynia Artemidy **20.50** My, budowniczowie nowej Czechosłowacji **22.00** Prost **23.10** Planeta Seks **0.15** Miasta rytm **1.20** Polska z góry. Zamki, dworki, pałace

BBC Earth

8.25 Najpiękniejsze trasy spacerowe **9.25** Mroźna planeta **10.30** Życie na pustkowiu **11.25** Skarby przeszłości i ich tajemnice **12.25** Najpiękniejsze trasy spacerowe **13.25** Mroźna planeta **14.30** W okowach mrozu **15.35** Życie na pustkowiu **16.30** Attenborough i największy dinozaur świata **17.40** Mroźna planeta **18.45** Najpiękniejsze trasy spacerowe **19.45** Dziki połów: nieznane wody **20.55** W okowach mrozu **22.55** Zabójcza pogoda **1.00** Mroźna planeta

Discovery Channel

9.00 Gorączka złota: na kłopoty Freddy Dodge **10.00** Budowa na końcu świata **11.00** Klan z Alaski **12.00** Celnicy na straży Szwecji **13.00** Nagi instynkt przetrwania: tajemnicza wyspa **15.00** Złomowisko PL **16.00** Poszukiwacze przeklętego złota **17.00** Gwiezdne bitwy **18.00** Porty (1) **19.00** Złomowisko PL (1) **20.00** W oku cyklonu **21.00** Przystanek Bieszczady **22.00** Najniebezpieczniejszy zawód świata **23.00** Alaska w budowie **0.00** W oku cyklonu: Łowcy burz

TVN Turbo

8.05 Gadżet 4.0 **9.05** Fani czterech kółek **10.00** Raport Turbo **10.15** Samochód marzeń – kup i zrób **11.15** Wojny samochodowe **12.15** Naprawy nie do naprawy **13.00** Zawodowi handlarze **14.30** Wojny samochodowe **16.30** Jeździć, obserwować **18.00** Raport Turbo **18.15** Mobilni mechanicy **19.45** Naprawy nie do naprawy **20.30** Z drugiej ręki **22.00** Raport Turbo **22.15** Zawodowi handlarze **23.00** Polski supersamochód **23.45** Ciężarówką przez Malezję

TVN Style

7.45 Dzień Dobry TVN **11.25** Bitwa o gości **12.25** Ugotowani **13.30** Kuchenne rewolucje: „Biała karczma", Grudziądz / Pizzeria „Vicenti", Lublin **15.35** Dziewczyny z wypiekami **16.05** Japonia na talerzu **17.10** Teraz one **17.45** Kuchenne rewolucje: Restauracja „Pirat", Olsztyn / Pizzeria „Famiglia per amici", Łódź / Bistro przy rondzie, Radzionków **20.50** Love the Look **21.50** Jestem z Polski **23.50** EuroPOLKI studentki **0.45** Down the road. Zespół w trasie **1.45** Tu jest pięknie

Romance TV

8.40 Śledztwo prowadzi Watzmann (35) **9.40** Kryminalne zagadki Mazur: Śmierć z miłości **11.30** ★★★ Nieważkość z tobą – rom. Kan./USA 2024 **13.20** Käthe i ja **15.15** ★★ Inga Lindström: Skok w szczęście – romans Niemcy 2005 **17.00** Lena Lorenz: Rodzice dla mojego dziecka **18.55** Śledztwo prowadzi Watzmann (36) **20.00** Statek marzeń: Coco Island **21.55** ★★★ Toni – akuszer – komedia Niemcy 2023 **23.50** Śledztwo prowadzi Watzmann (36) **0.55** Statek marzeń: Coco Island

TVN Fabuła

6.30 Dziewczyny z Hollywood **6.45** Julia (94, 95) **7.45** Detektywi **9.50** Młode gliny **10.55** Magda M. (15) **11.55** Prawo Agaty (7, 8) **13.55** Młode gliny **14.55** Detektywi **16.05** Na Wspólnej (188, 189) **17.10** Top 100: filmy wszech czasów **17.50** Seriaale Top 5 **17.55** ★★★★ OSS 117: Kair, gniazdo szpiegów – kom. Fr. 2006 **20.00** ★★★ Odważna – dramat USA/Australia 2007 **(s.5)** **22.45** ★★★ Godzilla i Kong: Nowe imperium – film sf USA 2024 **1.00** ★★★★ Strzelec – thriller USA 2007

AMC

6.35 ★★ Supernowa (1) – film sf USA/RPA 2005 **10.15** ★★★★ Kupiec wenecki – dramat USA/Wł./Luksemburg/W. Bryt. 2004 **13.05** ★★★ Uciec, ale dokąd? – film sensac. USA 1993 **15.05** ★★★ Błękitna laguna: Przebudzenie – film przygod. USA 2012 **17.05** ★★★ Nic nie widziałem, nic nie słyszałem – kom. USA 1989 **19.15** ★★★ W ciemność. Star Trek – film sf USA 2013 **22.00** ★★★ Ong Bak 3 – film sens. Tajl. 2010 **23.55** ★★★★ Angielska robota – film sens. W. Bryt./USA/Australia 2008

BBC First

6.00 Lewis (5) **6.50** Co ludzie powiedzą? (3) **7.30** Zagadki doktora Blake'a (4) **8.45** Z pamiętnika położnej (1) **9.55** Ojciec Brown (8, 9) **11.55** London Kills (3) **12.55** Shakespeare i Hathaway: prywatni detektywi (8, 9) **15.00** Śledztwa siostry Bonifacji (6) **16.00** Tajemnice Brokenwood (3) **17.55** Morderstwa w Midsomer (2) **19.55** Śmierć pod palmami (2) **21.00** Zaginiona (3) **22.00** Detektyw z Chelsea (2) **23.00** Luther (1) **0.10** Happy Valley (2) **1.10** Milczący świadek (5, 6)

TTV

DVB T

8.30 Kartoteka **10.35** Detektywi **12.35** Zakup w ciemno **14.35** Nic do zgłoszenia **15.35** Złomowisko PL **16.45** Express **17.00** Sport **17.05** Usterka **17.40** Zakup w ciemno **18.40** Gogglebox. Przed telewizorem **19.45** Express **20.05** Życie na kredycie **21.05** Zakup w ciemno Extra **21.45** Express **22.00** Kochaj albo wróć **23.00** Gogglebox. Przed telewizorem **0.00** Nasi w mundurach **1.00** Diabelnie boskie **1.55** Kiedy ktoś kocha bardziej **3.55** Sędzia Anna Maria Wesołowska

Fokus TV

DVB T

6.00 Wehikuł czasu **6.05** 48 h. Zaginieni (62): Kuracja życia **7.00** Było sobie życie **8.00** Był sobie człowiek **8.55** Wehikuł czasu **9.00** Starożytni kosmici **11.00** Gwiazdy lombardu **12.00** Poszukiwacze historii **13.00** Wielkie konstrukcje III Rzeszy: Twierdza Japonia / Oceaniczne pancerniki **15.00** Przygody poszukiwaczy złota **16.00** Dorwać tuńczyka **18.00** Rolnicy. Podlasie **20.00** Celtowie – historia nieznana **21.00** Tajemnice piramid **22.00** Pearl Harbor **0.00** Czy twój smartfon cię szpieguje?

National Geographic

9.00 Zatopione grobowce Nilu **10.00** Śladami tajemnic: Ziemia Święta **11.05** Potężne królowe Egiptu **12.00** UFO: przełomowe śledztwa **13.00** Starożytne konstrukcje **15.00** Katastrofa w przestworzach: raport specjalny **16.00** Najdziwniejsze przedmioty **17.00** Burzliwa historia Tudorów **18.00** Otchłań: powstanie i upadek nazizmu **19.05** Hitler i jego świta **20.00** Katastrofa w przestworzach **21.00** W obliczu zagłady **23.00** Krwawa wojna w Korei **0.05** Al-Kaida: przed 11 września

Nat Geo Wild

5.00 Dzika przyroda strefy równikowej **6.00** Niszczycielskie żywioły **8.00** Kalahari: podziemne życie pustyni **9.00** Niezwykły dr Pol **12.00** Planeta ptaków **13.00** Nilgiri: błękitne góry Indii **14.00** Królestwo białego wilka **15.00** Drapieżnik kontra ofiara **16.00** Olśniewająca Ameryka **17.00** Niezwykły dr Pol **19.00** Walki zwierząt **20.00** Delta rzeki Okawango **22.00** Niezwykły dr Pol: Psie brzuszki / Kłaczę w kłopotach / O rany, jakie rany! / Żarty i śmieszki **2.00** Nilgiri: błękitne góry Indii

Metro

6.05 Detektywi. Na zlecenie (17, 18) **7.25** Szpital (325-327) **10.25** Sędzia Anna Maria Wesołowska (560, 561) **12.25** Szkoła (696) **13.25** Brzydula (217, 218) **14.35** Damy i wieśniaczki. Za granicą **15.35** Druga szansa (11) **16.45** The Floor **18.05** Złomowisko PL **19.05** Kartoteka (10) **20.10** ★★★ Akademia policyjna III: Ponowne szkolenie – kom. USA/Kan. 1986 **22.00** ★★★ Jack Reacher – film sens. USA 2012 **0.30** Zbrodnie z pierwszych stron gazet: Bez śladu **1.30** Szpital (978)

TVP Historia

DVB T

8.00 Magiczne Podhale z Sebastianem Karpielem-Bułecką **8.35** Flesz historii **9.10** Encyklopedia II wojny światowej **9.35** Polskie 100 lat **10.05** Saga prastarej puszczy **11.10** Wszystkie kolory świata **12.05** Triest – miasto o wielu przydomkach **13.00** Kennedy, Sinatra i mafia **14.00** Zmiennicy (3) **15.00** Sensacje XX w. **17.25** Wojenne dziewczyny (65) **18.15** Wojownicy czasu **18.55** Zipser **20.00** ★★★ Ferrari – film biogr. W. Bryt./Wł./Arab. Saud. 2023 **22.15** Sensacje XX w.

TVP Dokument

DVB T

9.55 Cukrzyca, słony rachunek **10.55** Na wielkim szlaku **11.55** Błotniak stawowy z Doliny Wisłoki **13.00** Wenecja, miasto wyrosłe z bagien **14.00** San Diego – najdziksze miasto Ameryki **15.00** Królestwo mokradeł **16.00** Szczepionki i ludzie **17.05** Orlando – światowa stolica rozrywki **18.05** Lokalsi **19.10** Depresja mon amour **(s.5)** **20.15** Ludzie z mikroplastiku **21.25** W krainie pszczoły miodnej **22.30** Pasja według Agnieszki **23.30** Zbrodnie rodziny Mansona

Zoom TV

6.10 MacGyver (11, 12) **8.10** Strażnik Teksasu (10, 11) **10.05** Kobra – oddział specjalny (5, 6) **12.20** FBI (4, 5): Ofiara / Upadły glina **14.20** Bitwa o palety **15.25** Wojny magazynowe: Kanada **16.45** Sensacje XX w. **19.00** Kobra – oddział specjalny (14, 15): Karambol / Otchłań **21.00** CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku (3, 4): Nowojorskie zoo / Korporacyjni wojownicy **23.00** Magia nagości. Polska **0.05** Milf manor – mamuśki rządzą **1.10** Magia nagości. Włochy **2.00** I love kabaret

TLC

8.00 Jak zostać amiszem **9.00** Siostry wielkiej wagi **10.00** Wiza na miłość: na odwrót **12.00** Wspólne życie XXL **14.00** Cztery żony i mąż **15.00** Mali ludzie, wielka rodzina **16.00** Siostry wielkiej wagi **17.00** Salon sukien ślubnych **18.00** Wiza na miłość: na odwrót **20.00** Kamera, akcja, wpadka! **21.00** Wiza na miłość: ostatnia szansa **22.00** Wiza na miłość: ostatnia szansa. Między sporami **23.00** Dr Pryszczylla **0.00** Moje koszmarne stopy: Po wypadku **1.00** Kamera, akcja, wpadka!

Nowa TV

DVB T

6.00 Wehikuł czasu **6.20** TV Okazje **6.55** Wehikuł czasu **7.00** Disco Landia – nutki do pobudki **7.30** Wielkie wycieczkowce **8.30** Więzienie **10.00** Ojciec Brown (39, 40) **12.00** Śmierć pod palmami (8, 1) **14.00** Świat według Kiepskich (511, 512) **15.00** Świat według Bundych (51-56) **18.00** Całkiem nowe lata miodowe (14) **18.30** Miodowe lata **21.00** Zdrady (110) **22.00** Ślad (60-61, 105) **1.00** Łowca pedofilów **3.00** TV Okazje **3.50** Wehikuł czasu **4.00** Daleko od noszy (23, 24)

WP

DVB T

6.05 Policjanci z sąsiedztwa **8.00** Pogoda **8.05** Policjanci z sąsiedztwa **9.05** Pogoda **9.15** Tilt **9.55** Pogoda **10.00** Strażacy z sąsiedztwa **11.00** Wariaci za kierownicą **12.00** Komisarz Cassandre: zbrodnie w Alpach (2) **14.00** Pokochaj lub sprzedaj – Vancouver **16.00** Pokochaj lub sprzedaj **16.55** Pogoda **17.00** Inspektor Vera (2) **19.00** Makłowicz w podróży **20.00** Policjanci z sąsiedztwa **21.55** Pogoda **22.00** Mistrzowie kabaretu: Kabaret Łowcy.B / Nowaki / Formacja Chatelet

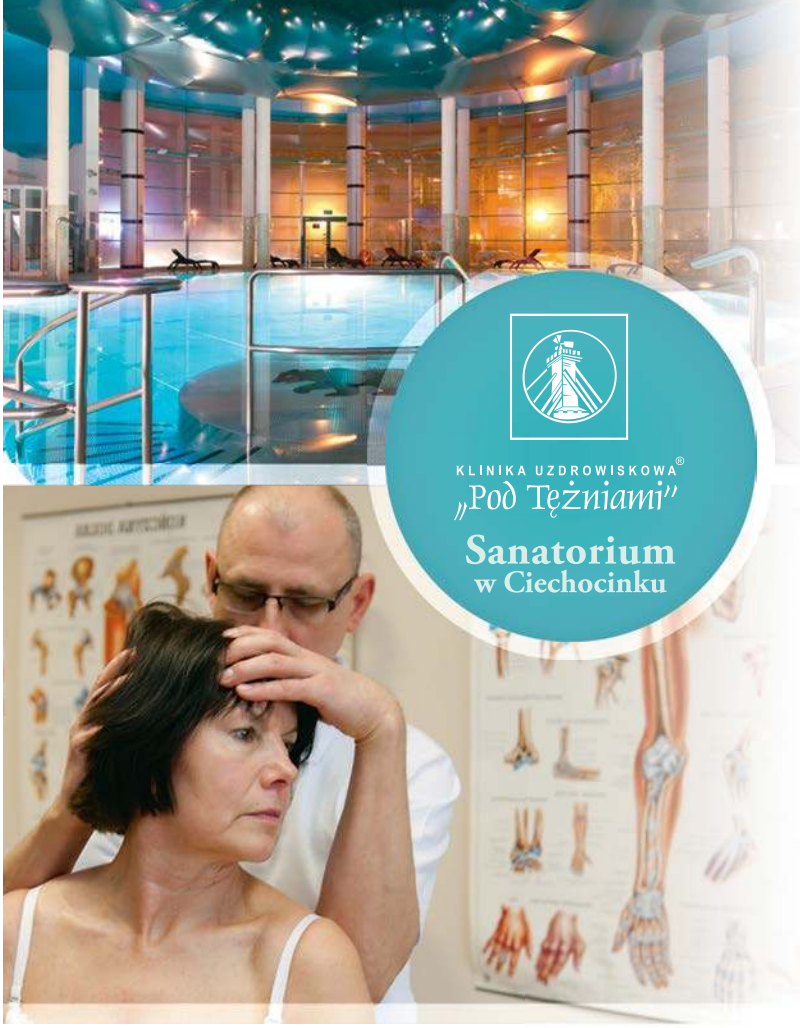

LECZENIE I REHABILITACJA

• Zdrowy Kręgosłup • Neurologiczny
• Dla Aktywnych • Biodra • Kolana • Bark
• Antystresowy • Kardiologiczny z diagnostyką

15 albo 20 zabiegów na 7 dni pobytu

• Wstęp na basen do 90 minut dziennie

Oferujemy z możliwością dopłaty:

• Diagnostykę fizjoterapeutyczną i laboratoryjną
• Specjalistyczne konsultacje lekarskie

Pobyty w terminach: 29.11 - 20.12.2026 r.
oraz 03.01 - 28.02.2027 r.

Turnus Świąteczny 20 - 27.12.2026 r.
Turnus Noworoczny 27.12 - 03.01.2027 r.

tel. 54 416 70 00
www.podtezniami.pl

Klinika Uzdrowiskowa „Pod Tężniami" im. Jana Pawła II,
ul. Warzelniana 7, 87-720 Ciechocinek

REKLAMA

eprasa.pl 644e820245

TVP 1

Ojciec Mateusz

7.00 Msza św. na Jasnej Górze **7.40** Rok w ogrodzie **8.20** Pełnosprawni (680) **9.05** Ranczo (69) **10.00** Komisarz Alex (22) **10.55** Dobre strony (17) **11.20** Ojciec Mateusz (334) **12.05** Domowe patenty **12.15** Między pokoleniami (4) **12.45** ★★★ Ostatnia walka Apacza – western USA 1954 **14.15** Minuta dla Twojego bezpieczeństwa (15) **14.25** Okrasa łamie przepisy (436)

15.00 **Rolnik szuka żony (11)** – reality show Polska 2026
16.00 **Zaraz wracam (180, 181)** – serial obycz. Polska 2026
17.00 **Teleexpress**
17.30 **Ojciec Mateusz (462)** Morus zostaje kierownikiem sandomierskiego oddziału firmy sprzątającej i serwisującej wagony kolejowe w ruchu pasażerskim. Byłemu naczelnikowi bardzo zależy na tej pracy. A w mieście mają miejsce tajemnicze wydarzenia.
18.40 **Jaka to melodia?**
19.30 19.30
19.55 **Pytanie dnia**
20.25 **Komisarz Alex (332)** – serial krym. Polska 2026
21.25 **Red 2** – komedia krymin. ★★★ USA/Fr./Kan. 2013 Reż. Dean Parisot, wyk. Bruce Willis, John Malkovich, Mary-Louise Parker
23.30 **Maratończyk** – film ★★★★ kryminalny USA 1976 **(s.3)** Reż. John Schlesinger, wyk. Dustin Hoffman, Laurence Olivier, Roy Scheider
1.35 **Różyczka 2** – film ★★★ historyczny Polska 2023
3.25 **Jaka to melodia?**

TVP 2

Rodzinka.pl

5.10 Barwy szczęścia (3446, 3447) **6.25** M jak miłość (1959) **7.30** Pytanie na śniadanie – program informacyjno-publicystyczny **11.25** Super Gary. Gotuj z Bosacką! (16) **12.05** W poszukiwaniu dobrego filmu (59) **12.40** Informacje kulturalne – magazyn **13.05** Panna młoda (260) – serial obyczaj. Turcja 2024 **14.00** Familiada – teleturniej **14.35** Koło fortuny – teleturniej

15.10 **Szansa na sukces. Opole 2027**: Finał, część. I
17.15 **Panna młoda (261)** – serial obycz. Turcja 2024
18.15 **Omnibus – szybcy i mądrzy** – teleturniej
19.10 **Słowo na niedzielę** – program religijny
19.25 **Rodzinka.pl (328-opis, 329)** – serial Polska 2026 Natalia dowiaduje się od Marii, jak wygląda seks po pięćdziesiątce. Magda wraca do pracy po urlopie macierzyńskim. Jej powrót może być jednak krótki, bo nowa niania wydaje się znać mieszkanie Boskich.
20.30 **The Voice of Poland**: Live – program rozrywkowy
23.30 **Postaw na milion**
0.30 **Baby Boom, czyli Kogel** ★★★ **mogel 5** – komedia obyczajowa Polska 2024 Reż. Anna Wieczur-Bluszcz, wyk. Maciej Zakościelny, Katarzyna Skrzynecka, Aleksandra Hamkało
2.05 **Kanał tajemnic** – film ★★★ krym. Francja/Belgia 2020
3.50 **Rodzinka.pl** – serial komediowy Polska 2026
4.40 **Barwy szczęścia (3448)**

Polsat

Bez skrupułów Toma Clancy'ego

5.25 Telezakupy TV Okazje **6.00** Nowy dzień – magazyn inform. **8.00** Halo tu Polsat – program inform.-publicyst. **9.55** Nasz nowy dom (385) **11.05** Pokochaj lub sprzedaj (3) **12.20** Pingwiny z Madagaskaru – film anim. USA 2014, dub. Grzegorz Pawlak, Tomasz Steciuk **14.10** ★★★ Piksele – kom. USA/Chiny 2015, reż. Chris Columbus, wyk. Adam Sandler, Kevin James

16.30 **Awantura o kasę**
17.40 **Hitster. Muzyczna gra przebojów (16)**
18.50 **Wydarzenia**
19.15 **Prezydenci i premierzy**
19.55 **Kabaret na żywo. Młodzi i moralni. Nad mętną rzeką** – program rozrywkowy Polska 2026
22.00 **Koncert Jimek / Orkiestra / Goście – Historia polskiego hip-hopu. Rozdział III. Ostatni (s.2)**
0.35 **Bez skrupułów Toma** ★★★ **Clancy'ego** – film sensac. Niemcy/USA 2021 Reż. Stefano Sollima, wyk. Michael B. Jordan, Jamie Bell, Jodie Turner-Smith Szukając sprawiedliwości za zabójstwo swojej ciężarnej żony, żołnierz US Navy SEALs John Kelly odkrywa międzynarodowy spisek, który grozi pogrążeniem Stanów Zjednoczonych i Rosji w totalnej wojnie.
2.50 **Świat według Kiepskich (430, 431)**: Con amore: Królowa balu – serial komediowy Polska 2013
4.05 **Kabaretowa Ekstraklasa**
4.40 **Disco gramy!**

TVN

Blade: Wieczny łowca II

5.40 Uwaga! (8140) – magazyn interwencyjny **5.55** Ukryta prawda (1547) – serial fabularno-dokumentalny Polska 2023 **6.50** Kuchenne rewolucje: Podkowa Leśna – Suliko – reality show Polska 2024 **7.45** Dzień Dobry TVN – program informacyjno-publicystyczny **11.30** Na Wspólnej (4316-4319) – serial Polska 2026 **14.05** MasterChef (11) – show kulinarny Polska 2026

16.00 **Studio Pucharu Świata**
16.30 **Skoki narciarskie: Puchar Świata mężczyzn w Ruce:** 1. konkurs ind. na skoczni HS 142 – 1. seria **(s.2)**
17.30 **Studio Pucharu Świata**
17.40 **Skoki narciarskie: Puchar Świata mężczyzn w Ruce:** 1. konkurs indywidualny na skoczni HS 142 – 2. seria
18.35 **Studio Pucharu Świata**
19.00 **Fakty**
19.45 **Harry Potter i kamień** ★★★★ **filozoficzny** – film fantasy W. Bryt./USA 2001 **(s.11)** Reż. Chris Columbus, wyk. Daniel Radcliffe, Rupert Grint, Emma Watson
23.05 **Blade: Wieczny łowca II** ★★★ – horror USA/Niemcy 2002 Reż. Guillermo del Toro, wyk. Wesley Snipes, Kris Kristofferson, Luke Goss W wyniku rzadkiej mutacji powstała nowa rasa, która zagraża ludziom i wampirom. Blade musi połączyć siły z elitarną grupą krwiożerczych wojowników, którzy byli jego przeciwnikami.
1.30 **Smętarz dla zwierzaków.** ★★ **Początki** – horror USA/Kanada 2023

TVN 7

Zabójcza broń II

6.15 Wiza na miłość: pierwsze spotkanie (14) **7.15** New Looney Tunes (8, 9) **7.45** ★★★ Footloose – komediodramat USA 2011 **10.00** Unboxing – Wielkie otwarcie (5) **10.35** Ukryta prawda (1636) **11.35** Mówię Wam (15) **12.50** Ukryta prawda (1637, 1638) **14.55** Szpital św. Anny (140, 141) **17.00** Detektywi (335-337) **20.00** ★★★★ Zabójcza broń II – film sensac. USA 1989, reż. Richard Donner, wyk. Mel Gibson **22.25** Władca Pierścieni. Pierścienie władzy (4) – serial przygod. USA **23.50** ★★★★ Dzień próby – film sensac. USA 2001, reż. Antoine Fuqua, wyk. Denzel Washington **2.25** Zbliżenie. Mówię Wam podcast (10)

TV Puls

6.00 Kobra – oddział specjalny (3-5) **9.00** Taki jest świat (47) **9.25** Boso przez świat (87) **10.00** Lombard. Życie pod zastaw (659, 667, 669, 671, 673, 1039-1043) **20.00** ★★★★ John Rambo – film sensac. Niemcy/USA/Tajland. 2008 **21.50** ★★★ Świat w ogniu – thriller USA/W. Bryt./Portugalia/Kan./Bułgaria 2019, reż. Ric Roman Waugh, wyk. Gerard Butler, Morgan Freeman, Nick Nolte **0.05** ★★★ Wykonać wyrok – film sensac. USA/Kanada 1990 **2.00** Dyżur (39, 40) **3.00** Taki jest świat (47)

Puls 2

7.00 Seriale anim. dla dzieci **8.40** Futrzaki ruszają na ratunek – film anim. **10.05** Dwanaście prac Asterixa – film anim. **11.55** Wojciech Cejrowski. Boso – Karaiby (6-8) **13.45** Gwiazdy Mazurskiej Nocy Kabaretowej (2, 3) **15.45** ★★★ Dwie siostry i pies – film fant. Niemcy 2022 **17.15** ★★★★ Roszpunka i powrót sokołów – film fant. Niemcy/Czechy 2023 **19.00** Asterix Gal – film anim. Fr./Belg. 1967 **20.35** ★ Wielkie kino – kom. USA 2007 **22.10** ★★★ Rycerz króla Artura – film przyg. USA/W. Bryt. 1995

TVP Polonia

7.30 Pytanie na śniadanie **11.30** Podróże z historią (30) **12.05** Awantura o Basię (6, 7) **13.15** Jak to się mówi, czyli Kasia u Bralczyka (78) **13.45** Na dobre i na złe (996) **14.40** Na sygnale (684, 685) **15.35** Okrasa łamie przepisy (435) **16.05** Europa da się lubić – nowe pokolenie (11) **17.00** Teleexpress **17.25** M jak miłość (1950) **18.20** Czterdziestolatek (3) **19.10** 63. KFPP w Opolu **19.30** 19.30 **19.55** Pytanie dnia **20.20** Archiwista (6, 7) **22.00** Daję słowo – Maciej Orłoś (50) **22.50** Stawka większa niż życie (13) **23.50** Malicki & Laskowik. The best of (5) **0.20** Kabaretowe naj (12) **0.40** M jak miłość (1950) **1.30** 19.30 **1.55** Pytanie dnia **2.10** Cisza nad rozlewiskiem (3, 4)

TV Trwam

12.20 Warto zauważyć... w mijającym tygodniu **12.50** Natura obiektywnie **13.20** Ocalić od zapomnienia **13.30** Msza święta z Jasnej Góry **14.20** Muzyczne chwile **14.45** Jak wygrać małżeństwo? **15.00** Dzielna niewiasta **15.15** Mateczniki polskości **15.30** Wierzę w Boga **16.10** Historia PL **17.00** Człowiek przebaczenia i pojednania – ks. Michał Rapacz **17.30** Przełamując bariery **18.15** Rozmowy niedokończone **19.30** Manna z nieba **19.45** Modlitwa z tel. udziałem dzieci **20.20** Różaniec **20.50** Myśląc Ojczyzna **21.00** Apel Jasnogórski **21.40** Polski punkt widzenia **22.00** Warto być ojcem **22.15** Głos serca (140) **23.00** Odpowiedzialni za Kościół **23.30** Razem możemy wszystko

TVP Kultura

8.00 ★★ Patrząc pod słońce – dramat Polska 1971 **8.55** ★★ Szatan z siódmej klasy – film dla młodz. Polska 2006 **10.50** Pan wzywał, Milordzie? (3) **11.55** Wydarzenie aktualne **12.30** Nasze marzenia – film dok. Fr. 2023 **14.15** Dzień z życia artysty (18) **14.55** ★★★ Niespotykanie spokojny człowiek – kom. Polska 1975 **16.10** Czterdziestolatek (15) **17.25** Tamte lata, tamte dni (99) **18.05** ★★★ Jutrzenka – melodramat Fr./Wł 1956 **20.00** ★★★★ Happy-Go-Lucky, czyli co nas uszczęśliwia – kom. W. Bryt. 2008, reż. Mike Leigh, wyk. Sally Hawkins **22.10** Polskie Evergreeny. Ladies' Jazz Festival Gdynia 2024 **23.40** ★★★★ Łowca androidów – film sens. USA/W. Bryt. 1982, reż. Ridley Scott, wyk. Harrison Ford

Super Polsat

6.40 SuperLudzie (39) **7.15** Było sobie życie (23-26) **9.30** Były sobie Ameryki (1) **9.55** Artur ratuje Gwiazdkę – film anim. W. Bryt./USA 2011 **11.55** Świat według Kiepskich (416, 421, 424, 428, 432, 417, 421, 417): Krótki film o męskości / Pokuć / Warszawa / Dzień Szakala / Kożuchowska / Człowiek, który wzuł łaczki / Pokuć / Człowiek, który wzuł łaczki **16.00** Złomiarze (3) **17.00** Pokochaj lub sprzedaj (3) **18.00** Świat według Kiepskich (421, 425) **19.00** Kolacja w ciemno (19) **20.00** Boks: Gala w Sopocie **0.00** ★★★ Bad Boys for Life – film sens. USA 2020, reż. Adil El Arbi, Bilall Fallah, wyk. Will Smith, Martin Lawrence **2.35** Kolacja w ciemno (19) **3.35** Backdoor – Wyjście awaryjne (7)

TV 6

6.00 Jeźdźcy smoków: Na końcu świata (1-3) **7.30** Klopsiki i inne zjawiska pogodowe – film anim. USA 2009 **9.10** ★★★ Grinch: świąt nie będzie – komedia USA/Niemcy 2000, reż. Ron Howard, wyk. Jim Carrey, Josh Ryan Evans **11.30** Cobra Kai (50, 1-3) **14.20** Strażnik Teksasu (2, 3) **16.20** Columbo (16, 17): Słodka, lecz śmiertelna / Koneser win – serial krym. USA 1973 **20.00** CSI: Kryminalne zagadki Miami (91, 92): Podwójne zagrożenie / Jazda – serial krym. USA 2006 **22.00** Kości (233, 234): Klejnot w koronie / Koszmar wewnątrz koszmaru – serial krymin. USA 2016 **23.55** ★★ Detonator – thriller USA/Rum. 2006, reż. Po-Chih Leong, wyk. Wesley Snipes, William Hope **2.00** Krejzi Patrol (13)

TV 4

5.30 Telezakupy TV Okazje **6.00** Łowcy skarbów. Kto da więcej (466) – reality show Polska 2025 **7.00** Galileo **9.05** #JesteśmyDlaDzieci (354) – magazyn publicyst. **9.30** A na obiad... (12) – magazyn kulinarny **9.35** Galileo (1182, 1228, 1229) – program popularnonauk. Polska 2026 **12.45** ★★ Karate Kid 4: Mistrz i uczennica – dramat USA 1994, reż. Christopher Cain, wyk. Hilary Swank, Pat Morita, Michael Ironside **14.55** Policjantki i policjanci (1486-1490) **20.00** A na deser... (22) – magazyn **20.10** Sprawiedliwi – wydział kryminalny (1088-1091) – serial krym. Polska 2026 **0.20** Gwiazdy kabaretu (192, 191) **2.20** STOP Drogówka (386) **3.25** Lubię Disco! (309) **4.25** Top 10 lista przebojów (2974)

REKLAMA

Fielmann
twój optyk

To jest wyrób medyczny. Używaj go zgodnie z instrukcją używania lub etykietą.

Okulary korekcyjne są wyrobem medycznym służącym do korygowania wad wzroku. Podmiotem prowadzącym reklamę jest Fielmann Sp. z o.o. Producentem okularów przedstawionych na grafice jest Fielmann Group AG. Lista producentów produktów objętych ofertą znajduje się pod adresem www.fielmann.pl/info-producenci

eprasa.pl 64ae820245

Ale Kino+

7.00 ★★ Stan wyjątkowy – kom. Czechy 2024 **9.10** ★★★★ Bracia ze stali – film biograf. USA/W. Bryt. 2023 **11.50** Sprawa nierozwiązana (1-5) **14.20** ★★★ Ocalona – film sens. USA/W. Bryt. 2015 **16.20** ★★★ Terapia dla par – komediodr. Hiszp. 2023 **18.10** Grantchester (7, 8) **20.10** ★★★ Plan ucieczki – film sens. USA 2013 **22.25** ★★★ Morderstwo na 3. piętrze – komediodr. Fr. 2026 **0.40** ★★★ Pokusa – thriller USA 2012 **2.55** Król (4) **4.20** Wspaniałe kilka minut – film krótkometr.

Kino Polska

8.00 Końce i początki **8.25** Wagary **9.00** ★★★★ Sportowiec mimo woli – kom. Polska 1939 **10.35** ★★★ Za duży na bajki – komedia Polska 2022 **12.50** ★★★ Szatan z siódmej klasy – film przygod. Polska 1960 **15.25** ★★★ Kogel-mogel – kom. obyczaj.Polska 1988 **17.40** ★★★★ Miś – komedia Polska 1980 **20.00** ★★★★ Oficer i szpieg – thriller Francja/Włochy 2019, reż. Roman Polański, wyk. Jean Dujardin, Louis Garrel **22.50** Ekstradycja (1, 2) **1.20** ★★★ Legiony – film wojenny Polska 2019

Polsat Film

9.55 Dawno, dawno temu w „Idolu" – film anim. **10.15** Świętastyczne kolędowanie – film anim. **10.20** ★★★★ Babe, świnka z klasą – kom. USA/W. Bryt. 1995 **12.15** ★★★ Moja dziewczyna II – kom. USA 1994 **14.20** ★★★ Hidalgo – ocean ognia – film przyg. USA/Maroko 2004 **16.55** Epoka lodowcowa – film anim. **18.40** ★★★ Więzień labiryntu – film sf W. Bryt./USA 2014 **21.00** ★★★ Najmro – kom. sens. Polska 2021 **23.00** ★★★ Wszystkie stare noże – thriller USA/Kan. 2022

Stopklatka

DVB T

6.00 Komisarz Rex (6, 6-8) **10.00** Hudson i Rex (4, 5) **12.00** Vera (2) **14.00** ★★ Beethoven – Świąteczna przygoda – kom. USA/Kan. 2011 **15.55** ★★★ Alfa – film przygod. USA/Chiny/Kan. 2018 **17.55** Stawka większa niż życie (11, 12) **20.00** ★★★★★ Szczęki – thriller USA 1975, reż. Steven Spielberg, wyk. Roy Scheider **22.40** ★★★ November Man – thriller USA/W. Bryt. 2014 **0.50** ★★★★ Drogówka – film krym. Polska 2012 **3.30** ★★★★ Kamienie na szaniec – dramat Polska 2014

Canal+ Premium

10.35 Łapu-Capu **10.50** ★★★ Niania w Nowym Jorku – kom. rom. USA 2007 **12.35** ★★★ Pod gwieździstym niebem – kom. romant. USA 2025 **14.15** Piękna łąka kwietna **14.45** ★★★ Ocaleni – thriller USA/Kan. 2008 **16.15** ★★ Saga Zmierzch: Przed świtem. Część I – film przygod. USA 2011 **18.10** ★★★ Niemożliwe – film katastrofic. USA/Hiszpania/Tajlandia 2012 **20.00** ★★★ Pomoc domowa – thriller USA 2025 **22.15** ★★★★ Wrogowie publiczni – dramat USA/Japonia 2009

HBO

10.30 ★★★ Do usług szanownej pani – kom. Francja/Luksemburg 2023 (s.3) **12.20** ★★★★ Duża ryba – film przyg. USA 2003 **14.25** ★★★ Ostatnia sesja w Paryżu – thriller Fr. 2025 **16.10** ★★★ Uncharted – film przygodowy USA 2022 **18.05** ★★★ Jack, pogromca olbrzymów – film fant. USA 2013 **20.00** ★★★★ Borg/McEnroe. Między odwagą a szaleństwem – film biogr. Szwecja/Dania/Finlandia/Czechy 2017 **21.45** ★★★ Wybryk – kom. USA 2025 **23.15** ★★ Wcielenie – horror W. Bryt. 2024

Paramount

9.05 ★★ Guru miłości – kom. W. Bryt./Niemcy/USA 2008 **11.00** ★★★ BFG: Bardzo Fajny Gigant – film fant. USA/Indie/W. Bryt. 2016 **13.30** ★★★ Mali agenci – kom. USA 2001 **15.30** ★★★★ Marzyciel – film biogr. USA-/W. Bryt. 2004 (s.11) **17.50** ★★★★ Dirty Dancing – film muz. USA 1987 **20.00** ★★★ Zaginione miasto – komedia sensacyjna USA 2022 **22.25** ★★★★ Ciche miejsce – horror USA 2018 **0.00** ★★★ Na fali – film sens. Jap./USA 1991 **2.50** ★★★★ Prawo zemsty – thriller USA 2009

Polsat 2

6.30 Bogaty dom – biedny dom **7.30** Sekrety rodziny **8.30** Z klimatem i z pasją **9.00** Dlaczego ja? **14.00** Zawód: Glina **17.00** Nasz nowy dom **18.10** Sekrety rodziny **20.10** ★★★★ Kung Fu szał – kom. sens. Hongk./Chiny/USA 2004, reż. Stephen Chow, wyk. Stephen Chow **22.25** ★★★ Siostry – kom. USA 2015, reż. Jason Moore, wyk. Amy Poehler **0.45** ★★★ Metro strachu – film sens. USA/W. Bryt. 2009, reż. Tony Scott, wyk. Denzel Washington **2.55** Wydarzenia **3.35** Ewa gotuje

TVP Seriale

5.30 Na sygnale (951, 952) **6.30** Zmiennicy (5) **7.35** Na sygnale (953-957) **10.25** Ranczo (71) **11.20** Na dobre i na złe (1005) **12.20** Rodzinka.pl (327, 328) **13.35** Ojciec Mateusz (35, 36) **15.35** Komisarz Alex (331) **16.30** Ranczo (72) **17.30** Zmiennicy (6) **18.35** Stawka większa niż życie (13) **19.45** Ojciec Mateusz (37-39) **22.30** Ranczo (73, 74) **0.15** Komisarz Alex (331) **1.05** Ojciec Mateusz (461) **1.55** Ekstradycja (1, 2) **3.45** Glina (1) **4.35** Rodzinka.pl (192)

AXN

6.20 ★★★★ Dzień Świstaka – kom. USA 1993 **8.05** Rekrut: Feds (18) **9.05** FBI: Most Wanted (13) **10.05** Detektyw Monk (6-10) **15.05** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (1-5) **20.00** ★★★ Olimp w ogniu – film sens. USA 2013 **22.25** ★★★ Londyn w ogniu – film sens. USA/W. Bryt./Bułg. 2016 **0.15** ★★★ Sahara – film przygod. USA/W. Bryt./Fr./Niemcy/Hiszp. 2005, reż. Breck Eisner, wyk. Matthew McConaughey, Penélope Cruz **2.50** ★★★ Wykiwać klawisza – kom. USA 2005

13 Ulica

6.00 ★★★ Na granicy: Przepaść – film krym. Niemcy 2022 **7.50** Bez śladu (7-11) **12.35** ★★★ Morderstwa na Gwadelupie – film krym. Fr. 2023 **14.40** Kapitan Marleau (2, 1) **18.45** Astrid i Raphaëlle (1, 2) – serial krym. Fr./Belg./Szwajc. **21.00** Prawo i porządek Toronto: Zbrodniczy zamiar (3) – serial krym. Kan. **22.00** ★★★ Morderstwo w Sainte Baume – film krym. Fr. 2022, reż. Lou Jeunet, wyk. Nicolas Gob, Léa François **0.00** ★★★ Komornik (1) – film sens. W. Bryt./USA 2018

FX

7.05 CSI: Kryminalne zagadki Miami (17, 18) **8.55** CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku (3, 4) **10.45** Z Archiwum X (1-3) **13.30** CIA (8) **14.25** ★★★ Faceci w czerni 3 – film sf USA 2012 **16.35** ★★★★ Królestwo niebieskie – dramat W. Bryt./Niemcy/Hiszp./Maroko/USA/Wł./Fr. 2005 **19.35** ★★★ Terminator: Genisys – film sf USA/Kan. 2015 **22.00** ★★★★ Rambo: pierwsza krew – film sensac. USA 1982 **0.00** ★★★ Resident Evil: Zagłada – horror USA/Niemcy/Meksyk/Kan. 2007 **1.50** Rywale (3)

Eurosport 1

8.40 (L) Biegi narc.: PŚ w Ruce **9.45** Narc. alp.: PŚ kobiet w Gurgl **10.05** (L) Komb. norw.: PŚ w Ruce **11.05** (L) Biegi narc.: PŚ w Ruce **13.00** Narc. alp.: PŚ (m) w Gurgl **13.30** (L) Skoki narc.: PŚ (k) w Hinzenbach **15.00** Skoki narc.: PŚ w Lillehammer **16.00** Studio **16.30** (L) Skoki narc.: PŚ (m) w Ruce **18.00** Studio **18.30** (L) Narc. alp.: PŚ kobiet w Killington **19.30** (L) Narc. alp.: PŚ (m) w Copper Mountain **21.45** Komb. norw.: PŚ (m) w Ruce **22.00** Biegi narc.: PŚ w Ruce

Eurosport 2

8.30 (L) Łyżw. fig.: ISU GP – NHK Trophy (k) w Tokio **10.20** Łyżw. fig.: ISU GP – NHK Trophy (m) w Tokio **10.45** (L) Saneczk.: PŚ (m) w Winterbergu **11.30** Saneczk.: PŚ (k) w Winterbergu **12.00** (L) Łyżw. fig.: ISU GP – NHK Trophy (m) w Tokio **13.20** Narc. dow.: PŚ w Innsbrucku **14.15** (L) Snooker: Mistrzostwa W. Bryt. w Yorku **17.30** Kolarstwo gór. (m): Podsumowanie PŚ **19.00** Snooker: Mistrz. W. Bryt. w Yorku **20.00** (L) Snooker: Mistrz. W. Bryt. w Yorku **23.30** Narc. alp.: PŚ (k) w Killington

Polsat Sport 1

8.30 (L) Łyżwiarstwo figurowe: ISU GP – NHK Trophy kobiet w Tokio: Program dowolny **10.00** Magazyn polskiego sportu **11.00** Magazyn sportowy **11.50** (L) Siatkówka: TAURON Liga: Ślepsk Malow Suwałki – PGE GiEK Skra Bełchatów; Neonet Norwid Częstochowa – ZAKSA Kędzierzyn-Koźle; Stilon Gorzów – Energa Indykpol AZS Olsztyn; Jastrzębie Barkom – BOGDANKA LUK Lublin **23.00** Siatkówka: TAURON Liga **1.00** Siatkówka: TAURON Liga **3.30** Siatkówka: TAURON Liga

TVP Sport

DVB T

8.45 Koszykówka: Elim. MŚ (m): Polska – Chorwacja **10.45** NBA: New York Knicks – Miami Heat **13.05** (L) Biatlon: PŚ w Kontiolahti **14.25** Reportaż **14.50** Studio **15.10** (L) Biatlon: PŚ w Kontiolahti **16.55** (L) Piłka nożna: Arka Gdynia – Ruch Chorzów **19.05** (L) Boks: Polska – Armenia **22.05** (L) HL: Vegas Golden Knights – Montreal Canadiens **22.55** Sportowy wieczór **23.05** NHL: Vegas Golden Knights – Montreal Canadiens **0.00** (L) NHL: Vegas Golden Knights – Montreal Canadiens

Canal+ Sport

9.00 Piłka nożna: Levante UD – Racing Santander **11.15** Premier League Review **12.30** Premier League Preview **13.10** Premier League: The Big Interview **13.55** Piłka nożna: Levante UD – Racing Santander **16.10** (L) Piłka nożna: Málaga CF – Athletic Club **18.15** Premier League Stories **18.50** Boks: Gala w Utilita Arena Cardiff **20.00** Jazda o złoto. Żużel na podsłuchu **22.00** MMA: Gala ONE Friday Fights 180 w Bangkoku **23.05** Piłka nożna: Real Betis – Rayo Vallecano **1.15** Premier League

Canal+ Sport 5

8.20 Żużel: PGE Ekstraliga **11.15** Champions Pack: 5. kolejka fazy ligowej **12.30** Premier League Preview: Zapowiedź 12. kolejki **13.15** 1 na 1 Extra: Krzysztof Ratajski **14.00** (L) Rzutki: Dart: Ladbrokes Players Championship Finals **18.15** Premier League Stories **18.50** Champions Pack: 5. kolejka fazy ligowej **20.00** (L) Rzutki: Dart: Ladbrokes Players Championship Finals **0.15** Liga+ **1.30** Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa: Górnik Zabrze – Wisła Płock **3.55** Ligomistrzowe historie

Eleven Sports 1

8.55 Inside Serie A **9.35** GP Confidential **10.15** F1: GP Kataru **12.55** (L) Piłka nożna: Hertha BSC – Karlsruher SC **15.10** Studio GP **15.25** (L) Formuła 1: GP Kataru **16.40** Studio GP **17.10** (L) Formuła 2: GP Kataru **18.15** Studio GP **18.55** (L) Formuła 1: GP Kataru **20.15** Studio GP **21.00** F1: GP Kataru **22.40** Wywiad z Miroslavem Klose **23.00** Eleven Gol Live **0.10** Podróż do świata calcio **0.50** Olympique Lyon – między legendą a teraźniejszością **1.40** Najlepsze gole Bayernu Monachium

Polsat Sport 3

6.00 Tenis: Finały Pucharu Davisa **8.00** Tenis: Finały Pucharu Davisa **10.00** (L) Skeleton: PŚ kobiet w Altenbergu: 1. przejazd **11.30** (L) Skeleton: PŚ kobiet w Altenbergu: 2. przejazd **12.00** (L) Tenis: Finały Pucharu Davisa: 2. półfinał **14.00** (L) Tenis: Finały Pucharu Davisa: 2. półfinał **16.00** (L) Tenis: Finały Pucharu Davisa: 2. półfinał **18.00** (L) Skeleton: PŚ w Altenbergu: Konk. druż. **20.30** Tenis: Finały Pucharu Davisa **23.00** Siatkówka: Liga Mistrzyń CEV **1.00** MMA: Babilon MMA

TVN 24

8.00 Serwis informacyjny **8.35** Strefa kibica – zima **9.00** Serwis informacyjny **15.30** Ranking Mazura **16.00** Fakty po południu **18.00** Dwie Strony **19.05** Serwis informacyjny **19.25** Fakty po Faktach **20.00** Superwizjer **21.00** Ranking Mazura **21.30** Serwis informacyjny, pogoda **22.00** Szkło kontaktowe **23.00** Dzień po dniu **23.43** Strefa kibica – zima. Kroniki **0.00** Fakty po Faktach **0.40** Superwizjer **1.45** Nic do zgłoszenia **2.40** Nowa Maja w ogrodzie **3.00** Akademia ogrodnika

Polsat News

6.00 Nowy dzień **9.00** Kalejdoskop Wydarzeń **9.55** Cztery strony mediów Tejchmana **11.00** W rytmie dnia **12.50** Wydarzenia **13.30** W rytmie dnia **13.55** Pogoda **14.00** W rytmie dnia **14.55** Pogoda **15.00** W rytmie dnia **15.40** Pogoda **15.50** Wydarzenia **16.30** Czysta Polska **17.00** W rytmie dnia **18.35** Debata polityczna **19.15** Prezydenci i premierzy **19.50** Dobry Wieczór Polsko **21.50** Wydarzenia wieczorne **22.30** Dzień na świecie **23.30** Wydarzenia **0.00** Polsat News ujawnia

TVP Info

DVB T

8.38 Info Senior **9.00** Serwis Info **9.05** Info Poranek **9.30** Serwis Info **9.35** Info Poranek **10.00** Serwis info dzień **15.10** Salonowiec **16.00** Dzień w godzinę **17.00** Teleexpress **17.15** Teleexpress Extra **17.35** Panorama **17.42** Sprawdzamy **17.59** Sprawdzam to Extra **18.00** Panorama **18.20** Teleplotki **18.30** Kiedyś to było **19.00** Serwis info wieczór **19.30** 19.30 **19.58** Pytanie dnia **20.15** Co ludzie powiedzą? **20.56** Serwis info wieczór **21.00** 100 pytań do... **21.45** Panorama

TVP 3

DVB T

9.00 Horyzont wartości. Rozmowa z kard. Grzegorzem Rysiem **9.25** Telekurier **9.50** Magiczne Podhale z Sebastianem Karpielem-Bułecką **10.25** Lecę za miłością **11.00** Fascynujące migracje **12.05** Sanatoria **12.35** Rączka gotuje **13.10** Regiony na TAK **15.00** Koronka do Miłosierdzia Bożego **15.25** (L) Piłka nożna: Bruk-Bet Termalica Nieciecza – Stal Rzeszów **20.00** Dziennik regionów **20.15** Regiony na TAK **20.30** O milimetr **22.00** Dziennik regionów **22.30** Kryminalna Siódemka Extra

TVP Rozrywka

9.35 Koło fortuny **10.10** Tańcząca ze światem **10.50** Szansa na sukces. Opole 2027 **11.55** To jest grane **12.25** Prywatne życie zwierząt **13.00** Daję słowo – Maciej Orłoś **14.00** Postaw na milion **15.45** Moje przeboje **16.20** Jeden z dziesięciu **17.35** Koło fortuny **18.10** Domowe patenty **18.20** Szansa na sukces. Opole 2027 **19.25** Europa da się lubić – nowe pokolenie **20.30** Historia literatury według Kabaretu Moralnego Niepokoju **22.35** Postaw na milion **23.35** Jaka to melodia?

Planete+

10.20 Najdziksze ostępy Europy **11.20** Mongolia. Pomiędzy niebem a ziemią **12.30** Na targach świata **13.05** Polska z góry. Nad wodą **13.35** Krajobrazy świata **14.45** W obronie rodziny **15.50** Bucket – historia pewnego Iwiątka **17.00** Lamparty z Parku Yala na Sri Lance **18.00** Dokąd dzisiaj? **18.40** Polska z góry. Naj... w Polsce **19.40** Céline Dion. Tak rodzi się gwiazda **20.50** Johnny Depp. Wieczny buntownik **22.00** Karl Lagerfeld. Objawienie **23.05** Opowiedz nam Iggy

BBC Earth

8.00 Azja **9.10** Błękitna planeta: morze trosk **10.15** Attenborough i największy dinozaur świata **11.25** Amerykańskie Południe **12.30** W okowach mrozu **15.35** Planeta Ziemia III **17.40** Dziki połów: nieznane wody **18.35** Pewnego razu w kosmosie **19.45** Układ Słoneczny **20.55** Dzikie zakątki Ziemi z Simonem Reevem **22.10** W okowach mrozu **23.10** Attenborough i największy dinozaur świata **0.20** Jenningsowie kontra Alzheimer **1.35** Chirurdzy: kwestia życia i śmierci

Discovery Channel

8.00 Alaska w budowie **9.00** Gorączka złota **11.00** Celnicy na straży Danii **12.00** Kroniki policyjne: Szwecja **13.00** Złomowisko PL **15.00** Celnicy na straży Niemiec **16.00** Przystanek Bieszczady **17.00** Wyzwanie: przetrwanie **18.00** Człowiek kontra niedźwiedź **19.00** Fani czterech kółek: w trasie **21.00** Najniebezpieczniejszy zawód świata **22.00** Alaska w budowie **23.00** Akta ekspedycji **0.00** Nowi badacze UFO **1.00** NASA – archiwum tajemnic **2.00** Łowcy staroci

TVN Turbo

9.00 Jeździć, obserwować **9.45** Uwaga! Oszust: Ściema z ogłoszenia **10.15** Naprawy nie do naprawy **11.00** Ciężarówką przez Malezję **12.00** Po raz trzeci. Sprzedane! **12.45** Kupione, zrobione, sprzedane **13.45** Wojny samochodowe **15.45** Polski supersamochód **16.30** Z drugiej ręki **17.15** Jeździć, obserwować **18.00** Zawodowi handlarze **18.45** Co tu się odjechało? **19.15** Mobilni mechanicy **20.40** Zawodowi handlarze **22.10** Jeździć, obserwować **23.40** The Grand Tour

TVN Style

7.45 Dzień Dobry TVN **11.25** Kuchenne rewolucje: Mroków – Bistro Kociołek **12.25** Jestem z Polski **14.25** Ostre cięcie **16.00** Nowa Szelągowska **17.00** Zgłoś remont – spełniamy marzenia **18.00** Pokładani **19.00** Kuchenne rewolucje: Restauracja „Sielsko Anielsko", Sieradz / Bar „Czerwony kapturek", Poznań **21.05** Teraz one **21.40** Top Model **23.15** Love the Look **0.15** Seks bez tajemnic **1.15** Zagadki seksualności **1.55** Tu jest pięknie **2.40** Wiem, co jem i wiem, co kupuję

Romance TV

8.25 ★★★ Inga Lindström: Na zawsze Vickerby – film obyczaj. Szwecja/Niemcy 2007 **10.20** ★★ Rosamunde Pilcher: Miłość to najlepsza terapia – romans Niemcy 2023 **12.15** ★★★ Rosamunde Pilcher: Lato nad morzem – film obyczaj. Niemcy 1995 **14.05** Statek marzeń: Nusantara **16.05** ★★★ Twój idealny rok – kom. Niemcy 2024 **18.00** Krawcowa z Madrytu (7, 8) **20.00** Weiss & Morales (4) **21.55** Wydział zabójstw Stambuł **23.50** ★★★ Rzeka życia – dramat Niemcy 2014

TVN Fabuła

6.30 Po drugiej stronie kamery **7.30** Seriaale Top 5 **7.45** Magda M. (2-4) **10.45** ★★★ Narodziny – dramat USA 2006 **12.55** ★★★★ Fantastyczne zwierzęta i jak je znaleźć – film przyg. W. Bryt./USA 2016 **15.45** ★★★ Lassie: Nowe przygody – film przygodowy Niemcy 2023 **17.45** ★★★ Godzilla kontra Kong – film sf USA 2021 **20.00** ★★★★ Teściowie – kom. Polska 2021 **21.45** ★★★ Mortal Kombat – film sf USA/Australia 2021 **0.15** ★★★ Na własną rękę – film sens. USA/Meksyk 2002

AMC

6.00 ★★★ Nic nie widziałem, nic nie słyszałem – kom. krym. USA 1989 **8.05** ★★★★ Robin Hood: Faceci w rajtuzach – kom. USA/Fr. 1993 **10.10** W 80 dni dookoła świata (1-3) **16.10** ★★ Poza zasięgiem – film sens. USA/Polska 2004 **17.50** ★★ Porwanie – thriller USA 2011 **20.00** ★★★ Strażnik czasu – film sf USA/Jap. 1994 (s.11) **22.00** ★★★ Krocząc wśród cieni – film sens. USA 2014 **0.30** ★★★★ Porachunki – kom. krym. W. Bryt. 1998 **2.45** ★★★ Dzikie żądze – dramat USA 1998

BBC First

5.00 Co ludzie powiedzą? (4, 1) **6.00** Z pamiętnika położnej (1, 2) **7.50** Co ludzie powiedzą? (3-6) **10.30** Morderstwa w Midsomer (14, 15) **12.35** Ojciec Brown (5-7) **15.35** Shakespeare i Hathaway: prywatni detektywi (7, 8) **17.35** Z pamiętnika położnej (6) **18.45** Śmierć z dala od palm (5) **19.55** Śmierć pod palmami (3) **21.00** Zbrodnie na Szetlandach (2) **22.20** Milczący świadek (1, 2) **0.40** Zaginiona (3) **1.35** Koroner (9) **2.20** Morderstwa w Midsomer (15)

TTV

DVB T

8.45 Gogglebox. Przed telewizorem **9.45** Express **10.05** Gogglebox. Przed telewizorem **11.05** Nic do zgłoszenia **12.05** Zakup w ciemno Extra **12.35** Zakup w ciemno **15.45** Express **16.05** Idź na całość **17.05** Usterka **17.45** Express **18.05** Sport **18.10** Zakup w ciemno Extra **18.45** Damy i wieśniaczki. PL **19.45** Express **20.00** Zakup w ciemno **21.00** Gogglebox. Przed telewizorem **22.00** Nasi w mundurach **23.00** Gogglebox. Przed telewizorem **1.20** Diabelnie boskie

Fokus TV

DVB T

6.05 48 h. Zaginieni (2) **7.00** Rolnicy. Podlasie **9.00** Epoka lodowcowa – mroźna planeta **11.00** Niezwykłe pociągi **13.00** Rolnicy. Podlasie **16.00** Najpiękniejsze domy na wsi **17.00** Nowe tajemnice Trójkąta Bermudzkiego **18.00** Pompeje: Życie w rzymskim mieście **19.00** Jak to wyjaśnić?: Trop w sprawie UFO, yeti na kamerze i zaginione miasto z Zatoki Meksykańskiej **20.00** Największe śledztwa CBSP **22.00** Pogromcy mafii **0.00** Najgorsze więzienia świata **1.00** Rolnicy. Podlasie

National Geographic

8.00 Największe katastrofy budowlane **10.00** Katastrofa w przestworzach: Tragiczny lot czarterowy / Śmiertelne kłamstwo / Norweski koszmar / Podejście w ulewie / Błąd w obliczeniach / Chaos w kabinie **16.00** Najniebezpieczniejsze drogi Europy: chaos **18.00** Najdziwniejsze przedmioty (s.11) **19.00** Ukryte pod miastami **20.00** David Blaine: świat pełen wyzwań **21.00** Procesy czarownic: prawdziwe historie **22.00** Szlakiem przeklętych miejsc **23.00** Miłość w sieci oszustów

Nat Geo Wild

9.00 Gredos: król gór **10.00** Wspaniałe Filipiny **11.00** Oko w oko z dziką naturą **12.00** Critter Fixers – zwierzęcy cudotwórcy **13.00** Afrykańska rzeka widmo **14.00** Sekretne życie pszczół **15.00** Australijskie maluchy **17.00** Pieśń lasu deszczowego **18.00** Życie w Karpatach **19.00** Najdziwniejsze cuda ewolucji **20.00** Europa z powietrza **21.00** Walki zwierząt: Śmiertelne pułapki **22.00** Królestwo drapieżników: Szczenięta **23.00** Europa z powietrza: Belgia **0.00** Niezwykły dr Pol

Metro

6.20 Tajlandia według Jarka Nowaka **6.50** Gorączka złota **8.45** Klan z Alaski **11.55** Złomowisko PL **13.55** Makłowicz w drodze **15.15** Farma Clarksona **16.15** Azja Express **17.55** Kryminalni (13, 1) **20.10** ★★★ Król życia – kom. Pol. 2015, reż. Jerzy Zieliński, wyk. Robert Więckiewicz **22.15** Detektywi. Na zlecenie (25) **23.00** Koszykówka: NBA: Orlando Magic – Washington Wizards **1.20** Kuba Wojewódzki **2.25** Szkoła (704) **3.25** Nowa Maja w ogrodzie **4.35** Szpital (979)

TVP Historia

DVB T

9.15 Czterej pancerni i pies (2) **10.20** Odnaleźć zaginione **10.50** Wszystkie kolory świata **11.50** Świat w filiżance herbaty **12.55** Era przyrody **14.00** Ex libris **14.30** ★★★ U Pana Boga za miedzą – kom. Polska 2009 **16.25** Felieton **16.35** Jeden dzień w Warszawie. ABBA w Polsce **17.30** Daleko od szosy (3) **18.55** Obłoki śmierci. Bolimów 1915 **20.10** Zbrodnie sprzed lat **21.05** ★★★★ Zaklinacz deszczu – dram. USA 1997 **23.25** ★★★ Ferrari – film biogr. W. Bryt./Wł. 2023

TVP Dokument

DVB T

10.55 Orlando – światowa stolica rozrywki **12.00** Opowieści o niedźwiedziu (s.11) **13.00** Lena na Kaukazie **13.30** Pociąg do Polski **14.00** Fascynujące migracje **15.00** Abruzja – klejnot Włoch. Dzika natura **16.05** Misja SolarStratos **17.10** Weekendowe wypady z Greggiem Wallace'em **18.00** Lokalsi **19.00** Kino Muranów **20.10** The Beatles na Stadionie Shea: tamte słowa, tamten dzień **21.45** Camp Century – zimna wojna pod lodem (s.2) **22.45** Pasja według Agnieszki

Zoom TV

6.00 Kobra – oddział specjalny (11, 12) **8.00** Jakubiak rozgryza Polskę **9.35** Wojciech Cejrowski – boso przez świat **12.50** Sensacje XX w. **15.00** ★★★ Hallo Szpicbródka, czyli ostatni występ króla kasiarzy – komedia muzyczna Polska 1978 **17.20** O włos od śmierci **18.50** ★★★★ Gang Olsena wpada w szał – kom. krym. Dania 1976 **21.00** ★★★ Och, Karol – kom. Polska 1985, reż. Roman Załuski, wyk. Jan Piechociński **23.00** Adam szuka Ewy VIP. Holandia **0.00** Magia nagości. Polska

TLC

8.00 Wspólne życie XXL **9.00** Rubiales Vs Hermoso – pocałunek Pucharu Świata **10.00** Salon sukien ślubnych Goka: Wielka Brytania **11.00** Siostry wielkiej wagi **12.00** Wiza na miłość: pierwsze spotkanie **16.00** Kiedy dzieci mają dzieci **18.00** Zaginieni **20.00** Wiza na miłość: na odwrót **22.00** Cztery żony i mąż **23.00** Dr Pryszczylla **0.00** Moje koszmarne stopy: Kłopoty z bąblami **1.00** Wiza na miłość: na odwrót **3.00** Cztery żony i mąż **4.00** Salon sukien ślubnych

Nowa TV

DVB T

6.00 Wehikuł czasu **6.20** TV Okazje **6.55** Wehikuł czasu **7.30** Interwencja – taka jest Polska **8.20** Frieren. U kresu drogi: Aura Gilotyna / Potężna magini **9.30** Dragon Ball Super **11.00** Nowa rewia kabaretowa **15.00** Miodowe lata: Idol / Obiecujący młody człowiek / Napad / Koniec świata / Płyn na porost włosów **19.00** Śmierć pod palmami (5-8, 1) **0.00** Ślad (95): Śmiertelna fantazja **1.00** Łowca pedofilów **3.00** TV Okazje **3.50** Wehikuł czasu **4.00** Daleko od noszy (25, 26) **5.00** Pod lupą

WP

DVB T

6.00 Ucieczka na wieś **7.00** Morderstwa w Midsomer (4) **9.10** Komisarz Cassandre: zbrodnie w Alpach (4) **11.00** Pogoda **11.10** Wariaci za kierownicą **12.10** Pokochaj lub sprzedaj – Quebec **13.05** Pokochaj lub sprzedaj – Vancouver **15.00** Policjanci w akcji **16.00** Policjanci z sąsiedztwa **16.55** Pogoda **17.00** Policjanci z sąsiedztwa **21.00** Strażacy z sąsiedztwa **21.50** Pogoda **22.00** Impreza z Mistrzami Kabaretu **23.00** Mistrzowie kabaretu: Michał Wójcik / Kabaret Ani Mru Mru

Marzyciel

Znajomość z Daviesami jest dla pisarza inspiracją do stworzenia Piotrusia Pana

PARAMOUNT 15:30 ★★★★

Przeżywający kryzys twórczy pisarz James Matthew Barrie spotyka czarującą wdowę

FILM

Sylvię Llewelyn Davies i jej synów. Znajomość przeradza się w przyjaźń, a potem w miłość. Barrie jest żonaty, dlatego otoczenie sceptycznie odnosi się do jego relacji z wdową.

Harry Potter i kamień filozoficzny

Wielka przygoda Harry'ego rozpoczyna się w dniu jego jedenastych urodzin

TVN 19:45 ★★★★

Harry dowiaduje się, że jest synem dwojga potężnych czarodziejów i że on sam również ma

FILM

nadzwyczajne zdolności magiczne. Otrzymuje zaproszenie do elitarnej szkoły magii i czarodziejstwa, gdzie poznaje nowych przyjaciół i odkrywa tajemnicę kamienia filozoficznego.

Strażnik czasu

Max musi cofnąć się w czasie. Ma nadzieję, że uda mu się także zapobiec śmierci żony

AMC 20:00 ★★★

Max pracuje dla tajnej agencji kontrolującej podróże w czasie. Wpada na trop skorumpowa-

FILM

nego polityka manipulującego przeszłością, by przejąć kontrolę nad przyszłością. Rozpoczyna się wyścig z czasem, którego stawką jest nie tylko jego życie, ale i los całego świata.

Red 2

Marzenia o życiu pełnym emocji mogą się czasem spełnić i być bardzo niebezpieczne

TVP 1 21:25 ★★★

Były agent CIA Frank żyje w związku z Sarah. Jej marzenie o niebezpiecznej przygodzie spełnia się za sprawą skradzionej broni Night-

FILM

shade. Panuje przekonanie, że Frank i jego były partner Marvin są w posiadaniu urządzenia nuklearnego, które wielu chciałoby zdobyć. MI6 wydaje na nich wyrok śmierci.

DOKUMENT

Opowieści o niedźwiedziu

O tych zwierzętach opowie znany leśnik Kazimierz Nóżka

TVP DOKUMENT 12:00

Bieszczady potrafią zachwycić widokami o każdej porze roku. A gdy na horyzoncie pojawią się niedźwiedzie oraz Kazimierz Nóżka, to aż chce się rzucić wszystko i po prostu tam pojechać. Zobaczymy unikatowe ujęcia bieszczadzkich niedźwiedzi podczas miłosnych uniesień, wychowywania młodych, zabawy czy wspinania się na drzewa.

DOKUMENT

Najdziwniejsze przedmioty

W muzeach i laboratoriach kryją się bardzo tajemnicze obiekty

NATIONAL GEOGRAPHIC 18:00

Analiza maski Tutanchamona ujawnia, że wykryte na niej imię faraona mogło zastąpić inne, jakby próbowano zatrzeć czyjąś tożsamość. Kolejna zagadka dotyczy tajemniczych konstrukcji z drewna, lin i prochu, odkrytych w Ameryce Północnej w czasie II wojny światowej. Rozwiązania wymaga też tajemnica pewnej butelki z Londynu

eprasa.pl 64ae820245

TVP 1

Zaraz wracam

7.00 Msza św. w Łagiewnikach **8.00** Tydzień **8.30** Polskie parki narodowe (18) **9.00** U Pana Boga w ogródku (12) **9.55** Ojciec Mateusz (335) **10.55** Komisarz Alex (332) **12.00** Anioł Pański **12.15** Między ziemią a niebem **12.45** Taize – Dom serca **13.10** Dzika Skandynawia (2) **14.05** Opowieści o niedźwiedziu **14.25** Rolnik szuka żony. Odwiedziny (11) **14.45** Alternatywy 4 (4)

16.00 Zaraz wracam (182-opis, 183) – serial Polska 2026
Karolina wraca po wyczerpującym przesłuchaniu w CBŚ i kategorycznie żąda od Janka, by zerwał kontakty ze swoją matką. Wiktoria wpada w panikę na wieść, że ciężarna Zuza nie wróciła na noc do Sary.
17.00 Teleexpress
17.35 Daję słowo – Maciej Orłoś: Prof. Jerzy Bralczyk
18.25 Minuta dla Twojego bezpieczeństwa (16)
18.40 Jaka to melodia?
19.30 19.30
19.55 Pytanie dnia
20.25 Rolnik szuka żony (12)
21.25 Rolnik szuka żony. Odwiedziny (12)
21.50 Miłość w Nowym Jorku ★★★ – dram. USA 2000 (s.15)
Reż. Joan Chen, wyk. Richard Gere, Winona Ryder, Anthony LaPaglia
23.45 Red 2 – komedia kryminalna ★★★ USA/Francja/Kanada 2013
Reż. Dean Parisot, wyk. Bruce Willis, John Malkovich, Mary-Louise Parker
1.45 Ostatnia walka Apacza ★★★ – western USA 1954

TVP 2

Na noże

5.10 Barwy szczęścia (3449, 3450) **6.25** M jak miłość (1960) – serial Polska 2026 **7.30** Pytanie na śniadanie – program infor.-publicyst.**10.30** Domowe patenty (21) **10.35** Jak to się mówi, czyli Kasia u Bralczyka (79) – program eduk. Polska **11.10** The Voice of Poland (17): Live – program rozryw. Polska 2026 **14.00** Familiada – teleturniej **14.35** Koło fortuny – teleturniej

15.10 Szansa na sukces. Opole 2026: Kasia Stankiewicz
16.10 Europa da się lubić – nowe pokolenie (12) – teleturniej, prowadzenie Katarzyna Zielińska
17.15 Tak to leciało! – teleturniej
18.15 Omnibus – szybcy i mądrzy – teleturniej
19.10 Kocham Cię, Polsko! – quiz
20.45 Na noże – komedia kryminalna USA 2019 ★★★★
Reż. Rian Johnson, wyk. Daniel Craig, Chris Evans, Michael Shannon
Słynny detektyw musi wyjaśnić tajemnicze okoliczności śmierci autora kryminałów. Benoit Blanc od początku wie jedno – wszyscy członkowie szalenie dysfunkcyjnej rodziny Thrombeyów są podejrzani.
23.00 Kwiatki polskie duże (20) – magazyn publicystyczny
0.00 Dzień z życia artysty (18): Stanisław Baj
0.40 Matylda (7) – serial kostiumowy Polska 2024
1.35 Syn (3, 4) – serial USA 2017
3.15 Baby Boom, czyli Kogel mogel 5 – komedia ★★★ obyczajowa Polska 2024

Polsat

Spadkobiercy

5.25 Telezakupy TV Okazje **6.00** Nowy dzień **8.00** Halo tu Polsat – program informac.-publicystyczny **10.45** Ewa gotuje (588) **11.25** Rybki z ferajny – film anim. USA/Francja/Korea Połud. 2004, dub. Cezary Pazura, Jarosław Boberek, Joanna Trzepiecińska **13.05** Jak wytresować smoka 3 – film anim. USA/Jap. 2019, dub. Grzegorz Drojewski, Julia Kamińska, Wojciech Machnicki

15.25 LEGO Masters. W drodze (3) – program rozrywkowy
16.30 Awantura o kasę – teleturniej, prowadzenie Krzysztof Ibisz
17.40 Hitster. Muzyczna gra przebojów (17) – program muzyczny Polska 2026
18.50 Wydarzenia
19.35 Być gwiazdą
19.55 Dancing with the Stars. Taniec z gwiazdami – program rozrywkowy
22.55 Spadkobiercy – komediodr. USA 2011 ★★★★
Reż. Alexander Payne, wyk. George Clooney, Patricia Hastie, Shailene Woodley
Żona Matta ulega wypadkowi i zapada w śpiączkę. Dotąd to ona zajmowała się domem i wychowaniem ich córek. Opiekę nad zbuntowaną nastoletnią Alex i młodszą Scottie przejmuje teraz Matt, który nie bardzo wie, jak sobie radzić.
1.35 Ted – komedia USA 2012 ★★★★
Reż. Seth MacFarlane, wyk. Mark Wahlberg, Mila Kunis, Seth MacFarlane
3.50 Kabaretowa Ekstraklasa
4.40 Disco gramy!

TVN

Harry Potter i Komnata Tajemnic

5.50 Uwaga! (7761) **6.10** Kuchenne rewolucje: Żnin, bar „Chicken Go" **7.10** Magda gotuje Internet (4) **7.45** Dzień Dobry TVN **11.30** Unboxing – Wielkie otwarcie (6) **12.05** Co za tydzień (1270) **12.50** Kuchenne rewolucje: Żerczyce – Kukuryykuu **14.00** Studio **14.20** Skoki narciarskie: Puchar Świata mężczyzn w Ruce: 2. konkurs ind. na skoczni HS 142 – 1. seria

15.20 Studio Pucharu Świata
15.30 Skoki narciarskie: Puchar Świata mężczyzn w Ruce: 2. konkurs indywidualny na skoczni HS 142 – 2. seria
16.20 Studio Pucharu Świata
16.45 Asterix podbija Amerykę – film anim. Niemcy/Fr./Hiszpania/USA/W. Bryt./Kanada/Dania/Jap. 1994
18.30 Niezwykłe Stany Prokopa – serial dok. Polska 2026
19.00 Fakty
19.45 MasterChef – show
21.35 Harry Potter i Komnata Tajemnic – film przygod. W. Bryt./USA 2002 ★★★★
Reż. Chris Columbus, wyk. Daniel Radcliffe, Rupert Grint, Emma Watson
Hogwart nie jest już bezpieczny i profesor Dumbledore musi przyznać, że w murach akademii czai się zło. Na ścianie pojawia się napis obwieszczający, że legendarna komnata tajemnic została otwarta.
1.05 Robin Hood: Początek ★★★ – film przyg. USA 2018
3.30 Superwizjer
4.05 Uwaga! – magazyn
4.20 Down the road (6)

TVN 7

Jack Reacher: Nigdy nie wracaj

6.50 New Looney Tunes (10, 11) **7.20** ★★★ Gremliny II – film sf USA 1990 **9.25** Top Model (13) **11.05** Ukryta prawda (1639-1642) **15.10** Szpital św. Anny (142, 143) **17.10** Detektywi (338) **18.10** ★★ Akademia policyjna IV: Patrol obywatelski – kom. USA 1987, reż. Jim Drake, wyk. Steve Guttenberg **20.00** ★★★ Jack Reacher: Nigdy nie wracaj – film krym. USA/Chiny 2016, reż. Edward Zwick, wyk. Tom Cruise **22.40** ★★★ Miasto złodziei – dramat USA 2010, reż. Ben Affleck, wyk. Ben Affleck **1.05** ★★★ Dziewczyna moich koszmarów – kom. rom. USA/Meksyk 2007, reż. Bobby Farrelly, Peter Farrelly, wyk. Ben Stiller

TV Puls

6.00 Taki jest świat (47) **6.35** Kobra – oddział specjalny (7) **7.35** Don Matteo: Boski detektyw (17, 18) **9.40** Rodzinny interes (45, 46) **11.35** ★★★ Szklanką po łapkach – komedia USA 1996 **13.25** ★★★ Need for Speed – film sens. USA/Indie 2014 **15.55** ★★ Blondynka w koszarach – kom. obycz. USA 2008 **17.55** ★★★ Niemożliwe – film kat. USA/Hiszp./Tajland. 2012 **20.00** ★★★ Diablo – film sens. USA 2025 **22.00** ★★★★ Terminator 2: dzień sądu – film sf USA 1991 **0.55** ★★ Syberia – film krym. Niemcy 2018

Puls 2

7.00 Taki jest świat (47) **7.25** Aukcja w ciemno (17-19) **8.55** Wojciech Cejrowski. Boso – Meksyk/Paragwaj (1-3) **10.35** ★★★ Hibernatus – komedia Fr./Wł. 1969 **12.20** ★★★★ Gamoń – kom. Hiszp./Fr./Wł. 1965 (s.15) **14.40** ★★★ Kapryśny książę – film fant. Czechy 2022 **16.40** ★★★ Zaczarowany nos – film fant. Niemcy 2021 **18.45** ★★★ Duch w butelce – film fant. Niemcy 2021 **20.00** ★★★ Akt odwagi – film sens. USA 2012 **22.05** ★★★ Wojna Harta – dram. USA 2002 **0.30** Dzielnica strachu (139)

TVP Polonia

7.30 Pytanie na śniadanie **10.30** Świętokrzyskie krajobrazy (3) **10.55** UNESCO: Skarby Polski (11) **11.25** Makłowicz w podróży (132) **11.55** Między ziemią a niebem **12.00** Anioł Pański **12.15** Między ziemią a niebem **12.50** Słowo na niedzielę **13.00** Msza święta z kościoła pw. św. Jerzego w Rydułtowach **14.15** Studio Betclic 1. Ligi **14.20 (L)** Piłka nożna: ŁKS Łódź – Lechia Gdańsk **17.00** Teleexpress **17.25** M jak miłość (1951) **18.20** Do śmiechu! (62) **19.10** Laskowik & Malicki (9) **19.30** 19.30 **19.55** Pytanie dnia **20.20** Komisarz Alex (305) **21.15** ★★★ Planeta singli – kom. Pol. 2016, reż. Mitja Okorn, wyk. Maciej Stuhr **23.30** Gabi Drzewiecka zaprasza **0.25** Muzeum polskiej piosenki (118)

TV Trwam

11.45 Solidarność – narodziny wolności **12.00** Anioł Pański z Ojcem Świętym Leonem XIV **12.15** Papież Polak do rodaków **12.40** Posłani **14.05** Akwarelowy dotyk świętych **14.15** Miasteczko na rozdrożu (2) **15.00** Wieś to też Polska **16.10** Koncert życzeń **16.50** Mateczniki polskości **17.00** Natura et Homo **17.30** Sól Ziemi **18.15** Rozmowy niedokończone **19.30** Baśniowy teatr lalek **20.00** Informacje **20.20** Różaniec **20.50** Myśląc Ojczyzna **21.00** Apel Jasnogórski **21.45** Stan bezpieczeństwa państwa **22.00** Mocni Jego mocą **22.30** Muzyczne chwile **22.45** Jak wygrać małżeństwo? **23.00** Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej **23.30** Tam, gdzie Bóg płacze **0.10** Informacje

TVP Kultura

8.00 Nabożeństwo luterańskie w Warszawie **9.00** Cykl adwentowy (1) **9.15** Wspólny dom (43) **9.55** Pamiętniki Sherlocka Holmesa (6) **11.00** Pan wzywał, Milordzie? (4) **12.05** Teatr TV: Dziób w dziób – spektakl Polska 2019 **13.05** ★★★★ Cyd – film przyg. USA/Wł. 1961 **16.10** Czterdziestolatek (16) **17.15** Studio Kultura – niedziela z... **18.10** Violetta – taka jestem – Koncert Violetty Villas (s.2) **19.15** Violetta Villas śpiewa dla zakochanych **20.00** ★★★ Lucie Aubrac – dram. Fr. 1997, reż. Claude Berri, wyk. Carole Bouquet **22.10** Porozmawiajmy szczerze (33) **22.50** Niebezpieczne życie Paula Gauguina – film dok. W. Bryt. 2019 **0.00** Bestie wokół nas – film anim. **0.10** Zasoby ludzkie – film anim.

Super Polsat

6.05 Wydarzenia 21:50 **6.40** SuperLudzie (40) **7.15** Były sobie Ameryki (2-6) **10.00** Pokochaj lub sprzedaj (3) **11.00** ★★★ Ania z Zielonego Wzgórza – film przyg. Kan. 2016 **12.50** ★★ Słyszeliście o Morganach? – kom. romant. USA 2009 **15.00** ★★★★ Wojna o planetę małp – film sensac. USA/Kan./Nowa Zel. 2017 **18.00** Pokochaj lub sprzedaj (4) **19.00** Randka w ciemno (10, 11) **21.00** ★★★★ Zawód szpieg – film sensac. USA/W. Bryt./Niemcy/Jap./Fr. 2001, reż. Tony Scott, wyk. Robert Redford **23.40** ★★★★ Desperado – film sensac. USA/Meksyk 1995, reż. Robert Rodriguez, wyk. Antonio Banderas **1.50** Backdoor – Wyjście awaryjne (9) **2.20** Randka w ciemno (10) **3.20** Złomiarze (3)

TV 6

6.00 Columbo (16, 17): Słodka, lecz śmiertelna / Koneser win – serial krym. USA 1973 **9.35** Poirot (1): Tajemnice błękitnego ekspresu – serial krym. W. Bryt. 2005 **11.50** ★★★★ Władcy umysłów – film sf USA 2011, reż. George Nolfi, wyk. Matt Damon, Emily Blunt (s.3) **14.00** Policjantki i policjanci (311-314) **18.00** Strażnik Teksasu (4, 5): Anioł zemsty / Wielkie zmiany – serial sensac. USA 2000 **20.00** CSI: Kryminalne zagadki Miami (93, 94): Siła ciążenia / Martwa cisza – serial krym. USA 2006 **22.00** Kości (235, 236): Nadzieja mimo horroru / Mózg bota – serial krymin. USA 2017 **0.00** ★ Cudzoziemiec – film sens. USA/Polska 2003, reż. Michael Oblowitz, wyk. Steven Seagal, Max Ryan **2.00** Krejzi Patrol (14)

TV 4

6.00 Łowcy skarbów. Kto da więcej (467) **6.55** Najdziwniejsze domy świata (3) **8.00** Największy pies świata – film dok. **9.00** A na deser... (22) **9.15** Galileo (1230, 1231) **11.15** Mini Galileo (31, 215) **11.55** ★★★★ Powrót do przyszłości II – film przygod. USA 1989, reż. Robert Zemeckis, wyk. Michael J. Fox, Christopher Lloyd, Lea Thompson **14.20** ★★★ Godzilla – film sens. USA/Jap. 1998 **17.05** ★★★ Lot 93 z Newark – film sens. Kan./USA 2006 **19.00** Uroczysko (235, 236) **20.00** Sprawiedliwi. Trójmiasto (205-208) **0.00** STOP Drogówka (387) **1.00** Hitler: mroczny urok dyktatora (3) – serial dok. **3.10** SuperLudzie Extra (31) **3.25** Lubię Disco! (310) **4.25** Top 10 lista przebojów (2975)

REKLAMA

Teraz możesz widzieć wszystko w MAKSYMALNYM POWIĘKSZENIU!

Odczytywanie recept, rachunków, ulotek leków czy programu TV sprawia Ci trudność? Denerwujesz się, że nawleczenie igły na nitkę, przyszycie guzika czy przykręcenie śrubki zabiera Ci zbyt dużo czasu? Twoje oczy męczą się od czytania drobnego druku w gazecie, przepisów w książce kucharskiej czy SMS-ów w telefonie?

JUŻ DZIŚ SPRAW SOBIE NOWE *MULTIFUNKCYJNE LUPO-OKULARY!*

Powiększające lupo-okulary są ultralekkie i wygodne w noszeniu. Dzięki elastycznym oprawkom dopasowują się zarówno do kobiecej, jak i męskiej głowy. Uniwersalny rozmiar i przedłużone zauszniki umożliwiają **założenie lupo-okularów na okulary korekcyjne,** co dodatkowo poprawia komfort użytkowania. Nosząc je, możesz zobaczyć nawet **najdrobniejsze szczegóły w maksymalnym powiększeniu 160%,** bez konieczności trzymania szkła powiększającego!

Dzięki temu **zawsze masz wolne ręce,** więc swobodnie i bez wytężania wzroku możesz:

- ✔ **czytać książki** i gazety, rozwiązywać krzyżówki;
- ✔ **odczytać etykietę na leku,** instrukcję obsługi, paragon, receptę, wiadomość SMS;
- ✔ **szyć, haftować,** malować, majsterkować;
- ✔ **nawlec igłę,** wyciągnąć drzazgę, przykręcić śrubkę, obciąć paznokcie…

Lupo-okulary świetnie sprawdzą się zarówno przy codziennych czynnościach w domu, jak i podczas wizyty **w sklepie, banku czy urzędzie.** Mogą być również bardzo przydatne dla jubilerów, zegarmistrzów, elektroników i hobbystów, którzy wykonują prace wymagające szczególnej precyzji!

Każdy detal staje się czytelny!

SUPERPOWIĘKSZENIE 160%

OFERTA TELEFONICZNA!

Masz szansę otrzymać powiększające multifunkcyjne lupo-okulary **za 87 zł!**
Oferta ważna do wyczerpania zapasów.
Ekspresowa i bezpieczna dostawa kurierem prosto do rąk własnych – 23 zł!

tel. 61 300 38 75

Pon.-pt. 8:00-20:00, sb. i niedz. 9:00-20:00
(Standardowy koszt połączenia telefonicznego dla danego operatora)

Producent: Globadvise Holding LTD 76 King Street, Manchester M2 ANH, Wielka Brytania; contactpl@globadvice.info

TWT Group Sp. z o.o., Marszałkowska 58, 00-545 Warszawa. Szczegóły oraz informacje dotyczące procedury zwrotów i reklamacji dostępne są pod adresem: https://info-for-customers24.com/statute/pl/.

eprasa.pl 64ae820245

Ale Kino+

6.30 Polska z góry **7.00** Czarna woda – film krótkom. Polska 2023 **7.25** Grantchester (7, 8) **9.30** ★★★ Storm – dramat Norwegia 2022 **11.20** Sprawa nierozwiązana (6-10) **13.50** ★★★ Pies przed sądem – kom. Szwajc./Fr. 2024 **15.30** ★★★ Pęknięte lustro – kom. krym. W. Bryt. 1980, reż. Guy Hamilton, wyk. Angela Lansbury, Elizabeth Taylor (s.15) **17.40** ★★★★ P.S. Kocham Cię – melodr. USA 2007 **20.10** Crá. Torfowiska (1-6) **2.15** Król (5) **3.40** ★★★ Żurek – dramat Polska 2003

Kino Polska

8.00 ★★★ Milion za Laurę – kom. Pol. 1971 **10.00** ★★★ Dziewczyna szuka miłości – film obycz. Pol. 1938 **11.40** ★★★★ Poszukiwany, poszukiwana – kom. Pol. 1972 **13.35** ★★★★ Rozmowy kontrolowane – kom. Pol. 1991 **15.40** ★★★★ Tam i z powrotem – film sens. Pol. 2001 **17.50** ★★★ Orzeł. Ostatni patrol – dram. Polska 2022 **20.00** ★★★ Niepokonani – dramat hist. USA/Emir. Arab./Polska/Indie/Arab. Saud. 2010 (s.15) **22.50** Tama **23.30** ★★★★ Dzień świra – kom. Polska 2002

Polsat Film

9.55 Jeźdźcy smoków: Na końcu świata **10.55** Kung Fu Panda: Święta, święta i Po – film anim. **11.30** Pada Shrek – film anim. **12.00** Epoka lodowcowa – film anim. **13.40** ★★★ Ace Ventura: Zew natury – kom. USA 1995 **15.40** ★★★ Kowboje i obcy – western USA/Indie 2011 **18.00** ★★★ Robin Hood: książę złodziei – film przygod. USA 1991 **21.00** ★★★ Bad Boys – kom. sens. USA 1995, reż. Michael Bay, wyk. Will Smith **23.30** ★★ Futro z misia – kom. Polska 2019 **1.40** Ślad (6)

Stopklatka

DVB T

6.00 Komisarz Rex (8-11) **10.00** Hudson i Rex (6-8) **13.00** Komisarz Montalbano (36) **15.35** ★★★ Ucieczka z Pretorii – thriller Australia/RPA/W. Bryt./USA/Niemcy 2020 **17.40** Czterej pancerni i pies (1, 2) **20.00** ★★★ Złe mamuśki 2: Jak przetrwać święta – kom. USA 2017, reż. Jon Lucas, Scott Moore, wyk. Mila Kunis **22.05** ★★★ Na układy nie ma rady – kom. Pol. 2017 **23.55** ★★★ Komedia małżeńska – kom. Polska 1993 **2.05** ★★★ Prywatne śledztwo – film sens. Polska 1986

Canal+ Premium

9.00 ★★ Zmiennokształtni 2 – film fantasy Niemcy 2026 **10.40** ★★★★ To był zwykły przypadek – thriller Fr./Luks./Iran/USA 2025 **12.25** ★★★ Listy do Julii – kom. rom. USA 2010 **14.10** The Office PL (7, 8) **15.10** ★★★★ Kopnięci w czasie – kom. Fr./Belg. 2025 **16.55** Wstęp **17.25** (L) Piłka nożna: Legia Warszawa – Wieczysta Kraków **19.35** ★★★ Pompeje – film kat. USA2014 **21.25** ★★★ Samotnik – film sensac. W. Bryt. 2026 **23.10** ★★★ Przyjmij/Odrzuć – thriller USA/Irlandia 2025

HBO

8.45 ★★★★ P.S. Kocham Cię – melodramat USA 2007 **10.50** ★★★ Eleanor Wspaniała – dramat USA 2025 **12.30** Fantastyczny Pan Lis – film anim. W. Bryt./USA 2009 **13.55** Żywiciel rodziny – kom. USA 2026 **15.35** ★★★★ La Grazia – dramat Wł. 2025 **17.45** ★★★★ Bohemian Rhapsody – film biograf. USA/W. Bryt. 2018 **20.00** Po polowaniu – thriller USA/Wł. 2025 **22.15** ★★★★ Batman – film sens. USA 2022 **1.05** ★★★★ Dotyk – dramat Isl./W. Bryt. 2024 **3.00** Pozłacany wiek (5)

Paramount

6.00 Pingwiny z Madagaskaru **8.00** ★★★ Mali agenci – kom. USA 2001 **9.55** ★★★★ Marzyciel – film biogr. USA/W. Bryt. 2004 **12.05** ★★★★ Dirty Dancing – film muz. USA 1987 **14.25** ★★★ Zaginione miasto – kom. USA 2022 **16.50** ★★★ Wielki Gatsby – dramz USA 1974 (s.15) **20.00** ★★★★ Dungeons & Dragons: Złodziejski honor – fant. USA 2023 **23.00** ★★★★ Ciche miejsce 2 – horror USA 2020 **0.50** ★★★ Eurotrip – kom. USA 2004 **2.50** ★★★★ The Northman – film przyg. USA 2022

Polsat 2

6.30 Sekrety rodziny **7.30** Z klimatem i z pasją **8.00** Sekrety rodziny **9.00** Trudne sprawy **14.00** Zawód: Glina **17.00** Nasz nowy dom **18.10** Sekrety rodziny **20.10** ★★★ Metro strachu – film sensac. USA/W. Bryt. 2009, reż. Tony Scott, wyk. Denzel Washington, John Travolta **22.30** ★★ Snajper III – film sensacyjny USA 2004, reż. P.J. Pesce, wyk. Tom Berenger, Byron Mann **0.10** Bracia (8) **1.20** Wydarzenia **2.00** Świat według Kiepskich (35) **2.30** Super-Ludzie **3.05** #JesteśmyDlaDzieci

TVP Seriale

5.50 Zmiennicy (6) **6.55** Na sygnale (958-961) **9.10** Stawka większa niż życie (12, 13) **11.30** 07 zgłoś się (2, 3) **13.35** Ojciec Mateusz (38, 39) **15.25** Komisarz Alex (332) **16.30** Ranczo (75): Kontrrewolucja **17.30** 07 zgłoś się (4, 5) **19.45** Ojciec Mateusz (462, 40-41): Paragraf 130 / Wybory / Zbrodnia w bibliotece **22.30** Ranczo (76, 77) **0.15** Rodzinka.pl (328, 329) **1.20** Korona królów. Jagiellonowie (50, 51) **2.15** Krucjata. Znak bliźniąt (2) **3.00** Londyńczycy (8, 9) **3.15** Londyńczycy (9)

AXN

5.05 FBI: International (12) **6.30** ★★ Oficer Blart 2 – kom. sens. USA 2015 **8.10** Agenci NCIS (10) **9.10** Walker: Strażnik Teksasu (14) **10.05** Detektyw Monk (11-13, 1-2) **15.05** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (6-10) **20.00** ★★★ Londyn w ogniu – film sens. USA/W. Bryt./Bułg. 2016 **22.00** ★★★ Świat w ogniu – thriller USA/W. Brytania/Portugalia/Kanada/Bułg. 2019 **0.15** ★★★★ Adrenalina – film sens. USA 2006 **2.10** ★★★★ Dzień Świstaka – kom. USA 1993 **4.10** Agenci NCIS: Hawaje (11)

13 Ulica

6.35 Follow (5) **7.30** Bez śladu (12-16) **11.55** Kapitan Marleau (2-4) **18.00** Kasandra (3) – serial krym. Fr. **20.00** Zabójstwo w Périgord – film krym. Fr. 2025, reż. Muriel Aubin, wyk. Andréa Furet **22.00** Zabójstwo w Balagne – film krym. Fr. 2025, reż. Octave Raspail, wyk. Anne Suarez **0.00** ★★★ Morderstwa w Cornouaille – film krym. Fr. 2018, reż. Franck Mancuso, wyk. Sagamore Stévenin **2.10** ★★★ Morderstwo w Sainte Baume – film krym. Fr. 2022 **4.10** Niewidomy detektyw (2)

FX

7.05 CSI: Kryminalne zagadki Miami (19-21) **9.50** CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku (5-7) **12.35** Z Archiwum X (4, 5) **14.25** ★★★★ Królestwo niebieskie – dramat W. Bryt./Niemcy/Hiszp./Maroko/USA/Wł./Fr. 2005 **17.25** ★★★ Faceci w czerni 3 – film sf USA 2012 **19.35** ★★★ xXx – film sensac. USA 2002 **22.00** ★★★ Rambo II – film sens. USA/Meksyk 1985 **0.00** Tulsa King (6) **0.55** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (17, 18) **2.50** CSI: Kryminalne zagadki Miami (22, 23)

Eurosport 1

8.50 (L) Kombinacja norw.: PŚ (m) w Ruce **9.30** Skoki narc.: PŚ (m) w Ruce **10.00** (L) Skoki narc.: PŚ (k) w Hinzenbach **12.00** Studio **12.45** (L) Skoki narc.: PŚ (m) w Ruce **13.45** Studio **14.20** (L) Skoki narc.: PŚ (m) w Ruce **16.00** Studio **16.30** Narc. alp.: PŚ (k) w Killington **17.00** Narc. alp.: PŚ (m) w Copper Mountain **17.45** (L) Narc. alp.: PŚ (m) w Copper Mountain **19.30** (L) Narc. alp.: PŚ (k) w Killington **20.45** (L) Narc. alp.: PŚ (m) w Copper Mountain **22.15** Skoki narc.: PŚ (m) w Ruce

Eurosport 2

8.30 Snooker: Mistrz. W. Bryt. **9.45** (L) Biegi narc.: PŚ (m) w Ruce **10.55** (L) Komb. norw.: PŚ (m) w Ruce **11.55** (L) Biegi narc.: PŚ (k) w Ruce **13.00** Biegi narc.: PŚ (m) w Ruce **13.45** The Power of Sport **14.00** (L) Snooker: Mistrz. W. Bryt. **17.30** Saneczk.: PŚ (m) w Winterbergu **18.00** Saneczk.: PŚ (k) w Winterbergu **18.30** Biegi narc.: PŚ (k) w Ruce **19.00** Snooker: Mistrz. W. Bryt.w Yorku **20.00** (L) Snooker: Mistrz. W. Bryt. w Yorku **23.30** Narciarstwo alp.: PŚ (k) w Killington

Polsat Sport 1

5.05 (L) Łyżwiarstwo fig.: ISU GP – NHK Trophy w Tokio **8.00** Siatkówka: TAURON Liga **11.00** Cafe Futbol **12.30** Siatkówka: TAURON Liga **14.45** (L) Siatkówka: TAURON Liga: Podziemia Kredowe ChKS Chełm – Aluron CMC Warta Zawiercie **17.50** (L) Siatkówka: TAURON Liga Kobiet: MOYA Radomka Radom – UNI Opole **20.20** (L) Siatkówka: TAURON Liga Kobiet: KS DevelopRes Rzeszów – Metalkas Pałac Bydgoszcz **23.00** Siatkówka: TAURON Liga **1.00** Siatkówka: TAURON Liga

TVP Sport

DVB T

8.40 Piłka nożna: Bruk-Bet Termalica Nieciecza – Stal Rzeszów **10.55** Rozmowy na medal plus **12.00** NBA Action **12.35** Studio **12.55** (L) Biatlon: PŚ mężczyzn w Kontiolahti **14.25** (L) Piłka nożna: ŁKS Łódź – Lechia Gdańsk **17.00** Studio **17.25** (L) Piłka nożna: Legia Warszawa – Wieczysta Kraków **20.15** Biatlon: PŚ kobiet w Kontiolahti **21.35** Sportowy wieczór **22.00** (L) NBA: San Antonio Spurs – Boston Celtics **0.45** Piłka nożna: Legia Warszawa – Wieczysta Kraków

Canal+ Sport

8.20 Liga+ **9.30** Wysoki pressing **11.00** Byłem królem **11.50** Piłka nożna: LaLiga EA Sports: Real Madryt – Deportivo Alavés **13.55** (L) Piłka nożna: Valencia CF – CA Osasuna; Deportivo A Coruña – FC Barcelona; RC Celta – Villarreal CF **20.55** Jazda o złoto. Żużel na podsłuchu **23.00** Sport+ **0.05** Hola La-Liga!: 14. kolejka **1.15** Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa: Górnik Zabrze – Wisła Płock **3.40** Premier League: The Big Interview **4.20** Jazda o złoto. Żużel na podsłuchu

Canal+ Sport 5

8.20 Premier League Stories **8.55** Premier League: The Big Interview **9.30** Wysoki pressing **11.10** Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa: Widzew Łódź – KGHM Zagłębie Lubin **13.30** Turbokozak: Łukasz Fabiański **14.00** (L) Dart: Ladbrokes Players Championship Finals: Ćwierćfinały **18.15** Wysoki pressing **20.00** (L) Dart: Ladbrokes Players Championship Finals **0.15** MMA: ala ONE Friday Fights 180 na Lumpinee Boxing Stadium w Bangkoku **1.30** Premier League: The Big Interview

Eleven Sports 1

9.00 Piłka nożna: Torino FC – SS Lazio **10.45** Formuła 2: GP Kataru **11.45** Formuła 1: GP Kataru **12.55** (L) Formuła 2: GP Kataru **14.15** Padok IRL: Grand Prix Kataru **15.00** (L) Formuła 1: GP Kataru **15.30** Studio GP **16.55** (L) Formuła 1: GP Kataru **19.00** Studio GP **20.05** Podróż do świata calcio **20.45** Studio Ligi Portugal Betclic **21.25** (L) Piłka nożna: FC Porto – Sporting CP **23.30** Studio Ligi Portugal Betclic **23.50** Eleven Gol Live **1.10** Formuła 1: GP Kataru **3.05** Pierwszy tytuł Kloppa

Polsat Sport 3

8.00 Tenis: Finały Pucharu Davisa: Półfinał **10.00** Bobsleje: PŚ w Altenbergu **12.00** (L) Bobsleje: PŚ kobiet w Altenbergu: 1. przejazd dwójek **13.30** (L) Bobsleje: PŚ kobiet w Altenbergu: 2. przejazd dwójek **15.00** (L) Tenis: Finały Pucharu Davisa: Finał **17.00** (L) Tenis: Finały Pucharu Davisa: Finał **19.00** (L) Tenis: Finały Pucharu Davisa: Finał **21.00** Łyżwiarstwo figurowe: ISU GP – NHK Trophy w Tokio **23.00** Piłka nożna: Copa Libertadores: Palmeiras – Estudiantes La Plata **1.00** Babilon MMA

TVN 24

8.00 Serwis informacyjny **8.35** Strefa kibica – zima **9.00** Serwis informacyjny **10.45** Kawa na ławę **11.55** Loża prasowa **12.50** Ewa Ewart poleca – dokument w TVN24 **14.00** Serwis informacyjny, pogoda **16.00** Fakty po południu **18.00** Serwis informacyjny, pogoda **18.30** Ranking Mazura **19.10** Serwis informacyjny **19.25** Fakty po Faktach **20.00** W kuluarach **21.30** Serwis informacyjny, pogoda **22.00** Szkło kontaktowe **23.00** Dzień po dniu **23.43** Strefa kibica – zima. Kroniki

Polsat News

9.00 Msza święta ze Świątyni Opatrzności Bożej **9.55** Śniadanie Rymanowskiego **11.00** Polityczny wf z gościem **12.00** W rytmie dnia **12.50** Wydarzenia **13.30** W rytmie dnia **14.00** W rytmie dnia **14.55** Pogoda **15.00** W rytmie dnia **15.40** Pogoda **15.50** Wydarzenia **16.30** W rytmie dnia **17.30** Z drugiej strony **18.35** Debata polityczna **19.15** Gość „Wydarzeń" **19.40** Śniadanie Rymanowskiego **21.00** Polsat News ujawnia **21.50** Wydarzenia wieczorne **22.30** Dzień na świecie

TVP Info

DVB T

10.30 Serwis info **11.00** Wydarzy się **12.00** Serwis info **13.00** Jan Paweł II – dzisiaj **13.22** Serwis info **13.30** Polscy szpiedzy **14.14** Serwis info **15.05** Polska. Co dalej? **16.00** Dzień w godzinę **17.00** Teleexpress **17.15** Teleexpress Extra **17.35** Panorama **17.42** Sprawdzamy **18.00** Panorama **18.20** Teleplotki **18.30** Portfel Kowalskiego **19.00** Serwis info wieczór **19.07** Trochę kultury **19.30** 19.30 **19.58** Pytanie dnia **20.15** Raport specjalny **21.00** Serwis info wieczór

TVP 3

DVB T

9.25 Rok w ogrodzie **10.30** Tydzień **11.00** Msza święta na Jasnej Górze **12.00** Całkiem niezła historia **12.25** Ktokolwiek widział, ktokolwiek wie... **13.00** Piosenka dla Ciebie **14.00** Rączka gotuje **15.00** Koronka do Miłosierdzia Bożego **15.25** (L) Piłka nożna: Resovia Rzeszów – Znicz Pruszków **20.00** Dziennik regionów **20.15** Całkiem niezła historia **20.30** Sanatoria **22.00** Dziennik regionów **22.30** Ktokolwiek widział, ktokolwiek wie... **23.00** Kościół z bliska **23.30** Całkiem niezła historia

TVP Rozrywka

8.25 Górna półka smaku **9.00** Między pokoleniami **9.30** Koło fortuny **10.10** Tańcząca ze światem **10.50** Szansa na sukces. Opole 2027 **11.55** Postaw na milion **13.45** Prywatne życie zwierząt **14.15** Super Gary. Gotuj z Bosacką! **14.55** Tak to leciało! **15.45** Moje przeboje **16.20** Jeden z dziesięciu **17.35** Koło fortuny **18.15** Szansa na sukces. Opole 2027 **19.20** Tygodnik Moralnego Niepokoju **20.00** Jaka to melodia? **21.00** Kocham Cię, Polsko! **22.25** Minuta dla Twojego bezpieczeństwa

Planete+

8.10 Krajobrazy świata **10.20** Najdziksze ostępy Europy **11.25** Włochy z góry **12.30** Na targach świata **13.05** Polska z góry. Nad wodą **13.35** Krajobrazy świata **14.40** Łaty i pręgi **15.45** Lamparty z Parku Yala na Śri Lance **16.50** Ratując gepardy **18.00** Dokąd dzisiaj? **18.40** Polska z góry. Naj... w Polsce **19.45** Karl Lagerfeld. Objawienie **20.45** Prost **22.00** Clint Eastwood. Ostatnia legenda **23.10** Ctrl+Sex+Śmierć **0.20** Jak wygrać z Ku Klux Klanem **1.25** Polska z góry...

BBC Earth

8.40 W okowach mrozu **9.40** Dzikie zakątki Ziemi z Simonem Reevem **11.00** Attenborough i morski smok **12.10** W okowach mrozu **13.15** Dziki połów: nieznane wody **14.20** Dzika Wielka Brytania **16.35** Życie na pustkowiu **18.40** Szlakiem wulkanów **19.45** Zielona planeta: Pustynie **20.55** Attenborough i morski smok **22.05** W okowach mrozu **23.05** Na krawędzi katastrofy **0.05** Fenomeny współczesnego życia **1.15** Zabójcza pogoda **2.00** W okowach mrozu

Discovery Channel

8.00 Sekrety Houdiniego **9.00** Złomowisko PL **11.00** Lotnisko **12.00** Przystanek Bieszczady **13.00** Wyzwanie: przetrwanie **14.00** Gorączka złota **15.00** Alaska w budowie **16.00** Budowa na końcu świata **17.00** Celnicy na straży Niemiec **18.00** Celnicy na straży Danii **19.00** Kroniki policyjne: Szwecja **20.00** Gorączka złota **22.00** Alaska w budowie **23.00** Kroniki policyjne: Szwecja **0.00** W oku cyklonu: Łowcy burz **1.00** Sekretne życie kasyna w Las Vegas **2.00** Królowie asfaltu

TVN Turbo

9.20 Raport końcowy **9.45** Co tu się odjechało? **10.15** Uwaga! Oszust: Ściema z ogłoszenia **10.45** Wojny samochodowe **11.45** Z drugiej ręki **12.30** Jeździć, obserwować **13.15** Naprawy nie do naprawy **14.00** Zawodowi handlarze **15.30** Po raz trzeci. Sprzedane! **16.15** Kupione, zrobione, sprzedane **17.15** Ciężarówką przez Mleczę **18.15** Raport końcowy **18.40** Mobilni mechanicy **19.25** Wojny samochodowe **21.25** Zawodowi handlarze **22.10** Kupione, zrobione, sprzedane

TVN Style

5.10 MasterChef **6.45** Zgłoś remont – spełniamy marzenia **7.45** Dzień Dobry TVN **11.30** Ostre cięcie **12.30** Jestem z Polski **16.40** Bitwa o gości **17.45** Nowa Szelągowska **18.45** Kuchenne rewolucje: Kołobrzeg – „Figa z makiem" / Bistro „No i fajnie", Zgierz **20.45** Ostre cięcie **21.50** Szalone Tokio **23.05** Jestem z Polski **0.10** Niezwykłe Stany Prokopa **1.10** Zagadki seksualności **1.45** Tu jest pięknie **2.30** Wiem, co jem i wiem, co kupuję **4.00** Ach, ta impreza!

Romance TV

8.05 Śledztwo prowadzi Watzmann (33-36) **12.15** ★★ Lato na Lazurowym Wybrzeżu – dram. Niem. 2024 **14.05** Weiss & Morales (3) **16.00** ★★ Lilly Schönauer: A potem była miłość – film obyczaj. Austria 2008 **17.55** Zwierzyniec doktor Mertens (89, 90) **20.00** ★★★ Romans w powietrzu – film obyczajowy USA 2020 **21.55** ★★★ Świąteczny azyl – kom. Kanada 2022 **23.45** Käthe i ja **1.40** ★★★ Romans w powietrzu – film obycz. USA 2020 **3.30** ★★★ Najlepsze na koniec – kom. Niemcy 2024

TVN Fabuła

7.05 Kino Buzz TOP5 **7.15** Magda M. (5-7) **10.20** ★★★ Bella i Sebastian III – film przygod. Fr. 2017 **12.05** ★★★ Stowarzyszenie wędrujących dżinsów – kom. USA 2005 **14.40** ★★★★ Złoto dla zuchwałych – film woj. USA/Jugosławia 1970 **17.45** ★★★ Godzilla i Kong: Nowe imperium – film sf USA 2024 **20.00** ★★★ Teściowie II – kom. obycz. Polska 2023 **22.00** ★★★ Jak przeżyć święta – kom. rom. USA 2004 **0.15** ★★★ Wojna światów – film sf USA 2005 **2.30** Seriaale Top 5

AMC

6.40 ★★★★ Atlas chmur – film sf Chiny/Niemcy/USA/Hongkong/Singapur/W. Bryt./Hiszp. 2012 **10.10** ★★★ Błękitna laguna: Przebudzenie – film przygod. USA 2012 **12.10** ★★ Kobiety – komediodramat USA 2008 **14.40** ★★★ W ciemność. Star Trek – film sf USA 2013 **17.30** ★★★ Piękne istoty – film fantasy USA 2013 **20.00** ★★★★ Underworld – thriller USA/W. Bryt./Niemcy/Węgry 2003 **22.30** ★★★ Wrota do piekieł – horror USA 2009 **0.30** ★★★★ Wściekłe psy – dramat USA 1992

BBC First

6.00 Ojciec Brown (8, 9) **7.30** Ulica nadziei (5) **8.25** Śmierć z dala od palm (5) **9.35** Sanditon (8, 1) **11.40** Co ludzie powiedzą? (1-3): Kolacja przy świecach / Moralność Elżbiety / Lekcja dobrych manier **13.35** Morderstwa w Midsomer (16, 1-3) **17.50** Z pamiętnika położnej (7) **18.55** Ulica nadziei (5) **19.55** Śmierć pod palmami (4) **21.00** Śledztwa siostry Bonifacji (5) **22.00** Dobijasz mnie (4-6) **1.00** Happy Valley (2) **2.10** Milczący świadek (5, 6) **4.05** Śmierć z dala od palm (5)

TTV

DVB T

8.50 Ciężarówką przez pół świata **9.45** Express **10.05** Idź na całość **11.05** Zakup w ciemno Extra **11.35** Zakup w ciemno **13.40** Gogglebox. Przed telewizorem **14.45** Nasi w mundurach **15.45** Express **16.05** Idź na całość **17.10** Życie na kredycie **17.45** Express **18.05** Sport **18.10** Życie na kredycie **18.45** Damy i wieśniaczki. PL **19.45** Express **20.00** Zakup w ciemno **21.00** Gogglebox. Przed telewizorem **22.00** Żony Podlasia **23.00** Ciężarówką przez pół świata

Fokus TV

DVB T

6.00 Wehikuł czasu **6.05** 48 h. Zaginieni (3): Na pełnej adrenalinie **7.00** Rolnicy. Podlasie **9.00** Z klimatem i z pasją **10.00** Świat z góry. Izrael **11.00** Świat z góry. Jedwabny Szlak **12.00** Wojny magazynowe **14.00** Gwiazdy lombardu **15.00** Poszukiwacze złota w Australii **17.00** Rolnicy. Podlasie **21.00** Podglądacze przyrody: Żółwie błotne / Królik europejski **22.00** Trumpowie. Pozłacana dynastia (s.2) **23.00** Poza kontrolą **0.00** Kataklizmy, które wstrząsnęły światem **1.00** Rolnicy. Podlasie

National Geographic

8.00 Porzucone konstrukcje **10.00** Ostatni lot: anatomia katastrofy **11.00** Kosmiczne horyzonty **12.00** Ikony lotnictwa **13.00** Superfabryki **14.00** Górnicy z Chile: wyścig z czasem **15.00** Egipt: miejsce pełne tajemnic **16.00** Megażywioły **17.00** Hitler i jego świta **18.00** Odkopać historię **20.00** Potwory: prawda i mity **21.00** Megażywioły **22.00** Ostatni lot: anatomia katastrofy **23.00** Operacja transport **0.00** Katastrofa w przestworzach: raport specjalny **2.00** Miasta w liczbach

Nat Geo Wild

9.00 Niezwykłe wędrówki zwierząt **10.00** Dzikie lasy Australii **11.00** Ratując żyrafy **12.00** Weterynarze z Nebraski **13.00** Dzika Japonia **14.00** Dust: Pustynny szlak przetrwania **15.00** Afryka: dom dzikiej przyrody **16.00** Kalahari: podziemne życie pustyni **17.00** Wulkaniczne wyspy Indonezji **18.00** Krokodyle z Karaibów **19.00** Podejrzane na safari **20.00** Europa z powietrza **21.00** Dzika konfrontacja: Zabójcze spotkanie **22.00** Zimowe królestwo: Zamarznięta Azja **23.00** Dzika Japonia

Metro

6.45 Gorączka złota **7.40** Klan z Alaski **9.45** Ekspres polarny – film anim. USA/Australia 2004 **11.50** ★★★ Narodziny – dramat hist. USA 2006, reż. Catherine Hardwicke, wyk. Keisha Castle-Hughes, Oscar Isaac, Hiam Abbass **14.00** Makłowicz w drodze **14.35** 39 i pół (8, 9) **16.45** Kryminalni (2-3, 1) **20.00** Wallander (13) **22.05** Chyłka – Inwigilacja (5, 6) **23.55** Zbrodnie z pierwszych stron gazet: Zaginiony **0.55** Szpital (980) **1.55** Szkoła (705) **2.55** Nowa Maja w ogrodzie **4.30** Szpital (980)

TVP Historia

DVB T

8.55 Czterej pancerni i pies (3) **9.55** Ex libris **10.15** Wojownicy czasu **10.55** Wszystkie kolory świata **11.55** Saga prastarej puszczy **13.00** Dziewicze zakątki Ziemi **14.00** Flesz historii **14.30** ★★★★ Ranczo Wilkowyje – komedia obycz. Polska 2007 **16.05** Tajemnice kultowych seriali **16.55** Starożytne mocarstwa **17.55** Daleko od szosy (4) **19.15** Kennedy, Sinatra i mafia **20.15** W kręgu Hitlera **21.15** Polskie 100 lat **21.45** Król (3) **22.55** ★★★★ Zaklinacz deszczu – dramat obyczajowy USA 1997

TVP Dokument

DVB T

11.45 Weekendowe wypady z Gr. Wallace'em **12.40** Szlaczkoń szaraniec. Ochrona ginącego gatunku motyla **13.10** Lena na Kaukazie **13.40** Pociąg do Polski **14.05** Normandia między oceanem a niebem **15.10** Lis, który uratował wyspę **16.10** Bogactwo dźwięków przyrody **17.10** Weekendowe wypady z Gr. Wallace'em **18.05** Wspólna sprawa **18.35** Casting **19.00** Sean Penn, amerykański wichrzyciel **20.05** Molly kontra algorytmy (s.15) **21.50** She **22.55** Tamte lata, tamte dni

Zoom TV

6.00 Kobra – oddział specjalny (13, 14) **7.55** Jakubiak rozgryza Polskę **9.30** Wojciech Cejrowski – boso przez świat **11.40** Sensacje XX w. **13.45** ★★★★ Nie lubię poniedziałku – kom. Polska 1971 **15.55** Dynamo – więcej niż magia **16.55** Gordon Ramsay – wyższy poziom gotowania (1, 2) **18.55** ★★★ Gang Olsena znowu w akcji – kom. Dania 1977 **21.00** ★★★ Kogel-mogel – kom. Polska 1988, reż. Roman Załuski, wyk. Grażyna Błęcka-Kolska **23.05** Magia nagości. Czechy i Słowacja

TLC

8.00 Kamera, akcja, wpadka! **9.00** Wiza na miłość: na odwrót **11.00** Cztery żony i mąż **12.00** Wiza na miłość: pierwsze spotkanie **16.00** Szczęście nie zna wagi **18.00** Dom wygrany na loterii **20.00** Mad Pooper: kto to zrobił? **21.00** Wiza na miłość: single na polowaniu **22.00** Wiza na miłość: single na polowaniu. Między sporami **23.00** Dr Pryszczylla **0.00** Moje koszmarne stopy: Tajemnicza masa **1.00** Mad Pooper: kto to zrobił? **2.00** Wiza na miłość: single na polowaniu

Nowa TV

DVB T

6.00 Wehikuł czasu **6.20** TV Okazje **6.55** Wehikuł czasu **7.30** Interwencja – taka jest Polska **8.20** Frieren. U kresu drogi **9.30** Dragon Ball Super **11.00** Nowa rewia kabaretowa **14.00** Kabaret na dobry wieczór. Paranienormalni Show **16.00** Kabaret na żywo – Klinika Skeczów Męczących **18.00** Kabaretowa Dynastia **19.00** Ojciec Brown (36-40) **0.00** Zdrady (17): Śpij słodko **1.00** Łowca pedofilów **3.00** TV Okazje **3.50** Wehikuł czasu **4.00** Daleko od noszy (27, 28) **5.00** Pod lupą

WP

DVB T

9.00 Pogoda **9.05** Komisarz Cassandre: zbrodnie w Alpach (1) **11.00** Pogoda **11.10** Pogromca tajemnic **12.05** Niepojęte: strefa tajemnic wszechświata **13.05** Pokochaj lub sprzedaj – Vancouver **14.00** Pokochaj lub sprzedaj – Quebec **15.00** Strażacy z sąsiedztwa **16.00** Policjanci z sąsiedztwa **16.55** Pogoda **17.00** Policjanci z sąsiedztwa **20.00** Policjanci w akcji **21.00** Policjanci z sąsiedztwa **21.50** Pogoda **22.00** Mistrzowie kabaretu: Kabaret Rewers / Nowaki / Kabaret Konkubenci

Gamoń

Bourvil jako nieświadomy przemytnik w zwariowanej komedii kryminalnej

PULS 2 12:20 ★★★★

Antoine sposobił się do wakacji we Włoszech, gdy jego wysłużony samochód został zdemolowany w ulicznej kraksie z rolls-royce'em Léopolda. Sprawca proponuje mu wspólną podróż. Antoine z radością przyjmuje propozycję, nie wiedząc, że Leopold to szef gangu.

Pęknięte lustro

Ekranizacja prozy mistrzyni kryminału Agathy Christi, z udziałem panny Marple

ALE KINO+ 15:30 ★★★

Do angielskiego miasteczka przyjeżdżają amerykańscy filmowcy, by realizować tam produkcję z gwiazdorską obsadą. Dwie słynne aktorki szczerze się nienawidzą i dają temu wyraz na każdym kroku. Podczas przyjęcia powitalnego dochodzi do zagadkowego morderstwa.

Wielki Gatsby

Gatsby ze zdziwieniem odkrywa, że pewnych rzeczy w towarzystwie nie wypada robić

PARAMOUNT 16:50 ★★★

Milioner Jay Gatsby spotyka dawną miłość z lat młodzieńczych, Daisy Buchanan. By ponownie rozbudzić jej zainteresowanie, rzuca się w wir podejrzanych interesów, które, choć przynoszą mu bogactwo, wzbudzają niesmak i zażenowanie towarzystwa.

Niepokonani

Film oparty na historiach ucieczek z Syberii

KINO POLSKA 20:00 ★★★

W 1940 roku grupa śmiałków z różnych krajów ucieka z gułagu. Bez mapy i kompasu uciekinierzy podejmują się niemożliwego. Z Syberii przez tajgę, wyżyny Mongolii, pustynię Gobi, Tybet i Himalaje docierają aż do Indii. Niezwykła podróż przez sześć tysięcy kilometrów pełna jest heroicznej walki o przetrwanie. Nie sprzyjają im mordercze mrozy i nieznośny upał.

Miłość w Nowym Jorku

Richard Gere, Winona Ryder i nowe „Love Story"

TVP 1 21:50 ★★★

Will, mimo pięćdziesiątki, czuje się młody i zamierza korzystać z życia. Pewnego wieczoru poznaje Charlotte, stylistkę świętującą 21. urodziny. Zauroczony dziewczyną, zaprasza ją na bal. Nawiązują romans, ale Will na początku nie traktuje jej poważnie. Wkrótce okazuje się, że Charlotte jest chora.

Molly kontra algorytmy

Internetowe media podsuwały dziecku samobójcze treści

TVP DOKUMENT 20:05

Śledztwo w sprawie tragicznej śmierci czternastoletniej Molly Russell. Jej zdeterminowany ojciec odkrywa, że bezduszne algorytmy mediów społecznościowych, takich jak Instagram i Pinterest, celowo podsuwały dziewczynce tysiące szkodliwych, samobójczych treści. Zrozpaczony mężczyzna rozpoczyna trudną walkę o lepszą ochronę dzieci w sieci.

eprasa.pl 64ae820245

TVP 1

Słoneczna. Poza ciszą

7.00 Msza św. na Jasnej Górze **7.30** Studio Raban (451) **8.00** Serwis Info **8.10** Pogoda Info **8.35** Zaraz wracam (180) **9.10** Ranczo (70): Seks nocy letniej **10.05** Komisarz Alex (23): Zabójcza dawka **11.00** Ojciec Mateusz (336): Zmyłka **12.00** Serwis Info **12.10** Agrobiznes **12.40** Rok w ogrodzie extra **12.55** Dzika Skandynawia (2) **14.00** Splątane losy (98)

15.00 Serwis Info – magazyn
15.10 Reporterzy – magazyn
15.35 Gra słów. Krzyżówka
16.00 Dziedzictwo (1081)
16.50 Zapowiedź Teleexpressu
17.00 Teleexpress
17.25 Jaka to melodia?
18.05 Klan (4786)
18.40 Akacjowa 38 (1009)
19.30 19.30
19.55 Pytanie dnia
20.30 Słoneczna. Poza ciszą (6) Alina, przy wsparciu Charlotte, z zaangażowaniem rozwija swój profil w mediach społecznościowych. To nowe zajęcie szybko staje się jej wielką pasją, dając upragnione poczucie niezależności i wolności.
20.55 Teatr TV: Wojna peloponeska – Polska 2026 **(s.2)** Reż. Wawrzyniec Kostrzewski, wyk. Maja Komorowska, Olga Sarzyńska, Agnieszka Podsiadlik
22.25 Postscriptum: Wojna peloponeska – magazyn
22.55 Wolne sądy – film dok. Polska 2026
0.10 Balans bieli
0.50 Maratończyk – film ★★★★ kryminalny USA 1976

TVP 2

Na sygnale

5.30 M jak miłość (1891) **6.20** Rodzina (nie od) święta (62) **6.55** Barwy szczęścia (3450) **7.30** Pytanie na śniadanie – program inform.-publicystycz. **11.50** Okrasa łamie przepisy (436) **12.30** Koło fortuny – teleturniej **13.15** Panna młoda (261) – serial obyczajowy Turcja 2024 **14.05** Va banque – teleturniej **14.35** Na sygnale (961): Widmo teściowej – serial obyczaj. Polska 2026

15.05 La Promesa – pałac tajemnic (530)
16.00 Koło fortuny – teleturniej
16.35 Familiada – teleturniej
17.20 Panna młoda (262)
18.15 Va banque – teleturniej
18.50 Jeden z dziesięciu
19.25 Barwy szczęścia (3450)
19.55 Domowe patenty (22)
20.05 Barwy szczęścia (3451) – serial Polska 2026 **(s.18)**
20.40 Kulisy „M jak miłość”
20.50 M jak miłość (1961) **(s.18)**
21.50 Na sygnale (962-963) – opis, serial obycz. Polska Benio rozważa inwestycję w grę online polecaną przez Tadzika. Doktor Vick jedzie do kościoła, by pomóc ofierze nietypowego zatrucia. Alek i Britney ratują rowerzystę, na którego spadła paczka z drona.
22.55 Hotel Mumbaj – dramat ★★★★ obycz. Australia/USA/Indie/W. Bryt./Singap. 2018 **(s.3)** Reż. Anthony Maras, wyk. Dev Patel, Armie Hammer, Nazanin Boniadi
1.10 Francuska ruletka (1) – serial krym. Francja 2023
2.00 Na noże – komedia ★★★★ kryminalna USA 2019

Polsat

Szakal

6.00 Nowy dzień – program informac.-publicystyczny **8.20** Trudne sprawy (1145): Ludzie nie zapominają **9.20** Dlaczego ja? (846-848): Auto 40-letniej macochy zostaje przewrócone do góry nogami / Zrozpaczona córka chce udowodnić niewinność ojca / Matka kradnie dla córki luksusowe buty **12.20** Gliniarze (1070-1072): Trzynastka / Strzał w serce / Powtórka z rozrywki

15.30 Wydarzenia
15.50 Pogoda
15.55 Gliniarze (1153)
16.55 Gliniarze Śląsk (1) – serial krym. Polska 2026
18.00 Pierwsza miłość (4297) – serial Polska 2026 **(s.18)**
18.50 Wydarzenia
19.15 Gość „Wydarzeń”
19.55 Milionerzy – teleturniej
20.35 Konklawe – film fabularny ★★★★ W. Bryt./USA 2024 **(s.3)** Reż. Edward Berger, wyk. Ralph Fiennes, Stanley Tucci, Isabella Rossellini
23.05 Szakal – film sensacyjny ★★★ USA/W. Bryt./Francja/Niemcy/Japonia 1997 Reż. Michael Caton-Jones, wyk. Richard Gere, Bruce Willis, Diane Venora Szakal, zabójca wynajęty przez rosyjską mafię, ma zabić urzędnika USA. Aby go powstrzymać, szef FBI werbuje więźnia – terrorystę IRA. To jedyny człowiek, który zna twarz Szakala i chce go dopaść.
1.50 Old – thriller USA/Japonia/Chiny 2021
4.15 Kabaretowa Ekstraklasa
4.40 Disco gramy!

TVN

Instynkt przetrwania

5.15 Zamieszkać na plaży (9) **5.40** Uwaga! (7762) **5.55** Ukryta prawda (1548) **6.50** Kuchenne rewolucje: Rawicz – Głodny Polak **7.45** Dzień Dobry TVN – program inform.-publicystyczny **11.20** Doradca smaku (3) **11.30** Kuchenne rewolucje: Żerczyce – Kukurykuu / Warszawa – bar mleczny **13.40** Ukryta prawda (1724-1726) – serial fabularno-dokumentalny Polska 2025

16.50 Szpital św. Anny (98) – serial obycz. Polska 2026
17.55 Detektywi (163)
19.00 Fakty
19.40 Kroniki Pucharu Świata w skokach narciarskich
19.55 Uwaga! – magazyn
20.15 Na Wspólnej (4320) – serial Polska 2026 **(s.18)**
20.50 Instynkt przetrwania ★★ – thriller USA/Kenia 2021 Reż. M.J. Bassett, wyk. Rebecca Romijn, Philip Winchester, Jerry O'Connell Halseyowie wybierają się na safari w Kenii. Wielka przygoda w gronie najbliższych zmienia się w desperacką walkę o przeżycie, gdy samochód bohaterów zostaje przewrócony przez agresywnego nosorożca.
23.05 Ścigane – film sensacyjny ★★★ W. Bryt./USA 2019 Reż. Vicky Jewson, wyk. Noomi Rapace, Eoin Macken, Indira Varma
1.00 Freestyle – film sensacyjny ★★★ Polska 2023
2.50 Co za tydzień – magazyn
3.30 Uwaga! – magazyn
3.50 Młode gliny (66)
4.50 Jak to jest zrobione? (17)

TVN 7

Ocaleni

6.45 Szkoła (615, 616) **8.40** Ukryta prawda (1440, 1646, 1647) **11.45** W-11 Wydział Śledczy (842-844) **13.50** Detektywi (222) **14.55** Szpital św. Anny (184) **15.55** Ukryta prawda (1235) **17.00** Sędzia Anna Maria Wesołowska (4, 5) **19.00** Ukryta prawda (1483) **20.00** ★★★ Ocaleni – film sens. Tajl./Irl. 2019, reż. Tom Waller, wyk. Jim Warny **22.25** ★★★★ Harry Potter i kamień filozoficzny – film fant. W. Bryt./USA 2001, reż. Chris Columbus, wyk. Daniel Radcliffe **1.20** ★★★ Annabelle – horror USA 2014, reż. John R. Leonetti, Erik Thomson, wyk. Annabelle Wallis **3.25** Mówię Wam (15) **4.40** Dorota was urządzi (9) **5.15** Ten moment (48)

TV Puls

6.00 Policjanci z Miami (15, 16) **8.00** Kobra – oddział specjalny (7, 8) **10.00** Zaklinaczka duchów (83) **11.00** Kotka (83) **12.00** Mój grzech (20) **13.00** Wspaniałe stulecie (56) **14.00** Rodzinny interes (49) **15.00** Lombard. Życie pod zastaw (674, 675) **17.00** Rodzinny interes (50) **18.00** Lombard. Życie pod zastaw (1043, 1044) **20.00** ★★★ Bóg zemsty – film sens. USA 2011 **22.05** ★★ Czarny pies – film sens. USA/W. Bryt./Fr./Niemcy/Jap. 1998 **23.55** ★★★ Sposób na świętego – komedia USA/Kan./W. Bryt. 2020

Puls 2

7.30 Seriale anim. dla dzieci **13.00** Nowe przygody Kubusia Puchatka (5) **13.35** Smerfy (15) **14.00** Baranek Shaun (8-10) **14.35** Marta mówi! (20) **15.00** Miraculous: Biedronka i Czarny Kot (20, 24) **16.00** Koci domek Gabi (17, 18) **17.00** Fineasz i Ferb (20, 21) **18.00** Pingwiny z Madagaskaru (31, 32) **19.00** Kacze opowieści (40, 41) **20.00** Lombard. Życie pod zastaw (1063) **21.00** Dzielnica strachu (140, 141) **23.00** Wstydliwe choroby (4, 5) **1.00** Dzielnica strachu (139) **2.00** Lombard. Życie pod zastaw (101, 363)

TVP Polonia

7.30 Pytanie na śniadanie **11.40** Notacje (614) **12.00** Serwis Info **12.10** Blondynka (93, 94) **13.50** Zmiennicy (13) **15.00** Serwis Info **15.10** 100 pytań do... (60) **16.00** Pan Mama (21) **16.30** Barwy szczęścia (3419) **17.00** Teleexpress **17.20** Gra słów. Krzyżówka **17.50** Teleexpress Extra **18.15** Słownik polsko@polski (704) **18.45** 72 godziny na granicy **19.15** Opowieści o niedźwiedziu **19.30** 19.30 **19.55** Pytanie dnia **20.25** Wojenne dziewczyny (16) **21.15** Dom (12) **23.00** 63. KFPP w Opolu **23.15** Panorama **23.45** Polska. Co dalej? (17) **0.40** Moda na język polski (75) **1.05** Przez pamięć i zapomnienie (13) **1.30** 19.30 **1.55** Pytanie dnia **2.15** Komisarz Alex (305)

TV Trwam

11.30 Warto być ojcem **11.45** Muzyczne chwile **12.20** Droga Ojca Łukasza **13.00** Wszystkim i wszędzie **13.30** Msza święta z Jasnej Góry **14.20** Muzyczne chwile **14.30** Wykłady z kongresu „Katolicy a cielesność” **15.00** Powstańczym śladem **15.50** Ma się rozumieć **16.00** Informacje **16.10** Sanktuaria polskie **16.30** Porady medyczne bonifratrów **17.00** Świadkowie **17.30** Moja parafia **18.15** Rozmowy niedokończone **19.30** Poznajemy Polskę **19.45** Modlitwa z tel. udziałem dzieci **20.00** Informacje **20.20** Różaniec **20.50** Myśląc Ojczyzna **21.00** Apel Jasnogórski **21.40** Polski punkt widzenia **22.00** Głos serca (141) **22.45** Z wędką nad wodę w Polskę i świat **23.10** O. Gabriel

TVP Kultura

8.25 Tamte lata, tamte dni (99) **9.00** Daleko od szosy (1) **10.20** ★★★ Niespotykanie spokojny człowiek – komedia Polska 1975 **11.30** Nasze marzenia – film dok. Fr. 2023 **13.10** ★★★ Kramarz – film obycz. Polska 1990 **14.45** Pan wzywał, Milordzie? (3) **15.45** ★★★★★ Przyjęcie na dziesięć osób plus trzy – film obycz. Polska 1973 **16.50** Daleko od szosy (2) **18.20** Dobry tytuł (63) **18.55** Rawhide (106) **20.00** ★★★ Valmont – melodr. USA/Fr./W. Bryt. 1989, reż. Miloš Forman, wyk. Colin Firth **22.25** ★★★ Lucie Aubrac – dramat Fr. 1997, reż. Claude Berri, wyk. Carole Bouquet **0.25** ★★★ Ukryta sieć – thriller Polska 2023 **2.15** Niebezpieczne życie Paula Gauguina – film dok. W. Bryt. 2019

Super Polsat

6.45 SuperLudzie Extra (37) **6.55** Doktor uśmiech (4) **7.30** Pokochaj lub sprzedaj (4) **8.30** Świat według Kiepskich (479-481) **10.00** Wydarzenia **10.30** SuperMocni (1, 5) **11.30** Świat według Kiepskich (433-436) **13.30** Farma (103) **14.30** Hell's Kitchen – piekielna kuchnia (52) **16.05** Ninja Warrior Polska (23) **17.50** Pokochaj lub sprzedaj (4) **18.55** Świat według Kiepskich (560, 561) **19.55** Złomiarze (33) **21.00** ★★ Słyszeliście o Morganach? – komedia romantycz. USA 2009, reż. Marc Lawrence, wyk. Hugh Grant **23.20** ★★★ Królowa wojownik – dramat USA/RPA/Irl. 2022, reż. Gina Prince-Bythewood, wyk. Viola Davis **1.55** 48 h. Zaginieni (39, 40) **4.00** Farma (102, 103)

TV 6

6.00 Więzienie (150, 151) **6.55** Policjantki i policjanci (909, 910) **8.55** 48 h. Zaginieni (92-96): Tajemnica Daniela / Taka piękna dziewczyna / Wychowawca / Matka i córka / Gdzie jest Staś – serial krym. Polska 2022 **13.55** Policjantki i policjanci (1300) **14.55** Uroczysko (246, 247) **16.00** Strażnik Teksasu (18-19, 13-14): Nikomu nie ufaj / Filmiki / Walka o wzrok / Kwestia zasad – serial sensacyjny USA 1995/2000 **20.00** CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku (189, 190): Gangsterska krew / Oryginał – serial kryminalny USA/Kanada 2012 **22.00** Mentalista (38): Czerwony pieprz – serial kryminalny USA 2010 **23.05** Łowca pedofilów (178-182) **1.40** Więzienie (215-217, 170) **3.35** Septagon (63, 64)

TV 4

5.30 Telezakupy TV Okazje **6.00** Strażnik Teksasu: Przebudzenie / Kwestia zasad **7.55** Bogaty dom – biedny dom (136) **8.55** Policjantki i policjanci (774-776) **11.55** Na ratunek 112 (962, 963) **12.55** Trudne sprawy (898-900) **15.55** Łowcy skarbów. Kto da więcej (444, 495) **17.55** Policjantki i policjanci (1500, 1371) **20.00** Uroczysko (209, 210) **21.05** Sprawiedliwi. Trójmiasto (157) **22.05** Sprawiedliwi – wydział kryminalny (1040) **23.05** ★★ 7 sekund – film akcji USA/Szwajcaria/Rumunia/Wielka Brytania 2005, reż. Simon Fellows, wyk. Wesley Snipes, Deobia Oparei **1.10** Opowiem ci o zbrodni (1): Katarzyna Bonda: Łaska **1.35** Love Island. Wyspa miłości (10) **2.50** SuperLudzie (33-37)

Ale Kino+

7.00 Wolna krowa **7.40** ★★★ Benek – komediodramat Polska/Austria 2007 **9.45** Przybieżeli **10.20** The Office PL (5, 6): Równouprawnienie / Klient **11.35** Niezwykłe miejsce na śmierć (4) **13.30** Bestia (5, 6) **15.30** ★★★★ Bracia ze stali – film biograf. USA/W. Bryt. 2023 **18.05** Detektyw Foyle (1): Niemiecka żona **20.10** ★★★★ Szpieg – thriller W. Bryt./Fr./Niemcy 2011, reż. Tomas Alfredson, wyk. Gary Oldman, Colin Firth, Mark Strong **22.40** Paryż w ogniu. Paris Has Fallen (7, 8) **0.45** Ciepło

Kino Polska

9.00 ★★★ Ostatnie dni – film wojenny Polska 1969 **10.50** ★★★ Komedia małżeńska – kom. Polska 1993 **12.55** ★★★ Pieczone gołąbki – kom. Polska 1966 **15.00** ★★★★ Kingsajz – kom. Polska 1988 **17.20** Pogranicze w ogniu (18, 19) **20.00** Ekstradycja (3, 4) **22.30** ★★★★ Wymyk – film sens. Polska 2011, reż. Greg Zgliński, wyk. Robert Więckiewicz, Łukasz Simlat **0.25** ★★ Zgorszenie publiczne – kom. rom. Polska 2009 **2.10** ★★★ Bo we mnie jest seks – film biograf. Polska 2021

Polsat Film

7.30 Poirot (10) **8.35** Przyjaciółki (143, 144) **10.30** Świat według Kiepskich (3-4, 201, 207, 195) **13.45** ★★★ Hidalgo – ocean ognia – film przygod. USA/Maroko 2004 **16.35** ★★★ Więzień labiryntu – film sf W. Bryt./USA 2014 **18.55** ★★ 1000 lat po Ziemi – film sf USA 2013 **21.00** ★★★ Wszystkie stare noże – thriller USA/Kan. 2022, reż. Janus Metz, wyk. Chris Pine **23.05** ★★★★ Looper – Pętla czasu – film sens. USA/Chiny 2012, reż. Rian Johnson, wyk. Joseph Gordon-Levitt

Stopklatka

DVB T

6.55 Wojciech Cejrowski – boso przez świat **8.00** Robert Makłowicz **9.50** Vera (1) **11.55** MacGyver (20, 21) **14.00** Katastrofy w przestworzach **18.00** Wojny magazynowe: Kanada **19.05** Aukcja w ciemno **20.00** ★★★ Kuloodporni – kom. USA 1996, reż. Ernest R. Dickerson, wyk. Damon Wayans, Adam Sandler **21.50** ★★★ Incydent – thriller USA 1997, reż. Jonathan Mostow, wyk. Kurt Russell **23.40** ★★★ Ajlawju – kom. Polska 1999 **1.40** ★★★★ Pitbull – film sens. Polska 2005

Canal+ Premium

9.05 ★★★ Królowa chmur – kom. Polska 2003 **10.25** Łapu-Capu **10.40** ★★★ Kiedy nadchodzi jesień – dram. Fr. 2024 **12.20** ★★★★ Kiler – kom. Pol. 1997 **14.05** Larger Than Life: Złota era boysbandów **15.40** ★★★★ Nowa fala – film biogr. Fr. 2025 **17.25** Wolna krowa **18.00** ★★★ Saga „Zmierzch": Zaćmienie – film fant. USA 2010 **20.00** S.W.A.T. Exiles (5) **20.50** ★★ Mexicali. Ziemia bezprawia – film sens. USA 2026 **22.30** Yellowjackets (1) **23.30** Nagie Oko – film krótkom. Polska 2023

HBO

9.35 ★★★ Witajcie w Marwen – kom. USA/Chiny 2018 **11.30** ★★★ Pierwsza sprawa – dram. Fr. 2023 **13.10** ★★★ W skrócie – komediodramat Niemcy 2024 **14.55** ★★★ Za duży na bajki 2 – film przyg. Polska 2024 **16.30** ★★★ Piotruś Pan – film przyg. W. Bryt./USA/Nowa Zel. 2003 **18.20** ★★★ Tak się poznaliśmy – kom. USA 2023 **20.00** Pozłacany wiek (5) **21.00** Amerykański zakładnik (5) **21.50** Koniec ulicy Dębowej – horror USA 2026 **23.30** Normal – film sens. Kan./USA 2025

Paramount

6.00 Czarodziejki (14-17) **9.20** Policyjna grupa pościgowa **10.25** ★★★★ Star Trek – film sf USA/Niemcy 2009 **13.00** Czarodziejki (18, 19) **15.00** Pingwiny z Madagaskaru **15.30** ★★★★ Dirty Dancing – film muz. USA 1987 **17.45** ★★★ Ostatnie wakacje – kom. USA 2006 **20.00** ★★★ Zmowa pierwszych żon – kom. obycz. USA 1996 **22.10** ★★★★ Pakt z diabłem – dramat USA/W. Bryt. 2015 **0.30** Pretty Thing – thriller USA 2025 **2.30** ★★★ Eurotrip – kom. obycz. USA/Czechy 2004

Polsat 2

7.30 Na ratunek 112 **8.30** Sekrety rodziny: Blef / Ulubiony zięć / Po sąsiedzku **11.30** Trudne sprawy: Zakazana miłością **12.35** Więzienie **14.30** Świat według Kiepskich (61-65): Powóz zajechał / Rachunek sumienia / Ręka wisielca / Rybny targ / Sandały ojca Gaudentego **17.00** Komisarz mama (3) **18.00** Dlaczego ja? **20.00** Gliniarze – serial fabularno-dokumentalny Polska 2024 **21.55** Pogromcy mafii **22.55** Ślad (66, 67): Bezmyślna zemsta: Bogate wesele, biedny pogrzeb **0.55** Zdrady

TVP Seriale

7.35 Ojciec Mateusz (137) **8.25** Komisarz Alex (168) **9.15** Rodzinka.pl (206) **9.45** Klan (1552) **10.10** Ranczo (73, 74) **11.45** M jak miłość (1960) **12.35** Komisarz Alex (332) **13.25** Ojciec Mateusz (41-43) **15.40** Minuta dla Twojego bezpieczeństwa **15.50** Komisarz Alex (169) **16.40** Na sygnale (589, 590) **17.40** Ranczo (76, 77) **19.25** Minuta dla Twojego bezpieczeństwa **19.35** Ojciec Mateusz (44, 138) **21.30** Ranczo (78, 79) **23.15** Ojciec Mateusz (45) **0.10** Na sygnale (958-961)

AXN

5.10 Agenci NCIS: Hawaje (12) **6.00** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (1, 2) **7.30** Agenci NCIS (24, 1) **9.10** Castle (10, 11) **11.10** Detektyw Monk (3, 4) **13.10** Agenci NCIS (2, 3) **15.05** Zabójcza broń (6, 7) **17.05** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (22, 1): Powrót / Karma **19.05** Castle (12, 13): Telefon do burmistrza / Zakłopotanie ladacznic **21.05** FBI: International (16, 17) **22.55** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (22, 1) **0.45** Castle (12, 13) **2.40** FBI: International (16, 17)

13 Ulica

6.40 Niewidomy detektyw (3) **8.30** Magnum: Detektyw z Hawajów (14, 15) **10.25** Bez śladu (15, 16) **12.15** Kapitan Marleau (4) **14.15** Niewidomy detektyw (4) **16.15** Magnum: Detektyw z Hawajów (16, 17) **18.10** Bez śladu (17, 18): Nakręcony / Satelity – serial sens. USA 2008 **20.00** Kapitan Marleau (1): Niepełne wdowy – serial krym. **22.00** Astrid i Raphaëlle (3, 4) – serial krym. Fr./Belg./Szwajc. **0.10** Kasandra (3) **2.10** Magnum: Detektyw z Hawajów (14, 15) **4.05** Niewidomy detektyw (3)

FX

7.00 Kości (8, 9) **9.00** FBI (14) **9.55** Agenci NCIS (1) **10.55** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (1) **11.50** CSI: Kryminalne zagadki Miami (1, 2) **13.45** Castle (11) **14.40** Lucyfer (15) **15.35** CSI: Kryminalne zagadki Miami (3, 4) **17.25** Z Archiwum X (5, 6) **21.05** CSI: Kryminalne zagadki Miami (4) **22.00** Tulsa King (7) **22.55** Z Archiwum X (6) **23.50** CSI: Kryminalne zagadki Miami (3) **0.45** CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku (8) **1.40** Lucyfer (15) **2.35** Zabójcze umysły (9) **3.30** Agenci NCIS (1)

Eurosport 1

8.30 Skoki narciarskie: PŚ (m) w Ruce **10.00** Narciarstwo alpejskie: PŚ (m) w Copper Mountain **11.00** Narciarstwo alpejskie: PŚ (k) w Killington **12.00** Snooker: Mistrzostwa W. Bryt. w Yorku **14.00** (L) Snooker: Mistrzostwa W. Bryt. w Yorku **17.30** Skoki narciarskie: PŚ (m) w Ruce **19.00** Snooker: Mistrzostwa Wielkiej Brytanii w Yorku **20.00** (L) Snooker: Mistrzostwa Wielkiej Brytanii w Yorku **23.30** Narciarstwo alpejskie: PŚ (m) w Copper Mountain **0.30** Narciarstwo alpejskie: PŚ (k) w Killington

Eurosport 2

8.30 Snooker: Mistrz. W. Bryt. **11.00** Biegi narc.: PŚ w Ruce **11.30** Biegi narc.: PŚ (m) w Ruce **12.15** Biegi narc.: PŚ (k) w Ruce **13.00** Narc. alp.: PŚ (m) w Copper Mount. **14.00** Narc. alp.: PŚ (k) w Killington **15.00** Skoki narc.: PŚ (m) w Ruce **17.00** Narc. alp.: PŚ (m) w Copper Mount. **18.00** Narc. alp.: PŚ (k) w Killington **19.00** Biegi narc.: PŚ w Ruce **19.30** Biegi narc.: PŚ (m) w Ruce **20.00** Biegi narc.: PŚ (k) w Ruce **20.30** Skoki narc.: PŚ (m) w Ruce **0.00** MŚ En. FIA – 6 g. Spa-Francorchamps

Polsat Sport 1

8.30 Magazyn polskiego sportu **9.30** Cafe Futbol **11.00** Siatkówka: TAURON Liga: Stilon Gorzów – Energa Indykpol AZS Olsztyn **13.00** Siatkówka: TAURON Liga **15.00** Siatkówka: TAURON Liga **17.20** (L) Siatkówka: TAURON Liga: Asseco Resovia Rzeszów – GKS Katowice **20.20** (L) Siatkówka: TAURON Liga: PGE Projekt Warszawa – Energa Trefl Gdańsk **23.00** Formuła 1: GP Kataru: Skrót wyścigu **0.00** Siatkówka: TAURON Liga **2.00** Siatkówka: TAURON Liga

TVP Sport

DVB T

8.25 NBA: San Antonio Spurs – Boston Celtics **10.30** Koszykówka: El. MŚ (m): Hiszpania – Grecja; Hiszpania – Grecja **12.25** (L) Badminton: SKB Litpol-Malow Suwałki – Legia W-wa **15.05** Magazyn Betclic 2. Ligi **15.50** Magazyn Betclic 1. Ligi **17.10** (L) Piłka nożna: Miedź Legnica – Polonia Bytom **19.20** (L) Koszykówka: El. MŚ (m): Niemcy – Polska **21.35** Gol **23.05** Sportowy wieczór **23.35** Boks: Kenshiro Teraji – Jassiel Amador, Riku Masuda – Seiya Tsutsumi, David Jimenez – Seigo Yuri Akui

Canal+ Sport

5.35 Turbokozak **6.00** Wysoki pressing **7.45** Sport+ **9.00** Piłka nożna: LaLiga EA Sports: Deportivo A Coruña – FC Barcelona **11.20** Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa: Legia Warszawa – Wieczysta Kraków **13.40** Sport+ **14.45** Liga+ Extra **16.45** Wysoki pressing **18.30** Sport+ **19.30** Jej Wysokość Premier League: 12. kolejka – magazyn **20.55** Piłka nożna: LaLiga EA Sports: Deportivo A Coruña – FC Barcelona **23.05** Ekstraklasa po godzinach **0.05** Ekstrapaka: 16. kolejka

Canal+ Sport 5

6.00 Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa: Lech Poznań – Pogoń Szczecin **8.30** Wysoki pressing **10.15** Żużel: PGE Ekstraliga **13.00** Premier League Stories **13.45** Premier League: The Big Interview **14.15** Żużel: PGE Ekstraliga **17.15** Hola LaLiga!: 14. kolejka **18.25** Studio **18.55** (L) Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa: Korona Kielce – Cracovia **21.00** Ekstraklasa po godzinach – magazyn **22.00** Ekstrapaka: 16. kolejka **23.15** Jej Wysokość Premier League: 12. kolejka – magazyn

Eleven Sports 1

9.00 Piłka nożna: Torino FC – SS Lazio **11.00** Bundesliga Clubs: Bayern Monachium; Borussia Dortmund; RB Lipsk **12.00** Piłka nożna: FC Porto – Sporting CP **14.00** Formuła 1: GP Kataru **16.00** Ligue 1 McDonald's **16.40** Bundesliga **17.15** Serie A Enilive **17.45** Formuła 1: GP Kataru: Skrót **18.25** (L) Piłka nożna: US Lecce – Atalanta BC; Cagliari Calcio – AC Milan **22.55** Eleven Top Goals **0.00** Podróż do świata calcio **1.20** Olympique Lyon – między legendą a teraźniejszością

Polsat Sport 3

6.00 Koszykówka: PGE Basket Liga **8.30** Cafe Futbol **10.00** Magazyn polskiego sportu **11.00** Piłka ręczna: ORLEN Superliga: Industria Kielce – ORLEN Wisła Płock **13.00** Bobsleje: PŚ w Altenbergu **15.00** Łyżwiarstwo figurowe: ISU GP – NHK Trophy w Tokio **17.30** Piłka nożna: Eredivisie: PSV – Go Ahead Eagles – transmisja **20.00** Łyżwiarstwo figurowe: ISU GP – NHK Trophy w Tokio **23.00** Handball Arena **0.00** Tenis: Finały Pucharu Davisa **2.00** MMA: Babilon MMA

TVN 24

8.35 Strefa kibica – zima **9.00** Serwis informacyjny, pogoda **9.55** Biznes **10.00** Serwis informacyjny, pogoda **10.55** Biznes **11.00** Serwis informacyjny, pogoda **11.55** Biznes **12.00** Serwis informacyjny, pogoda **13.55** Biznes **14.00** Serwis informacyjny, pogoda **14.55** Biznes **15.00** 15 na żywo **16.00** Fakty po południu **18.00** Tak jest **19.15** Serwis informacyjny **19.30** Fakty po Faktach **20.00** Kropka nad i **20.30** Czarno na białym **21.00** Polska i świat **22.00** Szkło kontaktowe

Polsat News

6.00 Nowy dzień **7.40** Graffiti **8.00** Nowy dzień **10.00** W rytmie dnia **12.50** Wydarzenia **13.30** W rytmie dnia **13.55** Pogoda **14.00** W rytmie dnia **14.55** Pogoda **15.00** W rytmie dnia **15.40** Pogoda **15.50** Wydarzenia **16.30** Punkt widzenia Jankowskiego **18.00** Najważniejsze pytania **19.15** Gość „Wydarzeń" **19.50** Debata Gozdyry **21.50** Wydarzenia wieczorne **22.30** Dzień na świecie **23.30** Obraz dnia **0.00** Najważniejsze pytania **1.25** Punkt widzenia Jankowskiego

TVP Info

DVB T

10.00 Serwis info dzień **11.55** Za pięć dwunasta **13.00** Serwis info dzień **14.30** 14.30 **14.50** Serwis info dzień **15.45** Panorama **16.00** Dzień w godzinę **16.55** Sprawdzam to Extra **17.00** Teleexpress **17.15** Teleexpress Extra **17.35** Wolne sądy **18.34** Debata po filmie „Wolne sądy" **19.30** 19.30 **19.58** Pytanie dnia **20.18** Bez retuszu **21.00** Kwiatki polskie **21.45** Panorama **22.10** Oko na świat **22.30** Program informacyjny **22.45** 112. Magazyn kryminalny **23.00** Wydarzy się jutro

TVP 3

DVB T

10.00 Złoty chłopak (292) **11.00** Regiony na TAK **11.30** Sanatoria **12.00** Ktokolwiek widział, ktokolwiek wie... **12.30** Okrasa łamie przepisy **13.00** Agrobiznes **13.30** Między pokoleniami **14.10** Całkiem niezła historia **14.30** Prog. infor. **15.00** Koronka do Miłosierdzia Bożego **15.20** Serwis Info **19.30** Misja Przyroda! **19.45** Kryminalna siódemka **20.00** Dziennik regionów **20.13** Gość regionów **20.30** Kryminalna Siódemka Extra **22.00** Dziennik regionów **22.30** Złoty chłopak (293)

TVP Rozrywka

8.20 Familiada **8.50** Va banque **9.20** Koło fortuny **9.55** Minuta dla Twojego bezpieczeństwa **10.05** Makłowicz w podróży **11.00** Postaw na milion **12.45** Familiada **13.15** Zmiennicy **14.20** Rodzinka.pl **15.55** Kocham Cię, Polsko! **17.15** Minuta dla Twojego bezpieczeństwa **17.25** Va banque **18.00** Koło fortuny **18.35** Okrasa łamie przepisy **19.40** Jaka to melodia? **20.15** Postaw na milion **22.00** Rodzinka.pl **23.00** The Voice of Poland **1.45** Koło fortuny **2.20** Kabaretomaniacy

Planete+

10.20 Dokąd dzisiaj? **11.25** Świetliki. Boskie światło natury **12.35** Niezwykłe podróże koleją **13.40** Podróż do wnętrza chmur **14.45** 360° – świat bez granic **15.50** Średniowieczne serce Czech **16.55** Mongolia. Pomiędzy niebem a ziemią **18.00** Dokąd dzisiaj? **18.15** Polska z góry. Naj... w Polsce **19.05** Ekskluzywna szkoła dla lokajów **19.40** Ostatni neandertalczyk **20.50** Byblos. Wielki port Fenicjan **22.00** Ewangelia dobrobytu. Historia kapitalizmu (s.2) **23.05** Fire Island

BBC Earth

8.15 Najpiękniejsze trasy spacerowe **9.15** Mroźna planeta **10.15** Życie na pustkowiu **11.15** Skarby przeszłości i ich tajemnice **12.20** Najpiękniejsze trasy spacerowe **13.20** Mroźna planeta **14.25** W okowach mrozu **15.30** Życie na pustkowiu **16.30** Dziki połów: nieznane wody **17.30** Mroźna planeta **18.35** Najpiękniejsze trasy spacerowe **19.45** Fenomeny współczesnego życia **20.55** W okowach mrozu **22.55** Dziki połów: nieznane wody **23.55** Dzikie zakątki Ziemi z Simonem Reevem

Discovery Channel

8.00 Brudne skarby **9.00** Gorączka złota: na kłopoty Freddy Dodge **10.00** Budowa na końcu świata **11.00** Klan z Alaski **12.00** Celnicy na straży Szwecji **13.00** Nagi instynkt przetrwania: tajemnicza wyspa **15.00** Złomowisko PL **16.00** Kroniki policyjne: Szwecja **17.00** Celnicy na straży Danii **18.00** Porty **19.00** Złomowisko PL **20.00** W oku cyklonu **21.00** Celnicy na straży Niemiec **22.00** Celnicy na straży Danii **23.00** Kroniki policyjne: Szwecja **0.00** W oku cyklonu

TVN Turbo

8.15 DeFacto **9.05** Fani czterech kółek **10.00** Raport Turbo **10.15** Samochód marzeń – kup i zrób **11.15** Wojny samochodowe **12.15** Naprawy nie do naprawy **13.00** Zawodowi handlarze **14.30** Wojny samochodowe **16.30** Jeździć, obserwować **18.00** Raport Turbo **18.15** Wojny samochodowe **19.15** Kupione, zrobione, sprzedane **20.15** Ciężarówką przez Malezję **21.15** Zawodowi handlarze **22.00** Raport Turbo **22.15** Jeździć, obserwować **23.45** Naprawy nie do naprawy

TVN Style

7.10 Co za tydzień **7.45** Dzień Dobry TVN **11.20** Jestem z Polski **12.20** Ugotowani **13.25** Kuchenne rewolucje: Restauracja „Marysieńka", Babice koło Oświęcimia / Bar „Niebo w gębie i na talerzu", Pabianice **15.35** Ugotowani **16.40** Poukładani **17.40** Kuchenne rewolucje: Pizzeria „Magiliana", Sosnowiec / Bar „Krupniok", Namysłów / Restauracja „Sjesta", Częstochowa **20.50** Jestem z Polski **22.50** Hotel Paradise **23.45** EuroPOLKI studentki **0.40** Pojedynek na podróże **1.40** Tu jest pięknie

eprasa.pl 64ae820245

SERIALE

Pierwsza miłość
POLSAT 18:00

Oskar zmienia spojrzenie na świat po spotkaniu na moście. Melka ukrywa prawdę przed bliskimi, którzy cieszą się jej ciążą. Angelika, żeby uczcić dobre wieści od lekarzy, zabiera Nikolę na przejażdżkę. Zabierają auto Bolesława, a to może się źle skończyć.

Barwy szczęścia
TVP 2 20:05

Karolina podejrzewa Brunona o psucie jej referencji i planuje szantaż z użyciem bogatego klienta. Natalia prosi Łukasza o pomoc w uwolnieniu Michała z aresztu. Tolek szykuje się do rozwodu, ale Irena błaga go o powrót.

M jak miłość
TVP 2 20:50

Natalia ma problemy z Hanią, która się z nią kłóci i w dodatku przyłapuje matkę na kłamstwie w sprawie Mikołaja. Karską czeka trudna rozmowa z mężem, bo Adam zdaje sobie sprawę, że dyrektor szkoły podkochuje się w jego żonie.

Czas honoru

Byli młodzi, pełni energii, zapału i wiary. Pięknie żyli i ginęli – dumnie, z godnością

TVP HISTORIA 17:10

Wiosną 1941 roku grupa przeszkolonych w Anglii polskich żołnierzy zostaje zrzucona na teren okupowanej Polski. Ich zadaniem jest przeprowadzanie akcji dywersyjnych. W skład oddziału wchodzą: major Czesław, jego synowie Waldek i Michał, a także Janek i Bronek.

Na Wspólnej

Ula wyznaje ojcu, że została zgwałcona! Sławek broni Piotra

TVN 20:15

Ula ma dzisiaj poprawkę z histologii. Jest zszokowana, gdy na egzaminie pojawia się Wysocki. Sławek, Iga i Piotr rozpracowują siatkę pedofilską. Pojawia się rzecznik dyscyplinarny w sprawie pobicia przez Piotra aresztowanego. Na pierwszy ogień pytań odpowiada Sławek...

JOLKA

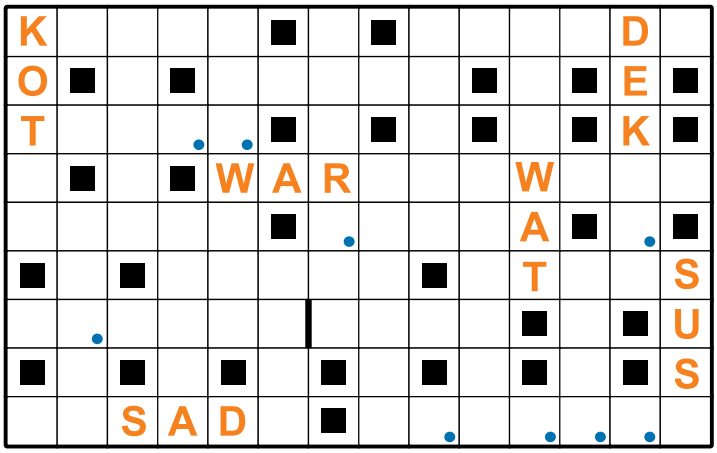

Litery w polach z kropką, czytane rzędami, utworzą rozwiązanie. Ujawniono niektóre litery. W kolejności przypadkowej:

– cesarz z Nipponu – struś z pampasów
– front budynku – wiązany pod szyją
– mieszkaniec naszej stolicy – zbiór map
– naczynie na mleko – taniec z Argentyny
– w plecaku ucznia – żółty niemetal
– co ..., to rozum – gwałtowny wir powietrza
– słup z flagą – stalowy łącznik
– niewygodne posłanie – sitwa, kamaryla
– leśny chrust – „Płynie w nas ...", piosenka Bajmu
– amerykański gryzoń – atrybut Temidy
– żołnierz Grota Roweckiego – pokaz mody
– dawna sypialnia
– okres 10 dni
– Indianin z Ameryki Północnej
– słowackie miasto i rzeka

Romance TV

8.20 Śledztwo prowadzi Watzmann (36) **9.20** ★★★ Pokój ze stajnią – kom. Niemcy 2022 **11.15** Zwierzyniec doktor Mertens (89, 90) **13.20** ★★ Inga Lindström: Weekend w Söderholm – film obyczajowy Niemcy 2007 **15.15** Światła, kamera, romans – komedia romantyczna USA 2020 **17.05** Lena Lorenz: Kruche szczęście **19.00** Górscy ratownicy (135) **20.00** ★★★ Gniazdowanie – kom. Niemcy 2021 **21.55** Przepisy na miłość i zbrodnię (9, 10) **23.50** Górscy ratownicy (135)

TVN Fabuła

6.30 Kino Buzz **6.45** Julia (96, 97) **7.45** Detektywi **9.50** Młode gliny **10.55** Magda M. (1) **11.55** Prawo Agaty (9, 10) **13.55** Młode gliny **14.55** Detektywi **16.05** Na Wspólnej (190, 191) **17.10** Seriaale: Rozmowy **18.05** ★★★ Bella i Sebastian III – film przygod. Fr. 2017 **20.00** ★★★ Starcie Tytanów – film przygod. W. Bryt./Australia/USA 2010 **22.30** ★★★ Gniew Tytanów – film przygod. USA/Hiszpania 2012 **0.30** ★★★ Kolekcjoner – dramat USA 1997 **2.50** Dziewczyny z Hollywood

AMC

6.15 ★★★ K-19 – film sens. USA/W. Bryt./Niemcy/Kanada 2002 **8.55** ★★ Supernowa (1) – film sf USA/RPA 2005 **12.45** ★★★★ Kupiec wenecki – dramat USA/Włochy/Luksemburg/W. Bryt. 2004 **15.25** ★★★ Strażnik czasu – film sf USA/Japonia 1994 **17.20** ★★★ Supergliny z Miami – kom. sens. Włochy 1985 **19.30** ★★★ Dzielnica Lakeview – thriller USA 2008 **22.00** The Audacity (6) **23.00** ★★ Thirst – horror USA 2015 **0.50** ★★ W sieci kłamstw – thriller Hol./W. Bryt./USA/Polska 2020

BBC First

7.25 Zagadki doktora Blake'a (5) **8.40** Z pamiętnika położnej (2) **9.50** Ojciec Brown (10, 1) **11.50** London Kills (4) **12.50** Shakespeare i Hathaway: prywatni detektywi (10) **13.50** Śledztwa siostry Bonifacji (7, 8) **15.55** Tajemnice Brokenwood (4) **17.55** Morderstwa w Midsomer (3) **19.55** Śmierć pod palmami (5) **21.00** Zbrodnie Saint-Pierre (8) **22.00** Zbrodnie na Szetlandach (6) **23.20** Agatha Christie: Tommy i Tuppence (1) **0.20** Tajemnice Majorki (8) **1.20** Zbrodnie Saint-Pierre (3)

TTV

8.00 DeFacto **8.30** Kartoteka **10.35** Detektywi **12.35** Zakup w ciemno **14.35** Nic do zgłoszenia **15.35** Złomowisko PL **16.45** Express **17.00** Sport **17.05** Ukryta prawda **17.45** Życie na kredycie **18.40** Ciężarówką przez Australię **19.45** Express **20.05** Zakup w ciemno **21.05** Zakup w ciemno Extra **21.45** Express **22.00** Gogglebox. Przed telewizorem **0.20** Idź na całość **1.20** Kochaj albo wróć **2.20** Wyburzacze **3.40** Sędzia Anna Maria Wesołowska **4.25** Nauka jazdy

Fokus TV

6.00 Wehikuł czasu **6.05** 48 h. Zaginieni (63) **7.00** Był sobie człowiek **8.55** Wehikuł czasu **9.00** Starożytni kosmici **11.00** Gwiazdy lombardu **12.00** Poszukiwacze historii: Bitwa wyrska / Tajna kwatera Luftwafe **13.00** Wielkie konstrukcje III Rzeszy: Wojna i kolej / Koleje zagłady **15.00** Przygody poszukiwaczy złota **16.00** Dorwać tuńczyka **18.00** Rolnicy. Podlasie **20.00** Galileo **21.00** Militarny top 10 **22.00** Dziwne oblicza wojny **0.00** Starożytni kosmici **1.00** Rolnicy. Podlasie

National Geographic

8.00 Ikony lotnictwa **9.00** Megażywioły **10.00** Śladami tajemnic: Jerozolima **11.00** Katastrofa w przestworzach: raport specjalny **13.00** Katastrofa w przestworzach **15.00** Katastrofa w przestworzach: raport specjalny **16.00** Katastrofa w przestworzach **21.00** Ostatni lot: anatomia katastrofy **22.00** Katastrofa w przestworzach: raport specjalny **23.00** Ostatni lot: anatomia katastrofy **0.00** Katastrofa w przestworzach: raport specjalny **1.00** Katastrofa w przestworzach

Nat Geo Wild

8.00 Australijskie maluchy **9.00** Niezwykły dr Pol **12.00** Bertie Gregory na biegunach **13.00** Morze Czerwone: magiczny ogród ewolucji **14.00** Hipopotamy z Gabonu: nietypowi surferzy **15.00** Drapieżnik kontra ofiara **16.00** Olśniewająca Ameryka **17.00** Critter Fixers – zwierzęcy cudotwórcy **18.00** Niezwykły dr Pol **19.00** Walki zwierząt **20.00** Afryka: dom dzikiej przyrody **21.00** Niezwykły dr Pol: Szczenięca miłość / Pechowe maluchy / W pełnej gotowości / Pudle i spółka / Podejrzani pacjenci

Metro

6.20 Detektywi. Na zlecenie (19, 20) **7.40** Szpital (328-330) **10.40** Sędzia Anna Maria Wesołowska (562, 563) **12.40** Szkoła (699) **13.40** Fachowcy **14.25** Brzydula (219, 220) **15.35** Druga szansa (12) **16.45** The Floor **18.00** Złomowisko PL **19.00** Kartoteka (11, 12) **21.05** Kryminalni (2, 3) **23.15** Spartakus: Krew i piach (7): Sacramentum **0.20** Zbrodnie z pierwszych stron gazet: Podmiejskie sekrety **1.25** Szpital (981) **2.25** Szkoła (706) **3.25** Nowa Maja w ogrodzie **4.30** Szpital (981)

TVP Historia

9.15 Encyklopedia II wojny światowej **9.40** Polskie 100 lat **10.10** Narodziny chirurgii **11.05** Wszystkie kolory świata **12.00** Era przyrody **13.00** Obłoki śmierci. Bolimów 1915 **14.15** Zmiennicy (4) **15.20** Sensacje XX w. **17.10** Czas honoru (1) (s.18) **18.00** Felieton **18.10** Polskie bitwy **20.00** Pitbull (8) **20.50** Upadek nazizmu **21.50** W kręgu Hitlera **22.45** Sensacje XX w. **0.35** Encyklopedia II wojny światowej **1.00** Czas honoru (1) **1.55** Pitbull (8) **2.40** Historia w postaciach zapisana

TVP Dokument

10.10 Bogactwo dźwięków przyrody **11.10** Weekendowe wypady z Gr. Wallace'em **12.05** Bocian biały **12.35** Ludzie z mikroplastiku **13.40** Królestwo mrówek **14.40** Królestwo mokradeł **15.45** Owady. Czy czeka nas katastrofa? **16.35** Świątynie świata **17.35** Wolne sądy **18.30** Debata po filmie „Wolne sądy" **19.30** Miałem farta **20.10** Jak pieniądz kształtował świat **21.15** Krainy cudów natury **22.25** Ukryta wojna Chin **23.40** Niebezpieczne drogi **0.40** Sekrety dzikich kwiatów

Zoom TV

6.10 MacGyver (12, 13) **8.10** Strażnik Teksasu (11, 12) **10.05** Kobra – oddział specjalny (6, 7) **12.20** FBI (5, 6): Upadły glina / Dwukrotnie ślepi **14.20** Bitwa o palety **15.30** Wojny magazynowe: Kanada **16.50** Sensacje XX w. **19.00** Kobra – oddział specjalny (15, 16): Otchłań / Długa droga **21.00** CSI: Kryminalne zagadki Miami (16, 17): Polowanie na ludzi / Przesyłka specjalna **23.00** Magia nagości. Hiszpania **0.05** Magia nagości. Finlandia **0.35** Adam szuka Ewy. Niemcy **2.55** I love kabaret

TLC

8.00 Cztery żony i mąż **9.00** Siostry wielkiej wagi **10.00** Wiza na miłość: na odwrót **12.00** Wspólne życie XXL **14.00** Cztery żony i mąż **15.00** Mali ludzie, wielka rodzina **16.00** Siostry wielkiej wagi **17.00** Salon sukien ślubnych **18.00** Wiza na miłość: na odwrót **20.00** Wiza na miłość – oczami bohaterów **21.00** Wiza na miłość: single na polowaniu **22.00** Wiza na miłość: single na polowaniu. Między sporami **23.00** Dr Pyszczylla **0.00** Moje koszmarne stopy **1.00** Wiza na miłość – oczami bohaterów

Nowa TV

6.00 Wehikuł czasu **6.20** TV Okazje **6.55** Wehikuł czasu **7.00** Disco Landia – nutki do pobudki **7.30** Wielkie wycieczkowce **8.30** Więzienie **10.00** Ojciec Brown (40, 41) **12.00** Śmierć pod palmami (1, 2) **14.00** Świat według Kiepskich (513, 514) **15.00** Świat według Bundych (54-59) **18.00** Całkiem nowe lata miodowe (15) **18.30** Miodowe lata **21.00** Zdrady (111) **22.00** Ślad (61-62, 106) **1.00** Łowca pedofilów **3.00** TV Okazje **3.50** Wehikuł czasu **4.00** Daleko od noszy (29, 30)

WP

6.00 Pogoda **6.05** Policjanci z sąsiedztwa **7.55** Pogoda **8.00** Policjanci z sąsiedztwa **8.55** Pogoda **9.00** Tlit **9.50** Pogoda **10.00** Strażacy z sąsiedztwa **11.00** Wariaci za kierownicą **12.00** Komisarz Cassandre: zbrodnie w Alpach (3) **14.00** Pokochaj lub sprzedaj – Vancouver **16.00** Pokochaj lub sprzedaj **16.55** Pogoda **17.00** Inspektor Vera (3) **19.00** Makłowicz w podróży **22.00** Pogoda **22.10** Mistrzowie kabaretu: Hrabi cz.1 / Kabaret Skeczów Męczących / Sławomir / Czesuaf

eprasa.pl 64ae820245

TVP 1

SERIAL 18:40

Akacjowa 38

7.00 Msza św. na Jasnej Górze **7.30** Kościół z bliska **8.00** Serwis Info **8.25** Zaraz wracam (181) **9.05** Ranczo (71): Dzieci rewolucji **10.00** Komisarz Alex (24): Prawdziwa śmierć **11.00** Ojciec Mateusz (337): Przykrywkowiec **12.00** Serwis Info **12.10** Agrobiznes **12.40** Magazyn rolniczy **13.05** Dzikie korytarze (1): Lwy pustynne w Namibii – serial dok. Fr. 2023 **14.00** Splątane losy (99)

15.00 Serwis Info – magazyn
15.10 Reporterzy – magazyn
15.35 Gra słów. Krzyżówka
16.00 Dziedzictwo (1082)
17.00 Teleexpress
17.25 Jaka to melodia?
18.05 Klan (4787)
18.40 Akacjowa 38 (1010)
Profesor rysunku zaprasza Susanę i Rosinę na zajęcia z niespodzianką. Trini domaga się od księdza Telma mszy po to, by dziecko nie urodziło się rude. Carmen prosi Servanda, aby wziął Raula na ucznia.
19.30 19.30
19.55 Pytanie dnia
20.30 Słoneczna. Poza ciszą (7) – serial obycz. Polska 2026
21.05 Sekielski wieczorową porą – magazyn publicyst.
22.10 Złoto pustyni – dramat woj. ★★★★ USA/Australia 1999 **(s.21)**
Reż. David O. Russell, wyk. George Clooney, Mark Wahlberg, Ice Cube
0.10 Miłość w Nowym Jorku ★★★ – dram. miłosny USA 2000
2.00 Spona – komedia ★★ obyczajowa Polska 1998
3.35 Sekielski wieczorową porą – magazyn publicyst.

TVP 2

FILM 23:05

80 milionów

5.35 M jak miłość (1892) **6.25** Post filipowy – reportaż **6.55** Barwy szczęścia (3451) **7.55** Pytanie na śniadanie – program informacyjno-publicystyczny **11.50** Rosół polski (37) **12.30** Koło fortuny – teleturniej **13.15** Panna młoda (262) – serial obyczajowy Turcja 2024 **14.05** Va banque – teleturniej **14.35** Na sygnale (962): Czarna skrzynka – serial obyczaj. Polska 2026

15.05 La Promesa – pałac tajemnic (531)
16.00 Koło fortuny – teleturniej
16.35 Familiada – teleturniej
17.20 Panna młoda (263)
18.15 Va banque – teleturniej
18.50 Jeden z dziesięciu
19.25 Barwy szczęścia (3451)
19.55 Domowe patenty (22)
20.05 Barwy szczęścia (3452) – serial Polska 2026 **(s.21)**
20.40 Kulisy „M jak miłość”
20.50 M jak miłość (1962) (s.21)
21.50 SOR (7) (s.21)
22.30 Na sygnale (964)
23.05 80 milionów – film ★★★ przygodowy Polska 2011
Reż. Waldemar Krzystek, wyk. Wojciech Solarz, Krzysztof Czeczot, Maciej Makowski
Dziesięć dni przed ogłoszeniem stanu wojennego działacze „Solidarności” postanawiają wypłacić z banku należące do związku pieniądze. Rozpoczyna się niebezpieczna rozgrywka.
1.00 Hotel Mumbaj – dramat ★★★★ obyczaj. Australia/USA/Indie/W. Bryt./Singap. 2018
3.05 Co się kryje pod katedrą Notre-Dame? – film dok.

Polsat

FILM 20:35

Bez litości 2

5.25 Telezakupy TV Okazje **6.00** Nowy dzień – program informacyjno-publicystyczny **8.20** Trudne sprawy (1146): Najlepsza dieta cud **9.20** Dlaczego ja? (849-851): Singiel z przekonania zostaje nagle ojcem / Młoda matka postrzelona na osiedlu / Podły rekonwalescent pada czyjąś ofiarą **12.20** Gliniarze (1073-1075): Psia Karma / Siostrzany układ / Sprawiedliwy wyrok

15.30 Wydarzenia
15.50 Pogoda
15.55 Gliniarze (1154): Złe miejsce i czas – serial fab.-dok.
16.55 Gliniarze Śląsk (2)
18.00 Pierwsza miłość (4298) – serial Polska 2026 **(s.21)**
18.50 Wydarzenia
19.15 Gość „Wydarzeń”
19.55 Milionerzy – teleturniej
20.35 Bez litości 2 – film ★★★ kryminalny USA 2018
Reż. Antoine Fuqua, wyk. Denzel Washington, Pedro Pascal, Ashton Sanders
Druga część kinowego hitu o szukającym zemsty i walczącym o sprawiedliwość byłym tajnym agencie. Jego długoletnia przyjaciółka i współpracowniczka, Susan, zostaje zamordowana.
23.05 Pan Wypadek: Wakacje ★★★ **zabójcy** – komedia sensac. W. Bryt./USA 2022 **(s.21)**
Reż. George Kirby, Harry Kirby, wyk. Scott Adkins, Ray Stevenson, Perry Benson, Sarah Chang
1.10 21 – dramat obyczajowy ★★★ USA 2008
3.55 Kabaretowa Ekstraklasa
4.40 Disco gramy!

TVN

SERIAL 17:55

Detektywi

5.15 Zamieszkać na plaży (14) **5.40** Uwaga! (8141) **5.55** Ukryta prawda (1549) **6.50** Kuchenne rewolucje: Warszawa – Bistro Rozmaryn **7.45** Dzień Dobry TVN – program informac.-publicystyczny **11.20** Doradca smaku (23) **11.30** Kuchenne rewolucje: Szczecin – „Cafe Elegancko” / Górki Wielkie – Dziupla u Wuja **13.40** Ukryta prawda (1727-1729) – serial fab.-dok. Polska

16.50 Szpital św. Anny (99) – serial obycz. Polska 2026
17.55 Detektywi (164):
Kochanka widmo – serial fabularno-dokumentalny Polska 2025
Kobieta zatrudnia detektywów, by dowiedzieli się, kto zamordował jej narzeczonego. Policja podejrzewa, że to ona jest sprawczynią, bo dzień wcześniej pokłóciła się z partnerem o to, że ją zdradził.
19.00 Fakty
19.55 Uwaga! – magazyn
20.15 Na Wspólnej (4321) – serial Polska 2026 **(s.21)**
20.50 Kuba Wojewódzki (14)
22.05 Spectre – film sensacyjny ★★★ W. Bryt./USA 2015
Reż. Sam Mendes, wyk. Daniel Craig, Christoph Waltz, Léa Seydoux
1.05 Superwizjer
1.45 Uwaga! (8142) – magazyn interwencyjny
2.05 Młode gliny (67, 68) – serial krym. Polska 2026
4.00 Jak to jest zrobione? – serial dok. Kanada 2010
4.30 Zamieszkać na plaży – serial dok. USA 2020

TVN 7

FILM 20:00

Posejdon

6.45 Szkoła (618, 619) **8.40** Ukryta prawda (1441, 1648, 1649) **11.45** W-11 Wydział Śledczy (845-847) **13.50** Detektywi (223) **14.55** Szpital św. Anny (185) **15.55** Szpital (741) **17.00** Sędzia Anna Maria Wesołowska (6, 7) **19.00** Ukryta prawda (1484) **20.00** ★★★ Posejdon – film katastr. USA 2006, reż. Wolfgang Petersen, wyk. Josh Lucas, Kurt Russell, Jacinda Barrett **22.10** ★★★★ Harry Potter i Komnata Tajemnic – film przyg. W. Bryt./USA 2002, reż. Chris Columbus, wyk. Daniel Radcliffe **1.30** ★★★ Matka – horror USA 2017, reż. Darren Aronofsky, wyk. Jennifer Lawrence **3.55** Prawdziwy horror **5.15** Ten moment (49) **5.50** Szkoła (620)

TV Puls

6.00 Policjanci z Miami (16, 17) **8.00** Kobra – oddział specjalny (8, 9) **10.00** Zaklinaczka duchów (84) **11.00** Kotka (84) **12.00** Mój grzech (21) **13.00** Wspaniałe stulecie (57) **14.00** Rodzinny interes (50) **15.00** Lombard. Życie pod zastaw (312, 313) **17.00** Rodzinny interes (51) **18.00** Lombard. Życie pod zastaw (1044, 1045) **20.00** ★★★ Droga bez przebaczenia – thriller Australia 2023 **22.05** ★★★ Bodyguard zawodowiec – film akcji USA/Hol./Bułg./Hongk./Kan./W. Bryt./Fr. 2017 **0.35** ★★★ Revolt – film sf USA 2017

Puls 2

7.30 Seriale anim. dla dzieci **13.00** Nowe przygody Kubusia Puchatka (6) **13.35** Smerfy (16) **14.00** Baranek Shaun (11-13) **14.35** Marta mówi! (21) **15.00** Miraculous: Biedronka i Czarny Kot (24, 25) **16.00** Koci domek Gabi (19, 20) **17.00** Fineasz i Ferb (21, 22) **18.00** Pingwiny z Madagaskaru (33, 34) **19.00** Kacze opowieści (41, 42) **20.00** Lombard. Życie pod zastaw (1064) **21.00** Dzielnica strachu (141, 142) **23.00** Wstydliwe choroby (6, 7) **1.00** Dzielnica strachu (140) **2.00** Lombard. Życie pod zastaw (102)

TVP Polonia

7.00 Rączka gotuje **7.30** Pytanie na śniadanie **11.40** Na tropach historii (2) **12.00** Serwis Info **12.10** Komisarz Alex (305) **13.05** Ranczo (47) **14.00** Polska. Co dalej? (17) **15.00** Serwis Info **15.10** Kulturalni (46) **16.00** Pan Mama (22) **16.30** Barwy szczęścia (3420) **17.00** Teleexpress **17.20** Gra słów. Krzyżówka **17.50** Teleexpress Extra **18.15** Oko na Wschód (99) **18.45** Panorama **19.20** Niezwykłe miejsca (151) **19.30** 19.30 **19.55** Pytanie dnia **20.25** Stulecie Winnych (14) **21.20** Ojciec Mateusz (46) **22.15** Bł. ks. Michał Sopoćko – sługa Miłosierdzia **23.15** Panorama **23.45** Magazyn Ekspresu Reporterów **0.40** Dziennik regionów **1.00** Pan Mama (21) **1.30** 19.30

TV Trwam

11.40 Ma się rozumieć **11.50** Święty na każdy dzień **12.20** Głos serca (141) **13.05** Blask prawdy **13.30** Msza święta z Jasnej Góry **14.20** Muzyczne chwile **14.30** Post Scriptum **15.00** W górę Rio Negro **15.50** Ma się rozumieć **16.00** Informacje **16.10** Jestem mamą **16.25** Przyroda w obiektywie **16.40** Zdrowie z Bożej apteki **17.00** Wierzę w Boga **17.30** Burza w okręgu krakowskim **18.15** Rozmowy niedokończone **19.30** Każdy maluch to potrafi **19.45** Modlitwa z tel. udziałem dzieci **20.00** Informacje **20.20** Różaniec **20.50** Myśląc Ojczyzna **21.00** Apel Jasnogórski **21.40** Polski punkt widzenia **22.00** Solidarność – narodziny wolności **22.15** Głos serca (142) **23.00** Będziesz miłował

TVP Kultura

8.20 Porozmawiajmy szczerze **9.00** Daleko od szosy (2) **10.25** Hipoteza – film krótkometr. Polska 1972 **11.05** Kuba – film dok. Polska 2023 **12.35** Pan wzywał, Milordzie? (4) **13.40** ★★★★ Cyd – film przyg. USA/Wł. 1961 **16.45** Daleko od szosy (3) **18.15** W poszukiwaniu dobrego filmu **18.55** Rawhide (107) **20.00** Teatr TV: Nic nie wiemy na pewno – jubileuszowy spektakl Teatru Ósmego Dnia – Polska 2026 **21.15** ★★★ Prosta przyjaźń – kom. Fr. 2023, reż. Eric Besnard, wyk. Lambert Wilson, Grégory Gadebois **23.05** ★★★ Valmont – melodr. USA/Fr./W. Bryt. 1989, reż. Miloš Forman, wyk. Colin Firth, Annette Bening **1.25** Chick Corea – w służbie muzyki – film dok. USA 2011

Super Polsat

6.05 Wydarzenia 21:50 **6.45** SuperLudzie Extra (38) **6.55** Cobra Kai (29, 30) **8.20** SuperLudzie Extra (39) **8.30** Świat według Kiepskich (482-484) **10.00** Wydarzenia **10.30** SuperLudzie (9, 10) **11.30** Świat według Kiepskich (437-440) **13.30** Farma (104) **14.30** Hell's Kitchen – piekielna kuchnia (53) **16.10** Ninja Warrior Polska (24) **18.00** Świat według Kiepskich (490-491, 562-563) **20.00** Złomiarze (34) **21.00** ★★★ Raj dla par – komedia USA 2009, reż. Peter Billingsley, wyk. Vince Vaughn, Jason Bateman **23.15** ★★★ Skąd wiesz? – kom. rom. USA 2010, reż. James L. Brooks, wyk. Reese Witherspoon **1.55** 48 h. Zaginieni (41, 42) **3.55** Farma (104) **4.55** Złomiarze (34)

TV 6

6.00 Więzienie (152, 153) **6.55** Policjantki i policjanci (911, 912) **8.55** 48 h. Zaginieni (97-101) **13.55** Policjantki i policjanci (1301) **14.55** Uroczysko (248, 249) **16.00** Strażnik Teksasu (20-21, 15-16): Na uświęconej ziemi / Sprawa zamknięta / Siła gromu / Spóźniona sprawiedliwość – serial sensacyjny USA 1995/2000 **20.00** CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku (191, 192): Wydrukowane morderstwo / Cywilizowane kłamstwa – serial krymin. USA/Kan. 2013 **22.00** Mentalista (39): Czerwony alarm – serial kryminal. USA 2010 **23.00** Sprawiedliwi – wydział kryminalny (812, 813) **1.00** Kości (231, 232): Głowa w podporze / Umrzyk w klifie – serial krym. USA 2016 **3.00** Cobra Kai (1)

TV 4

6.00 Strażnik Teksasu: Walka o wzrok / Kwestia zasad **7.55** Bogaty dom – biedny dom (137) **8.55** Policjantki i policjanci (777-779) **11.55** Uroczysko (1, 2) **13.00** Trudne sprawy (901-903) **16.00** Łowcy skarbów. Kto da więcej (445, 496) **18.00** Policjantki i policjanci (1372, 1373) **20.00** Uroczysko (211, 212) **21.05** Sprawiedliwi. Trójmiasto (158) **22.05** Sprawiedliwi – wydział kryminalny (1041) **23.05** ★★★ Con Air: lot skazańców – film sens. USA 1997, reż. Simon West, wyk. Nicolas Cage, John Malkovich **1.40** Opowiem ci o zbrodni (2): Wojciech Chmielarz – Portret kobiety nad brzegiem morza **2.00** Love Island. Wyspa miłości (11) **3.05** SuperLudzie Extra (2) **3.20** SuperLudzie (36-39)

Ale Kino+

7.00 ★★★ Miss mokrego podkoszulka – kom. obycz. Polska 2002 **8.25** ★★★ Wszyscy święci – dramat Polska 2002 **10.00** The Office PL (7, 8) **11.20** Detektyw Foyle (1) **13.35** Van der Valk (1) **15.40** ★★★ W 80 dni dookoła świata – film przygod. USA/Niemcy/Irl./W. Bryt. 2004 **18.05** Detektyw Foyle (2) **20.10** ★★★ Ścigani – dramat USA 2009 **(s.21)** **22.35** ★★★ Martwych nie boli – western Kan./Dania/Meks./W. Bryt./ USA 2023 **1.15** ★★★★ Ból i blask – dramat Hiszp./Fr. 2019 **3.40** Król (6)

Kino Polska

8.00 Stawiam na Tolka Banana (1, 2) **9.35** ★★★ Szaleństwa panny Ewy – film dla młodzieży Polska 1984 **11.40** ★★★ Nad Niemnem (1) – film obyczaj. Polska 1986 **15.45** ★★★ Papierowe małżeństwo – kom. rom. Polska/W. Bryt. 1992 **17.40** Pogranicze w ogniu (19, 20) **20.00** ★★★ Carte blanche – dramat Polska 2015, reż. Jacek Lusiński, wyk. Andrzej Chyra, Urszula Grabowska **(s.21)** **22.30** ★★★ Mała wielka miłość – kom. rom. Polska/USA 2008 **0.50** ★★★ Chemia – dramat Polska 2015

Polsat Film

7.30 Poirot (1) **8.35** Przyjaciółki (145, 146) **10.30** Świat według Kiepskich (5-6, 203-204, 207) **13.50** ★★★★ Jak rozpętałem II wojnę światową – kom. Polska 1970 **15.40** ★★★ Robin Hood: książę złodziei – film przyg. USA 1991 **18.35** ★★★ Jumanji: Przygoda w dżungli – film przygod. USA 2017 **21.00** ★★ Futro z misia – kom. Polska 2019, reż. Kacper Anuszewski, Michał Milowicz, wyk. Olaf Lubaszenko **23.05** ★★★ Parkingowy – kom. USA 2022, reż. Richard Wong, wyk. Eugenio Derbez

Stopklatka

DVB T

6.55 Wojciech Cejrowski – boso przez świat **8.00** Robert Makłowicz **9.50** Vera (2) **12.00** MacGyver (21, 22) **14.00** Katastrofy w przestworzach **18.00** Wojny magazynowe: Kanada **19.10** Aukcja w ciemno **20.00** ★★★ Najlepsi z najlepszych – film sens. USA 1989, reż. Hark Tsui, Robert Radler, wyk. Eric Roberts **22.00** ★★ Icarus – thriller Kan. 2010, reż. Dolph Lundgren, wyk. Dolph Lundgren **23.55** ★★★ Człowiek mafii – film sens. USA 2015 **1.55** ★★★★ Konopielka – kom. Pol. 1981

Canal+ Premium

9.20 ★★★ Benek – komediodramat Polska/Austria 2007 **11.05** Koncert Elton John & Brandi Carlile **12.00** ★★★ Nadzieja – dramat Niemcy/Polska 2006 **13.40** Ekstremalne opady: niszczycielski żywioł **14.30** ★★★ Peacock – dramat USA 2010 **16.00** ★★★ Pod gwieździstym niebem – kom. rom. USA 2025 **17.45** ★★★ Holiday – kom. romant. USA 2006 **20.00** ★★★★ Młode matki – dramat Belgia/Francja 2025 **21.45** I Follow Rivers. Mam rzekę we krwi **23.20** Eksperyment: Odsiadka

HBO

8.30 ★★★★ Harry Potter i Komnata Tajemnic – film przygod. W. Bryt./USA 2002 **11.05** ★★★ Lato w grudniu – dramat Hiszp. 2024 **12.40** Horton słyszy Ktosia! – film animow. USA/W. Bryt. 2008 **14.05** ★★ Kolejna zwyczajna przysługa – thriller USA 2025 **16.05** Wielka mała koza – film animowany USA 2026 **17.45** ★★★ Szybcy i wściekli: Hobbs i Shaw – film sens. USA 2019 **20.00** Hacks (9, 10) **21.20** Outlander: Krew z krwi (8) **22.20** ★★ Holland – thriller USA 2025

Paramount

5.00 Śmieszniej nie będzie **6.00** Czarodziejki (16-19) **9.20** Policyjna grupa pościgowa **10.20** ★★★ W ciemność. Star Trek – film sf USA 2013 **13.00** Czarodziejki (20, 21) **14.55** Pingwiny z Madagaskaru **15.55** ★★★ Zmowa pierwszych żon – kom. USA 1996 **18.05** ★★★★ Jeszcze pięć minut – film obyczaj. Kan./USA 2021 **20.00** ★★★ Wojna światów – film sf USA 2005 **22.30** ★★★★ Ciche miejsce – horror USA 2018 **0.15** ★★★ Zrodzony w ogniu – thriller USA/W. Bryt. 2013

Polsat 2

6.30 Pielęgniarki **7.30** Na ratunek 112 **8.30** Sekrety rodziny **11.30** Trudne sprawy: Nowy on **12.35** Więzienie **14.30** Świat według Kiepskich (66-70): Spirytyści / Sposób na blondynkę / Szczur lądowy / Szkielet fon Bibersztajna / Tajemnica X muzy **17.00** Komisarz mama (4) **18.00** Dlaczego ja? **20.00** Gliniarze – serial fabularno-dokumentalny Polska 2025 **22.00** Łowca pedofilów **23.00** Ślad (68, 69): Kryptonim nietoperz / Życie wieczne **1.00** Zdrady **2.05** Wydarzenia

TVP Seriale

6.30 Na sygnale (588, 589) **7.35** Ojciec Mateusz (138) **8.35** Komisarz Alex (169) **9.25** Rodzinka.pl (207) **10.00** Klan (1553) **11.00** Ranczo (75) **11.45** M jak miłość (1961) **12.45** Zaraz wracam (178, 179) **13.50** Ojciec Mateusz (43, 44) **15.45** Komisarz Alex (170) **16.30** Na sygnale (590, 591) **17.40** Ranczo (77, 78) **19.30** Ojciec Mateusz (45, 139) **21.30** Ranczo (79, 80) **23.25** Ojciec Mateusz (46) **0.20** Na dobre i na złe (1006) **1.20** Czas honoru (8, 9) **3.00** Wojenne dziewczyny (43)

AXN

5.10 FBI: Most Wanted (15) **6.00** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (3, 4) **7.30** Agenci NCIS (2, 3) **9.15** Castle (12, 13) **11.10** Detektyw Monk (5, 6) **13.10** Agenci NCIS (4, 5): Statek miłości / Filadelfia **15.05** Zabójcza broń (8, 9) **17.05** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (2, 3): Danie lokalu / Dzikie kwiaty **19.05** Castle (14, 15): Niebieski motyl / Pandora **21.05** FBI: International (18, 19) **22.55** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (2, 3) **0.45** Castle (14, 15) **2.40** FBI: International (18, 19)

13 Ulica

6.35 Niewidomy detektyw (4) **8.25** Magnum: Detektyw z Hawajów (16, 17) **10.20** Bez śladu (17, 18) **12.10** Kapitan Marleau (1) **14.15** Niewidomy detektyw (5) **16.15** Magnum: Detektyw z Hawajów (18, 19) **18.10** Bez śladu (1, 2) – serial sens. USA 2008 **20.00** Kapitan Marleau (2) – serial krym. Fr. 2020 **22.00** Prawo i porządek Toronto: Zbrodniczy zamiar (4) – serial krym. Kan. **23.00** ★★★★ Człowiek w ogniu – thriller Szwajc./W. Bryt./USA 2004, reż. Tony Scott, wyk. Denzel Washington

FX

7.00 Kości (10, 11) **9.00** FBI (15) **9.55** Agenci NCIS (2) **10.55** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (2) **11.50** CSI: Kryminalne zagadki Miami (3, 4) **13.45** Castle (13) **14.40** Lucyfer (16) **15.35** CSI: Kryminalne zagadki Miami (5, 6) **17.25** Z Archiwum X (6, 7) **21.05** CSI: Kryminalne zagadki Miami (6) **22.00** Zabójcze umysły (5) **23.00** Z Archiwum X (7): Czułe słówka **0.00** CSI: Kryminalne zagadki Miami (5, 6) **1.00** CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku (9) **1.55** Lucyfer (16)

Eurosport 1

8.30 Narciarstwo alpejskie: PŚ (m) w Copper Mountain **9.15** Narciarstwo alpejskie: PŚ (k) w Killington **10.00** Skoki narciarskie: PŚ (m) w Ruce **12.00** Snooker: Mistrzostwa W. Bryt. w Yorku **14.00** **(L)** Snooker: Mistrzostwa Wielkiej Brytanii w Yorku **17.30** Narciarstwo alpejskie: PŚ (m) w Copper Mountain **18.15** Narciarstwo alpejskie: PŚ (k) w Killington **19.00** FIA TCR World Tour: Wyścigi w Makau **19.30** Snooker: Mistrzostwa Wielkiej Brytanii w Yorku **23.30** Skoki narciarskie: PŚ (m) w Ruce

Eurosport 2

8.30 Snooker: Mistrz. W. Bryt. **11.00** Narc. alp.: PŚ (m) w Copper Moun. **12.00** Narc. alp.: PŚ (k) w Killington **13.00** Biegi narc.: PŚ w Ruce **13.30** Biegi narc.: PŚ (m) w Ruce **14.15** Biegi narc.: PŚ (k) w Ruce **15.00** Narc. alp.: PŚ (m) w Copper Mount. **16.00** Narc. alp.: PŚ (k) w Killington **17.00** Skoki narc.: PŚ (m) w Ruce **19.00** Narc. alp.: PŚ (m) w Copper Mount. **20.00** Narc. alp.: PŚ (k) w Killington **21.00** Biegi narc.: PŚ w Ruce **21.30** Biegi narc.: PŚ (m) w Ruce **22.15** Biegi narc.: PŚ (k) w Ruce

Polsat Sport 1

6.00 Siatkówka: TAURON Liga **8.00** Formuła 1: GP Kataru **9.00** Siatkówka: TAURON Liga **11.00** Siatkówka: TAURON Liga **13.30** Siatkówka: TAURON Liga **16.00** Siatkówka: TAURON Liga **18.00** Studio **18.35** **(L)** Piłka ręczna: Liga Europejska EHF: PGE Wybrzeże Gdańsk – VfL Gummersbach **20.40** Studio **20.55** **(L)** Piłka nożna: Puchar Włoch: 1/8 finału: Inter Mediolan – Genoa CFC **23.00** Siatkówka: TAURON Liga **1.00** Siatkówka: TAURON Liga **3.00** Siatkówka: TAURON Liga

TVP Sport

DVB T

8.20 Magazyn Betclic 1. Ligi **9.50** Piłka nożna: Miedź Legnica – Polonia Bytom **11.55** **(L)** Piłka nożna: Avia Świdnik – Górnik Zabrze **14.00** Reportaż **14.30** Koszykówka: El. MŚ mężczyzn: Niemcy – Polska **16.30** Piłka kobiet **17.25** Studio **17.55** **(L)** Piłka nożna: El. MŚ kobiet UEFA: Polska – Irlandia **20.40** **(L)** Piłka nożna: Puchar Niemiec: Bayern Monachium – Hertha BSC **22.45** Sportowy wieczór **23.15** Piłka nożna: Avia Świdnik – Górnik Zabrze **3.25** Boks: Chris Billam-Smith – Ryan Rozicki

Canal+ Sport

8.00 1 na 1 Extra: Patrick Kluivert **8.45** Piłka nożna: Real Madryt – Deportivo Alavés **11.00** Football Office **12.35** Piłka nożna: Górnik Zabrze – Wisła Płock **15.00** Ligomistrzowe historie **15.45** Piłka nożna: Elche CF – Atlético Madryt **18.00** LaLiga Highlights Magazine **18.35** Jazda o złoto. Żużel na podsłuchu **19.30** Premier League Review **20.30** Premier League Netbusters **21.00** Liga+ Extra **23.10** MMA: Gala ONE Friday Fights 180 w Bangkoku **0.15** Premier League Review

Canal+ Sport 5

6.00 Hola LaLiga! **7.15** 1 na 1 Extra: Petr Čech **8.15** Żużel: PGE Ekstraliga **11.00** Piłka nożna: LaLiga EA Sports: Deportivo A Coruña – FC Barcelona **13.15** Ekstrapaka: 16. kolejka **14.20** Ekstraklasa po godzinach **15.30** Żużel: Metalkas 2. Ekstraliga **18.10** Football Office **20.00** Żużel: PGE Ekstraliga **22.30** LaLiga Highlights Magazine: 14. kolejka **23.20** Premier League Netbusters **0.00** Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa: Górnik Zabrze – Wisła Płock **2.30** Ligomistrzowe historie

Eleven Sports 1

9.00 Piłka nożna: Inter Mediolan – Genoa CFC **11.00** Bundesliga Clubs: VfB Stuttgart; TSG 1899 Hoffenheim; Bayer 04 Leverkusen **12.00** Piłka nożna: Lidze Portugal Betclic: SL Benfica – FC Famalicão **14.00** Formuła 1: GP Kataru **16.00** Piłka nożna: Torino FC – SS Lazio **18.00** Piłka nożna: Hamburger SV – Bayern Monachium **20.00** Ligue 1 Show **20.40** **(L)** Piłka nożna: Puchar Niemiec: Bayern Monachium – Hertha BSC **22.50** Podróż do świata calcio **0.05** Historie Serie A

Polsat Sport 3

6.00 Tenis: Finały Pucharu Davisa – transmisja turnieju **8.30** Tenis: Finały Pucharu Davisa – transmisja turnieju **11.00** Łyżwiarstwo figurowe: ISU GP – NHK Trophy w Tokio – transmisja **13.30** Piłka nożna: Serie A Enilive – transmisja **16.00** Bobsleje: PŚ w Altenbergu – transmisja **18.30** Piłka nożna: Eredivisie – transmisja meczu **21.00** Łyżwiarstwo figurowe: ISU GP – NHK Trophy w Tokio **23.00** Magazyn koszykarski **0.00** Bobsleje: PŚ w Altenbergu – transmisja **2.00** Babilon MMA

TVN 24

10.00 Serwis informacyjny **10.25** Raport smogowy **10.30** Serwis informacyjny **10.55** Biznes **11.00** Serwis informacyjny **11.55** Biznes **12.00** Serwis informacyjny, pogoda **12.27** Raport smogowy **12.30** Serwis informacyjny, pogoda **13.55** Biznes **14.00** Serwis informacyjny, pogoda **14.55** Biznes **15.00** 15 na żywo **16.00** Fakty po południu **18.00** Tak jest **19.15** Serwis informacyjny **19.30** Fakty po Faktach **20.00** Kropka nad i **20.40** Czarno na białym **21.00** Polska i świat

Polsat News

6.00 Nowy dzień **7.40** Graffiti **8.00** Nowy dzień **10.00** W rytmie dnia **12.50** Wydarzenia **13.30** W rytmie dnia **13.55** Pogoda **14.00** W rytmie dnia **14.55** Pogoda **15.00** W rytmie dnia **15.40** Pogoda **15.50** Wydarzenia **16.30** Punkt widzenia Jankowskiego **18.00** Punkt widzenia Szubartowicza **19.15** Gość „Wydarzeń" **19.50** Debata Gozdyry **21.50** Wydarzenia wieczorne **22.30** Dzień na świecie **23.30** Obraz dnia **0.00** Punkt widzenia Jankowskiego **1.25** Punkt widzenia Szubartowicza

TVP Info

DVB T

10.00 Serwis info dzień **11.55** Za pięć dwunasta **13.00** Serwis info dzień **14.30** 14.30 **14.50** Serwis info dzień **15.45** Panorama **16.00** Dzień w godzinę **16.55** Sprawdzam to Extra **17.00** Teleexpress **17.15** Teleexpress Extra **17.35** Panorama **17.42** Wykrywacz kłamstw **18.00** Panorama **18.30** Kontrapunkt **19.25** Sprawdzam to Extra **19.30** 19.30 **19.58** Pytanie dnia **20.18** Trójkąt polityczny **21.00** Kwiatki polskie **21.45** Panorama **22.10** Oko na świat **22.30** Program inf.

TVP 3

DVB T

9.05 Al w służbie sportowcom **9.30** Post filipowy **10.00** Złoty chłopak (293) **11.00** Rok w ogrodzie **11.30** Wiek to tylko liczba **12.00** O milimetr **12.30** Rączka gotuje **13.00** Agrobiznes **13.30** Bez retuszu **14.20** Poznaj region **14.30** Program informacyjny **15.00** Koronka do Miłosierdzia Bożego **15.20** Serwis Info **20.00** Dziennik regionów **20.13** Gość regionów **20.30** Telekurier **22.00** Dziennik regionów **22.30** Złoty chłopak (294) **23.30** Kryminalna siódemka **23.55** Panorama

TVP Rozrywka

9.00 Va banque **9.35** Koło fortuny **10.10** Makłowicz w podróży **10.50** Postaw na milion **12.35** Familiada **13.15** Zmiennicy **14.15** Rodzinka.pl **15.25** Rolnik szuka żony **16.25** Kabaretomaniacy **17.25** Va banque **18.00** Koło fortuny **18.40** Okrasa łamie przepisy **19.45** Jaka to melodia? **20.25** Postaw na milion **22.10** Rodzinka.pl **22.45** Tak to leciało! **23.45** Kabaret. Super Show Dwójki **0.50** Koło fortuny **2.05** Do śmiechu! **3.50** Hity wszech czasów **4.45** Prywatne życie zwierząt

Planete+

9.20 Polska z góry **10.20** Dokąd dzisiaj? **11.25** Motyle. Superbohaterowie przyrody **12.35** Niezwykłe podróże koleją **13.40** Podróż do wnętrza chmur **14.50** 360° – świat bez granic **15.50** Średniowieczne serce Czech **16.55** Mongolia. Pomiędzy niebem a ziemią **18.00** Dokąd dzisiaj? **18.40** Zaginiony lot MH370 **19.45** Wielka rewolucja RNA **20.50** Operacja Barbarossa. Wojna wyniszczająca **22.00** Jak oligarchowie korumpują Zachód **23.10** Jak wygrać z Ku Klux Klanem

BBC Earth

8.25 Najpiękniejsze trasy spacerowe **9.25** Mroźna planeta **10.25** Życie na pustkowiu **11.25** Skarby przeszłości i ich tajemnice **12.25** Najpiękniejsze trasy spacerowe **13.25** Mroźna planeta **14.30** W okowach mrozu **15.30** Życie na pustkowiu **16.30** Cywilizacje: rozkwit i upadek **17.45** Mroźna planeta **18.45** Najpiękniejsze trasy spacerowe **19.45** Attenborough i morski smok **20.55** W okowach mrozu **22.55** Chirurdzy: kwestia życia i śmierci **0.25** Sekrety długowieczności

Discovery Channel

8.00 Brudne skarby **9.00** Gorączka złota: na kłopoty Freddy Dodge **10.00** Budowa na końcu świata **11.00** Klan z Alaski **12.00** Celnicy na straży Szwecji **13.00** Nagi instynkt przetrwania: tajemnicza wyspa **15.00** Złomowisko PL **16.00** Poszukiwacze przeklętego złota **17.00** Nic do zgłoszenia (1) **18.00** Porty **19.00** Złomowisko PL **21.00** Wyzwanie: przetrwanie **22.00** Alaska w budowie **23.00** Bimbrownicy **0.00** Fani czterech kółek: w trasie **1.00** Zoom na architekturę

TVN Turbo

9.05 Fani czterech kółek **10.00** Raport Turbo **10.15** Samochód marzeń – kup i zrób **11.15** Wojny samochodowe **12.15** Naprawy nie do naprawy **13.00** Zawodowi handlarze **14.30** Wojny samochodowe **16.30** Jeździć, obserwować **18.00** Raport Turbo **18.15** Z drugiej ręki **19.45** Duda kontra Szafrański **20.30** Uwaga! Oszust: Ściema z ogłoszenia **21.00** Wojny samochodowe **22.00** Raport Turbo **22.15** Naprawy nie do naprawy **23.00** Kupione, zrobione, sprzedane

TVN Style

7.45 Dzień Dobry TVN **11.20** Jestem z Polski **12.20** Ugotowani **13.25** Kuchenne rewolucje: Restauracja „Kwadratowy talerz", Wrocław / „Quatro", Brańsk **15.35** Ugotowani **16.40** Kochaj albo wróć **17.40** Kuchenne rewolucje: „Pracownia dobrych smaków – Rozmaryn", Szczecin / Restauracja „Perfect Pub", Pasłęk / Restauracja „Ziołowa Chata", Brenna **20.50** Ostre cięcie **21.50** Teraz one **22.20** Love the Look **23.20** Hotel Paradise – Rajskie Rozdanie **0.15** EuroPOLKI studentki

Romance TV

8.25 Górscy ratownicy (135) **9.25** Käthe i ja: Podrzutek **11.20** ★★ Pokój ze stajnią – kom. Niemcy 2022 **13.15** ★★ Rosamunde Pilcher: Pani Szczęście – film obyczaj. Niemcy 2026 **15.05** ★★★ Dziewczyna na rowerze – kom. romant. Niemcy/Fr./USA 2013 **17.05** Górski lekarz (1, 2) **19.00** Górscy ratownicy (136) **20.00** ★★★ Rosamunde Pilcher: Złamane serce – film obyczajowy Niemcy/Austria 2010 **21.55** ★★★ Dora Heldt: Ucieczka ciotki Inge – kom. Niemcy 2011 **23.50** Górscy ratownicy (136)

TVN Fabuła

6.00 Top 100: filmy wszech czasów **6.30** Kino Buzz TOP5 **6.45** Julia (98, 99) **7.45** Detektywi **9.50** Młode gliny **10.55** Magda M. (2) **11.55** Prawo Agaty (11, 12) **13.55** Młode gliny **14.55** Detektywi **16.05** Na Wspólnej (192, 193) **17.10** Grażyna Torbicka zaprasza **17.50** ★★★ Jack Frost – kom. USA 1998 **20.00** ★★★ Snake Eyes: Geneza G.I. Joe – film akcji USA 2021 **22.40** ★★★ Jedyne prawdziwe miłości – komediodr. USA 2023 **0.35** ★★★ Jak przeżyć święta – kom. romant. USA 2004

AMC

9.15 ★★ Przygody Herkulesa – film przygod. Wł./USA 1983 **10.55** ★★ Przygody Herkulesa 2 – film przygod. USA/Wł./Hol. 1985 **12.50** ★★★★ Twarda laska – kom. USA/Australia 2001 **14.50** ★★★★ Atlas chmur – film sf Chiny/Niemcy/USA/Hongk./Singapur/W. Bryt./Hiszpania 2012 **18.20** ★★ Poza zasięgiem – film sens. USA/Polska 2004 **19.55** ★★★ Bibliotekarz: Tajemnica włóczni – film przygod. USA/Niemcy 2004 **22.00** ★★★ Wolf Creek – horror Australia 2005 **0.00** The Audacity (6)

BBC First

7.00 Co ludzie powiedzą? (5) **8.25** Zagadki doktora Blake'a (4) **9.40** Z pamiętnika położnej (3) **10.40** Ojciec Brown (2, 3) **12.40** London Kills (5) **13.40** Tajemnice Majorki (1) **14.30** Morderstwa w Midsomer (1) **15.20** Detektyw z Chelsea (1) **16.15** Tajemnice Brokenwood (1) **18.00** Morderstwa w Midsomer (4) **19.55** Śmierć pod palmami (6) **21.00** Agatha Christie: Tommy i Tuppence (2) **22.00** Tajemnice Majorki (8) **23.00** Detektyw z Chelsea (8) **0.15** Zbrodnie Saint-Pierre (8)

TTV

DVB T

8.00 DeFacto **8.30** Kartoteka **10.35** Detektywi **12.35** Zakup w ciemno **14.35** Nic do ukrycia **15.35** Gogglebox. Przed telewizorem **16.45** Express **17.03** Raport smogowy **17.05** Sport **17.10** Ukryta prawda **17.45** Życie na kredycie **18.40** Żony Podlasia **19.45** Express **20.05** Zakup w ciemno Extra **21.45** Express **22.00** Damy i wieśniaczki. PL **23.00** Kochaj albo wróć **0.00** Nic do zgłoszenia **1.00** Farma Clarksona **2.00** Osadzone. Blok F **3.00** Szpital

Fokus TV

DVB T

6.00 Wehikuł czasu **6.05** 48 h. Zaginieni (64) **7.00** Był sobie człowiek **8.55** Wehikuł czasu **9.00** Starożytni kosmici **11.00** Gwiazdy lombardu **12.00** Poszukiwacze historii: Legenda bagna w Lipnie / Bitwa pod Pomiecem **13.00** Wielkie konstrukcje III Rzeszy: Włochy – forteca Hitlera / Luftwaffe **15.00** Przygody poszukiwaczy złota **16.00** Dorwać tuńczyka **18.00** Rolnicy. Podlasie **20.00** Galileo **21.00** Militarny top 10 **22.00** Dziwne oblicza wojny **0.00** Starożytni kosmici **1.00** Rolnicy. Podlasie

National Geographic

9.00 Grecja: miejsce pełne tajemnic **11.00** Imperium Mongołów: historia Czyngis-chana **12.00** Ostatni lot: anatomia katastrofy **13.05** Katastrofa w przestworzach **15.00** Katastrofa w przestworzach: raport specjalny **16.00** Najdziwniejsze przedmioty **17.00** Burzliwa historia Tudorów **18.00** Otchłań: powstanie i upadek nazizmu **19.05** Hitler i jego świta **20.00** Katastrofa w przestworzach **21.00** II wojna światowa: historia przed trybunałem **22.00** Wojna widziana z powietrza

Nat Geo Wild

9.00 Niezwykły dr Pol **10.00** Rodzinny biznes doktora Pola **11.00** Niezwykły dr Pol **12.00** Atak rekina: dochodzenie **13.00** Nadciąga wielka woda **14.00** Afrykańska rzeka widmo **15.00** Drapieżcy z raf koralowych **16.00** Dzika przyroda Europy **17.00** Afryka: dom dzikiej przyrody **18.00** Olśniewająca Ameryka **19.00** Walki zwierząt **20.00** Niszczycielskie żywioły **21.00** Niezwykły dr Pol: Strachy i pęcherze / Zwierzęcy patrol/ Ucho olbrzyma / Sezon chorobowy / O, rany kłute!

Metro

6.20 Detektywi. Na zlecenie (21, 22) **7.40** Szpital (331-333) **10.40** Sędzia Anna Maria Wesołowska (564, 565) **12.40** Szkoła (700) **13.40** Fachowcy **14.25** Brzydula (221, 222) **15.35** Druga szansa (13) **16.45** The Floor **18.00** Złomowisko PL **19.00** Kartoteka (13, 14) **21.05** Kryminalni (4, 5) **23.15** Spartakus: Krew i piach (8) **0.20** Zbrodnie z pierwszych stron gazet: Zabójstwo w chińskiej dzielnicy **1.25** Szpital (982) **2.25** Szkoła (707) **3.25** Nowa Maja w ogrodzie **4.30** Szpital (982)

TVP Historia

DVB T

8.10 Na tropach historii **9.15** Encyklopedia II wojny światowej **9.40** Polskie 100 lat **10.20** Starożytne mocarstwa **11.15** Szalenie odważna hrabina **12.15** Dziewicze zakątki Ziemi **13.10** Upadek nazizmu **14.10** Zmiennicy (5) **15.15** Sensacje XX w. **17.05** Prasa donosi **17.20** Czas honoru (2) **18.20** Odnaleźć zaginione **18.55** Tunka **20.00** Pitbull (9) **20.50** Lądowanie w Normandii, nieznane taśmy **22.00** Druga wojna światowa w kolorze. Droga do zwycięstwa **23.00** Sensacje XX w.

TVP Dokument

DVB T

9.15 Królestwo mokradeł **10.20** Owady. Czy czeka nas katastrofa? **11.10** Świątynie świata **12.10** Saga prastarej puszczy **13.10** Jak pieniądz kształtował świat **14.15** Narodziny motyla **15.15** Królestwo mokradeł **16.15** Sekrety piramid **17.10** Świątynie świata **18.15** Tatarzy polscy (1) **19.05** Buntowniczka nie z wyboru **(s.2) 20.10** Jak pieniądz kształtował świat **21.15** Krainy cudów natury **22.30** Paczka do Gruzji **23.25** Niebezpieczne drogi **0.25** Sekrety dzikich kwiatów

Zoom TV

6.15 MacGyver (13, 14) **8.15** Strażnik Teksasu (12, 13) **10.15** Kobra – oddział specjalny (7, 8): Stracone dzieci / Wszystko z miłości **12.25** FBI (6, 7): Dwukrotnie ślepi / Próba sił **14.25** Bitwa o palety **15.30** Wojny magazynowe: Kanada **16.50** Sensacje XX w.: Największy wróg Hitlera **19.00** Kobra – oddział specjalny (16, 1) **21.00** CSI: Kryminalne zagadki Miami (17, 18): Przesyłka specjalna / Tajemnicza twarz **23.00** Magia nagości. Polska **0.15** Magia nagości. Hiszpania **1.20** Magia nagości

TLC

8.00 Siostry wielkiej wagi **10.00** Wiza na miłość: na odwrót **12.00** Przyjaźń wielkiej wagi **14.00** Cztery żony i mąż **15.00** Mali ludzie, wielka rodzina **16.00** Siostry wielkiej wagi: Człowiek kontra waga **17.00** Salon sukien ślubnych **18.00** Wiza na miłość: na odwrót **20.00** Historie wielkiej wagi: Brazylia **22.00** Wspólne życie XXL **23.00** Dr Pryszczylla: Potwór w lustrze **0.00** Moje koszmarne stopy: Dziecko kosmitów **1.00** Historie wielkiej wagi: Brazylia **2.00** Wspólne życie XXL

Nowa TV

DVB T

6.00 Wehikuł czasu **6.20** TV Okazje **6.55** Wehikuł czasu **7.00** Disco Landia – nutki do pobudki **7.30** Wielkie wycieczkowce **8.30** Więzienie **10.00** Ojciec Brown (41, 42) **12.00** Śmierć pod palmami (42, 43) **14.00** Świat według Kiepskich (515, 516) **15.00** Świat według Bundych (57-62) **18.00** Całkiem nowe lata miodowe (16) **18.30** Miodowe lata **21.00** Zdrady (113) **22.00** Ślad (62-63, 107) **1.00** Łowca pedofilów **3.00** TV Okazje **3.50** Wehikuł czasu **4.00** Daleko od noszy (31, 32)

WP

DVB T

8.00 Policjanci z sąsiedztwa **9.05** Tlit **9.50** Pogoda **10.00** Strażacy z sąsiedztwa **11.00** Wariaci za kierownicą **12.00** Komisarz Cassandre: zbrodnie w Alpach (4) **14.00** Pokochaj lub sprzedaj – Vancouver **16.00** Pokochaj lub sprzedaj **16.50** Pogoda **17.00** Inspektor Vera (4) **19.00** Makłowicz w podróży **20.00** Strażacy z sąsiedztwa **21.00** Policjanci w akcji **21.50** Pogoda **22.00** Mistrzowie kabaretu: Grzegorz Halama / Zdolni i Skromni / Paranienormalni, Łukasz Rybarski, KMN

Carte blanche

Inspirowana prawdziwymi wydarzeniami historia nauczyciela z liceum

KINO POLSKA 20:00 ★★★

Kacper, nauczyciel historii, dowiaduje się, że grozi mu utrata wzroku. Za wszelką cenę stara się ukryć problem przed otoczeniem, by móc pracować i doprowadzić podopiecznych do matury. Próbuje też pomóc jednej z uczennic, zbuntowanej Klarze, która również skrywa sekret.

Ścigani

Perypetie ludzi różnych narodowości, ubiegających się o przyznanie zielonej karty

ALE KINO+ 20:10 ★★★

Agent Max musi przekazać syna deportowanej kobiety dziadkom chłopca i odwiedza dom imigrantów z Bangladeszu. Agent Cole dowiaduje się, że australijska aktorka nielegalnie przebywa w kraju. Wymusza na niej seks w zamian za obietnicę przyznania zielonej karty.

Złoto pustyni

Zadanie jest proste: żołnierze mają wyjechać po skarb o wschodzie i wrócić na lunch...

TVP 1 22:10 ★★★★

Archie dostaje rozkaz opiekowania się dziennikarką. Niechętny mediom, postanawia się jej pozbyć, zwłaszcza że w jego ręce trafia niezwykłe znalezisko. Jeden z irackich jeńców ukrywał mapę, dzięki której można podobno dotrzeć do skarbów wywiezionych z Kuwejtu.

Pan Wypadek: Wakacje zabójcy

Musi znowu zabijać, by uratować życie swojego kolegi i naprawić relacje z ojcem

POLSAT 23:05 ★★★

Pechowy płatny zabójca Mike Fallon przenosi się na Maltę. Tam spotyka kolegę, który specjalizuje się w niekonwencjonalnej broni. Panowie zaczynają działać razem. Po wykonaniu kolejnego zlecenia zostają porwani. Okazuje się, że szefowa mafii chce, by Mike wyeliminował zabójców, którzy przyjęli zlecenie na jej syna.

SERIALE

Pierwsza miłość

POLSAT 18:00

Stan Szymona ulega znacznemu pogorszeniu. Florek i Filip rozpoczynają bezwzględną walkę o rezydenturę. Jolka, skuszona łatwym zarobkiem, ulega namowom Dagi na udział w sesji na stronie dla dorosłych.

Barwy szczęścia

TVP 2 20:05

Do celi Cezarego i Michała trafia agresywny Waldi. Rawicz otrzymuje pozew rozwodowy od Natalii. Emilka pewnie przystępuje do egzaminu ósmoklasisty. Tolek walczy o rozwód na spotkaniu z Ireną i mediatorką.

Na Wspólnej

TVN 20:15

Daria nie może zapomnieć rozmowy z ośmioletnią Polą, która mówiła jej o żałobie taty. Dziedziczówna nie ma pojęcia, że smutnym ojcem Poli jest Piotr - nowy kolega ojca z pracy...

M jak miłość

TVP 2 20:50

Po bandyckim ataku w lesie Agnes nadal jest w szpitalu i niespodziewanie traci władzę w nogach. Gdy Artur konsultuje się z Olkiem, ten diagnozuje u dziewczyny krwiak w kanale kręgowym, dostrzega też kawałek kości wbity w rdzeń.

SOR

TVP 2 21:50

Piotr żąda od Kaśki praw do Milenki. Przed szpitalem zostaje porzucony ranny robotnik z postępującym paraliżem. Sytuację pogarsza zasłabnięcie Basi.

eprasa.pl 64ae820245

TVP 1

Fin del Mundo?

7.00 Msza św. na Jasnej Górze **7.30** Rodzina (nie od) święta (62) **8.00** Serwis Info **8.35** Zaraz wracam (182) **9.10** Ranczo (72): Przeciek kontrolowany **10.10** Komisarz Alex (25) **11.05** Ojciec Mateusz (338): Strzeżonego Pan Bóg strzeże **12.00** Serwis Info **12.10** Agrobiznes **12.35** Magazyn rolniczy **13.00** Dzikie korytarze (2): Niedźwiedzie w Rumunii **14.00** Splątane losy (100)

15.00 Serwis Info – magazyn
15.10 Reporterzy – magazyn
15.35 Gra słów. Krzyżówka
16.00 Dziedzictwo (1083)
17.00 Teleexpress
17.25 Jaka to melodia?
18.05 Klan (4788)
18.40 Akacjowa 38 (1011)
19.30 19.30
19.55 Pytanie dnia
20.30 Słoneczna. Poza ciszą (8)
21.05 Rocky 3 – film
★★★ sensac. USA 1982 **(s.24)**
Reż. Sylvester Stallone, wyk. Sylvester Stallone, Talia Shire, Burt Young
22.55 Sztafeta zmiany. Tour the Konstytucja – film dokumentalny Polska 2025
0.00 Fin del Mundo?
★★★ – komediodr. Polska 2023
Reż. Piotr Dumała, wyk. Stanisław Brudny, Helena Norowicz, Andrzej Szeremeta, Gabriela Muskała
Waldi i trzy siostry mieszkają w starej willi pod miastem, a w piwnicy żyją duchy ich rodziców. Pewnego dnia Waldi odkrywa w sobie nadprzyrodzone moce.
1.30 Morderstwa w Chartres
★★★ – film krym. Francja 2025

TVP 2

Wszystko albo nic

5.35 M jak miłość (1893) **6.25** Pożyteczni.pl (390) **6.50** Barwy szczęścia (3452) **7.30** Pytanie na śniadanie – program informacyjno-publicystyczny **11.50** Gwiazdorska kuchnia Ani (58) **12.30** Koło fortuny – teleturniej **13.15** Panna młoda (263) – serial obyczajowy Turcja 2024 **14.10** Va banque – teleturniej **14.35** Na sygnale (963): Guru – serial obyczajowy Polska 2026

15.05 La Promesa – pałac tajemnic (532)
15.50 Domowe patenty (22)
16.00 Koło fortuny – teleturniej
16.35 Familiada – teleturniej
17.20 Panna młoda (264)
18.15 Va banque – teleturniej
18.50 Jeden z dziesięciu
19.25 Barwy szczęścia (3452-odc. powtórkowy**, 3453)**
– serial Polska 2026 **(s.24)**
20.40 Przepis dnia – magazyn
20.55 Na dobre i na złe (1007)
– serial obycz. Polska **(s.24)**
21.50 Na sygnale (965)
22.20 Magazyn Ekspresu Reporterów – magazyn
23.20 Wszystko albo nic
★★★ – komedia rom. Słowacja/Czechy/Polska 2017
Reż. Marta Ferencová, wyk. Tatiana Pauhofová, Klára Issová, Michał Żebrowski
Linda i Vanda przyjaźnią się i prowadzą księgarnię. Choć różnią się charakterami, marzą o romantycznej miłości. Gdy w ich życiu pojawią się James i Aldar, wszystko się zmienia.
1.20 Peaky Blinders (25)
2.30 Sen o Warszawie – film dokumentalny Polska 2014

Polsat

Gliniarze Śląsk

6.00 Nowy dzień – program informacyjno-publicystyczny **8.20** Trudne sprawy (1147): Bezdomna miłość **9.20** Dlaczego ja? (852-854): Kursant prawa jazdy celowo powoduje wypadek podczas egzaminu / Nagi dyrektor znaleziony przed szkołą / Kobieta znajduje nadajnik GPS w torebce **12.20** Gliniarze (1076-1078): Internetowy predator / Pożądanie / Czerwona linia

15.30 Wydarzenia
15.50 Pogoda
15.55 Gliniarze (1155): Ciepłe kraje – serial fabularno-dokumentalny Polska 2026
16.55 Gliniarze Śląsk (3)
Po nocnej strzelaninie przy autostradzie policja znajduje ciało kobiety i furgonetkę. Śledztwo ujawnia próbę przemytu narkotyków. Kowalski odkrywa cenne tropy w sprawie Mitręgi.
18.00 Pierwsza miłość (4299)
– serial Polska 2026 **(s.24)**
18.50 Wydarzenia
19.15 Gość „Wydarzeń”
19.55 Milionerzy – teleturniej
20.35 Baby Boom, czyli Kogel mogel 5 – komedia obycz. Polska 2024 **(s.24)**
Reż. Anna Wieczur-Bluszcz, wyk. Maciej Zakościelny, Katarzyna Skrzynecka, Aleksandra Hamkało
22.20 Ted 2 – kom. USA 2015
★★★ Reż. Seth MacFarlane, wyk. Mark Wahlberg, Seth MacFarlane, Amanda Seyfried
0.55 Gorący towar – komedia
★★★ krym. USA/W. Bryt. 2013
3.30 Nasz nowy dom (343)

TVN

Jestem legendą

5.00 Kto was tak urządził? **5.40** Uwaga! (8142) **5.55** Ukryta prawda (1550) **6.50** Kuchenne rewolucje: Konin – Czarny Domek **7.45** Dzień Dobry TVN – program informacyjno-publicystyczny **11.20** Doradca smaku (36) **11.30** Kuchenne rewolucje: Restauracja „Smaczne...go”, Tomaszów Mazowiecki / Gdańsk – „Mio Gastro” **13.40** Ukryta prawda (1730-1732)

16.50 Szpital św. Anny (100)
– serial obycz. Polska 2026
17.55 Detektywi (166): Wszystkie kobiety Kasjana – serial fabul.-dokum. Polska 2025
19.00 Fakty
19.35 Top Model – przed finałem
19.55 Uwaga! – magazyn
20.10 Top Model – przed finałem
20.15 Na Wspólnej (4322)
– serial Polska 2026 **(s.24)**
20.50 Top Model (14) – reality show Polska 2026
22.35 Jestem legendą
★★★★ – film sf USA/W. Bryt. 2007
Reż. Francis Lawrence, wyk. Will Smith, Alice Braga, Charlie Tahan
Wirus doprowadził do zagłady niemalże całej ludzkiej populacji, a tych, którzy przeżyli, zmienił w krwiożercze potwory. W Nowym Jorku ocalał jedynie naukowiec, który poszukuje szczepionki.
0.50 Szpital św. Anny (130, 131) – serial obyczajowy Polska 2026
2.45 Uwaga! (8143)
– magazyn interwencyjny
3.05 Młode gliny (69, 70)
– serial krym. Polska 2026

TVN 7

Na bank się uda

6.45 Szkoła (621, 622) **8.40** Ukryta prawda (1442, 1650, 1651) **11.45** W-11 Wydział Śledczy (848-850) **13.50** Detektywi (224) **14.55** Szpital św. Anny (186) **15.55** Szpital (742) **17.00** Sędzia Anna Maria Wesołowska (8, 9) **19.00** Ukryta prawda (1485) **20.00** ★★★ Na bank się uda – kom. krym. Polska 2019, reż. Szymon Jakubowski, wyk. Marian Dziędziel **22.20** ★★★ Jack Reacher: Nigdy nie wracaj – film krym. USA/Chiny 2016, reż. Edward Zwick, wyk. Tom Cruise **0.45** ★★ Głupcy – dramat Polska/Rum./Niemcy 2022, reż. Tomasz Wasilewski, wyk. Dorota Kolak **3.05** Prawdziwy horror **4.05** Fachowcy (2) **4.45** Usterka (15) **5.15** Ten moment (50)

TV Puls

6.00 Policjanci z Miami (17, 18) **8.00** Kobra – oddział specjalny (9, 10) **10.00** Zaklinaczka duchów (85) **11.00** Kotka (85) **12.00** Mój grzech (22) **13.00** Wspaniałe stulecie (58) **14.00** Rodzinny interes (51) **15.00** Lombard. Życie pod zastaw (314, 315) **17.00** Rodzinny interes (52) **18.00** Lombard. Życie pod zastaw (1045, 1010) **20.00** ★★★ Nocny łowca – film akcji Kanada 2018 **22.00** ★★★★ Igrzyska śmierci: W pierścieniu ognia – film przygod. USA 2013 **1.00** ★★★★ Dorwać gringo – dramat USA/Meksyk 2012

Puls 2

7.30 Seriale anim. dla dzieci **13.00** Nowe przygody Kubusia Puchatka (7) **13.35** Smerfy (17) **14.00** Baranek Shaun (14-16) **14.35** Marta mówi! (22) **15.00** Miraculous (25, 26) **16.00** Koci domek Gabi (21, 22) **17.00** Fineasz i Ferb (22, 23) **18.00** Pingwiny z Madagaskaru (35, 36) **19.00** Kacze opowieści (42, 43) **20.00** Lombard. Życie pod zastaw (1065) **21.00** ★★ Pociąg strachu – film sens. USA/Aruba 2002 **22.55** Zabójca – film sens. USA/Korea Pd. 2022 **1.00** Lombard. Życie pod zastaw (103, 142, 366-367)

TVP Polonia

7.30 Pytanie na śniadanie **11.40** Polacy na ratunek Żydom (82) **12.00** Serwis Info **12.10** Stulecie Winnych (14) **13.05** Stawka większa niż życie (13) **14.05** Turystyczna jazda **14.25** Kiedyś to było (137) **15.00** Serwis Info **15.10** Vito odkrywa Polskę (3) **15.40** Przez pamięć i zapomnienie (13) **16.05** Moda na język polski (75) **16.30** Barwy szczęścia (3421) **17.00** Teleexpress **17.20** Gra słów. Krzyżówka **17.50** Teleexpress Extra **18.15** Polki w Gruzji **18.45** Panorama **19.20** Niezwykłe miejsca (150) **19.30** 19.30 **19.55** Pytanie dnia **20.25** Cisza nad rozlewiskiem (5, 6) **22.10** Rozmowy (nie)wygodne (62) **22.45** Tygodnik Moralnego Niepokoju (12) **23.15** Panorama **23.45** Sekielski wieczorową porą

TV Trwam

11.10 Mateczniki polskości **11.25** Jestem mamą **11.40** Myśląc historia **11.50** Odnaleźć siebie **12.20** Głos serca (142) **13.05** Droga pięknego życia **13.30** Msza święta z Jasnej Góry **14.20** Muzyczne chwile **14.30** Życie lasu – bogactwo przyrodnicze **15.00** Kurierskim szlakiem. Azymut Węgry **15.50** Ma się rozumieć **16.10** Na zdrowie **16.30** Rozmowy o edukacji **17.00** Po stronie prawdy **18.15** Rozmowy niedokończone **19.20** Odnaleźć siebie **19.30** Bóg z nami **19.45** Modlitwa z tel. udziałem dzieci **20.00** Informacje **20.20** Różaniec **21.00** Apel Jasnogórski **21.40** Polski punkt widzenia **22.00** Przetrwaliśmy **22.30** Droga do świętości **23.40** Bazylika Bożego Ciała w Krakowie

TVP Kultura

8.20 Tamte lata, tamte dni (89) **9.00** Daleko od szosy (3) **10.25** ★★★★ Pograbek – dramat Polska 1992 **11.55** Chick Corea – w służbie muzyki – film dok. USA 2011 **13.40** Czterdziestolatek (15) **15.00** ★★★ Braciszek – film biogr. Polska 2007 **16.50** Daleko od szosy (4) **18.15** Kolekcja **18.30** Informacje kulturalne **18.55** Rawhide (108) **20.00** ★★★ Zupa nic – kom. Polska 2021, reż. Kinga Dębska, wyk. Kinga Preis **21.40** Wstęp do spektakli tanecznych **21.50** Boa **22.55** Zniknąć bez śladu – film dok. Niemcy/Jap. 2024 **0.25** ★★★ Prosta przyjaźń – kom. Fr. 2023, reż. Eric Besnard, wyk. Lambert Wilson **2.05** ★★★★ Koty to dranie – film obycz. Polska 1978 **3.10** Porozmawiajmy szczerze

Super Polsat

6.05 Wydarzenia 21:50 **6.45** SuperLudzie Extra (40) **6.55** Cobra Kai (31, 32) **8.20** SuperLudzie Extra (41) **8.30** Świat według Kiepskich (485-487) **10.00** Wydarzenia **10.30** SuperLudzie (13, 14) **11.30** Świat według Kiepskich (441-444) **13.30** Farma (105) **14.25** Hell's Kitchen – piekielna kuchnia (54) **15,55** Ninja Warrior Polska (25) **17.50** Świat według Kiepskich (492-493, 564-565) **20.00** Złomiarze (35) **21.00** Snajper: Ostatni bój – film sens. USA/W. Bryt. 2025, reż. Danishka Esterhazy, wyk. Chad Michael Collins **23.05** ★★★★ Zawód szpieg – film sens. USA/W. Bryt./Niemcy/Jap./Fr. 2001, reż. Tony Scott, wyk. Robert Redford **1.40** Świat według Kiepskich (407) **2.10** 48 h. Zaginieni (43, 44)

TV 6

6.00 Więzienie (154, 155) **6.55** Policjantki i policjanci (913, 914) **8.55** 48 h. Zaginieni (102-106) **13.55** Policjantki i policjanci (1302) **14.55** Uroczysko (250, 251) **16.00** Strażnik Teksasu (22-23, 17-18): Wspomnienie, część 1. i 2. / Dzień oczyszczenia / Uniewinnienie – serial sens. USA 1995/2000 **20.00** CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku (193, 194): Dziewięć i trzynaście / Białe złoto – serial krym. USA/Kanada 2013 **22.00** Mentalista (40): Czerwona szkatułka – serial kryminalny USA 2010 **23.00** Sprawiedliwi – wydział kryminalny (814, 815) **1.00** Kości (233, 234): Klejnot w koronie / Koszmar wewnątrz koszmaru – serial krym. USA 2016 **3.00** Cobra Kai (2) **3.35** Septagon (67, 68)

TV 4

5.30 Telezakupy TV Okazje **6.00** Strażnik Teksasu: Siła gromu / Spóźniona sprawiedliwość **7.55** Bogaty dom – biedny dom (138) **8.55** Policjantki i policjanci (780-782) **11.55** Uroczysko (3, 4) **13.00** Trudne sprawy (904-906) **16.00** Łowcy skarbów. Kto da więcej (446, 497) **18.00** Policjantki i policjanci (1374, 1375) **20.00** Uroczysko (213, 214) **21.05** Sprawiedliwi. Trójmiasto (159) **22.05** Sprawiedliwi – wydział kryminalny (1042) **23.05** ★★★ Hanna – film sens. USA/W. Bryt./Niemcy 2011, reż. Joe Wright, wyk. Saoirse Ronan, Eric Bana **1.35** Opowiem ci o zbrodni (3): Katarzyna Puzyńska. Morderstwo na dziesiątym piętrze **2.00** Love Island. Wyspa miłości (12) **3.25** Lubię Disco! (311)

Ale Kino+

7.00 Ciepło **7.25** ★★★ Wszyscy święci – dramat Polska 2002 **9.00** ★★★ Długi weekend – film obyczaj. Polska 2004 **10.30** The Office PL (9, 10) **11.45** Detektyw Foyle (2) **13.55** Van der Valk (2) **16.00** ★★★★ Był sobie chłopiec – komedia W. Bryt./ USA/Francja/Niemcy 2002 **18.05** Detektyw Foyle (3) **20.10** Blizna (1, 2) **22.35** ★★★ Anatomia zemsty – kom. kryminalna USA 2013, reż. Daniel Schechter, wyk. Jennifer Aniston, Mos Def, John Hawkes (s.24) **0.45** Koniec lata (1, 2) **3.10** Król (7)

Kino Polska

7.55 Stawiam na Tolka Banana (2, 3) **9.35** Syn szczęścia **9.50** ★★★★ Gdzie jest generał? – kom. Polska 1963 **11.55** ★★★ Quo vadis – film hist. Polska/USA 2001 **15.45** ★★★ Ostatnie dni – film woj. Polska 1969 **17.20** Pogranicze w ogniu (20, 21) **20.00** ★★★ Wróg doskonały – film sens. Hiszp./Niemcy/Fr. 2020, reż. Kiké Maillo, wyk. Tomasz Kot, Athena Strates **21.50** ★★★ Niepokonani – dramat USA/Emir. Arab./Polska/Indie/Arab. Saud. 2010 **0.45** ★★★ Milioner – film obyczaj. Polska 1977

Polsat Film

7.25 Poirot (2) **8.35** Przyjaciółki (147, 148) **10.30** Świat według Kiepskich (7-8, 205-206, 3) **13.25** ★★★★ Ogniem i mieczem – dramat Polska 1999 **17.00** ★★ 1000 lat po Ziemi – film sf USA 2013 **19.20** ★★★ Opancerzony – film sens. USA 2009 **21.00** ★★★★ Looper – Pętla czasu – film sens. USA/Chiny 2012, reż. Rian Johnson, wyk. Joseph Gordon-Levitt **23.20** ★★★ Przykładny obywatel – film sens. USA/W. Bryt./ Norwegia/Kan./Fr. 2019, reż. Hans Petter Moland, wyk. Liam Neeson

Stopklatka

DVB T

6.55 Wojciech Cejrowski – boso przez świat **8.00** Robert Makłowicz **9.50** Vera (3) **12.00** MacGyver (22, 1) **14.00** Katastrofy w przestworzach **18.00** Wojny magazynowe: Kanada **19.10** Aukcja w ciemno **20.00** ★★★ Snajper – thriller USA/ Peru 1993, reż. Luis Llosa, wyk. Tom Berenger, Billy Zane **22.05** ★★★ Klient – film sens. USA 1994, reż. Joel Schumacher, wyk. Susan Sarandon, Tommy Lee Jones **0.40** ★★ Nieśmiertelny III: Czarnoksiężnik – film fantasy Kan./Fr./W. Bryt. 1994

Canal+ Premium

9.40 Imagine Dragons: Live at the Hollywood Bowl **11.50** ★★★ Królowa chmur – kom. obyczaj. Polska 2003 **13.10** Co ukrywa Elon Musk? **14.40** ★★★★ Juno – komediodramat USA/Kanada 2007 **16.15** ★★★★ Miss Potter – film biograficzny W. Brytania/USA 2006 **17.45** Call me lala **18.15** ★★★ Pompeje – film katastrof. USA/Niemcy 2014 **20.00** ★★★★ Everest – thriller USA/Isl./W. Bryt. 2015 **22.00** Eksperyment: Odsiadka **22.50** ★★ Piep*zyc Mickiewicza 3 – komediodr. Polska 2026

HBO

8.20 ★★★★ Harry Potter i Czara Ognia – film przygod. USA/W. Bryt. 2005 **10.55** ★★★ Szybcy i wściekli: Hobbs i Shaw – film sens. USA 2019 **13.10** Happy Feet: Tupot małych stóp – film anim. USA/Australia 2006 **14.55** Happy Feet: Tupot małych stóp 2 – film anim. Australia/USA/ Nowa Zel. 2011 **16.35** ★★★★ Makbet – dramat W. Bryt./Fr. 2015 **18.25** ★★★ Karate Kid: Legendy – kom. USA/Kan. 2025 **20.00** Po polowaniu – thriller USA/Wł. 2025 **22.15** ★★★ Panna młoda! – horror USA 2026

Paramount

6.00 Czarodziejki (18-21) **9.20** Policyjna grupa pościgowa **10.25** ★★★★ Star Trek: W nieznane – film sf USA/Chiny/Emir. Arab./Kan. 2016 **13.00** Czarodziejki (21, 22) **15.00** Pingwiny z Madagaskaru **16.00** Świąteczne spotkanie klasowe – kom. USA/Kan. 2022 **18.00** Czarodziejki (1, 2) **20.00** ★★★ Bogowie Egiptu – film fantasy USA/Australia/ Chiny/Hongk. 2016 **22.35** ★★★★ Ciche miejsce 2 – horror USA 2020 **0.25** ★★★★ The Northman – film przygod. USA/W. Bryt./Chiny 2022

Polsat 2

6.30 Pielęgniarki **7.30** Na ratunek 112 **8.30** Sekrety rodziny: Zła matka / Układanka / Uczucie nie wybiera **11.30** Trudne sprawy: Gęś w okularach **12.35** Więzienie **14.30** Świat według Kiepskich (71-75): Telewidz / Titanic / Trendi / W pale się nie mieści / Waldek Tour **17.00** Komisarz mama (5) **18.00** Dlaczego ja? **20.00** Gliniarze – serial fabularno-dokum. Polska 2025 **22.00** Zawód: Glina **23.00** Ślad (70, 71): Nadgryziona reszka / Królestwo niebieskie **1.00** Zdrady **2.05** Wydarzenia

TVP Seriale

6.30 Na sygnale (589, 590) **7.35** Ojciec Mateusz (139) **8.30** Komisarz Alex (170) **9.20** Rodzinka.pl (208) **9.55** Klan (1554) **10.40** Ranczo (76) **11.30** Na dobre i na złe (1006) **12.30** Zaraz wracam (180, 181) **13.40** Ojciec Mateusz (44, 45) **15.40** Komisarz Alex (171) **16.30** Na sygnale (591, 592) **17.35** Ranczo (78, 79) **19.30** Ojciec Mateusz (146, 140) **21.30** Ranczo (80, 81) **23.25** Ojciec Mateusz (47, 462) **1.20** Krucjata. Znak bliźniąt (2, 3) **2.50** Wojenne dziewczyny (44, 45)

AXN

6.00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (5, 6) **7.30** Agenci NCIS (4, 5) **9.20** Castle (14, 15) **11.10** Detektyw Monk (7, 8) **13.10** Agenci NCIS (6, 7) **15.05** Zabójcza broń (10, 11) **17.05** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (4, 5): To był bardzo dobry rok / Na tropie zabójcy **19.05** Castle (16, 17): Zatyczka / Było sobie przestępstwo **21.05** FBI: International (20, 21) **23.00** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (4, 5) **0.45** Castle (16, 17) **2.40** FBI: International (20, 21) **4.30** FBI: Most Wanted (1)

13 Ulica

6.35 Niewidomy detektyw (5) **8.25** Magnum: Detektyw z Hawajów (18, 19) **10.20** Bez śladu (1, 2) **12.10** Kapitan Marleau (2) **14.15** Niewidomy detektyw (6) **16.15** Magnum: Detektyw z Hawajów (20) **17.15** Chicago P.D. (1) **18.10** Bez śladu (3, 4) – serial sens. USA 2008 **20.00** Kapitan Marleau (3): Królowa lodu – serial krym. Fr. 2020 **22.00** Kasandra (4) – serial krym. Fr. 2026 **0.00** Astrid i Raphaëlle (3, 4) **2.10** Magnum: Detektyw z Hawajów (18, 19) **4.05** Niewidomy detektyw (5)

FX

7.00 Kości (12, 13) **9.00** FBI (12) **9.55** Agenci NCIS (3) **10.55** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (1) **11.50** CSI: Kryminalne zagadki Miami (5, 6) **13.45** Castle (14) **14.40** Lucyfer (17) **15.35** CSI: Kryminalne zagadki Miami (7, 8) **17.25** Z Archiwum X (7, 8) **19.15** CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku (9, 10) **21.05** CSI: Kryminalne zagadki Miami (8) **22.00** Matlock (15) **22.55** Z Archiwum X (8) **23.50** CSI: Kryminalne zagadki Miami (7) **0.45** CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku (10)

Eurosport 1

8.30 Skoki narc.: PŚ (m) w Ruce **10.00** Biegi narc.: PŚ w Ruce **11.00** Biegi narc.: PŚ (m) w Ruce **12.00** Snooker: Mistrzostwa W. Bryt. w Yorku **14.00** **(L)** Snooker: Mistrzostwa W. Bryt. w Yorku **17.30** Narciarstwo alp.: PŚ (m) w Copper Mountain **18.15** Narciarstwo alp.: PŚ (k) w Killington **19.00** Podsumowanie SailGP: Mubadala Abu Dhabi Sail Grand Prix **20.00** **(L)** Snooker: Mistrzostwa W. Bryt. w Yorku **23.30** Narciarstwo alp.: PŚ (m) w Copper Mountain **0.30** Narciarstwo alp.: PŚ (k) w Killington

Eurosport 2

8.30 Snooker: Mistrz. W. Bryt. w Yorku **11.00** Skoki narc.: PŚ (m) w Ruce **13.00** Narc. alp.: PŚ (m) w Copper Mountain **14.00** Narciarstwo alp.: PŚ (k) w Killington **15.00** Biegi narc.: PŚ w Ruce **15.30** Biegi narc.: PŚ (m) w Ruce **16.15** Biegi narc.: PŚ (k) w Ruce **17.00** MŚ Endurance FIA – 24 g. Le Mans **19.00** Skoki nar.: PŚ (m) w Ruce **21.00** Narc. alp.: PŚ (m) w Copper Mountain **22.00** Narc. alp.: PŚ (k) w Killington **23.00** Skoki narc.: PŚ (m) w Ruce **0.00** MŚ Endurance FIA – 6 godzin São Paulo

Polsat Sport 1

6.00 Siatkówka: TAURON Liga **8.30** Siatkówka: TAURON Liga **11.00** Siatkówka: TAURON Liga **13.30** Siatkówka: TAURON Liga **16.00** Siatkówka: TAURON Liga **17.20** **(L)** Siatkówka: TAURON Liga: ZAKSA Kędzierzyn-Koźle – Podziemia Kredowe ChKS Chełm – transmisja meczu **20.20** **(L)** Siatkówka: TAURON Liga: PGE GiEK Skra Bełchatów – Stilon Gorzów – transmisja meczu **23.00** Siatkówka: TAURON Liga **1.00** Siatkówka: TAURON Liga **3.00** Siatkówka: TAURON Liga

TVP Sport

DVB T

8.40 Piłka nożna: Puchar Niemiec: Bayern Monachium – Hertha BSC **9.50** Piłka nożna: El. MŚ (k) UEFA: Polska – Irlandia **11.55** **(L)** Piłka nożna: Siarka Tarnobrzeg – Stal Rzeszów **14.05** Reportaż **14.25** Pełnosprawni **14.55** **(L)** Piłka nożna: GKS Tychy – Chrobry Głogów; Odra Opole – Ruch Chorzów **19.55** Studio **20.55** **(L)** Piłka nożna: Polonia Warszawa – Raków Częstochowa **23.30** Sportowy wieczór **0.00** Piłka nożna: Puchar Niemiec: Eintracht Frankfurt – Borussia Dortmund

Canal+ Sport

8.00 Premier League Review **9.00** Piłka nożna: Valencia CF – CA Osasuna **11.20** Piłka nożna: Lech Poznań – Pogoń Szczecin **13.45** Premier League Netbusters **14.30** Premier League Review **15.40** Piłka nożna: RCD Espanyol – Getafe CF **17.55** Hola LaLiga! **18.55** **(L)** Piłka nożna: LaLiga EA Sports **21.00** Premier League Stories **21.30** Football Office **23.10** Jazda o złoto. Żużel na podsłuchu **1.20** LaLiga Highlights Magazine **2.00** Piłka nożna: Wisła Kraków – Motor Lublin

Canal+ Sport 5

6.00 Liga+ Extra **8.15** Żużel: PGE Ekstraliga **11.00** Hola LaLiga!: 14. kolejka – magazyn piłkarski **12.10** Żużel: Metalkas 2. Ekstraliga **15.00** Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa: Lech Poznań – Pogoń Szczecin **17.15** Żużel: PGE Ekstraliga **20.00** Żużel: PGE Ekstraliga **22.45** Premier League Stories – magazyn **23.25** LaLiga Highlights Magazine: 14. kolejka – magazyn **0.10** Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa: Wisła Kraków – Motor Lublin **2.30** Ligomistrzowe historie: Real Madryt

Eleven Sports 1

9.00 Piłka nożna: AS Roma – AC Monza **11.00** Bundesliga Clubs: SC Freiburg; Eintracht Frankfurt; FC Augsburg **12.00** Piłka nożna: FC Porto – Sporting CP **14.00** Formuła 1: GP Kataru **16.00** Piłka nożna: Inter Mediolan – Genoa CFC **18.00** Piłka nożna: Puchar Niemiec: Bayern Monachium – Hertha BSC **20.00** Full Impact Serie A **20.40** **(L)** Piłka nożna: Puchar Niemiec: Eintracht Frankfurt – Borussia Dortmund **22.50** Bundesliga Special Show **23.25** Ligue 1 Show **0.00** Eleven Top Goals

Polsat Sport 3

8.30 Bobsleje: PŚ w Altenbergu **11.00** Piłka ręczna: ORLEN Superliga: Industria Kielce – ORLEN Wisła Płock **13.00** Piłka ręczna: Liga Europejska EHF: PGE Wybrzeże Gdańsk – VfL Gummersbach **15.30** Bobsleje: PŚ w Altenbergu **18.00** Łyżwiarstwo figurowe: ISU GP – NHK Trophy w Tokio **20.35** **(L)** Piłka ręczna: LM EHF: Aalborg Håndbold – ORLEN Wisła Płock **23.00** Piłka ręczna: LM EHF: GOG Håndbold – Industria Kielce **1.00** MMA: Babilon MMA

TVN 24

10.30 Serwis informacyjny, pogoda **10.55** Biznes **11.00** Serwis informacyjny, pogoda **11.55** Biznes **12.00** Serwis informacyjny, pogoda **12.27** Raport smogowy **12.30** Serwis informacyjny, pogoda **13.55** Biznes **14.00** Serwis informacyjny, pogoda **14.55** Biznes **15.00** 15 na żywo **16.00** Fakty po południu **18.00** Tak jest **19.15** Serwis informacyjny **19.30** Fakty po Faktach **20.00** Kropka nad i **20.40** Czarno na białym **21.00** Polska i świat **22.00** Szkło kontaktowe

Polsat News

6.00 Nowy dzień **7.40** Graffiti **8.00** Nowy dzień **10.00** W rytmie dnia **12.50** Wydarzenia **13.30** W rytmie dnia **13.55** Pogoda **14.00** W rytmie dnia **14.55** Pogoda **15.00** W rytmie dnia **15.40** Pogoda **15.50** Wydarzenia **16.30** Punkt widzenia Jankowskiego **18.00** Punkt widzenia Szubartowicza **19.15** Gość „Wydarzeń" **19.50** Debata Gozdyry **21.50** Wydarzenia wieczorne **22.30** Dzień na świecie **23.30** Obraz dnia **0.00** Punkt widzenia Jankowskiego **1.25** Punkt widzenia Szubartowicza

TVP Info

DVB T

9.30 Serwis Info **9.35** Info Poranek **10.00** Serwis info dzień **11.55** Za pięć dwunasta **13.00** Serwis info dzień **14.30** 14.30 **14.50** Serwis info dzień **15.45** Panorama **16.00** Dzień w godzinę **16.55** Sprawdzam to Extra **17.00** Teleexpress **17.15** Teleexpress Extra **17.35** Panorama **17.42** Wykrywacz kłamstw **18.00** Panorama **18.30** Kontrapunkt **19.25** Sprawdzam to Extra **19.30** 19.30 **19.58** Pytanie dnia **20.18** Bez trybu Justyna Dobrosz-Oracz **21.00** Kwiatki polskie **21.45** Panorama

TVP 3

DVB T

9.05 Witaj w klubie! **9.30** Jedzenie ma znaczenie **10.00** Złoty chłopak (294) **11.00** Zielnik regionalny **11.30** Lecę za miłością **12.00** Telekurier **12.30** Górna półka smaku **13.00** Agrobiznes **13.30** Daję słowo – Maciej Orłoś **14.30** Program informacyjny **15.00** Koronka do Miłosierdzia Bożego **15.20** Serwis Info **19.30** Całkiem niezła historia **19.45** Kryminalna siódemka **20.00** Dziennik regionów **20.13** Gość regionów **20.30** Telekurier **22.00** Dziennik regionów **22.30** Złoty chłopak (295)

TVP Rozrywka

6.45 Gra słów. Krzyżówka **7.15** Okrasa łamie przepisy **8.20** Familiada **8.50** Va banque **9.25** Koło fortuny **10.00** Makłowicz w podróży **10.40** Postaw na milion **12.30** Familiada **13.05** Zmiennicy **14.05** Rodzinka.pl **14.35** The Voice of Poland **17.25** Va banque **18.00** Koło fortuny **18.40** Okrasa łamie przepisy **19.45** Jaka to melodia? **20.25** Postaw na milion **22.10** Rodzinka.pl **22.45** Rolnik szuka żony **23.55** Kabaret. Super Show Dwójki **1.00** Koło fortuny **2.15** Do śmiechu!

Planete+

9.20 Polska z góry **10.20** Dokąd dzisiaj? **11.25** Motyle. Superbohaterowie przyrody **12.35** Niezwykłe podróże koleją **13.40** Podróż do wnętrza chmur **14.50** 360° – świat bez granic **15.50** Średniowieczne serce Czech **16.55** Mongolia. Pomiędzy niebem a ziemią **18.00** Dokąd dzisiaj? **18.40** Zaginiony lot MH370 **19.45** O wolny Tybet. Głosy wygnanych **20.50** Operacja Barbarossa. Wojna wyniszczająca **22.00** Jak oligarchowie korumpują Zachód **23.10** Jak wygrać z Ku Klux Klanem

BBC Earth

8.20 Najpiękniejsze trasy spacerowe **9.20** Mroźna planeta **10.25** Życie na pustkowiu **11.25** Skarby przeszłości i ich tajemnice **12.25** Najpiękniejsze trasy spacerowe **13.25** Mroźna planeta **14.30** W okowach mrozu **15.30** Życie na pustkowiu **16.35** Pociągiem przez starożytny Egipt **17.35** Mroźna planeta II **18.45** Najpiękniejsze trasy spacerowe **19.45** Imperium brytyjskie **20.55** W okowach mrozu **22.55** Pociągiem przez starożytny Egipt **23.55** Skarby przeszłośc...

Discovery Channel

8.00 Brudne skarby **9.00** Gorączka złota: na kłopoty Freddy Dodge **10.00** Budowa na końcu świata **11.00** Złoto drwali **12.00** Celnicy na straży Szwecji **13.00** Nagi instynkt przetrwania: tajemnicza wyspa **15.00** Złomowisko PL (1) **16.00** Poszukiwacze przeklętego złota **17.00** Nic do zgłoszenia **18.00** Porty **19.00** Złomowisko PL **22.00** W oku cyklonu: Łowcy burz **23.00** Sekretne życie kasyna w Las Vegas **0.00** Fani czterech kółek: w trasie **1.00** Zoom na architekturę

TVN Turbo

9.05 Fani czterech kółek **10.00** Raport Turbo **10.15** Samochód marzeń – kup i zrób **11.15** Wojny samochodowe **12.15** Naprawy nie do naprawy **13.00** Zawodowi handlarze **14.30** Wojny samochodowe **16.30** Jeździć, obserwować **18.00** Raport Turbo **18.15** Zawodowi handlarze **19.00** Naprawy nie do naprawy **19.45** Co tu się odjechało? **20.15** Jeździć, obserwować **21.00** Wojny samochodowe **22.00** Raport Turbo **22.15** Z drugiej ręki **23.00** Po raz trzeci. Sprzedane!

TVN Style

7.45 Dzień Dobry TVN **11.20** Jestem z Polski **12.20** Ugotowani **13.25** Kuchenne rewolucje: Restauracja „Helios", Czerwionka-Leszczyny / Restauracja „Kanion", Szklarska Poręba **15.35** Ugotowani **16.40** Zgłoś remont – spełniamy marzenia **17.40** Kuchenne rewolucje: Restauracja „Alladyn's", Wrocław / Restauracja „Włoszczyzna", Łódź / „Czarny bawół", Stare Czarnowo **20.50** Nowa Szelągowska **21.50** Jestem z Polski **22.50** Hotel Paradise **23.45** EuroPOLKI studentki

eprasa.pl 64ae820245

SERIALE

Pierwsza miłość
POLSAT 18:00

Eliza otrzymuje dobre wieści z prokuratury, a niespodzianka Świdra dodatkowo ją motywuje. Kochański proponuje Radkowi pracę w szpitalu, co powoduje zacieśnienie relacji z nim i Mają. Zaprasza nawet parę na kolację.

Barwy szczęścia
TVP 2 20:05

Celina Brońska próbuje zdemaskować męża klientki. Zaprasza do siebie Pilara i sugeruje wspólne ćwiczenia. Mężczyzna jednak odkrywa intrygę. Proponuje Celinie łapówkę. Gdy to nie przynosi rezultatu, zaczyna jej otwarcie grozić.

Na Wspólnej
TVN 20:15

Nalepa dowiaduje się od neurologa, że utrata wzroku podczas operacji to reakcja na przewlekły stres i zmęczenie. Lekarz zgadza się na powrót Lwa do pracy. Kiedy słyszy o tym Adamski, nie kryje oburzenia - po szpitalu krążą plotki, że Nalepa pije w pracy!

Na dobre i na złe
TVP 2 20:55

Policja identyfikuje mężczyznę, z którym spotkała się Zuza. Blanka i Mario planują potajemny wyjazd z kraju z Niną, ale Zuza wyciąga od Blanki ich nowy adres. Oliwia zajmuje się Teresą, matką Samira.

Cesarzowa

Akcja rozgrywa się u schyłku panowania jednej z najświetniejszych dynastii Chin

AMC 17:35 ★★★★

Piękna i żądna władzy cesarzowa Phoenix od lat romansuje z pasierbem. Tuż przed rozpoczęciem Święta Złotego Kwiatu rodzina ma wybrać następcę tronu. Phoenix marzy, aby zasiadł na nim jej pierworodny syn. Aby zamiar się powiódł, obmyśla skomplikowaną intrygę.

Baby Boom, czyli Kogel mogel 5

Nad bliskimi cały czas czuwa z zaświatów babcia Solska, dbając o szczęśliwy koniec

POLSAT 20:35 ★★★

Piotruś towarzyszy siostrze w trakcie porodu i sam zaczyna marzyć o dziecku. Marcin, świeżo upieczony tata, wpada w panikę i znika. Rodzina dochodzi do wniosku, że chłopak jest gejem i porzucił Agnieszkę. W Brzózkach zjawia się tajemnicza Kamila w ciąży i szuka Zawady.

Rocky 3

Chciał spędzić reszty życia dostatnio, spokojnie i bez stresu, z rodziną u boku...

TVP 1 21:05 ★★★

Chcąc odzyskać tytuł po gorzkiej porażce, Rocky musi zmierzyć się z najgroźniejszym dotychczas przeciwnikiem – Clubberem Langiem. Z pomocą nieoczekiwanego sprzymierzeńca, Apollo Creeda, Rocky przygotowuje się do najbardziej wyczerpującego rewanżu w karierze.

Anatomia zemsty

Komedia kryminalna z Jennifer Aniston, jako ofiarą niezbyt udanego porwania

ALE KINO+ 22:35 ★★★

Louis i Ordell dokonują drobnych przekrętów i kradzieży samochodów. Nie wiedzie im się najlepiej. Po kolejnym pobycie w więzieniu postanawiają zarobić fortunę, porywając Mickey, żonę dewelopera Franka, który dorobił się dzięki oszustwom. Nie mają jednak szczęścia, bo Frank nie zamierza zapłacić okupu.

Romance TV

8.25 Górscy ratownicy (136): Czas, który pozostanie **9.20** ★★ Zakonnica i komisarz – kom. Niemcy 2006 **11.15** ★★★ Toni – akuszer – kom. Niemcy 2021 **13.05** ★★★ Rosamunde Pilcher: Kiedy cię odnajdę – rom. Niemcy 2023 **15.00** ★★★ O, mamma mia! – kom. Niemcy 2012 **17.05** Górski lekarz (3, 4): Zdecydowane cięcie / Kłótnie i kwarantanna **19.00** Górscy ratownicy (137) **20.00** Kryminał z Bolzano **21.55** Przepisy na miłość i zbrodnię (9, 10) **23.50** Górscy ratownicy (137)

TVN Fabuła

6.45 Julia (100, 101) **7.45** Detektywi **9.50** Młode gliny **10.55** Magda M. (3) **11.55** Prawo Agaty (13, 1) **13.55** Młode gliny **14.55** Detektywi **16.05** Na Wspólnej (194, 195) **17.10** Magia kina **17.35** Motywy filmowe **17.50** ★★★ Starcie Tytanów – film przygodowy W. Bryt./Australia/USA 2010 **20.00** ★★★★ Godziny szczytu – film sensacyjny USA 1998 **22.10** ★★★ Godziny szczytu II – film sens. USA/Hongk. 2001 **0.00** ★★★★ Złoto dla zuchwałych – film wojenny USA/Jugosławia 1970

AMC

6.00 ★★★ Samotny jeździec – western USA 2008 **7.45** ★★★ Piękne istoty – film fantasy USA 2013 **10.15** ★★★ K-19 – film sens. USA/W. Bryt./Niemcy/Kan. 2002 **13.05** ★★ Porwanie – thriller USA 2011 **15.15** ★★ Kobiety – komediodr. USA 2008 **17.35** ★★★★ Cesarzowa – dramat Hongk./Chiny 2006 **(s.24)** **20.00** ★★★ Obsesja namiętności – thriller USA/Jap. 1992 **22.20** ★★★ Komenda: zabij – horror W. Bryt. 2016 **0.20** ★★★ Wrota do piekieł – horror USA 2009 **2.25** The Audacity (6)

BBC First

7.00 Co ludzie powiedzą? (6) **8.25** Zagadki doktora Blake'a (7) **9.40** Z pamiętnika położnej (4) **10.40** Ojciec Brown (4, 5) **12.40** London Kills (1) **13.40** Tajemnice Majorki (2) **14.30** Morderstwa w Midsomer (2) **15.20** Detektyw z Chelsea (2) **16.15** Tajemnice Brokenwood (2) **18.00** Morderstwa w Midsomer (5) **19.55** Śmierć pod palmami (7) **21.00** Morderstwa w Midsomer (1) **22.45** Agatha Christie: Tommy i Tuppence (2) **23.45** Ludwig (2) **0.50** McDonald i Dodds (2)

TTV

DVB T

8.00 DeFacto **8.30** Kartoteka **10.35** Detektywi **12.35** Zakup w ciemno **14.35** Nic do ukrycia **15.35** Gogglebox. Przed telewizorem **16.45** Express **17.03** Raport smogowy **17.05** Sport **17.10** Ukryta prawda **17.45** Życie na kredycie **18.40** Żony Podlasia **19.45** Express **20.05** Zakup w ciemno **21.05** Zakup w ciemno Extra **21.45** Express **22.00** Ciężarówką przez pół świata **23.00** Gogglebox. Przed telewizorem **0.20** Fachowcy **1.05** Nasi w mundurach **2.05** Dobra robota

Fokus TV

DVB T

6.05 48 h. Zaginieni (65) **7.00** Był sobie człowiek **8.55** Wehikuł czasu **9.00** Starożytni kosmici **11.00** Gwiazdy lombardu **12.00** Poszukiwacze historii: Gołdap 1944: Legnica 1241, czyli nie wierzcie dziejopisom **13.00** Wielkie konstrukcje III Rzeszy: Propaganda / Arktyczna twierdza Hitlera **15.00** Przygody poszukiwaczy złota **16.00** Dorwać tuńczyka **18.00** Rolnicy. Podlasie **20.00** Galileo **21.00** Militarny top 10: Wozy bojowe **22.00** Dziwne oblicza wojny **0.00** Starożytni kosmici

National Geographic

8.00 Ikony lotnictwa **9.00** Grecja: miejsce pełne tajemnic **11.00** Imperium Mongołów: historia Czyngis-chana **12.00** UFO: przełomowe śledztwa **12.55** Złapać przemytnika **14.55** Katastrofa w przestworzach: raport specjalny **15.55** Najdziwniejsze przedmioty **16.55** Burzliwa historia Tudorów **17.55** Otchłań: powstanie i upadek nazizmu **19.00** Normandia '44: inwazja **20.00** Katastrofa w przestworzach **21.00** Operacja transport **22.05** Megażywioły **23.00** Uwaga, katastrofa!

Nat Geo Wild

9.00 Niezwykły dr Pol **10.00** Rodzinny biznes doktora Pola **11.00** Niezwykły dr Pol **12.00** Atak rekina: dochodzenie **13.00** Nadciąga wielka woda **14.00** Afrykańska rzeka widmo **15.00** Zabójcze szerzenie Azji **16.00** Dzikie szlaki Europy **17.00** Afryka: dom dzikiej przyrody **18.00** Oślniewająca Ameryka **19.00** Walki zwierząt **20.00** Niszczycielskie żywioły **21.00** Niezwykły dr Pol: Kot włóczykij / Świat na czterech łapach/ Zagwozdka z kopytem / Szczeniaki atakują / Apetyt na wszystko

Metro

6.20 Detektywi. Na zlecenie (25, 24) **7.40** Szpital (334-336) **10.40** Sędzia Anna Maria Wesołowska (566, 567) **12.40** Szkoła (701) **13.40** Fachowcy **14.25** Brzydula (223, 224) **15.35** Druga szansa (1) **16.45** The Floor **18.00** Złomowisko PL **19.00** Kartoteka (15, 16) **21.05** Kryminalni (6, 7) **23.15** Spartakus: Krew i piach (9): Potwory **0.15** Zbrodnie z pierwszych stron gazet: Prawo i morderstwo **1.20** Szpital (983) **2.20** Szkoła (708) **3.15** Nowa Maja w ogrodzie **4.20** Szpital (983)

TVP Historia

DVB T

8.00 Wojownicy czasu **9.20** Encyklopedia II wojny światowej **9.50** Polskie 100 lat **10.20** Zalana dolina **11.15** Tajemnice samolotów prezydenckich **12.15** Wszystkie kolory świata **13.15** Największe mity historii USA **14.10** Zmiennicy (6) **15.10** Sensacje XX w. **17.20** Czas honoru (3) **18.25** Fake czy historia? **19.15** Pod znakiem orła, pod znakiem Gryfa **20.00** Pitbull (10) **20.55** Nieznana wojna na Północy **21.55** Wojny Rosji **(s.2)** **23.00** Sensacje XX w. **0.50** Encyklopedia II wojny światowej

TVP Dokument

DVB T

8.15 Narodziny motyla **9.15** Królestwo mokradeł **10.15** Sekrety piramid **11.10** Świątynie świata **12.10** Saga prastarej puszczy **13.10** Jak pieniądz kształtował świat **14.15** Islandia, królestwo maskonurów **15.15** Wielka naturalna bariera **16.15** Sekrety piramid **17.10** Świątynie świata **18.15** Tatarzy polscy (2) **19.05** Był taki człowiek... Jerzy Bińczycki **20.10** Jak pieniądz kształtował świat **21.20** Krainy cudów natury **22.30** Zbyt ciasny system **23.35** Niebezpieczne drogi

Zoom TV

6.15 MacGyver (14, 15) **8.15** Strażnik Teksasu (13, 14) **10.15** Kobra – oddział specjalny (8, 9) **12.25** FBI (7, 8): Próba sił / W niebezpieczeństwie **14.25** Bitwa o palety **15.30** Wojny magazynowe: Kanada **16.50** Sensacje XX w. **19.00** Kobra – oddział specjalny (1, 2): Stłumiony ból / Bez litości **21.05** CSI: Kryminalne zagadki Miami (18, 19): Tajemnicza twarz / W klatce **23.00** Milf manor – mamuśki rządzą **0.00** Magia nagości. Finlandia **0.40** Magia nagości. Dania **1.20** I love kabaret

TLC

8.00 Wspólne życie XXL **9.00** Siostry wielkiej wagi **10.00** Wiza na miłość: na odwrót **12.00** Przyjaźń wielkiej wagi **14.00** Cztery żony i mąż **15.00** Mali ludzie, wielka rodzina **16.00** Siostry wielkiej wagi **17.00** Salon sukien ślubnych **18.00** Wiza na miłość: na odwrót **20.00** Ekstremalne choroby **21.00** Transplantacja: drugie życie **22.00** Moje paranoje **23.00** Dr Pryszczylla **0.00** Moje koszmarne stopy **1.00** Ekstremalne choroby **2.00** Transplantacja: drugie życie **3.00** Moje paranoje

Nowa TV

6.00 Wehikuł czasu **6.20** TV Okazje **6.55** Wehikuł czasu **7.00** Disco Landia – nutki do pobudki **7.30** Wielkie wycieczkowce **8.30** Więzienie **10.00** Ojciec Brown (42, 43) **12.00** Śmierć pod palmami (43, 44) **14.00** Świat według Kiepskich (517, 518) **15.00** Świat według Bundych (60-65) **18.00** Całkiem nowe lata miodowe (17) **18.30** Miodowe lata **21.00** Zdrady (114) **22.00** Ślad (63-64, 108) **1.00** Łowca pedofilów **3.00** TV Okazje **3.50** Wehikuł czasu **4.00** Daleko od noszy (33, 34)

WP

6.05 Policjanci z sąsiedztwa **8.00** Policjanci z sąsiedztwa **9.00** Pogoda **9.10** Tlit **9.50** Pogoda **10.00** Strażacy z sąsiedztwa **11.00** Wariaci za kierownicą **12.00** Komisarz Cassandre: zbrodnie w Alpach (1) **14.00** Pokochaj lub sprzedaj – Vancouver **16.00** Pokochaj lub sprzedaj **16.50** Pogoda **17.00** Inspektor Vera (1) **19.00** Makłowicz w podróży **20.00** Policjanci z sąsiedztwa **21.55** Pogoda **22.00** Mistrzowie kabaretu: Formacja Chatelet / Kabaret Chyba **23.55** Przebojowe kabarety

eprasa.pl 64ae820245

TVP 1

Klangor

7.00 Msza św. na Jasnej Górze **7.30** Pełnia wiary (128) **8.00** Serwis Info **8.35** Zaraz wracam (183) **9.10** Ranczo (73): Świadek koronny **10.05** Komisarz Alex (26): Ostatnia sprawa Lucyny **11.00** Ojciec Mateusz (339): Jak wiatr **12.00** Serwis Info **12.10** Agrobiznes **12.35** Magazyn rolniczy **13.00** Dzikie korytarze (3): Sępy we Francji **14.00** Splątane losy (101)

15.00 Serwis Info – magazyn
15.10 Reporterzy – magazyn
15.35 Gra słów. Krzyżówka
16.00 Dziedzictwo (1084) – serial obycz. Turcja 2020
17.00 Teleexpress
17.25 Jaka to melodia?
18.05 Klan (4789) – telenowela Polska 2026
18.40 Akacjowa 38 (1012) – serial obycz. Hiszp. 2018
19.30 19.30
19.55 Pytanie dnia
20.30 Ojciec Mateusz (463) – serial krym. Polska 2026
21.25 Sprawa dla reportera
22.30 Klangor (4-opis, 5) – serial kryminalny Polska 2021
Rafał odmawia przyjęcia do wiadomości teorii policji o samobójstwie jego córki. Poszukiwania dziewczyny zaczynają się w okolicach klifów, gdzie jej telefon logował się ostatnio.
0.20 Złoto pustyni – dramat ★★★★ woj. USA/Australia 1999
Reż. David O. Russell, wyk. George Clooney, Mark Wahlberg, Ice Cube
2.15 Magazyn Ekspresu Reporterów
3.15 Sprawa dla reportera

TVP 2

Peaky Blinders

5.30 M jak miłość (1894) **6.20** Operacja zdrowie (94) **6.55** Barwy szczęścia (3453) **7.30** Pytanie na śniadanie – program inf.-publicyst. **11.50** Jedzenie ma znaczenie, nauka na talerzu (38) **12.30** Koło fortuny – teleturniej **13.15** Panna młoda (264) – serial obyczajowy Turcja 2024 **14.05** Va banque – teleturniej **14.35** Na sygnale (964): Daj sobie szansę – serial obycz. Polska 2026

15.05 La Promesa – pałac tajemnic (533)
16.00 Koło fortuny – teleturniej
16.35 Familiada – teleturniej
17.20 Panna młoda (265)
18.15 Va banque – teleturniej
18.50 Jeden z dziesięciu
19.25 Barwy szczęścia (3453)
19.55 Domowe patenty (22)
20.05 Barwy szczęścia (3454) – serial Polska 2026 (s.27)
20.40 Postaw na milion
21.40 Super Gary. Gotuj z Bosacką! (17)
22.20 SOR (7) – serial lekarski Polska 2026
23.00 Rodzinka.pl (329) – serial kom. Polska 2026
23.30 Europa da się lubić – nowe pokolenie (12)
0.30 Peaky Blinders (26): Czarne koty – serial gangsterski Wielka Brytania 2019
Michael wraca z Ameryki z ciężarną żoną Giną. Rodzina Shelbych wita go z nieufnością. Zignorował rozkazy Tommy'ego, narażając bliskich na straty finansowe i nawiązał w Belfaście kontakty z jego wrogami.
1.40 80 milionów – film ★★★ przygodowy Polska 2011

Polsat

Gliniarze

6.00 Nowy dzień – program inf.-public. **8.20** Trudne sprawy (1148): Zdjęcie przystojnego mężczyzny **9.20** Dlaczego ja? (855-857): 28-latka mieszka z małym dzieckiem w samochodzie / Tajemniczy motocyklista sieje niepokój w rodzinie / Grzegorz powinien przejrzeć na oczy **12.20** Gliniarze (1079-1081): Sama przeciw wszystkim / Niedoskonała / Krwawe rozliczenie

15.30 Wydarzenia
15.50 Pogoda
15.55 Gliniarze (1156) – serial fab.-dok. Polska 2026
Śledczy badają sprawę śmierci emerytowanego wychowawcy z zakładu karnego. Głównymi podejrzanymi są jego byli podopieczni, recydywiści. Śledczy biorą również pod lupę skomplikowaną relację ofiary z córką.
16.55 Gliniarze Śląsk (4): Szafir – serial krym. Polska 2026
18.00 Pierwsza miłość (4300) – serial Polska 2026 (s.27)
18.50 Wydarzenia
19.15 Gość „Wydarzeń"
19.55 Milionerzy – teleturniej
20.30 Nasz nowy dom
21.50 Anioły i demony – thriller ★★★ USA/Włochy 2009 (s.27)
Reż. Ron Howard, wyk. Tom Hanks, Ewan McGregor, Stellan Skarsgård
0.50 Siostry – komediodramat ★★★ USA/Niemcy/W. Bryt. 2005
Reż. Curtis Hanson, wyk. Cameron Diaz, Toni Collette, Shirley MacLaine
3.40 Kabaretowa Ekstraklasa
4.40 Disco gramy!

TVN

Dwa tygodnie na miłość

5.05 Jak to jest zrobione? (19) **5.40** Uwaga! (8143) **5.55** Ukryta prawda (1551) **6.50** Kuchenne rewolucje: Borysławice, „Schab w Panierce" **7.45** Dzień Dobry TVN – program informacyjno-publicystyczny **11.20** Doradca smaku (26) **11.30** Kuchenne rewolucje: Restauracja „Cudnie", Puławy / Bytom – Restauracja „Pod Orzechem" **13.40** Ukryta prawda (1733-1735)

16.50 Szpital św. Anny (101) – serial obycz. Polska 2026
17.55 Detektywi (167)
19.00 Fakty
19.55 Uwaga! – magazyn
20.15 Na Wspólnej (4323) – serial Polska 2026 (s.27)
20.50 Kuchenne rewolucje – reality show Polska 2026
22.00 Dwa tygodnie na miłość ★★★ – komedia romantyczna USA/Australia 2002
Reż. Marc Lawrence, wyk. Sandra Bullock, Hugh Grant, Alicia Witt
George Wade zatrudnia błyskotliwą prawniczkę Lucy Kelson na stanowisku doradcy. Sukcesy na arenie finansowej oraz dyspozycyjność pracownicy wkrótce czynią ją niezbędnym elementem życia George'a.
0.00 Zbliżenie. Mówię Wam podcast (8)
1.00 Szpital św. Anny (132) – serial obycz. Polska 2026
2.10 Uwaga! – magazyn
2.30 Młode gliny (71)
3.30 Down the (7) – serial dokumentalny Polska 2026
4.30 Jak to jest zrobione? (20) – serial dok. Kanada 2012

TVN 7

Och, Karol

6.45 Szkoła (624, 625) **8.40** Ukryta prawda (1443, 1652, 1653) **11.45** W-11 Wydział Śledczy (851-853) **13.50** Detektywi (225) **14.55** Szpital św. Anny (187) **15.55** Szpital (743) **17.00** Sędzia Anna Maria Wesołowska (10, 11) **19.00** Ukryta prawda (1486) **20.00** ★★★ Och, Karol – komedia Polska 1985, reż. Roman Załuski, wyk. Jan Piechociński **22.15** ★★★ Nigdy w życiu! – komedia rom. Polska 2004, reż. Ryszard Zatorski, wyk. Danuta Stenka, Joanna Brodzik **0.20** ★★★★ Zabójcza broń II – film sens. USA 1989, reż. Richard Donner, wyk. Mel Gibson **2.40** Prawdziwy horror **3.40** Fachowcy (3) **4.20** Usterka (16) **5.15** Ten moment (51)

TV Puls

6.00 Policjanci z Miami (18, 19) **8.00** Kobra – oddział specjalny (10, 11) **10.00** Zaklinacz duchów (86) **11.00** Kotka (86) **12.00** Mój grzech (23) **13.00** Wspaniałe stulecie (59) **14.00** Rodzinny interes (52) **15.00** Lombard. Życie pod zastaw (316, 317) **17.00** Rodzinny interes (53) **18.00** Lombard. Życie pod zastaw (1010, 1011) **20.00** ★★★ Infiltrator – thriller USA/Emir. Arab./W. Bryt. 2013 **22.10** ★★ Tajny informator – thriller Kanada/USA 2023 **0.00** ★★★ Wykonać wyrok – film sensacyjny USA/Kanada 1990

Puls 2

7.30 Seriale anim. dla dzieci **13.00** Nowe przygody Kubusia Puchatka (8) **13.35** Smerfy (18) **14.00** Baranek Shaun (17-19) **14.35** Marta mówi! (23) **15.00** Miraculous: Biedronka i Czarny Kot (26, 14) **16.00** Koci domek Gabi (23, 24) **17.00** Fineasz i Ferb (23, 24) **18.00** Pingwiny z Madagaskaru (37, 38) **19.00** Kacze opowieści (43, 44) **20.00** Lombard. Życie pod zastaw (1066) **21.00** ★★★ Champion – dramat USA/Niemcy/Jap. 2002 **23.00** ★★ Piekielna noc – thriller USA 2007 **0.30** Dzielnica strachu (141, 142)

TVP Polonia

7.30 Pytanie na śniadanie **11.35** Stacja innowacja (48) **12.00** Serwis Info **12.10** Cisza nad rozlewiskiem (5, 6) **13.50** Taniec z rosyjskim niedźwiedziem (1) **14.45** Słowo daję! (18) **15.00** Serwis Info **15.10** Zakochaj się w Polsce (266) **15.35** Słownik polsko@polski (704) **16.00** Tamte lata, tamte dni (97) **16.30** Barwy szczęścia (3422) **17.00** Teleexpress **17.20** Gra słów. Krzyżówka **17.50** Teleexpress Extra **18.15** Tańcząca ze światem (4) **18.45** Panorama **19.20** Niezwykłe miejsca (149) **19.30** 19.30 **19.55** Pytanie dnia **20.25** Ranczo (48) **21.20** Polonia 24. Tygodnik **22.25** Ekstradycja (3) **23.20** Panorama **23.50** Tajemnica Gwiaździstej Eskadry **1.10** Dziennik regionów **1.30** 19.30

TV Trwam

11.35 Przyroda i ludzie **12.20** Wykłady naukowe **13.00** Wypłyń na głębię **13.20** Przegląd katolickiego tygodnika „Niedziela" **13.30** Msza święta z Jasnej Góry **14.20** Muzyczne chwile **14.30** Jan Ledóchowski. Część pierwsza: moja Austria **15.00** Po stronie prawdy **15.50** Ma się rozumieć **16.10** Z wędką nad wodę w Polskę i świat **16.35** Sól Ziemi **17.00** Modlitwa w Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu **19.25** Rodzinny Ogród Zoologiczny „Królestwo Stworzenia" **20.00** Informacje **20.20** Różaniec **20.50** Głos Polski **21.00** Apel Jasnogórski **21.40** Polski punkt widzenia **22.00** Głos serca (143) **22.45** Kamienie wołać będą **23.45** Muzyczne chwile **0.00** Modlitwa w Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu

TVP Kultura

8.30 Dzień z życia artysty (18) **9.00** Daleko od szosy (4) **10.30** ★★★ Braciszek – film biogr. Polska 2007 **12.20** Reżyserzy (5) **13.20** Czterdziestolatek (16) **14.25** ★★★★ Stan posiadania – film obyczaj. Polska/Niemcy 1989 **16.20** Daleko od szosy (5) **17.40** Którędy po sztukę (220) **17.45** Tuż obok. O rzeźbie w przestrzeni publicznej (5) **18.05** Kulturalni (47) **18.55** Rawhide (109) **20.05** ★★★★ Książę i aktoreczka – kom. W. Bryt./USA 1957, reż. Laurence Olivier, wyk. Marilyn Monroe (s.3) **22.15** Hala odlotów (211) **23.15** ★★★ Zupa nic – kom. Polska 2021, reż. Kinga Dębska, wyk. Kinga Preis **0.55** ★★★ Wino truskawkowe – kom. Polska/Słow. 2007, reż. Dariusz Jabłoński, wyk. Jiří Macháček

Super Polsat

6.05 Wydarzenia 21:50 **6.45** SuperLudzie Extra (42) **6.55** Cobra Kai (33, 34) **8.20** SuperLudzie Extra (43) **8.30** Świat według Kiepskich (488-490) **10.00** Wydarzenia **10.30** SuperLudzie (15, 16) **11.30** Świat według Kiepskich (353-356) **13.30** Farma (106) **14.25** Hell's Kitchen – piekielna kuchnia (55) **15.55** Ninja Warrior Polska (26) **17.55** Świat według Kiepskich (494-495, 566-567) **20.00** Złomiarze (36) **21.00** ★★ Ryzykanci – film sensac. USA/Hongk. 1997, reż. Hark Tsui, wyk. Jean-Claude Van Damme **22.55** ★★★ Monster Hunter – film fantasy USA/Niemcy/Kanada/Jap./Chiny/RPA 2020, reż. Paul W.S. Anderson, wyk. Milla Jovovich **1.05** Świat według Kiepskich (408, 409)

TV 6

6.00 Więzienie (156, 157) **6.55** Policjantki i policjanci (915, 916) **8.55** 48 h. Zaginieni (107-111) **13.55** Policjantki i policjanci (1303) **14.55** Uroczysko (252, 253) **16.00** Strażnik Teksasu (24-25, 19-20): Impas, część 1. i 2. / Żołnierze nienawiści / Powrót generała – serial sens. USA 1995/2000 **20.00** CSI: Kryminalne zagadki Miami (99, 100): Rio / Basen śmierci – serial krym. USA 2006 **22.00** Mentalista (41): Czerwona woda – serial krym. USA 2010 **23.00** ★★ Boski żigolo w Europie – kom. obycz. USA 2005, reż. Mike Bigelow, wyk. Rob Schneider, Eddie Griffin, Til Schweiger **0.40** Kości (235, 236): Nadzieja mimo horroru / Mózg bota – serial krym. USA 2017 **2.40** Septagon (69, 70)

TV 4

5.30 Telezakupy TV Okazje **6.00** Strażnik Teksasu: Dzień oczyszczenia / Uniewinnienie **7.55** Bogaty dom – biedny dom (139) **8.55** Policjantki i policjanci (783-785) **11.55** Uroczysko (5, 6) **12.55** Trudne sprawy (907-909) **16.00** Łowcy skarbów. Kto da więcej (447, 498) **18.00** Policjantki i policjanci (1376, 1377) **20.00** Uroczysko (215, 216) **21.05** Sprawiedliwi. Trójmiasto (160) **22.10** Sprawiedliwi – wydział kryminalny (1043) **23.10** ★★★ Glass – thriller USA/Chiny 2019, reż. M. Night Shyamalan, wyk. Bruce Willis, Sarah Paulson, Anya Taylor-Joy **1.55** Love Island. Wyspa miłości (13) **2.55** Śmierć na 1000 sposobów (10) **3.25** Lubię Disco! (312) **4.25** Top 10 lista przebojów (2977)

Ale Kino+

7.00 ★★★ Moje pieczone kurczaki – film obyczaj. Polska 2002 **8.25** ★★★ Królowa chmur – kom. Polska 2003 **10.00** The Office PL (11, 12) **11.20** Detektyw Foyle (3): Lekcja zabijania **13.30** Van der Valk (3) **15.35** ★★★★ Stan gry – thriller USA-/W. Bryt./Fr. 2009 **18.05** Detektyw Foyle (4): Dzień Orła **20.10** ★★★★ Była sobie dziewczyna – film obyczaj. W. Bryt./USA 2009 **22.15** ★★★ Carte blanche – dramat Polska 2015 **0.35** ★★ Igrając z ogniem – thriller Fr./Belg. 2023 **2.20** Król (8)

Kino Polska

7.45 Polska Kronika Filmowa **7.55** Stawiam na Tolka Banana (3, 4) **9.30** Nibylandek **9.55** ★★★ Pieczone gołąbki – komedia Polska 1966 **11.55** ★★★ Ada! To nie wypada! – kom. Polska 1936 **13.55** ★★★★ Pan Wołodyjowski – film historyczny Polska 1969 **17.15** Pogranicze w ogniu (21, 22) **20.00** ★★★★ Miś – kom. Polska 1980, reż. Stanisław Bareja, wyk. Stanisław Tym, Barbara Burska **22.35** ★★★ 7 uczuć – komediodramat Polska 2018 **0.55** ★★★ Wyjazd integracyjny – kom. Polska 2011

Polsat Film

7.05 Drwale i inne opowieści Bieszczadu **7.30** Poirot (3) **8.35** Przyjaciółki (149, 150) **10.30** Świat według Kiepskich (9-10, 207-208, 89, 50) **14.20** ★★ Dawid i elfy – kom. USA/Polska 2021 **16.30** ★★★ Jumanji: Przygoda w dżungli – film przygod. USA 2017 **18.50** ★★ Nie kłam, kochanie – kom. rom. Polska 2008 **21.00** ★★★ Parkingowy – kom. USA 2022, reż. Richard Wong, wyk. Eugenio Derbez **23.40** ★★★ Napad – dramat Polska 2024, reż. Michał Gazda, wyk. Olaf Lubaszenko

Stopklatka

DVB T

6.55 Wojciech Cejrowski – boso przez świat **8.00** Robert Makłowicz **9.50** Vera (4) **12.00** MacGyver (1, 2) **14.00** Katastrofy w przestworzach **18.00** Wojny magazynowe: Kanada **19.10** Aukcja w ciemno **20.00** ★★ Zaraz wracam – thriller USA/Kanada/Niemcy 2008, reż. Susan Montford, wyk. Kim Basinger, Lukas Haas **21.50** ★★★★ Seksmisja – kom. sf Polska 1984, reż. Juliusz Machulski, wyk. Olgierd Łukaszewicz, Jerzy Stuhr **0.30** ★★★★ Kamienie na szaniec – dramat woj. Polska 2014

Canal+ Premium

10.15 Arco – film anim. Fr./USA/W. Bryt. 2025 **11.45** ★★★★ Pan Tadeusz – film hist. Polska/Fr. 1999 **14.15** Balony **14.45** ★★★ Niemożliwe – film kat. USA/Hiszp./Tajland. 2012 **16.35** Hollywood Buzz **17.10** ★★★ Trzej muszkieterowie – film przyg. USA/Niemcy/Fr./W. Bryt. 2011 **19.00** The Office PL (7, 8) **20.00** ★★ Mężczyzna bez pamięci – film sens. USA/Meksyk 2022 **21.20** ★★★ Ekspedycja XD – kom. Polska 2026 **22.15** S.W.A.T. Exiles (5) **23.05** ★★★ Piła III – horror USA/Kan. 2006

HBO

10.45 ★★★ Karate Kid: Legendy – kom. USA/Kan. 2025 **12.20** Noc przed Świętami w Krainie Czarów – film animow. W. Bryt. 2024 **13.45** ★★★ Po prostu uwierz – film obyczaj. USA 2024 **15.30** Horton słyszy Ktosia! – film animow. USA/W. Bryt. 2008 **16.55** ★★★ Blue Moon – film biograf. USA/Irl. 2025 **18.35** ★★★ Królewskie święta – kom. rom. USA 2023 **20.00** ★★★★ Wielki Gatsby – dramat USA/Australia 2013 **22.20** Najlżejszy dotyk **23.20** ★★★ Oni cię zabiją – horror USA 2026

Paramount

6.00 ★★★★ Jeszcze pięć minut – film obyczaj. Kan./USA 2021 **7.35** Czarodziejki (21, 22) **9.20** Pingwiny z Madagaskaru **9.50** ★★★ Wielki Gatsby – dramat USA 1974 **13.00** Czarodziejki (1, 2) **15.00** Pingwiny z Madagaskaru **15.30** ★★★★ Oto święta – komediodr. W. Bryt. 2022 **18.00** Czarodziejki (3, 4) **20.00** ★★★ Tomb Raider – film przygod. W. Bryt./USA 2018 **22.30** ★★★★ American Psycho – horror USA/Kan. 2000 (s.27) **0.25** ★★★★ Grindhouse: Death Proof – thriller USA 2007

Polsat 2

6.30 Pielęgniarki **7.30** Na ratunek 112 **8.30** Sekrety rodziny: Kto jest w ciąży? / To czego nie widać / Spalony dom **11.30** Trudne sprawy: Bigos z żurawiną **12.35** Więzienie **14.30** Świat według Kiepskich (76-80): Waldemar / Wizerunek / Wszystko dla ciebie / Zaczadzony umysł / Złote kierpce **17.00** Komisarz mama (6) **18.00** Dlaczego ja? **20.00** Gliniarze – serial fabularno-dokumentalny Polska 2025 **22.00** Bracia (9) **23.00** Ślad (72, 73): Działkowa historia / Wszyscy nienawidzą Grześka

TVP Seriale

7.35 Ojciec Mateusz (140) **8.35** Komisarz Alex (171) **9.25** Rodzinka.pl (209) **9.55** Klan (1555) **10.40** Ranczo (77) **11.25** Ojciec Mateusz (462) **12.25** Na sygnale (964) **13.00** Rodzinka.pl (297) **13.35** Ojciec Mateusz (45, 46) **15.35** Komisarz Alex (172) **16.25** Na sygnale (592, 593) **17.35** Ranczo (79, 80) **19.30** Ojciec Mateusz (47) **20.25** Komisarz Alex (332) **21.30** Ranczo (81, 82) **23.25** Ojciec Mateusz (48) **0.15** SOR (6, 7) **1.40** Ekstradycja (3, 4) **3.35** Wojenne dziewczyny (46) **4.20** Klan (1555)

AXN

6.00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (7, 8) **7.30** Agenci NCIS (6, 7) **9.15** Castle (16, 17) **11.10** Detektyw Monk (9, 10) **13.10** Agenci NCIS (8, 9) **15.10** Zabójcza broń (12, 13) **17.05** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (6, 7) **19.05** Castle (18, 19): Taniec ze śmiercią / 47 sekund **21.05** FBI: International (1, 2): Ulga / Nie wymawiaj jej imienia **23.00** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (6, 7): Dwójkowy atak / Upadłe anioły **0.45** Castle (18, 19) **2.40** FBI: International (1, 2) **4.25** FBI: Most Wanted (2)

13 Ulica

6.40 Niewidomy detektyw (6) **8.30** Magnum: Detektyw z Hawajów (20) **9.30** Chicago P.D. (1) **10.25** Bez śladu (3, 4) **12.15** Kapitan Marleau (3) **14.15** Niewidomy detektyw (7) **16.15** Chicago P.D. (2, 3) **18.10** Bez śladu (5, 6) **20.00** Kapitan Marleau (4) – serial kryminal. Fr. 2020 **22.00** ★★★★ Zaginiona dziewczyna – thriller USA 2014, reż. David Fincher, wyk. Ben Affleck **1.00** Prawo i porządek Toronto: Zbrodniczy zamiar (4) **2.00** ★★★ Morderstwo w Sainte Baume – film krym. Francja 2022

FX

7.00 Kości (14, 15) **9.00** FBI (16) **9.55** Agenci NCIS (4) **10.55** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (2) **11.50** CSI: Kryminalne zagadki Miami (7, 8) **13.45** Castle (15) **14.40** Lucyfer (18) **15.35** CSI: Kryminalne zagadki Miami (9, 10) **17.25** Z Archiwum X (8, 9) **19.15** CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku (10, 11) **21.05** CSI: Kryminalne zagadki Miami (10) **22.00** Rywale (4) **23.10** Z Archiwum X (9) **0.15** CSI: Kryminalne zagadki Miami (9) **1.20** CSI: Kryminalne zagadki Now. Jorku (11)

Eurosport 1

8.30 Biegi narci.: PŚ w Ruce **9.30** Biegi narc.: PŚ (m) w Ruce **10.15** Biegi narc.: PŚ (k) w Ruce **11.00** SailGP: Mubadala Abu Dhabi Sail Grand Prix **12.00** Snooker: Mistrz. W. Bryt. **14.00** (L) Snooker: Mistrz. W. Bryt. w Yorku **17.30** Narc. alp.: PŚ (m) w Copper Mountain **18.00** Narc. alp.: PŚ (k) w Killington **18.45** (L) Narc. alp.: PŚ (m) w Beaver Creek **20.30** (L) Snooker: Mistrz. W. Bryt. w Yorku **23.30** Jeździectwo: PŚ – Liga Zachodnioeuropejska w Madrycie **0.30** Narc. alp.: PŚ (m) w Beaver Creek

Eurosport 2

8.30 Snooker: Mistrz. W. Bryt. **11.00** Biegi narc.: PŚ w Ruce **12.00** Biegi narc.: PŚ (m) w Ruce **12.30** Biegi narc.: PŚ (k) w Ruce **13.00** Skoki narc.: PŚ (m) w Ruce **15.00** Narc. alp.: PŚ (m) w Copper Mountain **16.00** Narciarstwo alp.: PŚ (k) w Killington **17.00** Biegi narc.: PŚ (m) w Ruce **17.45** Biegi narc.: PŚ (k) w Ruce **18.30** Jeździectwo: PŚ – Liga Zachodnioeuropejska w Madrycie **19.30** (L) Golf: PGA Tour – Hero World Challenge **22.30** Narc. alp.: PŚ (m) w Beaver Creek

Polsat Sport 1

6.00 Siatkówka: TAURON Liga **8.30** Siatkówka: TAURON Liga **11.00** Siatkówka: TAURON Liga **13.30** Siatkówka: TAURON Liga **16.00** Magazyn sportowy **17.00** (L) Siatkówka: TAURON Liga: Energa Indykpol AZS Olsztyn – Ślepsk Malow Suwałki – tranmisja meczu **19.30** Studio **20.00** Relacja: Siatkówka: Losowanie fazy grupowej MŚ mężczyzn **21.00** Studio **22.00** Siatkówka: TAURON Liga – tranmisja **1.00** Siatkówka: TAURON Liga **3.00** Siatkówka: TAURON Liga

TVP Sport

DVB T

8.40 Piłka nożna: GKS Tychy – Chrobry Głogów **11.55** (L) Piłka nożna: Górnik Łęczna – Wisła Płock **14.05** Reportaż **14.25** Piłka nożna: Polonia W-wa – Raków Częstochowa **16.30** Studio **16.55** (L) Piłka nożna: Bruk-Bet Termalica Nieciecza – Jagiellonia Białystok **19.40** Ring TVP Sport **20.40** Piłka nożna: Eintracht Frankfurt – Borussia Dortmund **22.45** Sportowy wieczór **23.15** Piłka nożna: Górnik Łęczna – Wisła Płock **1.20** Piłka nożna: Bruk-Bet Termalica Nieciecza – Jagiellonia Białystok

Canal+ Sport

8.20 Premier League Stories **9.00** Piłka nożna: FC Barcelona – Atlético Madryt **11.20** Piłka nożna: Śląsk Wrocław – GKS Katowice **13.45** Premier League Stories **14.30** Hola LaLiga! **15.40** Piłka nożna: Real Sociedad – Real Madryt **18.00** Ekstraklasa po godzinach **19.15** LaLiga Highlights Magazine **20.00** Premier League: The Big Interview **20.30** LaLiga Show **21.00** Jazda o złoto. Żużel na podsłuchu **23.15** Hola LaLiga! **0.20** MMA: Gala ONE Friday Fights 180 w Bangkoku

Canal+ Sport 5

8.15 Żużel: PGE Ekstraliga **11.10** Premier League Stories **11.45** Premier League Netbusters **12.30** Football Office **14.10** Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa: Legia Warszawa – Wieczysta Kraków **16.30** LaLiga Highlights Magazine: 14. kolejka **17.15** Żużel: Metalkas 2. Ekstraliga **20.00** Żużel: PGE Ekstraliga **22.45** Premier League: The Big Interview **23.25** LaLiga Show: Zapowiedź 15. kolejki **0.00** Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa: Wisła Kraków – Motor Lublin **2.30** Ligomistrzowe historie

Eleven Sports 1

9.00 Piłka nożna: Como 1907 – Juventus FC **11.00** Bundesliga Clubs: Bayern Monachium; Borussia Dortmund; RB Lipsk **12.00** Piłka nożna: SL Benfica – FC Famalicão **14.00** Formuła 1: GP Kataru **16.00** Piłka nożna: AS Roma – AC Monza **18.00** Full Impact Serie A **18.40** Ligue 1 Show **19.10** Wywiad z Miroslavem Klose **19.25** Inside Serie A **20.00** Bundesliga Weekly **20.40** Formuła 1: GP Kataru **22.45** Ligue 1 Preview **23.20** Bundesliga Special Show **0.00** Podróż do świata calcio

Polsat Sport 3

6.00 Piłka ręczna: PGE Wybrzeże Gdańsk – VfL Gummersbach **8.30** Łyżwiarstwo fig.: ISU GP – NHK Trophy w Tokio **11.00** Magazyn **11.30** Piłka nożna: Como 1907 – US Cremonese **14.00** Piłka ręczna: LM EHF: GOG Håndbold – Industria Kielce **16.30** Siatkówka: Liga Mistrzyń CEV: Igor Gorgonzola Novara – KS Developres Rzeszów **19.55** (L) Koszykówka: Anwil Włocławek – WKS Śląsk Wrocław **22.30** Piłka ręczna: LM EHF: GOG Håndbold – Industria Kielce **1.00** MMA: Babilon MMA

TVN 24

10.00 Serwis informacyjny **10.25** Raport smogowy **10.30** Serwis informacyjny **10.55** Biznes **11.00** Serwis informacyjny **11.55** Biznes **12.00** Serwis informacyjny, pogoda **12.27** Raport smogowy **12.30** Serwis informacyjny, pogoda **13.55** Biznes **14.00** Serwis informacyjny, pogoda **14.55** Biznes **15.00** 15 na żywo **16.00** Fakty po południu **18.00** Tak jest **19.15** Serwis informacyjny **19.30** Fakty po Faktach **20.00** Kropka nad i **20.40** Czarno na białym **21.00** Polska i świat

Polsat News

6.00 Nowy dzień **7.40** Graffiti **8.00** Nowy dzień **10.00** W rytmie dnia **12.50** Wydarzenia **13.30** W rytmie dnia **13.55** Pogoda **14.00** W rytmie dnia **14.55** Pogoda **15.00** W rytmie dnia **15.40** Pogoda **15.50** Wydarzenia **16.30** Punkt widzenia Jankowskiego **18.00** Punkt widzenia Szubartowicza **19.15** Gość „Wydarzeń" **19.50** Debata Gozdyry **21.50** Wydarzenia wieczorne **22.30** Dzień na świecie **23.30** Obraz dnia **0.00** Punkt widzenia Jankowskiego **1.25** Punkt widzenia Szubartowicza

TVP Info

DVB T

10.00 Serwis info dzień **11.55** Za pięć dwunasta **13.00** Serwis info dzień **14.30** 14.30 **14.50** Serwis info dzień **15.45** Panorama **16.00** Dzień w godzinę **16.55** Sprawdzam to Extra **17.00** Teleexpress **17.15** Teleexpress Extra **17.35** Panorama **17.42** Wykrywacz kłamstw **18.00** Panorama **18.30** Kontrapunkt **19.25** Sprawdzam to Extra **19.30** 19.30 **19.58** Pytanie dnia **20.18** Niebezpieczne związki **21.00** Kwiatki polskie **21.45** Panorama **22.10** Oko na świat **22.30** Program inf.

TVP 3

DVB T

10.00 Złoty chłopak (295) **11.00** Gwiazdorska kuchnia Ani **11.35** Turystyczna jazda **11.50** Niezwykłe miejsca **12.00** Telekurier **12.30** Okrasa łamie przepisy **13.00** Agrobiznes **13.30** Bez trybu Justyna Dobrosz-Oracz **14.20** Poznaj region **14.30** Program informacyjny **15.00** Koronka do Miłosierdzia Bożego **15.20** Serwis Info **19.30** Z indeksem w ręku **19.45** Kryminalna siódemka **20.00** Dziennik regionów **20.13** Gość regionów **20.30** Telekurier **22.00** Dziennik regionów

TVP Rozrywka

8.25 Familiada **9.00** Va banque **9.35** Koło fortuny **10.10** Makłowicz w podróży **10.50** Postaw na milion **12.35** Familiada **13.15** Zmiennicy **14.20** Pan Mama **15.35** Europa da się lubić – nowe pokolenie **16.35** Kabaretomaniacy **17.25** Va banque **18.00** Koło fortuny **18.40** Okrasa łamie przepisy **19.45** Jaka to melodia? **20.25** Do śmiechu! **22.15** Malicki & Laskowik. The best of **22.50** Postaw na milion **0.40** Koło fortuny **1.55** Malicki & Laskowik. The best of **2.30** Kabaretomaniacy

Planete+

9.50 Polska z góry **10.20** Dokąd dzisiaj? **11.25** Motyle. Superbohaterowie przyrody **12.35** Niezwykłe podróże koleją **13.40** Podróż do wnętrza chmur **14.50** 360° – świat bez granic **15.50** Średniowieczne serce Czech **16.55** Zaginiona świątynia Artemidy **18.00** Dokąd dzisiaj? **18.40** Zaginiony lot MH370 **19.40** Odpowiedzialny biznes. Czyli jaki? **20.50** System przedszkolny NRD. Wstęp do piekła **22.00** Jak oligarchowie korumpują Zachód **23.10** Jak wygrać z Ku Klux Klanem

BBC Earth

8.25 Najpiękniejsze trasy spacerowe **9.25** Mroźna planeta II **10.30** Życie na pustkowiu **11.30** Skarby przeszłości i ich tajemnice **12.30** Najpiękniejsze trasy spacerowe **13.30** Mroźna planeta II **14.35** W okowach mrozu **15.35** Życie na pustkowiu **16.35** Fenomeny współczesnego życia **17.45** Mroźna planeta II **18.50** Najpiękniejsze trasy spacerowe **19.45** Na krawędzi katastrofy **20.55** W okowach mrozu **22.55** Życie z PTSD **0.00** Chirurdzy: kwestia życia i śmierci

Discovery Channel

8.00 Brudne skarby **9.00** Gorączka złota: na kłopoty Freddy Dodge **10.00** Budowa na końcu świata **11.00** Złoto drwali **12.00** Celnicy na straży Szwecji **13.00** Nagi instynkt przetrwania: tajemnicza wyspa **15.00** Złomowisko PL **16.00** Fani czterech kółek: w trasie **17.00** Nic do zgłoszenia **18.00** Porty **19.00** Złomowisko PL (1) **20.00** W oku cyklonu **21.00** Gorączka złota **22.00** Łowcy opali **23.00** Akta ekspedycji **0.00** Fani czterech kółek: w trasie **1.00** Zoom na architekturę

TVN Turbo

9.05 Fani czterech kółek **10.00** Raport Turbo **10.15** Samochód marzeń – kup i zrób **11.15** Wojny samochodowe **12.15** Naprawy nie do naprawy **13.00** Zawodowi handlarze **14.30** Wojny samochodowe **16.30** Jeździć, obserwować **18.00** Raport Turbo **18.15** Po raz trzeci. Sprzedane! **19.00** Ciężarówką przez Malezję **20.00** Co tu się odjechało? **20.30** Uwaga! Oszust: Ściema z ogłoszenia **21.00** Kupione, zrobione, sprzedane **22.00** Raport Turbo **22.15** Jeździć, obserwować

TVN Style

7.45 Dzień Dobry TVN **11.20** Jestem z Polski **12.20** Ugotowani **13.25** Kuchenne rewolucje: Restauracja „Ibis", Goszczanów / Restauracja „Esencja i smak", Pszów **15.35** Ugotowani **16.40** Ostre cięcie **17.40** Kuchenne rewolucje: Restauracja „James Bomba-lina", Białystok / Restauracja „Karuzela smaku", Warszawa / Restauracja „Zorba", Tychy **20.50** Zgłoś remont – spełniamy marzenia **21.50** Jestem z Polski **22.50** Hotel Paradise **23.45** Kochaj albo wróć **0.45** Do zobaczenia

Romance TV

8.40 Górscy ratownicy (137) **9.30** Statek marzeń **11.25** ★★★★ Lato w Amsterdamie – film obyczaj. Niemcy 2014 **13.20** Kryminał z Bolzano **15.15** ★★ Lato we Włoszech – romans Niemcy 2024 **17.05** Górski lekarz (5, 6) **19.00** Górscy ratownicy (138): Za wszelką cenę – część 2. **20.00** ★★ Inga Lindström: Decyzja podjęta nad rzeką – romans Niemcy 2005 **21.50** Dr Nice: Złamane serca **23.45** Górscy ratownicy (138) **0.45** ★★ Inga Lindström: Decyzja podjęta nad rzeką – romans Niemcy 2005

TVN Fabuła

5.05 Szkoła (68) **6.00** Seriaale **6.30** Dziewczyny z Hollywood **6.45** Julia (102, 103) **7.45** Detektywi **9.50** Młode gliny **10.55** Magda M. (4) **11.55** Prawo Agaty (2, 3) **13.55** Młode gliny **14.55** Detektywi **16.05** Na Wspólnej (196, 197) **17.10** Grażyna Torbicka zaprasza **17.55** ★★★ Gniew Tytanów – film przygod. USA/Hiszp. 2012 **20.00** ★★★★ Diuna – film sf USA/Kan. 2021 **23.15** ★★★ Odważna – dramat USA/Australia 2007 **1.45** ★★★ Jak boss – kom. USA 2020 **3.20** Alfabet filmowy

AMC

6.00 ★★★ Ukochana z sąsiedztwa – kom. USA 2006 **7.50** ★★ Tajemnica Stonehenge – film sf Kan. 2010 **9.45** ★★★ Supergliny z Miami – kom. Wł. 1985 **11.45** ★★ Supernowa (1) – film sf USA/RPA 2005 **15.25** ★★★ Nic nie widziałem, nic nie słyszałem – kom. krym. USA 1989 **17.35** ★★★ W ciemność. Star Trek – film sf USA 2013 **20.15** ★★★ Aligator – Lake Placid – horror USA 1999 **22.00** ★★★ Potrójne zagrożenie – film sens. Tajland./USA 2019 **0.00** ★★★ Ong Bak 3 – film sens. Tajland. 2010

BBC First

7.00 Co ludzie powiedzą? (7) **8.25** Zagadki doktora Blake'a (8) **9.40** Z pamiętnika położnej (5) **10.40** Ojciec Brown (6, 7) **12.40** London Kills (2) **13.40** Tajemnice Majorki (3) **14.30** Morderstwa w Midsomer (3) **15.20** Detektyw z Chelsea (3) **16.15** Tajemnice Brokenwood (3) **18.00** Morderstwa w Midsomer (6) **19.55** Śmierć pod palmami (8) **21.00** Na niebieskich światłach (5, 6) **23.10** Zaginiona (3) **0.15** Koroner (10) **1.10** Śmierć pod palmami (8) **2.10** Tajemnice Brokenwood (3)

TTV

DVB T

8.00 DeFacto **8.30** Kartoteka **10.35** Detektywi **12.35** Zakup w ciemno **14.35** Nic do ukrycia **15.35** Gogglebox. Przed telewizorem **16.45** Express **17.03** Raport smogowy **17.05** Sport **17.10** Nauka jazdy **17.40** Idź na całość **18.40** Żony Podlasia **19.45** Express **20.05** Zakup w ciemno **21.05** Zakup w ciemno Extra **21.45** Express **22.00** Życie na kredycie **23.00** Damy i wieśniaczki. PL **0.00** Detektywi **2.00** Dobra robota **2.35** 11 września: dni, które wstrząsnęły światem

Fokus TV

DVB T

6.05 48 h. Zaginieni (66) **7.00** Był sobie człowiek **8.55** Wehikuł czasu **9.00** Starożytni kosmici **11.00** Gwiazdy lombardu **12.00** Poszukiwacze historii: Zakazane pole: Tajemniczy sygnał w Wiązownicy **13.00** Wielkie konstrukcje III Rzeszy: wojna z Ameryką: Etos wojownika / Japońska wyspa śmierci **15.00** Przygody poszukiwaczy złota **16.00** Dorwać tuńczyka **18.00** Rolnicy. Podlasie **20.00** Galileo **21.00** Poszukiwacze historii **23.00** Zakochana w Hitlerze **0.00** Starożytni kosmici

National Geographic

9.00 Grecja: miejsce pełne tajemnic **11.00** Imperium Mongołów: historia Czyngis-chana **12.00** UFO: przełomowe śledztwa **12.55** Starożytne konstrukcje **14.55** Katastrofa w przestworzach: raport specjalny **15.55** Najdziwniejsze przedmioty **16.55** Ukryte pod miastami **17.55** Otchłań: powstanie i upadek nazizmu **19.00** Normandia '44: inwazja **20.00** Katastrofa w przestworzach **21.00** Morskie megamaszyny **22.00** Makro inżynieria **23.05** Największe katastrofy budowlane

Nat Geo Wild

10.00 Rodzinny biznes doktora Pola **11.00** Niezwykły dr Pol **12.00** Atakrekina: dochodzenie **13.00** Wspaniałe Filipiny **14.00** Afrykańska rzeka widmo **15.00** Królestwo krokodyli: Grumeti i Mara **16.00** Dzikie szlaki Europy **17.00** Pieśń lasu deszczowego **18.00** Olśniewająca Ameryka **19.00** Walki zwierząt **20.00** Niszczycielskie żywioły **21.00** Niezwykły dr Pol: Szczęśliwe szczeniaki / Halloweenowe przygody / Megaszczeniaki / Dzień jak co dzień / Zagadki medyczne **2.00** Wspaniałe Filipiny

Metro

6.20 Detektywi. Na zlecenie (25, 26) **7.40** Szpital (337-339) **10.40** Sędzia Anna Maria Wesołowska (568, 569) **12.40** Szkoła (702) **13.40** Fachowcy **14.25** Brzydula (225, 226) **15.35** Druga szansa (2) **16.45** The Floor **18.00** Złomowisko PL **19.00** Kartoteka (17, 18) **21.05** Kryminalni (8, 9): Śmierć za śmierć / Gdzie jest Maciek? **23.15** Kuba Wojewódzki **0.20** Zbrodnie z pierwszych stron gazet: Dziewięć lat w cieniu **1.20** Szpital (984) **2.20** Szkoła (709) **3.15** Nowa Maja w ogrodzie

TVP Historia

DVB T

8.20 Było, nie minęło... **9.25** Encyklopedia II wojny światowej **9.55** Polskie 100 lat **10.25** Wszystkie kolory świata **11.30** Ex libris **11.55** Świat w filiżance herbaty **12.50** Nieznana wojna na Północy **14.10** Zmiennicy (7) **15.15** Sensacje XX w. **17.20** Czas honoru (4) **18.30** Gdańsk 1939 **19.30** Flesz historii **20.00** Pitbull (11) **20.50** Zbrodnie sprzed lat **21.40** To był lipiec 1945 **22.40** Sensacje XX w. **0.30** Encyklopedia II wojny światowej **1.00** Pitbull (11) **1.50** Czas honoru (4)

TVP Dokument

DVB T

11.10 Świątynie świata **12.10** Saga prastarej puszczy **13.10** Jak pieniądz kształtował świat **14.15** W krainie pszczoły miodnej **15.15** Wielka naturalna bariera **16.20** Ssaki. Życie przed dinozaurami **17.20** Świątynie świata **18.20** Tatarzy polscy (3) **19.15** Człowiek ze złotym obiektywem – Marek Karewicz (s.27) **20.10** Jak pieniądz kształtował świat **21.15** Potoki, jeziora i wodospady Vorarlbergu **22.15** Kobieta w Kabulu **23.15** Niebezpieczne drogi **0.15** Sekrety dzikich kwiatów

Zoom TV

6.15 MacGyver (15, 16) **8.15** Strażnik Teksasu (14, 15) **10.05** Kobra – oddział specjalny (9, 10) **12.25** FBI (8, 9): W niebezpieczeństwie / Skok w ogień **14.30** Bitwa o palety **15.35** Wojny magazynowe: Kanada **16.55** Sensacje XX w. **19.00** Kobra – oddział specjalny (2, 3): Bez litości / Odlot **21.00** CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku (4, 5): Korporacyjni wojownicy / Taniec z rybami **23.05** Magia nagości. Czechy i Słowacja **0.25** Magia nagości. Polska **1.30** Magia nagości. Norwegia

TLC

8.00 Siostry wielkiej wagi **10.00** Wiza na miłość: na odwrót **12.00** Przyjaźń wielkiej wagi **14.00** Cztery żony i mąż **15.00** Mali ludzie, wielka rodzina **16.00** Siostry wielkiej wagi **17.00** Salon sukien ślubnych **18.00** Wiza na miłość: na odwrót **20.00** Wspólne życie XXL **21.00** Jak zostać amiszem **22.00** Siostry wielkiej wagi **23.00** Dr Pryszczylla: Balony pod oczami **0.00** Moje koszmarne stopy: Gotowi na lato **1.00** Wspólne życie XXL **2.00** Jak zostać amiszem **3.00** Siostry wielkiej wagi

Nowa TV

DVB T

6.00 Wehikuł czasu **6.20** TV Okazje **6.55** Wehikuł czasu **7.00** Disco Landia – nutki do pobudki **7.30** Wielkie wycieczkowce **8.30** Więzienie **10.00** Ojciec Brown (43, 44) **12.00** Śmierć pod palmami (44, 45) **14.00** Świat według Kiepskich (519, 520) **15.00** Świat według Bundych (63-68) **18.00** Całkiem nowe lata miodowe (1) **18.30** Miodowe lata **21.00** Zdrady (115) **22.00** Ślad (64-65, 109) **1.00** Łowca pedofilów **3.00** TV Okazje **3.50** Wehikuł czasu **4.00** Daleko od noszy (35, 36)

WP

DVB T

8.00 Pogoda **8.05** Policjanci z sąsiedztwa **9.05** Pogoda **9.10** Tłit **9.50** Pogoda **10.00** Strażacy z sąsiedztwa **11.00** Wariaci za kierownicą **12.00** Komisarz Cassandre: zbrodnie w Alpach (2) **14.00** Pokochaj lub sprzedaj – Vancouver **16.00** Pokochaj lub sprzedaj **16.50** Pogoda **17.00** Inspektor Vera (2) **19.00** Makłowicz w podróży **20.00** Policjanci z sąsiedztwa **21.50** Pogoda **22.00** Perypetie małżeńskie z Mistrzami Kabaretu **23.00** Mistrzowie kabaretu: Paranienormalni / Jurki

Anioły i demony

Ekranizacja bestsellerowej powieści Dana Browna - kontynuacji Kodu da Vinci

POLSAT 21:50 ★★★

Robert Langdon, wykładowca na Harvardzie, zostaje wezwany do położonego koło Genewy centrum badań jądrowych. Jego zadaniem jest zidentyfikowanie zagadkowego wzoru wypalonego na ciele zamordowanego fizyka. Langdon ze zdumieniem stwierdza, że jest to symbol bractwa Iluminatów – potężnej, lecz nieistniejącej od czterystu lat organizacji walczącej z Kościołem. Jak się okazuje, Iluminaci przetrwali w ukryciu do czasów współczesnych i planują vendettę.

Thriller USA/Włochy 2009, reż. Ron Howard, występują: Tom Hanks, Ewan McGregor, Stellan Skarsgård

American Psycho

Traci kontrolę nad chorymi skłonnościami, ale dzięki temu jego życie nabiera sensu

PARAMOUNT 22:30 ★★★★

Patrick Bateman sprawia wrażenie człowieka, który osiągnął wszystko. Jego ubiór i styl życia dopracowane są w najdrobniejszych szczegółach. Ale prowadzący śledztwo w sprawie o zabójstwo detektyw Donald Kimball podejrzewa, że Patrick jest seryjnym mordercą.

Człowiek ze złotym obiektywem – Marek Karewicz

Dokumentował świat muzyków, głównie jazzowych i rockandrollowych

TVP DOKUMENT 19:15

Autorzy przypominają największe sukcesy Marka Karewicza jako fotografika i autora okładek płytowych. W dokumencie znalazły się rozmowy z muzykami, menedżerami branży muzycznej, artystami i dziennikarzami.

TELEMAGAZYN

Redakcja: Magdalena Dańda-Pyzik, Ingrid Hintz-Nowosad **Dyrektor artystyczny:** Tomasz Bocheński **Grafik i fotoedytor:** Jacek Mosiński **Foto:** Sylwia Dąbrowa **Wydawca:** Polska Press Sp. z o.o. **Redakcja:** ul. Domaniewska 45, 02-672 Warszawa, tel. 451 172 430, telemagazyn@polskapress.pl **Reklama:** Luiza Zimna, tel. +48 514 800 822, luiza.zimna@polskapress.pl

Menedżer produktu: Izabela Marciniak, tel. 502 499 380, izabela.marciniak@polskapress.pl **Druk:** Eurodruk Poznań; **Serwis tv i foto:** media-press.tv **Reklama:** strony 7, 9, 13, 28 **Zdjęcie na okładce:** Materiały prasowe

Telefony dla widzów: **TVP** 22 547 44 50; **Polsat** 22 514 52 50; **TVN** 22 856 61 61

SERIALE

Pierwsza miłość

POLSAT 18:00

Zaniepokojony Maurycy dociera na Podlasie i dowiaduje się od roztrzęsionego Zdzicha o nagłym porodzie Lucynki i o tym, że pogotowie nie zdążyło dotrzeć na czas. Szymon wbrew zaleceniom lekarza postanawia zabrać żonę w daleką podróż kamperem. Gdy Paweł dowiaduje się, że Artur stracił mieszkanie, robi mu awanturę, ale też rozwiązuje problem. Obaj z córkami trafiają pod jeden dach. Ich pierwszy wspólny wieczór psuje jednak wiadomość od Emanuela.

Barwy szczęścia

TVP 2 20:05

Bruno uświadamia Karolinie, że nie zgodził się na jej powrót do hotelu, co na nowo zaognia ich małżeński spór. Tymczasem Kasia drży o Ksawerego, który spędza czas w mieście z ryzykownym towarzystwem. Rawiczowa donosi uwięzionemu Cezaremu, że Natalia jest sama, podczas gdy mecenas Zwoleńska wskazuje Majakowi kryjówkę noża użytego do ataku na Michała i prosi o pomoc Marcina.

Na Wspólnej

TVN 20:15

Elena ma jutro wstępną rozprawę o opiekę nad synkiem. Wydaje się to bagatelizować. Włodek zwraca jej uwagę, żeby skupiła się tylko na tym i odpuściła przygotowania do otwarcia baru. Dorota przekonuje Elenę, że potrzebny jej adwokat, ale Kurkowej nie stać na pomoc prawną... Jest w szoku, kiedy pojawia się... Darek Żbik!

eprasa.pl 64ae820245

REKLAMA

WIELKI JUBILEUSZ 150-LECIA OBJAWIEŃ MARYI W POLSCE.

Znasz ich treść?

150. ROCZNICA OBJAWIEŃ GIETRZWAŁD 1877 – 2027

Czy wiesz, że...

- w całej historii Kościoła tylko kilkanaście objawień Maryjnych zostało oficjalnie uznanych przez Stolicę Apostolską;
- jedne z nich miały miejsce w Polsce!

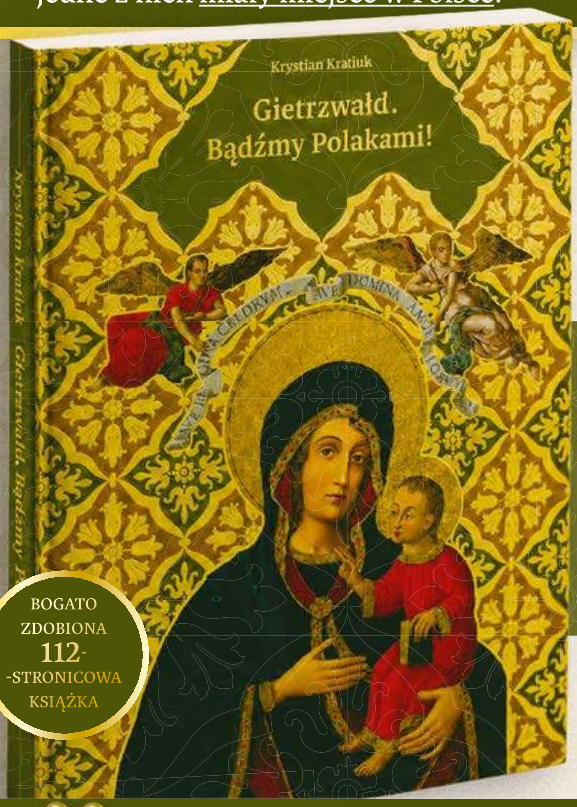

BOGATO ZDOBIONA 112-STRONICOWA KSIĄŻKA

W 1877 roku w Gietrzwałdzie, niepozornej wsi na Warmii, dwójce dzieci ukazała się Matka Boża siedząca na polskim tronie. Objawiła się jako Królowa kraju, który był wówczas pozbawiony nie tylko władcy, ale i własnej państwowości czy granic. Maryja wezwała Polaków do nawrócenia, koniecznego aby Jej królestwo na ziemi mogło odrodzić się i wzrastać w chwale.

Czy Polacy spełnili prośby Matki Zbawiciela? **Odpowiedź znajdziesz w wyjątkowej książce…**

Każdy Polak powinien znać te objawienia! Poznaj je i Ty! TERAZ!

Książka pt. *Gietrzwałd. Bądźmy Polakami!* zawiera wszystko, co każdy katolik powinien wiedzieć o objawieniach w Gietrzwałdzie:

- kontekst historyczny, w jakim doszło do objawień;
- dokładną treść przesłania Matki Bożej do narodu polskiego;
- rolę Gietrzwałdu w całej historii objawień Maryjnych;
- historię obrania Matki Bożej na Królową Polski.

Autor publikacji, **Krystian Kratiuk**, jest redaktorem naczelnym portalu PCh24.pl, zajmującego się sprawami wiary i Kościoła. Tematykę objawień w Gietrzwałdzie zgłębiał przez wiele lat. Ta książka jest zwieńczeniem jego pracy.

Wartość książki to jedyne 12 zł. Odbierz teraz, a otrzymasz w prezencie:

Poświęcony różaniec wydany z okazji **150. rocznicy objawień w Gietrzwałdzie.**

Kartę Zawierzenia, dzięki której możesz przesłać swoje podziękowania i prośby do Gietrzwałdzkiej Pani!

Poświęcony przez kapłana duży, piękny obrazek z wizerunkiem Matki Bożej Gietrzwałdzkiej.

Zatem nie zwlekaj i…

JUŻ DZIŚ SIĘGNIJ PO KSIĄŻKĘ *GIETRZWAŁD. BĄDŹMY POLAKAMI!*

zadzwoń: **12 444 78 88** i podaj kod: **01 00 07**

lub

wyślij SMS o treści **1 00 07** pod nr: **661 007 676** (koszt zwykłego SMS-a)

lub

zeskanuj kod QR lub odbierz książkę na **Gietrzwald.org**

eprasa.pl 64ae820245